sc.19.pl.11

sc.19.pl.11

Digitized by Google

Digitized by Google

37
28 D
22
MAG 3247

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI

D. F. JOSEPH-MARIÆ PERRIMEZZI

EX ORDINE MINIMORUM

S. FRANCISCI DE PAULA

ARCHIEPISCOPI BOSTRENSIS

SS.D.N. Prælati Domeſtici & Pontificio Solio Epiſcopi Aſſiſtentis, Epiſcoporum in Urbe Examinatoris, & Congr. Examinis pariter Epiſcoporum a Secretis, ac Sanctæ & Univerſalis Inquiſitionis Conſultoris.

IN SACRAM DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ

HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ,

PARS OCTAVA.

Ad Eminentiſſimum & Reverendiſſimum

PRINCIPEM

THOMAM RUFFO

S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMUM, EPISCOPUM PORTUENSEM, ET S. RUFINÆ.

ROMÆ, MDCCXXXIX.

Ex Typographia Komarek in Viâ Curſûs.

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ad Eminentiſſimum & Reverendiſſimum

PRINCIPEM

THOMAM RUFFO

S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMUM,
EPISCOPUM PORTUENSEM,
ET S. RUFINÆ.

AUCTOR.

RUFFORUM Gens, qua originis antiquitate, qua ſanguinis claritudine, qua principatus potentia, adeo apud Noſtrates omni tempore excelluit, ut ſuperfluum omnino ſit mihi, Tibi, PRINCEPS EMINENTISSIME, volumen hoc dedicanti, ea

retexere, quæ in aliis voluminibus, Principibus aliis dicatis, ad illorum gentis laudem, fuſo quidem calamo, at veridico, recitavi. Sat enim eſt familiæ tuæ meminiſſe, ut omnes pro comperto habeant, & eam pro originis antiquitate in Romana Republica diutius floruiſſe; pro ſanguinis claritudine cum Regibus non ſemel matrimonia pro utraque parte contraxiſſe; & pro principatus potentia totam ferme Calabriam ſub ditione ſervaſſe, ita ut Ruffi de Calabria dicerentur. Hoc unum nihilominus triſte Genti tuæ accidit, quod ei quum regna non dederit Venus, mulieres nempe Viris tuis connubii nexu junctæ; mulieres nihilominus abſtulerunt. Siquidem nullæ fuerunt mulieres, quæ per nuptias detulerint imperia Ruffis; ſed fuerunt potius mulieres, quæ eadem a Ruffis amoverunt, ut ad alias Gentes, qua opibus, qua gloria cumulandas, transferrent. Hæc de Gente tua indicaſſe tantum contenti ſumus: Ad Te modo devenio, CARDINALIS AMPLISSIME, & in Operibus tuis omne, quod laudem quacunque ex parte meretur, deprehendo; & quod magis eſt, ſine aſſentatione, & ſine fuco. Romam advoco, Florentiam appello, rogo Ferrariam; quæ urbes feliciſſimæ fuerunt, a quibus ætatem tuam, quanta ipſa fuerit, & quam maxime Eccleſiæ utilis, & glorioſa, diſcere quiſque poterit. In locis iſtis, ſive ſtudiis tuis, ſive laboribus, ſive regiminibus, adeo notus omnibus evaſiſti, ut quanvis quacunque arte procurares merita tua obtegere, ea tamen adeo clara cunctis gentibus fuerunt, ut etiam Te obnitente, urbi, orbi, Eccleſiæ demum univerſæ, innotuerint.

Romæ privatum adoleſcentem agens in nobili Clementis VIII. paleſtra ſic feliciter exercitus es, ut brevi tempore evaderes, quem Te domus, Patriâ, univerſa Reſpublica deſiderabat. Sic videlicet, ſive ad literas, ſive ad regimina, & quod magis eſt, ſive ad mores, & ad animi pietatem, compoſitum, ut æqualibus exemplo fueris, minoribus excitamento, majoribus vero æmulatione, & dixerim quoque invidia, ſi licet. Reſonant adhuc aulæ nobiliſſimæ Academiæ tuis laudibus; & hoc ab illo prorſus tempore, quo Te vel diſputantem, vel reſpondentem, demirabantur, at ea modeſtia, ut etiam Magiſtrum ageres, quando annorum ratione diſcipulum agere debuiſſes.

Ad

Ad munera poſtmodum promotus, non quidem precum vi, nec humanis adminiculis adjutus, ſed ſola meritorum tuorum conſideratione, ac ſpe, Apoſtolicæ Sedi deſervire ſic feliciter incepiſti, ut brevi temporis ſpatio laborum tuorum præmia obtineres. Siquidem Quæſitoris fidei munere in Inſula Melitâ functus, Apoſtolici Nuncii in Tuſcia, ſtatim ad cubiculi pontificii præfecturam a ſanctæ memoriæ Innocentio XII. advocatus, illam apud eundem, ac ejuſdem ſucceſſorem Clementem XI., cunctis aulæ proceribus acceptus, ſumma gloria adminiſtraſti; & ita quidem, ut ab ipſa inter ampliſſimos S. R. E. Cardinales, tota urbe plaudente, evocaveris. Hic demum in ſupremum Ordinem coaptatus, ut plures fuerunt Conſeſſus, qui ſapientiam Tuam in ferenda ſententia ſuſpexere; ita & Conventus, qui donis tuis Tibi arctiſſime devinciebantur. Quis unquam, PRINCEPS HUMANISSIME, a Te diſceſſit invitus, aut triſtis? Quis ad Te non acceſſit juſtitia ſimul ac fiducia motus, & impulſus? Uno ore audiebantur omnes, qui tuam prædicabant in audiendo facilitatem, in penetrando acumen, in promovendo fidelitatem, in repellendo conſtantiam, in remunerando æqualitatem. Itaut vox omnium una foret, Te ad regendos populos natum; ut enim continere illos poteras fortitudine, ac pietate, ita pariter illos valebas æquanimitate, & vigilantia conſervare.

Ferrariæ denique pontificia dignitas non tantum Te vocavit, ſed pene coegit, ut ad illam capeſſendam annueres; a qua tam alienum animum tuum ſentiebas, ut ad illam, non niſi ſupremo Jerarcha adſtringente, pervenires. Quot fuerunt modeſtiæ tuæ certamina, totidem evaſerunt obedientiæ triumphi; & dum fugeres quando ad regendum vocabaris, viciſti poſtmodum quando in regimine apparuiſti. Et ita quidem viciſti, ut victæ omnino ad triumphalem currum proſtratæ jacerent, & ambitio ab humilitate dejecta, & avaritia a liberalitate ſubacta, & amor ſui a ſui contemptu omnino ſuperatus. Inter minora, quæ a Te obtinuit epiſcopalis illa Cathedra beneficia numerat, ſe in Archiepiſcopalem evaſiſſe; majora enim oportet ut reputet, & jura ſua a Te invicte defenſa, ut mores ſub

tuo

tuo regimine compoſitos, & ſcientias tuo ab exemplo poſtliminio veluti revocatas.

Faxit Omnipotens Deus, a quo bona cuncta procedunt, faxit, EMINENTISSIME DOMINE, ut quæ una & quidem nobiliſſima Eccleſia recepit, eadem & majora univerſalis Eccleſia exſpectet. Hoc ſane exigit meritorum tuorum amplitudo, hoc Chriſtiani Orbis votum, hoc totius Eccleſiæ deſiderium. Ego vero pro modulo tenuitatis meæ Te deprecor hujuſce munuſculi mei promptum animum non renuendi; ut poſtmodum merear de benignitate voluntatis tuæ gratulari.

L E-

Digitized by Google

L E C T O R I

PROLOQUIUM.

Aucis Te detinebo, amice Lector. Tot enim tantaque in præcedentibus Voluminibus dixi, ut ea hìc ſolummodo repetens, plenior quam ut quiſquam poſſit exſpectare, alloquutio mea futura ſit. At nihil ex illis repetam; tantum aliqua ad mentem tuam revoco, ut in primævo tuo inſtituto confirmeris, recipiendi ſcilicet quæ ſcribo illo eodem animo, quo ego ſcribo, & Tibi offero.

Ego quidem ſcribo, ut annorum, quos mihi Deus optimus ſuperaddere dignatur, rationem utcunque reddere poſſim, & poſteritati, quæ adveniet, & divinæ Bonitati, quæ confert. Poſteritas videbit, me in hoc mundo non fuiſſe tantum, ſed vixiſſe quoque; quum vitâ, quam vivo, laboribus compleam, & oſtendam. Si vani labores ſunt, defectus eſt ingenii, non finis; ſi opera ſunt inania, culpa eſt mentis, non voluntatis; ſi volumina plura, non plena, deficit quidem vis, ſed non labor.

Deus autem, quod mihi conferre dignatus eſt, hoc colligit. Illud minimum talentum, quod dedit, in lucro poſui, & non aliud quam unum reportans, illud totum ipſi reddo. Si plura dediſſet, majora redderem: proinde ego contentus minimis, & ipſe quoque minima acceptabit.

Tu vero, ſi non eadem reportas in legendo beneficia, quæ in aliorum operum lectione colligis, non proinde accuſabis intentionem, qua ego conor, ut poſſum, Tibi majori ſollicitudine deſervire. Colliges ex aliis, ſi non colligis ex his; & mihi ſat erit alia illa Tibi indicare, ſi neſcis; ut qui non poſſum proprio labore juvare, poſſim ſaltem alieno. Jam experimento comperis, me quolibet anno volumen unum edere, & hoc eſt Octavum. Si Deus poſt annum ſexageſimum nonum, quem modo ago, alios dederit, alia quoque volumina recipies, quæ erunt uſque ad duodecim. Te igitur quam maxime rogo, ut Deum deprecari digneris, ſi alia volumina exſpectas, quod mihi annos protrahat, ut ego quoque in laboribus perſeverem;

& mi-

& mihi pariter ſalutem continuet, ut ego in ſcribendo, & in edendo proſequar, quod huc uſque proſequutus ſum, ſed non perfeci, nec complevi.

Denique voluntatem, quam in omnibus, quæ ſcripſi & evulgavi, perpetuo habui, hic renovo; ſubjiciendi nimirum omnia infallibili S. Romanæ Eccleſiæ judicio, a quo me totum pendere, & omnia mea, coram Deo ac toto mundo libentiſſimo ac ſinceriſſimo animo profiteor, & clamo.

APPRO-

Digitized by Google

APPROBATIO.

MAndato Reverendiſſimi Patris Magiſtri Sacri Palatii obtemperans, legi Octavum Tomum Theologicarum Diſſertationum ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino Joſepho-Maria Perrimezzi Archiepiſcopo Boſtrenſi, examinis Epiſcoporum à ſecretis, Epiſcoporum examinatore, & Romanæ Inquiſitionis Conſultore, lucubratum, in eoque, quod orthodoxæ fidei, boniſque moribus adverſaretur, nihil offendi, immo doctrinæ robur, atque eruditionis varietatem adeò ſum admiratus, ut non ſolum inoffenſo pede decurri poſſe, verum etiam ampliſſimum fructum, cum animi jucunditate excerpi poſſe, arbitror; quapropter communi literatorum bono publica luce dignum eſſe cenſeo. Datum ex Collegio S. Franciſci de Paula ad Montes poſtridie Kalendas Julii, anno 1739.

F. Antonius Maria Mazzei Ordinis Minimorum Lector jubilatus, Exprovincialis, & Sac. Indicis Congregationis Conſultor.

APPROBATIO.

EXimium ac omnibus numeris abſolutum Opus; cui Titulus: *Diſſertationes Selecta Hiſtorica Dogmatica-Scholaſtica. De Auguſtiſſimo Eucharistiæ Sacramento* exaratum ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino D. F. Joſepho-Maria Perrimezzi ex Ordine Minimorum Archiepiſcopo Boſtrenſi: Promovendorum ad Epiſcopatum Examinatore: ac Congregationis ejuſdem Examinis à ſecretis: nec non Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Conſultore; de mandato Reverendiſſimi P. S. Palatii Magiſtri pervolvi. Dignum Authore Opus, omnigena ſanè ſacrarum facultatum doctrina, qua pollet Author, exundat & opus: Nec minimum, quod Fidei, ac morum integritati adverſetur, nactus ſum: quinimmò, veluti in horto concluſo prælibato, omnium Sacrarum Scientiarum flores in promptu Lector habet; unde, quà induſtris apis, quod magis optat hauriens, *Chriſti bonus odor fiat*: hinc Theologico-Scholaſticæ Diſceptationis præſidio, uberrimum lumen, quo Euchariſtiæ Myſterium, ac manna abſconditum pervadat, aſſequitur: illinc Moralis Theologiæ ductu, ad dirigendos erga cæleſtem Patriam, cujus Euchariſtia eſt pignus, greſſus ſuos inſtruit; Ex Dogmaticis, & Hiſtoricis Diſſertationibus, mille clypeos, veluti ex myſtica arce ſint pendentes, depromit: Eapropter pro operis merito; ac pro expeditiori aſſequendarum ſcientiarum beneficio, prælo conſignari operæ pretium duco. Romæ ex Ædibus S. Silveſtri in monte Quirinali die 1. Julii A. 1739.

D. Franciſcus Antonius Cavalcanti Procurator Generalis Clericorum Regularium: Conſultor Sac. Congregationis Indulgentiarum: Qualificator S. Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis; & Theologus E.E. Cardinalium Firrao, & Paſſari.

APPRO-

APPROBATIO.

INoffenſo oculo, maximaque oblectatione perlegens Diſſertationum Selectarum Octavam Partem, quam Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus D. D. Joſeph-Maria Perrimezzi Archi-Epiſcopus Boſtrenſis, Epiſcoporum Examinator, & Congregationis Examinis Epiſcoporum a Secretis, nec non S. R. ac Generalis Inquiſitionis Conſultor conſcripſit, nihil reperi, quod Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ veritati, Dogmatis integritati, & Theologicæ diſciplinæ candori gravitatique diſſentiat: Immò oculatiſſimam doctrinam, & fervens pro Religione tuendâ mentis acumen ingeniumque in commune bonum exercitum ſemper & impigrum. Opus itaque præclariſſimum Auctoris cenſuræ meæ a Reverendiſſimo Patre Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro demandatum lubens approbo, &, ut ad omnium utilitatem in lucem prodeat digniſſimum cenſeo. Romæ ex Monaſterio S. Bernardi ad Thermas hac die 10. Julii 1739.

D. Valentinus Valentini Abbas, & Procurator Generalis Monachorum S. Bernardi Ordinis Ciſtercienſis, Epiſcoporum Examinator.

Imprimatur.

Si videbitur Reverendiſsimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

Ph. Spada Archiep. Theodoſiæ Viceſger.

Imprimatur.

Fr. Joachim Pucci Mag. Socius Reverendiſſimi Patris Magiſtri Sacri Apoſtolici Palatii Ord. Prædicatorum.

INDEX

Digitized by Google

INDEX DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO CCCCI.

De Sacramento Euchariſtiæ. Quænam ipſius nomina? Quæ Definitiones per quas ejus eſſentia metaphyſica explicatur? Pag. 1.

DISSERTATIO CCCCII.

De Euchariſtia. An ſit Sacramentum? An ſit Sacramentum permanens? 5.

DISSERTATIO CCCCIII.

De Euchariſtia. An ſit Sacramentum permanens, vel tranſiens? An Conſecratio ſit quid intrinſecum Sacramento? An ſint ſpecies panis & vini? An ſint Corpus & Sanguis Chriſti? 12.

DISSERTATIO CCCCIV.

De materia Sacramenti Euchariſtiæ. Quænam ſit ejus ſubſtantia? Quæ quantitas? Quæ qualitas? 21.

DISSERTATIO CCCCV.

De materia Euchariſtiæ. An Chriſtus in Azymo conſecraverit? An valeat Conſecratio in Azymo, ſive Fermentato? An liceat? 31.

DISSERTATIO CCCCVI.

De Materia Euchariſtiæ. An in Eccleſia Orientali fuerit ſemper peracta Conſecratio in fermentato? At in Latina fuerit ſemper facta in azymo? An propter aliquorum Hæreticorum hæreſim fuerit aliquando omiſſa in utraque Eccleſia Conſecratio, ſive in azymo, ſive in fermentato? 38.

DISSERTATIO CCCCVII.

De altera Euchariſtiæ materia, quæ eſt vinum. Qui circa hoc fuerint errores, & quæ ſit Eccleſiæ fides? An debeat eſſe aqua temperatum? Quo jure ſit hujuſmodi temperatio? Et quomodo aqua in Chriſti ſanguinem tranſmutetur? 43.

DISSERTATIO CCCCVIII.

De inadæquata Euchariſtiæ materia, quæ eſt vinum. An vinum debeat eſſe vitigineum? An valeat Conſecratio, ſi fiat in agreſta, vel in botro? An ſit valida, ſi fiat in muſto, vel in aceto? 52.

DISSERATIO CCCCIX.

De forma Sacramenti Euchariſtiæ. An Chriſtus inſtituerit formam pro Euchariſtiæ conſecratione? An hæc forma conſiſtat in verbis? Et in quibus verbis? 55.

DISSERTATIO CCCCX.

De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia. Qui eam antiquis temporibus abnegarunt? Qui media ætate impugnarunt? Et qui poſtremo ævo Novatores ipſam inficiati ſunt? 61.

DISSERTATIO CCCCXI.

De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia. Quomodo probetur ex Scripturis, & præcipue ex figuris in veteri teſtamento præcedentibus? Quomodo ex promiſſione Chriſti? Quomodo ex ejuſdem Chriſti inſtitutione? 66.

DISSERTATIO CCCCXII.

De præſentia reali Chriſti in Euchariſtia. Quomodo probetur ex Traditione? Quomodo ex Præſcriptione? Quomodo ex Scripturam conſenſu? 73.

DISSERTATIO CCCCXIII.

De præſentia reali Chriſti in Euchariſtia. Quo-

Digitized by Google

Quomodo probetur ex humana ratione non impoſſibilitatis præſentia ejuſdem? Quomodo ex conſenſione utriuſque Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis? Quomodo ex Gentilium loquendi modo circa ipſam? 80.

DISSERTATIO CCCCXIV.

De modo exiſtendi Chriſti in Eucharistia. An ſit per Impanationē? An ſit per Conſubſtantiationem? An ſit per Tranſubſtantiationem? Et quomodo hæc explicetur? 90.

DISSERTATIO CCCCXV.

De ſpeciebus panis & vini in Euchariſtia. An poſt Conſecrationem remaneant in Euchariſtia, ſpecies panis, & vini? An nomine ſpecierum intelligantur accidentia Ariſtotelica? An intelligantur ſpecies, prout a modernis Philoſophis explicantur? 100.

DISSERTATIO CCCCXVI.

De adoratione Chriſti in Euchariſtia. Qui fidei hoſtes adorationem Chriſti in Euchariſtia negarunt? Quæ Catholicorum argumenta, quibus eadem adoratio vindicatur? An extra ſacrificium reſervari poſſit Euchariſtia, ut ad adorationem proponatur? Vel ut fidelibus miniſtretur? Vel ut ad abſentes, præcipue infirmos, deferatur? 115.

DISSERTATIO CCCCXVII.

De adoratione Chriſti in Euchariſtia. De Feſtivitate Corporis Chriſti; a quo, & per quid inſtituta? De proceſſione Corporis Chriſti; a quo, & quando inſtituta? De publica expoſitione Corporis Chriſti, a quo primum inſtituta, & per quid, & quomodo facienda? 124.

DISSERTATIO CCCCXVIII.

De ordinariis Euchariſtiæ Miniſtris. An fuerint ſoli Epiſcopi? An ſint etiam Sacerdotes? An Sacerdotes diſpenſare illam poſſint extra Miſſæ ſacrificiū? 134.

DISSERTATIO CCCCXIX.

De extraordinariis Miniſtris in diſpenſanda Euchariſtia. An Diaconi olim in utraque Eccleſia Euchariſtiam diſpenſaverint? An diſpenſaverint Clerici minores? An diſpenſaverint Laici. 139.

DISSERTATIO CCCCXX.

De Euchariſtiæ Subjecto. An Euchariſtia diſpenſari poſſit Infantibus? An diſpenſari debeat Energumenis? An diſpenſari poſſit Amentibus? 144.

DISSERTATIO CCCCXXI.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An conferri poſſit Euchariſtia mortuis? An ultimo ſupplicio damnatis? An omnibus & quibuſcunque morituris? 149.

DISSERTATIO CCCCXXII.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An extra mortis neceſſitatem concedi debeat Euchariſtia publico Peccatori? An Peccatori occulto? An illi, qui pollutionem, aut fornicationem mortalem commiſit intra eundem diem, etiamſi ſequatur confeſſio illius peccati? 153.

DISSERTATIO CCCCXXIII.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An ſit miniſtranda Euchariſtia Conjugatis, qui conjugalem copulam præcedenti nocte habuerunt? An ſit danda mulieribus patientibus ſanguinis fluxum, vel tempore menſtrui, aut partus? An poſſint eam petere, & ſuſcipere Conjugati, qui conjugalem copulam voluptatis cauſſa exercuerunt? 158.

DISSERTATIO CCCCXXIV.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An in ſuſcipientibus Euchariſtiam neceſſario ſtatus gratiæ requiratur? An & quomodo peccet qui conſcientia peccati ad Euchariſtiam percipiendam accedit? An præceptum præmittendi Confeſſionem ſit mere humanum? 162.

DISSERTATIO CCCCXXV.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An poſſit dari caſus, in quo quis poſſit ſumere Euchariſtiam cum conſcientia peccati mortalis? An Sacerdoti ſufficiat contritio? An qui morti eſt proximus, & Confeſſarii copiam non habet, poſſit ſine confeſſione licite Euchariſtiam ſumere? 168.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO CCCCXXVI.

De jejunio, quod Communioni eucharisticæ eſt præmittendum. Qua lege jejunium naturale ad Communionem eucharisticam præmitti debeat? An ſint caſus, in quibus liceat Euchariſtiam non jejunis diſpenſare? An qui contrarium faciunt gravi peccato teneantur? 171.

DISSERTATIO CCCCXXVII.

De neceſſitate Euchariſtiæ. An ſit neceſſaria neceſſitate medii? An ſit neceſſaria neceſſitate præcepti, divini, vel eccleſiaſtici? 177.

DISSERTATIO XXVIII.

De neceſſitate Euchariſtiæ. An expediat frequens Euchariſtiæ communio? An ita fuerit apud antiquos fideles? An præſenti tempore ita poſſit eſſe, vel debeat? 184.

DISSERTATIO CCCCXXIX.

De Communione ſub utraque ſpecie? Quinam fuerint, & quinam ſint Hæreticorum errores, circa Communionem ſub utràque ſpecie? Quænam Eccleſiæ leges? Et quæ antiqua praxis, & conſuetudo? 189.

DISSERTATIO CCCCXXX.

De Communione ſub utraque ſpecie. An prævaleant exempla antiquitatis circa utraque ſpeciem in Communione exemplis circa unam ſpeciem tantum? An uſus Calicis poſſit ab Eccleſia reſtitui? An debeat, vel poſſit a Fidelibus peti, & impetrari? 197.

DISSERTATIO CCCCXXXI.

De Communione ſub utraque ſpecie. Quid ſit Communio Laica? Quid ſit communio Peregrina? Et an alterutra aliquam habeat connexionem cum communione, vel ſub una, vel ſub utraque ſpecie? 204.

DISSERTATIO CCCCXXXII.

De unitate Sacramenti Euchariſtiæ. An Euchariſtia ſit unum ſpecie Sacramentum? An ſit unum numero? & unde hæc ſpecifica, vel numerica unitas, ſit deſumenda? 210.

DISSERTATIO CCCCXXXIII.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ. An Euchariſtia operetur remiſſionem peccatorum? An a futuris peccatis præſervet? An conferat gratiam, & gloriam? 215.

DISSERTATIO CCCCXXXIV.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ. Quinam ſint obices, qui ad impediendos Euchariſtiæ effectus poni poſſint? Quo temporis momento Euchariſtia ſuos effectus operetur? 224.

DISSERTATIO CCCCXXXV.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ. An Euchariſtia remittat pœnam pe[illegible]tis debitam? An Euchariſtia proſit corpori, & non tantum animæ? An proſit aliis ex opere operato? 230.

DISSERTATIO CCCCXXXVI.

De Sacrificio Miſſæ. Quid ſit Sacrificium in genere? Quotuplex ſit? An in qualibet Religione fuerit? 234.

DISSERTATIO CCCCXXXVII.

De Sacrificio Miſſæ. Quænam fuerint, & ſint, Sacrificii Miſſæ nomina? Quinam fuerint, & ſint, Sacrificii Miſſæ hoſtes? 239.

DISSERTATIO CCCCXXXVIII.

De Sacrificio Miſſæ. Quomodo probetur Sacrificium Miſſæ ex veteri Teſtamento? Quomodo probetur ex novo? Quomodo probetur ex Traditione? 244.

DISSERTATIO CCCCXXXIX.

De Sacrificio Miſſæ. Quæ ſint Adverſariorum Argumenta contra ipſum ex Scripturis, & quæ reſponſa? Quæ ex Pontificibus Romanis, & Conciliis, & quæ reſponſa? Quæ ex Patribus, & quæ reſponſa? 250.

DISSERTATIO CCCCXL.

De Sacrificio Miſſæ. Quænam ſit eſſentia Sacrificii Miſſæ? An ſit propitiatorium, & impetratorium, & ſatisfactorium? 257.

DIS-

INDEX DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO CCCCXLI.

De Subjecto Sacrificii Miſſæ. An ſubjectum Sacrificii Miſſæ ſunt omnes viventes? An ſint omnes mortui? An pro omnibus operetur, & quomodo? 265.

DISSERTATIO CCCCXLII.

De Miniſtro Sacrificii Miſſæ. Utrum Miniſtri Sacrificii Miſſæ ſint ſoli Sacerdotes? Quando teneantur Sacrificium offerre? Et quis in Sacrificio ſit principalis offerens, & qui Miniſtri? 270.

DISSERTATIO CCCCXLIII.

De Miſſis privatis. De erroribus contra ipſas, & de ipſorum Authoribus. An ſint antiquæ? An ſint licitæ? 275.

DISSERTATIO CCCCXLIV.

De Miſſa Parochiali. Quid de ea Jus vetus ſtatuerit? Quid Jus novum? Quid Romanorũ Pontificum Privilegia? 280.

DISSERTATIO CCCCXLV.

De Miſſæ ſtipendio. An ſit licitum? An ſit antiquum? In qua quantitate eſſe debeat? 283.

DISSERTATIO CCCCXLVI.

De Valore & Fructu Miſſæ. An valor Miſſæ ſit infinitus? Fructus Miſſæ quotupliciter dividatur? An Miſſa poſſit offerri pro pluribus? 287.

DISSERTATIO CCCCXLVII.

De Præcepto audiendi Miſſam. Quo Præcepto teneantur fideles Miſſam audire? Quibus ex cauſſis ab hoc Præcepto eximantur? In quibus caſibus Præcepto non ſatisfaciant? 290.

DISSERTATIO CCCCXLVIII.

De tempore celebrandi Miſſam. Qua die teneantur Sacerdotes Miſſam celebrare? Qua die celebrare illam non poſſint? 292.

DISSERTATIO CCCCXLIX.

De loco, in quo Miſſa celebrari debeat. An in Templis? An in Altaribus? An in alio aliquo loco? 295.

DISSERTATIO CCCCL.

De Cæremoniis ſacrificii Miſſæ. An ſint neceſſariæ? An ſint præceptivæ & quatenus obligent? An ſint directivæ, & quatenus non obligent? 301.

IN

IN SACRAM
DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ

HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ

PARS OCTAVA.

DISSERTATIO CCCCI.

De Sacramento Euchariſtiæ. Quænam ipſius nomina? Quæ Definitiones, per quas ejus eſſentia metaphyſica explicatur?

QUÆCUNQUE a Chriſto Domino inſtituta ſunt Sacramenta, ea omnia licebit ingentia amoris ſui miracula, nuncupare; tot autem, tantique amoris miracula unum Euchariſtiæ Sacramentum, adeo excedit, ut in ipſo divina Charitas mirabilium ſuorum memoriam faciens, miraculorum omnium maximum manifeſtaverit. Hinc, ſi per cætera Sacramenta Gratiam nobis conferre dignatus eſt, qua Filii Dei nominemur, & ſimus; per Euchariſtiam tamen non tantum Gratiam, ſed & Gratiæ Auctorem, ſeipſum ſcilicet, ſic nobis exhibuit manducandum, atque bibendum, ut vere nos in ipſo, & ipſe in nobis manere, atque adeo ipſi quodammodo incorporari, diceremur. Quum dilexiſſet proinde ſuos, quorundam Sacramentorum inſtitutione, in finem dilexit eos; quando Euchariſtiam inſtituens, finalis amoris pignus, ultimumque charitatis ſuæ teſtimonium, nobis adeo reliquit, ut nil aliud oſtenderet penes ſe eſſe, quod nobis tradere poſſet, ſi poſt tot, tantaque dona collata, ſeipſum denique Donatorem dono dedit. Obſtupentes iccirco Patres in hujus divini Amoris contemplando, ut ſic dicamus, Paradoxo, quæ encomia ipſi non tribuerunt, ut infinitæ Charitatis exceſſum manifeſtarent? Unum præ cæteris ſufficiat audire Bernardum, cujus quanto ſimplicia videntur, tanto & amore plena ſunt verba: Sanctum ſcilicet Sanctorum, hoc Sacramentum appellans, Sacramentum Sacramentorum, Amorem Amorum,

dulcedinem dulcedinum : Quæ & illis Auguſtini affinia ſunt verba, quibus de Deo, Euchariſtiam inſtituente, ſic fidenter eſt alloquutus : Quum eſſet potentiſſimus, plus dare non potuit; Quum eſſet ditiſſimus, plus dare non habuit; Quum eſſet ſapientiſſimus, plus dare neſcivit. Quæ ſane ſufficere judicamus, ut corda noſtra ad amorem benigniſſimi Redemptoris adeo accendantur, ut in tanti Sacramenti, ab eo pro nobis amantiſſime inſtituti, cognitione comparanda impenſiſſime deſudemus. Ea enim amabimus menſura, qua cognoſcemus; Et ſi Sacramentum hoc, quia Amoris præcipue eſt, non aliter quam Amore quis digne proſequitur, opus eſt prius, ſi eum volumus amore proſequi, ut & ipſum cognitione proſequamur.

Ut ad nomina Sacramenti hujus deveniamus, non loquimur hic de nominibus periphraſticis, quibus in hujuſmodi Sacramenti laudes Sancti Patres excurrunt. Et quis hæc numerare, immo etiam poterit indicare? Quum ferè omnes in illius commendationem plurimas, eaſque illuſtres, appellationes concedere conati ſint? Ignatius Martyr a naſcentis Eccleſiæ exordio antitodum mortis, pharmacum immortalitatis appellavit: Panem beatitudinis Origenes: Euchariſtiam medicam Tertullianus: pheretrum mortalitatis Amphylochius junior: Panem beatificantem Athanaſius : æternæ vitæ cibarium Chryſologus: Alimoniam immortalitatis, & vitæ æternæ portionem Cyprianus: Omnium novitatum novitatem Hieronymus: Omnium officinam miraculorum Damaſcenus: Ita ceteri quique Patres in eodem Sacramento commendando, atque extollendo convenientes, loquuti ſunt. Nos autem ea tantum nomina perſtringentes inveſtigabimus, quæ ad inſtitutum noſtrum, & ad majorem dicendorum cognitionem conferre poterunt, adducemus; Et hæc, quæ modo adduximus, oſtendiſſe tantum, contenti ſumus.

Primo igitur, hoc Sacramentum dicitur Euchariſtia a verbo græco Ε'υχαριστῶ, quod latine bonam gratiam ſignificat; vel a verbo græco Ευχαριστῶ, quod latine importat gratiarum actionem; Ευ enim ſonat *bene*, & χαρις *gratiam*; & Ευχαριστῶ idem eſt ac *gratias ago*. Porro Bonagratia appellatur Sacramentum hoc, vel quia Chriſtum continet, qui vera gratia eſt, & gratiarum omnium fons: vel quia ſignificat vitam æternam, de qua ſcriptum eſt: *Gratia Dei vita æterna*. Gratiarum etiam actio dicitur, vel quia in ejus inſtitutione, Chriſtus gratias egit, Matthæi XVI: *Accipiens panem fregit, ac gratias egit, dicens: Hoc eſt corpus meum*: vel quia in hujus ſacramenti uſu gratias Deo, propter illius in nos beneficia, agimus: Unde, Auguſtinus in epiſt. ad Dardanum: *Noſti autem, in quo ſacrificio dicatur, gratias agamus Domino Deo noſtro*.

Secundo, dicitur Panis, vel ratione materiæ, ex qua conficitur: Unde Joannis 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt*: Vel ratione ſpecierum panis, quæ poſt conſecrationem remanent, unde extrinſecus formam, & figuram panis exhibent; quemadmodum Geneſis 18. & 19. Angeli in humana ſpecie apparentes homines dicuntur: Vel quia ſicut panis corpus alit, ita Chriſtus animam nutrit. Panis etiam fractio dicitur, quia in Scripturis, panem frangere idem eſt, ac panem comedere; ut Actorum 2. *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus*: Et Lucæ 24. diſcipuli in Caſtellum Emmaus euntes, *cognoverunt Dominum in fractione panis*.

Tertio, vocatur, vel ratione ſignificati corpus, & ſanguis Chriſti: vel ratione ſignificati ſimul, & ſigni, Sacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti: Primo modo eam vocavit Tertullianus lib. de reſurrectione carnis cap. 8. *Caro corpore, & ſanguine Chriſti veſcitur, ut & anima de Deo ſaginetur*: Secundo modo eam dixit Auguſtinus lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 24. *Quid aliud etiam, qui Sacramentum menſæ dominicæ vitam vocant, niſi quod dictum eſt, Ego ſum panis vitæ?*

Quarto, vel ratione loci, in quo celebratur, & conficitur, dicitur Sacramentum Altaris; Ut Auguſtinus epiſt. 50. Vel ratione ſuſcipientium, dicitur Sacramentum fidelium, ut idem Auguſtinus ſerm. 2. de verbis Apoſtoli cap. 1. quia ſcilicet, & ſoli fideles ſunt hunc percipiendi capaces; & ſolis fidelibus antiquitus licebat audire, quæ de hoc ſacramento dicebantur; & quia demum hoc ſacramento præcipue fidelium unitas perficitur, fides oſtenditur.

Quin-

Quinto, dicitur Communio, hoc eſt communis fidelium unio, & inter ſe, & cum Chriſto; ut habet Apoſtolus prima ad Corinthios 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, non ne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt? quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamus*. Et Cyprianus epiſt. 54. *At vero nunc non infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria eſt; nec morientibus, ſed viventibus communicatio a nobis danda eſt, ut quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamus, ſed protectione ſanguinis, & corporis Chriſti muniamus; & cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra Adverſarium volumus, munimento dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti Sanguinem denegamus? Aut quomodo ad Martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſia poculum Domini jure communicationis admittimus?* Et Chryſoſtomus homil. 24. in primam ad Corinthios ad illa verba Apoſtoli: *Panis, quem frangimus, nonne communicatio corporis Chriſti eſt?* hæc ſcribit: *Cur non dixit, participatio? quoniam voluit aliquid amplius ſignificare, & magnam indicare conjunctionem. Non ſolum enim communicamus, eo quod ſumus participes, & ſumimus, ſed etiam eo quod unimur .... Quid enim, inquit, dico communicationem? ſumus ipſum illud corpus. Quid enim eſt panis? Corpus Chriſti. Quid autem fiunt, qui ſumunt? Corpus Chriſti: non corpora multa, ſed unum corpus*. Ut hanc communionem oſtenderent majores noſtri, particulas, ex eadem panis conſecrati mole excifas, plebi communicaturæ tradere ſolebant; Unde & illæ, quæ populo dantur particulæ dictæ ſunt; Qui mos etiam modo apud Orientales durat, qui non plures panes conſecrant, ſed unum tantum, qui in particulas diviſus toti populo ſufficiat. Cæterum hoc communionis nomen, quanvis proprie Euchariſtiæ conveniat, in ſacris tamen Canonibus, & in Eccleſiaſticis Scripturis, non raro ſumitur pro omni eo, in quo homines ſecum invicem communicant, ſive ad civilem ſocietatem pertineat, ſive ad eccleſiaſticam.

Sexto, dicitur Synaxis, ideſt conventus, ſeu congregatio; vel quia præcipue fidelium conventus fiunt, ad hoc Sacramentum, quando venerandum, & quando participandum; vel quia eſt Sacramentum unitatis, pacis, & concordiæ inter fideles; ut aſſerunt Author libri de eccleſiaſtica hierarchia cap. 3., & Sanctus Ignatius Martyr epiſt. ad Epheſios.

Septimo, vocatur Eulogia, ſeu Benedictio; quia hoc myſterium per benedictionem, vel conſecrationem fuit a Chriſto confectum, & modo a Presbyteris conficitur, ut S. Cyrillus Alexandrinus in epiſt. ad Neſtorium. Verum nonnunquam Eulogiæ ab Euchariſtia diſtinguuntur, quatenus ſignificant particulas exciſas ex panibus oblatis a populo, qui licet conſecrati non eſſent, peculiari tamen benedictione ſanctiores facti fuerant; eaſque particulas Epiſcopi fidelibus diſtribuebant, qui ob aliquam cauſam, quæ ipſorum culpa non erat, ab Euchariſtia recedebant. Dabantur etiam Eulogiæ ad communionem Eccleſiarum inter ſe oſtendendam, de qua multi canones intelliguntur, præcipue Canon 15. Concilii Laodiceni.

Octavo, dicitur Cœna Domini, vel Cœna dominica, ratione temporis, & horæ, quibus hoc Sacramentum inſtitutum eſt. Ea tamen vox apud Patres frequens non eſt, quia fideles ab ipſo Eccleſiæ exordio jejuni ad Euchariſtiam accedebant; Et hujus cœnæ figura eſt cœna illa, cujus parabolam Chriſtus Dominus propoſuit Lucæ 14. *Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos*.

Nono, dicitur Menſa Domini, vel quia fideles ad altaris cancellos, tanquam ad ſacram menſam communicaturi accedebant, ut habet Apoſtolus 1. ad Corint. 10., vel quia poſt ſuſceptam Euchariſtiam fideles ſolebant ad communes epulas convenire, in quibus pauperes a ditioribus reficiebantur, & quæ agape dicebantur; & de his infra fuſius dicturi ſumus.

Decimo, Viaticum appellatur, quando ſcilicet Sacerdos ægrotanti cum mortis periculo eam elargitur, & hæc verba profert: accipe frater Viaticum &c. Viaticum autem idem eſt, ac cibus itinerarius, quia hoc cibo munimur ad

Digitized by Google

iter peragendum, quo ad æternitatem pergimus. Verum aliquando Viatici nomen in Conciliis, & Patribus tribuitur Sacramento pœnitentiæ, ut legere eſt in Can. 13. Concilii Nicæni I. & in epiſt. Innocentii Papæ I ad Exuperium Toloſanum cap. 2. Hujus nominis figura legitur 3. Regum 19., ubi Angelus dixit Eliæ: *Surge, comede: Grandis enim tibi reſtat via. Qui cum ſurrexiſſet, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, uſque ad montem Dei Horeb.* De eo etiam loquuntur Patres Chryſoſtomus lib.6. de Sacerdotio: *Alius quidam mihi narravit, non ille quidem ab alio edoctus, ſed dignus habitus, qui id, & vidiſſet ipſe, & audiſſet, quod qui de vita hac emigraturi ſunt, ſi Myſteriorum hujuſmodi cum pura, ac munda conſcientia fuerint participes ſpiritum effiaturi, ab Angelis illorum corpora ſatellitum more ſtipantibus, propter aſſumptum illud Sacrum hinc recta in cœlum abducuntur*: S. Hieronymus ad cap.15. S. Matthæi: *Non vult eos Jeſus dimittere jejunos, ne deficiant in via. Periclitatur ergo, qui ſine cæleſti Pane ad optatam manſionem pervenire feſtinat. Unde. & Angelus loquitur ad Eliam: SURGE, & manduca, quia grandem viam ambulaturus es*: S. Gaudentius Tractatu 2. in Exodum: *Hoc illud eſt Viaticum noſtri itineris, quo in hac vita alimur, ac nutrimur, donec ad ipſum pergamus, de hoc ſeculo recedentes. Unde dicebat idem Dominus: Niſi manducaveritis meam Carnem, & biberitis meum Sanguinem, non habebitis vitam in vobis ipſis.*

Pro ſecunda Diſſertationis parte, in qua quæritur eſſentia metaphyſica Euchariſtiæ Sacramenti, quia hæc oſtenditur per definitionem, ideo ejuſdem definitiones a recentioribus Theologis ſcriptas afferimus, & eaſdem Legentibus obſervandas remittimus, ſi quid aliud obſervatione dignum in eis eſt, ultra obſervationes, quas nos hic adnectimus. Jueninus ſic definit Euchariſtiam: Eſt Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus Panis, & Vini, ad ſpiritualem fidelium refectionem ab ipſo Chriſto inſtitutum. Natalis Alexander definit etiam: Eſt Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ad ſpiritualem fidelium alimoniam a Chriſto inſtitutum. Cacheranus hoc etiam pacto definit: Eſt Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus Panis, & Vini, ſignificativum, & cauſativum gratiæ per modum alimenti, refectioniſque ſpiritualis.

In his definitionibus, ſeu potius deſcriptionibus, ut plurimum inter ſe convenientibus, videntur plura, ut certa affirmari, alia innui, & quæ majori explicatione indigent, atque probatione. Primo affirmatur, quod ſit Sacramentum, & in hoc conveniunt omnes, ſicut per eamdem vocem cum aliis Sacramentis hoc Sacramentum convenit, adeoque dici poteſt, quod ſtet loco generis. Secundo innuitur, quod hoc Sacramentum conſiſtat in Corpore, & Sanguine Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, ſed non determinatur in quonam ex his, & an in utroque conſiſtat? Tertio innuitur quoque, quod ſit ad ſpiritualem fidelium refectionem, ſed non affirmatur, an hæc ſpiritualis refectio ad Sacramenti eſſentiam pertineat? Quarto tandem affirmatur, quod ſit a Chriſto Domino inſtitutum, & in hoc Catholici omnes conveniunt. At quia hæretici plura, in quibus Catholici conveniunt, temere inficiantur; ideo & contra hos, quæ apud nos certa ſupponuntur, probare opus eſt, & alia, quæ inter nos controvertuntur, oportet etiam examinare.

DISSER-

DISSERTATIO CCCCII.

De Euchariſtia. An ſit Sacramentum? An ſit Sacramentum permanens?

ETſi Gentiles fere omnes, Judæi, Mahumetani, Sacramentum hoc totis viribus perſequuti & execrati fuerint; inter Hæreticos tamen, ſive antiquos, ſive recentes, vix aliquem inveniemus, qui hoc Sacramentum exiſtere inficiatus fuerit. Et quidem de modernis Hæreticis certum eſt inter Eruditos, neminem Euchariſtiam Sacramentum eſſe negaſſe, quanvis in ipſa explicanda innumeras commenti fuerint falſitates. De antiquis idem judicium habet Vaſquez, quem communiter ſequuntur Scriptores; quanvis Suarez putaverit, Archonticus, Meſſalianos, Bogomilos, Petrobuſianos, Sacramentum hoc de medio etiam abſtuliſſe. Archontici, ex Valentinianorũ fæce progeniti, quemadmodum Aſconderiti, qui ſecundo ſeculo floruerunt, omnia Eccleſiæ Sacramenta rejecerunt, tanquam ſuperflua, & improportionata inter viſibile ſignum, & inviſibilem gratiam; ut habet Dominicus Berninus in ſuo Opere Hiſtoriæ omnium hæreſum, ſeculo ſecundo cap. 9. Et ſic intelligendi ſunt Epiphanius hæreſ. 40. & Theodoretus hæreticarum fabularum lib. 1. Meſſaliani vero ſeu Maſſaliani, ex Arianis oborti, & qui quarto ſeculo florebant, Sacramentum Euchariſtiæ non negabant, ſed virtutem & efficaciam ipſius ad ſanctificandum, ut ait Vaſquez, quemadmodum de omnibus Sacramentis loquebantur, virtutem illam ſoli orationi tribuentes; ſicuti teſtatur Berninus ſeculo 4. cap. 7. & ita etiam intelligi debent Theodoretus lib. 4. hiſt. cap. 10. & Coccius tract. 2. lib. 7. art. 3. Bogomili, Baſilio Medico Authore, ſeculo 12. ſic dicti quaſi Deum precantes, hi porro, ut aſſerit Vaſquez, non omnino negabant Euchariſtiæ Sacramentum, ſed illud nihil aliud eſſe dicebant, quam Orationem dominicam, & Evangelium. Et hoc quidem quanvis contra veram naturam cujuslibet Sacramenti ſit, itaut ipſum e medio tollat; tamen hoc ſolum non eſt expreſſe negare hoc Sacramentum; alioquin hæretici omnes noſtrorum temporum negarent; quia contra ipſius naturã plura docent. Et ita intelligi debent Euthimius in ſecunda parte Panopliæ tit. 23. cap. 17. & Sanderus lib. 7. de viſibili Monarchia hæreſ. 138. referens hunc Bogomilorum errorem, dicit: *Myſticum venerandum Sacramentum contemnunt, ut hodie Lutherani*: contemnere autem non eſt negare, quemadmodum Lutherani non negant. Petrobuſiani denique, qui fuerunt diſcipuli Petri de Bruis, & qui floruerunt in Gallia ſub Honorio II. ut tradit Sanderus lib. 7. cit. hæreſ. 142. præſentiam tantum negaverunt Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, ſicut negavit Berengarius, non vero hoc Sacramentum exiſtere inficias iverunt. Hoc conſtat ex verbis Epiſtolæ ejuſdem Petri de Bruis, quæ eſt ſecunda §. *Contra id quod dicunt, Miſſam nihil eſſe &c.* quam refert Petrus Cluniacenſis lib. 1. Epiſt. 1. & ita etiam idem Petrus Cluniacenſis eſt intelligendus, ut Vaſquez oſtendit.

Tandem ſi his adjungantur Donatiſtæ, qui hoc Sacramentum canibus projecerunt: dicitur quoque, quod Donatiſtæ non abſolute hoc Sacramentum de medio tollere volebant, ſed illud, quod Catholici confeceraıt, quod ſolummodo aſpernabantur. Ut de Confirmationis Sacramento ſuo loco dictum eſt. Adeo ergo conſtans eſt, Euchariſtiam Sacramentum eſſe, etiam inter hæreticos, ut illi, qui unicum tantum Sacramentum admiſerunt, hoc Euchariſtiam eſſe dixerint; ut tradit Bellarminus

mious lib. 2. de Sacramentis cap. 24. Quinimmo Mahumetes, ut notat Prateolus parte 2., qui in ſuo Alcorano omnes evaogelicas veritates abjecit, vel fœdavit, tamen cap. 4. fatetur, hoc Sacramentum eſſe veneratione dignum. Tandem quanvis judicium Svareſii ſequatur Valentia, ſententiam tamen Vaſqueſii ſequuntur Lugus, Fraſſen, Gonetus, Cacheranus, aliique communiter; unde fiat, quod nullus omnino hæreticus Euchariſtiæ Sacramentum eſſe negaverit; licèt contra aliud quodque Sacramentum tot hæreſes, & tot hæretici, infinitos de illo errores comminiſcentes, non ſurrexeriot, quot contra Euchariſtiæ Sacramentum; ut in ſequeotibus videbimus.

Dicimus I. Euchariſtiam eſſe Sacramentum.

I. Probatur ex Scrlpturis. In pluribus novi Teſtamenti locis invenitur Euchariſtiæ tributum quidquid ad Sacramenti rationem requiritur; ut eſſe ſignum ſenſibile, a Chriſto permanenter inſtitutum ad ſignificandam, & cauſandam gratiam. Dicitur enim Joannis 6. *panis, quem ego dabo, earo mea eſt pro mundi vita .... qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & bibentis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. In quibus verbis nomine panis importatur aliquod ſenſibile; & nomioe vitæ æternæ intelligitur gratia, quæ eſt vita ſpiritualis animæ. Item Matthæi 26. *accepit Jeſus panem & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis; & ait: accipite & comedite: hoc eſt corpus meus*.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. Can. 18. expreſſe hoc docet: *Pervenit ad ſanctum magnumque Concilium, quod in locis quibuſdam & Civitatibus Presbyteris gratiam ſacræ Communionis Diaconi porrigant. Hoc neque Canon, neque conſuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi ſacrificii non habent poteſtatem, his, qui offerunt, dent Corpus Chriſti. Et lib. 3. cap. de divina menſa, & de eo, quod in ipſa eſt, myſterio Corporis & Sanguinis Chriſti: Iterum etiam hic in divina menſa ne humiliter inteuti ſimus ad propoſitum panem & poculum: ſed attollentes mentem, fide intelligamus ſitum in ſacra illa menſa Agnum illum Dei, tollentem peccata mundi, incruente a Sacerdotibus immolatum, & pretioſum ipſius Corpus, & ſanguinem uos vere ſumentes, credere, hæc eſſe noſtræ reſurrectionis ſymbola: propter hoc enim neque multum accipimus, ſed parum: ut ſciamus, quod non ſarietati, ſed ſanctimoniæ ſumimus*. Coocilium Conſtantioopolitanum VI. Act. 8.
„ Ita quippe accedimus ad benedictio-
„ nes arcanas, & ſanctificamur, parti-
„ ticipes effecti tam ſanctæ carnis, quam
„ pretioſi ſanguinis Chriſti, omnium no-
„ ſtrorum Salvatoris: & non ut commu-
„ nem carnem ſuſcipimus, abſit: neque
„ iterum, ut viri ſanctificati, & copula-
„ ti Verbo, per uoitatem dignitatis, ſi-
„ ve, ut divinam iohabitationem haben-
„ tis; ſed ſicut vere vivificatricem, ut
„ propriam ejuſdem Verbi. „ Concilium Trulleuſe can. 26. „ Presbyter
„ per ignorantiam illicitis nuptiis im-
„ plicatus, nec publice, nec privatim
„ benedicat, nec Chriſti corpus aliis di-
„ ſtribuat, nec aliquod aliud miniſte-
„ rium obeat. „ Canon. 102. „ Corpus
„ Chriſti & templum, hominem ad ima-
„ ginem Dei creatum divinus Apoſtolus
„ magna voce appellat. Omnem ergo
„ ſenſibilem creaturam ſuperans is, qui
„ ſalutari paſſione cœleſtem dignitatem
„ eſt aſſecutus, Chriſtum bibens vel co-
„ medens, æternæ vitæ adaptatur, ani-
„ mam, & corpus divinæ gratiæ partici-
„ patiooe ſanctificans. Quare ſi quis
„ immaculati corporis in Synaxis tem-
„ pore eſſe participes voluerit, etiam an-
„ tequam ejus fiat communio, manus in
„ Crucis formam figurans, ſic accedat,
„ & gratiæ communionem accipiat. „ Concilium Lateranſe IV. ſub Innocentio III. cap. 1. „ Chriſti corpus, &
„ ſanguis in Sacramento Altaris ſub ſpe-
„ ciebus panis & vini veraciter contine-
„ tur, & tranſubſtantiatis pane in cor-
„ pus, & vino in ſanguioem, poteſtate
„ divina, ut percipiendum myſterium
„ unitatis accipiamus, ipſi de ſuo, quod
„ accepit ipſe de noſtro: „ Et refertur in cap. *firmiter, de ſamma Trinitate, & fide Catholica*. Concilium Cooſtantienſe ſeſſ. 13. „ Firmiſſime creden-
„ dum eſt, & nullatenus dubitandum,
„ integrum Chriſti corpus & ſanguinem,
„ tam ſub ſpecie panis, quam ſub ſpecie
„ vini, veraciter contioeri. „ Concilium Florentinum ſeſſ. 25. „ Hoc ſacro uni-

„ ver-

Digitized by Google

„ verſali approbante Florentino Concilio definivimus, ut hæc fidei veritas „ ab omnibus Chriſtianis credatur, & „ ſuſcipiatur, in azymo ſive fermento „ pane triticeo Corpus Chriſti veraciter „ confici &c. Sacerdos in perſona Chriſti veraciter conficit hoc Sacramentum. Nam ipſorum verborum virtute ſubſtantia panis in Corpus Chriſti, „ & ſubſtantia vini in ſanguinem convertuntur. „ Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 4. „ Quoniam autem Chriſtus, Redemptor noſter, corpus „ ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit, ideo perſuaſum „ ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque „ nunc denuo ſancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & „ vini, converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis „ ejus: quæ converſio convenienter & „ proprie à ſancta Catholica Eccleſia „ Tranſubſtantiatio eſt appellata. „ Et Can. 1. „ Si quis negaverit in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter, „ corpus & ſanguinem, una cum anima & „ divinitate, Domini noſtri Jeſu Chriſti, „ ac proinde totum Chriſtum: ſed dixerit, „ tantummodo eſſe in eo, ut in ſigno, „ vel figura, aut virtute: anathema ſit.

III. Probatur ex Patribus Græcis. Irenæus lib. 4. cap. 34. „ Quomodo autem conſtabit eis, cum panem, in quo „ gratiæ actæ ſint, corpus eſſe Domini „ ſui, & Calicem ſanguinis ejus; ſi non „ ipſum fabricatoris mundi Filium dicant, id eſt, Verbum ejus, per quod „ lignum fructificat, & defluunt fontes, „ & terra dat primum quidem fœnum, „ poſtea deinde ſpicam, deinde plenum „ triticum in ſpica? Quomodo autem „ rurſus dicunt carnem in corruptionem „ devenire, & non percipere vitam, quæ „ a corpore Domini & ſanguine alitur? „ &c. Quemadmodum enim qui eſt a „ terra panis percipiens invocationem „ Dei, jam non communis panis eſt, ſed „ Euchariſtia, ex duabus rebus conſtans, „ terrena & cœleſti: ſic & corpora noſtra, „ percipientia Euchariſtiam, jam non ſunt „ corruptibilia, ſpem reſurrectionis habentia. „ Origenes lib. 8. contra Celſum: „ Quocirca Celſus, ut Dei ignarus, gratias demonibus reddat, nos vero conditori omnium Deo gratias agentes, „ & pro collatis ejus in nos beneficiis, „ actis gratiis, oblatis panibus veſcimur, „ qui utique per precem efficiuntur corpus ſanctum, & ſanctificans eos, qui „ ſano propoſito, & mente ipſa utuntur. „ Baſilius Magnus exhortatione de Baptiſmo ad finem: „ Debemus itaque attendere, quod ſit judicium ejus, qui indigne edit ac bibit. Nam ſi qui fratrem quoque per cibum contriſtat, a „ charitate excidit, ſine qua magna quoque chariſmata, & juſtificationes quoque operantia nihil proſunt; quid de „ eo dicendum eſt, qui otioſe & inutiliter edere audet corpus, & bibere ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti? & „ & hac ratione plus aliquanto contriſtat, & infeſtat Spiritum Sanctum, dum „ ſine ſocia charitate veſcitur? Judicemus itaque hoc, ne nobis ipſis vivamus, ſed ei, qui pro nobis mortuus „ eſt, & reſurrexit, Chriſto Jeſu Domino noſtro, edamus ac bibamus. Oportet igitur accedentem ad corpus & „ ſanguinem Domini, ad rememorationem ejus, qui pro nobis eſt mortuus, „ ac reſurrexit, non ſolum purum eſſe „ a quovis inquinamento carnis, ac ſpiritus, ne ad judicium edat ac bibat, „ ſed & evidenter oſtendere & exprimere memoriam ejus, qui pro nobis „ mortuus eſt, & reſurrexit. „ Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 3. Myſtagogica: „ Panis Euchariſtiæ, poſt „ Spiritus Sancti invocationem, non „ amplius eſt panis communis, ſed eſt „ corpus Chriſti. „

IV. Probatur ex Patribus Latinis. Cyprianus epiſt. 54. „ At vero nunc non „ infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria „ eſt; nec morientibus, ſed viventibus „ communicatio à nobis danda eſt, ut „ quos excitamus & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, ſed protectione ſanguinis & Corporis Chriſti muniamus: & cum ad „ hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe „ contra adverſarium volumus, munimento dominicæ ſaturitatis armemus. Namquo modo docemus aut provocamus eos in confeſſione nominis, „ ſanguinem ſuum ſi non fundimus? aut „ quo modo ad martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſia poculum Domini „ jure communicationis admittimus? „ Hilarius lib. 8. de Trinit. „ Si vere

„ Ver-

„ *Verbum caro factum eſt*, & nos vere
„ Verbum carnem cibo dominico ſumi-
„ mus, quomodo non naturaliter ma-
„ nere in nobis exiſtimandus eſt, qui &
„ naturam carnis noſtræ jam inſeparabi-
„ lem ſibi homo natus aſſumpſit, & na-
„ turam carnis ſuæ ad naturam æternita-
„ tis, ſub Sacramento nobis communi-
„ candæ carnis, admiſcuit? Ita enim
„ omnes unum ſumus: quia in Chriſto
„ Pater eſt, & Chriſtus in nobis eſt &c.
„ De naturali Chriſti in nobis veritate
„ quæ dicimus, niſi ab eo diſcimus, ſtul-
„ te atque impie dicimus. Ipſe enim
„ ait: *Caro mea vere eſt eſca, & ſanguis*
„ *meus vere eſt potus. Qui edit meam car-*
„ *nem, & bibit meum ſanguinem, in me*
„ *manet, & ego in eo.* De veritate car-
„ nis & ſanguinis non eſt relictus ambi-
„ gendi locus. Hunc enim, & ipſius
„ Domini profeſſione, & fide noſtra vere
„ caro eſt, & vere ſanguis eſt. Et hæc
„ accepta & hauſta id efficiunt, ut nos
„ in Chriſto, & Chriſtus in nobis ſit.
„ An-ne hoc veritas non eſt? Eſt ergo
„ in nobis ipſe per carnem, & ſumus in
„ eo, dum ſecum hoc, quod ſumus, in
„ Deo eſt. Quod autem in eo per Sa-
„ cramentum communitatæ carnis, &
„ ſanguinis ſimus, ipſe teſtatur dicens:
„ *Et hic mundus jam me non videt, vos au-*
„ *tem me videbitis: quoniam ego vivo, &*
„ *vos vivetis: quoniam ego in Patre meo,*
„ *& vos in me, & ego in vobis.* „ Am-
broſius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. „
„ Tu forte dicis: meus panis eſt uſitatus,
„ ſed panis iſte panis eſt ante verba Sa-
„ cramentorum: ubi acceſſerit conſe-
„ cratio, de pane fit caro Chriſti. Hoc
„ igitur adſtruamus, quomodo poteſt qui
„ panis eſt, corpus eſſe Chriſti? Con-
„ ſecratione. Conſecratio igitur quibus
„ verbis eſt, & cujus ſermonibus? Do-
„ mini Jeſu. Nam per reliqua omnia,
„ quæ dicuntur, laus Deo defertur: ora-
„ tione petitur pro populo, pro regibus,
„ pro cœteris: ubi venitur ut conficia-
„ tur venerabile Sacramentum, jam non
„ ſuis ſermonibus Sacerdos, ſed utitur
„ ſermonibus Chriſti. Ergo ſermo Chri-
„ ſti hoc conficit Sacramentum. Quis
„ ſermo Chriſti? Nempe is, quo facta
„ ſunt omnia. Juſſit Dominus, & factum
„ eſt Cœlum. Juſſit Dominus, & facta
„ eſt terra. Juſſit Dominus, & facta
„ ſunt maria. Juſſit Dominus, & omnis
„ creatura generata eſt. Vides ergo quam
„ operatorius ſit ſermo Chriſti? Si ergo
„ tanta vis eſt in ſermone Domini Jeſu,
„ ut inciperent eſſe, quæ non erant:
„ quanto magis operatorius eſt, ut ſint
„ quæ erant, & in aliud commutentur?
„ Cœlum non erat, mare non erat, ter-
„ ra non erat. Sed audi dicentem: *Ipſe*
„ *dixit, & facta ſunt; ipſe mandavit, &*
„ *creata ſunt.* Ergo tibi ut reſpondeam:
„ non erat Corpus Chriſti ante conſe-
„ crationem; dico tibi, quod jam corpus
„ eſt Chriſti &c. Ergo didiciſti, quod ex
„ pane Corpus fiat Chriſti, & quod vi-
„ num, & aqua in Calicem mittitur, ſed
„ fit ſanguis conſecratione verbi cœle-
„ ſtis. Sed forte dicis: ſpeciem ſanguinis
„ non video. Sed habet ſimilitudinem.
„ Sicut enim mortis ſimilitudinem ſump-
„ ſiſti, ita etiam ſimilitudinem pre-
„ tioſi ſanguinis bibis, ut nullus hor-
„ ror cruoris ſit, & pretium tamen ope-
„ retur redemptionis. Didiciſti ergo, quia
„ quod accipis, corpus Chriſti eſt. „
Auguſtinus lib. 3. de Trinitate cap. 4.
„ Nec ſigna quippe ejus, nec membra-
„ nas, nec atramentum, nec ſignifican-
„ tes ſonos lingua editos, nec ſigna lite-
„ rarum conſcripta pelliculis, corpus
„ Chriſti & ſanguinem dicimus, ſed il-
„ lud tantum, quod ex fructibus terræ
„ acceptum, & prece myſtica conſe-
„ cratum, rite ſumimus ad ſalutem ſpi-
„ ritualem, in memoriam pro nobis do-
„ minicæ paſſionis. Quod cum per ma-
„ nus hominum ad illam viſibilem ſpe-
„ ciem perducitur, non ſanctificatur,
„ ut ſit tam magnum Sacramentum,
„ niſi operante inviſibiliter ſpiritu Dei:
„ cum hæc omnia, quæ per corporales
„ motus, in illo opere fiunt, Deus ope-
„ retur. „ *Hieronymus Epiſt. 150. ad*
Hedibiam quæſt. 2. „ Nos audiamus
„ panem, quem fregit Dominus, dedit-
„ que diſcipulis, eſſe Corpus Domini
„ Salvatoris &c. Nec Moyſes dedit no-
„ bis panem verum, ſed Dominus Jeſus:
„ ipſe conviva, & convivium; ipſe co-
„ medens, & qui comeditur: illius bibi-
„ mus ſanguinem, & ſine ipſo potare
„ non poſſumus. „

V. Probatur ex veteribus Scholaſticis. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 1. Officiorum cap. 18. „ Panis, quem frangimus,
„ corpus Chriſti eſt, qui dicit: *Ego ſum*
„ *panis vivus, qui de Cœlo deſcendi.* Vi-
„ num autem ſanguis ejus eſt. Hæc au-
„ tem duo ſunt viſibilia; ſanctificata ta-
„ men per Spiritum Sanctum, in Sacra-
„ mentum divini corporis tranſeunt. „

San-

Sanctus Eligius Homilia 8. „Sicut verè „ carnem corporis noſtri Chriſtus aſ- „ ſumpſit, & vere homo, qui ex Maria „ Virgine natus eſt, Jeſus Dei filius eſt, „ non quemadmodum alii homines per „ gratiam, ſed natura filius, ex ſubſtan- „ tia Patris: ita vera eſt caro, & verus „ eſt ſanguis ejus, quem ad manducan- „ dum & potandum in myſterio ſumi- „ mus, ſicut ipſe teſtatur. Et nos, qui „ vere ſub myſterio carnem & ſangui- „ nem corporis ejus ſumimus, per ea „ naturaliter unum cum eo efficimur: in „ quibus manet poſt conſecrationem ſi- „ militudo panis & vini, ne ſicut quidam „ horror cruoris, ſed manet in eis gra- „ tia Redentoris. De naturali enim in „ nobis Chriſti veritate ipſe ait: *Caro* „ *mea vere eſt eſca, & ſanguis meus vere* „ *eſt potus &c.* De veritate carnis & ſan- „ guinis ejus nullus relictus eſt ambigen- „ di locus. „ Alcuinus lib. de Divinis Officiis cap. 39. de Celebratione Miſ- ſæ: „ Hoc corpus, hic ſanguis, non „ in ſpicis, ſed Sacramentis colligitur: „ & conſecratione myſticus fit nobis, „ non naſcitur. Et ille quidem panis, „ & illud vinum, per ſe irrationabile eſt: „ ſed orat Sacerdos, ut ille rationabili- „ ter tractatus, rationabilia fiat, tran- „ ſeundo in corpus Filii ejus &c. Sicut „ divinitas Verbi Dei una eſt, quæ to- „ tum implet mundum: ita licet multis „ locis & innumerabilibus diebus illud „ corpus conſecretur, non tamen ſunt „ multa corpora Chriſti, neque multi „ Calices; ſed unum Corpus Chriſti, & „ unus ſanguis cum eo, quod ſumpſit in „ utero Virginis, & quod dedit Apoſto- „ lis. Divinitas enim Verbi replet illud, „ quod ubique eſt, & conjungit & facit, „ ut ſicut ipſa una eſt, ita conjungatur „ Corpori Chriſti, & unum corpus ejus „ ſit in veritate. Unde animadverten- „ dum eſt, quia ſive plus, ſive minus, „ quis inde percipiat, omnes æqualiter „ corpus Chriſti integerrime ſumunt, & „ & generaliter omnes, & ſpecialiter „ unuſquiſque. „ Rabanus Maurus de Inſtitutione Cleri lib. 1. cap. 31. „ hæc „ duo panis, & vinum, dum ſunt viſibi- „ lia, ſanctificata tamen per Spiritum „ Sanctum, in Sacramentum divini cor- „ poris tranſeunt. „ Petrus Damianus ſerm. de Mariæ Virginis Natali. „ Hic, „ dilectiſſimi fratres mei, hic rogo per- „ pendite, Dei Genitrici quantas illi poſt „ Deum, de noſtra Redemptione gratias „ agere debeamus. Illud ſiquidem cor- „ pus Chriſti, quod beatiſſima Virgo ge- „ nuit, quod in gremio fovit, quod fa- „ ſcis cinxit, quod materna cura muni- „ vit; illud, inquam, abſque ulla du- „ bietate, non aliud, nunc de ſacro Al- „ tari percipimus, & ejus ſanguinem in „ Sacramentum noſtræ Redemptionis „ haurimus. Hoc catholica fides habet, „ hoc ſancta Eccleſia fideliter docet. „

VI. Probatur Rationibus. I. Chri- ſtus dixit Matri de Joanne Evangeli- ſta: *Hic eſt Filius tuus*; dixit etiam Diſcipulis: *Hoc eſt Corpus meum*; Sed per priora verba intellexit de vero & reali Joanne: ergo per poſteriora in- intellexit etiam de vero & reali Chri- ſti corpore. Argumentum eſt Petri Damiani ſerm. 2. de S. Joan. Evang. in quo dicit: *Cœlum, inquit ipſe pius Jeſus, & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt*. Sicut enim dixit Matri: *Hic eſt Filius tuus*, ita dixit Di- ſcipulis: *Hoc eſt Corpus meum*. Et tan- tus fuit in illis verbis effectus, ut illico panis ille, quem dabat, dominicum fieret Corpus. *Dixit enim, & omnia facta ſunt: mandavit, & creata ſunt*. II. Tria requiruntur ad Sacramenti eſſentiam; Scil. quod ſit ſignum ſen- ſibile; quod ſit a Deo inſtitutum; & quod ſignificet effectum gratuitum ad noſtram ſanctificationem ordinatum; ſed Euchariſtia eſt hujuſmodi: ergo &c. Probatur minor. Eſt ſignum ſen- ſibile per ſpecies panis & vini; fuit a Chriſto Domino inſtitutum, quod ne- gari non poteſt; & ſignificat effectum gratuitum, ſcil. Corpus & Sanguinem Chriſti. Inſuper ſignificat gratiam ſan- ctificantem, & eam confert ſuſcipien- tibus illam. Etenim quando Chriſtus Joannis Sexto dixit. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt*, illico ſubjunxit, *qui manducaverit hunc panem, vivet in æternum*: & denuo: *qui manducat me, vivet propter me*. III. Ubi aliud ſenſi- bus apparet, & aliud in veritate eſt, ibi eſt vere Sacramentum; ſed hoc to- tum in Euchariſtia verificatur: ergo Euchariſtia eſt vere Sacramentum; Minor ab Anſelmo Cantaurienſi ad Caput 10. epiſt. ab Hebræos ſic pro- batur: „ Caro Chriſti, quam ex al- „ tari ſumimus, idcirco velamen appel- „ latur, quoniam ſenſibus noſtris in „ Sacramento velatur. Nam ſenſus no- „ ſtri aliud renuntiant, & aliud fides, „ Vi-

„ Viſus enim perſuadet nobis eſſe ſolummodo panem ſecundum panis ſpeciem; fides autem inſinuat eſſe carnem vivam, & vivificatricem: guſtus panem in ſapore, auditus etiam illud idem in fractione; fides vero integrum Agnum a fidelibus ſumi, ſine aliqua ipſius læſione. Non enim ſumimus carnem exanimem, ſed conſecratione & operatione divina viventem. „ IV. In Sacramento Euchariſtiæ continentur ſpecies panis & vini, & ſub his occultantur corpus reale, & realis Chriſti ſanguis; ſed hæc omnia ſufficiunt ad rationem veri Sacramenti in Euchariſtia conſtituendam: ergo Euchariſtia eſt verum Eccleſiæ Sacramentum. Minor, immo tota argumentatio, deſumitur ex verbis Bernardi in ſerm. de Cœna Domini. „ Hoſtia, quam vides, non jam eſt panis, ſed caro mea, quæ pependit in Cruce pro mundi vita. Sane mutatio iſta benedictionis eſt opus, non originis: virtus hæc facit, non uſus: effectus eſt potentiæ, non uſus naturæ. Similiter liquor iſte, quem vides, non jam eſt vinum, ſed ſanguis meus, quem pro te fudi in pretium, tibi reſervans in altari poculum, in peregrinatione tua præſidium, in exitu de Ægypto conductum, in cœlo viaticum &c. Odor, ſpecies, ſapor, pondus remanent ad myſterii ritum, & ad guſtus ſuffragium, ut horror penitus tollatur, & meritum fortiatur. Etenim ne humana infirmitas eſum carnis, & potum ſanguinis in ſumptione horreret, Chriſtus velari, & palliari illa duo voluit ſpeciebus panis & vini, quæ inter humani generis victualia quodammodo tenent principatum. „

Objiciunt I. Euchariſtia non eſt ſignum gratiæ, quæ conferatur homini ſuſcipienti illam: ergo non eſt Sacramentum novæ legis. Antecedens probatur. Euchariſtia ubi perſeverat in Altari poſt conſecrationem, nemini gratiam confert: ergo tunc ſaltem non eſt ſignum gratiæ, quæ conferatur ſuſcipienti illam. II. Euchariſtia non efficit, quod ſignificat: ergo non eſt Sacramentum novæ legis. Probatur antecedens. Euchariſtia ſignificat verum corpus & ſanguinem Chriſti contineri ſub ſpeciebus conſecratis; ſed ſpecies conſecratæ ejuſmodi præſentiam non efficiunt: ergo Euchariſtia non efficit, quod ſignificat. Probatur minor. Nulla virtus finita poteſt eam præſentiam cauſſare: ergo &c. III. Euchariſtia non cōſtat, rebus pro materia & verbis pro forma: ergo non eſt Eccleſiæ Sacramentum. Probatur antecedens. Verba, quæ ſunt forma Sacramenti, debent eſſe ſimul cum Sacramento; ſed verba Euchariſtiæ non ſunt ſimul cum Euchariſtia: ergo &c. Probatur minor; & quia Euchariſtia ſubſiſtit non remanentibus verbis; & quia nondum eſt Euchariſtia quando verba actu proferuntur, ſed tantum in fine prolationis verborum. IV. Dicitur, quod Euchariſtia confert animæ robur, & gratiæ augmentum: ſed hoc ipſum Confirmatio confert, quæ eſt Eccleſiæ Sacramentum: ergo non poteſt tribuere Euchariſtia; quia idem enim effectus non poteſt a duobus Sacramentis produci.

Reſpondemus ad I. dicendo, quod Euchariſtia ſignificat, & confert ipſum Chriſtum, qui quoque dicitur gratia; & etiam ſignificat, & confert gratiam habitualem, quæ proprie nomine gratiæ intelligitur; at cum hac diverſitate, quod Chriſtum ſignificat, & confert ſemper immediatè, & quando actu porrigitur ſumentibus, & quando in Altari perſeverat: gratia vero habitualis confertur immediate, quando actu porrigitur Euchariſtia percipientibus illam; & confertur mediate, quando in Altari perſeverat.

Ad II. Dicitur, quod argumentum valet contra Thomiſtas, qui aſſerunt Sacramenta phyſice cauſſare gratiam, non vero contra illos, qui defendunt cauſſare gratiam, non phyſice, ſed moraliter. Quapropter Scotus diſt. 8. num. 6. ſcribit. „ Unde propoſitio quod Sacramenta efficiant quod ſignificant, accipienda eſt disjunctive & per accommodationem; ita quod ſi Sacramentum ſignificet aliquid fieri & conferri, illud revera per Sacramentum, tanquam per ſignum efficax fit, & conceditur; quemadmodum contingit in Sacramentis, quæ in uſu conſiſtunt; ſi autem ſignificat aliquid eſſe, ſicut contingit in hoc Sacramento, quod eſt permanens, illud per Sacramentum, tanquam per ſignum verax eſt. Nam ſicut Deus inſtituit aſſiſtere ſigno ſenſibili ad gratiam conferendam in Sacramentis

„ ſuc-

„ ſucceſſivis; ita inſtituit aſſiſtere per „ conſecrationem ſpeciebus panis, & „ vini, ut ſub eis præſentialiter con- „ tineatur corpus, & ſanguis Chriſti. „ Et ideo cum dicitur: Nulla virtus „ finita poteſt agere ad eſſe corporis „ Chriſti in Sacramento, concedo pro- „ prie loquendo de actione phyſica; „ poteſt tamen aliqua virtus finita, vel „ aliquid virtutis finitæ eſſe diſpoſitio „ immediata, hoc eſt, cauſa moralis „ ad eſſe corporis Chriſti ibi; non a „ ſe, ſed a Deo aſſiſtente ibi; & hoc „ modo inſtituit iſtas ſpecies, ut poſt „ conſecrationem aſſiſtat eis, tanquam „ cauſis moralibus ipſum moventibus „ ad efficiendam hanc præſentiam Cor- „ poris Chriſti. „

Ad III. Hoc pacto reſpondit idem Scotus, quem refert Fraſſen tom. 4. tract. 2. diſput. 1. artic. 1. ſect. 1. quæſt. 1. „ „ Reſpondet ibidem Doctor, majorem „ eſſe veram de Sacramentis habenti- „ bus eſſe ſucceſſivum, & quorum „ tota virtus, & ratio conſiſtit in uſu; „ non autem de Sacramento Euchari- „ ſtiæ, quod habet eſſe permanens, „ quodque propterea non poteſt habe- „ re verba, quæ ſint ſucceſſiva pro for- „ ma ſui eſſe permanentis. Quamquam „ requirat verba pro forma conſecra- „ tionis, ſeu ut fiat Sacramentum, non „ vero ut factum perſeveret: unde „ non eſt de ratione eſſentiali Sacra- „ menti, quod intrinſece conſtet rebus „ pro materia, & verbis pro forma; „ ſed ſolum, quod res, & verba neceſ- „ ſaria ſint, ut Sacramentum confi- „ ciatur: Unde verba conſecratoria „ requiruntur in hoc Sacramento, tan- „ quam forma extrinſece efficiens, non „ autem ut afficiens, & conſtituens.

Ad IV. Dicitur, quod repugnantia eſt in eo, quod duo Sacramenta conferant eundem effectum ſpecificum; non vero in eo, quod conferant eundem effectum genericum. Idem effectus genericus eſt quod Euchariſtia, & Confirmatio conferant gratiæ augmentum; quod vero conferant per hunc modum vel per alium, tunc eſt diverſus effectus ſpecificus. Unde licet conveniant Euchariſtia, & Confirmatio producendo gratiæ augmentum; differunt tamen, quia Euchariſtia confert per modum nutritionis, & alimenti, Confirmatio vero per modum roboris, & fortitudinis:

Digitized by Google

DISSERTATIO CCCCIII.

De Euchariſtia. An ſit Sacramentum permanens, vel tranſiens? An Conſecratio ſit quid intrinſecum Sacramento? An ſint ſpecies panis & vini? An ſint Corpus & Sanguis Chriſti?

PRimo, Lutherani omnes reponunt Euchariſtiæ Sacramentum in ſolo uſu; & volunt illud ipſum conſiſtere in iis omnibus actionibus, quas in ipſius inſtitutione Chriſtus Dominus exercuit, ſcilicet in acceptione panis in manus, in benedictione, in fractione, in diſtributione, & in manducatione: Hoc pacto explicat Kemnitius, Lutheranorum Coriphæus, in examine Concilii Trid. part. 2. ad caput 3. & ad Can. 4. ſeſſ. 13.

Secundo, Calvinus lib. 4. Inſtitutionum cap. 17. vult, panem & vinum euchariſticum non habere Sacramenti rationem, niſi cum actu ſumitur. Unde ait num. 37. „ Quæro, qua virtute putant, hoſtiam eſſe ritè conſecratam? nempe verba illa proferunt. *Hoc eſt Corpus meum*: ego vero contra objiciam, ſimul dictum eſſe, *Accipite, & manducate*; neque id de nihilo faciam; cum enim præcepto annexa ſit promiſſio, dico hanc ſub illo ita incluſam ut ſeparata fiat omnino nulla. Et n. 39. Totam ſiquidem vim conſecrationis a Sacerdotis intentione pendere voluerunt, quaſi hoc nihil ad populum pertineret, cui myſterium maxime explicare oportuerat: inde autem natus eſt hic error, quod non obſervant promiſſiones illas, quibus conficitur conſecratio: non ad elementa ipſa, ſed ad eos, qui recipiunt, deſtinari: atqui non panem alloquitur Chriſtus ut Corpus ſuum fiat, ſed diſcipulos jubet manducare, atque illis Corporis, & Sanguinis ſui in communicationem pollicetur..... His rationibus clare patet, repoſitionem Sacramenti, quam nonnulli urgent, ut ægrotis extra ordinem diſtribuatur, inutilem eſſe. „

Tertio, Marcus Antonius de Dominis, Archiepiſcopus, & Apoſtata Spalatenſis, lib. 5. de Republica Chriſtiana cap. 6. num. 253. ſcripſit, quod Euchariſtiæ Sacramentum permaneat quidem ab una publica Communione uſque ad aliam, ac pro iis tantum, qui in publica Communione non participant, qui eſſe poſſunt, vel advenæ, vel infirmi, vel alii legitime impediti: attamen ſi diutius Euchariſtia conſervetur, Sacramenti rationem non habebit. Unde in ſententia horum omnium Euchariſtia non eſt Sacramentum permanens, ſed tranſiens; utpote in ſolo uſu, ſeu ſumptione conſiſtens. Contra hos omnes.

Dicimus I. Euchariſtiæ Sacramentum non conſiſtere in ſolo uſu, ſeu ſumptione; adeoque eſſe Sacramentum permanens, & non tranſiens.

I. Probatur ex Scripturis. Lucæ 22. Chriſtus Dominus Euchariſtiæ Sacramentum inſtituens, in converſione panis in Corpus, num. 19. dixit: „ Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens. Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem; „ & in converſione vini in Sanguinem n. 20. ſubdit: „ Similiter & Calicem poſtquam cænavit, dicens: Hic eſt Calix novi teſtamenti in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur. „ Atqui Chriſtus Dominus, quando in nocte Cœnæ enunciata verba protulit, erat præſens ſub ſpeciebus panis & vini: ergo Chriſtus erat præſens ante ſumptionem & uſum. Et quidem minor propoſitio eſt certa, quia aliter Chriſtus

pro-

protuliſſet falſum, & mentitus fuiſſet, quia dixit in præſenti: *Hoc eſt Corpus meum*; & non dixit in futuro: *Hoc erit Corpus meum*; & ſimiliter dixit in præſenti: *Hic eſt Calix*; non vero, *hic erit* &c. Inſuper Marci 14. dicitur: *Accepto Calice gratias agens, dedit eis, & biberunt ex eo omnes & ait illis*: Hic *eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur*. In his verbis *Hic* eſt demonſtrativum, ac proinde Sanguinis Chriſti præſentiam indicat; unde ſequitur quod ante manducationem, & bibitionem Apoſtolorum, verificata fuerint Chriſti verba, & per couſequens ante ſumptionem, & uſum.

II. Probatur ex Eccleſiæ traditione, & Conſuetudine antiqua & conſtanti, qua docemur, aſſervatam fuiſſe Euchariſtiam a Fidelibus privatim, & in propriis domibus; tum ut eſſet iiſdem in venerationem; tum ut deferri poſſet ad abſentes; tum ut ægrotis tanquam Viaticum miniſtraretur. Hujus traditionis & conſuetudinis Teſtes ſuut luculentiſſimi & ineluctabiles antiqui Patres, quos in probatione, ex iiſdem deſumpta, adducemus.

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Pius Papa I. cujus verba refert Burchardus lib. 5. cap. 27. inſuper & Ivo in dec. lib. 1. cap. 16., & Gratianus diſt. 2. de Conſecrat: „ Si per negligentiam aliquid de Sauguine Domini ſtillaverit in terram, lingua lambetur, & tabula radatur. Si non fuerit tabula, ut non conculcetur, locus corradatur, & Sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si ſuper altare ſtillaverit Calix, forbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat. Sr ſuper liuteum altaris, & ad aliud ſtilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat. Si uſque ad tertium, novem diebus pœniteat. Si uſque ad quartum, viginti diebus pœniteat, & linteamina, quæ tetigit ſtilla, tribus vicibus miniſter abluat, calice ſuppoſito: & aqua ablutionis ſumatur, & juxta altare recondatur. „ Hilarius relatus in diſt. 2. de Conſecrat. „ Ubi pars eſt Corporis, eſt & totum. Eadem ratio eſt in Corpore Domini, quæ in Manna, quod in ejus figura præceſſit, de quo dicitur: Qui plus collegerat, non habuit amplius: neque qui minus paraverat, invenit minus. Non eſt omnino quantitas viſibilis in hoc æſtimanda myſterio, ſed virtus Sacramenti ſpiritualis. „ Gregorius Magnus *homil. 22. in Evangel.* „ Quid ſit Sanguis Agni, non jam audieudo, ſed bibendo didiciſtis: qui Sanguis ſuper utrunque poſtem ponitur, quando non ſolum ore Corporis, ſed etiam ore Cordis hauritur. In utroque enim poſte Sanguis Agni eſt poſitus, quando Sacramentum paſſionis illius, cum ore ad redemptionem ſumitur, ſed ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Nam qui ſic Redemptionis ſuæ Sanguinem accipit, ut imitari illius paſſionem necdum velit, in uno poſte Sanguinem poſuit, qui etiam in ſuperliminaribus domorum ponendus eſt. „ Innocentius III. *Myſteriorum Miſſæ lib. 4. cap. 17.* „ Si ad prolationem iſtorum verborum: *Hoc eſt Corpus meum*, panis mutatur in Corpus; & ad prolationem iſtorum verborum: *Hic eſt Sanguis meus*, vinum mutatur in Sanguinem; prius proferantur iſta verba, quam illa. Prius ergo mutatur panis in Corpus, quam vinum in Sanguinem. Nunquid igitur Corpus eſt ſine Sanguine, vel Sanguis ſine Corpore? Propterea dicitur a quibuſdam, qnod cum totum eſt dictum, totum eſt factum, nolentes, vel non valentes ipſius converſionis determinare momentum. Alii vero dicunt, & bene, quod licet ad prolationem præcedentium panis a natura mutetur in Corpus, & ad prolationem ſequentium vinum præterea mutetur in Sangniguinem, nunquam tamen eſt Corpus ſine Sanguine, vel Sanguis eſt ſine Corpore, ſicut neutrum eſt ſine anima, ſed ſub forma panis Sanguis exiſtit in Corpore per mutationem panis in Corpus, & e converſo. Non qnod panis in Sanguinem, vel vinum mutetur in Corpus: ſed quia neutrum poteſt exiſtere ſine reliquo. Eſt ergo Sanguis ſub ſpeciebus panis, non ex vi Sacramenti, ſed ex naturali concomitantia. „ Gregorius IX. *lib. 1. Decret. cap. 1.* „ Una eſt fidelium univerſalis Eccleſia, extra quam nullus homo ſalvatur. In qua idem ipſe Sacerdos eſt & Sacrificium Jeſus Chriſtus: cujus Corpus & Sanguis in Sacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, tranſubſtantiatis pane in Corpus, & vino in Sanguinem, poteſtate divina, ut ad perficiendum myſterium unitatis, accipiamus ipſi

„ de

„ de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro. „ Et hoc utique Sacramentum nemo „ poteſt conficere, niſi Sacerdos, qui rite „ fuerit ordinatus, ſecundum claves Ec- „ cleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis, eo- „ runque Succeſſoribus Jeſus Chriſtus. „

IV. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. *Lib. 3. cap. de divina menſa, & de eo, quod in ipſa eſt, myſterio Corporis & Sanguinis Chriſti*. „ Iterum etiam hic in divina menſa ne hu- „ militer intenti ſimus ad propoſitum „ panem & poculum: ſed attollentes „ mentem, fide intelligamus ſitum in „ ſacra illa menſa Agnum illum Dei, „ tollentem peccata mundi, incruen- „ te a Sacerdotibus immolatum, & „ pretioſum ipſius Corpus, & Sangui- „ nem nos vere ſumentes, credere hæc „ eſſe noſtræ reſurrectionis ſymbola: „ Propter hoc enim neque multum ac- „ cipimus ſed parum: ut ſciamus, quod „ non ſatietati, ſed ſanctimoniæ ſumi- „ mus. „ Et *Can.* 8. „ Pervenit ad ſan- „ ctum magnumque Concilium, quod „ in locis quibuſdam & civitatibus Pres- „ byteris gratiam Sacræ Communionis „ Diaconi porrigant. Hoc neque Canon, „ neque Conſuetudo tradidit, ut hi, qui „ offerendi Sacrificii non habent pote- „ ſtatem, his, qui offerunt, dent Cor- „ pus Chriſti. „ Concilium Conſtanti- „ nop. *Actio*n.8. „ Ita quippe accedimus „ ad benedictiones arcanas, & ſanctifi- „ camur, participes effecti tam ſanctæ „ Carnis, quam pretioſi Sanguinis Chri- „ ſti, omnium noſtrorum Salvatoris: & „ non ut communem carnem ſuſcipi- „ mus, abſit: neque iterum ut viri ſan- „ ctificari, & copulari Verbo, per uni- „ tatem dignitatis, ſive ut divinam in- „ habitationem habentes, ſed ſicut vere „ verificatricem, ut propriam ejuſdem „ Verbi. „ Concilium Trullenſe can. 26. „ Presbyter per ignorantiam illi- „ citis nuptiis implicatus, nec publice, „ nec privatim benedicat, nec Chriſti „ Corpus aliis diſtribuat, nec aliquod „ aliud miniſterium obeat. „ Can. 102. „ „ Corpus Chriſti, & templum hominem „ ad imaginem Dei creatum divinus A- „ poſtolus magna voce appellat. Om- „ nem ergo ſenſibilem creaturam ſupe- „ rans is, qui ſalutari paſſione cœleſtem „ dignitatem eſt aſſecutus, Chriſtum bi- „ bens vel comedens, æternæ vitæ ada- „ ptatur, animam & corpus divinæ gra- „ tiæ participatione ſanctificans. Qua- „ re ſi quis immaculati Corporis in Sy- „ naxis tempore eſſe particeps voluerit, „ etiam antequam ejus fiat communio, „ manus in Crucis formam figurans, ſic „ accedat, & gratiæ communionem ac- „ cipiat. „ Concilium Florentinum ſeſſ. 25. „ Hoc ſacro univerſali appro- „ bante Florentino Concilio definivi- „ mus, ut hæc fidei veritas ab omnibus „ Chriſtianis credatur, & ſuſcipiatur, in „ azymo ſive fermentato pane triticeo „ Corpus Chriſti veraciter confici, &c. „ Sacerdos in perſona Chriſti veraciter „ conficit hoc Sacramentum. Nam ipſo- „ rum verborum virtute ſubſtantia pa- „ nis in Corpus Chriſti, & ſubſtantia vini „ ſanguinem convertuntur. „ Concilium Tridentinum ſeſſion. 13. cap. 4. „ Quoniam autem Chriſtus, Redemptor „ noſter, corpus ſuum id, quod ſub ſpe- „ cie panis offerebat, vere eſſe dixit, „ ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei „ fuit, idque nunc denuo Sancta hæc Sy- „ nodus declarat, per conſecrationem „ panis & vini converſionem fieri totius „ ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam Corpo- „ ris Domini Jeſu Chriſti, & totius ſub- „ ſtantiæ vini in ſubſtantiam Sanguinis „ ejus: quæ converſio convenienter & „ proprie a Sancta Catholica Eccleſia „ Tranſubſtantiatio eſt appellata. „ Et Can. 1. „ Si quis negaverit in Sanctiſ- „ ſimo Euchariſtiæ Sacramento conti- „ neri vere, realiter, & ſubſtantialiter „ Corpus & Sanguinem, una cum ani- „ ma, & divinitate Domini noſtri Jeſu „ Chriſti, ac proinde totum Chriſtum; „ ſed dixerit, tantummodo eſſe in eo, „ ut in ſigno, vel figura, aut virtute: „ anathema ſit. „

V. Probatur ex Patribus Græcis. Irenæus lib. 5. c. 2. „ Quando ergo eſt „ mixtus calix, & factus panis, percipit „ verbum Dei, fit Euchariſtia Sangui- „ nis, & Corporis Chriſti, ex quibus au- „ getur & conſiſtit carnis noſtræ ſubſtan- „ tia: quomodo carnem negant capa- „ cem eſſe donationis Dei, qui eſt vita „ æterna, quæ Sanguine, & Corpore „ Chriſti munitur, & membrum ejus? „ Quemadmodum & Beatus Apoſtolus „ ait in ea, quæ eſt ad Ephæſios Epiſtola: „ *Quoniam membra ſumus Corporis ejus*, „ *de carne ejus, & de oſſibus ejus*: non de „ ſpirituali aliquo, & inviſibili homine „ dicens hæc: (*Spiritus enim neque oſſa*, „ *neque carnes habet*:) ſed de ea diſpoſi- „ tione, quæ eſt ſecundum verum ho-

„ mi-

„ minem, quæ ex carnibus, & nervis, &
„ oſſibus conſiſtit, quæ de calice, qui eſt
„ Sanguis meus, nutritur; & de pane, qui
„ eſt Corpus ejus, augetur. „ Origenes
Homilia 13. in Exodum: „ Volo vos
„ admonere religionis veſtræ exemplis:
„ noſtris, qui divinis myſteriis intereſſe
„ conſueviſtis, quomodo cum ſuſcipitis
„ Corpus Domini, cum omni cautela &
„ veneratione ſervatis, ne ex eo parum
„ quid decidat, ne conſecrati muneris
„ aliquid delibatur: Reos enim vos cre-
„ ditis, & recte creditis, ſi quid inde
„ per negligentiam decidat. Quod ſi
„ circa Corpus ejus conſervandum tanta
„ utimini cautela & merito utimini,
„ quomodo putatis minoris eſſe piaculi,
„ verbum Dei neglexiſſe, quam corpus
„ ejus? „ Chryſoſtomus homil. 24. in 1.
ad Corinthios docet, quod Euchariſtia
in altari conſervatur ſub his verbis: *Si
ſanguinem cupit, inquit, Chriſtus non
idolorum aram brutorum cæde, ſed meum
altare, & ſanguine cruentat .... pro
cæde brutorum ſeipſum juſſit offerri ....
quando ipſum viderit, propoſitum Dei
corpus, dic: Propter hoc corpus non ſum
amplius terra, & cinis, ſed liber homo,
corpus clavis confixum, & flagellis cæ-
ſum non tulit mors: Hoc corpus etiam
jacens in præſepi reveriti ſunt Magi; tu
vero non in præſepi vides, ſed in altari;
non fœminam ipſum tenentem, ſed Sa-
cerdotem adſtantem.* Cyrillus Alexan-
drinus in Epiſt. ad Caloſyrium dicebat
contra illos, qui putabant, Corpus
Chriſti non remanere ſub hoc Sacra-
mento, ſi in craſtinum reſervabatur;
& hoc probabant exemplo Agni Paſ-
chalis, de quo quippiam non remane-
bat uſque ad craſtinum. De his ſane
ſcribebat: *Inſaniunt quidam, dicentes,
myſticam benedictionem ceſſare a ſanctifi-
catione, ſi quæ ejus reliquiæ remanſerint
in diem ſubſequentem: non enim muta-
tur Sacramentum Corporis Chriſti, ſed
virtus benedictionis, & vivificans gratia
jugis eſt.* Gregorius Nazianzenus orat.
11. da Sancta Gorgonia Sorore ſua hæc
habet: *Ea cum ægrotaret, deſperatis om-
nibus aliis auxiliis, intempeſta nocte fugit
ad omnium Medicum, ad ejus altare cum
fide procumbit, eumque, qui ſuper ipſo
hortamur* (Chriſtum interpretatur He-
lias Cretenſis) *imitata mulieris, quæ
diuturnum Sanguinis fluxum patiebatur
audaciam, & peccatricis amorem invo-
cans magno clamore, multiſque lacrymis,
& variis ejus nominibus appellans, &
omnia prodigia commemorans, ait, ſe non
dimiſſuram priuſque ſanitatem obtinuiſ-
ſet: & ſi quid uſpiam antityporum pre-
tioſi Corporis & Sanguinis manus recon-
diderat, veluti theſaurum aliquem lacry-
mis admiſcens, & eo veluti pharmaco
totum corpus perungens, ſtatim libera-
tam ſe morbo ſenſit.*

VI. Probatur ex Patribus Latinis. Am-
broſius in lib. de obitu Satyri fratris ſui,
circa medium, ſcribit: *Quid igitur ob-
ſervantiam ejus erga Dei cultum prædi-
cem? Qui priuſquam perfectioribus eſſet
initiatus myſteriis, in naufragio conſti-
tutus, cum ea, qua veheretur navis ſco-
puloſo illiſa vada, & urgentibus hinc at-
que inde fluctibus ſolveretur, non mortem
metuens; ſed ne vacuus myſterii exiret è
vita; quos initiatos eſſe cognoverat, ab
his divinum illud fidelium Sacramentum
popoſcit, non ut curioſos oculos inferret
arcanis; ſed ut fidei ſuæ conſequeretur
auxilium. Etenim ligari fecit in orario,
& orarium involvit collo, atque ita ſe
dejecit in mare, non requirens de navis
compage reſoluta tabulam, cui ſuperna-
tans juvaretur, quoniam fidei ſolius arma
quæſierat. Itaque his ſe tectum atque mu-
nitum ſatis credens, alia auxilia non de-
ſideravit.* Optatus Milevitanus lib. 6.
contra Donatiſtas. „ Quid eſt tam ſa-
„ crilegum, quam altaria Dei (in qui-
„ bus & vos aliquando obtuliſtis) frange-
„ re, radere, removere? In quibus vo-
„ ta populi, & membra Chriſti portata
„ ſunt: quo Deus omnipotens invocatus
„ ſit, quo poſtulatus deſcendit Spiritus
„ Sanctus: unde a multis pignus ſalutis
„ æternæ, & tutela fidei, & ſpes reſur-
„ rectionis accepta eſt. Altaria, inquam,
„ in quibus fraternitatis munera non
„ juſſit Salvator poni, niſi quæ eſſent de
„ pace condita. *Depone*, inquit, *munus
„ tuum ante altare, & prius concorda cum
„ fratre tuo, ut poſſit pro te Sacerdos of-
„ ferre.* Quid enim eſt altare, niſi Sedes
„ & Corporis, & Sanguinis Chriſti? Quid
„ vobis fecerat Deus, qui illic invocari
„ conſueverat? Quid vos offenderat
„ Chriſtus, cujus illic per certa momenta
„ Corpus & Sanguis habitat? &c. Hoc
„ tamen immane facinus geminatum
„ eſt, dum fregiſtis etiam calices San-
„ guinis Chriſti portatores. „ Hiero-
nymus in Epiſt. ad Ruſticum ſcribit de
Sancto Exuperio, Epiſcopo Toloſano: *Nihil illo ditius, qui Corpus Domini Ca-*

ni-

viſtro viminea, Sanguinem portat in vitro. Gregorius Turonenſis lib. de Gloria Martyr. cap. 26. meminit Turrium argentearum, in quibus Corpus Chriſti aſſervabatur, cum his verbis: *Accepta turre, in qua miniſterium (ſeu Myſterium) Dominici Corporis habebatur, ferre hanc ad oſtium cœpit Diaconus, ac templum ingreſſus eſt, ut eam Altari ſuperponeret.*

VII. Probatur ex veteribus Scholaſticis. Humbertus Cardinalis lib. contra Nicetam, apud Baronium tom. 12. „ Ho-
„ die, ſive tertia, ſive quacunque fiat, a
„ vobis Miſſa non fit, niſi perfecta, nec
„ reſervatur ex oblatione pars aliqua,
„ ut per dies quinque agatur inde Miſſa
„ imperfecta: quia nec Apoſtoli legun-
„ tur quidquam ex illo primo Corporis
„ & Sanguinis Chriſti myſterio ſub ipſa
„ Cœna diſtributo reſervaſſe: nec actus
„ eorum indicant, eos aliquando tale
„ quid egiſſe aut præcepiſſe: quinimo
„ S. Lucas ita narrat Actor. 2. erant fi-
„ deles perſeverantes in doctrina Apo-
„ ſtolorum, & communione portionis
„ panis, quæ communicatio qualiter, &
„ quibus diebus fieret, poſt pauca de-
„ monſtrat, dicens. Quotidie perſeve-
„ rantes unanimiter in templo, & fran-
„ gentes circa domos panem ſumebant.
„ Ex ſe verax Evangeliſta teſtatur ſub
„ Apoſtolis fideles quotidie oraſſe, &
„ panem fregiſſe: Et vos qui eſtis? qui
„ dicitis duobus tantum diebus Miſſam
„ perfectam, fieri debere; reliquis quinq;
„ imperfectã; nempe ſi in panis fractione
„ & communicatione noniſi imperfe-
„ ctam actionem Miſſæ debemus acci-
„ pere; quemadmodum & ipſum Domi-
„ num legimus non imperfectam, ſed
„ perfectam commemorationem ſuis
„ Diſcipulis tradidiſſe in pane à ſe bene-
„ dicto, & mox ab eo diſtributo. „
Hincmarus Rhemenſis in Encomio S. Remigii: „ Vera eſt caro, & verus
„ eſt ſanguis ejus, quæ ad manducan-
„ dum, & potandum in myſterio ſumi-
„ mus, ſicut ipſe teſtatur. Et nos qui
„ vere ſub myſterio carnem, & ſangui-
„ nem corporis ſui ſumimus, per ea na-
„ turaliter unum eum ipſum efficimur.
„ In quibus manet poſt conſecrationem
„ ſimilitudo panis, ne quidam ſit horror
„ cruoris, ſed manet in eis gratia Re-
„ demptionis. „ S. Bonaventura parte 6. Breviloquii cap. 9. „ De Sacramen-
„ to Euchariſtiæ hoc tenendum eſt, quod
„ in Sacramento verum Chriſti Corpus,
„ & verus Sanguis, non tantum ſignifi-
„ catur, verum etiam veraciter conti-
„ netur, ſub duplici ſpecie, panis ſcili-
„ cet, & vini, tanquam ſub vino, & non
„ ſub duplici Sacramento. Hoc autem
„ eſt poſt conſecrationem ſacerdota-
„ lem, quæ fit in prolatione vocalis for-
„ mæ, a Domino inſtitutæ, ſuper panem,
„ ſcilicet: *Hoc eſt Corpus meum*; ſuper
„ vinum vero: *Hic eſt Calix Sanguinis*
„ *mei.* Quibus verbis cum intentione con-
„ ficiendi a Sacerdote prolatis, tranſub-
„ ſtantiatur utrunque elementum ſe-
„ cundum ſubſtantiam in Corpus &
„ Sanguinem Jeſu Chriſti, remanentibus
„ ſpeciebus ſenſibilibus, in quarum utra-
„ que continetur totus non circumſcri-
„ ptibiliter, nec localiter, ſed ſacramen-
„ taliter totus Chriſtus. „ S. Laurentius Juſtinianus de Triumphali Chriſti Agone cap. 4. „ Comedunt Apoſtoli,
„ atque de Verbi manibus ſuſcipiunt,
„ non vitulorum, non hircorum carnes,
„ ſed azymos panes, prout accidentia
„ illa protendebant oculis, naribus in-
„ ſinuabant, ac manibus palpanda
„ ſuadebant; ſed revera Corpus Chriſti
„ verum; quod de Maria Virgine per
„ Spiritum Sanctum conceptum fuit, &
„ natum; quod loquebatur, videbatur,
„ tangebatur; quod nimirum in cruce
„ pependit, expiravitque. Non denique
„ ſimilitudinem illius, neque aliud, ſed
„ ipſum veriſſimum, idem in quantitate,
„ in ſubſtantia, in identitate, ex anima
„ & carne conſtitutum, unitum Verbo,
„ humaniſque membris compoſitum at-
„ que perfectum; ſub diverſis quidem
„ opertum ſpeciebus, ſed nullum ex il-
„ lis patiens divinitatis ſeu humanitatis
„ detrimentum, neque diviſum ex mul-
„ tarum numero hoſtiarum, aut in ma-
„ jori majus, ſive in minori minus, ſed
„ unum ideuque in ſingulis locis & ho-
„ ſtiis, non prorſus angelico miniſterio,
„ ſed divina conſecratum virtute. „
S. Antoninus, Archiepiſcopus Florentinus. III. Parte ſummæ tit. 24. cap. 4.
„ In iſto mirabili Sacramento non eſt
„ aliqua materia communis, quæ ante
„ conſecrationem ſit ſub forma ſub-
„ ſtantiali Corporis Chriſti: ſed to-
„ tum, materia cum forma ſubſtantiali
„ panis, & vini tranſit in materiam, &
„ formam ſubſtantialem Corporis Chri-
„ ſti. Quomodo autem convertitur?
„ Deus operatur. Ita autem eſt hoc mi-

„ rabile,

„ tabile, ut nec oculus intellectus Angelici, abſque lumine gloriæ, hoc poſſit intueri, quomodo Chriſtus ſit in Sacramento. Remanent autem accidentia panis & vini, ideſt color, figura, ſapor, & hujuſmodi mirabiliter ſuſtentata ſine ſubjecto: dicente Sacerdote verba conſecrationis: *Hoc eſt Corpus meum*, totus Chriſtus in carne, & anima, & deitate eſt in Sacramento. „

VIII. Probatur Rationibus. I. Apud antiquitatem multa ſuperſunt in Sanctorum ſcriptis monumenta,quç oſtendunt ſacroſanctæ Euchariſtiæ aſſervationem. Videlicet tabernaculi, & ſacrarii, in quo aſſervabatur, ut aſſerit Author Apoſtolicarum conſtitutionum lib. 8. cap. 13. *Sumant Diaconi Reliquias, & in tabernaculum inferant*, & Author Epiſt. 2. S. Clementi attributæ: *Reliquias fragmenti Corporis Domini cuſtodire debent, ne qua putredo in ſacrario inveniatur, nec cum id negligenter agitur Corpori Domini gravis injuria inferatur*. Item fit mentio Columbarum, ſive de argento, ſive de auro, in quibus Sacra Euchariſtia aſſervabatur; turrium pariter argentearum pro eodem uſu, de quibus ſuperius ex Gregorio Turonenſi diximus. Pariter paſtophorii, quod arculæ vel pixidi olim inditum erat, inqua Corpus Chriſti includebatur. Denique ciborium, quo nomine pixis vel arcula appellabatur, quæ verum animæ cibum continebat. II. Ea neceſſitas erat, ut ſacra Euchariſtia pro viatico daretur infirmis,qui improviſo moriebantur; ſed hoc fieri non poterat niſi Corpus Chriſti aſſervaretur: ergo &c. III. In Chriſtianorum Eccleſiis perpetuus erat cultus, qui Chriſto in Euchariſtia latenti exhibebatur: ergo in Chriſtianorum Eccleſiis Chriſtus in Euchariſtia latens repoſitus erat. IV. Apud antiquos, eccleſiaſticarum rerum hiſtorias ſcribentes, fit mentio injuriarum, & irreverentiarum, quas Chriſto, in Euchariſtia exiſtenti, Pagani, Judæi, & Hæretici etiam quidam, intulerunt: ergo jam in Chriſtianorum Altaribus Corpus Chriſti aſſervatum continebatur.

Opponunt I. Cap. *tribus*, *de Conſecratione* diſt. 2. præcipitur, nihil de Euchariſtia eſſe ſervandum, his verbis: *Tanta in Altario holocauſta afferantur, quanta populo ſufficere debeant; quod ſi remanſerint, in craſtinum non reſerventur; ſed Clericorum diligentia conſumantur*. II. Origenes in VII. Levitici hom. 5. ſcribit: *Dominus panem, quem Diſcipulis dabat, & dicebat eis: accipite, & manducate; non diſtulit, nec ſervari juſſit in craſtinum*: ergo Euchariſtia non eſt aſſervanda. III. Nicephorus lib. 13. hiſtoriæ cap. 25. refert, quod Conſtantinopoli, quæ ſupererant Reliquiæ Corporis Chriſti, manducandæ dabantur pueris impuberibus, qui eſſent innocentes, incorrupti, & jejuni: ergo in ſacrario non ſervabantur. Quod confirmat etiam Evagrius lib. 4. hiſt. cap. 35. IV. Sunt verba Heſichii lib. 2. in Levit. cap. 8. ad rem noſtram dicentis: „ Quod reliquum eſt de carnibus & panibus, in igne incendi præcepit; quod nunc videmus etiam ſenſibiliter in Eccleſia fieri, ignique tradi, quæcumque remanere contigerit inconſumpta, non omnino ea, quæ una die, vel duabus, aut multis ſervata ſunt; ut enim apparet, non hoc Legislator præcepit: ſed quod reliquum eſt incendi jubet: „ ergo ſaltem tempore Heſichii non erat mos in Eccleſia ut Chriſti Corpus in tabernaculo aſſervaretur: ergo exploratum inter fideles non erat Euchariſtiæ Sacramentum eſſe permanens, & non ſolummodo tranſiens. V. Cardinalis Humbertus, jam nuper citatus, lib. contra Nicetam habet: *Dominus non benedixit ſanctum panem, & ſervavit frangendum in craſtinum, nec fregit tantum & repoſuit, ſed fractum, ſtatim diſtribuit*. Ex quibus verbis eruitur, quod panis euchariſticus non aſſervabatur, ſed tantum aſtantibus, & præſentibus diſpenſabatur. VI. Chriſtus Euchariſtiæ aſſervationem nullo in loco Evangelii ſui præcepit: ergo non eſt præceptum ut eam aſſervemus. VII. Morinus lib. 8. de Pœnit. cap. 14. teſtatur; recentem eſſe conſuetudinem aſſervandi Euchariſtiam, & a Fratribus Mendicantibus introductam; & hæc ſunt ejus verba. „ Conſuetudo hodierna, Corpus Chriſti propter fidelium Communionem reſervandi recens eſt, a Monachis Mendicantibus primum introducta, deinde ab aliis pleriſq; uſurpata, quam nondum tamen Romani Ritus Rubrica expungere potuit. „ VIII. Non alium ob finem dicitur, quod Euchariſtia

riſtia aſſervaretur, niſi ut Infirmis ut Viaticum miniſtraretur; ſed hoc ex antiquitate non conſtat: ergo &c.

Reſpondemus ad I. Senſum illius capitis eſſe, quicumque ejuſdem ſit author, quod quum primis Eccleſiæ ſeculis in more eſſet quotidie in Conventibus Euchariſtiam a fidelibus percipi, non erat neceſſe ut pro Viatico in Sacrario aſſervaretur; ſed quia deinde non ita frequens fuit Euchariſtiæ perceptio, inde evenit, quod eadem in Sacrario pro Viatico aſſervari cæpit.

Ad II. Origenes fecit comparationem inter ſacrificium laudis, quod erat apud Hebræos, & erat vetus, & ſacrificium laudis, quod erat apud Chriſtianos, & erat recens, novum, & ſpirituale; non autem loquutus eſt de Euchariſtiæ ſacrificio. Cœterum Dominus Noſter Jeſus Chriſtus multa per Apoſtolos præcepit fidelibus, quæ per ſeipſum non juſſit, nec per ſeipſum operatus eſt.

Ad III. Nicephorus loquebatur de minimis particulis Euchariſtiæ, quæ aſſervari non poterant; vel etiam de majoribus, quæ ad infirmorum Communionem neceſſariæ non erant: cœterum aſſervabantur Euchariſtiæ formulæ in uſum præcipue ægrotorum, & abſentium, & hoc præſertim perſecutionum tempore.

Ad IV. Hæc reponit Fraſſen cit. loc. „ Reliquias, quæ præ nimia vetuſtate, „ vel aſſerv atione putredinem, aut ali- „ quid ſimile contrahunt, ex quo man- „ ducanti nauſeam, aut horrorem af- „ ferre poſſent, concedo; ne fiat enim „ injuria Sacramento, tradebantur illæ „ ſpecies igni, velut elemento omnium „ puriſſimo conſumendæ; ſicut Miſſale „ Romanum cap. 10. Rubricarum de de- „ fectibus circa Miſſam, jubet, ut vo- „ mitus ejus, qui ſumpſerit Euchariſtiam „ , comburatur, ſi ſpecies in eo conſum- „ ptæ non appareant; Reliquias, quæ „ fuerint immunes ab ejuſmodi parti- „ culis, & integræ, nego: nam ex Heſi- „ chio tradi ea igni oportet, ut ea con- „ ſumat, quæ ſunt inedibilia, ideſt, „ non manducabilia. „

Ad V. Dicimus, mentem Humberti fuiſſe, non debere conſervari panem euchariſticum, qui jam fuerat conſecratus, ut iterum inſerviret in ſacrificium, & oblationem pro diebus ſequentibus, ut Græci faciebant; non autem ut inſerviret in uſum & Communionem infirmorum vel abſentium, & ut fidelibus in venerationem exhiberetur. Ratio eſt quia Humbertus arguebat Græcos, qui Quadrageſimali tempore Sabbato tantum, & Dominica & in Annunciationis die, conſecrabant & offerebant; aliis vero diebus, conſecratis antecedenter utebantur; ut habetur in Concil. Trullan. can. 52. Et hoc conſtat ex Humberti verbis, quæ hæc ſunt: „ Hodie, ſive tertia, „ ſive quacunque fiat à vobis, Miſſa non „ fit, niſi perfecta, nec ſervatur ex obla- „ tione pars aliqua, ut per dies quinque „ agatur inde Miſſa imperfecta, quia nec „ Apoſtoli leguntur quidquam ex illo „ primo Corporis & Sanguinis Chriſti „ myſterio ſub ipſa cœna diſtributo re- „ ſervaſſe: nec actus eorum indicant, „ eos aliquando tale quid egiſſe aut præ- „ cepiſſe; quinimo S. Lucas ita narrat „ Actor. 1. Erant fideles perſeverantes „ in doctrina Apoſtolorum, & commu- „ nicatione portionis panis, quæ com- „ municatio qualiter, & quibus diebus „ fieret, poſt pauca demonſtrat, dicens: „ Quotidie perſeverantes unanimiter in „ templo, & frangentes circa domos „ panem ſumebant. Ex ſe verax Evan- „ geliſta teſtatur ſub Apoſtolis fideles „ quotidie oraſſe, & panem fregiſſe: „ Et vos, qui eſtis? qui dicitis duobus „ tantum diebus Miſſam perfectam fieri „ debere; reliquis quinque imperfe- „ ctam? nempe ſi in panis fractione & „ communicatione nonniſi perfectam „ actionem Miſſæ debemus accipere; „ quemadmodum & ipſum Dominum „ legimus non imperfectam, ſed perfe- „ ctam commemorationem ſuis Diſci- „ pulis tradidiſſe in pane a ſe benedicto, „ & mox a ſe diſtributo. „

Ad VI. Et ſi Chriſtus non præceperit explicite, præcepit tamen implicite, quando ſcilicet præcepit, ut Euchariſtia daretur ut cibus, qui permanens eſt, & paratus fidelibus omnibus, qui volunt eum percipere. Cœterum etsi non præceperit Chriſtus, præcepit tamen Eccleſia, quæ a Chriſto habuit poteſtatem præcipiendi omnia, quæ ad Sacramenta ſpectarent, & ab ipſo non fuerant expreſſe conſtituta; ut docet Apoſtolus 1. ad Corinth. 11. *Cætera cum venero diſponam*; & explicat Trident. ſeſſ. cap. 2.

Ad VII. Dicimus, quod Morinus errat, di-

dicendo, a Monachis eſſe introdu-ctam conſuetudinem reſervandi Corpus Domini tum ad infirmorum, tum ad abſentium Communionem;ut Fraſſen teſtatur, & documentis probat.

Ad VIII. Negatur major; etenim Euchariſtia ſervabatur, ut ea fideles reficerentur opportuno tempore; ut per eam a periculis animæ, & corporis liberarentur; ut per eam ad beneficia impetranda recurrerent; quod patens eſt in verbis ſupra relatis S. Gregorii Nazianzeni in Orat, 11. pro Sorore ſua Gorgonia.

Pro Reliquis diſſertationis partibus, præmittimus, quod quatuor in Sacramento Euchariſtiæ conſiderantur; videlicet, conſecratio panis, & vini; ſpecies panis & vini conſecrati; Corpus & Sanguis Chriſti realiter deliteſcentis ſub conſecratis ſpeciebus; et uſus et ſumptio hujus Sacramenti,ſcil.manducatio, et bibitio. Quod quæritur in præſenti eſt, in quo ex iis quatuor formalis ratio Sacramenti Euchariſtiæ conſiſtat? Et circa hoc, quatuor ſententiæ referuntur a Fraſſen, quarum prima tribuitur Gabrieli,Marſilio, & Cajetano, volentibus, conſiſtere in actione tranſubſtantiativa, qua Chriſtus ponitur ſub ſpeciebus. Secunda dicitur eſſe Valentiæ & Suarii putantium conſiſtere formaliter in aggregato ſen compoſito ex ſpeciebus, & verbis Conſecrationis. Tertia aſſignatur Alenſi, Bonaventuræ, & Scoto, dicentibus conſiſtere eſſentialiter in ſpeciebus conſecratis, ſignificantibus Corpus & Sanguinem Chriſti realiter ac ſubſtantialiter contenti ſub illis. Quarta tandem, eſt illorum, qui volunt, Sacramentum Euchariſtiæ eſſentialiter conſtare ex ſpeciebus ſimul & ex Corpore & Sanguine Chriſti; eo pacto ſcil., ut utrumque ad Sacramenti eſſentiam, & ſubſtantiam pertineat.

Dicimus II. Rationem formalem Sacramenti Euchariſtiæ non conſiſtere in Conſecratione; neque in aggregato ex ſpecie bus conſecratis, & ex Corpore, & Sanguine Chriſti; ſed in ſolis ſpeciebus conſecratis, quatenus connotant Corpus & Sanguinem Chriſti ſub ipſis contineri. Tres habet partes concluſio.

I. Probatur pro prima parte. Si Sacramentum Euchariſtiæ formaliter & eſſentialiter conſiſteret in conſecratione, hæc eſſet vel conſecratio interior, vel conſecratio exterior; ſed nulla ex his eſſe poteſt: ergo in conſecratione formaliter non conſiſtit. Probatur minor. Nequit conſiſtere in interiori conſecratione, quia hæc non eſt ſenſibilis; omne autem Sacramentum debet eſſe ſenſibile: ergo in interna conſecratione non conſiſtit: neque eſt externa conſecratio, quia Sacramentum Euchariſtiæ eſſentialiter eſt cibus animæ & alimonia ſpiritualis; ſed actio, qua cibus conficitur, non eſt cibus, at via ad ipſum: ergo conſecratio externa non eſt illa, in qua eſſentialiter hoc Sacramentum conſiſtit.

II. Pars concluſionis probatur etiam; quia in Corpore & Sanguine Chriſti non verificatur ratio ſenſibilitatis, quæ neceſſaria eſt ad hujus Sacramenti rationem: ergo hujus Sacramenti formalis ratio non conſiſtit in aggregato ex ſpeciebus, & ex Corpore & Sanguine Chriſti.

III. Pars concluſionis. I. Probatur ex Innocentio III. & refertur in cap. *cum Martha, de Celebratione Miſſarum*, ubi hæc docet: *Diſtinguendum eſt ſubtiliter inter tria, quæ ſunt in Sacramento diſcreta, videlicet formam viſibilem, veritatem Corporis, & virtutem ſpiritualem. Forma eſt panis & vini, veritas carnis & ſanguinis, virtus unitatis & charitatis. Primum eſt Sacramentum & non res; Secundum eſt Sacramentum & res; Tertium eſt res & non Sacramentum: ſed primum eſt Sacramentum geminæ rei: ſecundum eſt Sacramentum unius & alterius res exiſtit: tertium eſt res gemini Sacramenti. Credimus igitur, quod formam verborum, ſicut in Canone reperitur, & a Chriſto Apoſtoli, & ab ipſis eorum acceperunt Succeſſores.* Quibus verbis verificantur, quæ nos dicimus de formali ratione hujus Sacramenti, prout conſiſtat in ſolis ſpeciebus conſecratis, connotantibus contineri ſub ipſis Corpus & Sanguinem Chriſti.

II. Probatur ex abjuratione Hereſiarchæ Berengarii, quam fecit in Synodo Romana coram 113. Epiſcopis, & refertur in cap. *ego Berengarius, de Conſecrat. diſt. 2.*; verba autem hæc ſunt. „Conſentio S. Romanæ, & Apoſtolicæ Sedi, „ & ore & corde profiteor de Sacramentis Dominicæ menſæ, eandem fidem „ me tenere, quam Dominus, & Vene-ra-

„ rabilis Papa Nicolaus, & hæc S. Synodus authoritate Evangelica, & Apoſtolica tenendam tradidit, mihique firmavit: ſcilicet panem & vinum, quæ in altari ponuntur, poſt conſecrationem non ſolum Sacramentum, ſed etiam verum Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſe, & ſenſualiter non ſolum Sacramento, ſed in veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri; jurans per ſanctam, & homouſion Trinitatem, & per hæc Sacroſancta Chriſti Evangelia: Eos vero, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus & ſectatoribus ſuis æterno anathemate dignos eſſe pronuntio. Quod ſi ergo ipſe aliquando contra hæc aliquid ſentire aut prædicare præſumpſero, ſubjaceam Canonum ſeveritati; lecto & perlecto ſponte ſubſcripſi. „

III. Probatur verbis & rationibus Hugonis a Sancto Victore lib. 2. de Sacramentis part. 8. cap. 7. qui poſt Magiſtrum ſententiarum hæc ſcribit: „Cum unum ſit Sacramentum, tria ibi diſcreta proponuntur; ſpecies viſibilis, quæ viſibiliter cernitur; veritas Corporis & Sanguinis, quæ ſub viſibili ſpecie inviſibiliter creditur; virtus gratiæ ſpiritualis, quæ cum Corpore & Sanguine inviſibiliter & ſpiritualiter percipitur. Quod enim videmus, ſpecies eſt panis & vini: quod autem ſub ſpecie illa credimus, verum Chriſti Corpus eſt, & verus Sanguis Jeſu Chriſti, quod pependit in Cruce: & qui fluxit de latere. Nec per panem & vinum Corpus & Sanguinem tantum ſignificari credimus: ſed ſub ſpecie panis & vini verum Corpus, & verum Sanguinem conſecrari: & ſpeciem quidem viſibilem Sacramentum eſſe veri Corporis, & veri Sanguinis: Corpus autem & Sanguinem Sacramentum eſſe gratiæ ſpiritualis. Et quemadmodum ſpecies illic cernitur, cujus res & ſubſtantia ibi eſſe non creditur; ſic res ibi veraciter & ſubſtantialiter præſens creditur, cujus ſpecies non cernitur. Videtur enim ſpecies panis & vini, & ſubſtantia panis & vini non creditur: creditur autem ſubſtantia Corporis & Sanguinis Chriſti, & tamen ſpecies non cernitur. Quod ergo videtur ſecundum ſpeciem, Sacramentum eſt, & imago illius, quod creditur ſecundum Corporis veritatem: & quod creditur ſecundum Corporis veritatem, Sacramentum eſt illius, quod percipitur ſecundum gratiam ſpiritualem. Sacramentum ergo Altaris & Euchariſtia divina, in vero Corpore & Sanguine Chriſti, Domini noſtri Jeſu Chriſti imago eſt, ſecundum ſpeciem panis & vini, in qua cernitur: & res eſt, ſecundum ſubſtantiæ veritatem, in qua creditur illic atque percipitur: Et rurſus quod nunc viſibiliter ſecundum Sacramenti ſpeciem, & corporaliter ſecundum carnis & ſanguinis Chriſti veritatem, Chriſtum in altari ſumimus, Sacramentum eſt; & imago quod ipſum eundem inviſibiliter & ſpiritualiter ſecundum gratiæ infuſionem, & Spiritus Sancti participationem in corde ſumere debemus. Ergo diviniſſima Euchariſtia, quæ in altari & ſecundum panis & vini ſpeciem, & ſecundum Corporis & Sanguinis Chriſti veritatem viſibiliter & corporaliter tractatur, Sacramentum eſt, & ſignum: & imago inviſibilis & ſpiritualis participationis Jeſu, quæ intus in corde per fidem & dilectionem, conficitur.

Obſtant I. Conſecratio ſola efficit in Euchariſtia Chriſti præſentiam, quam ſignificat; ſed hoc eſſentialiter requiritur ad Sacramenti novæ legis rationem: ergo hæc in conſecratione conſiſtit. II. Patres concorditer dicunt, Sacramentum Euchariſtiæ conſtare ex Corpore & Sanguine Chriſti: ergo in his duobus hoc Sacramentum eſſentialiter conſiſtit. III. Ex Conciliis Sacerdos loquens in perſona Chriſti conficit Sacramentum Euchariſtiæ; ſed non conficit ſpecies panis & vini: ergo in iis Sacramentum non conſiſtit. IV. Species conſecratæ adorari non debent cultu latriæ; ſed ex Concilio Tridentino ſeſſ. 13. cap. 5. Euchariſtia ſecundum ſe eſt cultu latriæ adoranda: ergo in ſpeciebus non conſiſtit. Minor probatur ex verbis Concilii, quæ hæc ſunt: *Nullus enim dubitandi locus relinquitur, quin omnes Chriſtifideles pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto, latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sanctiſſimo Sacramento in veneratione exhibeant; neque enim ideo minus eſt adorandum, quod fuerit a Chriſto Domino ut ſumatur inſtitutum: nam illum eundem Deum præſentem in eo adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum dicit,* Ref-

Reſpondemus ad I. minorem eſſe veram de Sacramentis tranſeuntibus, non vero de Sacramento permanenti, quale eſt Sacramentum euchariſticum: vel quod idem eſt, veram eſſe de Sacramentis in fieri, non vero de Sacramento in facto eſſe, quale eſt illud, de quo loquimur.

Ad II. dicitur quod dum illud Patres docent, ſolum intendunt aſſerere, quod Chriſti Corpus & Sanguis ſimul ſint cùm ſpeciebus conſecratis; at non intendunt aſſerere quodnam ex his ſit de ratione formali Sacramenti; quia de hoc nullam habebant nec cum Hæreticis, nec cum aliis quæſtionem.

Ad III. dicitur, quod quanvis Sacerdos non conficiat ſimpliciter ſpecies entitativè, facit tamen eas ſacramentaliter; quatenus ſcilicet conſecrando eas facit ſimul ut repræſentent Corpus & Sanguinem Chriſti, quæ ſub iiſdem occultantur.

Ad IV. dicitur, quod Concilium Tridentinum pro Sacramento Euchariſtiæ intelligit Chriſtum Dominum, non vero ſpecies panis & vini; & hoc clare patet ex citata Seſſione can. 6. ubi legitur: *Si quis dixerit in Sancto Euchariſtiæ Sacramento, Chriſtum Unigenitum Dei Filium, non eſſe cultu latriæ, etiam externo, adorandum; anathema ſit.*

DISSERTATIO CCCCIV.

De materia Sacramenti Euchariſtiæ. Quænam ſit ejus ſubſtantia? Quæ quantitas? Quæ qualitas?

IN Euchariſtiæ Sacramento duplicem materiam habemus, panem ſcilicet & vinum, quæ duæ materiæ partiales dicuntur, & unam conſtituunt, quæ dicitur totalis. Nos igitur hoc loco primo agemus de pane, deinde de vino. Præmittimus autem uniuſque materiæ convenientiam; quia enim Sacramentum hoc ad animæ ſpiritualem nutritionem ordinabatur, inde fuit quod ipſum inſtituit Chriſtus in rebus, quæ corporalem nutritionem conſtituunt. Inſuper quia idem Sacramentum importare debebat unitatem totius Corporis Eccleſiæ, & unitatem pariter membrorum cum ipſo capite, & inter ſe invicem; inde pariter fuit, quod ipſum inſtituit in rebus, quæ ordinantur ad unum; etenim panis ex multis granis conficitur, & ex multis racemis vinum.

De Pane igitur, qui eſt partialis materia Euchariſtiæ, in hac Diſſertatione inquirimus primo ejus ſubſtantiam, ſcilicet cujuſnam ſubſtantiæ eſſe debeat? Secundo quantitatem, nimirum, quæ quantitas requiratur ad validam ejus conſecrationem? Quæ ad licitam? Et quænam moralis, vel phyſica præſentia? Poſtmodum de qualitate ejuſdem panis tractantes, agemus de antiqua ipſius ad hoc Sacramentum præparatione, & de ejuſdem figura. Attamen ante hæc omnia congruum ducimus referre hæreſes, quæ contra Euchariſtiæ materiam Eccleſiam fœdarunt; & pariter Scholaſticorum opiniones, quæ circa eandem, ſalva fide, intra Eccleſiam ſuſtinentur.

Primo fuerunt Gnoſtici, ex Nicolaitarum fæcibus progeniti, qui adeo fædas de hac materia cogitationes amplexi ſunt: ut eas calamus ipſe exponere erubeſcat. Referimus proinde verbis S. Epiphani lib. 1. adverſus hæreſes, hæreſ. 26. num. 4. qui hæc ſcribit:
„ Cum ſalutandi ac complectendi cauſa
„ manum porrigunt, eam infra palmam
„ contrectando ac defricando leniter ti-
„ tillant, eoque ſigno ejuſdem religio-
„ nis hoſpitem eſſe demonſtrant. Inde
„ poſteaquam mutuo ſe agnoverint, ad
„ convivium accinguntur. Quod ipſum
„ ta-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

„ tametſi pauperes ſint, ingenti epularum apparatu, vinoque & carnibus inſtructiſſimum, præbent. Finito convivio, cum ſatietate venas diſtenderint, ad libidinem proritantur. Tum vir ab uxore diſcedens ſic eam alloquitur: Surge, & fratri charitatem exhibe. Ita ad concubitum venitur. Pudet me bona fide, quæ apud illos turpiſſime perpetrantur, exponere, quemadmodum ait Apoſtolus: Quæ apud ipſos fiunt, turpe eſt dicere. Verum quæ illos facere nihil pudet, neque me pudebit eloqui, ut qui fœdiſſima illorum flagitia audierunt, horrore quodam afficiantur. Etenim peracto ſtupro, ſubinde contumelioſis Cœlum vocibus appetentes, utrique maris profluvium cavis manibus excipiunt, ac ſublatis ſurſum oculis fœdum illud, & abominabile, manibus præferentes conſiſtunt: ac preces concipiunt: Militares quidem & Gnoſtici ad univerſorum, ut ajunt, parentem, cui & quod manibus geſtant offerunt, cum hoc ſolemni carmine. Hoc tibi munus, nimirum Chriſti Corpus, offerimus; atque ita tum eo veſcuntur, & impuriſſimas ſuas ſordes deguſtant, atque dicunt: Hoc eſt Corpus Chriſti: & hoc eſt Paſcha: Idcirco corpora noſtra patiuntur, & Chriſti ſupplicia confiteri coguntur. Eodem modo quoties mulier menſtruos fluxus patitur, fœdiſſimum ſanguinem collectum una omnes abſorbent. Atque hoc eſt, inquiunt, ſanguis Chriſti. Propterea in Apocryphis legunt: *Vidi arborem duodecim fructus quotannis ferentem, & dixit mihi: Hoc eſt lignum vitæ*. Idipſum de menſtruis mulierum profluviis interpretantur. Cæterum cum inter ſeſe venerem exerceant, liberos tamen ſuſcipere prohibent. Non enim prolis ſtudio, ſed ut libidini ſuæ ſerviant, ei corruptelæ vacant. Ita miſeris hominibus diabolus illudit, & opus Dei fraudibus ſuis implicatum per ludibrium traducit. Proinde ſic libidini ſatisfaciunt ſuæ, ut impuriſſimum ſemen in ſeipſos recipiant, neque illud ad propagandam ſobolem emittant, ſed ſua ipſi turpitudine paſcantur. Quod ſi forte quiſpiam excreti ſeminis immiſſionem anteverterit, & ex eo gravida facta ſit mulier, audi quid demum flagitioſius aggrediantur. Nam informem adhuc fœtum ex utero detractum quocunque iis tempore viſum, infantem, inquam, abortione projectum in mortario piſtillo tundunt. Cui ad vitandam nauſeam mel ac piper cum aliis aromatibus, & unguentis admiſcent. Tum in unum collecto porcorum ac canum ſodalitio, unuſquiſque è comminuto infantuli corpuſculo digito delibat: Sic humanis carnibus paſti ad orandum Deum ſeſe convertunt. Et cupiditatis, inquiunt, princeps nequaquam nobis illuſit; ſed quod exciderat fratri noſtro collegimus. Atque id perfectum eſſe Paſcha demum exiſtimant. Præter hæc, alia inſuper dira, atque execranda committunt. Cum enim rurſus in ſe mutuo bacchari ac furere cæperint, reſperſis ſpurciſſimi humoris profuſione manibus conſurgunt, atque ita fœdatas gerentes toto corpore nudi comprecantur, ut ea re majorem ſibi apud Deum fiduciam acquirant.

Secundo, fuerunt Ophitæ, qui Serpentis contactum pro Euchariſtiæ materia poſuerunt. De iis loquens Auguſtinus hæreſ. 17. voluit, nominatos fuiſſe a Serpente, qui græce dicitur Ophis; & rem ſic exponit Fraſſen tract. 2. diſp. 1. art. 1. ſect. 1. quæſt. 4. „ A Colubro, ſeu Serpente nominati, coluber enim, ſeu ſerpens ſæpe Græce dicitur Ophis. Colubrum, qui decepit Adam & Evam Chriſtum arbitrantur; ſed & verum Colubrum nutriunt & venerantur, qui & incantante Sacerdote, egreditur de ſpelunca, & aſcendit ſupra Altare, innixum ſpeluncæ, & oblationes eorum lambit, & involvens ſe circa eas regreditur ad ſpeluncam, & ita confingunt oblationes in Euchariſtiam, quaſi a Serpente Chriſto, ut illi putant, ſanctificatas. Hi videntur ſtatuiſſe, hujuſce Serpentis contactum, ut quid pertinens ad proximam Euchariſtiæ materiam. „

Tertio, Artotyritæ fuerunt, qui offerebant in Sacramento Euchariſtiæ panem & caſeum; & hos ex Auguſtino hæreſ. 28. dicebant, eſſe ejuſdem Sacramenti materiam. Vaſquez putat hoc dixiſſe de ſolo pane; at alii volunt hoc ipſum de pane ſimul, & caſeo ſomniaſſe.

Quarto, Cataphrygæ, eodem Auguſtino hæreſ. 26. referente, hoc de materia Euchariſtiæ inſaniendo dixerunt, ut aſſerit Fraſſen citato loco: „ Sacra-

„ men-

„ menta funeſta habebant; infantis enim „ anniculi ſanguine, quem de toto ejus „ corpore minutis punctionum vulneri- „ bus extorquebant, quaſi Euchariſtiam „ ſuam conficiebant, admixta tamen fa- „ rina, ut panem conficerent; puerum „ inde mortuum habebant pro Martyre, „ ſuperſtitem pro magno Sacerdote. Or- „ tum duxit hic non tam hominum, „ quam belluarum grex a Montano,hæ- „ reticorum poſt hominum memoriam „ amentiſſimo, qui ſe Spiritum Paracli- „ tum, adjutricibus inſanis mulieribus „ Priſca, & Maximilla, ſomnia inaniſ- „ ſima pro veris prophetiis venditanti- „ bus, comminiſcebatur, cum ne qui- „ dem ſenſu communi præditus eſſet. „ Iſtos hæreticos ſecuti ſunt Depuſiani „ idem de ſanguine infantium pro Eu- „ chariſtiæ materia conficientes, hæ- „ reſ. 27. refert S. Auguſtinus. „

Quinto, fuerunt Aquarii, qui in Sacramento Euchariſtiæ adhibebant pro materia aquam tantum & non vinum; qui etiam dicti ſunt Encratitæ, hoc eſt abſtinentes; teſtatur Auguſtinus hæreſ. 64. His ſe adjunxerunt Manichæi, qui vinum ut Diaboli liquorem exhorrebant.

Sexto, Armeni quidam volebant pro Euchariſtiæ materia vinum purum & ſine aqua; quod colligitur ex can. 32. Concilii Trullani, in quo legitur: *Quoniam ad noſtram cognitionem pervenit, quod in Armenorum regione vinum tantum in Sacramenta offerunt, aquam illi non miſcentes, qui incruentum ſacrificium peragunt, adducentes Eccleſiæ Doctorem Joannem Damaſcenum hæc dicentem in interpretatione Evangelii ſecundum Matthæum.* „ Homilia 83. „ Quamobrem non aquam bibit, eum „ ſurrexit, ſed vinum........ „ *Ut non ab hoc tempore impoſterum ignorantia teneantur, panis ſententiam orthodoxi aperimus: cum enim improba Hydroparaſtoſtarum, hoc eſt, eorum, qui aquam offerebant, antiqua hæreſis eſſet, qui pro vino ſola aqua in proprio ſacrificio uſi ſunt, refellens hic divinus vir deteſtabilem ejuſmodi hæreſis doctrinam, & oſtendens quod directe Apoſtolicæ traditioni adverſetur; quod & jam dictum eſt affirmavit, nam & ſuæ Eccleſiæ, ubi eſt illi paſtoralis adminiſtratio tradita, aquam vino miſcendam tradidit &c.*

Septimo, Græci recentiores adeo adhibent azymum panem pro materia Euchariſtiæ, ut fermentatum omnino execrentur; & de hoc Græcorum errore paulo inferius,& fuſiori etiam calamo, pertractabimus.

Octavo, Lutherus lib. 1. contra Regem Angliæ ſcripſit, melius eſſe ſi aqua vino non miſceatur; *quia*, ait, *& mixtio eſt merum figmentum humanum, & ſiniſtram atque peſſimam habet ſignificationem.*

Pro Scholaſticis vero, omnes quidem conveniunt, panem triticeum eſſe neceſſariam Euchariſtiæ materiam; attamen Cajetanus putat,valere panis conſecrationem, ex cujuſcumque frumenti granis confectus fuerit. Ad hanc opinionem trahere conantur aliqui Angelicum Doctorem; ſed de hoc mox latius loquemur.

Dicimus I. panem eſſe materiam neceſſariam Sacramenti Euchariſtiæ; & hunc debere eſſe triticeum.

I. Concluſionis pars probatur I. ex Scripturis Matthæi 26. *Cœnantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: hoc eſt Corpus meum.* Marc. 14. *Et manducantibus illis accepit Jeſum panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait: ſumite, hoc eſt Corpus meum.* Lucæ 22. *Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Prima ad Corinth. 11. *Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis; quoniam Dominus Jeſus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite & manducate; hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem.*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Hilarius, qui refertur diſt. 2. *de Conſecratione.* „ Corpus Chriſti, quod ſu- „ mitur de altari, figura eſt, dum panis „ & vinum extra videtur: veritas au- „ tem, dum Corpus & Sanguis Chriſti „ in veritate interius creditur. „ Innocent. III. lib. 4. *Myſterior. Miſſæ* cap. 17. „ Si ad prolationem iſtorum verborum: „ *Hoc eſt Corpus meum*, panis mutatur in „ Corpus; & ad prolationem iſtorum „ verborum: *Hic eſt Sanguis meus*, vi- „ num mutatur in Sanguinem; prius „ proferantur iſta verba, quam illa; Prius „ ergo mutatur panis in Corpus, quam

„ vinum in Sanguinem . „ Gregorius IX.
lib. 1. *Decretalium* cap. 1. „ Cujus Cor-
„ pus & Sanguis in Sacramento altaris
„ ſub ſpeciebus panis & vini veraciter
„ continetur, tranſubſtantiatis pane
„ in Corpus, & vino in Sanguinem, po-
„ teſtate divina &c. „

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Apoſtolorum quod vocatur a Fraſſen; Natalis vero Alexander vocat canones, qui dicuntur Apoſtolici, can. 3. *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in Sacrificio offerat ſuper Altare, id eſt, aut mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, aut confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra Conſtitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.* Concilium Braccharenſe cap. 54. *Non oportet aliud in Sacramento offerri præter panem, vinum, & aquam, quæ in typo Chriſti benedicuntur: quia cum in Cruce penderet, de Corpore ejus ſanguis fluxit & aqua: Hæc tria unum ſunt in Chriſto Jeſu: hæc hoſtia & oblatio Dei in odorem ſuavitatis.* Similiter Concilium Carthaginenſe III. cap. 24. *In Sacramentis Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis, & vinum, aquæ immixtum.* Idem ex Concilio Triburienſi cap. 19. *Confitemur & confirmamus, ne ullus ſine commixtione vini & aquæ ſacra myſteria conficiat; ſed ut duæ partes ſint vini, quia major eſt majeſtas ſanguinis Chriſti, quam fragilitas populi.*

IV. Probatur ex Patribus. Cyprianus Epiſt. 63. ad Cæcilium: *Quanquam ſciam Epiſcopos plurimos Eccleſiis Dominicis in toto mundo divina dignatione præpoſitos, Evangelicæ veritatis, ac Dominicæ Traditionis tenere rationem, nec ab eo, quod Chriſtus Magiſter & præcepit, & geſſit, humana, & novella inſtitutione recedere; tamen quoniam quidam, vel ignoranter, vel ſimpliciter, in Calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando, non hoc faciunt, quod Jeſus Chriſtus Dominus, & Deus noſter, ſacrificii hujus auctor, & doctor, fecit, & docuit; religioſum pariter, ac neceſſarium duxi ad vos litteras facere, ut ſi quis in iſto errore adhuc teneatur, veritatis luce perſpecta ad radicem, atque originem Traditionis Dominicæ revertatur.* Et infra. *Sacerdote Melchiſedech Sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum videmus, ſecundum quod Scriptura divina teſtatur, & dicit:* „ & Melchiſedech Rex
„ Salem, protulit panem, & vinum. Fuit
„ autem Sacerdos Dei Summi, & bene-
„ dixit Abraham. „ *Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſalmis Spiritus Sanctus ex perſona Patris ad Filium dicens:* „ Ante
„ Luciferum genui te; tu es Sacerdos in
„ æternum ſecundum ordinem Melchi-
„ ſedech. „ *Qui ordo utique hic eſt de Sacrificio illo veniens, & inde deſcendens; quod Melchiſedech Sacerdos Dei Summi fuit, quod panem, & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei Summi, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus? Qui ſacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, ideſt panem, & vinum ſcilicet Corpus & Sanguinem.* Et infra: *Ut ergo in Geneſi per Melchiſedech Sacerdotem benedictio circa Abraham poſſet rite celebrari, præcedit ante imago Sacrificii Chriſti in pane, & vino ſcilicet conſtituta, quam rem perficiens, & adimplens Dominus, panem & calicem mixtum vino obtulit, & qui eſt plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimplevit.* Auguſtinus ſerm. 227. alias 73. de diverſis, qui ſermo ad Infantes inſcribitur, habet: *Debetis ſcire quid accepiſtis, quid accepturi eſtis, quid quotidie accipere debeatis. Panis ille, quem videtis in Altari, ſanctificatus per verbum Dei, Corpus eſt Chriſti. Calix ille, immo quod habet Calix, ſanctificatum per verbum Dei, Sanguis eſt Chriſti. Per iſta voluit Dominus Chriſtus commendare Corpus, & Sanguinem ſuum, quem pro nobis fudit in remiſſionem peccatorum. Si bene accepiſtis, vos eſtis, quod accepiſtis. Apoſtolus enim dicit:* „ Unus Panis, unum Cor-
„ pus multi ſumus. „ *Commendatur vobis in iſto pane quomodo unitatem amare debeatis. Nunquid enim panis ille, de uno grano factus eſt? Nonne multa erant tritici grana? Sed ante quam ad panem venirent, ſeparata erant: per aquam conjuncta ſunt, & poſt quandam contritionem. Niſi enim mo atur triticum, & per aquam conſpergatur, ad iſtam formam minime venit, quæ panis vocatur. Sic & vos ante jejunii humiliationem, & Exorciſmi Sacramento quaſi molebamini. Acceſſit Baptiſmus, & aqua quaſi conſperſi eſtis, ut ad formam panis veniretis. Sed nondum eſt panis ſine igne. Quid ergo ſi-*

gni-

gnificat ignis , hoc eſt Chriſma ? Oleum etenim ignis noſtri , Spiritus Sancti eſt Sacramentum . Et ſermone 229. *Quomodo unum videtis eſſe , quod factum eſt, ſic unum eſtote vos diligendo , vos tenendo unam fidem , unam ſpem , individuam charitatem . Hæretici quando hoc accipiunt , teſtimonium contra ſe accipiunt: quia illi quærunt diviſionem , cum Panis iſte indicet unitatem . Sic & vinum in multis racemis fuit , & modo in unum eſt . Unum eſt in ſuavitate Calicis , poſt preſſuram torcularis . Et vos poſt illa jejunia , poſt labores , poſt humilitatem, & contritionem, jam in nomine Chriſti tamquam ad Calicem Domini veniſtis: & ibi vos eſtis in Menſa , & ibi vos eſtis in Calice . Nobiſcum vos eſtis. Simul enim hoc ſumimus , ſimul bibimus , quia ſimul vivimus* . Hieronymus ad Pſalm. 145.
„ Eſuriamus Chriſtum , & ipſe nobis dat
„ cœleſtem panem . *Panem noſtrum quo-*
„ *tidianum da nobis hodie* . Hoc qui di-
„ cunt, eſuriunt. Qui panem deſiderant,
„ eſuriunt . Qui dicit : *Panem noſtrum*
„ *quotidianum da nobis hodie*, utique eſu-
„ riens loquitur . Dat eſcam eſurienti-
„ bus . Putat aliquis quod panem cœle-
„ ſtem de myſteriis dicat . Et hoc qui-
„ dem accipimus : quia vera caro Chri-
„ ſti eſt . „ Eucherius Lugdunenſis 450.
„ Sicut autem quicumque , qui ad fidem
„ veniens , ante verba baptiſmi adhuc in
„ vinculo eſt veteris debiti : his vero
„ commemoratis , mox exuitur omne
„ fœce peccati : ita quando benedicen-
„ dæ verbis cœleſtibus creaturæ ſacris
„ altaribus imponuntur , antequam in-
„ novatione ſummi numinis conſecren-
„ tur , ſubſtantia illic eſt panis & vini:
„ poſt verba autem Chriſti , Corpus &
„ Sanguis eſt Chriſti . Quid mirum au-
„ tem eſt , ſi ea , quæ verbo creare po-
„ tuit , poſſit creator convertere ? Imo
„ jam minoris videtur eſſe miraculi , ſi
„ id , quod ex nihilo agnoſcitur condi-
„ diſſe , jam conditum in melius valeat
„ commutare : „ Cyrillus Hieroſoly-
mitanus Catecheſi 3. Myſtogogica :
„ Panis Euchariſtiæ poſt Spiritus Sancti
„ invocationem non amplius eſt panis
„ communis , ſed eſt Corpus Chriſti . „

Pro ſecunda vero Concluſionis parte præmittimus , non ſufficere ad Euchariſtiæ materiam determinandam, ſi dicatur quod ipſa debeat eſſe panis ; ſiquidem panis ex diverſitate fructuum, ex quibus conficitur , diverſus quoque & multiplex ipſe exurgit . Eſt panis, qui fit ex caſtaneis, ex ficubus, ex amigdalis , ex nucibus , & ex aliis . Inſuper eſt panis , qui fit ex radicibus , & in uſu habetur apud inſulas Americæ , & vulgo dicitur *Caſave* . Eſt etiam panis, qui conficitur ex leguminibus ut fabis, lupinis &c. Eſt quoque panis , qui fit ex granis , quæ dicuntur frumenta , & nomine frumenti veniunt omnia ſemina , quæ habent culmum , & ſpicas , & quæ falce metuntur ; unde nomen frumenti eſt genericum ad triticum, hordeum , ſiliginem , avenam &c. Quod igitur in Concluſione aſſerimus , eſt , quod panis pro Euchariſtiæ materia debeat eſſe triticeus, & inſuper debeat eſſe aqua naturali compactus , & igne decoctus . Igitur .

II. Concluſionis pars: I. probatur ex Scripturis . Ille panis debet eſſe materia hujus Sacramenti , quo hoc Sacramentum fuit a Chriſto inſtitutum atque confectum ; ſed hic fuit panis triticeus: ergo &c. Hujus argumenti veritas deſumitur ex Oſee 14. *vivent tritico* , & ex Pſalm. 147. *adipe frumenti ſatiat te*; quæ verba Patres & Doctores de Sacræ Euchariſtiæ communione intelligunt .

II. probatur ex Concilio Florentino pluribus in locis ; & præcipue ſeſſ. ultima, in qua Græci reſponderunt Pontifici , qui interrogabat eos de Euchariſtiæ materia , & dixerunt : *de pane ſive, azymus ſive fermentatus fuerit , Græci non curant ; dummodo ex tritico conſtet* . Inſuper in literis Unionis hæc habentur: *in azymo , ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter conficitur* . Denique in Decreto unionis pro inſtructione Armenorum hæc reperiuntur verba : *Tertium eſt Euchariſtiæ Sacramentum , cujus materia eſt panis triticeus, & vinum de vite* .

III. probatur Rationibus . I. quando dicitur panis abſque addito , intelligitur panis triticeus; ſed Evangeliſtæ omnes, loquentes de pane , in quo Chriſtus Euchariſtiam inſtituit , dicunt fuiſſe panem ſimpliciter , & abſque addito : ergo fuit panis triticeus . Major patet , quia alii panes , qui non ſunt triticei , exprimuntur cum addito , hoc eſt hordeaceus &c. Ut legitur etiam in Evangelio . II. Chriſtus voluit panem illum eſſe materiam neceſſariam hujus Sacramenti, in quo ipſe primum hoc Sa-

cramentum inſtituit;dixit enim ibi Sacerdotibus &preſentibus,& ſubſequentibus: *hoc facite in meam commemorationem*: ergo panis triticeus eſt materia & materia neceſſaria hujus Sacramenti. III. Chriſti temporibus apud Judæos in uſu erat ſolus panis triticeus; ſaltem apud homines, qui civiliter, & honeſte vivebant: ergo in hoc ſolo pane Chriſtus Dominus Euchariſtiam inſtituit.

IV. probatur, quod panis iſte debeat eſſe cum aqua naturali confectus; & quia ſic eſt panis uſualis, quo ſcilicet homines communiter utuntur: & quia etiam, ſi farina miſceatur cum butyro, vel oleo, vel melle, non eſt amplius panis, ſed placenta, vel torta.

V. probatur pariter, quod panis iſte debeat eſſe igne decoctus; & quia hunc panem adhibuit Chriſtus, quando Euchariſtiam inſtituit; & quia, ſi panis non eſt igne decoctus, non eſt panis, ſed paſta, adeoque non eſt hominum cibus, nec alimentum. Denique nec maſſa frixa, neque elixa, eſt materia ſufficiens conſecrationi, quia non eſt ſufficiens panis communis, & uſualis.

Objiciunt I. contra primam Concluſionis partem. Materia Sacramenti Euchariſtiæ repræſentat ſpiritualem alimoniam; ſed quicumque cibus, ſive ex carne, ſive ex piſce, ſive ex fructibus, repræſentat ſpiritualem alimoniam: ergo quicumque cibus eſt materia Euchariſtiæ. II. Dantur Loci, in quibus panis non invenitur: ergo ſaltem in his locis quicumque cibus poteſt eſſe materia Euchariſtiæ. III. Illa erat materia Euchariſtiæ, quæ in altari ad Deum offerebatur; ſed ad Deum offerebatur ultra panem, etiam caro, vel fructus: ergo etiam hæc poteſt eſſe materia Euchariſtiæ. IV. Saltem panis ſiligineus eſt materia ſufficiens ſi non neceſſaria Sacramenti Euchariſtici; præcipue ubi alius panis non invenitur; quia tunc ſatius eſt Euchariſtiam aliquo modo conficere, quam nullo modo.

Reſpondemus ad I. dicendo, quod materia Euchariſtiæ eſt cibus, qui repræſentat ſpiritualem alimoniam ex inſtitutione Chriſti; ex Chriſti vero inſtitutione ſolus panis fuit, non autem quicunque cibus; proinde ſolus panis eſt materia Euchariſtiæ, non autem quicunque cibus.

Ad II. dicitur, quod ſi quis erit locus, in quo panis non inveniatur, poteſt tamen in illum aliunde aſportari, ut ex eo Euchariſtia conficiatur; proinde nulla erit ratio, ut ex alia materia, a Chriſto non inſtituta, Euchariſtia conficiatur.

Ad III. dicitur, quod aliæ res comeſtibiles non offerebantur ad Conſecrationem, ſed vel in gratiarum actionem, vel ad religionis exercitium, vel ad Clericorum ſuſtentationem. Unde dicitur in Concil. Cartag. III. cap. 24. *Primitiæ vero, ſeu mel, ſeu lac, ſeu alia, quæ ſolent offerri, quamvis in altari, tamen habent propriam benedictionem, & a divinis Sacramentis diſtinctam*. Et in Canonibus, qui dicuntur Apoſtolorum, can.4. dicitur: *Offerre non licet aliquid ad Altare præter novas ſpicas & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, ideſt, incenſum, tempore, quo Sancta celebrantur*. Et can. 5. *Reliqua poma omnia ad domum Primitiæ Epiſcopo, & Presbyteris dirigantur, non offerantur in Altari*. Concilium Vvormatienſe cap.4.ubi ait: „ Cum omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificiis deleatur, quid de cætero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipſa ſacrificii oblatione erratur? Audivimus enim, quoſdam ſchiſmatica ambitione detentos, contra divinos Ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones lac pro vino in divinis ſacrificiis dedicare. Alios quoque intinctam Euchariſtiam populis pro complemento Communionis porrigere. Quoſdam etiam expreſſum vinum in Sacramento Dominici calicis offerre: alios vero pannum lineum muſto intinctum per totum annum reſervare, & in tempore ſacrificii partem ejus aqua lavare, & ſic offerre: Quod quam ſit Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini Eccleſiaſticæ adverſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probabitur, a quo ordinata ipſa Sacramentorum myſteria proceſſerunt. Cum enim Magiſter veritatis verum ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis commendaret Diſcipulis, non illis lac, ſed panem tantum, & calicem ſub hoc Sacramento cognovimus dediſſe. Legitur enim in Evangelica veritate. Accepit Jeſus panem, & calicem, & benedicens dedit Diſcipulis ſuis. Ceſſet ergo lac ſacrificando

„ of-

„ offerri, quia manifeſtum, & evidens „ Evangelicæ veritatis exemplum illu- „ xit, quod præter panem & vinum, „ aliud offerri non licet. „ Concilium „ Braccharenſe III. cap. 10. *Audivimus quoſdam ſchiſmatica ambitione detentos contra divinas & Apoſtolicas inſtitutiones, mel & lac pro vino in divinis ſacrificiis dedicare.... Quod quam ſit Evangelicæ atque Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini Eccleſiaſticæ adverſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probatur, a quo ordinata ipſa Sacramentorum myſteria proceſſerunt; ait enim Evangeliſta: Accepit Jeſus panem, & calicem, &c. Ceſſet ergo lac in Sacrificio offerri, quia per evidens exemplum ad Altare, mel & lac offerre non licet.* Et ex Altiſſiodorenſi can. 8. *Non licet in Altari in Sacrificio divino mellitum (quod muſtum appellatur) vel ullum aliud poculum extra vinum cum aqua mixtum; quia ad grandem reatum, & peccatum pertinent Presbyteri illi, quicumque aliud poculum extra vinum in conſecratione Sanguinis Chriſti offerre præſumpſerit.* Ex Matiſconenſi II. can. 4. *Statuimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur, tam panis, quam vini.* Ex Lateranenſi IV. cap. firmiter: *Chriſti Corpus & Sanguis in Sacramento Altaris, ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, tranſubſtantiatis pane in Corpus, & vino in Sanguinem.* Idem habent poſteriora Concilia ſupra a nobis laudata.

Ad IV. reſponſio patebit ex mox dicendis.

Opponunt I. contra ſecundam Concluſionis partem. Concilium Florentinum loquitur de neceſſitate præcepti, non vero de neceſſitate Sacramenti, dum verba facit de pane triticeo: ergo ſaltem panis non triticeus non obſtat validitati Sacramenti. II. Panis Euchariſticus debet eſſe panis uſualis; ſed apud aliquas regiones panis uſualis eſt non triticeus: ergo ſaltem apud illas nationes panis non triticeus eſt materia ſufficiens Sacramenti. III. Ex Patribus & Conciliis panis Euchariſticus debet eſſe panis ex frumento; ſed frumentum eſt genus ad omnem ſpeciem grani quod habet ariſtas: ergo &c. IV. S. Thomas 3. part. quæſt. 74. art. 3. ad 2. docet, panem ſiligineum ſatis eſſe ad conſecrationem: ergo panis triticeus non eſt materia neceſſaria.

Reſpondemus ad I. negando, quod dicitur de Concilio Florentino; & ratio eſt quia hoc Concilium eodem modo loquitur de materia baptiſmi, quæ eſt aqua, ac de materia Euchariſtiæ, quæ eſt panis; ſed pro illa intelligitur de neceſſitate Sacramenti: ergo etiam pro hac. Inſuper eodem modo loquitur de vino ac de pane; ſed de vino intelligitur de neceſſitate Sacramenti: ergo pariter de pane. Denique quia traditio Apoſtolica docet, conſtans ſemper in Eccleſia fuiſſe panem eſſe Sacramenti Euchariſtiæ materiam; & hoc teſtatur præcipue Catechiſmus Romanus num. 19. in quo legitur. „ Primum „ enim panis & vini ſymbola Chriſtum „ nobis ſignificant, ut vera eſt hominum „ vita; ipſe enim Dominus ait: *Caro mea „ vere eſt Cibus, & Sanguis meus vere eſt „ potus.* Cum igitur Corpus Chriſti Do- „ mini vitæ æternæ alimentum illis præ- „ beat, qui ejus Sacramentum pure & „ ſancte ſuſcipiunt: recte iis potiſſimum „ rebus conficitur, quibus hæc vita con- „ tinetur, ut fideles facile poſſint intel- „ ligere, pretioſi Corporis & Sanguinis „ Chriſti communione mentem, ani- „ mumque ſaturari. Nonnihil etiam „ hæc ipſa elementa ad id valent, ut eam „ cognitionem accipiant homines eſſe „ in Sacramento Corporis & Sanguinis „ Domini veritatem. Nam cum panem „ & vinum in humanam carnem & ſan- „ guinem vi naturæ quotidie immutari „ animadvertamus; facilius adduci poſ- „ ſumus hac ſimilitudine, ut credamus „ panis & vini ſubſtantiam in veram „ Chriſti carnem, verumque ejus ſan- „ guinem cœleſti benedictione conver- „ ti. Affert etiam aliquid adjumenti hæc „ elementorum mutatio ad adumbran- „ dum quod fit in anima. Ut enim, etſi „ nulla extrinſecus panis, & vini muta- „ tio apparet; tamen eorum ſubſtantia „ in carnem, & ſanguinem Chriſti vere „ tranſit: ita etiam tametſi in nobis ni- „ hil immutatum videatur, interius ta- „ men ad vitam Euchariſtiæ Sacramen- „ ta accipimus. Accedit ad hæc, quod „ cum unum Eccleſiæ corpus ex multis „ membris compoſitum ſit, nulla re „ magis elucet ea conjunctio, quam ex „ panis vinique elementis. Panis enim „ ex multis granis conficitur, & vinum „ ex multitudine racemorum exiſtit; at- „ que ita nos, cum multi ſimus, hujus „ di-

„ divini myſterii vinculo arctiſſime col-
„ ligari, & tanquam unum corpus effici,
„ declarant. „

Ad II. dicitur, quod panis uſualis apud omnes locos ex ſe eſt triticeus, quanvis in aliquo loco per accidens non ſit hujuſmodi; poteſt tamen in illum locum aliunde aſportari, ut dictum eſt.

Ad III. Minor propoſitio vera eſt de Scriptoribus profanis; videlicet Plinio lib. 18: hiſt. cap. 7. & Varrone de re ruſtica cap. 48. non tamen ſic apud Sacram Scripturam, ſcilicet Deuteronomii 7. Jerem. 41. Ezechiel. 4. Joel. 1. ubi frumētum ab hordeo, millio, & aliis granis diſtinguitur. Hoc ipſum evidēter conſtat ex verbis Geneſ. 46. *Joſeph juſſit miniſtris, ut implerent ſaccos eorum tritico, & illi portantes frumenta in Aſinis ſuis profecti ſunt.*

Ad IV. S. Thomas ſuppoſuit, ſiliginem a tritico ſecundum ſpeciem non differre; & hæc ſunt ejus verba citato loco: *Ad ſecundum dicendum, quod generans generat ſibi ſimile in ſpecie, fit tamen aliqua diſſimilitudo generantis ad genitum, quantum ad accidentia, vel propter materiam, vel propter debilitatem virtutis generativæ; & ideo ſi quæ frumenta ſunt, quæ ex ſemine tritici generari poſſunt: ſicut ex grano tritici ſeminato in malis terris, naſcitur ſiligo, ex tali frumento panis confectus poteſt eſſe materia hujus Sacramenti: quod tamen non videtur habere locum, neque in hordeo, neque in ſpelta, neque in farre, quod inter omnia eſt grano tritici ſimilius: ſimilitudo autem figuræ in talibus magis videtur ſignificare propinquitatem, quam identitatem ſpeciei, ſicut ex ſimilitudine figuræ manifeſtatur quod canis, & lupus ſunt propinquæ ſpeciei, non autem ejuſdem.*

Devenientes modo ad quantitatem, & qualitates panis conſecrandi, qui eſt materia partialis Sacramenti Eucharistici; circa quantitatem, examinanda ſe offerunt hæc tria; ſcilicet primum, quæ quantitas panis valide conſecretur? Secundum, quæ quantitas, ut licite conſecretur? tertium, quæ præſentia ſit neceſſaria materiæ, quando forma profertur?

Dicimus II. Quamlibet panis quantitatem poſſe valide conſecrari, licite autem eam tantum, quam Sacerdos judicat prudentèr poſſe ſumi a Fidelibus, antequam ſpecies putreſcant; & præſentiam requiri, quando forma profertur. Tres habet partes Concluſio.

I. Concluſionis pars probatur. Quantitas panis, quæ deſignari poteſt per pronomen *hoc*, valide conſecrari poteſt; ſed per pronomen *hoc* quælibet panis quantitas deſignari poteſt: ergo quælibet panis quantitas valide conſecrari poteſt. Minor patet. Quia pronomen *hoc* non reſtringitur ad majorem ſive minorem panis quantitatem, ſed complectitur quantitatem illam omnem, quæ conſecranti eſt præſens.

II. Probatur. Fideles, qui ad communicandum accedunt, non determinantur numero aliquo, ſed ſunt aliquando in majori, aliquando in minori numero; ergo nec pariter determinanda eſt panis quantitas conſecrati, quam ſuſcipere habent; ergo valida eſt conſecratio illius panis quantitatis, quam poſſunt Fideles ſumere. Argumentum fundatur in doctrina S. Thomæ citato loco articulo 2., ubi ſic habet: *Reſpondeo dicendum, quod quidam dixerunt, quod Sacerdos non poſſet conſecrare immenſam quantitatem panis aut vini; puta totum, qui venditur in foro, aut totum vinum, quod eſt in dolio. Sed quod non videtur eſſe verum, quia in omnibus habentibus materiam ratio determinationis materiæ ſumitur ex ordine ad finem, ſicut materia Serræ eſt ferrum, ut ſit apta ſectioni: finis autem hujus Sacramenti eſt uſus Fidelium, qui nunc occurrunt, alioquin Sacerdos paucos parochianos habens non poſſet conſecrare multas hoſtias; Unde relinquitur, quod materia hujus Sacramenti determinetur per comparationem ad uſum Fidelium abſolute; numerus autem Fidelium eſt indeterminatus: unde non poteſt dici, quod quantitas materiæ hujus Sacramenti ſit determinata.*

II. Concluſionis pars probatur I. Non licet Sacerdoti conſecranti exponere ſpecies panis conſecrati periculo imminenti putrefactionis; ſed hoc ageret Sacerdos, qui conſecraret, non ſecundum illud, quod in concluſione poſuimus: ergo illicite ageret. Probatur major: Sacerdos ubi advertit, panis conſecrati ſpecies eſſe proxime corrumpendas, debet illas ſumere, ſub ſacrilegii pœna, ſi eas opportune non ſumit: ergo non licet &c. II. probatur. Antiquitus apud Eccleſias, & Orientalem, & Occidentalem hic mos vi-

vigebat, quod reliquiæ panis conſecrati diſtribuebantur in templo pueris jejunis ad id advocatis; & hoc probatur, tum miraculo, quod refert Evagrius de puero judæo lib.4.hiſt. cap. 35. tum probatur etiam teſtimonio Nicephori quod adduximus ſupra, pro Eccleſia Orientali; & pro Eccleſia Occidentali facit quod ordinavit Concilium Matiſconenſe habitum Anno 588. can.6. ubi hæc leguntur: *Quæcunque Sacrificiorum reliquiæ poſt peractam Miſſam in Sacrario ſuperfuerint, quarta vel ſexta feria innocentes pueri ab illo, cujus intereſt, ad Eccleſiam adducantur, & indicto eis jejunio, eaſdem reliquias conſperſas vino percipiant*. Accedit quod ſtatuit Concilium Aurelianenſe part.2. can.59. apud Yvonem; ſcilicet quod panes, qui incipiunt computreſcere, comburantur, & cineres ad altare ſepeliantur; & hoc ipſum tradit obſervatum fuiſſe ſeculo II. Algerus.

III. Concluſionis pars probatur. I. Falſa eſt conſecratio, quando non habetur præſens materia, quæ deſignatur per pronomen *hoc*, vel *hic*: ergo eſt invalida. Antecedens probatur: quia pronomen *hoc* vel *hic* eſt demonſtrativum rei præſentis: ergo ſi res non eſt præſens, falſa eſt illius prolatio.

II. probatur. Si materia panis, vel vini ſit inſenſibilis, nulla eſt conſecratio; ſed hoc non per aliud, niſi quia nulla eſt præſentia materiæ, ergo &c. Probatur antecedens a Juvenino quæſt. 2. de materia Euchariſtiæ cap. 1. art. 2. his verbis: „ In particula panis, aut „ vini guttula, ſi ſenſus fugiat, non poteſt Sacramenti ratio reperiri, cum „ ſit de eſſentia Sacramenti, quod ſit ſignum ſenſibile, ut ſuo loco dictum eſt: „ ergo exiguarum partium conſecratio „ irrita eſt, cum fieri non poſſit abſque „ quod Sacramentum conficiatur. Ob- „ ſervatum tamen velim non requiri in „ materia ſenſibilitatem in actu ſecundo, valet nempe conſecratio hoſtiæ, „ quæ ſub Corporali latitat; ſatis igitur „ eſt ſenſibilitas in actu primo, ita ut „ materia percipi poſſit, ſi ſenſibus non „ impeditis objiciatur. „

Arguunt I. particulæ panis conſecrati, ſi dividantur, retinent Corpus Chriſti: ergo ſi ſint diviſæ, ſunt capaces, ut conſecrentur, & retineant etiam Corpus Chriſti. Antecedens eſt doctrina Concilii Trident. ſeſſ. 13. can.3. *Si quis negaverit in venerabili Sacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cujuſque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri, anathema ſit*. II. pronomen *hoc* etſi aliquando non demonſtret rem, quæ ſit præſens ſenſui, demonſtrat tamen ſemper rem, quæ eſt præſens intellectui: ergo nihil refert ſi materia conſecranda non ſit ſenſibilis, dummodo ſit intelligibilis. III. panis, qui per alium panem occultatur, valide conſecratur, quando forma conſecrationis ſuper utrunque panem profertur: ergo non eſt neceſſe, ut valide conſecretur materia, quod ſit præſens ſenſui, quãdo verba conſecrationis proferuntur. IV. ad tollendam hanc præſentiam deberet aſſignari diſtantia, quæ intercederet inter ipſam, & Conſecrantem; ſed hæc diſtantia aſſignari non poteſt: ergo nec pariter eſt aſſignabilis præſentia.

Reſpondemus ad I. Concilium Tridentinum loqui de particulis quidem minimis, ſed ſenſibilibus; & hæ certe ſunt capaces, & retinendi, & recipiendi Corpus Chriſti: nos autem loquimur de particulis inſenſibilibus, quæ ſenſibus ſcilicet non ſubſunt, & quæ proinde dici poſſunt corruptæ per ſeparationem; & hæ non ſunt capaces recipiendi, & retinendi Corpus Chriſti.

Ad II. dicitur, quod pronomen *hoc* eſt demonſtrativum rei, quæ ſubjacet ſenſui, non rei, quæ ſubjacet intellectui; aliter quæcunque res, quæ eſt in mundo, & quæ intellectui ſubeſſe poſſit, poſſet etiam indicari & demonſtrari per pronomen *hoc*; quod eſt omnino falſum.

Ad III. dicitur, quod hoſtia, quæ latitat, eſt præſens, ſi non immediate, ſaltem autem mediate. Præterquamquod tota illa multitudo hoſtiarum eſt vere præſens per modum unius; unde præſentia, quæ de ſingulis hoſtiis, proprie etiam verificatur.

Ad IV. dicitur, quod diſtantia requiſita eſt illa, extra quam res aliqua humano, & conſueto modo loquendi non dicitur præſens. Hoc pacto homo aliquis, qui non eſt cum Titio in Conclavi, in quo Titius reperitur, ſed eſt in Cubiculo proximo & ſubſequenti, non dicitur præſens Titio, quando aliquam in Conclave illo exercet actionem.

nem. Hoc pacto communiter affirmatur, quod hoſtia, quæ eſt in pixide, ſeu vaſculo incluſa, valide conſecratur; non autem hoſtia, quæ eſt incluſa pixide, ſeu vaſculo, quod non eſt ſuper Altare, verum in Tabernaculo, vel Sacrario repoſita.

Pro III. Diſſertationis parte, quæ reſpicit qualitates panis conſecrandi, hæc examinanda ſuperſunt, nimirum, qui panis eſſe debeat? quam præparationem habere? & quam figuram?

Dicimus III. Panem conſecrandum olim fuiſſe a fidelibus oblatum; ſecundum temporum diverſitatem fuiſſe diverſimode præparatum; & variis quoque temporibus diverſam habuiſſe figuram.

I. Concluſionis pars I. probatur. Cyprianus hæc loquebatur mulieri cuidam. *Locuples es, dives es, & dominicum celebrare te credis, quæ in dominicum ſine ſacrificio venis, quæ partem ex ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis*: ergo ex Cypriano qui ad ſacrificium accedebant, panem & vinum offerebant, & ex ipſis oblationibus Euchariſtia conficiebatur.

II. Probatur Ordo Romanus ſeculo VII. præcipit Subdiaconis offerre Archidiacono panes a fidelibus oblatos, & ex iis Archidiaconum eligere, quos Altari imponebant, ut conſecrarent.

II. Concluſionis pars probatur I. Sęviente Eccleſiæ perſecutione quemcunque panem primis temporibus conſecrabant Apoſtoli, & eorum Succeſſores, quando in Antris celebrabant, & alium panem non habebant. Inſuper perſecutione jam finita habemus ex Concilio Toletano XVI. celebrato Anno 693. ut non *aliter panis in altari ſanctificandus præponeretur, niſi mundus, & nitidus, & qui ſtudio præparatus fuiſſet*; & hæc quidem de præparatione remota intelliguntur,

II. Probatur de proxima præparatione, de qua hæc ſcribit Juveninus cit. loco „ „ Nomine præparationis proximæ ea „ intelligitur, quæ fit cum inſtat ſacrifi- „ cii celebratio. In Eccleſia Latina ſine „ ullo peculiari ritu ea pręparatio pera- „ gitur: nam quoad panem ſpectat, in „ ſacrario cum brevioribus hoſtiis, quæ „ fideli populo poſt conſecrationem diſ- „ penſantur, patenæ imponitur. Vinum „ & aqua cum oratione, & data a Sacer- „ dotum manibus benedictione, ante „ offertorium Calici infunduntur: Exci- „ piendi ſunt tamen nonnulli Monachi, „ qui vinum ante Miſſæ introitum in al- „ tari aqua diluunt. Apud Græcos in „ proxima materiæ conſecrandæ præpa- „ ratione is ritus obſervatur. I. Sacer- „ dos Græcus lotis manibus, ſeſe con- „ fert ad minus altare, quod ad majoris „ levam erectum eſt. II. Diaconus diſ- „ cum altiorem parat, quem collocat „ in ſiniſtra minoris illius altaris par- „ te, calicem ad dextram poſito: III. „ Sacerdos manu læva panem accipit; „ dextera vero gladiolum, qui in brevio- „ ris lanceæ figuram deſinit: Panem „ gladiolo diviſum in partes, reponit in „ diſco. IV. Diaconus vinum, & aquam „ in Calicem infundit, multæque inte- „ rim orationes recitantur, quas in Chry- „ ſoſtomi liturgia legere eſt. V. Facta „ majoris hoſtiæ oblatione, plures par- „ ticulæ, quas *Meridus* vocant, ſigilla- „ tim offerunt; Iis ſcilicet particulis „ Græci varios ſacrificii fines deſignant: „ prima in honorem Chriſti offertur, al- „ tera ad Mariæ cultum; tertia in ho- „ norem S. Joannis Baptiſtæ, Sanctorum „ Apoſtolorum, aliorumque, quorum „ nomina recenſentur: quartam offerunt „ pro ſalute viventium, quos nomina- „ tim appellant: denique pro defunctis, „ eorum pariter recitatis nominibus. „

III. Concluſionis pars probatur I. Primis Eccleſiæ temporibus, quando perſecutio ſęviebat, panes offerebantur ſani, & in fruſta comminuti poſt conſecrationem fidelibus diſtribuebantur in quacunque figura. Poſt perſecutionem vero panes conſecrandi erant in figura orbiculari; ut colligitur ex Hiſtoricis Eccleſiæ, & præcipue ex Epiphanio in Ancorato num. 57. & ex Cęſario, qui erat Gregorii Nazianzeni frater Dialog. 3. de fide.

II. Probatur XI. Seculo in Eccleſia Occidentali conſecrabatur panis ingentis magnitudinis, & fidelibus diſtribuebatur; ut colligitur ex Epiſtola, quam ſcripſit Humbertus Cardinalis contra Michaelem Cęrularium, Conſtantinopolitanum Patriarcham, Anno 1056., in qua hæc habet: *Sicut Sancta Romana Eccleſia uſque nunc obſervat, panem integrum benedixit* (Chriſtus) *& fruſtum ſingulis particulatim diſtribuit dicens; Accipite & comedite, hoc eſt Corpus meum*.

III. Probatur. In fine ſeculi XI. panis Eu-

Euchariſticus redactus fuit ad breviorem illam formam, qua nunc Occidentales utuntur. Teſtantur Bernardus, Presbyter Coſtantienſis, qui circa annum 1089. Ordinem Romanum notis illuſtravit; Ernulphus Epiſcopus Roffenſis Anno 1124. in Epiſtol. ad Lambertum: illi„(*Apoſtoli*) panes quotidianos comederunt, nos in forma nummi panem accipimus. „

DISSERTATIO CCCCV.

De materia Euchariſtiæ. An Chriſtus in Azymo Conſecraverit? An valeat Conſecratio in Azymo, ſive Fermentato? An liceat?

Ultra ea, quæ diximus tom. 4. Diſſ. 239. in qua de Chriſto ultimam cænam celebrante agebatur; ad rem, quam modo ſuſcipimus tractandam, hæc ſunt quoque prænotanda. Et quidem primo quod quanvis Græci aliquot concedant, Chriſtum uſum fuiſſe azymis quando Paſcha Moſaycum comedit, deinde tamen adhibuit fermentatum, quando comedit Chriſtianum Paſcha, & Euchariſtiam inſtituit; & hujus opinionis fuit circa medium ſeculi undecimi Michael Cærularius, Patriarcha Conſtantinopolitanus, in Epiſt. quam ſcripſit ad Joannem Epiſcopum Tranenſem, ubi de eſu Paſchalis Agni loquens, hæc habet: *Hucuſque univerſa legalis Paſchæ ſunt: deinde, quæ myſtici, & noſtri ſunt, addidit Evangeliſta, edentibus illis, accepit Jeſus panem &c.* quem quidem panem Cærularius intelligit de fermentato, quia ait, opponitur pani illi, quem adhibuit in Paſchate Moſayco, qui utique Azymus fuit. At vero Latini contrarium ſemper docuerunt, & etiamnum docent; ut clare conſtat ex his, quæ ſcripſit Leo Papa IX. contra eundem Cærularium, & hæc ſunt: *Illud autem quis non ſtupeſcat, quod poſt tot Sanctos, & Orthodoxos Patres per mille, & viginti a Paſſione Salvatoris annos, novus calumniator Eccleſiæ Latinorum emerſiſti anathematizans omnes, & publicam perſecutionem excitans, quicumque participarentur Sacramentorum ex azymis? quam præſumptionem tuam, & fama nobis obtulit, & litterarum ſub nomine tuo ad Apulos datarum textus, manifeſtavit: quæ violenter adſtruere conantur fermentatum fuiſſe, quo Dominus Apoſtolis ſuis corporis ſui myſterium in cæna commendavit.*

Secundo prænotamus ex Chryſoſtomo hom. 82. in Matth. quod Judæi die illo, quo ſuum celebrabant Paſcha, duplicem cænam faciebant; primam ſcil. quæ erat legalis, ſecundam vero, quæ erat communis. Prima erat illa a lege præſcripta in memoriam tranſitus Iſraelitarum ab Egypto, & hanc faciebant ſtantes, & comedentes azymum panem, & Agnum cum cæteris cæremoniis, quæ deſcribuntur. Secunda vero fiebat ab iiſdem pro corporali refectione totius familiæ, quæ ſi numeroſa eſſet, compleri non poterat uno Agno anniculo cum azymis panibus, & modicis lactucis agreſtibus. Photius in ſua Bibliotheca num. 115. affert Authorem incertum, qui vult Chriſtum eo anno, quo mortuus eſt, celebraſſe ſolam cœnam vulgarem, non autem legalem. Marcus Antonius de Dominis lib. 5. de Republica Chriſtiana cap. 6. num. 275. in hanc propendet ſententiam; quam quoque docuit Villagagnonus ut refert Sanctefius repet. 1. de Euchariſtia cap. 7. & primitus docuerunt alii, ut teſtis eſt Theophilactus cap. 26. hiſt.

Ter-

Tertio prænotamus, hanc controverſiam inter Græcos, & Latinos ſecundũ quoſdã ſumpſiſſe exordium a Photio anno 660. qui inter multos errores, quorum immerito Latinos accuſavit, hic fuit unus, quod ſcil. Latini in azymo conſecrarent, quando Chriſtus Euchariſtiam inſtituens, in fermentato conſecravit. Secundũ alios poſtmodum, ut diximus, circa medium ſeculi undecimi an. ſcil. 1053. Michael Cærularius, Patriarcha Conſtantinop. & Leo, Archiepiſcopus Acridanus, ſcripſerunt Epiſtolam ad Epiſcopum Ilaurenſem, in qua Latinam Eccleſiam accuſabant, quod Sabbata in Quadrageſima cuſtodiret, hoc eſt iiſdem diebus jejunaret; quod ſuffocatis veſceretur; quod Alleluja in Quadrageſima non pſalleret, & quod Euchariſtiam in azymis conficeret. De hoc ultimo hanc rationem addit Fraſſen. *Ultimum autem morem inde ibi reprebendant, quod vox ἄρτος, quæ in Evangelio habetur, ſignificat panem elevatum, ſic dictum a fermento, & ſale, a quibus calorem babet, & elevationem; azymus autem eſt ſimilis luto, nibil ſaporis babens vel elevationis.* Deniq; ſubdit hanc Epiſtolam inveniri tom. 4. Biblioth. Patrum, quam Humbertus Cardinal. Epiſc. Silvæ Candidæ in latinum vertit, & ad Leonem IX. Pontificem Maximum miſit. Hiſtoriam denique rei hujus completam quidem iiſdem verbis citati Fraſſen hic ſubnectimus. „

„ Scripſit etiam ad Michaelem Patriar-
„ cham, Leonem Archi-Epiſcopum Leo
„ Papa cujus Epiſtola ordine prima in
„ voluminibus Conciliorum legitur.
„ Ad Summum Pontificem reſcripſit
„ Patriarcha, Eccleſiæ unitatis, & pa-
„ cis cupidus, vel certe ſimulator: cui
„ Leo Papa epiſt. 6. in Domino congra-
„ tulatus eſt. Anno ſequenti 1054.
„ Humbertum, & Fridericum Cardi-
„ nales Legatos ſuos Conſtantinopolim
„ miſit Papa, per quos ad Imperatorem
„ Conſtantinum Monomachum ſcripſit,
„ laudans ejus pacis zelum, & Michae-
„ lis damnans audaciam, qui aperta
„ perſecutione in latinam exardeſcens
„ Eccleſiam, anathematizare non timu-
„ erat omnes qui Sacramenta attrectant
„ ex azymis. Scripſit etiam idem Papa
„ ad Patriarcham, quem novum Eccle-
„ ſiæ Latinorum calumniatorem, & pu-
„ licum perſecutorem appellat. Præ-
„ ſentibus Imperatore, Proceribus,
„ & Legatis, Nicetas Monachus Pecto-
„ ratus, librum de azymo adverſus La-
„ tinos ſub ipſius nomine editum repro-
„ bavit, qui liber inſiſtentibus Legatis
„ juſſu Imperatoris in ignem projectus
„ eſt. Sequenti vero die Nicetas Lega-
„ tos adivit, & anathemate in ſuos er-
„ rores iterum a ſe lato, in Legatorum
„ gratiam, & familiarem amicitiam re-
„ ceptus eſt. Ita refertur in Actis bre-
„ vioribus, quæ extant tom. 4. *Biblio-*
„ *thecæ Patrum*: Michael vero in errore
„ pertinax, colloquium, & præſentiam
„ Legatorum vitavit. Hinc Græci Schiſ-
„ matici Latinos azymatos palam vo-
„ citare cæperunt, necnon eorum in
„ azymis conſecrationem nedum irri-
„ tam, ſed & omnino profanam non
„ minus erronee, quam impie dixe-
„ runt. „

Denique de noſtrorum temporum Hæreticis, nimirum Lutheranis, & Calviniſtis, Jueninus in Inſtitut. Theologicis pari. 8. diſt. 4. cap. 2. art. 1. §. 2. hæc dicit: Lutherani, & Calviniſtæ docent, *liberum eſſe cuique uti, aut azymo, aut fermentato pane.*

Dicimus I. Chriſtum panem azymum conſecraſſe, quando Euchariſtiam inſtituit.

I. Probatur ex Scripturis. Matthæi 26. *Prima die azimorum acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Paſcba? At Jeſus dixit; Ite in civitatem ad quemdam, & dicite ei; Magiſter dicit: tempus meum prope eſt, apud te facio Paſcba cum Diſcipulis meis, Et fecerunt Diſcipuli, ſicut conſtituit illis Jeſus, & paraverunt Paſcba. Veſpere autem facto diſcumbebat cum duodecim Diſcipulis ſuis..... Cænantibus autem eis, accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite, boc eſt Corpus meum.* Marci 14. *Prima die azimorum, quando Paſcba immolabant, dicaut ei Diſcipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Paſcba? Et mittit duos ex Diſcipulis ſuis, & dicit eis: Ite in civitatem, & occurret vobis bomo lagenam aquæ bajulans, ſequimini eum. Et quocumque introjerit, dicite Domino domus, quia magiſter dicit: Ubi eſt refectio mea, ubi Paſcba cum Diſcipulis meis manducem? Et ipſe vobis demonſtrabit cænaculum grande ſtratum, & illic parate nobis.* Lucæ 22. *Venit autem dies Azymorum, in qua ne-*

ceſſe

'teſſe erat occidi paſcha. Et miſit Petrum, & Joannem dicens: Euntes parate nobis paſeba, ut manducemus. At illi dixerunt: Ubi vis paremus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis in civitatem, occurret vobis homo quidam, amphoram aquæ portans: ſequimini eum in domum, in quam intrat; Et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi Magiſter: Ubi eſt diverſorium, ubi Paſcha cum Diſcipulis meis manducem? Et ipſe oſtendet vobis cœnaculum magnum ſtratum, & ibi parate. Euntes autem, invenerunt ſicut dixit illis, & paraverunt Paſcha. Quæ quidem omnia teſtimonia intelligi nequeunt de pane fermentato, ſed tantum de pane azymo; & ratio eſt, quia diebus illis non ſolum non licebat Judæis panem fermentatum edere, ſed nec etiam in domibus ſuis retinere: ergo Chriſtus panem fermentatum non adhibuit, ſed tantum azymum: ergo Chriſtus in pane fermentato non conſecravit, ſed tantum in azymo.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus; & præcipue ex Leone IX. his verbis præfatam rationem explicante, & contra Michaelem Cærularium arguente: *Qui non venerat ſolvere legem, ſed adimplere, juxta ipſius legis præceptum ex azymis, & vino vetus Paſcha adimplevit, & protinus ex azymis, & vino novum* (ſicut aperte Lucas narrat) *Diſcipulis tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum apparebat in omnibus finibus Iſrael; & apud quemcumque inveniebatur, peribat anima ejus de populo ſuo. Quod ſi in Cœna Domini Jeſu apparuiſſet, aut ipſe, aut Diſcipuli ejus quoquo modo guſtaſſent, juſte ſicut prævaricatores perirent: nec ipſe Dominus diceret ſuis inſidiatoribus: Quis ex vobis arguet me de peccato? Nec eſſet opus, falſos teſtes ad perdendum eum quærere, cum hoc ſolo perderetur juſte.*

III. Probatur. Si Chriſtus non celebraſſet Paſcha in azymo, ſed in fermentato, fuiſſet deſtructor, non conſervator legis; ſed hoc eſt contra ipſiuſmet Chriſti teſtimonium, & confeſſionem, ubi dixit: *Non veni ſolvere legem, ſed adimplere*: Et pariter: *Jota unum, aut unus apex, non præteribit a lege, donec omnia fiant*: ergo Chriſtus in celebratione Paſchæ moſaycam legem ſervavit; ſed moſayca lex præcipiebat, ut Paſcha in azymo, & non in fermentato celebraretur: ergo Chriſtus non in fermentato, ſed in azymo Paſcha celebravit.

Objiciunt I. Chriſtus eo anno, quo mortuus eſt, celebravit Paſcha ante diem ſolitum, quo a Judæis celebrabatur: ergo non tenebatur in azymo celebrare Paſcha. Probatur antecedens: Joan. 13. ubi agitur de lotione pedum, qua peracta, paſcha celebravit, dicitur: *Ante diem feſtum Paſchæ ſciens Jeſus &c.* II. Veneris die, quæ Paſcha præcedebat, Judæi nondum agnum paſchalem comederant; dicitur enim Joannis 18. *Erat mane, & ipſi non introjerunt in prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha*: ergo Chriſtus diem lunæ 14. præoccupavit, ut comederet Paſcha: ergo non in azymo, ſed in fermentato celebravit. III. Eadem Veneris dies, qua Chriſtus crucifixus eſt, vocatur paraſceve Paſchæ, hoc eſt præparatio ad Paſcha; dicitur enim: *Erat autem paraſceve Paſchæ*: ergo non erat tempus Paſchæ, quo Chriſtus debebat azymum comedere. IV. Chriſtus dixit ad Judam. *Quod facis, fac citius*; ſed Apoſtoli interpretati ſunt hæc verba de præparatione ad Paſcha, ſcilicet de cibis, qui emendi erant per Judam, & conſumari debebant in Paſchæ peractione: ergo Chriſtus quando Euchariſtiam inſtituit non celebavit Paſcha Judæorum: ergo non in azymo, ſed in fermentato celebravit. V. Chriſtus eo die Paſcha celebravit, quo paſchalem agnum comedit; ſed quando inſtituit Euchariſtiam paſchalem agnum non comedit: ergo illo die Paſcha legale non celebravit: ergo azymum non comedit. Probatur antecedens. Paſchalem agnum ex præſcripto legis debebant comedere ſtantes, cum baculis, accincti ad iter agendum &c. ſed Chriſtus cum Apoſtolis, quando Euchariſtiam inſtituit, non erat ſtans, ſed ſedens, immo procumbens: ergo Chriſtus, quando Euchariſtiam inſtituit, paſchalem agnum non comedit: ergo Paſcha moſaycum non celebravit: ergo azymum non comedit. VI. Paſcha moſaycum anno illo, quo Chriſtus mortuus eſt, translatum fuit in diem Sabbati; ſed Chriſtus cœnam fecit, & Euchariſtiam inſtituit ante hunc diem: ergo non in eo tempore, quo moſaycum Paſcha ce-

lebrabatur. Probatur minor; quia dies illa Sabbati a Joanne 19. vocatur dies magnus; dicitur namque: *erat enim magnus dies ille Sabbati*; ſed nou ob aliam rationem dictus eſt magnus, niſi quia die illo Moſaycum Paſcha celebrandum erat: &c.

Reſpondemus ad I. Quod Evangelium expreſſe dicit, Apoſtolos acceſſiſſe ad Jeſum prima die azymorum, quæ incipiebat ſub veſperam lunæ 14. ac ab eodem petiiſſe, ubi vellet Paſcha ſibi parari: igitur præparatio Paſchæ fuit ante ipſum diem Paſchæ, non autem fuit ipſum Paſcha; ſicque ex illis verbis non arguitur: quod anno illo, quo Chriſtus mortuus eſt, ante diem ſolitum Paſcha moſaycum celebraſſet.

Ad II. dicitur, quod ad comedendum Paſchalem Agnum multa erant neceſſaria, ut a Judæis præpararentur; & hæc apud illum patremfamilias, ad quem Jeſus Diſcipulos miſit, in promptu non erant; inde fuit quod Jeſus Diſcipulis dixit, quod admonerent patremfamilias, ut antecedenter, quæ ad agnum paſchalem comedendum neceſſaria erant, præpararet.

Ad III. Hæc reponit Jueninus in commentario diſſert. 4. quæſt. 2. art. 4. §. 1. „ Si (ut volunt nonnulli) Chriſtus „ Euchariſtiam inſtituit ante diem 14. „ lunæ; validum inde, & palmare argu„ mentum adverſus Quartodecimanos „ Eccleſia deſumpſiſſet; contendebant „ illi hæretici, ideo Chriſtianos teneri „ celebrare Paſcha luna 14. menſis Mar„ tii, in quamcumque hebdomadæ diem „ incideret, quod ſuum ea die Chriſtus „ celebraſſet. Atqui Patres, tũ Græci, tũ „ Latini illo argumento nuſquã uſi ſunt; „ nuſquã Victor Papa contra Aſiaticos „ agens, nec Concilium Nicænum pri„ mum, a quo Quartodecimani proſcri„ pti ſunt, dixere hæreticos falſum ſup„ poſuiſſe, cum aſſerebant Chriſtum „ agnum paſchalem manducaſſe, ac in„ ſtituiſſe Euchariſtiam luna 14. menſis „ Martii 4. Nihil cauſæ fuit cur Chriſtus „ diem lege determinatam præoccu„ paret; Nec contrarium evincitur ex „ iis, quæ ex Joanne objecta ſunt. Primo „ enim cum aſſerit, pedum lotionem fa„ ctam fuiſſe, *ante diem feſtum Paſchæ*, „ non legali, ſed more communi loqui„ tur, ſecundum quem diem craſtinum „ non dicimus, niſi cum, quem tranſa„ cta nocte Sol Oriens adducit: nihil „ ergo impedit, quin diem Jovis dixerit „ præceſſiſſe Paſcha, quamvis ſecundum „ legem, feſtum Paſchatis ipſa Jovis die „ ſub veſperam inciperet. Nec vero a „ Scripturarum uſu aliena eſt ea loquen„ di conſuetudo: Lucas enim cap. 23. „ hæc ait: *Dies erat paraſceve, & Sabbatum illuceſcebat &c.* cum tamen ex „ legali inſtitutione paraſceve deſiiſſet „ præcedenti die ſub veſperam, hora „ nimirum nona, & tunc dies Sabbati „ incæpiſſet. Eadem loquendi ratione „ Matthæus cap. 28. loquitur, *Veſpere „ autem Sabbati, quæ luceſcit in prima „ Sabbati*; cum tamen veſpera præce„ dentis diei non eſſet revera Sabbati, „ ſed prima Sabbati, quam ipſe ab illu„ ceſcente die denominat. Marcus eun„ dem loquendi modum adhibet, *Et cum „ ſero eſſet factum (qui erat paraſceve „ quod eſt ante Sabbatum) venit Joſeph*. „ Certe (inquit Baronius in hunc locum) „ proprie loquendo, illud *Sero* non erat „ *paraſceve*, ſed principium Sabbati. „ Sic itaque eodem modo (verba ſunt „ laudati Cardinalis) Joannes veſpere „ illud decimæ quartæ lunæ, quando fa„ cta eſt cœna, nominat ante diem fe„ ſtum Paſchæ, cum tamen eſſet princi„ pium Paſchæ. „

Ad IV. Dicitur, incertum eſſe, an per ea verba Chriſtus dixerit Judæ, ut præpararet, quæ ad Paſchæ celebrationem neceſſaria erant; an potius, ut exequtioni mandaret, quæ de proditione Judas cogitaverat, ut per eam humanæ redemptionis opus compleretur; quod multi Authores etiam ex veteribus aſſerunt. At dato quod Chriſtus loquutus fuiſſet de præparatione ad celebrandum Paſcha; non inde ſequitur, quod Adverſarii intendunt, propter rationes, quas idem Jueninus affert.

Ad V. Subditur reſponſio Fraſſeu, qua Paſchatis nomen ſub diverſis ſignificationibus explicat, & quæcunque contraria apparent, conciliare optimo jure proſequitur. Sunt ejus verba. „ „ Nomen Paſchatis variis, ſed maxime „ quatuor modis in Scriptura uſurpari, „ ut obſervat Innocentius III. lib. 4. de „ celebratione Miſſarum cap. 2. *Primo*, „ pro eo ſolo die, in quo immolabatur „ Agnus Paſchalis; ſic Lucæ 22. *Appro„ pinquabat dies feſtus Judæorum, qui di„ citur Paſcha*. Secundo, pro ipſo Agno

„ Paſ-

„ Paſchali, ſic ibidem: *Venit autem dies*
„ *azymorum, in quo neceſſe erat occidere*
„ *Paſcha*: Tertio, pro cibis Paſchali-
„ bus, ſeu victimis, quæ diebus illis
„ azymorum offerri ſolebant, & quibus
„ per ſeptem dies veſci licebat: anima-
„ lia enim ſic a populo oblata diceban-
„ tur *Phaſe*, juxta illud 2. Paralipome-
„ non cap. 25. ubi legimus: *Dedit Ioſias*
„ *omni populo, qui ibi fuerat inventus in*
„ *ſolemnitate Phaſe, agnos, & hædos, de*
„ *gregibus, & reliqui pecoris triginta mil-*
„ *lia, Boum quoque tria millia ..... ad*
„ *faciendum phaſe*. Quarto denique pro-
„ vero Agno Paſchali; ſic 1. ad Cor. 5.
„ *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*:
„ Alterutro ex quatuor prædictis modis
„ intelligi, ac diſſolvi poſſunt præfatæ
„ Scripturæ authoritates; ſed ut facilius
„ diluantur, placet eam ſigillatim ex-
„ pendere & explicare. „

Ad VI. dicitur, quod illo anno in die Sabbati concurrebant ſimul duo Feſta, Sabbatum ſcil. & dies ſecunda azymorum; & proinde dies magnus Sabbati appellatus fuit. Probatur hæc reſponſio a Juenino citato loco verbis hiſce. „ Confirmatur ea reſponſio I.
„ ex Joanne cap. 7. ubi ultimus dies Sce-
„ nopegiæ, *Magnus* appellatur; *In no-*
„ *viſſimo autem* DIE MAGNO *feſtivita-*
„ *tis ſtabat Ieſus, & clamabat, dicens ſi*
„ *quis ſitit &c.* Quemadmodum igi-
„ tur ille dies *Magnus* ideo dicitur, quod
„ pari cum primo ſolennitate celebrari
„ deberet: Ita & Sabbatum, quod ſub-
„ ſecutum eſt Chriſti mortem, *Magnus*
„ *dies* appellatus eſt, quod duo feſta
„ complecteretur. „

Dicimus II. Validam eſſe conſecrationem ſive in pane azymo, ſive in fermentato fiat.

I. Concluſionis pars I. Probatur. Valet conſecratio, ſi fiat in illo pane, quem Chriſtus conſecravit; ſed Chriſtus conſecravit in pane azymo, ut in præcedenti concluſione probatum eſt: ergo valet conſecratio, ſi fiat in pane azymo.

II. Probatur. Panis azymus, & panis fermẽtatus non differunt in ſubſtantia, ſed tantum in accidentalibus qualitatibus: ergo in utroque conſecratio valet. Argumentum eſt S. Thomæ 3. part. quæſt. 75. art. 4. ubi habet: *Reſpondeo dicendum; quod circa materiam hujus Sacramenti, duo poſſunt conſiderari, ſcilicet quid ſit neceſſarium, & quid conveniens: neceſſarium quidem eſt, ut ſit panis triticeus, ſine quo non perficitur Sacramentum: non eſt autem de neceſſitate Sacramenti, quod ſit azymus, vel fermentatus, quia in unoquoque confici poteſt.*

II. Concluſionis pars I. probatur ex Concilio Florentino, in quo Eugenius Papa IV. hoc definivit: *Definimus in azymo ſive in fermentato pane triticeo Chriſti corpus veraciter confici.* Pariter in Concilio Lugdunenſi II. ſub Gregorio Papa X., in quo adfuerunt & Latini, & Græci; & Græci conſecrabant in fermentato, & Latini nihil oppoſuerunt.

II. Probatur ex Leone Papa IX. qui in alias citata Epiſtola hæc ſcribit contra Michaelem Cærularium; „ *Vos alloqui-*
„ *mur, qui clauditis regnum cœlorum ante*
„ *homines, nec ipſi intraſtis, nec alios in-*
„ *trare permittitis; ſed potius prohibetis,*
„ *matris venerandam faciem conſpuere*
„ *quæritis ..... Ut enim fertur, omnes*
„ *Latinorum Baſilicas penes vos clauſiſtis,*
„ *Monachis monaſteria, & Abbatibus tu-*
„ *liſtis, donec veſtris viverent inſtitutis*:
„ Et deinde „ *Ecce in hac parte Romana*
„ *Eccleſia quanto diſcretior, & clementior*
„ *vobis eſt? Siquidem cum intra, & extra*
„ *Romam plurima Græcorum reperiantur*
„ *monaſteria, ſive Eccleſiæ, nullum eorum*
„ *adhuc perturbatur, vel prohibetur a pa-*
„ *terna traditione, ſive conſuetudine; quin*
„ *potius ſuadetur, & admonetur eam ob-*
„ *ſervare.* „ Et denique: *Nec enim animoſitatem impie hæreſeos habet; quæ ſemper diviſione gaudet, dicens per parricidam meretricem, nec mihi, nec tibi ſit, ſed dividatur: ſed pietate vere matris ſic Salomonem deprecatur: Obſecro Domine, date huic infantem vivum, & nolite interficere eum; ſcit namque, quia nihil obſunt ſaluti Credentium diverſæ pro loco, & tempore conſuetudines, quando una fides per dilectionẽ operans bona, quæ poteſt, uni Deo commendat omnes.*

Obſtant I. Panis, qui debet eſſe valida Sacramenti Euchariſtici materia, græce dicitur *Artos*; ſed *Artos* ſignificat panem fermentatum, non azymum: ergo materia valida Sacramenti Euchariſtici eſt panis fermentatus, & non azymus. II. Melchiſedech non obtulit panem azymum, ſed fermentatum; ſed ſacrificium Melchiſedech fuit figura Sacramenti Euchariſtici: ergo hoc debet confici in pane fer-

mentato, & non azymo. III. Panis azymus eſt inſipidus,quaſi mortuus, & non vivificans; ſed Sacramentum Euchariſtiæ vivificat animam; ergo panis azymus non eſt materia apta Sacramenti Euchariſtici. IV. Azyma conveniunt Judæis; ergo adhiberi non debent a Chriſtianis. V. Azyma apud Judæos ſignificabant triſtitiam; ſed Sacramentum Euchariſtiæ ſignificat lætitiam; ergo azyma non ſunt propria Sacramenti Euchariſtici materia. VI. In Concilio Trullano prohibitum fuit Chriſtianis comedere azyma; dicitur enim Canon. II. *Ne Clerici aut Laici comedant azyma Judæorum*: ergo in Eccleſia adhiberi non debet pro materia Sacramenti Euchariſtici panis azymus.

Reſpondemus ad I. Verbis Humberti Cardinalis in Dialogo contra Cærularium: *Illud quoque, quod azymum negantes panem eſſe, per etymologiam ejus nominis, quod eſt artos, conamini nos vincere. Sciatis omnino vanum, & puerile, quia & a linguarum peritis diverſæ etymologiæ dantur ex uno nomine ſecundum humanum placitum magis, quam ſecundum naturam rerum.*

Ad II. Dicitur, convenire Sacramentum Euchariſticum cum ſacrificio Melchiſedech quod utrunque fuerit in pane & vino; non autem eſt neceſſe, quod in omnibus conveniant, quæ ipſorum reſpiciunt qualitates accidentales.

Ad III. Dicitur, ſufficere pro convenientia inter panem azymum, & Sacramentum Euchariſticum, quod panis azymus corpus alat, ac nutriat; in cæteris vero ſuperflua eſt convenientia.

Ad IV. Dicimus, quod ſcripſit Humbertus contra eandem obiectionem: *Vos vero ſi non judaizatis, dicite, cur Judæis in ſimili obſervantia Sabbati communicatis? Sabbatum ipſi certe celebrant, & vos celebratis: epulantur ipſi, & ſolvunt ſemper in Sabbato jejunium. Illi in ſua quadrageſima ſolvunt a jejunio omne Sabbatum, præter unum. Illis duplex eſt cauſa Sabbatum celebrandi, ſcilicet ex præcepto Moyſis, & quod contriſtatis Diſcipulis, ipſi fuere de morte Domini, quem non credebant reſurrecturum, in hac die gaviſi. Unde, quia cum Judæis Sabbatum, & nobiſcum celebratis diem dominicum, videmini in tali obſervatione imitari Sectam Nazæorum, qui ſi ę recipiunt Chriſtianiſmum, ut non dimittant Iudaiſmum.*

Ad V. Azyma apud Judæos ſignificabant ſimul triſtitiam, & lætitiam; triſtitiam,propter manſionem in deſerto; lætitiam, propter libertatem ab Ægyptiorum ſervitute.

Ad VI. Cardinalis Humbertus aſſeruit canones Trullanos nullius eſſe momenti. Hæc enim ſcribebat contra Nicetam Pectoratum, qui hos canones objiciebat: *Nos ſcientes ſextam Synodum ad deſtruendam hæreſim Græcorum Montbelitarum, non autem ad tradendum Romanis novas inſtitutiones congregatam, capitula, quæ nobis ſub ejus authoritate opponitis, omnino reſutamus: quia prima, & apoſtolica ſedes, nec aliquando ea accepit, nec conſervat hactenus.*

Dicimus III. Latinis non licere conſecrare in fermentato; nec Græcis conſecrare in azymo.

Concluſio hæc eſt communis inter Catholicos; quanvis illam irrideant Lutherani, & Calviniani; Calvinus enim putat,idem eſſe conſecrare in azymo, vel fermentato, ac conſecrare vinum rubrum, vel album; Lutherani vero in fermentato juxta ipſorum morem conſecrant.

I. Probatur Concluſio ex Concilio Florentino, in quo dicitur: *Sacerdotes in Altari ipſum Domini corpus conficere debere,unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ, ſive Occidentalis, ſive Orientalis, conſuetudinem.*

II. Probatur. Quiſque tenetur, ſub præcepto,conſuetudinem legitime introductam, ac probatam ſuæ Eccleſiæ ſervare; ſed pro Eccleſia Græca viget conſuetudo conſecrandi in fermentato, & pro Eccleſia Latina viget conſuetudo conſecrandi in azymo: ergo non licet Græcis conſecrare in azymo, nec licet Latinis conſecrare in fermentato.

Arguunt I. Conſecrare in azymo,vel fermentato ſpectat ad ritum Eccleſiæ; ſed in his, quæ ſunt ritus, unicuique licet ſequi opinionem, quam mavult: ergo &c. Minor eſt Auguſtini in Epiſt. 118. ad Januarium cap. 2. in qua ſcribit. *Alia vero ſunt, quæ per loca terrarum, Regioneſque variantur, ſicuti eſt,quod alii jejunant Sabbato: alii vero non;alii quotidie communicant Corpori, & Sanguini Dominico: alii certis die-*

bus

hut accipiunt: alibi nullus intermittitur, quo non offeratur: alibi Sabbato tantum & Dominico: alibi tantum Dominico: & ſi quid aliud hujuſmodi animadverti poteſt, totum hoc genus rerum liberas habet obſervationes: nec diſciplina ulla eſt in eis melior gravi, prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſiam, ad quamcumque forte devenerit. Quod enim neque contra fidem, neque bo os mores injungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum eſt. II. Sicut indifferens eſt in utraque Eccleſia conſecrare vinum rubrum, vel album, ita etiam indifferens eſſe debet in utraque Eccleſia conſecrare, ſive in azymo, ſive in fermentato.

Reſpondemus ad I. Auguſtinum loquutum fuiſſe de his ritibus, qui non ſunt præcepti ab Eccleſia, vel per legem expreſſam, vel per probatam conſuetudinem; conſecrare autem, vel in azymo, vel in fermentato, non ſunt hujuſmodi; ut dictum eſt.

Ad II. Non eadem eſt differentia inter panem azymum, & fermentatum, ac eſt inter vinum rubrum, & album; quandoquidem iuter rubrum, albumque vinum differentia eſt ſola accidentalis, & nihil ſignificans; at vero inter panem azymum, & fermentatum, quanvis etiam differentia ſit accidentalis, ſignificatio tamen eſt varia, atque diverſa. Cæterum Myſteria, quæ exhibet uſus azymi, commemorat Jueninus in Commentario Diſſ. 4. quæſt. 2. §. 3. a quo traſcribimus hic tantum verba Cardin. Humberti, alias citati: *Romana quippe & Occidentalis Eccleſia a miniſtris ſacri Altaris in Secretario confectum offert azimum, quod ex grano frumenti, & limpida limpha per ignem fuerit præparatum, ſignificans ſe in una mediatoris Dei, & hominis, Jeſu Chriſti, perſona, tres perfectas credere, & venerari ſubſtantias, humanam ſcil. carnem, animam rationalem, & Verbum Dei Deum; & granum quidem aſſimilari carni, quam de ſola Virginis carne, quaſi ex gremio matris terræ, ſola virtute cæleſti, non autem aliqua commixtione virili factam, omnipotens divinitas animavit; puriorem ſubſtantiam, ideſt, animam, quaſi aquam præclaram, & mobilem ei infundens: quas geminas ſubſtantias ab ipſius virginalis conceptionis exordio Verbum Dei rite ſuſcepit, & mediante ſuæ Divinitatis calore, tanquam igne, ſibi conſtrinxit, & conſolidavit ..... Hinc jam quæ apud vos habeatur diſciplina, & cautela ſuper tanto myſterio animadvertite. Vos panem ..... ad menſam dominicam transfertis; qui ſane, juxta veſtram narrationem, quinque ſubſtantiarum particeps eſt, ideſt fermenti, farinæ, ſalis, aquæ, & ignis, quarum omnium ſignificationes congruas in illa ſimplici, & ſincera carne Salvatoris, ſi habetis, date nobis ..... Quod vero fermentum in divinis, & humanis litteris in malum ponatur, Dominus ipſe in Evangelio teſtatur; cavete, inquiens, a fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis: Et Paulus, expurgate vetus fermentum.*

DISSERTATIO CCCCVI.

De Materia Euchariſtiæ. An in Eccleſia Orientali fuerit ſemper peracta Conſecratio in fermentato? An in Latina fuerit ſemper facta in azymo? An propter aliquorum Hæreticorum hæreſim fuerit aliquando omiſſa in utraque Eccleſia Conſecratio, ſive in azymo, ſive in fermentato?

ANtequam ad propoſita queſita reſpondeamus, congruum ducimus, Catholicorū Scriptorum opiniones referre; ex quibus deinde ſeligemus illas, quę magis nobis arridebunt.

I. Non pauci Scholaſtici, inter quos ſunt Alexander de Ales part. 4. de Sacrament. Euchariſt. quæſt. 10. memb. 4. artic. 1. §. 3. & S. Thom. in 4. ſentent. diſt. 11. quæſt. 2. art. 2. quæſtiunc. 3. & S. Bonavent. ibidem art. 2. quæſt. 1. & Scotus ibidem quæſt. 6. & Durandus quæſt. 4. & Richardus ibidem, aliique plures, aſſerunt, poſt Euchariſtiæ inſtitutionem, a Chriſto factam, utranque Eccleſiam, Latinam, ſcil. & Græcam, pane azymo in Euchariſtiæ conſecratione fuiſſe uſam. At deinde adveniente Ebionitarum hæreſi, qui dicebant præcepta legalia ſimul cum evangelicis obſervanda eſſe, adeoque azymorum uſum, quæ ad præcepta legalia pertinebant, eſſe manutenendum in Eccleſia: Catholici in hujuſce hæreſis execratiooem, azyma omnino de medio abſtulerunt, & eorundem uſum in Eccleſia prohibuerunt; & in hoc fuerunt concordes duæ Eccleſiæ, Latina Scil., & Græca. At poſtmodum hæreſi illa jam profligata & confoſſa, Latini redierunt ad azymorum uſum, & Græci, ea recepta occaſione, fermentati conſuetudinem retinuerunt. Verum pluribus hæc narratio non probatur, & præcipue Cardinali Bona lib. 1. Rerum Liturgicarum cap. 23. qui ſcribit: *At unde prodierit hæc hiſtoria, qui eam primo ſcripſerit, quis Pontifex, aut quæ Synodus hanc mutationem ſancivit; nemo dicit.*

Secundo, alii tribuunt Leoni Papa, vel ſaltem temporibus Leonis Papæ, introductam eſſe in Eccleſia diverſitatem hanc conſecrandi, ſive in azymo, ſive in fermentato: at Authores iſti non exprimunt, ſub quonam num. fuerit iſte Leo Pontifex; alii de eo ſilent; & Suarez ingenue fatetur, ſe non inveniſſe, quinam fuerit, vel cujus nominis, iſte Leo. Inſulſius agunt, qui recurrunt ad Tatiani hæreſim, quum hæc fuerit tantum de aqua, & non de pane; & hi præcipue confutantur a laudato Cardinali Bona cit. loc. num. 5.

Tertio, ſunt, qui putant Alexandrum I. Romanum Pontificem, anno Chriſti 132. ſtatuiſſe, ut oblatio fieret ex azymo, & in modica quantitate. Hujus opinionis fuit Martinus Polonus; & Joanres Baptiſta Platina in vita Alexandri retulit: *Oblationem ex azymo, non autem ex fermento, ut antea, fieri mandavit, quia hoc modo purior, ac potior haberetur, & Ebionitis hæreticis calumniandi occaſio auferretur.* Ejuſdem ſententiæ fuit Barlaamus, Calaber, antea Monachus Baſilianus, & deinde Epiſcopus Hjeracenſis, in prima ad Græcos Epiſtola pro unione, ubi habet: *Romana Eccleſia, ante incoatum Schiſma pluſquam ſeptingentis annis per azyma conficiebat Sacratiſſimam Theleten. Alexander enim, Romanus Pontifex, qui ſub Adriano vitam glorioſa martirio finivit, hoſtiam Romanæ Eccleſiæ de azymo ſtatuit.* De hoc alia

alia profert citatus Boна, num. *6.*

Quarto, Joannes Mabillonius, cap. 3. ſuæ diſſertationis, putat ab ipſis Eccleſiæ incunabulis cæpiſſe Græcos fermento uti, & eam ſemper conſuetudinem retinuiſſe. Huic ſententiæ accedere videtur Sirmondus, diſquiſitione de azymo.

Dicimus I. Omnes Orientales Eccleſias per ſex ſecula panem fermentatum conſecraſſe; & nunc etiam conſecrare, ſi excipiantur Armeni, & Maronitæ, qui azymos panes conſecrant.

I. Concluſionis pars I. probatur ex Patribus Græcis, qui panem conſecrandum vocabant vulgarem, communem, & uſitatum; ſic Juſtinus Martyr in fine Apologiæ ſecundæ, *non ita ſumimus, ut communem panem*. Sic Gregorius Nyſſenus in oratione in baptiſmum Chriſti: *panis item panis eſt initio communis; ſed ubi eum myſterium ſanctificaverit, Corpus Chriſti fit, & dicitur.*

II. probatur ex iiſdem Patribus, qui reprehendebant eos, qui in azymo conſecrabant; ita Epiphanius hæreſi 30. contra Ebionitas: *Myſteria autem faciunt ad imitationem Sanctorum in Eccleſia ab anno in annum per azymos, hoc eſt, non fermentatos panes*. Ita Philipponus in fine ſeculi 6. in ſua diſputatione de Paſchate, in qua probat, quod Chriſtus non conſecravit in fermentato, quia ejus Eccleſia pro illo tempore in azymo conſecrabat.

III. probatur ex Græcorum Liturgiis, a quibus præſcribitur, ut panis conſecrandus ſit integer, turgidus, & juſtæ magnitudinis; nihil autem addunt de azymo, vel fermentato, quia hoc ſupponunt.

II. Concluſionis pars I. probatur authoritate Demetrii Ciziceni, qui in tractat. de hæreſ. Jacobitarum, hæc habet: *oblationem faciunt azymam, quia quem Chriſtus panem Diſcipulis tribuit in cœna myſtica, azymus erat*. Nicephorus Calliſtus hoc ipſum aſſerit lib. 8. hiſt. cap. 53. azymo pane utuntur.

III. pars probatur. Morinus in præfatione ad Maronitarum ordinationes, fuſe probat Maronitas azymum conſecrare; & præcipue probat ex Villelmo, Archiepiſcopo Tyri, qui lib. 22. cap. 8. hiſt. ſuæ hoc idem refert.

Arguunt I. Panis Euchariſticus dictus eſt communis, non quia eſſet fermentatus, ſed quia eſſet prophanus, antequã conſecraretur, & qui poſtea per conſecrationem fiebat ſanctificatus, & ſacer. II. S. Thomas, aliique Scholaſtici citati, docuerunt, utranque Eccleſiam ante Ebionitas uſam fuiſſe azymo in conſecratione, quod duravit uſque ad annum ſeptuageſimum quartum, quo exorta eſt Ebionitarum hæreſis, ut aſſerit Baronius. III. Iidem Scholaſtici docent, poſt hanc hæreſim, utranque Eccleſiam conſecraſſe in fermentato. IV. Ipſimet pariter aſſerunt, poſt extinctam hæreſim illam, Latinos conſecraſſe in azymo, & Græcos perſeveraſſe in conſecratione fermentati. V. Epiphanius, hæreſi 30. narrat, quod Ebionitæ celebrabant divina myſteria ad imitationem Sanctorum in Eccleſia: ergo Sancti in Eccleſia Græca in fine ſeculi 4. quo ſcribebat Epiphanius in azymo conſecrabant. VI. Cardinalis Humbertus aſſerit, quod Eccleſia Hieroſolymitana, ſeculo II., conſecrabat in azymo. VII. Michael Cærularius pariter dicit, quod Eccleſia Alexandrina conſecrabat in azymo.

Reſpondemus ad I. Quod Juſtinus panem communem intellexit, eo modo, quo ipſum intelligere poterat Imperator Antoninus, ad quem Apologiam ſuam dirigebat. Antoninus autem ſolum fermentatum intelligebat, & quia panis azymus ei ignotus erat, & quia panis azymus ei panis verus non videbatur.

Ad II. Natalis Alexander ex his verbis reſponſionem ſuam concinnat: *Verum hanc hiſtoriam, ſummo veterum ſilentio falſitatis convictam, & abſque ulla probatione ab authoribus laudatis aſſertam, eruditi omnes rejiciunt.*

Ad III. Componitur pariter reſponſio ex iis, quæ ſcribit Cardinalis Bona citato loco; & hæc ſunt ejus verba: *Unde prodierit hæc hiſtoria, quis eam primo ſcripſerit, quis Pontifex, aut quæ Synodus hanc mutationem ſanciverit, nemo dicit.*

Ad IV. Subdere poſſumus, quæ ſcribit Juenimus in Commentario citat. loc. §. 4. „ Præterea quis in animum in„ ducet ſuum, totam Eccleſiam Catho„ licam diſceſſiſſe a more conſecrandi „ panes azymos, quem, iis etiam Scho„ laſticis fatentibus, ab Apoſtolis acce„ ptum ubique gentium obſervaret,

„ diſceſ-

» diſceſſiſſe (inquam) quod ea praxi non-
» nulli hæreſiarchæ abuterentur?

Ad V. Epiphanius loquitur de Sacrificio ſumpto ſecundum ſubſtantiam, non vero ſecundum modum; hoc eſt ſecundum ejus materiam; quod ſic explicat Jueninus, Epiphanium innuere voluiſſe quod Ebionitæ conſueverant afferre ſacrificium, ſicuti Catholici offerebant; quod autem non adhiberint eandem materiam, ex eodem Epiphanio probat ipſemet Jueninus.

Ad VI. Cardinalis Humbertus non loquebatur de azymo pane, ſed de pane integro, ut conſecrabant Romani, quando Græci prius panem in fruſta dividebant, & poſtea conſecrabant; & hæc ſunt verba Humberti: *Neque enim, ipſe Dominus panem in Calice immiſit (ſicut Græci ſolent;) & ſic Apoſtolis dedit dicens, Accipite, & cum cochleari comedite, hoc eſt enim Corpus meum; ſed ſicut Sancta Romana Eccleſia uſque nunc obſervat, panem integrum benedixit, & fractum ſingulis particulatim diſtribuit..... quam reverendam Angelis inſtitutionem.... etiam Sancta Sion retinuit..... Ex ipſa Sancta Civitate Hieruſalem exiit fides Chriſtiana; in ipſo ſancto loco adimpletur divina, & immaculata oblatio Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſicut decet per ordinem, puta quia bene faciunt ibi quod nonniſi integras, & ſanas ponunt ipſas oblationes in Sanctas patinas, nec, quomodo Græci habent, lanceam ferream, qua ſcindant in modum crucis ipſam oblationem; ideſt pro ſancto Miſſæ.... Lanceam ferream neſciunt, niſi qua latus Domini noſtri Jeſu aperuit.*

Ad VII. dicitur, quod Cærularius id non refert ex viſu, ſed ex auditu tantum; inſuper non dicit, quod ſemper Patriarchæ, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, in azymo conſecraverint, ſed aliquando; quod tunc fuiſſe putatur, quando Latini, devotionis, & peregrinationis cauſa, erga Hieroſolymam abibant; & tunc ne Latinis ſcandali occaſionem darent: Et quod etiam putarent, vel in azymo, vel in fermentato conſecrare, eſſet res potius ad ritum, quam ad dogma ſpectans.

Pro II. Diſſertationis parte, nec pariter conveniunt Scriptores noſtri; ſiquidem Sirmondus in diſquiſitione de azymo docet, utranque Eccleſiam, Latinam, & Græcam, ſolum fermentatum panem conſecraſſe per novem priora ſecula; & azymorum uſum in Eccleſiam Latinam irrepſiſſe eo tempore, quod effluxit a Photiano Schiſmate uſque ad Cærularium: ſcil. ab anno 886. ad annum 1053.; alii vero Scriptores volunt, Eccleſiam Latinam quovis ſeculo in azymo conſecraſſe, & fermentatum nunquam adhibuiſſe. Alii ex adverſo tenent, Latinos per ſex priora ſecula utrunque panem indiſcriminatim uſurpaſſe; & azymum ſolum ſenſim ſine ſenſu poſt ſeptimum ſeculum remanſiſſe.

Dicimus II. Eccleſiam Latinam per ſex priora ſecula adhibuiſſe in ſacrificiis, & azymum, & fermentatum indiſcriminatim; ſolum azymum panem in quibuſdam Eccleſiis circa ſeculum ſeptimum adhibitum fuiſſe; & ante Photii tempora fermentatum panem ab omnibus Occidentalibus Eccleſiis fuiſſe excluſum. Tres habet partes Concluſio.

I. Concluſionis pars I. probatur. Chriſtus Dominus, azymo pane, ut ex Evangelio conſtat, bis uſus eſt, quando ſcil. Euchariſtiam inſtituit, & quando in Emmaus cum Diſcipulis manducavit. Apoſtoli vero non ita in promptu habebant panem azymum, ut habebant fermentatum; & proinde credendum eſt, quod modo in uno, modo in altero conſecraverint. Præterea panis conſecratus conſervabatur a Fidelibus; ſi autem in azymo fuiſſet, eum facile Gentiles cognoviſſent, & proculcaſſent. Denique conſecrationes fiebant ex pane, & vino, quæ offerebant fideles; fideles vero non offerebant panem azymum, qui in uſu communi non erat, ſed fermentatum, quo in ſuis menſis utebantur.

II. probatur ex Romanis Pontificibus, qui in ſuis Decretalibus loquuntur de fermento, per quod intelligitur fermentatus panis; & omiſſis Epiſtolis, quæ tribuuntur, vel Damaſo, vel Melchiadi, vel Siricio, aſſerimus illam, quæ abſque dubio eſt Innocentii I. ad Decentium, Epiſcopum Eugubinum, in qua cap. 5. hæc habet: *De fermento vero, quod die Dominica per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ, quarum Presbyteri, quia die ipſa propter plebem ſibi creditam nobiſcum convenire non poſſunt, id-*

circo

circa fermentum a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe a noſtra communione, maxime illa die, non judicent ſeparatos. Quod per Parochias fieri debere non puto, quia nec longo portanda ſunt Sacramenta: nec nos per Cæmeteria diverſa conſtitutis Presbyteris deſtinamus, & Presbyteri eorum conficiendorum jus habeant atque licentiam.

Verum inter rerum eccleſiaſticarum Eruditos quæſtio emergit; an per fermentum Euchariſtia intelligatur? Sunt etenim & qui negant, & ſunt qui affirmant. Baronius negat ad annum 313. & vult per fermentum intelligi Eulogias. Alii verò affirmant, inter quos eſt Tournely de Sacramento Euchariſtiæ artic. 5. concl. 3. in qua hæc habet: „ Negat Baronius ad an-
„ num Chriſti 313. contenditque ſim-
„ plices intelligi debere Eulogias, quæ,
„ in ſignum mutuæ communionis &
„ charitatis ad abſentes mittebantur.
„ Verum oppoſita ſententia probabilior
„ nobis videtur 1. quia vox ipſa *Conſe-*
„ *crationis*, qua utuntur laudati SS. Pon-
„ tifices, veriſimiliter Euchariſtiam de-
„ ſignat. 2. id quoque innuere videtur
„ ratio, quam ſubjicit Innocentius I.
„ *Quia*, inquit, *Sacramenta non ſunt*
„ *longius portanda.* Veriſimile autem eſt,
„ ibi Sacramenti nomen in propria, &
„ ſtricta ſignificatione uſurpari, quo
„ ſenſu cap. 8. ejuſdem Epiſtolæ appel-
„ lat unctionem extremam, *Sacramen-*
„ *tum*. 3. Quia etiam ante Innocentium
„ I. obtinuiſſe conſuetudinem mittendi
„ ad abſentes, & exteros, Euchariſtiam,
„ antea probavimus, ubi de aſſervatio-
„ ne Euchariſtiæ, ex Litteris S. Irenæi
„ ad Victorem Romanum, apud Euſe-
„ bium L. 5. Hiſt. cap. 24. „ Propter quas rationes nos citato Tournely adhæremus. Hic idem aliam quæſtionem proponit, videlicet: An Presbyteri, ad quos die Dominica mittebatur Euchariſtia, ex illa Miſſam celebraverint; An vero ipſi propriam conſecraverint? Et ejuſdem reſolutionem apud eundem videndam remittimus.

Objiciunt I. S. Thomas affert verba Gregorii Magni 3. part. quæſt. 79. art. 4. quæ ſunt: *Romana Eccleſia offert azymos panes, propterea quod Dominus ſine ulla commixtione ſuſcepit carnem, ſed certæ Eccleſiæ offerunt fermentatum, pro eo quod Verbum Patris indutum eſt carne, ſicut fermentum miſcetur farinæ;* Sed Gregorius Magnus ſeculo 6. florebat: ergo ante ſeculum 6. panis azymi uſus in Eccleſia Romana erat. II. Leo IX. in Epiſt. ad Cærularium ſupponit, etiam ante ſeculum 7. fuiſſe in Eccleſia Latina azymi panis uſum, his verbis: *Ecce jam poſt mille, ac ferme viginti a Paſſione Salvatoris noſtri annos incipit per vos diſcere Romana Eccleſia, qualiter memoria Paſſionis ejuſdem ſit recolenda; quaſi nihil ei contulerit præſentia, converſatio, & diuturna inſtitutio, qua clarificavit Deum mors pretioſa illius venerabilis Senis, cui ſpecialiter Chriſtus filius Dei vivi dixit: Beatus es Simon Barjona &c. Non ergo perpenditis quanta impudentia dicatur Patri, qui eſt in Cœlis, abſcondiſſe a Principe Apoſtolorum Petro cultum, ſive ritum, viſibilis Sacrificii &c.* III. Photius inter multa, quæ objecit Latinæ Eccleſiæ, altum ſilentium obſervavit de panis azymi uſu: ergo ſignum eſt, quod ejus tempore panis azymi uſus in Eccleſia Latina non invaluerat. IV. Primus, qui objecit Eccleſiæ Latinæ panis azymi uſum, fuit Michael Cærularius; ſed hic multo tempore fuit poſt Photium: ergo ante Photii tempora panis azymi uſus in Latina Eccleſia non vigebat.

Reſpondemus ad I. allata Gregorii Magni verba referri quidem a S. Thoma, tanquam Doctoris hujuſce verba, ſed re vera illius verba non eſſe, at eſſe verba Gregorii VII., qui ſeculo XI. florebat. Unde Jueninus ait. „ Sanctum Thomam referre
„ quidem textum, de quo eſt quæſtio,
„ perinde ac ſi in Gregorii Magni re-
„ giſtro legeretur; ſed tanti Doctoris
„ pace dixerim, ipſum tantum reperiri
„ apud Gregorium VII., qui ſeculo XI.
„ Eccleſiæ Romanæ præerat. „

Ad II. Idem Jueninus hæc reponit; „
„ Cærularium duo circa azyma objeciſ-
„ ſe, primum quod Judaiſmo faverent,
„ ſecundum quod irrita eſſet eorum
„ conſecratio: Utrunque Leo Papa IX.
„ confutat, ſupponens Petrum azymo
„ inter ſacrificandum uſum fuiſſe; quod
„ quidem non inficiamur, cum apud
„ nos certum ſit, prioribus ſeculis Ec-
„ cleſiam modo fermentatum, modo
„ vero azyma adhibuiſſe. „

Ad III. dicitur, quod Photius cognovit rationabilem uſum panis azymi, quem Eccleſia Latina faciebat, & ipſi igno-

ta non erant rationum momenta, quibus eadem Eccleſia innitebatur; ac proinde ritum illum nobis Latinis non objecit.

Ad IV. Michael Cærularius non fuit doctus, & eruditus, ut Photius erat, quanvis Photio fuerit audacior, & impudentior; & proinde audaciam, temeritatemque habuit objiciendi Latinis, quod Photius non objecerat.

Pro III. tandem Diſſertationis parte, Fraſſen putat, id non videri probabile propter multas rationes, quas ipſe affert, & nos in probationibus recitabimus; unde.

Dicimus III. Nunquam univerſalem Eccleſiam intermiſiſſe Euchariſtiæ celebrationem propter hæreſim Ebionitarum, & Quartodecimanorum.

I. Probatur de Ebionitis, ratione ſilentii omnium Patrum, & Scriptorum antiquorum hac de re; & hoc ſolum conſtare, quod ceſſaverint celebrare in azymo, & celebraverint nihilominus in fermentato, ut dictum eſt nuper.

II. probatur: quia non erat ratio illa ſufficiens, ut a celebratione Euchariſtiæ abſtinerent; aliter enim abſtinuiſſent quoque a Sacramentis illis, in quibus aqua, & oleum adhibebantur, quia etiam Judæi in quibuſdam Cæremoniis ſuis aquam, & oleum adhibebant.

III. probatur: quia Ebionitæ adhibebant ſolam aquam; & nihilominus Eccleſia ab admixtione aquæ cum vino nunquam abſtinuit.

IV. probatur ex verbis Innocentii III. lib. 4. de myſteriis miſſæ cap. 4. *Sciendum ergo, quod non omnes antiquæ legis conſuetudines abjecit Eccleſia, ſed quaſdam provida conſideratione retinuit, dicente ſponſa ad ſponſum in Canticis: Omnia poma nova, & vetera, dilecte mi, ſervavi tibi. Adhuc enim conficit oleum unctionis, & thus ſuavitatis incendit; adhuc ſolvit decimas, & primitias, adhuc habet candelabrum, & lucernas, & veſtes, & vaſa, & Pontifices, & Levitas. Nam ſi propterea repudiandum eſt azymum, quia lex illud admiſit, pari ratione repudietur fermentum, quia lex ſtatuit in Levitico, offerunt panes fermentatos cum hoſtia gratiarum. Non ſolum enim de conſtitutionibus legalibus; verum etiam de ſcriptis Gentilium libenter aſſumit Eccleſia, ſi quid in eis probe dictum, vel factum agnoſcit; & tanquam mulieris captivæ reſecat ungues, piloſque ſuperfluos, ut ab alienigena falſitate mundata, thalamum veritatis digna ſit introire.* „ Poſt pauca ſubdit. *Cæterum id ſolum Latinis ſufficere contra Græcos, quod Conſtantinopolitanam Eccleſiam multarum hæreſū corruptio fermentavit, ut non ſolum hæreticos, verum etiam hæreſiarchas produceret: Romanam autem Eccleſiam, ſuper apoſtolicæ fidei petram ſtabili ſoliditate fundatam, nulla prorſus hæreticæ pravitatis procella potuit conquaſſare, ſed illud ſemper integra fide ſervavit, quod ab ipſis accepit Apoſtolis . . . . Ab ergo B. Apoſt. Petro, & Paulo, quos & vivos habuit, & defunctos cuſtodit, hunc ſacrificii ritum accepit, quem hactenus inviolabili cultu ſervavit.* Græci vero, poſtquam tunicam Domini inconſutilem diviſerunt, *ut perpetue diviſionis ſcandalum interponerent, ſacrificii ritum temere mutavere; quos Leo IX. per epiſtolam ad Imperatorem Conſtantinopolitanum directam ſuper variis confutavit erroribus.*

I. probatur Concluſio de Quartodecimanorū errore. Quæſtio non fuit de azymis, ſed tantum de Paſchate, quo ſcilicet die Paſcha celebrari deberet: ergo de azymo, & fermentato, erroris hujuſmodi occaſione, diſputatum non fuit; ergo propter Quartodecimanorum hæreſim nunquam fuit intermiſſa Euchariſtiæ celebratio; cætera apud citatum Fraſſen legenda remittimus.

DISSERTATIO CCCCVII.

De altera Euchariſtiæ materia, quæ eſt Vinum. Qui circa hoc fuerint errores, & quæ ſit Eccleſiæ fides? An debeat eſſe aqua temperatum? Quo Jure ſit hujuſmodi temperatio? Et quomodo aqua in Chriſti ſanguinem tranſmutetur.

IN Diſſertatione ccccIV. loquentes de erroribus Hæreticorum contra alteram inadæquatam Sacramenti Euchariſtiæ materiam, quæ eſt panis, loquuti pariter fuimus de erroribus Hæreticorum contra hanc aliam inadæquatam ejuſdem Sacramenti materiam, quæ eſt Vinum. Modo in hac Diſſertatione de iiſdem erroribus iterum fuſiori calamo ſcribentes, eos, & eorundem Authores enumeramus.

Primo deſcribuntur Hæretici, qui aquam omnino rejiciebant in ſacrificio. Hunc errorem Patres Concilii Trullani anno 692. Armenis tribuebant can. 32. in quo declarant, quod Armeni vinum purum ſine aqua offerebant in ſacra menſa, & quod ipſorum uſum, & conſuetudinem præſumebant exemplo, & authoritate Sancti Joannis Chryſoſtomi confirmare. Nicephorus lib. 18. hiſt. cap. 53. aſſerit, quod hic error ex alio errore initium ducebat, ſcil. quod crederent, in Chriſto non eſſe duas naturas, divinam ſcil., & humanam, & propterea vinum cum aqua in Calice non miſcebant. Non fuit extinctus tunc temporis hic error, ſed quod diù etiam perſeveraverit indicium habemus ab eo, quod Eugenius IV. in ſuo Decreto, ſeu inſtructione anno 1439. in Concilio Florentino aliquo modo ipſum memorare videtur, quando decernit, *ut Armeni ſe cum univerſo Orbe Chriſtiano conforment, eorumque Sacerdotes in Calicis oblatione paululù aquæ admiſceant vino.* Et denique Caſſander in Liturgicis cap. 12. refert, quod iidem Armeni, adhuc ad præſens, in priſtino errore perſeverant.

Secundo, hunc eundem errorem Scriptores aliqui tribuunt Græcis; & ſunt Innocentius III. lib. 4. de Sacrificio Miſſæ cap. 32. Guido Carmelita in hæreſum Catalago, Alphonſus a Caſtro adverſus hæreſes, verbo Euchariſtia, hæreſi 7. At Scriptores alii Græcos ab hoc errore defendunt, & hanc ſuam opinionem probant ex Liturgia S. Chryſoſtomi, & ex notis Goarii ad illam; pariter ex Theodoreto, dialogo I. ex Theophilacto in Joann. ex Zonara ad can. 32. Concilii Trullani, ac demum ex decreto Eugenii IV. *In quo legitur Sanctam Romanam Eccleſiam, & antiquas omnes, tum Latinorum, tum Græcorum Eccleſias, ſemper in ſacrificio obtuliſſe vinum aqua temperatum.*

Tertio, Lutherani, & Calviniani antiqui voluerunt, mixtionem aquæ cum vino in Sacrificio Miſſæ eſſe figmentum humanum contra Chriſti inſtitutionem, & peſſimam importare ſignificationem. Habetur ex primo ſcripto Lutheri contra Henricum VIII. Angliæ Regem, & in formula Miſſæ pro Eccleſia Wittembergenſi, & ex Petro Richero Calviniano, qui aſſerit, hunc errorem ſe a Calvino didiciſſe. At

recentiores ipſorum ſequaces ipſum
emolliunt, docentes, aquæ mixtionem
cum vino rem eſſe liberam, & indif-
ferentem, quæ nec præcipi debeat,
nec prohiberi, quod aſſerit Chemni-
tius in examine Concilii Tridentini,
part. 2. ſeſſ. 22. cap. 7. & can. 9.

Quarto, fuerunt alii, qui dicebant, tan-
tæ neceſſitatis eſſe aquam in Eucbari-
ſtiæ Sacramento, ut ſiue ipſa confici
Sacramentum non poſſit. De his loqui-
tur S. Bernardus epiſt. 69. ad Guido-
nem Abbatem; & eadem ſententia
tribuitur, ut teſtatur Tournely, Ar-
macano lib. 9. de quæſtionibus Arme-
norum cap. 9.

Venientes modo ad Scholaſticorum opi-
niones, ſunt ex iis, qui docent, præ-
ceptum miſcendi aquam cum vino non
tantum eſſe eccleſiaſticum, ſed pari-
ter divinum; tribuitur hæc ſententia
Alexandro de Ales, quarta parte,
quæſt. 10. memb. 4. articul. 1. Hoſio
in Confeſſione Catholica, cap. 14. &
Alphonſo a Caſtro adverſus hæreſes
hæreſ. 7.

Secundo, Thomas Valdenſis, tom. 3. de
Sacramentis titul. 4. cap. 31. num. 10.
vult, de aquæ mixtione nullum eſſe
divinum præceptum, nullum præceſ-
ſiſſe Chriſti exemplum, ſed Eccleſiam
illum induxiſſe uſum propter aquam,
quæ a latere Chriſti emanavit. Du-
randus in 4. diſt. 9. quæſt. 5. ſcribit,
incertum eſſe, an Chriſtus aquam vi-
no miſcuerit.

Tertio, alii Scholaſtici docent, aquam
nõ eſſe neceſſariam ad Sacramenti ſub-
ſtantiam; eſſe tamen adhibendam ex
præcepto eccleſiaſtico, & non divino;
quod quidem præceptum eccleſiaſti-
cum habet fundamentum in facto, &
exemplo Chriſti.

Dicimus I. de fide eſſe, Vinum eſſe ina-
dæquatam Sacramenti Euchariſtiæ
materiam.

I. probatur Concluſio ex Scripturis ve-
teris teſtamenti; & ſignanter ex figu-
ris, quæ in veteri teſtamento præceſ-
ſerunt ad ſignificandum ſacrificium
Euchariſticum, tanquam dominicæ,
paſſionis commemorativum. Et hoc
argumentum late proſequitur Cy-
prianus in Epiſtola ad Cæcilium,
cujus verba exſcribimus. Loquitur
Sanctus Martyr de facto Noe ,, In-
,, venimus & in Geneſi Sacramentum
,, circa Noe hoc idem præcurriſſe, &
,, figuram dominicæ paſſionis illic exti-
,, tiſſe, quod vinum bibit, quod in do-
,, mo ſua nudatus eſt, quod fuit recu-
,, bans nudis, & patentibus femoribus;
,, quod nuditas illa Patris a medio filio
,, denotata eſt, & foras nunciata; a duo-
,, bus vero, majore, & minore conte-
,, cta; & cætera, quæ neceſſe non eſt
,, exequi, cum ſatis ſit hoc complecti,
,, quod Noe typum veritatis oſtendens,
,, non aquam, ſed vinum biberit, & ſic
,, imaginem dominicæ paſſionis expreſ-
,, ſerit. ,, Proſequitur S. Martyr hoc
ipſum probans ex figura Sacrificii Sa-
cerdotis Melchiſedech: ,, In Sacer-
,, dote Melchiſedech Sacrificii domi-
,, nici Sacramentum præfiguratum vi-
,, demus, ſecundum quod Scriptura
,, divina teſtatur, & dicit, Melchiſe-
,, dech Rex Salem protulit panem, &
,, vinum... quod autem Melchiſedech
,, typum Chriſti portaret, declarat Spi-
,, ritus Sanctus in pſalmis ex perſona
,, Patris ad filium dicens, ante Lucife-
,, rum genui te, juravit Dominus, &
,, non pænitebit eum, Tu es Sacerdos
,, in æternum ſecundum ordinem Mel-
,, chiſedech.... Ut in Geneſi per Mel-
,, chiſedech Sacerdotem benedictio
,, circa Abraham poſſit rite celebrari,
,, præcedit ante imago ſacrificii, in pa-
,, ne, & vino ſcilicet conſtituta. Quam
,, rem perficiens, & implens Dominus
,, panem, & Calicem mixtum vino ob-
,, tulit, & qui eſt plenitudo, veritatem
,, præfiguratæ imaginis adimplevit. ,,
Pergit S. Pater, idem probans ex illo,
quod legitur Proverb. 9. ,, Sed per
,, Salomonem Spiritus Sanctus typum
,, dominici ſacrificii præmonſtrat, im-
,, molatæ hoſtiæ panis, & vini, ſed &
,, Altaris, & Apoſtolorum faciens men-
,, tionem, ſapientia, inquit, mactavit
,, ſuas hoſtias, miſcuit in cratere vinum
,, ſuum, & paravit menſam ſuam; &
,, miſit ſervos ſuos convocans tum ex-
,, celſa prædicatione ad craterem, di-
,, cens. Qui eſt inſipiens declinet ad
,, me; & indigentibus ſenſu dixit, ve-
,, nite, & edite de meis panibus, & bi-
,, bite vinum, quod miſcui vobis. ,,
Quæ verba ſic exponit Cyprianus; ,,
,, *Vinum mixtum declarat, ideſt Calicem*
,, *Domini aqua, & vino mixtum prophe-*
,, *tica voce denuncians*, ut appareat, in
,, paſſione dominica id eſſe geſtum, quod
,, fuerat prædictum. Benedictionem a
,, Jacobo Judæ filio datam, deinde ſub-
,, jun-

„ jungit, & ait: In benedictione quo- „ que Judæ hoc idem ſignificatur..... „ Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in „ ſanguine uvæ amictum ſuum. Quan- „ do autem ſanguis uvæ dicitur, quid „ aliud, quam vinum Calicis Domini „ ſanguis oſtenditur? „ Denique ex ſimilitudine baptiſmatis ſic S. Doctor proſequitur: „ Nec argumentis plu- „ rimis opus eſt, ut probemus, appella- „ tione aquæ, baptiſma ſemper ſignifi- „ catum eſſe, & ſic nos intelligere de- „ bere, cum Dominus adveniens bap- „ tiſmi, & Calicis manifeſtaverit veri- „ tatem, qui aquam illam fidelem præ- „ ceperit in baptiſmo dari, calicem ve- „ ro docuerit exemplo magiſterii ſui „ vini, & aquæ conjunctione miſceri. „

II. probatur ex Scripturis novi Teſtamenti, ſecundum eundem S. Martyrem Cyprianum; prout eum adducit, & ait Jueninus citato loco. „ Quod „ ſi, inquit, nec minima de mandatis „ Dominicis licet ſolvere; quanto ma- „ gis tam magna, tam grandia, tam ad „ ipſum Dominicæ paſſionis, & noſtræ „ redemptionis Sacramentum pertinen- „ tia, fas non eſt infringere, aut in aliud, „ quam quod divinitus inſtitutum ſit, „ humana traditione mutare. Nam ſi „ Jeſus Chriſtus Dominus, & Deus no- „ ſter ipſe eſt Summus Sacerdos Dei „ Patris, & ſacrificium Deo Patri ipſe „ primus obtulit, & hoc fieri in ſui com- „ memorationem præcepit; utique ille „ Sacerdos vice Chriſti vere fungitur, „ qui id, quod Chriſtus fecit, imitatur. „ Et ſacrificium verum, & pleuum tunc „ offert in Eccleſia Deo Patri, ſi ſic in- „ cipiat offerre, ſecundum quod ipſum „ Chriſtum, videat, obtuliſſe. Quibus „ verbis hæc addit Jueninus: „ S. Do- „ ctor confutat omnia argumenta, qui- „ bus meticuloſi Sacerdotes, quos exa- „ gitat, ſuæ praxi quærebant præſidium. „ Contendebant ſe, cum vitæ periculo, „ non teneri vinum ad Euchariſtiam ad- „ hibere. Ignaviæ vero tribuit illam ex- „ cuſationem, aitque, periculoſo eſſe „ fidelibus exemplo, *ſic ergo incipit, &* „ *a paſſione Chriſti in perſecutionibus fra-* „ *ternitas retardari, dum in oblationibus* „ *diſcit, ſe ſanguine ejus, & cruore con-* „ *fundi*. Opponit, quas Chriſtus, in „ Evangelio, ignaris minas iutendat, „ *Porro autem Dominus in Evangelio ſuo* “ *dicit, qui confuſus me fuerit, confundet* „ *cum filius hominis*. Definit, iis qui ſic „ agunt, periculum imminere perne- „ gandi fidem, ſi poſtea coram Tyran- „ nis evocentur. „ *Quomodo autem poſſu-* *mus propter Chriſtum ſanguinem funde-* *re, qui ſanguinem Chriſti erubeſcimus* *bibere?*

III. probatur ex Conciliis. Concilium Cartaginenſe III. Habitum 397. cap. 24. *Ut in Sacramento, inquit, corporis & ſanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt, panis, & vinum aqua mixtum*. Concilium Trullanum celebratum 992. can. 32. *Si quis ergo Epiſcopus, vel Presbyter, non ſecundum ordinem ab Apoſtolis traditum facit, & aquam vino miſcens, ſic immaculatam offert ſacrificium, deponatur, ut imperfecte myſterium enuntians, & quæ tradita ſunt innovans*. Concilium Bracharenſe IV. anno 675. cap. 2. Concilium Aurelianenſe IV. anno 541. can. 4. Concilium Triburienſe anno 895. can. 19.

IV. probatur ex Patribus Græcis. Juſtinus Apologia 2. *Precibus finitis, munus nos oſculis ſalutamus. Deinde ei, qui fratribus præeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini*. Iræenus lib. 4. adverſus hæreſ. cap. 33. alias 57. *Accipiens Dominus panem, ſuum corpus eſſe confitebatur, & temperamentum Calicis ſuum ſanguinem confirmavit*. Chryſoſtomus in Liturgia, quæ illius nominie inſcribitur. *Deinde facit commixtionem in Calicem, mittens vinum, & aquam &c.*

V. probatur ex Patribus Latinis. Auguſtinus hæreſ. 64. loquens de Hæreticis, qui dicti ſunt Aquarii hæc ſcribit: *Aquarii ex hoc appellati ſunt, quod aquam offerunt in poculo Sacramenti, non illud, quod omnis Eccleſia*. Eucherius Lugdunenſis hom. 5. de Paſcha. „ „ Quando benedicendæ verbis cæleſti- „ bus creaturæ ſacris Altaribus impo- „ nuntur, antequam invocatione ſum- „ mi numinis conſecrentur, ſubſtantia „ illic eſt panis, & vini: poſt verba au- „ tem Chriſti, Corpus, & Sanguis eſt „ Chriſti. Quid mirum autem eſt, ſi ea, „ quæ verbo creare potuit, poſſit crea- „ ta convertere? Imo jam minoris vi- „ detur eſſe miraculi, ſi id, quod ex „ nihilo agnoſcitur condidiſſe, jam con- „ ditum in melius valeat commutare. „ Eligius hom. 8. „ Et nos, qui vere „ ſub myſterio carnem, & Sanguinem „ corporis ejus ſumimus, per ea naturali-

„ raliter unum cum eo efficimur: in „ quibus manet poſt conſecrationem ſi- „ militudo panis, & vini, ne ſit cuidam „ horror cruoris, ſed manet in eis gra- „ tia redemptionis. De naturali enim „ in nobis Chriſti veritate ipſe ait: *Caro* „ *mea vere eſt eſca, & ſanguis meus vere* „ *eſt potus &c.* De veritate carnis, & „ ſanguinis ejus nullus relictus eſt am- „ bigendi locus. „ Beda ad cap. 22. Lucæ. „ Finitis Paſchæ veteris ſo- „ lemniis, quæ in commemoratione „ antiquæ de Ægypto liberationis age- „ bantur, tranſiit ad novum, quod in „ ſuæ redemptionis memoriam Eccleſia „ frequentare deſiderat, ut videlicet „ pro agni carne, vel ſanguine, ſuæ car- „ nis, ſanguiniſque Sacramentum in pa- „ nis, vinique figura ſubſtituens, ipſum „ ſe eſſe monſtraret, *cui juravit Domi-* „ *nus, & non pœnitebit eum: Tu es Sa-* „ *cerdos in æternum ſecundum ordinem* „ *Melchiſedech.* „

Dicimus II. Aquam miſcendam eſſe cum vino in Sacrificio Miſſæ, non ex neceſſitate Sacramenti, nec ex neceſſitate præcepti divini, ſed ex neceſſitate tantum præcepti eccleſiaſtici.

I. probatur ex Pontificibus Romanis. Honorius III. & refertur in capite *Perniciofus* de Celebratione Miſſarum: *Perniciofus inolevit abuſus: videlicet quod in majori quantitate de aqua ponitur in Sacrificio, quam de vino; cum ſecundum rationalem conſuetudinem Eccleſiæ generalis, plus in ipſo ſit de vino, quam de aqua ponendum.* Eugenius IV. in iſtructione Armenorum: *Vino ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri ſolet.*

II. probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum in decreto pro Armenis docet, quod antiquæ omnes Eccleſiæ, tum Latinæ, tum Græcæ ſemper in Sacrificio obtulerunt vinum aqua mixtum; & rationes adducens, ait: I. *Quia juxta SS. Patrum teſtimonia creditur, ipſum Dominum in vino aqua permixto hoc Sacramentum inſtituiſſe.* II. *quia convenit dominicæ Paſſionis repræſentationi.* III. *quia utrumque de latere Chriſti fluxiſſe legitur.* IV. *denique quia convenit ad ſignificandum hujus Sacramenti effectum, qui eſt unio populi Chriſtiani ad Chriſtum, aqua enim populum ſignificat.* Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 7. *Monet Sancta Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſcerent: tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur; tum quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apocalypſi B. Joannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.* & can. 9. *Si quis dixerit .... aquam non miſcendam eſſe vino in Calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem; anathema ſit.*

III. probatur ex Patribus. Chryſoſtomus in Liturgia, quæ ſub ejus nomine circumfertur: *deinde facit commixtionem in Calicem mittens vinum, & aquam..* Cyprianus in citata Epiſtola ad Cæcilium explicans illud Proverbiorum 9. *Venite, edite de meis panibus, & bibite vinum, quod miſcui vobis,* hæc ſcribit: *Vinum mixtum declarat, ideſt Calicem Domini aqua, & vino mixtum prophetica voce denuntiat.* Ambroſius lib. 4. de Sacramentis cap. 5. *Vinum cum aqua in Calice mixtum fit ſanguis Conſecratione verbi cæleſtis.* Hieronymus in cap. 14. Marci: *Format ſanguinem ſuum in Calice vino, & aqua mixtis.* Bernardus Epiſt. 69. *nec nego panem, & vinum aqua quidem mixtum ſimul deberi appone.*

II. Concluſionis pars I. probatur. Conſecratio vini non permixti aqua eſt valida: ergo mixtio hæc non eſt de neceſſitate Sacramenti. Antecedens probatur. Cyprianus in citata Epiſtola ad Cæcilium expreſſe aſſerit: *Sanguinem Chriſti eſſe in Calice, quando in Calice eſt vinum non temperatum prius aqua, his verbis: nam ſi vinum tantum quis offerat, Sanguinis Chriſti incipit eſſe nobis.* Subdit Jueninus, quaſi dixiſſet. „ Sub ſola vini ſpecie conti- „ neri quidem naturale Corpus Chriſti, „ non autem myſticum, quod eſt Ec- „ cleſia. „

II. probatur. Concilia, & patres dum loquuntur de materia Euchariſtiæ neceſſaria, tantum memorant panem, & vinum, non autem aquam: ergo ſine aqua conſecratio eſt valida. Probatur antecedens. Chryſoſtomus explicans illud Chriſti *de genimine vitis,* ſubdit; *quæ certe vinum, non aquam producit.*

III. probatur. Sub ſpecie panis, & vini continetur Chriſti Corpus, & Sanguis; ſed

ſed hoc ſufficit ad validam Euchariſtiæ conſecrationem : ergo &c. Major eſt doctrina Concilii Tridentini ſeſſ. 13. cap. 3. docentis : *Semper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri Corpus, verumque ejus ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie .... exiſtere.*

IV. probatur, quod hæc mixtio non ſit de præcepto divino ; tum quia nec in Scripturis, nec in Patribus hoc præceptum a Chriſto datum legitur ; tum etiam, quia legitur tantum tanquam ab Eccleſia impoſitum ; unde Tridentinum, ut ſupra retulimus, habet : *Monet S. Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſceant.*

Objiciunt I. Nullæ rationes adducuntur, quæ efficaciter probent neceſſitatem aquæ in ſacrificio : ergo aqua non eſt neceſſaria. II. Non habemus exemplum Chriſti, quod in Euchariſtiæ inſtitutione aquam cum vino miſcuerit: ergo non eſt de fide tenendum, quod aqua ſit neceſſaria ad Sacrificii perfectionem. III. Non eſt de fide, quod ſit præceptum eccleſiaſticum, ut aqua vino miſceatur : ergo mixtio hæc nec etiam eſt de neceſſitate præcepti eccleſiaſtici. IV. Iſaiæ I. prohibetur aquæ mixtio cum vino ; dicitur enim verſ. 22. *Vinum tuum mixtum eſt aqua*; quod damnatur. V. Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. docet : *Chriſtus Dominus, non aquam, ſed vinum poſt reſurrectionem bibit, ut radicitus evelleret pernicioſam quandam hæreſim eorum, qui aqua in myſteriis utuntur.* VI. Cyprianus in Epiſt. ad Cæcilium docet eodem modo eſſe neceſſariam aquam, quo neceſſarium eſt vinum ; ſed vinum eſt neceſſarium neceſſitate Sacramenti : ergo pariter aqua. Probatur major ex verbis ejuſdem, dicentis : *Sic autem in ſanctificando Calice Domini offerri aqua ſola non poſſet, quomodo nec vinum ſolum poteſt.* VII. Idem Cyprianus docet, ita eſſe neceſſariam commixtionem aquæ cum vino, quomodo eſt neceſſaria commixtio aquæ cum farina, ut fiat panis; hæc ſunt ejus verba : *Sic vero Calix Domini non eſt aqua ſola, aut vinum ſolum, niſi utrumque ſibi miſceatur, quomodo nec corpus Domini poteſt eſſe farina ſola, aut aqua ſola, niſi utrumque adunatum fuerit, & copulatum, & panis unius compage ſolidatum.* VIII. Idem Cyprianus 1. docuit Chriſtum miſcuiſſe aquam cum vino ; 2. Calicem non eſſe ſolam aquam, aut vinum ſolum ; 3. Comparat Calicem cum vino & aqua pani ex multis granis confecto. Quæ omnia denotant, mixtionem hanc eſſe neceſſariam de neceſſitate Sacramenti. IX. Bernardus Epiſtol. 69. liberum, aſſerit, eſſe, aquam cum vino miſcere, vel non miſcere, his verbis : *Ajunt, neſcio quem alium aliud ſenſiſſe Scriptorem, non poſſe videlicet abſque tribus, id eſt pane, vino, & aqua, hoc ſacrificium eſſe ; ita ut ſi quodlibet horum deeſſe contigerit, reliqua non ſanctificentur. Sed de hujuſmodi unuſquiſque in in ſuo ſenſu abundet.* X. Multa Concilia docent, aquæ mixtionem eſſe neceſſariam ex præcepto divino ; & probatur. Concilium enim Carthagin. III. cap. 24. ait, *id offerendum, quod Dominus tradidit*. Concilium Aurelianenſe IV. can. 4. ait : *Vinum eſſe offerendum aqua mixtum, quia Sacrilegum judicatur aliud offerri, quam quod in mandatis ſacratiſſimis Salvator inſtituit.* Concil. Trull. ait, hunc ordinem eſſe *ab Apoſtolis traditum*. Hic igitur maxime locum habet effatum S. Auguſtini lib. 2. de Baptiſmo cap. 7. & lib. 4. cap. 24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec in Concilio inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt ; nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur. Apoſtoli autem*, ut loquitur Tertullianus, *a Chriſto acceperunt, ſicut Chriſtus a Deo.*

Reſpondemus ad I. negando antecedens; & negationis hujuſce rationes afferuntur plures ; quarum prima eſt, quia eſt traditio apoſtolica, quod Chriſtus ſic fecerit ; ſecunda, quia exprimuntur ſanguis, & aqua, quæ ex Chriſti latere effluxerunt; tertia, quia exprimitur unio populi fidelis cum Chriſto capite ; ut docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 7. *Monet deinde Sancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſceant, tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam, quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit ; quod Sacramentum hac mixtione recolitur : & cum aquæ in Apocalypſi Joannis populi dicantur ; ipſius populi fidelis cum*

co-

capite Chriſto unio repreſentatur.

Ad II. negatur pariter antecedens; & ratio eſt, quia exemplum Chriſti habemus, ſi non ex Scripturis, ſaltem ex traditione; unde Cyprianus in citata Epiſt. ad Cæcilium dicit; *Sic autem in ſanctificando Calice Domini offerri aqua ſola non poteſt, quomodo nec vinum ſolum poteſt*.

Ad III. dicimus, ad fidem non pertinere, nec neceſſitatem aquæ, nec ejuſdem mixtionem cum vino. Ad fidem tantum ſpectat, quod definitur in Concilio Tridentino can. 9. ſcil. anathema dicitur iis, qui negant aquam vino in Calice offerendo eſſe miſcendam, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem. Ad quæ ſubdit Tournely citato loco. „ Neque obſtat quod
„ idem Concilium eadem ſeſs. cap. 7.
„ dicat *præceptum eſſe ab Eccleſia Sacer-*
„ *dotibus, ut aquam miſceant, atque cre-*
„ *di Chriſtum Dominum ita feciſſe*. Nam-
„ que 1. ea tantum pro definitis de fide
„ a Concilio Tridentino habenda ſunt,
„ quæ ſunt canonibus expreſſa, & ſan-
„ cita, non quæ in capitibus præmittun-
„ tur ad Canonum ſubſequentium in-
„ telligentiam, & probationem. 2.
„ Quia dicere quis poſſet, Concilium
„ ita præceptum Eccleſiæ deſignaſſe,
„ ut tamen divinum noluerit exclude-
„ re; imo eccleſiaſticum expreſſiſſe,
„ tanquam executionem divini. 3. Quia
„ ſolemne fuit Patribus Tridentinis,
„ nullam Scholæ Catholicæ opinionem
„ configere; at non deſunt, qui mixtio-
„ nem aquæ jure, & præcepto divino,
„ neceſsariam eſſe, contendunt; Ver-
„ bum enim *creditur*, quo utitur Con-
„ cilium, non pro fide ſupernaturali,
„ & theologica hic uſurpatur, quaſi
„ vellet eſſe de fide, Chriſtum vino
„ aquam miſcuiſſe, ſed propria tantum
„ credulitate, quæ, inquit Iſambertus,
„ de Sacramento Euchariſtiæ loquens,
„ ad quæſt. 74. diſp. 4. art. 7. *in gradu*
„ *certitudinis eſt inferior fide catholica*.
„ Unde S. Thom. hic quæſt. 74. art. 6.
„ ait *probabiliter credi &c.* Etſi igitur
„ temeritatis notam non effugeret, qui
„ diceret, Chriſtum non miſcuiſse
„ aquam vino in Calice Euchariſtico,
„ non idcirco tamen hæreticus eſset:
„ erraret quidem ille, ſed non errore
„ contra veritatem revelatam, ac fide
„ ſupernaturali certam, & definitam.„

Ad IV. dicitur quod Iſaias exprobrabat Judæis admixtionem aquæ; quam faciebant in fraudem ementium vinum; ſicque Iſaiæ verba in alium tendunt ſcopum, quam in noſtrum.

Ad V. Chryſoſtomus damnat Aquarios hæreticos, qui ſolam adhibebant aquã, non autem Catholicos, qui aquam cum vino mixtam offerebant; ſicque eum Concilium Trullanum can. 32. interpretatur: *Ipſe enim ſuæ Eccleſiæ, ubi eſt illi paſtoralis adminiſtratio tradita, aquam vino miſcendam tradidit, quando incruentum peragi ſacrificium oportet*.

Ad VI. Cyprianus dicit, eſse neceſsariam aquam, ejuſque admixtionem cum vino, ſed non dicit eſse neceſsariam eodem modo, & eadem neceſſitate, qua neceſsarium eſt vinum; unde ſtat, quod vinum ſit neceſsarium neceſſitate præcepti divini, & neceſſitate Sacramenti, aqua vero ſit neceſsaria tantum neceſſitate præcepti eccleſiaſtici.

Ad VII. Hæc reponit Jueninus in Commentario art. 3. §. 1. „ Calix Domi-
„ ni, tum ſecundum id, quod ſignificat,
„ non eſt autem vinum ſolum, aut aqua
„ ſola; quemadmodum enim corpus
„ myſticum per farinam, quæ aqua de-
„ libuta non ſit, non exhibetur, ita nec
„ per ſolum vinum. Ut corpus myſti-
„ cum per farinam repræſentetur, ne-
„ ceſſe eſt, ut frumenti grana ſub una
„ ſuperficie contineantur, ac ſibi invi-
„ cem coadunentur, quod ſane ſine
„ aqua fieri non poteſt: ita etiam niſi
„ ſub una Calicis ſuperficie, Chriſtus,
„ & Eccleſia contineantur, Calix non
„ erit perfectus perfectione ſignificatio-
„ nis, quamvis perfectus ſit ratione rei,
„ quam realiter continet. Audiendus
„ eſt ipſe Cyprianus, quæ enim verbis,
„ de quibus agitur, ſubjicit, mentem
„ illius non obſcure aperiunt, *Quo ipſo*
„ *Sacramento* (granorum nempe per
„ aquam ſub una ſuperficie conjunctio-
„ ne) *populus noſter oſtenditur adunatus,*
„ *ut quemadmodum grana multa in unum*
„ *conjuncta, & commolita, & commixta,*
„ *panem unum faciunt, ſic in Chriſto, qui*
„ *eſt panis cæleſtis, unum ſciamus eſſe*
„ *corpus, cui conjunctus ſit noſter nume-*
„ *rus, & adunatus*.

Ad VIII. dicitur, quod Cyprianus intelligendus eſt de præcepto, quod refertur ad vinum, non vero de præcepto, quod referatur ad aquam; & hoc pa-

tet

tet manifeſte, quia inſtitutum ſuum hoc erat, ut probaret neceſſitatem vini, non vero ut probaret neceſſitatem aquæ. Inſuper idem Cyprianus in comparatione illa attendebat ad ſignificationem myſticæ unionis populi cum Chriſto, non vero ad ſignificationem validæ conſecrationis. Denique ſignificatio illa myſtica non eſt eſſentialis Euchariſtiæ; adeoque quando Cyprianus dicit, Sacramentum perfici, verum & plenum eſſe, ſi adſit talis ſignificatio, intelligendus eſt de perfectione accidentali, & integrali, non vero eſſentiali.

Ad IX. Apud S. Bernardum quæſtio agitabatur de Sacerdote, qui omiſerat fundere vinum in Calice, & ut ſuam negligentiam ſuppleret, fuderat deinde vinum ſuper particulam hoſtiæ conſecratæ, abſque ulla peculiari vini conſecratione; circa quam quæſtionem aliqui dicebant, nec panem in eo caſu eſſe conſecratum, quod refutabat Bernardus; & ratio ipſius erat, quia panis conſecratur prius quam vinum, adeoque conſecratio unius ab alterius conſecratione pendere non debet. En ejus verba: *Non nego panem, & vinum, aqua quidem mixtum, ſimul debere apponi; quin potius aſſero, haud aliter debere fieri: ſed aliud eſt culpare negligentiam, aliud negare efficaciam. Aliud inquam, eſt, quod confitetur non bene quidpiam fieri, & aliud, quod mentimur nec fieri.*

Ad X. dicitur, quod Concilium Carthaginenſe non intelligit præceptum per verbum illud *tradidit*, ſed traditionem; hoc eſt, oblationem. Concilium Aurelianenſe verbum *mandatum* refert ad panem, & vinum, non vero ad eorundem mixtionem. Concilium Trullanum intelligi debet de Apoſtolorum traditione, non vero de Chriſti mandato. Denique ad Auguſtinum dicimus, quod Ipſe in hoc ſenſu dicit, mixtionem aquæ in Calice eſſe juris, ſeu inſtitutionis divinæ, quia Chriſtus hoc ipſum exemplo ſuo docuit, non vero expreſſa lege præcepit.

Pro ultima tandem Diſſertationis parte, in qua quæritur, quomodo aqua in Chriſti ſanguinem tranſmutetur?

Primo ſupponimus, circa finem ſeculi 12. Theologos circa hoc fuiſſe in Galliis diviſos; quibuſdam quidem ſentientibus, aquam revera mutari in Chriſti ſanguinem; aliis vero cenſentibus, aquam tranſubſtantiari in liquorem illum, qui ex aperto Chriſti mortui latere demanavit; aliis tandem, & non paucis, contendentibus, aquam in propria ſpecie ac natura remanere, etiam conſecratione peracta. At anno 1188. Gaufredus, Monachus S. Bernardi, hac de re Epiſtolam ſcripſit Epiſcopo Cardinali Albanenſi, qui erat tunc temporis Papæ Vicarius, & in ea, his verbis quæſtionem deſcribit, & opinantium Theologorum ſententias affert: *Ad partes Galliæ reverſus cum veſtra benedictione, novam, & mihi hactenus inauditam ventilari inter aliquos reperi quæſtionem de ſubſtantia aquæ, quæ vino mixta in Calice ſimiliter offertur, & an ipſa ſimiliter cum eodem vino in ſanguinem Domini convertatur.... Nec mediocris eſt inter modernos Theologos ſuper eadem quæſtione diſſenſio, negantibus aliis, aliis affirmantibus, totius liquoris mixti, ſicut panis, qui ex ſimilia, & aqua ſimiliter conficitur, unam fieri tranſubſtantiationem.* Quam reſponſionem Cardinalis Albanenſis Monacho Gaufredo dederit, nullus ex illius ævi Scriptoribus refert; Baronius tamen ad annum 1188. reſcripſiſſe putat, tenendum eſſe, quod ſemper credidit, & cuſtodivit S. Romana Eccleſia; nimirum, aquam ſimul & vinum tranſubſtantiari in ſanguinem Chriſti.

At altera inſurrexit poſtmodum difficultas; an ſcilicet aqua vino in Calice mixta immediate tranſubſtantietur in Chriſti ſanguinem, an vero mediate; quod ſcilicet prius aqua convertatur in vinum, & poſtea vinum in ſanguinem? Hæc ſecunda opinio tribuitur a Thomiſtis S. Thomæ 3. part. quæſt. 75. art. 8 Attamen cæteri fere omnes Theologi volunt, aquam immediate tranſubſtantiari in Chriſti ſanguinem; proinde.

Dicimus III. aquam in Calice vino mixtam tranſubſtantiari in Chriſti ſanguinem; modum autem, quo tranſubſtantietur, non eſſe de fide; probabilius vero habendum, quod aqua immediate in Chriſti ſanguinem convertatur. Tres habet partes Concluſio.

I. Concluſionis pars probatur ex Patribus illis, quos Gaufredus in Epiſtola ad

ad Cardinalem Albanenſem laudavit. Cyprianus Epiſt. 63. *Calix Domini non eſt aqua ſolum, vel vinum ſolum, niſi utrumque miſceatur . . . non poteſt vero nobis ignoſci, qui nunc a Domino inſtructi ſumus, ut Calicem Domini cum vino mixtum, ſecundum quod Dominus obtulit, offeramus.* Hieronymus in cap. 14. Marc. *Format ſanguinem ſuum in Calice, vino, & aqua mixtis, ut alio purgemur a vitiis, & culpis, alio redimamur a pœnis.* Ambroſius lib. 4. de Sacramentis cap. 3. *Sermone Chriſti hoc conficitur Sacramentum, quia ſermo Chriſti creaturam mutat, & ſic ex pane fit Corpus Chriſti, & vinum cum aqua in Calice mixtum fit ſanguis, conſecratione verbi cæleſtis.* Hoc ex Auguſtino effatum idem Gaufredus recitat; *Unde & aqua mittitur in Calicem, & fit ſanguis conſecratione verbi cæleſtis.* Paſchaſius lib. de Corpore, & Sanguine Domini, hæc habet: *Aqua conſecratur, non quod aqua permaneat, ſed vertitur in ſanguinem.* Hildebertus Cenomanenſis in Bibliotheca Patrum tom. 6. *Aqua in ſanguinem vertitur, ut populus, qui per aquam figuratur, in melius ſe mutatum intelligat.* Algerius, qui xi. Seculo ſcripſit, ſic loquitur: *Sed licet in menſa Domini tria conſtituantur munera, ſunt tamen duo, per quæ ſacrificatur; eſt aqua mixta prius vino, ſed quando ſacratur, nonniſi ſanguis erit; quo anima intus alatur.* S. Thomas, qui xiii. Seculo floruit, hæc habet: *Quidam dixerunt, quod aqua adjuncta vino per ſe manet, vino converſo in ſanguinem: ſed hæc opinio ſtare non poteſt.*

II. Concluſionis pars probatur etiam teſtimonio Innocentii III. teſtificantis, hanc controverſiam eſſe inter Theologos; attamen Eccleſiam neutram reprobaſſe, nec approbaſſe, ſicut nec ipſe approbabat, nec reprobabat; & refertur in cap. cum *Martha*, de Celebratione Miſſarum. Verba ipſius ſunt: *Quæſiviſti, utrum aqua cum vino in ſanguinem convertatur. Super hoc autem opiniones apud Scholaſticos variantur: aliquibus enim videtur, quod cum de latere Chriſti duo præcipue fluxerint Sacramenta. redemptionis in ſanguine, ac regenerationis in aqua; in illa duo vinum, & aqua, quæ commiſcentur in Calice, divina virtute mutantur: alii vero tenent, quod aqua non tranſit in ſanguinem, ſed remanet prioris vini accidentibus circumfuſa*: Cæterum poſt Innocentii III. tempora nulla legitur de hoc definitio, nec Concilii, nec Romani Pontificis: Si ergo nec Romanus Pontifex, nec Concilium aliquod definivit, reſtat, ut de fide eſſe nemo arbitretur.

III. Concluſionis pars I. probatur. Patres aſſerunt, aquam converti in Chriſti ſanguinem; ſed hujuſce aſſertionis tutior, & propria intelligentia eſt, quod convertatur immediate; aliter dixiſſent, quod converteretur in vinum, & vinum deinde in ſanguinem: ergo vere, ex intelligentia Patrum, aqua vino in Calice mixta, immediate tranſubſtantiatur in Chriſti ſanguinem.

II. probatur. Si Scholaſticis xiii. Seculi notum fuiſſet, quod aqua prius verteretur in vinum, nullus ex iis negaſſet, quod verteretur in ſanguinem Chriſti; omnes enim conveniebant, quod vinum in ſanguinem Chriſti mutaretur; ergo ſi aliqui ex illis negabant, aquam converti in ſanguinem, intelligebant de converſione immediata, non vero de mediata.

III. probatur. Multa experimenta recentiores Philoſophi adducunt, quibus ad oculum oſtenditur, quod aqua vino permixta a vino ſeparetur: ergo ſignum eſt, quod aqua in vinum non convertitur: ergo ſi in vinum non convertitur, & tranſubſtantiatur in ſanguinem Chriſti, tranſubſtantiari non poteſt, niſi immediate.

Obſtant I. Euchariſtiæ materia eſt tantum vinum de vite, & non eſt aqua: ergo aqua per conſecrationem in Chriſti ſanguinem non convertitur. Antecedens eſt doctrina Eugenii IV. in decreto pro Armenis. II. Illa materia tranſubſtantiatur, cujus ſpecies remanent poſt conſecrationem; ſed remanent tantum ſpecies panis, & vini: ergo vinū, & non aqua eſt, materia Euchariſtiæ: ergo tantum panis, & vinum, & non aqua, in Chriſti Corpus, & ſanguinem convertuntur; minor eſt doctrina Concilii Tridentini dicentis ſeſſ. 13. can. 2. *Manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini.* III. Concilium Florentinum jubet, quod aqua in modiciſſima quantitate in Calice ponatur; ſed hoc non aliunde, quā quia ſupponit aquā non immediate converti in vinum: ergo &c. IV. Innocentius III. refert fundamentum

illo-

Digitized by Google

illorum, qui dicebant, aquam converti in Chriſti ſanguinem, & dicit eſſe illud, quod aqua in vinum tranſiret mixta vino, & hanc opinionem aſſerit eſſe probabiliorem: ergo ex Innocentio III. aqua prius convertitur in vinum, & deinde in Chriſti ſanguinem. V. Ex aqua mixta vino in Calice conſecrato, vel extrhai poteſt aqua vel non poteſt? Si non poteſt: ergo ſignum eſt; quod aqua jam verſa eſt in vinum. Si poteſt: ergo aqua illa non eſt conſecrata. VI. Dominicani, & Carmelitę, ante quam Miſſam exordiantur, miſcent aquam cum vino; ſed hoc non ob aliam rationem, niſi quia, ut dent tempus, quo aqua convertatur in vinum: ergo vere ex mente horum aqua prius vertitur in vinum, & deinde in ſanguinem Chriſti.

Reſpondemus ad I. Nos non dicere, quod aqua ſola ſit Calicis materia, ut ſupponit argumentum, ſed tantum aſſerere, quod aqua ſit materia ex *qua*, ſi vino admiſceatur; unde nihil contra nos ex Eugenii decreto inferri poteſt.

Ad II. Mentem Concilii Tridentini fuiſſe contra Lutheranos definire, quod non remaneat, nec panis, nec vinum, poſt conſecrationem; & nomine vini intelligit etiam aquam vino mixtam.

Ad III. dicitur, myſterium eſſe, quod vinum ſuperet aquam, quia exhibet, & ſignificat Chriſtum caput noſtrum, cui nos tanquam membra in ſacrificio copulamur.

Ad IV. Innocentius III. refert fundamentum illorum non aſſertive, ſed hiſtorice; ac proinde nullum robur contrariæ ſententiæ addit.

Ad V. dicitur, quod ſub illis ſpeciebus aquæ extractæ remanet Chriſti ſanguis; ſed ex hoc deduci minime poteſt, quod aqua ſola, vino ſcilicet non mixta, conſecrari valeat; & ratio eſt, quia aqua ſola non eſt materia Euchariſtiæ ex Chriſti inſtitutione.

Ad VI. hæc reponit Jueninus in Commentario Diſſ. 4. de Euchariſtiæ Sac. quæſt. 3. §. 3. „ Dominicanorum „ praxim non niti eo phyſicorum principio, quod Adverſarii ſupponunt; „ ſed nonnullis Liturgiis, quibus præ„ ſcribitur, quod id totum, quod in Sacri„ ficio debet offerri, ante ipſummet „ ſacrificium præparetur. Illud philo„ ſophicum dogma, quod Calici aqua „ permiſceri debeat, multo ante quam „ conſacretur, ut vinum interea illam „ in ſeipſum mutare poſſit, nunquam „ venit in mentem Græcorum, qui ju„ xta Baſilii, & Chryſoſtomi Liturgias, „ oblata præparant, & aquam Calici „ infundunt, ante quam miſſa incipiat. „ Addendum eſt, miſſalis Romani Ru„ bricis injungi Sacerdotibus, ut im„ mediate ante conſecrationem vinum „ aqua temperent, ſi ſtatuto tempore, „ ideſt ante offertorium, temperatum „ non fuiſſe animadverterint; velim „ Adverſarii dicant, an eo tempore, „ veluti puncto, ſatis ſit, ut vinum per „ vim ſibi intrinſecam aquam in ſub„ ſtantiam ſuam immutet?

DISSERTATIO CCCCVIII.

De inadæquata Euchariſtiæ materia, quæ eſt vinum. An vinum debeat eſſe vitigineum? An valeat Conſecratio, ſi fiat in agreſta, vel in botro? An ſit valida, ſi fiat in muſto, vel in aceto?

Dicimus I. Materiam inadęquatā Euchariſtiæ debere eſſe vinum vitigineum.

I. Probatur ex Script. Matthei 26. *Non bibam amodo ex genimine vitis*: Marci 14. *Amen dico vobis, quia jam non bibam de hoc genimine vitis, uſque in diem illum, cum illud bibam novum in Regno Dei*. Lucæ 22. *Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat.*

II. probatur. Solum vinum de vite proprie, & ſimpliciter dicitur vinum, ſicut ſolum oleum de oliva proprie & & ſimpliciter vocatur oleum: ergo ſi de fide eſt, quod Chriſtus conſecravit vinum, de fide pariter debet eſſe, quod Chriſtus conſecravit vinum vitigineum: ergo ſi Chriſtus conſecravit vinum vitigineum, materia inadæquata Euchariſtiæ eſt ſolum vinum vitigineum. Unde Bernardus, ad hoc exprimendum, in Sermone de Cœna Domini ſcripſit: ,, Etenim ne huma-
,, na inſirmitas eſum carnis, & potum
,, ſanguinis, in ſumptione horreret,
,, Chriſtus velari, & palliari illa duo vo-
,, luit ſpeciebus panis, & vini, quæ in-
,, ter humani generis victualia quodam-
,, modo tenent principatum. ,,

III. probatur, quia ita definitum legitur in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III., & refertur in capite *firmiter*, de ſumma Trinitate fide Catholica; in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. in literis unionis; in Concilio Altiſiodorenſi IV. cap. 4. & in aliis.

IV. probatur ex antiquo, & perpetuo Eccleſiæ uſu, quæ ſemper adhibuit vinum vitigineum in ſacrificio Miſſæ; qui quidem mos ubique gentium in omnibus Catholicis Eccleſiis invaluit.

Dicimus II. nullam eſſe conſecrationem, ſi fiat in agreſta, vel in botro.

I. Concluſionis pars I. probatur. Agreſta diſtat ſpecie a vino, non minus quam ſanguis a carne: ergo non eſt materia apta conſecrationis. Probatur antecedens; quia agreſta diverſas habet a vino qualitates; hoc enim eſt digeſtum, illa vero indigeſta; hoc odoriferum continet liquorem, illa penitus nullum; hoc habet virtutem calefaciendi, illa vero refrigerandi.

II. probatur. Agreſta nondum habet vini ſpeciem, ſed tantum eſt in via ad illud: unde ſicut confici non poteſt Corpus Chriſti ex paſta, vel ex maſſa, ita nec ſanguis Chriſti ex agreſta. Et ita docet S. Thomas 3. part. quæſt. 74. art. 5. quem ſequuntur, poſt Suarez diſput. 45. ſect. 1. & Cardinalem de Lugo diſput. 4. num. 8. omnes Theologi.

II. Concluſionis pars de botro, probatur I. quia botrum non eſt aptum, ut bibatur, ſed ut manducetur; nos enim dicimus, manducare uvam, & non bibere; liquor autem, qui eſt materia inadæquata Euchariſtiæ, debet eſſe aptus, ut bibatur; Unde ſicut materia conficiendi corpus eſt ſimpliciter res manducabilis, ita materia conficiendi ſanguinem debet eſſe ſimpliciter res potabilis.

II. probatur, quia muſtum, quod continetur in uva, non poteſt ſufficienter deſignari per pronomen *hic*, quando di-

dicitur *hic eſt ſanguis &c.* ergo non eſt materia ſufficiens conſecrationis, quæ requirit rem præſentem, & deſignabilem per pronomen *Hoc*, vel *Hic*; & ita docet S. Tomas citato loco art. 5. ad 3.

Ex his colligimus I. omne vinum vitis, ſive album, ſive nigrum, eſſe ſufficientem materiam conſecrationis ſanguinis; &ratio eſt, quia quodlibet ex his eſt ſimpliciter, & abſque addito vinum. II. quod nec urgente neceſſitate poteſt fieri conſecratio in alio vino, quam vitis; ſcilicet pomorum, granatorum, mororum &c. ratio eſt, quia Chriſtus dixit abſolute de genimine vitis; ſic pariter tenet S. Thomas art. 5. ad. 2. III. neque vinum coctum eſſe materiam aptam conſecrationis ſanguinis; & ratio eſt, quia non eſt vere vinum; per coctionem enim in aliam tranſivit materiam; quicquid alii dixerint, quos refert Gloſſa in capite *ſicut* 2. *de conſecratione, diſt.* 2. *verbo Calix*.

Dicimus III. Conſecrationem eſſe validam, ſi fiat in muſto; eſſe vero invalidam, ſi fiat in aceto.

I. Concluſionis pars I. probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius III. lib. 4. de ſacrificio Miſſæ cap. 30. *Licet diligenti ſtudio optimum vinum ſit quærendum, ut ſacrificium offeratur, vitium tamen vini non maculat munditiam Sacramenti; quocirca ſive vinum novum, quod dicitur muſtum, ſive vinum acidum, quod appellatur acetum, in ſacrificium offeratur; Sacramentum conficitur, & divinitus conſecratur*. Julius Papa epiſt. ad Epiſcopos Ægypti hoc ipſum decrevit, prout refert Concilium Bracharenſe III. quod mox afferemus.

II. probatur ex Conciliis: Concilium Bracharenſe III. cap. 1. *Nam quod de expreſſo botro, ideſt, de uvarum granis populus communicatur, valde eſt omnino confuſum: ſed ſi neceſſe ſit, botrus in Calice comprimatur, & aqua miſceatur, quia juxta canonem, calix dominicus vino, & aqua permixtus debet offerri &c.*

III. probatur: quia muſtum eſt vinum ſubſtantialiter; habet enim rationem potus, eſt præſens conſecranti, & a multis bibitur ut vinum; unde Actorum 2. pro vino accipitur; dicitur enim: *muſto pleni ſunt iſti*. Denique apud Leandrum de Sanctiſſimo Sacramento tract. 7. de Sacramento Euchariſtiæ quæſt. 32. refertur, quod in quibuſdam Eccleſiis ſit conſuetudo, ut in die transfigurationis Domini, 6. Auguſti, conſecretur muſtum ex uvis recenter expreſſum.

II. Concluſionis pars I. probatur rationibus hiſce I. quia non habet rationem potus. II. quia ſpecie differt a vino, ut conſtat ex diverſis utriuſque qualitatibus. III. quia non eſt vere vinum, ſed potius vinum corruptum; unde Ariſtotiles 8. metaphyſices cap. 5. vinum, & acetum corpori vivo, & mortuo comparavit.

Ex his colligimus I. quod aqua infuſa in acinis ſeu in racemis expreſſis, quæ dicitur *vinaccia*, non eſt materia ſufficiens conſecrationis: ratio eſt, quia proprie non eſt vinum; ſed aqua; ſecus tamen eſſet, ſi magnæ copiæ meri vini parva quantitas aquę admiſceretur, ut fieret perfecta conecoctio; quia tunc illud vinum non amitteret ſuam ſpeciē, ſed potius illa aqua tranſmutaretur vulgo in vinum. II. quod vinum incluſum in pane non eſt materia ſufficiens conſecrationis; tum quia non eſt materia potabilis; tum quia non poteſt deſignari per pronomen *hic*. III. quod vinum congelatum valide conſecratur, at illicite; tum quia vinum congelatum eſt eſſentialiter vinum, ſicut oleum congelatum eſt eſſentialiter oleum. Conſuetudo autem Eccleſiæ facit, ut non debeat conſecrari vinum congelatum, & ſi quis conſecraret, peccaret; ita Suarez apud Leandrum citatum; at ſi congelatio ſolvatur, licite etiam conſecrabitur; huic enim doctrinæ conſuetudo Eccleſiæ non obſtat, & qualitas contraria congelationis jam tollitur.

Objiciunt I. Ut probetur, ſolum vinum de vite eſſe materiam inadæquatam Euchariſtiæ, deſumitur ratio ab effectu ejus, qui eſt lætitia; Unde pſalm. 103. dicitur; *vinum lætificat cor hominis*; ſed hoc convenit cuicunque vino, etiam ex vite non expreſſo: ergo &c. Minor probatur. Convenit cuicunque vino, quod inebriare poteſt; ebrietas enim principium ducit a lætitia. II. Vinum rubrum videtur convenientius ratione coloris, quem ſimiliorem habet cum ſanguine: ergo vinum rubrum eſt aptior materia inadæ-

dæquata, quam vinunm album. III. In aliquibus regionibus frigidioribus muſtum debet eſſe neceſſario coctum, ut vinum fiat: ergo vinum coctum eſt materia ſufficiens conſecrationis ſanguinis. IV. Multi ſunt Theologi, qui docent, vinum acidum eſſe materiam ſufficientem conſecrationis ſanguinis: ergo pariter hoc dicendum eſt de aceto. V. Aqua congelata non eſt materia ſufficiens ad Sacramentum Baptiſmi: ergo neque vinum congelatum eſt materia ſufficiens ad Sacramentum Euchariſtiæ. VI. Vinum congelatum non eſt potabile; ſed vinum, quod eſt materia ſufficiens Euchariſtiæ, debet eſſe potabile: ergo vinum congelatum non eſt materia ſufficiens Euchariſtiæ.

Reſpondemus ad I. quod quanvis vinum expreſſum ex alia materia poſſit lætificare, & inebriare hominem, nos tamen non ex hac ſola ratione deducimus, & probamus, vinum ex vite eſſe materiam ſufficientem conſecrationis ſanguinis; ſed ob alias rationes, quas in præcedentibus adduximus; aliter ſi valeret hic arguendi modus, etiam dici poſſet; quod hæc materia debet eſſe potabilis, & etiam lac, & alii liquores ſunt potabiles; & nihilominus nemo dixit, nec bene dicere poteſt, quod ſint materia ſufficiens hujus Sacramenti. Convenientia enim in uno non inducit convenientiam in omnibus, quæ ſane verificari debet, ut paritas habeat locum.

Ad II. dato, quod ſit convenientius, propter rationem adductam, ut etiam putavit Vaſquez, non tamen eſt convenientius in omnibus; quia ratione munditiei convenientius eſt vinum album, ut voluerunt Joannes de Dicaſtillo, & Bartholomæus ab Angelo. Cæterum aliud eſt eſſe convenientius, aliud eſſe ſufficiens, & ſolū ſufficiens.

Ad III. dicitur, quod nos non loquimur de vino illo cocto, quod fit in aliquibus regionibus frigidioribus, ſed de illo, quod per coctionem in aliam tranſit materiam, & quod proinde non dicitur vinum; ſicuti dicitur illud, quod in frigidioribus regionibus igni admovetur, ut perfectum vinum fiat.

Ad IV. Theologi illi loquuntur de illo vino, quod incipit aceſcere, & nondum vini formam ſubſtantialem amiſit; & nihilominus omnes docent, quod peccaret, qui abſque neceſſitate in illo conſecraret; & aliquando etiam mortaliter, ratione dubii, vel irreverentiæ; ita S. Thomas quæſt. 74. artic. 5. ad 2. cujuſmodi ſane non eſt acetum, quod jam vini formam amiſit.

Ad V. negatur paritas; & diſparitas eſt, quod aqua in Baptiſmo debet abluere, quod non verificatur de aqua congelata; vinum vero congelatum, quod incipit liquefieri, ut nos diximus, eſt potabile, quod ſufficit ad materiam ſufficientem Sacramenti euchariſtici.

Ad VI. dicitur, quod vinum congelatum, quod non incipit liquefieri, ſecundum ſuam naturam eſt in ſtatu potabili, licet difficilius potetur, lambendo ſcil. vel ſuggendo, ut aſſerunt Palaus tract. 21. punct. 4. num. 8. & alii. Attamen putamus, in vino congelato conſecrare eſſe peccatum; & quidem grave, propter conſuetudinem Eccleſiæ, quæ congelatum vinum nunquam conſecravit; ut teſtantur Suarez, & alii Theologi contra Vaſquez, & Hurtado.

DISSERTATIO CCCCIX.

De forma Sacramenti Euchariſtiæ. An Chriſtus inſtituerit formam pro Euchariſtiæ conſecratione? An hæc forma conſiſtat in verbis? Et in quibus verbis?

ANtequam ad quæſita, quæ in Diſſertationis titulo proponuntur, deveniamus, congrum ducimus, Hęreticorum errores contra Euchariſtiæ formā afferre; & deinde Scholaſticorum opiniones enarrare, ut noſtræ conſuetæ methodo reſpondeamus.

Primo, Manichæi vinum non conſecrabant, quod in Sacramento non adhiberent, ut ſuo loco dictum eſt; panem verum euchariſticum nec pariter conſecrabant, quia putabant hunc apud ſeipſos naſci, ac proinde conſecrari non oportere. Refert S. Auguſtinus lib. 20. contra Fauſtum cap. 13.

Secundo, Græci Schyſmatici, inter quos eſt Marcus Epheſinus in lib. de verbis conſecrationis; eſt & pariter Nicolaus Cabaſilas in explicatione Liturgiæ, cap. 29. & 30. eſt pariter Jeremias, Patriarcha Conſtantinopolitanus, in cenſura ad Auguſtanam Confeſſionem capit. 10. ſunt & alii, quos nominat Arcudius lib. 3. concordiæ cap. 26. qui volunt, primo, quod eadem numero Chriſti verba *Hoc eſt &c. Hic eſt &c.* Semel ab ipſo prolata, virtute nihilominus perſeverent, ac vere operentur; ſecundo, quod Sacerdotes, quando conſecrant, ea verba tantum narrative recitent, & hiſtorice, non vero ſignficative, & effective; tertio, quod verba, quibus Chriſtus Dominus conſecravit, vim ſuam tantum conſequantur, quando Sacerdos preces fundit, & verbis hiſce conficit Sacramentum. Refert Bellarminus lib. 4. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 12.

Tertio, Novatores poſteriorum temporum verba conſecrationis, tanquam quid magicum, omnino rejiciunt; ut eſt Bucerus, qui in cap. 26. Matthei ſcribit: *non eſſe neceſſarium, ut recitentur verba, & quod nulla Scriptura id doceat, & Dominus juſſerit panem frangere, & manducare, non vero quod ſuper panem diceretur: Hoc eſt corpus meum &c.* Calvinus vero fatetur, conſecrationis verba proferri debere a Sacerdote, ſed per modum concionis, & inſtructionis; ſcilicet ad excitandam populi fidem, non vero ad conſecrationem peragendam. Lutherus denique vult, non modo evangelicis verbis, ſed etiam tota & integra Liturgia opus eſſe ad dona conſecranda; quod ſcribit in libro de abroganda miſſa privata, & in formula miſſæ pro Eccleſia Wittembergenſi. Hoc idē docet Kemnitius, ut aſſerit Bellarminus; Carnieriū vero, Albertinum, & Dallæum in hoc fuiſſe incertos, & inconſtantes, narrat Tournely.

Ad Scholaſticos modo devenientes, Primo ſcribimus illos, qui arbitrati ſunt, Chriſtum, interna, & occulta benedictione, ſine ullis verbis, per poteſtatem excellentiæ, verbis non alligatam, conſecraſſe; nihilominus formam præſcripſiſſe, qua poſteri conſecrare deberent. Hæc opinio tribuitur Innocentio III. ſcribenti, antequam Pontifex eſſet, lib. 4. myſteriorum Miſſæ cap. 6. ubi ait: *Dici poteſt, quod Chriſtus virtute divina confecit, & poſtea formam expreſſit, ſub qua poſteri benedicerent. Ipſe namque per ſe virtute propria benedixit, nos autem ex illa virtute, quam indidit verbis.* Durandus Mi-

Digitized by Google

Mimatenſis lib. 4. de divinis officiis cap. 41. num. 15. hoc ipſum aſſeruit.

Secundo, Catharinus voluit, Chriſtum non verbis, ſed arcana benedictione conſecraſſe; formam tamen nobis præſcripſiſſe, qua conſecrare deberemus; & verba illa, in quibus forma conſiſtit, quanvis a Sacerdotibus hiſtorice tantum, ac narrative proferantur, non ſignificative, & effective, neceſſaria tamen eſſe propter mandatum Chriſti; & denique conſecrationem non tantum verbis perfici, ſed etiam precibus, quæ antecedunt apud Latinos, & ſequuntur apud Græcos, verba Chriſti. Hanc Catharini opinionem ſequutus eſt Salmeron tom. 9. tract. 13. qui ſimul cum Catharino hujuſce opinionis anteſignanos laudant Franciſcum Mayronis, Gabrielem Biel, Godefridum Pictavienſem, Titelmannum, & antehos Rupertum, Anſelmum, Odonem Cameracenſem, ad quos tempore Berengarii acceſſit Abbaulus lib. de fractione Corporis Chriſti, ut refert Mabillonius tom. 3. Analectorum.

Tertio, Chriſtophorus a Capitefontium, Ordinis Minorum Generalis, & Archiepiſcopus Cæſarienſis, eandem Catharini opinionem docuit, ſed hac ſola diverſitate, quod hic voluit, quod Chriſtus conſecravit, non tantum interna, ſed etiam externa benedictione, ſeu ſacerdotali miniſterio; Catharinus vero ſola poteſtate excellentiæ, & occulta benedictione.

Quarto, aliqui voluerunt, Chriſtum verbis quidem conſecraſſe, non ſola interna benedictione; ſed verba illa eſſe nobis incognita, & occulta.

Quinto, S. Thomæ tempore fuerunt aliqui dicentes, Chriſtum bis pronunciaſſe verba illa: *Hoc eſt corpus meum*; primo quidem ſecrete ad conſecrandum; ſecundo manifeſte ad inſtruendum. Et hoc teſtatur S. Doctor 3. part. quæſt. 68. art. 1. ad 1. *Sed hoc ſtare non poteſt, quia Sacerdos conſecrat proferens hæc verba, non ut a Chriſto in occulta benedictione dicta, ſed ut publice prolata. Et ideo alii dixerunt*, addit Angelicus Doctor, *quod Evangeliſtæ non ſemper eundem ordinem in recitando ſervaverunt, quo res ſunt geſtæ; unde intelligendum eſt, ordinem rei geſtæ ſic exprimi poſſe*. „ Accipiens panem „ benedixit, dicens, *Hoc eſt corpus meum*, & inde fregit, & dedit Diſcipulis „ ſuis. „ *Sed idem ſenſus haberi poteſt etiam verbis Evangelii non mutatis: nam hoc participium, dicens, co comitantiam quamdam importat verborum prolatorum ad ea, quæ præcedunt ..... ut ſit ſenſus*. „ Dum benediceret, frangeret, & daret Diſcipulis ſuis, hæc „ verba dixit, *Accipite &c.* „

Sexto, diſcordant pariter Theologi circa verba ſingula, quæ ad ſubſtantiam conſecrationis, & præcipue Calicis, neceſſaria ſunt. Etenim S. Thomas 3. part. quæſt. 68. art. docet, ad formam conſecrationis Calicis pertinere omnia hæc verba: *Hic eſt Calix ſanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum*. Scotus vero in 4. diſt. 8. quæſt. 2. vult, abſolute neceſſaria eſſe ad conſecrationem panis omnia verba illa, quæ incipiunt; *Qui pridie quam pateretur &c.*

Septimo, narrat Tournely aliam opinionem, nuper in Galliis excitatam, de qua dicit: „ Præſens controverſia „ jamdiu fere ſopita, noſtris his diebus „ excitata de novo fuit ab erudito Theo- „ logo P. le Brun Oratorio, in Opere, „ cui titulus eſt gallicè, *Explication litterale, hiſtorique, & dogmatique des prières, & des ceremonies de la Meſſe*. „ Tom. 3. pag. 212. & ſequent. ubi mul- „ tis, tum ex Liturgiis Orientalibus, „ tum ex Ss. Patribus, congeſtis teſti- „ moniis, efficere conatur, formam „ Euchariſtiæ non tantum verbis Chriſti „ perfici, ſed etiam precibus, quæ præ- „ cedunt apud Latinos, & ſequuntur „ apud Græcos, ſolemnia iſta Chriſti „ verba. *Hoc eſt corpus meum*, *Hic eſt* „ *ſanguis meus*; itaut ex duplici illa for- „ ma partiali, & inadæquata, verbis „ ſcilicet, & precibus, moraliter con- „ junctis, coaleſcat forma totalis, & „ eſſentialis Euchariſtiæ. Nihil ille pro „ ſua exquiſita eruditione omiſit, ut „ veri ſpeciem huic ſententiæ appinge- „ ret. In eam tamen inſurrexit unus e „ Societate Jeſu doctus ac politus „ Theologus, quam ſcripto publice ag- „ reſſus eſt. Communis Scholæ ſententia „ eſt, Chriſtum iiſdem verbis conſe- „ craſſe, quibus jam conſecramus; at- „ que benedictione uſum illum fuiſſe, „ non tanquam forma ad conſecran- „ dum, ſed oratione, ſeu divinæ virtutis „ in

„ invocatione ad conſecrationem præparandam, & obtinendam; ideoque preces, quas Eccleſia in canone Miſſæ ad Deum fundit, neceſſarias quidem eſſe ex præcepto, non ex neceſſitate Sacramenti. „

Dicimus I. Chriſtum in Euchariſtiæ inſtitutione adhibuiſſe verba, non ſolam interiorem & occultam benedictionem: Euchariſtiam vero conſecraſſe poteſtate miniſteriali primaria, non poteſtate excellentiæ.

I. Concluſionis pars I. probatur ex Scripturis. Si ſola interiori & occulta benedictione, & non verbis, Chriſtus Euchariſtiã inſtituiſſet, Evangeliſtæ non retuliſſent verba, quibus Chriſtus Euchariſtiam inſtituens, uſus eſt; ſed Evangeliſtæ diſtincte & nominatim referunt hæc verba, quibus Chriſtus conſecravit: ergo Chriſtus Euchariſtiam inſtituens verbis uſus eſt. Minor clare patet ex verbis Chriſti, quæ alibi retulimus, & mox iterum referemus.

II. probatur ex Romanis Pontificibus. Eugenius IV. in decreto, ſeu inſtructione pro Armenis, inquit: *Forma hujus Sacramenti ſunt verba Salvatoris, quibus hoc conficitur Sacramentũ. Sacerdos enim in perſona Chriſti loquens, hoc cõficit Sacramentum. Nam ipſorum verborum virtute, ſubſtantia panis in corporis Chriſti ſubſtantiam, & ſubſtantia vini in ſanguinem convertuntur.*

III. probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum ſeſſ. 25. approbat confeſſionem Græcorum, dicentium, per verba Chriſtum Euchariſtiam inſtituiſſe; & hæc ſunt verba Græcorum: *Fateri nos diximus, per hæc verba tranſubſtantiari ſacrum panem, & fieri Corpus Chriſti: ſed poſtea, quemadmodum, & ipſi* (Latini) *dicitis, Jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in ſublime Altare tuum; ita nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus Sanctus deſcendat ſuper nos, & efficiat in nobis panem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui; & quod in Calice iſto eſt pretioſum ſanguinem Chriſti tui, tranſmutetque ipſa Spiritu Sancto ſuo, ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remiſſionem peccatorum, non fiant in judicium, aut condemnationem noſtram.* In hujus veritatis confirmationem referuntur a Mabillonio tom. 1. Muſei Italici pag. 243. verba, quæ Archiepiſcopus Nicænus, Beſſarion, poſtmodum S. R. Eccleſiæ Cardinalis, in eodem Concilio Florentino habuit, & ſunt hæc: *Die dominica quinta Julii anno 1438. in generali Congregatione, præſidente in eadem Sanctiſſimo Domino noſtro Eugenio, divina providentia Papa Quarto. . . . . . Reverendus Pater Dominus Archiepiſcopus Nicænus, ſuo & aliorum Patrum Eccleſiam Orientalem repræſentantium nomine, publice, alta, & intelligibili voce expoſuit in hæc verba, vel eis in effectu ſimilia. Beatiſſime Pater, voſque Reverendiſſimi Patres, & Domini, hic præſentes. Quoniam in præcedentibus Congregationibus noſtris inter alias differentias noſtras ortum eſt dubium de conſecratione Sacramenti Euchariſtiæ; & aliqui ſuſpicati ſunt, nos & Eccleſiam noſtram non credere illud pretioſiſſimum Sacramentum per verba Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti confici; propter hanc cauſam adjumus coram veſtra beatitudine, omnibuſque aliis hic adſtantibus, qui pro parte Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſunt, ad certificandum veſtram beatitudinem, & alios Patres & Dominos hic præſentes, de hac dubitatione, & dicimus breviter: Nos uſos fuiſſe Scripturis, & Sententiis SS. Patrum, cognoſcentes, & animadvertentes fragilitati humani ſenſus, volumus adhærere ſententiis Sanctorum Patrum, & rationibus, ſpretis humanis inventis; qua quidem de re, Pater Beatiſſime, cum in omnibus aliis auctoritatibus Patrum Sanctorum uſi ſumus, etiam his in præſenti dubitatione utimur. Et quoniam ab omnibus Sanctis Doctoribus Eccleſiæ, præſertim ab illo beatiſſimo Joanne Chryſoſtomo, qui nobis notiſſimus eſt, audimus verba dominica eſſe illa, quæ mutant, & tranſubſtantiant panem, & vinum in corpus verum Chriſti, & Sanguinem; & quod illa verba divina Salvatoris omnem virtutem tranſubſtantiationis habent, nos ipſum Sanctiſſimum Doctorem, & illius ſententiam ſequimur de neceſſitate. De hac quæſtione breviter diximus, & ſufficienter, & veſtram beatitudinem de noſtra intentione certam reddimus.* Subſcriptum, Arnoldus Notarius. Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 3. *Corpus Chriſti eſſe ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub ſpecie vini, ex vi verborum: ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque, vi naturalis concomitantiæ.*

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Juſtinus Martyr Apolog. 2. *Apoſtoli in Commentariis a ſe ſcriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcepiſſe ſibi Jeſum: eum enim pane accepto, eum gratias egiſſet, dixiſſe: Hoc facite in meam commemorationem., Hoc eſt corpus meum. Et poculo ſimiliter accepto, & gratiis actis, dixiſſe: Hic eſt ſanguis meus.* Irænæus lib. 4. adverſus hæreſes cap. 18. *Panem, dum percepit invocationem Dei, non eſſe panem communem, ſed Euchariſtiam*, & lib. 5. cap. 12. *Quando ergo & mixtus calix, & factus panis percipit Verbum Dei, fit Euchariſtia ſanguinis, & corporis Chriſti.* Chryſoſtomus homilia 1. de proditione Judæ num. 6. *Hoc verbum* (nempe, Hoc eſt corpus meum)*transformat ea, quæ propoſita ſunt: ac quemadmodum vox illa, Creſcite, & multiplicamini, & replete terram, ſemel quidem prolata eſt, omni vero tempore naturæ noſtræ vim præbet ad filiorum procreationem; ita & vox hac ſemel prolata in Eccleſiis ad unamquamque menſam, ab illo ad hodiernum uſque tempus, & uſque ad adventum ejus ſacrificium perfectum efficit*, Damaſcenus lib. 4. de fide orthodoxa cap. 13. *In principio dixit* (Deus,) *producat terra herbam virentem; & ad hanc uſque diem, accedente imbre, divino præcepto impulſa, & roborata, fœtus ſuos profert. Dixit perinde Deus*, Hoc eſt corpus meum; & Hic ſanguis meus; &, Hoc facite in meam commemorationem: *idque omnipotenti ejus præcepto, donec veniat, efficitur.*

V. probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 40. *Acceptum panem, & diſtributum Diſcipulis, corpus illud ſuum fecit, dicendo: Hoc eſt corpus meum.* S. Ambroſius lib. de initiandis cap. 9. num. 54. *Clamat Dominus Jeſus, Hoc eſt corpus meum. Ante benedictionem verborum cœleſtium alia ſpecies nominatur, poſt conſecrationem corpus ſignificatur. Ipſe dicit ſanguinem ſuum. Ante conſecrationem aliud dicitur, poſt conſecrationem aliud dicitur, poſt conſecrationem ſanguis nuncupatur. Et tu dicis, Amen; hoc eſt, verum eſt. Quod os loquitur, mens interna fateatur: quod ſermo ſonat, affectus ſentiat.* Et lib. 4. de Sacramentis cap. 4. num. 14. *Quomodo poteſt, qui panis eſt, eſſe Corpus Chriſti? Conſecratione. Conſecratio autem quibus verbis eſt, & cujus ſermonibus? Domini Jeſu. Nam reliqua omnia, quæ dicuntur in ſuperioribus, à Sacerdote dicuntur. Laudes Deo deferuntur..... Ubi venitur, ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non ſuis Sermonibus utitur Sacerdos, ſed utitur Chriſti Sermonibus. Ergo ſermo Chriſti hoc conficit Sacramentum.*

Dicimus II. Verba eſſentialia, quæ ſunt forma Euchariſtiæ, quibus Chriſtus conſecravit, & nos conſecrare debemus, eſſe hæc: *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſanguis meus: vel calix ſanguinis mei*: Preces vero, quæ apud Latinos præcedunt, & apud Græcos ſequuntur formam, eſſe tantum de neceſſitate præcepti, non vero de neceſſitate Sacramenti.

I. probatur. Illa ſunt verba eſſentialia conſecrationis, quæ determinate efficiunt in inſtanti, quo proferuntur, & efficiunt virtute, quam Chriſtus illis contulit; ſed ſic ſunt verba, quæ in Concluſione expoſuimus: ergo verba in Concluſione expoſita ſunt eſſentialia conſecrationi; ac proinde ſunt illa, quibus Chriſtus conſecravit, & quibus nos conſecrare debemus. Minor probatur. Per verba in Concluſione expoſita determinatur per affirmationem explicitam, quod ibi ſit corpus, & ſanguis Chriſti, non vero rogatur, ut veniat; eſt in inſtanti præſenti, non ut veniat in inſtanti futuro; & proferuntur nomine, & virtute Chriſti: ergo verba in Concluſione expoſita determinate efficiunt, quod ſignificant, perficiunt in inſtanti, quo proferuntur, & efficiunt virtute, quam Chriſtus illis contulit.

II. probatur. Preces, quæ apud Latinos præcedunt, & apud Græcos ſubſequuntur conſecrationem, hanc ipſam conſecrationem, vel invocant faciendam, vel factam ſupponunt, & pro ea Deo gratias agunt: ergo in ipſis non conſiſtit conſecratio; ac proinde neceſſaria non ſunt neceſſitate Sacramenti, ſed tantum neceſſitate præcepti.

III. probatur ex Rubricis Miſſalis Romani, in titulo *de defectu panis*, in quo legitur: *Si Celebrans ante conſecrationem advertit hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe triticeam, remota illa hoſtia, aliam ponat, & facta oblatione, ſaltem mente*

mente concepta, proſequatur ab eo loco, ubi deſivit..... Si adverterit poſt conſecrationem, etiam poſt illius hoſtiæ ſumptionem, poſita alia, faciat oblationem ut ſupra, & a conſecratione incipiat, ſcilicet illis verbis, qui pridie quam pateretur..... Quod ſi hoc contingat poſt ſumptionem ſanguinis, apponi debet rurſus novus panis, & vinum cum aqua, & facta prius oblatione, ut ſupra, Sacerdos, conſecret, incipiendo ab illis verbis, qui pridie &c. Ad quæ verba addit Tournely: „ His in caſibus „ non jubet Rubrica, ut Sacerdos repe„ tat orationem, *ut nobis corpus fiat &c.* „ & ab ea conſecrationem incipiat; ſed „ tantum ab his verbis, *qui pridem quam* „ *pateretur*. Ergo judicat Eccleſia La„ tina valide conſecrari Euchariſtiam „ ſine illa oratione. Neque dicas ora„ tionem illam, quæ a Sacerdote pro„ nuntiata jam fuerat, moraliter perſe„ verare. Namque in caſu propoſito „ non aderat materia ſufficiens, ac le„ gitima, ad quam oratio illa, tanquam „ forma referri poſset; ergo nullo mo„ do poteſt eſse forma neceſsaria. Ne„ que etiam dicas, Rubricas illas, quæ „ nullius ſunt auctoritatis, emendandas „ eſse. Namque jam fere a 15. Seculo „ in uſu ſunt, atque ad privatos non „ pertinet eas emendare: quamdiu ergo „ ab Eccleſia non corrigentur (quod „ futurum aliquando vir cordatus ſibi „ facile non perſuadebit) diligenter „ obſervandæ ſunt.

Dicimus III. verba eſsentialia in conſecratione corporis Chriſti eſse tantum hæc: *Hoc eſt corpus meum*; & in conſecratione ſanguinis eſse tantum hæc: *Hic eſt ſanguis meus*; vel *Calix ſanguinis mei*.

I. probatur Concluſio. Illa tantum ſunt verba eſsentialia in conſecratione, quæ ſufficienter, & efficaciter ſignificant converſionem panis in corpus, & vini in ſanguinem; ſed ita ſunt verba, quæ in concluſione poſuimus: ergo eadem verba ſunt in Conſecratione eſsentialia.

II. probatur. Verba eſsentialia in Conſecratione ſunt illa tantum, quæ pertinent ad formam conſecrationis: ſed verba poſita in Concluſione, & non alia, pertinent ad formam conſecrationis: ergo &c. Probatur minor. verba illa: *Qui pridie quam pateretur &c.* Non ſunt verba Chriſti, ſed ſunt verba Evangeliſtæ, & reſpiciunt hiſtoriæ narrationem, quam Chriſtus geſſit; adeoque non ſignificant conſecrationem. Inſuper verba illa: *Accipite, & manducate*, ſignificant uſum euchariſtiæ, non conſecrationem; denique particula *enim*, quæ habet locum conjunctionis, non refertur ab Evangeliſtis omnibus, ſed tantum a Mattheo in conſecratione Calicis: unde tanquam cauſalis fuit addita ab Eccleſia, & debet a Sacerdotibus pronunciari propter uſum, & præceptum Eccleſiæ; & qui eam non pronuntiaret, peccaret mortaliter; conſecratio nihilominus eſset valida.

III. probatur. Forma conſecrationis eſsentialiter debet conſiſtere in illis verbis, quæ proferuntur Chriſti nomine, & quæ eadem Chriſtus protulit, ut ſignificaret, & efficeret converſionē de qua loquimur; ſed hæc tantum ſunt verba illa, quæ in concluſione ſcripſimus: ergo verba illa ſunt in conſecratione eſsentialia. Prob. minor. Quod verba illa proferantur Chriſti nomine, ex Textu ipſo patet, & ex Patribus explicantibus illum: quod vero illa tantum ſignificent, & operentur conſecrationem, obvium quoque eſt omnibus intelligentibus illa; & hoc eo magis, quia, alia verba a Chriſto prolata, & a Sacerdotibus recitata, ad alium finem, quam ad conſecrationem peragendam, fuerunt a Chriſto prolata, & a Sacerdotibus recitantur.

Arguunt I. Evangeliſtæ narrant, quod Chriſtus accepto pane, *benedixit*; Quæritur, vel iſta benedictio fuit efficax, ſcilicet operativa conſecrationis, vel inefficax: non ſecundum, quia fuiſſet indigna Chriſto, qui infinitam habebat poteſtatem: Si efficax: ergo jam ante verba, quæ dicuntur conſecrationis, conſecrationem operata eſt: ergo Chriſtus per ſolam benedictionem, & non per verba, conſecravit. II. Benedictio facit, ut res profanæ per ipſam in ſacras & ſanctificatas evadant: ſed hoc ipſum importat conſecratio: ergo per benedictionem Chriſti ſatis intelligitur facta conſecratio; abſque eo quod ad alia verba recurratur. III. Non ſemel Patres, & Eccleſia declararunt, conſecrationem fieri precibus, & oratione; & ex multis proferuntur Hieronymus epiſt. 101. alias 85. ad Evange-

gelum: *Ad quorum* (Sacerdotum) *preces Chriſti corpus, ſanguiſque conficitur*; & in Concilio Romano ſub Gregorio VII. anno 1079. Berengarius hanc fidei formulam, juſſu, & authoritate Concilii, ſua ſubſcriptione firmavit: *Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem, & vinum, quæ ponuntur in altari per myſterium ſacræ orationis, & verba noſtri Redemptoris, ſubſtantialiter converti in veram, & propriam, ac vivificatricem carnem, & ſanguinem Jeſu Chriſti; & poſt conſecrationem eſſe verum Chriſti corpus &c.* IV. In Liturgiis Græcorum poſt prolata verba, quæ dicimus eſſe eſſentialia conſecrationi, ſubnectuntur preces, quibus oratur Deus, ut converſionem panis in corpus, & vini in ſanguinem, efficiat: ergo ſupponitur, conſecrationem per verba illa non eſſe factam; V. Verba conſecrationis, quæ nos poſuimus in concluſione, ſi proferantur hiſtorice, non faciunt, quod ſignificant; ſi proferuntur ſignificative, ſignificant potius corpus Sacerdotis, quam Chriſti: ergo nihil ſine precibus pro conſecratione operantur, VI. Gregorius Magnus lib. 9. regiſtri epiſt. 12. alias 64. ait, morem Apoſtolorum fuiſſe, orationem dominicam in Miſſa recitari, *ut ad ipſam ſolam orationem oblationis hoſtiam conſecrarent*: ergo per Gregorium Magnum conſecratio in oratione conſiſtebat.

Reſpondemus ad I. Chriſtum utique potuiſſe per ſolam benedictionem conſecrationem perficere, abſque eo quod poſtmodum ad benedictionem verba ſuperadderet; ſed hoc noluit facere, volens per verba exprimentia conſecrationem, efficere illam. Benedictionem autem præmiſit, ut diſpoſitionem ad conſecrationem, non ut conſecrationem ipſam.

Ad II. dicitur, quod non immediate per ſolam benedictionem fiunt de pane, & vino Corpus, & Sanguis Chriſti, ſed mediate; hoc eſt per verba: quæ vel fiunt præpatatorie, & diſpoſitive per benedictionem, effective autem per verba.

Ad III. Per preces illas & orationes Patres, & Concilia intelligunt verba Chriſti, quæ involvunt tacitam orationem in ipſa verborum prolatione; non vero intelligunt preces illas, quas Græci poſt conſecrationem, & Latini ante conſecrationem, Deo fundunt.

Ad IV. Sunt qui reſpondent, immutatum eſſe Liturgiarum ordinem; ſunt qui dicunt, orationibus illis non naturale Chriſti corpus, ſed myſticum poſtulari; & denique ſunt, qui cum Bellarmino aſſerunt, non peti ſimpliciter, & abſolutè, ut fiat corpus, & ſanguis Chriſti, ſed ut fiat ſuſcipientibus per effectum nutritionis. Quod idem eſt, ac dicere, quod non poſtulant phyſicam, & realem donorum in corpus, & ſanguinem converſionem, quam factam ſupponunt, ſed moralem dumtaxat reſpectu ſumentium; quod clare exprimitur in Liturgia noſtra Latina: *Ut quotquot ex hac altaris participatione ſacroſanctum filii tui corpus, & ſanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cæleſti, & gratia repleamur.*

Ad V. dicitur, quod verba conſecrationis ſunt verba Chriſti, & a Sacerdote proferuntur recitative ſimul, & ſignificative: recitative, quod conſtat ex ſerie canonis: *Qui pridie, quam pateretur, accepit panem &c.* ſignificative pariter, quia Sacerdos per verba Chriſti in ejus perſona loquens, intelligit facere, quod Chriſtus fecit; nec verificari poteſt, quod loquatur de ipſomet Sacerdote, quia Sacerdos tunc induit perſonam Chriſti, ac proinde in perſona Chriſti loquitur.

Ad VI. Gregorius Magnus non ponit orationem dominicam inter verba conſecrationis, ſed inter preces illas, quæ vel ante, vel poſt conſecrationem Deo funduntur: & quam dicit fuiſſe ab Apoſtolis inſtitutum, ut in Miſſa diceretur.

DIS-

DISSERTATIO CCCCX.

De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia. Qui eam antiquis temporibus abnegarunt? Qui media ætate impugnarunt? Et qui poſtremo ævo Novatores ipſam inficiati ſunt?

DIcimus I. illos, qui antiquis tẽporibus realẽ Chriſti pręſentiam in Euchariſtia abnegarunt, fuiſſe ſequentes.

Primo, fuerunt Capharnaitæ, qui verbis eam inficias iverunt, ut legitur Joannis 6. num. 41. *Murmurabant ergo Judæi de illo, quia dixiſſet: Ego ſum panis vivus, qui de Cælo deſcendi*: & num 53. & ſeqq. *Litigabant ergo Judæi ad invicem dicentes: Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Jeſus: Amen, dico vobis: Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſima die. Caro enim mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.*

Secundo, ponitur Judas Iſcariotes, & deducunt ex verhis illis pariter Joannis 6. num. 61. *Multi ergo audientes ex Diſcipulis ejus, dixerunt: Durus eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire?* Quæ verba, quanvis de pluribus intelligi poſſint, ut ea tamen principaliter de Juda intelligamus, movent nos verba alia, quæ dixit Jeſus. num. 65. *Sed ſunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Jeſus, qui eſſent non credentes, & quis traditurus eſſet eum.* Et num. 71. & 72. *Reſpondit eis Jeſus: Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis unus diabolus eſt. Dicebat autem Judam Simonis Iſcariotem: hic enim erat traditurus eum, cum eſſet unus ex duodecim.* Accedit teſtimonium S. Hieronymi, dicentis in Commentario ſuper Mattheum: *Judas Iſcariotes omnium hæreticorum Evangelicæ legis, & a fide Chriſtiana recedentium, primus, ea infidelitate, qua Dominum tradidit, putabat ſigna, & prodigia, quæ viderat facta a Chriſto, magicis artibus fuiſſe perpatrata.* Ad quæ conformiter ſcripſit Malvaſia hæreſum Centuria I. „Judas Iſcariotes, Redemptoris noſtri proditor, ſacrique Apoſtolici Collegii Apoſtata, atque ideo primus totius Chriſtianæ Religionis hæreticus fuit: ita cenſuerunt Athanaſius *Epiſt. ad Epiſc. Carthag. adver. art. lib.* 1. Hiſtoria *tripar. cap.* 13. Prateolus *ver.* 6. *Iudas*. Et Alexander Patriarcha Alexandrinus; Et quia errores Judæ cum erroribus Lutheranæ, atque Calvinianæ Scholæ manifeſte coincidunt, propterea merito illorum Sectæ perfidus Architectus cenſendus eſt.„

Tertio, ponimus illos, qui indirecte præſentiam Domini realem in Euchariſtia negarunt, eo quia impie aſſerebant, Chriſtum non veram habuiſſe carnem; & ſunt Simon Magus, qui a pluribus dicitur Sacramentariorum parens; & proinde nec Euchariſtiam, nec oblationes admittebat, quia veram Chriſti carnem abjicerat. Teſtatur S. Ignatius Martyr in Epiſtola ad Smyrnenſes, cujus verba refert Theodoretus Dialog. 3. & ſunt: *Ab Euchariſtia, & oratione abſtinent, eo quod non confiteantur, Euchariſtiam carnem eſſe Salvatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ*

pro

pro peccatis noſtris paſſa eſt, quam Pater benignitate ſua ſuſcitavit.

Quarto, Manichæi negantes Verbum divinum veram abſumpſiſſe carnem, negabant pariter, veram Chriſti carnem in Eucharriſtia exſtare; & hi fuerunt Manichæorum prima Soboles; cæterum de aliis Manichæis, qui ex Bulgaria in Gallias decimo ſeculo lambentes irrepſerunt, Ducibus Liſojo, & Heriberto, aſſetitur, quod dixerint, non eſſe Sacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti in conſecratione Sacerdotis; quod volunt relatum in actis Concilii Aurelianenſis anno 117. a quo damnati fuerunt, & proſcripti. Et quanvis Bornagins, Calvinianus miniſter, contra hoc Concilium Aurelianenſe multa evomat impia, & execranda; cuique tamen cordato, & erudito viro certius eſt credere, quæ Sectarii ipſi fatentur, & damnant, quam quæ alii poſteriorum temporum nebulones involvunt, & pernegant.

Quinto, fuerunt Menandriani, & alii Simonis Magi diſcipuli, qui negantes veram Chriſti carnem, negarunt pariter Chriſti carnis veram, & realem præſentiam in Euchariſtia; de quibus hæc aſſerit Bellarminus de Sacramento Euchariſtiæ lib. 1. cap. 1. „ Ne
„ autem glorientur Calviniſtæ, ſenten-
„ tiam ſuam valde antiquam eſſe, illud
„ eſt obſervandum, antiquiſſimos illos
„ hæreticos, non tam Sacramentum
„ Euchariſtiæ, quam myſterium Incar-
„ nationis oppugnaſſe. Idcirco enim
„ (ut Ignatius ibidem indicat) nega-
„ bant Euchariſtiam eſſe carnem Do-
„ mini, quia negabant, Dominum ha-
„ bere carnem. Quare nullus veterum,
„ qui de hæreſibus ſcripſerit, hunc er-
„ rorem in Catalago poſuit, ut patet
„ ex Irenæo, Tertulliano, Philaſtrio,
„ Epiphanio, Auguſtino, Theodoreto,
„ Damaſceno: neque ullus veterum diſ-
„ putat contra hunc errorem primis
„ ſexcentis annis. „

Sexto, Eutichiani adnumerantur prædictis a quibuſdam; eo quia effutiiſſent, carnem Chriſti fuiſſe per divinitatem abſortam. Ita P. Boucat Diſſert. 3. de Euchariſtiæ Sacramento art. 1. ſect. 1.

Septimo, fuerunt quidam appellati Stercolariſtæ, qui concedebant, Corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia: ſed delirabant, dicentes, ibi eſſe corruptibile, ſicuti eſt cibus cōmunis Contra hunc, qui floruit ſeculo 8. ſcripſit S. Joannes Damaſcenus lib. 4. de fide orthodoxa cap. 14. Refert P. Boucat citato loco.

Octavo, Iconomachi dicuntur a pluribus, quod negaverint corporalem Chriſti præſentiam in Euchariſtia; & hoc ex eo, quia in Conciliabulo, quod celebrarunt Conſtantinopoli anno 754. contra ſacras Imagines, aſſeruerunt, quod Chriſtus Imaginem, materiam præcipuam, ideſt panis ſubſtantiam, præcepit offerri. At ab hoc errore Iconomachi vindicantur a Joenino in Commentario Diſſert. 4. de Euchariſtia quæſt. 4. cap. 1. art. 1. his verbis: „ Sed illi authores im-
„ merito Iconomachis errorem illum
„ affingunt. Fatebantur nimirum Eu-
„ chariſtiæ deberi latriæ cultum, quod
„ eſſet Chriſti non falſa, ſed vera ima-
„ go, ſeu quæ, non ſicut pictæ imagi-
„ nes, humanitatem a divinitate ſepa-
„ ratam exhiberet, ſed & utramque
„ complecteretur „ *Hoc enim* (inquiebant) *mercatus eſt, Dominus Ieſus, ut ſicut carnem, quam ſuſcepit, propria ſecundum naturam ſanctificatione, ex ipſa unitate deificavit; ſimpliciter & Euchariſtiæ panem, non ut falſam imaginem naturalis carnis, per Spiritus Sancti adventum ſanctificandum, divinum corpus fieri voluit mediante Sacerdote, qui oblationem de communi ſeparans ad ſanctificationem pertingere facit. Itaque Chriſti caro ſecundum naturam animata, & intelligibili, juncta eſt Spiritu Sancto in divinitatem: ſimiliter & divinitus tradita imago carnis ejus, divinus videlicet panis, repletus eſt Spiritu Sancto cum calice vitam ferentis ſanguinis lateris ejus. Hæc ergo demonſtrata eſt vera imago diſperationis, quæ in carne falſa eſt, ſcilicet Chriſti Dei noſtri, quemadmodum ſupra dictum eſt, quam ipſe nobis verus naturæ vivificator, & factor voce propria tradidit.* „ Eo ten-
„ dit ea Iconomachorum argumenta-
„ tio. Idololatriæ rei ſunt, qui pictis
„ Chriſti imaginibus latriæ cultum ex-
„ hibent, quod nempe falſæ ſint illius
„ imagines, cum Verbum divinum, cui
„ ſoli debetur latria, in ſe non conti-
„ neant; ſed illius ſceleris rei non ſunt,
„ qui Euchariſtiam adorant, quippe
„ quæ non ſit falſa Chriſti imago, ſed
„ vera, quæ nimirum humanitatem
„ Verbo ea ratione conjunctam conti-

„ neat,

„ neat, qua ipſamet caro, quam aſſumpſit. illi unita fuit. Sed (inquies) cur Nicæni Concilii Patres, eam Iconomachorum ſententiam confutarunt, ſi Euchariſtiam, verum Chriſti Corpus ſubſtantialiter continere crediderint? Rep. Nicænos Patres non ipſam Iconomachorum de Euchariſtia ſententiam arguiſſe, ſed eorum dumtaxat loquendi modum r. Quodvix ejus ſeculi, ac præcedentium Scriptores figuræ, aut imaginis nomine uterentur, cum de Euchariſtia diſſerebant. „ *Nullus enim aliquando tubarum Spiritus, ſanctorum videlicet Apoſtolorum, aut illuſtrium Patrum noſtrorum, incruentum ſacrificium noſtrum, quod in commemorationem Chriſti Dei noſtri, ac omnis diſpenſationis ejus efficitur, dixit imaginem corporis,* 2. Cum ter, aut quater in ſua Pſeudo Synodo Iconomachi Euchariſtiam, dixiſſent imaginem Corporis Chriſti, timuerunt Nicæni Patres, ne tunc inuſitatus ille loquendi modus, in ſenſu realitatis excluſivo, ab incautis aliquibus ſumeretur. Confirmatur ex eo quod mox laudati Patres contra Iconomachos argumentati fuerint ex ſuppoſitione, quod ipſimet Iconomachi corporalem Chriſti in Euchariſtia præſentiam crederent, ſic enim eos urgent. „ *Deinde demiſſo mendacio, tongunt puſillum quid veritatem, divinum corpus dicentes fieri: Et ſi imago corporis eſt, non poteſt eſſe hoc divinum corpus..... Id ipſum patiuntur, quod inſanientes, alia ſcilicet pro aliis phantaſtice paſſi. aliquando quidem imaginem dicentes ſancti Corporis Chriſti intelligibile ſacrificium noſtrum, aliquando vero poſitione corpus.*

Accedentes modo ad enumerandos Hæreticos illos, qui realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia, media ætate impugnarunt, ſunt qui primo loco ponunt Joannem Scotum, Erigenam, qui legitur obiiſſe anno 883. vel 884. de quo Aſcelinus in epiſt. ad Berengarium hæc ſcribit: *Ioannem Scotum nec inconſiderate, nec impie, nec indigne, Sacerdotio meo hæreticum habeo, quem toto niſu, totaque intentione ad hoc ſolum tendere vides, ut mihi perſuadeat, hoc videlicet, quod in altari conſecratur, neque vere corpus, neque vere Chriſti ſanguinem eſſe: hoc autem aſtruere nititur ex ſanctorum Patrum opuſculis, quæ prave exponit, quorum illam S. Gregorii orationem hic annotari ſufficit; Perficiant in nobis tua, Domine, Sacramenta, quod continent, ut quæ nunc ſpecie gerimus, rerum veritate capiamus; Quam exponendo prædictus Ioannes inter cætera fidei noſtræ contraria, ſpecie (inquit) geruntur, non rei veritate.* Fraſſen art. 2. ſeſſ. 1 plures numerat Joannes Scotos, qui antiquis temporibus floruerunt, ut plane evincat, nullum ex iis fuiſſe ſubtilem illum Doctorem, qui Joannes Duns, Scotus, fuit appellatus, in Minorum ordine florens, & de Catholica Eccleſia optime meritus.

Secundo fuit Berengarius, Archidiaconus Andegavenſis, qui floruit anno 1051. & quem S. Thomas hujus hæreſis Architectum appellavit. Is Scoti Erigenæ venenum hauſit, ac ſparſit apertius, & luculentius; unde a pluribus ut primus Sacramentariorum parens traditur. Ejus error in eo conſiſtebat, quod diceret, in Euchariſtia non eſſe verum, ac ſubſtantiale corpus Chriſti, ſed ejus ſolummodo imaginem, & figuram. Attamen quidam ejus Diſcipuli admiſerunt præſentiam realem, ſed tranſubſtantiationem negarunt, aſſerentes, Chriſtum contineri in pane latenter, & in eo impanari; quod referunt Guitmundus lib. 1. & Algerus in Prologo Librorum de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini. Berengarium multa Concilia damnarunt, & præcipue Romanum anno 1050. vel 1053.; Brionenſe eodem anno; Vercellenſe, Pariſienſe, Turonenſe anno 1055. Romanum alterum 1059. Rothomagenſe anno 1073. Pictavienſe anno 1075. duo alia Romana ſub Gregor. VII. anno 1078. & 1079. ubi ſubſcripſit formulæ fidei, quæ incipit: *Ego Berengarius &c.*

Tertio. Petrus de Bruis, qui vixit anno 1126. & a quo ejus ſequaces dicti ſunt Petrobuſiani, concedebat, Chriſtum in ultima cœna proprium ſuum corpus, & proprium ſanguinem ſub ſpeciebus panis, & vini, Apoſtolis tradidiſſe; ſed negabat Sacerdotes idem ſanctum corpus nunc conſecrare. Teſtatur Petrus Cluniacenſis in epiſt. ad Archiepiſcopum Ebrodunenſem, ſcribens. *Quartum capitolum non ſolum veritatem corporis, & ſanguinis Domini quotidie, & continue per Sacramen-*

tum

tum in Eccleſia oblatum negat, ſed omnino illud nihil eſſe, neque Deo offerri debere, decernit. Inſuper contra Petrum de Bruis ſcripſit alius Petrus, dictus *Venerabilis*, tractatum integrum, quem dedicavit Archiepiſcopis Arelatenſi, & Ebrodunenſi, & Epiſcopis Dienſi, & Vapenſenſi.

Quarto, circa annum 1146. vixit Henricus, olim Monachus, poſtmodum Apoſtata, a quo Diſcipuli nominati ſunt Henriciani, & ipſe Petri de Bruis Diſcipulus fuit, ejuſque hæreſis Toloſanis aſſertor. Contra hunc Eugenius III. Legatum Apoſtolicum miſit Albericum, Epiſcopum Hoſtienſem, qui Comitem ſibi voluit S. Bernardum.

Quinto, Petrus Waldo, a quo deſcenderunt Waldenſes, ſeu Pauperes de Lugduno, rigidam paupertatem profitentes, inter illos pariter adnumerantur, qui Chriſtum in Euchariſtia eſſe realiter præſentem, negarunt. Defenduntur a Juenino in Commentario Diſſert. 4. quæſt. 4. cap. 1. art. 1. Sed P. Boucat, eos damnatos aſſerit in pluribus Conciliis, & ejus verba ſunt citato loco Diſſert. 3. de Euchariſtia art. 1. „ Damnati ſunt Waldenſes primo ab Alexandro III. Summo „ Pontifice in Concilio Turonenſi; ſecundo, in Concilio Lumbarienſi a „ Giraldo, Albigæ Epiſcopo, Judicibus „ ab utraque parte electis, Archiepiſcopo Narbonenſi, Epiſcopo Toloſano, „ anno 1174. habito, Quarto in Concilio Oecumenico Lateranenſi tertio. „ Quinto in Concilio Senonenſi anno „ 1198. celebrato: adhuc proſcripti ſunt „ in Concilio Lateranenſi quarto ab Innocentio IV. contra eos calamum „ exercuerunt Elbertus Abbas, Ebrardus de Retunia Flandrenſis, libro „ cui titulus eſt, *Antibareſis*, Bernardus „ Abbas Fontiſcalidi, & alii per multi, „ quorum opera edidit Jacobus Gretſerus, Societatis Jeſu, memoratis auctoritatibus ſeſe adjunxit Sanctus Antoninus. „

Sexto, fuerunt Albigenſes, & Toloſani, ſic dicti a locis, in quibus ſuos errores diſſeminabant, de quibus pariter P. Boucat citato loco ſcribit. „ *Albigenſes* impugnavere Arnaldus, Ciſtercienſis Abbas, Petrus de Caſtronovo, „ & Radulphus, ejuſdem Ordinis Profeſſores; ſed inter cæteros refulſit Sanctus Dominicus una cum ſua percelebri familia. In nonnullis Conciliis illorum hæreſes everſæ, & contritæ „ ſunt, ſed præcipue in Avenionenſi, „ Apamenſi, Vaurenſi, Montis Peſſulani. Præſertim vero in Lateranenſi „ quarto, in quo fides de tranſubſtantiatione panis in Corpus Chriſti, & „ vini in ſanguinem ita clare declaratur, ut nullus ſit ambigendi locus de „ mente iſtorum Patrum circa illud „ Dogma; hæc ſunt enim verba capitis „ primi: Idem ipſe Sacerdos, & Sacrificium Jeſus Chriſtus, cujus corpus, „ & ſanguis in Sacramento Altaris ſub „ ſpeciebus panis, & vini veraciter continentur, tranſubſtantiatis pane in „ corpus, & vino in ſanguinem. „

Septimo, fuerunt Joannes Wiclefus, Anglus, & Joannes Hus, Bohemus, de quibus ſcribit Fraſſen citato loco. „ His accenſendus eſt *Joannes* Wiclefus, „ Anglus, circa annum 1318. Nam ut „ in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. refertur; ſubſtantiam panis, & vini in „ Sacramento Altaris permanere affirmavit; & accidentia panis non manere ſine ſubiecto, ſuſtinuit: & Chriſtum in eodem Sacramento realiter „ adeſſe negavit; & Sacerdotem in peccato mortali exiſtentem non conficere, neque conſecrare Euchariſtiam, „ tradidit. Ejus errores ſecutus eſt *Joannes Hus*, Bohemus, ut patet ex ſeſſ. „ 57. ejuſdem Concilii, & ex proceſſibus contra illum factis, ac per teſtes „ idoneos, & locupletes probatis. Nihil tamen contra Euchariſtiam ſcripſit, nec illum errorem omnes ejus Diſcipuli ſecuti ſunt. „

Veniamus modo ad Novatores, qui realem Chriſti in Euchariſtia præſentiam, vel aperte negarunt, vel erroribus aliis additis eam perverſe, & ignoranter perverterunt. Et quidem.

Primo, Lutherus ab initio ſuæ prævaricationis negavit realem Chriſti præſentiam in Sacramento, ut aſſerit Gamacæus, & legitur pariter in Lutheri libro ad Waldenſes. Inſuper in libro de captivitate Babyloniæ aſſeruit Sacramenta novæ legis eſſe nuda ſigna. Tandem ſæpe ſæpius opinionem varians, in fine concluſit, Chriſtum realiter eſſe in Sacramento, ſed ſimul cum ſubſtantia panis, & vini; ut legitur in ejus epiſtola ad Arteginenſes, in qua hæc ſcribit: *Vellem poſſet mihi ali-*

aliquis perſuaderc, nihil eſſe in Eucbariſtia, præter panem, & vinum, magno illo beneficio me devinceret : jam ſæpe gravibus curis in hac materia deſudavi, & videbam me hoc modo plurimum poſſe Papatui incommodare : verum ego me captum vidi, nulla elabendi via relicta ; textus Evangelii nimis eſt apertus. Igitur non eſſet inſcribendus Lutherus inter illos, qui realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia negarunt, quia in fine eam confeſſus eſt; ſed ponitur, quia a principio negavit;ut dictum eſt; & ponitur quoque, quia ejus Diſcipuli, nempe Caroloſtadius, Zuinglius, & Bucerus, illius exemplo, eam expreſſe inficiati ſunt ; ut mox dicemus.

Secundo, Andræas Caroloſtadius, Archidiaconus Witembergenſis, anno 1525. realem Chriſti in Euchariſtia præſentiam expreſſe impugnavit. Et hoc ex eo evenit, quod quum Lutherus fateretur, non poſſe ſe reſpondere Scripturæ locis,in quibus realis Chriſti præſentia inEuchariſtia continebatur, ipſe ab hoc onere ſe eximere putavit, dicens, quod continebatur tanquam in ſigno, vel in figura, vel in imagine ; & ſic Scripturæ loca interpetratus eſt.

Tertio, Hildericus Zuinglius in libro de vera & falſa religione, aſſeruit Chriſtum in Euchariſtiæ Sacramento non eſſe corporaliter præſentem, ac proinde Euchariſtiam eſſe tantum ſignum, & Cæremoniam. Zuinglio adhæſerunt Oecolampadius, Bulligerius, Ochinus, Petrus Martyr &c. & hoc fuit anno 1525.

Quarto, Martinus Bucerus, alter Romanæ fidei Apoſtata, Zuinglii errorem amplexus eſt, & eundem Argentoratenſibus, apud quos erat miniſter, prædicavit ; quanvis aliquibus adhibitis temperamentis eum moderare conatus eſſet : Et hoc fuit anno 1530.

Quinto, Joannes Calvinus, quum eſſet Buceri diſcipulus, ejuſdem errorem amplexus fuit, ſed illius temperamenta non adhibuit;expreſſe enim docuit, quod Euchariſtia ſit tantum ſignum realis Chriſti præſentiæ in illa,ut multis in locis fatetur ; & præcipue lib. 4. inſtitutionum cap. 17. §. 7. ubi ait : *Nihil reſtat, niſi ut in ejus myſterii admirationem prorumpam, cui nec mens plane cogitando, nec lingua explicanda par eſſe poſſit .... Etſi autem incredibile videatur in tanta locorum diſtantia penetrare ad nos Chriſti carnem, ut nobis ſit in cibum ; meminerimus tamen, quantũ ſupra ſenſus omnes noſtros, emineat arcana Spiritus S. virtus, & quam ſtultum ſit ejus immenſitatem modo noſtro velle metiri. Quod ergo mens noſtra non comprehendit, concipiat fides, Spiritum vere unire quæ locis disjuncta ſunt ..... Porro de modo* (ait §. 32.) *Si quis me interroget, fateri non pudebit, ſublimius eſſe arcanum, quam ut vel meo ingenio comprehendi, vel enarrari verbis queat.* In quibus Conciliis damnata fuerit hæreſis Calviniana, a quibus Scriptoribus impugnata, late ſcribit P. Boucat, dicens : „ *Demum* „ hæreſis Calviniana anathematis telo „ primum confoſſa legitur in multis „ Conciliis Provincialibus Germaniæ, „ Galliæ, & Belgii, tum in Sacro Con„ cilio Tridentino ; ſcriptis vero erudi„ tiſſimis eandem debellarunt inter cæ„ teros Franciſcus Balduinus, ſui tem„ poris Juriſconſultorum Princeps, Ja„ cobus Cardinalis Sadoletus, Alber„ tus Pigbius, Campenſis, Theologus „ Colonienſis, Guillelmus Alanus, An„ glus, Stephanus Gardinerus, Win„ tenienſis Epiſcopus, Angliæ Cancel„ larius, Nicolaus Sanderus, Claudius „ Eſpenſis, Pariſienſis Theologus, Jo„ annes Tilius, Meldenſis Epiſcopus, „ unus e Patribus Tridentinis, Andreas „ Vega,Ordinis Minorum Profeſſor ce„ leberimus. Eminentiſſimi Cardinales „ Bellarminus, & Perronius, Prote„ ſtantium fulmina ; Nicolaus Coeffe„ teavv,ex Epiſcopo Dardanenſi Maſſi„ lienſis Epiſcopus deſignatus, Cardi„ nalis Richelius, & ætate noſtra eru„ ditiſſimus Dominus Boſſuet, Melden„ ſium Præſul. Aſt non omittendus „ continuator perpetuitatis fidei de Eu„ chariſtia, Dominus Renaudotius. „ His præmiſſis ſit. „

Sexto demum,adnumerantur Sociniani, de quibus Jueninus in Commentario, citato loco, hæc refert : „ Sociniani „ Lutheranam, & Calvinianam de Eu„ chariſtia doctrinam ex parte amplexi „ ſunt, ex altera vero rejecerunt omni„ no ; cum Bucero nempe, & Calvino „ docuere, Chriſtum non eſſe Corpo„ raliter in Euchariſtia præſentem ; un„ de verbum ſubſtantivum *eſt* metapho„ rice, ſeu pro *ſignificat*, uſuparunt :

,, ſed negarunt 1. Euchariſtiam eſſe gra-
,, tiæ ſigillum, figuram efficacem, Chri-
,, ſtum realiter præſentem nobis ea ſuf-
,, fici, & alia hujuſmodi, quæ maximo
,, cum apparatu Bucerus, & Calvinus
,, ipſis tribuunt; Id videre eſt in Voke-
,, lio Sociniano, qui ſic de eorum do-
,, ctrina loquitur, *Cujus quidem opinio-*
,, *nis falſitas, vel hoc ſolo convincitur,*
,, *quod non ſolum Chriſti verbis nequa-*
,, *quam continetur, ſed & cum ſane men-*
,, *tis ratione pugnat,* Negarunt 2. pro-
,, nomen *Hoc* ſumi pro pane, pugnat
,, enim cum ratione quod panis pro fi-
,, gura aut imagine corporis humani,
,, accipiatur; cum inter ipſum, & hu-
,, manum corpus nulla ſit ſimilitudo;
,, aſſeruerunt igitur illud pronomen
,, ſumi pro tota actionum ſerie, quam
,, Chriſtus, Euchariſtiam inſtituens, &
,, egit, & præcepit; ſeu contenderunt
,, ipſum accipi debere pro panis fra-
,, ctione, diſtributione, manducatione;
,, hunc itaque verbis Evangelicis ſen-
,, ſum affinxerunt; Hoc (*ideſt fractio,*
,, *panis diſtributio, manducatio, eſt, ſeu*
,, *ſignificat* Corpus meum, *non abſolute*
,, *quidem ſumptum, ſed prout affigendum eſt*
,, *cruci*. Suam expoſitionem ex eo con-
,, firmant, quod Scriptura, (quam
,, unam docent eſſe fidei regulam) cum
,, agit de Euchariſtia, non alterius finis
,, meminerit, quam commemorationis
,, mortis dominicæ, aut unionis fide-
,, lium inter ſe; *Hoc facite* (inquit Chri-
,, ſtus) *in meam commemorationem*; (ſeu
,, ut illi interpretantur) *cum ritum a me*
,, *inſtitutum peragetis, præcipio, ut mor-*
,, *tem, quam paſſurus ſum, ponatis vobis*
,, *ob oculos*. Idem (inquiunt) præcipit
,, Paulus, cum hæc ait; *Quotieſcumque*
,, *enim manducabitis panem hunc, & Ca-*
,, *licem bibetis, mortem Domini annun-*
,, *tiabitis, donec veniat*.

DISSERTATIO CCCCXI.

De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia. Quomodo probetur ex Scripturis, & præcipue ex figuris in veteri teſtamento præcedentibus? Quomodo ex promiſſione Chriſti? Quomodo ex ejuſdem Chriſti inſtitutione?

PRobationes, quæ deſumuntur ex Scripturis ad probandã realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia, ex triplici capite procedunt; quorũ primum continet figuras veteris teſtamenti, præſentiam realem Chriſti futuram in Altaris Sacramento deſignantes: ſecundum vero continet promiſſiones, a Chriſto Domino factas, daturum ſe corpus, & ſanguinem realiter ſub ſpeciebus euchariſticis ad ſpiritualem allmoniam animarum: tertium vero complectitur verificationẽ prædictarũ figurarum, & promiſſionum, qua Chriſtus per conſecrationis verba demonſtrative oſtendit, ſe realiter præſentem eſſe in Sacramento Euchariſtiæ.

Et quidem quantum ad primum caput, quod continet figuras, omnibus exploratum credimus, Judæos omnia futurorum dona, quæ ipſis per Prophetas promiſſa fuerant, per figuras a Deo indicata, & confirmata etiam, quodammodo accepiſſe. Multæ autem ſunt figuræ, quæ in veteri teſtamento

mento

mento præceſſerunt ad indicandum, & comprobandum Chriſti corpus, & ſanguinem ſub ſpeciebus panis, & vini; quas, principaliores ſaltem, hoc in loco exponere, & recitare, nobis in animo eſt.

Prima enarratur oblatio Melchiſedech, panis & vini ab eo facta, & quæ legitur Geneſis 14. verbis hiſce: *At vero Melchiſedech Rex Salem, proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Dei altiſſimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit Cœlum, & terram: Et benedictus Deus excelſus, quo protegente, hoſtes in manibus tuis ſunt. Et dedit ei decimas ex omnibus*. Ad quæ Chryſoſtomus hom. 35. in Geneſ. ſcribit: *Et vide propter honorem in Patriarcham collatum, quomodo Sacramentum inſinuatur, obtulit enim illi panem, & vinum; videns typum, cogita, oro, & veritatem*. Quod pariter docuerunt Cyprianus lib. 2. Epiſt. 3.. Arnobius in Pſal. 109. Ambroſius lib. 4. de Sacramentis cap. 3. Cyrillus Hieroſolymitanus catecheſi 4. Myſtagogica, Damaſcenus lib. 4. cap. 14.

Secunda figura fuit in panibus propoſitionis, de quibus fit ſermo in Exodo, & Hieroniymus in caput 1. ad Titum ſic loquitur: „ Tantum intereſt inter panes propoſitionis, & Corpus
„ Chriſti, quantum inter umbram, &
„ corpora, inter imaginem, & verita-
„ tem, inter exemplaria futurorum, &
„ ea ipſa, quæ per exemplaria figura-
„ bantur. „ Pariter loquuntur Cyrillus, & Damaſcenus locis citatis.

Tertia figura fuit panis primitiarum, de quo legitur Levit 23. *Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Cum ingreſſi fueritis terram, quam ego dabo vobis, & meſſueritis Segetem, feretis manipulos ſpicarum, primitias meſſis veſtræ ad Sacerdotem*. Quam ob cauſſam Irenæus lib. 5. cap. 32. vocat Euchariſtiam primitias divinorum munerum in novo teſtamento.

Quarta figura fuit in pane illo, quo confortatus Elias, ambulavit uſque ad montem Dei, & de quo ſcribitur 3. Regum 19. *Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rurſum obdormivit. Reverſuſque eſt Angelus Domini ſecundo, & tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede: grandis enim tibi reſtat via. Qui cum ſurrexiſſet, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, uſque ad montem Dei Horeb*. Unde Patres, referente P. Boucat, inquiunt, quod nos divina exaginati Euchariſtia, pertingimus uſque ad montem Dei, in quo Deus videtur facie ad faciem, ſcilicet uſque ad gloriam Dei.

Quinta figura eſt agnus paſchalis, de quo hæc habentur Exodi 12. *Loquimini ad univerſum cætum filiorum Iſrael, & dicite eis; Decima die menſis hujus tollat unuſquiſque agnum per familias, & domos ſuas. Sin autem minor eſt numerus, ut ſufficere poſſit ad veſcendum agnum, aſſumet vicinum ſuum, qui junctus eſt domui ſuæ juxta numerum animarum, quæ ſufficere poſſunt ad eſum agni. Erit autem agnus abſque macula, maſculus, anniculus: juxta quem ritum tolletis & hædum. Et ſervabitis eum uſque ad quartam decimam diem menſis hujus: immolabitque eum univerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam*. Sic docet Tertullianus lib. 4. in Marcionem, & Heſichius in caput 23. Levitici; Hieronymus in caput 26. Matthei; Chryſoſtomus Homilia de proditione Judæ; in primis vero Auguſtinus lib. 2. contra Literas Petiliani cap. 37. his verbis pag. 105. *Aliud eſt Paſcha, quod adhuc illi* (Judæi) *de ove celebrant, aliud autem, quod nos in corpore, & ſanguine Domini accipimus*. Ex quibus infert P. Boucat: *Dubio procul, ſi ſola adeſſet in Euchariſtia figura, falſum foret Auguſtini effatum*.

Sexta figura eſt ſanguis vitulæ, quo Sacerdos tabernaculum, & populum, aſpergebat; & legitur Exodi 24. & de ea loquitur Apoſtolus ad Hebræos 9. ſcribens. *Hic eſt ſanguis teſtamenti, quod mandavit ad vos Deus*. Immo & Chriſtus Lucæ 22. ſe executioni mandaſſe dicit: *Hic eſt Calix novum teſtamentum in ſanguine meo*. Addit P. Boucat: „ Quæ verba non
„ de paſſione, ſed de Euchariſtia dicun-
„ tur, cum tunc temporis tantum in-
„ ſtitueret Sacramentum Chriſtus Do-
„ minus, qui, ſicut magnus veteris le-
„ gis Sacerdos ſanguine vitulæ totum
„ aſpergebat populum, ſic etiam pro-
„ prio quaſi aſperſit Apoſtolos, ſingulis
„ eis diſtribuendo calicem. „

Ultima figura fuit manna : ut legitur
Exodi 16. *Quod cum vidiſſent filii Iſrael,*
dixerunt ad invicem : Manhu? quod ſi-
gnificat: Quid eſt hoc ? Ignorabant enim,
quid eſſet : Quibus ait Moyſes : Iſte eſt
panis, quem Dominus dedit vobis ad ve-
ſcendum . Chriſtus vero Joannes 6.
explicavit. *Non ſicut manducaverunt*
Patres veſt-i manna, & mortui ſunt :
Qui manducat hunc panem vivet in
æternum. Subjungit autem P. Bou-
cat : „ Quibus verbis Dominus Jeſus
„ præfert Euchariſtiam Mannæ : quod
„ dubio-procul non feciſſet , ſi Eucha-
„ riſtia ſolum eſſet ſui Corporis , & ſan-
„ guinis figura , quandoquidem manna
„ erat cibus manibus Angelorum præ-
„ paratus, ut habetur Pſalmo 77. om-
„ nemque habebat ſaporem, itaut , non
„ ſine magno miraculo , unicuique ſa-
„ peret , quod erat in voto ; è contra
„ vero ſi corpus , & ſanguinem ab Eu-
„ chariſtia detrahas , nihil ibi eſt præter
„ panem uſualem , & vinum commune.
Cohærenter ad hæc ſcripſit Ambro-
ſius, ſcripſit S. Thomas ; quos idem
P. Bouca refert. *Ambroſius* lib. de ini-
tiandis cap. 8. pag. 1235. iſtam ſic ex-
plicat figuram : „ Revera mirabile
„ eſt, quod manna Deus pluerit Patri-
„ bus , & quotidiano cœli paſcebantur
„ alimento , unde dictum eſt ; panem
„ Angelorum manducavit homo ; ſed
„ tamen panem illum , qui manducave-
„ runt, omnes in deſerto mortui ſunt.
„ Iſta autem eſca , quam accipis , iſte
„ panis vivus , qui deſcendit de cœlo ,
„ vitæ æternæ ſubſtantiam ſubminiſtrat;
„ & quicumque hunc panem manduca-
„ verit , non morietur in æternum , &
„ corpus eſt Chriſti . „ *S. Thomas* hic
quæſt 73. art. 6. omnibus abſolvit nu-
meris iſtud argumentum his verbis. „
„ In hoc Sacramento tria conſiderare
„ poſſumus ; ſcilicet id, quod eſt Sacra-
„ mentum tantum , quod eſt panis , &
„ vinum ; & id quod eſt res , & Sacra-
„ mentum , ſcilicet corpus Chriſti ve-
„ rum ; & id , quod eſt res tantum , ni-
„ mirum effectus hujus Sacramenti :
„ quantum igitur ad id , quod eſt Sa-
„ cramentum tantum , potiſſima figura
„ fuit hujus Sacramenti oblatio Melchi-
„ ſedech, qui obtulit panem , & vinum.
„ Quantum autem ad ipſum Chriſtum
„ paſſum , qui continetur in hoc Sacra-
„ mento , figuræ ejus fuerunt omnia ſa-
„ grificia veteris teſtamenti ; præcipue
„ ſacrificium expiationis, quod erat ſo-
„ lemniſſimum . Quantum autem ad
„ effectum , fuit præcipua ejus figura
„ manna , quod habebat in ſe *omnis ſa-*
„ *poris ſuavitatem* , ut dicitur Sapientiæ
„ 16. ſicut & gratia hujus Sacramenti
„ quantum ad omnia reficit mentem. „
Subdit vero Agnum Paſchalem quan-
tum ad hæc tria præfiguraſſe Eu-
chariſtiam : „ Quantum enim ad pri-
„ mum , quia manducabatur cum pani-
„ bus azymis , ut habetur Exodi 12.
„ Edent carnes,& azymos panes: Quan-
„ tum vero ad ſecundum , quia immo-
„ labatur ab omni multitudine filiorum
„ Iſrael,quod fuit figura Paſſionis Chri-
„ ſti , qui propter innocentiam dicitur
„ Agnus : Deniq; quantum ad effectum,
„ qui per ſanguinem Agni Paſchalis
„ protecti ſunt filii Iſrael a devaſtante
„ Angelo , & educti de Ægyptiaca ſer-
„ vitute . Quod quidem præfigurabat
„ liberationem a ſervitute Diaboli per
„ Chriſtum operandam . „
Quod autem attinet ad Promiſſiones,
principalis eſt illa , quæ continetur
Joannis 6. per illa verba : *panis , quem*
ego dabo , caro mea eſt . Ipſam tamen
Heterodoxi moderni in dubium po-
nere , vel etiam aperte inficiari , non
erubeſcunt ; ſiquidem Proteſtantes
poſt Claudium negant eo in loco pro-
miſiſſe Chriſtum , daturum ſe homi-
nibus,ſicut ſuum corpus realiter man-
ducandum , ita & ſuum ſanguinem
vere potandum; & proinde metapho-
rice intelligunt quæqumque in illo ca-
pite narrantur , ſcilicet vel de Verbo
Incarnato , vel de comeſtione per fi-
dem , vel de verbo Dei , habito per
concionem. Ex antiquis vero Theolo-
gis fuerunt Thomas Waldenſis , &
Cornelius Janſenius,Gandavenſis, qui
quanvis non negaverint realem Chri-
ſti præſentiam in Euchariſtia , puta-
runt tamen , ex hoc loco Joannis poſ-
ſe illam efficaciter probari . Proinde.
Dicimus I. ex teſtimonio Joannis 6. in-
victe probari promiſſionem Chriſti de
præſentia reali corporis , & ſanguinis
ſui , ſub ſpeciebus panis , & vini .
I. probatur ex Scripturis . Si verba Jo-
annis intelligi debent de manducatio-
ne reali , & non de manducatione ſpi-
rituali per fidem , jam habemus in-
tentum;ſed ita intelligi debent : ergo
&c. Probatur minor ; & quidem I.
quia Chriſtus prætulit Euchariſtiam

man-

mannæ; non fuiſſet autem præferenda, ſi manducatio fuiſſet tantum figurativa, quia manducatio mannæ erat realis, & non debebat ipſi præferri manducatio præfigurativa. Inſuper, Chriſtus dixit *caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*; Sed ſi eſſent tantum figurative, non eſſent vere: ergo ut ſint vere, non debent eſſe tantum figurative. Iterum, Judæi de illo Chriſti ſermone ſcandalizati ſunt; ſed non fuiſſent ſcandalizari, ſi intellexiſſent illa Chriſti verba metaphorice, & per figuram: ergo intellexerunt vere, & realiter. Denique, Chriſtus videns Judæorum, & Diſcipuli etiam incredulitatem, debuiſſet verba illa explicare, & dicere, quod verba illa dicebat in ſenſu metaphorico, & figurativo, non autem in ſenſu vero, & reali, quemadmodum in aliis ſimilibus fecit; ſed nec explicavit, nec aliud quidquam dixit: ergo ſignum eſt, quod illa verba intellexit Chriſtus vere, & realiter, non autem metaphorice, & ſignificative.

II. probatur ex Conciliis; & quidem hæc ſunt Concilia, quæ explicant caput 6. Joannis in ſenſu vero, & reali, non autem metaphorico, & figurativo. Concilium Epheſinum Generale in Epiſt. ad Neſtorium exponit verba illa: *niſi manducaveritis, & biberitis &c.* de perceptione Corporis, & Sanguinis Domini. Concilium Generale Nicænum II. action. 6. hoc ipſum præſtat. Concilium Alexandrinum approbatum, hoc idem habet. Et Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 2. ſic explicat verba illa: *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me*. Quorum verba in ſequenti Diſſertatione afferemus.

III. probatur ex Patribus, quos refert P. Boucat: *Sanctus Cyprianus* lib de Oratione dominica pag. 268. Celebris eſt interpretationis datç teſtis, ſic enim loquitur de Chriſto: „ Quando ergo
„ dicit in æternum vivere, ſi quis ederit
„ de ejus pane, ut manifeſtum eſt eos
„ vivere, qui corpus ejus attingunt, &
„ Euchariſtiam jure communicationis
„ accipiunt: ita contra timendum eſt,
„ & orandum, nedum quis abſtentus
„ ſeparatur a Chriſti corpore procul
„ remaneat a ſalute; comminante ipſo,
„ & dicente; niſi ederitis carnem filii
„ hominis, & biberitis ſanguinem ejus,
„ non habebitis vitam in vobis; & ideo
„ panem noſtrum, ideſt, Chriſtum dari
„ nobis quotidie petimus, ut qui in Chri-
„ ſto manemus, & vivimus, & ſancti-
„ ficatione ejus, & corpore non receda-
„ mus. „ *Sanctus Hilarius* Pictavienſis lib. 8. de Trinitate, ejuſdem eſt labii: „ De veritate carnis, & ſangui-
„ nis non relictus eſt ambigendi locus;
„ nunc enim & ipſius Domini profeſſio-
„ ne, & fide noſtra, vere caro eſt, &
„ vere ſanguis eſt.... Quod autem in
„ eo per Sacramentũ communicatæ car-
„ nis, & ſanguinis ſimus participes, ipſe
„ teſtatur dicens..... Quoniam ego
„ in Patre meo, & vos in me, & ego in
„ vobis: ſi voluntatis tantum unitatem
„ intelligi vellet, cur gradum quemdam
„ atque ordinem conſumandæ unitatis
„ expoſuit? niſi ut cum ille in Patre
„ per naturam divinitatis eſſet, nos con-
„ tra in eo per corporalem ejus nativi-
„ tatem, & ille rurſum in nobis per Sa-
„ cramentorum ineſſe myſterium cre-
„ deretur..... Quod autem in nobis
„ naturalis hæc unitas ſit, & ipſe ita te-
„ ſtatus eſt, qui edit carnem meam, &
„ bibit ſanguinem meum, in me manet,
„ & ego in eo. Quibus verbis Sanctus
„ Doctor os loquentium iniqua obſtru-
„ dit, probando ex ipſo Scripturæ con-
„ textu, Chriſtum in nobis eſſe, non
„ deſiderio tantum, & voluntate, ſed
„ unitate quadam naturali per Sacra-
„ mentum corporis, & ſanguinis ſui. „
Sanctus Joannes Chryſoſtomus hom. 45. in Joannem 47. ſimilia prorſus dicit: „ Unum corpus ſumus, & mem-
„ bra ex carne, & oſſibus ejus.... Ut
„ non ſolum per dilectionem, ſed reip-
„ ſa in illam carnem convertamur: per
„ cibum id efficitur, quem nobis lar-
„ gitus eſt. Cum enim ſuum in nos
„ amorem judicare vellet, per corpus
„ ſuum ſe nobis commiſcuit, & in unum
„ nobiſcum redegit, ut corpus ſuum
„ cum capite uniretur; hoc enim aman-
„ tium maxime eſt; hoc Job ſignificabat
„ de ſervis, a quibus maxime amabatur,
„ qui ſuum amorem præſeferentes, di-
„ cebant: quis daret nobis ut ejus car-
„ nibus impleremur? Quod Chriſtus
„ fecit, ut majori nos charitate aſtrin-
„ geret; & ut ſuum in nos oſtenderet
„ deſiderium; non ſe tantum videri per-
„ mittens deſiderantibus, ſed & tangi,
„ & manducari, & dentes carni ſuæ in-

ſigi

„ figi, & deſiderio ſui omnes imple„ ri.... Parentes ſæpe numero libe„ ros ſuos aliis alendos dederunt, ego „ autem mea carne alo,me his exhibeo, „ omnibus faveo, omnibus optimam „ de futuris ſpem præbeo..... Veſter „ ego frater eſſe volui, & communicavi „ carnem, propter vos, & ſanguinem „ &c. „ Sanctus Doctor futura Calvi„ ni, & Zuinglii commenta quaſi præ„ videns perſtrinxit ſuo ſtylo cenſorio, „ aſſerens fideles Chriſtum ipſum in Eu„ chariſtia tangere, ipſius carne ali, & „ foveri, quæ quidem omnia cum ſola „ figura cohærere non poſſunt. Ergo „ &c. „ Quibus adduntur Irænaus lib. 4. Origenes lib. 6. in Numeros,Cyrillus Hieroſolymitanus Cateches.4.Cyrillus Alexandrinus in cap. 6. Joannis. Ambroſius lib. de initiandis capit. 8. Leo Magnus homil. 6. Theodoretus lib. 4. hiſt. cap. 2.

Dicimus II. Inſtitutionem Sacramenti Euchariſtiæ continere præſentiam realem corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini.

Quæ diximus uſq; modo continent promiſſionem Chriſti de Euchariſtia; quæ modo dicemus continent inſtitutionem, cujus verba ita clara apparuerunt Luthero, ut non auſus fuerit poſt illa realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia denegare. At quod non fuit auſus Lutherus,pertentavit Zuinglius, dicens: verba illa inſtitutionis eſſe intelligenda metaphorice, & figurative, non autem vere, & realiter; inverecunde ſubens, quod ita ſibi Angelus revelavit.

I. probatur Concluſio. Chriſtus Dominus teſtatus eſt, ſe dare ſuum corpus, & ſanguinem in Euchariſtia, ſicut dedit ipſum in cruce, & in morte ſua; ſed ipſum dedit in cruce, & in morte ſua vere & realiter, non metaphorice & figurative: ergo ita pariter dedit in Euchariſtia. Major continetur expreſſe in verbis Chriſti Matthei 26. Marci 14. Lucæ 22., quæ ſunt: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur. Hoc eſt corpus meum,quod pro vobis datur: hic eſt Calix, novum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur.*

II. probatur. Ex Apoſtolo dicente in I. ad Cor. cap. 12. Accipiens indigne Corpus, & ſanguinem Chriſti, fit reus Corporis, & ſanguinis Chriſti; ſed ita non eſſet, ſi corpus, & ſanguis Chriſti eſſent metaphorice, & figurative ſub ſpeciebus panis, & vini, non autem vere, & realiter: ergo &c. Minor eſt certa, quia de figura nec poſſunt intelligi Apoſtoli verba, nec ratio ipſa convincit. Major autem continetur in Apoſtoli verbis I. ad Corinth. cap. 10. verſ. 16. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne Communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt?* Quæ verba exponens S. Thomas in hoc caput lect. 4. ſcribit: „ Hic calix..... cui benedicimus, id„ eſt, quod nos fideles exaltamus cre„ dendo, & gratias agendo; vel cui be„ nedicimus, ideſt quem nos Sacerdo„ tes conſecramus, nonne communica„ tio ſanguinis Chriſti eſt, faciens nos „ unum cum ipſo..... & panis, quem „ frangimus, id eſt, ſumptio panis fra„ cti in altari, nonne participatio cor„ poris Domini eſt, faciens nos unum „ cum Chriſto, quia ſub ſpecie panis „ ſumitur corpus Chriſti. „ Inſuper Apoſtolus in dicta Epiſt. ad Corith. cap. 11. verſ. 23. explicat verba inſtitutionis Euchariſtiæ, & dicit: *Ego enim accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Jeſus, in nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit; Accipite, & manducate: hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur*; hoc eſt, pro vobis crucificetur &c. deinde pergit: *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini*. Quibus P. B ucat hæc ſubjungit: „ Certe ſi Chriſtus „ foret ſolum in figura, & per fidem in „ Euchariſtia, impius, & hæreticus „ accipiens cœnam, non eſſet reus „ Corporis, & Sanguinis Domini; „ quandoquidem in ſenſu Calvini, qui „ caret fide, vel hujuſce virtutis actum „ non elicit, nihil recipit; namque „ abſente fide, Chriſtus non eſt in „ cœna, inquit Heterodoxus: ergo „ &c. „

Objiciunt I. Chriſtus Joannis 6. de tribus panibus loquutus eſt; primo quidem de pane materiali, quem antecedenter multiplicaverat; ſecundo de pane ſpirituali, per illa verba: *ego ſum panis vitæ &c.* Tertio de pane eucha-

eucharíſtico, per illa verba: *Panis, quem ego dabo, caro meo eſt pro mundi vita &c.* Sed hic loquendi modus de tertio paue magis accedit ad ſecundum, qui eſt panis ſpiritualis, quam ad primum, qui eſt panis materialis: ergo verba illa Joannis potius ſignificant panem ſpiritualem, & myſticum, quam alium quecunque. II. Sicuti Chriſtus dixit Joannis 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*; ita etiam dixit Joann. 15. *ego ſum vitis vera &c.* atqui verba hæc intelliguntur myſtice, & metaphorice: ergo pariter illa. III. Chriſtus volens convincere Capharnaitas de veritate myſterii eucharíſtici, ſuperaddidit verbis primis hæc alia verba, quibus prodit, verba prima eſſe ſpiritualiter intelligenda, & de Euchariſtiæ fide; & hæc ſunt ejus poſteriora verba verſ. 62. *Sciens autem Jeſus apud ſemetipſum, quia murmurarent de hoc Diſcipuli ejus, dixit eis; hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis Filium hominis aſcendentem, ubi erat prius? Spiritus eſt, qui vivificat, caro non prodeſt quicquam: verba, quæ locutus ſum vobis, ſpiritus, & vita ſunt; ſed ſunt quidam ex vobis, qui non credunt.* IV. Chriſtus, quantum ad uſum, comparavit Euchariſtiam cum manna; ſed per Apoſtolum Judæi manducaverunt manna, uti eſcam ſpiritalem: ergo pariter Chriſtiani manducant Euchariſtiam ſpiritaliter, & ſola fide. V. Auguſtinus verba illa Joan. 6. *niſi manducaveritis &c.* explicat de manducatione ſpirituali; & patet hoc, quia tract. 26. in Joannem explicans verba illa, *hic eſt panis de cælo deſcendens &c.* hæc ſcribit: *Credere enim in eum hoc eſt manducare panem vivum*: ergo &c. VI. Idem Auguſtinus lib. 3. de doctrina Chriſtiana cap. 16. dat regulam, per quam ſenſus literalis Scripturæ diſtinguitur a ſpirituali; & hæc eſt: „ Si præceptiva locutio eſt, aut
„ flagitium, aut facinus vetans, aut
„ utilitatem jubens, non eſt figurata.
„ Si autem flagitium videtur jubere....
„ figurata eſt locutio. „ Deinde in exemplum affert hæc verba Joan. cap. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* „ Facinus, vel flagitium
„ videtur jubere. Figura eſt ergo, præ-
„ cipiens paſſioni Domini eſſe commu-
„ nicandum; & ſuaviter, atque utiliter
„ recondendum in memoria, quod pro
„ nobis caro ejus crucifixa, & vulnerata ſit. „

Reſpondemus ad I. quod Chriſtus, quantum ad aliqua eodem modo loquitur de ſecundo, ac de tertio pane, non vero quantum ad omnia; quæ diſtincte expendens P. Boucat, hæc ſubdit. „
„ Tria potiſſimum in illo pane ſubno-
„ tanda ſunt, & nuſquam omittenda;
„ videlicet principium, ſeu cauſa illius
„ panis; deinde vero ejus natura; tertio
„ loco effectus ſimul, & digna præpa-
„ ratio ad illum ſumendum. Originem
„ habet è Cœlo; effectus eſt dare vitam
„ æternam: os, quo ſumitur, fides eſt,
„ & ſimul os corporale. Denique ejus
„ natura in eo ſiſtit, quod præcontineat
„ corpus, & ſanguinem Domini. Porro
„ uterque panis cœleſtis eſt, ſic & utriuſ-
„ que effectus vita æterna; uterque
„ etiam ſumitur ore fidei, ſed inſuper
„ eucharíſticus, *præmitur dentibus*, in-
„ quit Auguſtinus. Denique natura prio-
„ ris eſt ipſe Chriſtus incarnatus, ut fi-
„ dei noſtræ objectum; poſterioris vero
„ eſt idem Chriſtus in Euchariſtia reali-
„ ter contentus. „

Ad II. Negatur paritas; & ratio diſparitatis eſt, quia Chriſtus dixit ſe eſſe vitem, non per proprietatem, ſed per ſimilitudinem: dixit vero ſuam carnem eſſe cibum per proprietatem; quod non ſemel, ſed pluries confirmavit: Hoc autem non fecit de vite; immo de vite dixit, Patrem ſuum eſſe agricolam, quod magis ſimilitudinem confirmat & negat proprietatem.

Ad III. Dicitur, quod Euchariſtia non tantum ore fidei ſumenda eſt, ſed ore fidei ſimul, & reali; adeoque caro ſecundum ſe ſumpta non prodeſt quicquam, caro vero ut Verbo unita, prodeſt. Proinde Auguſtinus tract. in Joan, explicans hæc verba, *caro non prodeſt quidquam*, & loquens de Capharnaitis, ſcribit: „ Sed quomodo
„ illi intellexerunt? Carnem quippe
„ ita intellexerunt, quomodo in Cada-
„ vere dilaniatur, aut in macello vendi-
„ tur, non quomodo ſpiritu vegetatur....
„ Accedat ſpiritus ad carnem ...... &
„ prodeſt plurimum: nam ſi caro non
„ prodeſt, Verbum caro non fieret....
„ Sicuti illi intellexerunt carnem, non
„ ſic ego do ad manducandum carnem
„ meam. „

Ad

Ad IV. Comparatio Chriſti fuit quantum ad aliquid, non quantum ad omnia: unde S. Cyrillus dixit, Judæos manducaſſe manna ore tantum, Chriſtianos vero manducare corpus Chriſti ore & ſpiritu, ſed non in ſpecie ſenſibili, bene vero ſacramentali.

Ad V. Auguſtinus ſumit verba illa myſtice, ſed non excludendo ſenſum literalem; quod non eſt mirum, quia multa ſunt Scripturæ loca, quæ myſtice pariter, & literaliter intelliguntur. Denique Auguſtinus in eo totus eſt, ut velit, non ſufficere ad gratiam conſequendam ore manducare corpus Chriſti, niſi & corde manducetur, ideſt cum fide, & charitate; unde explicans verba illa: *Si quis ex ipſo manducaverit, non morietur*: Subdit: „
„ Sed quod pertinet ad virtutem Sacra-
„ menti, non quod pertinet ad viſibile
„ Sacramentum. Qui manducat intus,
„ non foris; qui manducat in corde,
„ non qui premit dente. „ Paulo ante loquutus fuerat de illa muliere, quæ Chriſtum tetigerat: „ Quid eſt, teti-
„ git, niſi quia credidit?

Ad VI. Latiſſime reſpondet P. Boucat, cujus verba opus eſt tranſcribere, & ſingula pariter, ac omnia recitare: „
„ Ut iſta graviſſima difficultas ſolvatur,
„ obſervandum primo, figuram non
„ excludere ſemper præſentiam rei, ſed
„ quandoque ab illa abſtrahere, quan-
„ doque etiam veritatem, & realitatem
„ continere; ſic Filius Dei Hebr. 1. di-
„ citur *Figura ſubſtantiæ paternæ*: item
„ *imago Dei*, ut in Epiſt. ad Philippenſes; ſic idem Auguſtinus lib. 8. de doctrina Chriſtiana cap. 1. „ Unctionem pe-
„ dum Chriſti dicit a Magdalena factam,
„ quæ vulgo ab hominibus non levius
„ putabatur fuiſſe ſignum amoris Mag-
„ dalenæ erga Salvatorem. Jam vero
„ illa figura non excludit veritatem
„ amoris: Sic pariter Apoſtolus dicit
„ Abraham habuiſſe duos filios, unum
„ de libera, alterum de Ancilla, quæ per
„ allegoriam dicta ſunt; veritas tamen
„ eſt, quod Abraham habuerit duos fi-
„ lios: figura vero, quod illi præfigura-
„ verint duo teſtamenta, novum ſcili-
„ cet & verus. *Secundo* obſervandum
„ venit, duplex eſſe figuræ genus, aliud
„ ſcilicet verborum, aliud vero ſenten-
„ tiarum; figura verborum eſt, cum ſi-
„ gnificatio propria vocum transfertur
„ ad aliquid ſignificandum; ut cum di-
„ citur, *prata rident*, & hæc figura eſt
„ ex omni parte metaphorica. Figura
„ vero ſententiarum eſſe intelligitur,
„ cum verba propriam ſignificationem
„ retinentia, aliud ulterius deſignant,
„ ut in exemplo Abraham allato, quip-
„ pe qui vere duos filios habuerit. His
„ prælibatis, reſpondeo primo, regulam
„ illam non eſſe univerſaliter tenendam,
„ ſi abſque reſtrictione ſumatur; quod
„ multis exemplis oſtendit Cardinalis
„ Perronius, quæ licet facinus jubere
„ videantur, ſunt tamen litteraliter ſu-
„ menda; primum exemplum eſt immo-
„ latio Iſaacis ſecundum ſpoliatio Ægy-
„ ptiorum: tertium deſtructio Amale-
„ citarum. *Reſpondeo* ſecundo diſtin-
„ guendo: Manducare carnem Filii ho-
„ minis eſt flagitium in ſenſu Caphar-
„ naitarum, concedo; in ſenſu Chriſti,
„ & Eccleſiæ, nego: Quiſnam ſit Ca-
„ pharnaitarū ſenſus, ſupra oſtenſum eſt
„ vel ipſo Auguſtino interprete; flagi-
„ tium eſt ergo in ſenſu illorum: Sancti
„ Doctoris verba ſic explicat Guitmun-
„ dus, Epiſcopus Averſanus, lib. de veri-
„ tate Euchariſtiæ contra Berengarium.
„ *Reſpondeo* tertio, diſtinguendo; in Eu-
„ chariſtia videtur flagitium, ſi caro
„ manducanda, & diſcerpenda ſit, ut
„ caro, quæ in macello venditur, quo-
„ modo intelligebant Capharnaitæ, con-
„ cedo: manducando modo ſacramen-
„ tali, qui fit diviſione, & abſorptione
„ ſpecierum, intactis manentibus, &
„ corpore, & ſanguine Domini, nego.
„ Auguſtinus eſt ſui ipſius interpres,
„ quippe qui eo loci doceat eſſe tan-
„ tummodo flagitium dilacerare car-
„ nem Chriſti, qualiter in cruce fuit
„ diſcerpta; quo etiam ait: *Niſi man-*
„ *ducaveritis carnem Filii hominis, &*
„ *ſanguinem biberitis, non habebitis vi-*
„ *tam in vobis*. Facinus, vel flagitium
„ videtur jubere. Figura eſt ergo, præ-
„ cipiens paſſioni Domini eſſe commu-
„ nicandum, & ſuaviter, atque utiliter
„ recondendum in memoria, quod pro
„ nobis caro ejus crucifixa, & vulnerata
„ ſit. Igitur ex Auguſtino illa caro eu-
„ chariſtica ore ſimul, & fide mandu-
„ canda eſt. Eodem prope modo loqui-
„ tur S. Doctor in Pſal. 98. pag. 452.
„ tom. 8. ubi Chriſtum Capharnaitas
„ alloquentem ſic inducit: ſpiritualiter
„ intelligite quod loquutus ſum: non
„ hoc corpus, quod videtis, manduca-
„ turi eſtis, & bibituri illum ſanguinem

„ quem

„ quem fuſuri ſunt, qui me crucifigent;
„ Sacramentum aliquod vobis com-
„ mendavi : ſpiritualiter intellectum
„ vivificabit vos. Sed quomodo Sacra-
„ mentum ex mente Auguſtini, niſi quia
„ caro Chriſti in Euchariſtia non man-
„ ducatur, ut cibus uſualis, verum par-
„ tim ore, parte etiam fide; alias non
„ prodeſt quidquam, ſed potius nocet,
„ ſcilicet impiis: hinc idem Auguſtinus
„ exponens illa verba, *Hic eſt ergo pa-*
„ *nis, qui de Cœlo deſcendit, ut ſi quis*
„ *manducaverit ex ipſo, non moriatur* :
„ ait : Sed quod pertinet ad virtutem
„ Sacramenti, non quod pertinet ad vi-
„ ſibile Sacramentum; qui manducat
„ intus, non qui manducat foris; qui
„ manducat in corde, non qui maudu-
„ cat dente. „

DISSERTATIO CCCCXII.

De præſentia reali Chriſti in Euchariſtia. Quomodo probetur ex Traditione? Quomodo ex Præſcriptione? Quomodo ex Scriptorum conſenſu.

TRes vias in Diſſertatione ingredimur ad probandum realem Chriſti præſentiã in Euchariſtia; quę quanvis una & eadem appareanr, diverſæ tamen nobis probantur, prout hic eas antecedenter exponimus, & pariter referimus Novatores, qui in iiſdem tribus viis nobis ſe opponunt, & nos eos debellare debemus. Prima via eſt Traditionis, quæ continet antiquam, publicam, & conſtantem veritatis profeſſionem; inſuper & impoſſibilem mutationem, quam in hujus myſterii fide Novatores fabulantur inductam 8. & 9. ſeculo. Secunda via eſt Præſcriptionis, de qua Tertullianus lib. de præſcriptionibus cap. 31. ait : *Ex ipſo enim ordine manifeſtatur, illud eſſe dominicum, & verum, quod ſit prius traditum: illud autem extraneum, & falſum, quod ſit poſterius immiſſum* : & hæc continet novitatem oppoſiti; ſi enim probatur, quod oppoſitus error fuit poſterioribus temporibus inductus, jam probatum remanet, fidei veritatem fuiſſe in antiqua poſſeſſione Eccleſiæ, & errorem oppoſitum in moderna profeſſione novitatis. Igitur hæc eſt differentia inter Traditionem & Præſcriptionem; quod traditio reſpicit, & continet antiquitatem, præſcriptio autem perpetuitatem; quod traditio excludat errorem oppoſitum, præſcriptio vero inducat recentem illius nativitatem; quod traditio comprehendat univerſalitatẽ illorum, qui etiam ſequuti ſunt, præſcriptio vero ſupponat hanc eandem univerſalitatem, ac pariter oſtendat unum, aut alterum, qui errorem oppoſitum induxerunt. Tertia via naſcitur ex duabus prædictis, quatenus conſiſtens in Scriptorum conſenſu, ex hoc eodem conſenſu probandam ſe offert traditio ſimul, ac præſcriptio. Ut autem deveniamus ad numerandum Novatores, qui ſcripſerunt contra id, quod a nobis in hac Diſſertaione probandum eſt.

Primo, ponimus Bondellum, qui vult, Anaſtaſium Sinaitam poſuiſſe prima fundamenta noſtræ catholicæ veritatis circa annnm Chriſti 636. & deinde Epiphanium Diaconum 8. Seculo in Concilio Generali Nicæno act. 6. eadem confirmaſſe.

Secundo, ponitur Claudius, qui fuit

pſendo-miniſter apud Carentonenſes, & voluit primum authorem dogmatis præſentiæ realis fuiſſe Paſchaſiū Radbertum, Abbatem Monaſterii Corbajenſis, in lib. quem ſcripſit circa annum 831 de corpore, & ſanguine Domini, & ab eo, ſcilicet a Paſchaſio, eundem errorem Berengarium didiciſſe.

Tertio, alii Calviniani ponunt, Amalarium, Hetibaldum, Epiſcopum Antiſiodorenſem, Rabanum, Archiepiſcopum Mogontinum, Bertramnnum, Monachum Corbajenſem, alioſque, eundem errorem ſcripſiſſe, ac docuiſſe. Verum contra hos omnes.

Dicimus I. præſentiam realem Chriſti in Euchariſtia probari ex Traditione.

I. probatur Concluſio. Si realis præſentia Chriſti ſub ſpeciebus euchariſticis fuit a primis Eccleſiæ ſeculis cognita, & credita, eam opus eſt; ut habeamus traditione firmatam; ſed ſic fuit ſeculo illo, quo vivebant, & ſcribebant primi Apoſtolorum Diſcipuli: ergo fuit traditione firmara. Probatur minor authoritate Ignatii Martyris, Juſtini Martyris, ac S. Irenæi, qui circa Apoſtolorum tempora floruerunt. Et quidem Ignatius in Epiſt. ad Philadelphienſes dicit, panem eſſe Domini Jeſu carnem ſub his verbis: „ Rogo vos,
„ ut inſtetis uni fidei, uni prædicationi,
„ una Euchariſtia utentes: una eſt caro
„ Domini Jeſu, & unus ejus ſanguis, qui
„ pro nobis effuſus eſt: unus etiam panis
„ pro omnibus confractus, & unus calix
„ totius Eccleſiæ. „ Inſuper idem Ignatius in epiſt. ad Epheſios vocat Euchariſtiam immortalitatis pharmacum, per hæc verba, *Unum panem frangentes, quod eſt pharmacum immortalitatis, antitodum ad non moriendum, ſed vivendum in Jeſu Chriſto ſemper*: eſſe autem pharmacum immortalitatis nequit figuræ convenire. Denique idem Ignatius impugnat Hæreticos, qui non admittebant veram Chriſti carnem in Euchariſtia, eo quia non admittebant veram carnem in Chriſto ipſo; & ſic ait in Epiſt. ad Smyrnenſes, quam citat Theodoretus dialog. 3. „ Eucha-
„ riſtias, & oblationes non admittunt,
„ quod non confiteantur Euchariſtiam
„ carnem eſſe Servatoris noſtri Jeſu
„ Chriſti, quæ pro peccatis noſtris paſ-
„ ſa eſt, quamque Pater benignitate ſua
„ excitavit: „ Si ergo vult, carnem Chriſti eſſe veram in Chriſto, ex hoc pariter deducit carnem Chriſti eſſe veram in Euchariſtia. Eodem prorſus modo ſe gerit Juſtinus Martyr, qui in apolog. 2. explicat Euchariſtiæ confeſſionem, ejuſque diſtributionem ab enumeratione partium, & eam vocat Corpus Chriſti. Inſuper Euchariſtiam dicit, non eſſe panem communem: & tandem loquitur de eadem tamquam de magno myſterio, omnibus indiſcriminatim non revelando. Pro primo citantur ejus verba in apolog. 2. Antonino Pio Imperatori oblata, quæ potius dicenda eſt prima: „ Ei, qui
„ fratribus præeſt, offert panem, & po-
„ culum aquæ, & vini, quibus acceptis
„ laudem, & gloriam rerum univerſa-
„ rum Patri, per nomen Filii, & Spiri-
„ tus Sancti, offert Euchariſtiam, ſive
„ gratiarum actionem, pro eo, quod
„ nos donis ſuis hiſce dignatus ſit, pro-
„ lixe exequitur, ... Diaconi, atque
„ Miniſtri diſtribuunt unicuique præſen-
„ tium, ut participet eum, in quo gra-
„ tiæ actæ ſunt, panem, vinum, &
„ aquam, & ad abſentes perferant. Por-
„ ro alimentum hoc apud nos appella-
„ tur Euchariſtia, quod nulli alii parti-
„ cipare licitum eſt. „ Pro ſecundo in
„ eodem loco: „ Non enim, ut com-
„ munem panem, *ſcilicet Euchariſtiam*,
„ neque communem potum ſumimus;
„ ſed quemadmodum per verbum Dei
„ Incarnatus Jeſus Chriſtus Salvator no-
„ ſter, & carnem, & ſanguinem pro ſa-
„ lute noſtra habuit: ſic etiam per pre-
„ ces Verbi Dei ab ipſo Euchariſtiam
„ factum cibum, ex quo ſanguis, & car-
„ nes noſtræ per mutationem aluntur,
„ illius Incarnati Jeſu, & carnem, &
„ ſanguinem eſſe edocti ſumus. „ Sic vertit ex Græco Bellarminus lib. 2. de Euch. 4. pag. 553. ſubjicitque: „ Hæc
„ ad verbum ex Græco interpretatus
„ ſum; quia queri ſolent Hæretici ſæpe-
„ numero de interpretatione Catholi-
„ corum. Solum ambigi poſſet de illa
„ voce *Euchariſtiam* factum; nam Græca
„ vox, ſignificare poteſt, ſuper quem
„ gratiæ actæ ſunt, vel barbaro voca-
„ bulo, euchariſtizatum, vel ut nos red-
„ dimus, euchariſtiam factum, ſed non
„ refert quidquam hoc ad rem propoſi-
„ tam. „ Pro tertia tandem idem Juſtinus dicit: „ Quod nulli alii parti-
„ cipare licitum eſt. „ Hæc autem omnia non dixiſſet Juſtinus, ſi tunc tem-

poris

paris in Eccleſia pro comperto fuiſſet credentibus in Euchariſtia ſolam figuram, & imaginem Chriſti contineri, abſque realitate corporis, & ſanguinis ejuſdem. Irænens tandem aſſerit, Euchariſtiam non eſſe panem communem, ſed panem miraculoſum, ex terrena, & cœleſti ſubſtantia conflatum: & hoc ait lib. 4. adverſ. hæreſ. cap. 34. „ Quemadmo„ dum enim qui eſt a terra panis, per„ cipiens invocationem Chriſti, jam„ non communis panis eſt, ſed Eucha„ riſtia, ex duabus rebus conſtans, ter„ rena & cœleſti: ſic & corpora noſtra„ percipientia Euchariſtiam, jam non„ ſunt corruptibilia. „ Inſuper ibidem aſſerit, Hæreticos male aſſerere nos venire in corruptionem, quia alimur ex corpore & ſanguine Domini, in quibus continetur ſemen æternæ vitæ; & hæc ſunt ejus verba: „ Quomodo„ autem rurſus dicunt, carnem noſtram„ in corruptionem venire, & non per„ cipere vitam, quæ a corpore Domini„ & ſanguine alitur. „ Denique lib. 5. cap. 2. apertiſſime illos impugnat, qui negabant nos nutriri corpore Chriſti per Euchariſtiam, ſub his verbis: „„ Quoniam membra ejus ſumus, & per„ creaturam nutrimur; creaturam„ autem ipſe nobis præſtat, ſolem ſuum„ oriri faciens, & pluens quemadmo„ dum vult; cum calicem, qui eſt crea„ tura, ſuum ſanguinem, qui effuſus„ eſt, ex quo auget noſtrum ſanguinem,„ & cum panem, qui eſt a creatura,„ ſuum corpus confirmavit, ex quo„ noſtra auget corpora. „ Certe quod talia non ſcripſiſſet, ſi Eccleſiæ fides tunc fuiſſet, ſub Euchariſtia non eſſe corpus & ſanguinem, ſed figuras tantum, & imagines Chriſti.

Opponunt I. Gentiles vocabant Deos ſimulacra Deorum; ergo pariter Juſtinus vocabat corpus Chriſti imaginem Chriſti. II. Juſtinus negat, panem euchariſticum converti in noſtram ſubſtantiam: ergo habebat illum ut purum panem. III. Irenæus etſi affirmet panem euchariſticum eſſe proprium Chriſti corpus, non tamen per hoc evincitur eſſe verum, & reale Chriſti corpus; quia Patres dicunt pariter Eccleſiam eſſe propriam Chriſti ſponſam, & tamen non eſt vera Chriſti ſponſa. IV. Ignatius Martyr diſtinguit carnem a pane, & ſanguinem a calice: ergo per ipſum non ſunt idem panis & corpus, calix & ſanguis. V. Idem Ignatius dicit, panem euchariſticum frangi; ſed corpus Chriſti non frangitur; ergo &c. VI. Idem Ignatius intendit probare carnem Chriſti non eſſe phantaſticam, ſed non intendit probare Euchariſtiã non eſſe tantum figuram; ut ex ejus verbis apertiſſime conſtat.

Reſpondemus ad I. Quod Gentiles ideo habebant ut numina Deorum ſuorum ſtatuas, quia credebant Deos ſuos in ſtatuis latere, & per eas oracula dare. Unde argumentum eſt potius pro nobis, quam contra nos.

Ad II. Reponit P. Boucat per hæc verba: „ Quando S. Martyr in eadem„ Apologia aſſerit, vel ipſa noſtra cor„ pora nutriri, ſeu mutari per Eucha„ riſtiæ ſumptionem, hoc duplici modo„ intelligitur: primo quidem corpora„ liter per ſpecies, quæ vim nutrien„ di retinent, quæque in ſubſtantiam„ aliti ſecundum id, quod ſenſibile ha„ bent, tranſeunt. Secundo de mu„ tatione ſpirituali, quatenus Euchari„ ſtia, teſte D. Thoma, futuræ gloriæ,„ quam corpus habebit, ut pignus da„ tur; recte enim ex Græco verba ſic„ reddi poſſunt: *Ex quo, cibo, ſanguis„ & carnes noſtræ per mutationem alun„ tur.* „

Ad III. dicitur, ex antecedentibus conſtare tum ex mente Irenæi, tum ex mente aliorum Patrum, idem eſſe vocare Chriſti corpus proprium, ac reale & verum.

Ad IV. dicitur, Ignatium Martyrem facere illam diſtinctionem, quoad modum exiſtendi, ſcilicet prout exiſtit corpus Chriſti ſacramentale, & prout exiſtit corpus extenſum in ordine ad locum.

Ad V. Ignatius ait, corpus euchariſticum frangi ratione ſpecierum, non ratione ſui.

Ad VI. Idem P. Boucat dicit, quod Ignatius Martyr ſilet figuram debellando Hæreticos, quia tunc cum hæreticis non erat de figura controverſia; ſed non per hoc fit, quod Ignatius conceſſerit in Euchariſtia eſſe meram Chriſti figuram. Imnto potius ipſe ſuã mentem aperit, quando illos increpat; qui rejiciebant oblationes euchariſticas; & ideo increpat, quia in ipſis oblationibus euchariſticis veram

ram Chriſti carnem non agnoſcebant.

Dicimus II. Præſentiam realem Chriſti in Euchariſtia probari ex Præſcriptione.

I. Probatur Concluſio, Præſcriptio ſtat pro illa parte, quæ non incepit aliquo medio tempore ad occupandum locum in mentibus hominum, & in Eccleſiæ fide, ſed quæ initium habuit a tempore, a quo præſcriptio denominatur, & ſumitur; ſed ſic eſt illa, quæ facit pro præſentia reali Chriſti in Euchariſtia: ergo &c. Probatur minor. Si non faceret, ideo eſſet, quia medio tempore fides illa incepiſſet, atque adeo præſcriptionis nomen, & rationem non mereretur; ſed hoc eſt falſum: ergo &c. Probatur minor. Volunt Heterodoxi, quod fides præſentiæ realis Chriſti in Euchariſtia inceperit 9. Seculo in Eccleſia Latina; hoc autem eſt falſum; tum quia incredibile ſane eſt, quod Paſchaſius Monachus, a quo volunt incepiſſe, impleverit totum mundum hac fide, & quidem per parvulum libellum, & agens de myſterio, quod eſt captu difficillimum, & ſenſibus pariter eſt oppoſitum: tum quia Eccleſia tunc temporis hoc novum dogma non damnavit, & nemo ex Catholicis Scriptoribus Paſchaſium debellavit; nullos enim habemus libros contra novum Paſchaſii inventum pro realitate præſentiæ corporis Chriſti in Euchariſtia conſcriptos.

II. probatur. Si 9. ſeculo, vel altero ſeculo antecedenti, invecta fuiſſet in Eccleſiam fides præſentiæ realis Chriſti, deberemus habere documenta, & doctrinæ novæ, quæ tunc inceperit, & doctrinæ veteris, quæ tunc deſierit; ſed nullum ex iis documentum habemus, immo potius contrarium pro perpetuitate probatur, eandem fidem ſemper in Eccleſia viguiſſe præſentiæ realis Chriſti in Euchariſtia: ergo pro hac ſtat præſcriptio; & hoc quidem adeo eſt certum, quod Novatores adverſarii nullum ex his documentum contra noſtram doctrinam ac fidem adducunt, & pro ipſorum errore propalant.

III. probatur. Si ante Scriptores illos, quos Herterodoxi opponunt, non fuiſſet fides univerſalis in Eccleſia præſentiæ realis Chriſti in Euchariſtia, & tantum fuiſſet a Paſchaſio, vel ab altero, de novo inventa, & inducta, incredibile ſane eſſet, quod populus Chriſtianus Paſchaſii, vel alterius, verbis fidem adhibuerit, abſque tumultu, abſque diſſidio, & ſine ſanguinis effuſione; ſed coguntur Adverſari hoc ipſum, quod incredibile videtur, admittere: ergo &c. Probatur major ex paritate Calvinianorum, qui non potuerunt contrarium ſine ingenti ſtrage prædicare, & diſſeminare in regionibus illis, in quibus ſua Paradoxa ſpargebat.

Opponunt I. Si ante Paſchaſium credebatur in Eccleſia, eſſe tantum imaginem Chriſti in Euchariſtia, & non verum atque reale ſuum corpus, tunc bene diceretur a Paſchaſio, vel ab altero, initium habuiſſe doctrinam realitatis præſentiæ Chriſti in Sacramento: ſed ita fuit: ergo &c. Probatur minor. Tertullianus aſſerit, Chriſtum eſſe in Euchariſtia ſolum repræſentative; ejus verba ſunt lib. 1. contra Marcionem cap. 14. „ Sed ille uſque nunc nec aquam reprobavit Creatoris, qua ſuos abluit, nec oleum, quo ſuos ungit, nec mellis, & lactis ſocietatem, qua ſuos infantat, nec panem, quo ipſum corpus ſuum repræſentat. „ II. Origenes in Commentario ad caput 15. Matthei aſſerit, panem euchariſticum retinere ſuum eſſe naturale, ſcilicet a ſua propria ſubſtantia non diſcedere, & in ſeceſſum mitti, per hæc verba: *Cibus ipſe per verbum Dei, & orationem conſecratur, ſecundum illud quidem ipſum, quo materia conſtat, in ventrem abit, & in ſeceſſum ejicitur; ſecundum orationem autem, quæ illi acceſſit, juxta proportionem fidei, utilis eſt*. III. Paſchaſius in Epiſt. ad Frudegardum fatetur, ſuæ doctrinæ adverſarios habuiſſe, qui ad intelligentiam myſterii a ſe commoti, & excitati fuerunt: ergo Paſchaſii doctrina, quæ continebat realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia, fuit nova. IV. Ratramnus in ſuo libro de corpore, & ſanguine Domini num. 22. fatetur, Chriſtum convertiſſe in proprium ſuum corpus & ſanguinem aquam de petra fluentem, & manna, ſicut in nova lege convertit panem, & vinum; adeoque Judæos veteres vere, & realiter manducaſſe carnem Chriſti, etſi nondum natam, & bibiſſe ſanguinem, etſi non dum ef-

fu-

ſuſum ; atqui hoc intelligendum eſt de manducatione, & bibitione metaphorica, & ſimilitudinaria, non autem vera & reali: ergo &c. Ratramnus autem ſcribebat contra Paſchaſium : ergo ſi Ratramnus ſtabat pro metaphorica converſione, & Paſchaſius ſtabat pro reali, dicendum eſt, quod Paſchaſius novam doctrinam de præſentia reali defendebat, & Ratramnus antiquam de metaphorica.

Reſpondemus ad I. Cum P. Boucat, negando minorem, ad cujus qro bationem hæc habet : „ Corpus Chriſti „ repræſentatur in Euchariſtia repræ- „ ſentatione practica, concedo: vacua „ & inerti, nego. Duplex eſt ſecer- „ nenda repræſentatio, una practica, „ ſpeculativa altera, prior ipſam rem „ exhibet in ipſo Tertulliani ſenſu, qui „ lib. 4. adverſus Marcionem circa me- „ dium ait de Patre æterno: Itaque jam „ repræſentans eum, „ *hic eſt filius meus* „ *&c.* „ Poſterior eſt pura rei imago, „ ut videre eſt in tabella. Tertullianus „ eo loco loquitur de prima repræſen- „ tatione; ne mireris autem ſi dicat „ corpus Chriſti repræſentari in pane: „ cum enim Marcion, quem debellat, „ contenderet creaturas ſenſibiles a „ bono Deo non promanare, argumen- „ tando ad hominem, mentionem fa- „ cit de Sacramentorum Symbolis, quæ „ vel ipſi Marcionitæ ut bona habe- „ bant. Igitur de pane, ut de ſymbolo, „ ſub quo realiter continerur corpus „ Chriſti, mentionem facit. „

Ad II. Sic reſpondet Tournely : „ Pa- „ nis ſanctificatus retinet ſuum eſſe na- „ turale, ideſt ſpecies viſibiles, ſeu ac- „ cidentia, quæ in hoc Sacramento ha- „ bent rationem materialis, & quæ cor- „ rupta a ſtomacho, & in novam con- „ verſa ſubſtantiam, vel in ſeceſſum „ abeunt, vel humani corporis formā „ induunt; concedo: retinet ſuum eſſe „ naturale, ideſt propriam ſubſtantiam, „ ſeu formam panis, quaſi non mutetur „ in ſubſtantiam corporis Chriſti, nego: „ ſpecies igitur viſibiles, ut obſervat „ Bellarminus, habent rationem mate- „ rialis, non quidem reſpectu formæ „ naturalis, ſed reſpectu ſanctificationis „ & ſignificationis; & præterea ex acci- „ dentibus euchariſticis præcipuum eſt „ quantitas, quæ ad materiam potius, „ quam ad formam pertinet. „

Ad III. dicitur, quod nonnulli obſcuri nominis homines adverſati ſunt Paſchaſio, & quidem in obſcuro, non autem in aperto; quod ipſe Paſchaſius fatetur, exponendo illud Matthei, *Cænantibus illis &c.* ubi habet : „ Quidam loquaciſſimi, magis quam „ docti, dum hæc credere refugiunt, „ quæcumque poſſunt ne credant quæ „ veritas repromittit, opponunt & di- „ cunt nullum corpus eſſe, quod non „ ſit palpabile, & viſibile..... Ecce „ quam bene diſputant contra fidem „ ſine fide. „ Illi vero, quos dixit Paſchaſius fuiſſe commotos, & excitatos, fuerunt quidem, ſed ad pleniorem myſterii explicationem, ac notitiam, & quantum ad aliqua præſentiæ realis conſectaria, quæ ad ſubſtantiam dogmatis non pertinent, non vero quantum ad ſubſtantiam ipſam præſentiæ realis; ut ait Boucat.

Ad IV. dicitur, quod certiſſime ſi Ratramnus fuit in ea tam ſingulari opinione, ut aſſerit obiectio, confirmat ſententiam ſuam de præſentia reali Chriſti in Euchariſtia, & de converſione panis & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti; unde non poſſunt ejus verba a Calvinianis merito nobis opponi. Ut enim ait Tournely : „ Si in „ veteri Lege ſuum proprium ac natu- „ rale corpus Judæis dedit ad mandu- „ candum, & ſanguinem ad bibendum, „ facta converſione mannæ in corpus, „ & aquæ de petra fluentis in ſangui- „ nem ſuum ; quanto magis iſtud in no- „ va Lege feciſſe dicendum eſt? „

Pro III. tandem Diſſertationis parte, ab ea nos expediemus, ſi induxerimus ſemel Scriptores, vel Patres in eo conſentientes, ut omnes, & ſinguli aſſerant, Chriſtum vere & realiter ſub ſpeciebus euchariſticis eſſe præſentem. Hoc autem quum præſtiterimus de Ignatio, de Juſtino, & de Irenæo, convenit ut hoc ipſum proſequamur de aliis Scriptoribus, & Patribus Græcis, & deinde de Latinis, uſque ad 8. ſeculum, in quo Novatores fidem realitatis præſentiæ Chriſti in Euchariſtia comminiſcuntur.

Dicimus III. realitatem præſentiæ Chriſti in Euchariſtia ex conſenſu Scriptorum, & Patrum, tum Græcorum, tum Latinorum, probari.

I. probatur ex Scriptoribus, & Patribus Græcis. Origenes hom. 13. in Exod. admonet illos, qui ſuſcipiunt cor-

corpus Domini, ut reverenter illud ſuſcipiant, & ne aliquid decidat in terram, per hæc verba: „ Volo vos „ admonere religionis veſtræ exemplis: „ noſtis qui divinis myſteriis intereſſe „ conſueſtis, quomodo cum ſuſcipitis „ corpus Domini, cum omni cautela „ & veneratione ſervatis, ne ex eo pa- „ rum quid decidat; reos enim vos cre- „ ditis, & recte creditis. „ Euſebius Cæſarienſis aſſeruit, panem fieri Chriſti corpus, vinum vero ejus ſanguinē; quod eſt clare agnoſcere realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia. Euſebii verba refert Damaſcenus lib. 3. Parell. cap. 5. „ Multi peccatores cum „ Presbyteri ſunt, ſacris operantur, nec „ Deus eos averſatur; verum per Spi- „ ritum Sanctum propoſita dona con- „ ſecrant. At panis quidem pretioſum „ Domini corpus efficitur, poculum „ autem prætioſus Domini ſanguis. „ Cyrillus Jeroſolymitanus apud Bellarminum lib. 2. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 13. in Catecheſ. 4. Myſtagogica docet: neminē poſſe dogma præſentiæ realis Chriſti in Euchariſtia in dubium revocare, ſub his verbis: „ Cum Chriſtus ipſe ſic affirmet, atque „ dicat de pane: Hoc eſt corpus meum: „ quis deinceps audeat dubitare? Ac „ eodem quoque confirmante, & di- „ cente: Hic eſt ſanguis meus, quis in- „ quam, dubitet, & dicat, non eſſe „ illius ſanguinem? „ Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Joannem cap. 13. docet, Chriſtum non eſſe in Euchariſtia præſentem ſola fide, & charitate, ſed corporaliter, per hæc verba; „ „ Non negamus recta nos fide, chari- „ tateque ſincera, Chriſto ſpiritualiter „ conjungi, ſed nullam nobis conjun- „ ctionis rationem cum illo eſſe, id „ profecto pernegamus; idque a divinis „ Scripturis omnino alienum eſſe dici- „ mus.... An fortaſſis putas ignotam „ nobis myſticæ benedictionis virtutem „ eſſe? Quæ cum in nobis ſit, nonne „ corporaliterque facit communicatio- „ ne carnis Chriſti, Chriſtum in nobis „ habitare? „ Theodoretus, Epiſcopus Tyri in Syria, docuit corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia, & qui illud indigne ſumit, eſſe reum corporis, & ſanguinis Chriſti, ſub hæc verba: in Commentario ad cap. 11. epiſt. 1. ad Corinthios: „ Non ſolum undecim „ Apoſtolis, ſed etiam Judæ proditori „ pretioſum corpus, & ſanguinem im- „ pertiit..... Illud autem, *erit reus* „ *corporis & ſanguinis*: hoc ſignificat, „ quod quemadmodum tradidit ipſum „ Judas, ipſi autem inſultarunt, & eum „ probris, & convitiis allecerunt Judæi; „ ita eum ignominia, & dedecore affi- „ ciunt, qui ſanctiſſimum ejus corpus „ immundis manibus accipiunt, & im- „ pollutum, & inceſtum os immittunt.„

II. probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. de reſurrectione carnis.„ „ Caro corpore & ſanguine Chriſti ve- „ ſcitur, ut anima de Deo ſaginetur.„ Cyprianus lib. 2. Epiſt. ad Cæcilium:„ „ Videmus in aqua populum intelligi, „ in vino vero oſtendi ſanguinem Chri- „ ſti. „ Optatus Milevitanus lib. 4. contra Parmenianum. „ Quid eſt „ altare, niſi ſedes corporis & ſangui- „ nis Chriſti? „ Leo Magnus in ſua Epiſt. ad Clerum, & plebem Conſtantinopolitanam: „ In quo bacte- „ nus deſidiæ corpora jacuere, ut nec „ auditu diſcerent, vel lectione cogno- „ ſcerent, quod in Eccleſia Dei in om- „ nium ore tam conſonum eſt, ut nec „ ab infantium linguis veritas corporis, „ & ſanguinis Chriſti inter communio- „ nis Sacramenta tegetur? Quia in illa „ myſtica diſtributione ſpiritalis alimo- „ niæ hoc impertitur, hoc ſumitur: ut „ accipientes virtutem cæleſtis cibi, in „ carnem ipſius, qui caro noſtra factus „ eſt, tranſeamus. „ S. Gregorius Magnus hom. 22. in Evangelium: „ Quid „ ſit ſanguis Agni, non tam hauriendo, „ ſed bibendo didiciſtis, „

Obſtant I. Ex Origene Chriſtus ſic ſumitur in Euchariſtia, ſicut ſumitur in concione; ſed in concione ſumitur myſtice: ergo pariter in Euchariſtia. Pro majori propoſitione aſſeruntur ejus verba ex hom. 16. in Numeros:„ „ Bibere dicimus ſanguinem Chriſti, „ non ſolum Sacramentorum ritu, ſed „ etiam cum ſermones ejus recipimus. II. Euſebius lib. 3. de Eccleſiaſtica Theologia contra Marcellum Ancyranum cap. 12. explicat verba Chriſti Joann. 6. *Spiritus eſt, qui vivificat*; & dicit, quod Chriſtus docuerit ſpiritualiter intelligi debere, quæ dixerat de corpore, & ſanguine ſuo. III. Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 5. ſcribit: „ Guſtantes autem non „ panem, aut vinum, ut guſtare juben- „ tur, ſed antitypum corporis, & ſan-

gui-

„ guinis Chriſti ; „ Et ueinde ſubjungit : „ Sub typo panis datur tibi cor-
„ pus, & ſub typo vini datur tibi ſan-
„ guis. „ IV. Cyrillus Alexandrinus lib. 12. in Joan. comparat Euchariſtiam Eulogiæ; ſed Eulogia eſt corpus Chriſti figurative : etgo pariter Euchariſtia. V. Tertullianus lib. 1.contra Marcionem cap. 14. docet : Chriſtum repræſentare corpus ſuum in Euchariſtia : ergo eſt tantum in Euchariſtiæ repræſentative & figurative. IV. Cyprianus ſerm. de cœna Domini docet, quod Chriſtus corpus ſuum in Euchariſtia præſtat, ſanctificat, & benedicit, ac pie ſuſcipientibus dividit ; quæ verba intelligi non poſſunt, uiſi myſtice, & figurative.

Reſpondemus ad I. Quod Origenes diſtinguit duplicem Euchariſtiæ ſumptionem; unam, quæ fit Sacramentorum ritu ; alteram, quæ fit, quando ſermones ejus recipiuntur. In priore datur realiter corpus Chriſti, in poſteriore autem mere ſpiritualiter.

Ad II. dicitur, quod Euſebius excludit manducationem illam, qua corpus teritur, & dividitur dentibus, palato guſtatur, in ſtomachum vadit; quo quidem ſenſu Capharnaitæ intellegebant : ſed non negat manducationem ſacramentalem, qua corpus Chriſti modo mirabili & indiviſo in ſtomachum vadit, nec tamen conſumitur, aut ullam mutationem ſubiit. Sic ait P. Boucat, qui ſubdit : „ Hæc Euſe-
„ bii mens colligitur ex ejuſdem loco,
„ quem refert Sanctus Joannes Dama-
„ ſcenus lib. 3. Paralellorum cap. 45.
„ ecce verba : „ Multi peccatores,
„ cum Presbyteri ſint,ſacris operantur,
„ nec Deus eos averſatur : verum per
„ Spiritum Sanctum propoſita dona
„ conſecrat, ac panis quidem pretio-
„ ſum Domini corpus efficitur, pocu-
„ lum autem pretioſus Domini ſanguis.

Ad III. dicitur, quod Cyrillus non vocat Euchariſtiam figuram nudam, & vacuam, ſed figuram plenam, hoc eſt continentem corpus Chriſti. Antitypi autem nomen in Cyrilli Catacheſibus idem eſt, ac apud nos Sacramentum ; unde Catacheſi 4. ſcribit:„
„ Quare omni cum certitudine corpus
„ & ſanguinem Chriſti ſumamus, nam
„ ſub typo datur ſanguis, ut ſum-
„ pto corpore, & ſanguine Chriſti
„ efficians ei comparticeps corporis, &
„ ſanguinis ; ſic Chriſtophori erimus,
„ ideſt Chriſtum ferentes, cum ejus
„ corpus & ſanguinem in membra no-
„ ſtra receperimus. „ Porro ſi S. Cyrillus ſolam figuram inanem agnoviſſet, dubio-procul non ſic loquutus fuiſſet.

Ad IV. In aliquibus quidem bene comparatur Euchariſtia cum Eulogia, ſed non in omnibus. Cyrillus Alexandrinus loquutus eſt iu primo ſenſu, non autem in ſecundo.

Ad V. dicitur, quod Corpus Chriſti repræſentatur in Euchariſtia repræſentatione practica, non vacua, & inerti; quam ſic explicat P. Boucat. „ Du-
„ plex eſt ſecernenda repræſentatio,
„ una practica, ſpeculativa altera;prior
„ ipſam rem exhibet in ipſo Tertulliani
„ ſenſu,qui lib. 4. adverſus Marcionem
„ circa medium ait de Patre æterno: „ Itaque jam repræſentans eum *hic eſt filius meus &c.* „ Poſterior eſt pura
„ rei imago, ut videre eſt in tabella.
„ Tertullianus eo loco loquitur de pri-
„ ma repræſentatione ; ne mireris au-
„ tem ſi dicat corpus Chriſti repræſen-
„ tari in pane : cum enim Marcion,
„ quem debellat, contenderet creatu-
„ ras ſenſibiles a bono Deo non pro-
„ manare,argumentando ad hominem,
„ mentionem facit de Sacramentorum
„ ſymbolis, quæ vel ipſi Marcioniſtæ
„ ut bene habebant. Igitur de pane,
„ ut de ſymbolo, ſub quo realiter con-
„ tinetur corpus Chriſti, mentionem
„ facit. „

Ad VI. dicitur, quod Cyprianus loquitur de multiplici Euchariſtiæ effectu, & præciſe de præſentia ſubſtantiali Chriſti, connotative tamen, ſed non primario, & immediate : unde Cyprianus ipſe ſcribit : „ Hæc quoties
„ agimus, non dentes ad mordendum
„ acuimus; ſed fide ſicura panem ſan-
„ ctum frangimus.„Et deinde „conclu-
„ dit : „ Panis iſte communis in car-
„ nem, & ſanguinem mutatus. „

DIS-

DISSERTATIO CCCCXIII.

De præſentia reali Chriſti in Euchariſtia. Quomodo probetur ex humana ratione non impoſſibilitatis præſentiæ ejusdem? Quomodo ex conſenſione utriuſque Eccleſiæ Occidentalis, & Orientalis? Quomodo ex Gentilium loquendi modo circa ipſam?

PRo I. Diſſertationis parte ſufficit ad reſpondendum pro illa, Quæſito reſpondere, quod ſub his terminis proponi valeat, videlicet: An probari poſſit impoſſibilis realis præſentia Chriſti in Euchariſtia ex humana ratione & ſenſuum judicio? Cuiquidem quæſito ſic per ſequentem Concluſionem reſpondemus.

Dicimus I. probari non poſſe impoſſibilem realem præſentiam Chriſti in Euchariſtia ex humana ratione, & ſenſuum judicio.

I. probatur Concluſio. Humana ratio, & ſenſus hominis, non ſunt idonei ad judicandum, quod divina fides ſibi ſoli reſervavit, ut hominibus ad credendum proponat: ergo quicquid in contrarium dicat humana ratio, & ſenſus hominum velint, ſemper ſtat, quod impoſſibile non dicatur, quod divina fides nobis ad credendum proponit. Probatur antecedens. Humana ratio adeo tenuis eſt, ut pertingere non poſſit ad intelligendum illa, quæ ſupra ipſam ſunt: unde Apoſtolus 1. ad Corinth. 2. docet: *Animalis homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei. Stultitia enim eſt illi, & non poteſt intelligere. Inſuper ſenſus hominis non ſunt potentes ut percipiant, quæ Deus ab humanis ſenſibus ſegregavit, & ea revelavit non carni & ſanguini, ſed ſpiritui noſtro.* Et Chriſtus Matthei 16. dixit ad Petrum: *Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in Cælis eſt*; & cap. 11. *nemo novit filium, niſi Pater: neque Patrem quis novit, niſi filius, & cui voluerit filius revelare.*

II. probatur. Plus poteſt facere Deus, quam humana mens concipere: ergo in his, quæ facit Deus, non eſt ſufficiens ad judicandum humana mens a ſenſibus ducta, ſed a Dei virtute, & potentia roborata. Antecedens probatur ex illo Matthei 19. *Apud homines hoc impoſſibile eſt; apud Deum omnia poſſibilia ſunt*: & Auguſtinus epiſt. 37. alias 3. ad Voluſianum: *Dandum Deo aliquid poſſe, quod fateamur nos inveſtigare non poſſe. In talibus rebus tota ratio facti eſt potentia facientis.* Concinunt Ambroſius in epiſt. ad Romanos cap.4. *Magni meriti eſt apud Deum, qui contra ſcientiam ſuam Deo crediderit, non dubitans poſſe illum, utpote Deum, quod ſcit ſecundum mundi rationem fieri non poſſe.* Et ſanctus Chryſoſtomus hom. 6. in Joann. *De Deo loquimur, & quonam pacto interrogas? Nonne times? Nonne exhorreſcis? Quod ſi abs te quiſpiam quærat, quomodo immortalem vitam, & corpora, & noſtræ habituræ ſint animæ, nonne ridicula eſſet quæſtio? quia non humani eſt ingenii eaſdem inquirere; ſed credere tantum oportet: neque curioſius eſt inveſtigandum, quod ſufficientem habet ſui demoſtrationem, immenſam promittentis poteſtatem.* Et S. Hilarius lib. 1. de Trinit. num. 13. *Reſpuit captioſas, & inutiles Philoſophiæ quæſtiones fides conſtans, neque humanarum ineptiarum fal-*

Digitized by Google

fallaciis ſuccumbent, ſpolium ſe præbet veritas falſitati; non ſecundum ſenſum communis intelligentiæ Deum retinens, neque de Chriſto ſecundum mundi elementa decernens.

III. probatur. Multæ res naturales impoſſibiles apparent humanæ rationi, ac ſenſibus hominis, quæ tamen poſſibiles ſunt, & de facto exiſtunt: ergo a fortiori res ſupernaturales,quæ omnem humani ingenii captum excedunt, & totam humanæ ſapientiæ aciem effugiunt. Antecedens clare conſtat Eccleſiaſtes 3. *Mundum tradidit diſputationibus eorum, ut non inveniat homo opus,quod operatus eſt Deus ab initio uſque ad finem.* Et cap. 8. *Intellexi,quod omnium operum Dei nullam poſſit homo invenire rationem,& eorum, quæ fiunt ſub ſole, & quanto plus laboraverit ad quærendum, tanto minus inveniat.* Proinde in Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 1. loquens de præſentia Chriſti in Euchariſtia, dicit: eam, *etſi verbis exprimere vix poſſimus, poſſibilem tamen eſſe Deo, noſque, cogitatione per fidem illuſtrata, aſſequi eam poſſe, & conſtantiſſime credere debere.*

Opponunt I. Impoſſibile eſt, unum & idem corpus eſſe ſimul in pluribus locis; atqui hoc eveniret, ſi poneretur præſentia realis Chriſti in Euchariſtia: ergo &c. II. Impoſſibile eſt, verum corpus & naturale eſſe ſine quantitate; quantitatem eſſe ſine extenſione, impenetratione, ac diviſibilitate; ſed corpus Chriſti in Euchariſtia tale eſſet, ſcilicet modo inextenſo, penetrativo, ac indiviſibili: ergo &c. III. Impoſſibile eſt,accidentia eſſe ſine ſubiecto, quod eſt ſubſtantia; ſed in Euchariſtia remanent panis & vini accidentia, ſeu ſpecies, ſcilicet quantitas, qualitas, figura, color, ſapor &c. quæ erant ante conſecrationem; & tamen non remanet ſubſtantia panis, & vini: ergo &c. IV. Impoſſibile eſt,accidentia operari totum id, quod ſubſtantia ex ſe apta eſt operari; ſed ſubſtantiæ proprium eſt nutrire, corrumpi &c. quæ tamen in Euchariſtia tribuuntur accidentibus: ergo &c. V. Impoſſibilia ſunt; & Deo indigna, & abſurda, quæ ſecum fert præſentia realis Chriſti in Euchariſtia, ſcilicet in Pixide concludi, manducari, conculcari, corrumpi, a muribus corrodi. &c.

Reſpondemus ad I. Verum eſſe, quod unum & idem corpus naturaliter non poteſt eſſe in pluribus locis, nec circumſcriptive, nec definitive: divinitus vero & ſupernaturaliter poteſt eſſe in uno loco circumſcriptive, & in aliis definitive, ſeu ſacramentaliter; & hoc ſecundum diverſas Scholarum opiniones.Corpus autem Chriſti eſt in pluribus locis ſimul divinitus, & per ſummum divinæ virtutis miraculum, & quidem circumſcriptive inCœlo,in hoſtiis vero conſecratis definitive, & ſacramentaliter. Quod miraculum agnoverunt, & prædicaverunt Patres,præcipue Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio exclamans: *O miraculum! O Dei benignitatem! Qui cum Patre ſurſum ſedet, illa hora omnium manibus tenetur, ſeſeque volentibus dat complectendum, & accipiendum.* Gregorius Nyſſenus oratione Catechet. cap. 37. pariter exclamat: *Cum autem ſolum illud corpus, quod Deus ſuſcepit, hanc gratiam acceperit..... oportet conſiderare, quomodo fieri potuerit, ut unum illud corpus, quod tam multis fidelium millibus in univerſo orbe terrarum ſemper diſtribuitur, totum per partem ſit in unoquoque, & per ipſum in ſe totum maneat?*

Ad II. Duplex eſt reſponſio: Prima eſt illorum, qui negant quantitatem eſſe diſtinctam realiter a ſubſtantia; adeoque volunt, non implicare, verum & naturale corpus eſſe ſine quantitate; & hi ſunt Durandus, Arriaga &c. altera reſponſio eſt illorum, qui admittunt quantitatem eſſe accidens realiter diſtinctum a ſubſtantia, ut ſunt fere omnes Peripatetici; & hi diſtinguunt hanc propoſitionem: Implicat eſſe quantitatem ſine extenſione interna partium in ordine ad ſe, concedunt: ſine externa extenſione in ordine ad locum, negant: unde ait Tournely: „ Tria diſtinguenda „ ſunt in quantitate 1.extenſio externa „ & viſibilis, quæ eſt poſitio partium „ extra partes in ordine ad locum. 2. „ extenſio interna, quæ duplex eſt: alia „ entitativa,quæ non eſt propria quantitatis, ſed formæ materiali competit, quæ non eſt quanta, ſed penetrative ſe habet in materia; alia vero „ interna extenſio quantitativa dicitur, „ quæ conſiſtit in poſitione partium „ extra partes in ordine ad ſe, cum „ proxima aptitudine ad impetrationē, „ & re-

„ reſiſtentiam actualem. 3. Eſt actua-
„ lis impenetratio & reſiſtentia, qua
„ fit, ut unum corpus alteri non cedat,
„ ſed reſiſtat. Ex his tribus ſola exten-
„ ſio interna partium in ordine ad ſe,
„ cum proxima aptitudine ad impene-
„ trationem & reſiſtentiam actualem,
„ eſſentialis eſt quantitati; qua proin-
„ de privari non poteſt, & quæ corpori
„ Chriſti in Euchariſtia exiſtenti com-
„ petit; non enim confunduntur, &
„ permiſcentur inter ſe partes illius,
„ ſed unaquæque ordinem ſuum natu-
„ ralem ſervat in ordine ad ſe. Exten-
„ ſio vero externa & actualis impe e-
„ tratio fluit ab illa interna, tanquam
„ a cauſa: cum vero actuali iſta exten-
„ ſione privetur corpus Chriſti in Eu-
„ chariſtia: hinc fit, ut penetrative ſit,
„ indiviſibiliter, inextenſe, per modum
„ ſubſtantiæ, totum in tota hoſtia, &
„ totum in qualibet parte ejus. Reipſa
„ difficile id concipitur, aut potius non
„ concipitur a nobis: ſed quid mirum?
„ myſterium eſt, eoque nomine ab-
„ ſtruſum, reconditum a ſenſibus, &
„ ab humana ratione longe ſepoſitum:
„ nihilominus tamen optime probant
„ Orthodoxi, nullam eſſe internam, &
„ eſſentialem implicantiam, ut corpus
„ privetur, Deo ita volente, ſua actuali
„ extenſione, & impenetratione. „

Ad III. reſpondent Philoſophi Peripatetici, accidentia panis & vini remanere in Euchariſtia ſine panis & vini ſubſtantia, quæ deſtruitur, & in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti convertitur, & hoc fieri per miraculum. Attamen hi Philoſophi, qui ſunt de Ariſtotelis Schola, non conveniunt; aliqui enim volunt, quod accidentibus illis aliquod aliud ſubiectum aſſignetur; & hoc dicunt eſſe, vel aerem, vel corpus Chriſti, vel aliquod aliud. Qui dicunt aerem, ſunt Abaelardus, teſte S. Bernardo epiſt. 190. ad Innocent. II. etiam ſecundum quoſdam Magiſter ſententiarum in 4. diſtint. 12. & Albertus Magnus, qui voluit, quod accidentia ſecundum ſuum eſſe naturale deſtruantur, ſecundum vero ſuum eſſe intentionale in aere maneant. Qui vero dicunt corpus Chriſti eſſe ſubjectum accidentiū, itaut quemadmodum panis ante conſecrationem, ita fere Chriſti corpus poſt conſecrationem dicatur videri, frangi, dentibus teri, ita rem totam diſponente, & aptante ad ritum, & uſum myſterii; & hi ſunt Guilielmus a S. Theodorico contra Abaelardum cap. 9. Guitmondus Averſanus lib. 3. adverſus Berengarianos, qui panem & vinum etiam poſt conſecrationem ſupereſſe contendebant. Subdit Tournely: „ Eo revocari poſſunt ac de-
„ bent primo ii omnes, qui corpus Chri-
„ ſti in Euchariſtia corruptibile eſſe do-
„ cuerunt, quæ opinio tribuitur Iſido-
„ ro, Damaſceno &c. Secundo etiam
„ illis, quibus placuit nullum eſſe in
„ Euchariſtia velum, ita ut ipſum cor-
„ pus Chriſti non tantum crederetur
„ intrinſecus, ſed extrinſecus videretur,
„ contra quos ſcripſit Ratramnus. „

Denique alii Peripatetici voluerunt, & docent, accidentia illa ſine ullo ſubjecto remanere; & hæc eſt communior ſententia inter ipſos, quam defendunt Petrus Bleſenſis, Magiſter ſententiarum loco citato, & Joannes de Raguſio in oratione, quam habuit in Concilio Baſileenſi de communione ſub utraque ſpecie. Illi vero Philoſophi, qui non ſunt Ariſtotelici, nulla admittunt accidentia ſolida, & abſoluta, quæ a materia diſtinguantur; & quia ex fide tenendum eſt, quod facta conſecratione non remaneat panis & vini ſubſtantia, ſed ipſorum ſpecies, hoc eſt magnitudo, color, figura, ſapor &c. quæ erant antea; inde eſt quod dicunt, ad hoc ſalvandum, Deum in ſenſibus noſtris, & in anima easdem modificationes, ſeu impreſſiones, per ſeipſum operari ad præſentiam panis euchariſtici, quas operabatur panis ipſe ante conſecrationem, & etiamnum operaretur, ſi ad priſtinam ſuam rediret naturam. Sic explicat Tournely citatus, qui ſubdit pariter ad explicationem, & commendationem noſtri Patris Maignan: „ Non alia videtur mens fu-
„ iſſe celeberrimi Patris Maignan, e Fa-
„ milia Minimorum inſignis Philoſophi
„ ac Theologi; qui ſpecies ſenſibiles,
„ quas intentionales vocat, non aliud
„ eſſe docet, quam actionem ipſam
„ objectorum in ſenſus juxta doctrinam
„ S. Thomæ 3. p. q. 54. art. 1. ad 2. ubi
„ ait: *Quod aliquid videatur, fit per*
„ *actionem viſibilis ad viſum*. Cum au-
„ tem in Euchariſtia non ſuperſit panis
„ ſubſtantia, haud dubie agere illa in
„ ſenſibus non poteſt; & cum aliunde

„ acci-

„ accidentia abſoluta ſenſu ariſtotelico „ rejiciat dictus P. Maignan, neceſſe eſt „ in ejus mente Deum per ſeipſum ſupplere actionem ſubſtantiæ panis, facta in ſenſibus noſtris eadem modificatione, ac impreſſione, quam panis „ faciebat ante conſecrationem: id vero Deum poſſe, manifeſte docet S.Th. „ 1. p. q. 105. art. 7. *Erroneum eſt dicere, Deum non poſſe facere per ſeipſum omnes determinatos effectus, qui fiunt per quamcunque cauſam creatam*. Atque hac ratione 3. p. q. 76. art. 5. explicat modum, quo aliquando viſa eſt in Eucharistia caro, viſus eſt puer; „ Deum ſcilicet oculis repræſentante „ carnem, puerum, in ſignum & argumentum realis præſentiæ Chriſti „ in Eucharistia: „ Ad quæ inſuper addit idem Tournely ulteriora hæc verba, quæ maxime faciunt ad dictorum intelligentiam & confirmationem; & ſunt: „ Concilia nempe Lateranenſe, Florentinum, & Tridentinum, „ *accidentium* nomen hic non uſurpaſſe, ſed *ſpecierum*; ex quo inferunt „ Recentiores nonnulli, fide catholica „ certum ac definitum non eſſe, agnoſcenda eſſe ſolida, & abſoluta accidentia, quæ ſint a materia diſtincta in „ ſenſu peripatetico; ſed hoc unum hic „ ad fidem pertinere, totam ſcilicet „ panis, & vini ſubſtantiam converti, „ ſeu tranſmutari in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti: ſpecies vero, „ ſen accidentia remanere, ſenſuum „ quidem judicio certiſſimum eſſe; verum qnid ſint, & in quo conſiſtant „ ſpecies illæ, ſeu accidentia, Eccleſiam non determinaſſe, nec definiſſe. „ Qua propter quando Synodus Conſtant. ſeſſ. 8. damnavit iſtam Wicleſi „ propoſitionem, *in Eucharistia non manent accidentia ſine ſubiecto*, cenſura, inquiunt, non cadit præciſe in „ accidentia, quaſi vellet Synodus errorem eſſe illa negare, ſed cadit in „ ſubiectum illorum accidentium, hoc „ eſt in ſubſtantiam panis & vini, quam „ Wicleſus ſupereſſe dicebat. „

Ad IV. Dicitur, quod vel Deus operatur per ſeipſum eoſdem effectus, quos antecedenter operabatur ſubſtantia; vel quod dat accidentibus virtutem effectus illos producendi. Quapropter idem Tournely hæc ſubdit: „ „ Cnm enim, ut jam non ſemel obſervatum fuit, Deus in myſterio altaris „ nullum ſenſibile miraculum operari „ voluerit, ſed totus latere, ad fidei „ noſtræ exercitium; neceſſe fuit, ut „ permitteret, peracta conſecratione, „ ſymbola eucharistica eaſdem omnino „ in ſenſus noſtros impreſſiones facere, „ eoſdemque effectus ex iis ſequi, ac „ ante conſecrationem. Porro divinæ „ potentiæ non deeſt modus eoſdem „ effectus producendi, quos ipſa produceret panis ſubſtantia, ſi adeſſet. „ Namque dici poteſt, ut mox dictum „ eſt, vel Deum per ſe ad præſentiam „ Symbolorum Eucharistiæ corpora „ noſtra nutrire, & ſuſtentare: qui enim „ ea ex nihilo produxit, poteſt haud „ dubie ex ſe nutrire, & conſervare; „ vel Deum accidentibus dare virtutem nutriendi &c. vel denique corruptis accidentibus, cum ab iis recedit corpus Chriſti, Deum priorem „ reſtituere ſubſtantiam, per quam fiat „ nutritio: neque enim difficilius eſt „ eam iterum producere, quam de novo creare. Ut utſit, effectus illos produci fatemur; modum productionis „ ignoramus, quia myſterium eſt. „

Pro II Diſſertationis parte, in qua quæritur, quomodo præſentia realis Chriſti in Eucharistia probetur ex conſenſione utriuſque Eccleſiæ, Occidentalis, & Orientalis? Pro certo habendum eſt, conſenſionem hanc negari non poſſe, quoties probatur ex utriuſque Eccleſiæ teſtimoniis, quod in ea, quam per Apoſtolos ſemel acceperunt fidem de eadem præſentia reali, in ea ad hæc uſque tempora perſeverarunt. Qund in præſenti dicimus & probamus.

Dicimus II. Eccleſiam Occidentalem, & Orientalem, ſemper conveniſſe, ut crederent præſentiam realem Chriſti Domini in Eucharistia.

I. probatur de Eccleſia Occidentali. Et quidem P. Boucat primo loco affert Apoſtolos, qui Seculo I. floruerunt, & hujuſmodi præſentiæ luculenta teſtimonia exhibuerunt; & ſunt Paulus, & Andreas: ex II. Seculo profertur S. Pius I. Pontifex Romanus: ex III. citantur Tertullianus, & Cyprianus, quorum verba ſuperius retulimus: ex IV. laudantur Optatus Milevitanus lib. 4. contra Parmenianum, Hilarius lib. 8. de Trinitate, Ambroſius in lib. de Sacramentis: ex V. habemus Hieronymum, & Auguſtinum,

rum verba non ſemel laudata ſunt: Leonem Magnum in Epiſt. ad Clerum, & Plebem Conſtantinopolitanam, cujus hæc ſunt verba: „ In quo hactenus
„ nus deſidiæ torpore jacuere, ut nec
„ auditu diſcerent, vel lectione cogno-
„ ſcerent, quod in Eccleſia Dei in om-
„ nium ore tam conſonum eſt, ut ne-
„ que ab infantium linguis veritas cor-
„ poris & ſanguinis Chriſti inter Com-
„ munionis ſacramenta taceatur? Quia
„ in illa myſtica diſtributione ſpiritalis
„ alimoniæ hoc impertitur, hoc ſumi-
„ tur: ut accipientes virtutem cœleſtis
„ cibi in carnem ipſius, qui caro noſtra
„ factus eſt, tranſeamus: „ Et Gaudentium, qui tract. de Exodo, hæc habet: „ Ipſe naturarum Creator
„ & Dominus, qui producit de terra
„ panem, de pane rurſus, quia & po-
„ teſt, & promiſit, efficit proprium
„ corpus; & qui de aqua vinum fecit,
„ & de vino ſanguinem ſuum. „ Ex Seculo VI. & VII. habemus Gregorium Magnum, Romanum Pontificem, qui in hom. 22. in Evang. dixit: „
„ Quid ſit ſanguis agni, non tam au-
„ diendo, ſed bibendo didiciſtis. „ Rurſus lib. 4. Dial. cap. 58. „ Quis Fi-
„ delium habere dubium poſſit, in ipſa
„ immolationis hora ad Sacerdotis vo-
„ cem cœlos aperiri, in illo Jeſu Chriſti
„ myſterio Angelorum choros adeſſe,
„ ſummis ima ſociari? „ Tandem pro Seculis ſubſequentibus adducuntur alii ab eodem P. Boucat, & præcipue Liturgiæ, quibus Eccleſia Latina Seculis VII, VIII. IX. & X. utebatur.

II. Probatur de Eccleſia Orientali. Laudavimus ſupra Juſtinum in Apolog. 2. Irenæum lib. 4. cap. 34. & lib. 5. cap. Origenem hom. 13. in Exod. & aliis in locis: Laudamus modo Gelaſium Cyzicenum in lib. de actis Concilii Nicæni, cujus meminit Photius in Cod. 88. qui refert Dyatipoſim de Euchariſtia in Concilio Nicæno I. quæ hæc eſt lib. 2. cap. 30. „ In divina
„ menſa ne humiliter intenti ſimus ad
„ ad propoſitum panem & poculum;
„ ſed attollentes mentem fidei, intel-
„ ligamus, ſitum in ſacra illa menſa
„ agnum illum Dei, tollentem pecca-
„ ta mundi, incruente a Sacerdotibus
„ inmolatum: & pretioſum illius cor-
„ pus & ſanguinem vere nos ſumentes,
„ credere hæc eſſe noſtræ reſurrectio-
„ nis Symbola: propter hoc enim ne-
„ que multum accipimus, ſed parum,
„ ut ſciamus non ad ſatietatem, ſed ad
„ ſanctificationem ſumi. „ Referuntur hæc verba a Bellarmino lib. 2. de Euchariſtia cap. 10. qui teſtatur ea hæc ſcripſiſſe ex actis, quæ ſunt in Bibliotheca Vaticana. Alios Patres, & Scriptores pro ſequentibus ſeculis refert idem P. Boucat, apud quem inveniuntur quoque monumenta ſequentium ſeculorum uſque ad hæc noſtra tempora, & præcipue affert Diſputationē, quæ habita eſt inter Jeremiam, Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Lutheranos, de qua ſic loquitur:
„ „ Ut primum enim ad eum Confeſſio
„ Auguſtana pervenit; ſuam de tran-
„ ſubſtantiatione expoſuit mentem,
„ ſcilicet in ſua prima reſponſione c. 10.
„ p. 65. 66. Eccleſia Catholica ſic do-
„ cet panem mutari in idem corpus, &
„ eumdem ſanguinem Chriſti . . . . non
„ quod dederit Diſcipulis carnem,
„ quam ferebat manducandam, aut
„ quod deſcendat de Cœlo: Sed quia
„ tunc in cœna Domini, & nunc in no-
„ ſtro Sacrificio, invocatione, & gratia
„ Spiritus Sancti omnipotentis, qui ope-
„ ratur, & precibus ſacris, & verbis
„ Domini, corpus, & vinum in eumdem
„ Sanguinem ſuum. „ Unde ſenſus eſt,
„ Chriſtum non relinquere Cœlum, ut
„ ſit in altari, & ita dediſſe carnem
„ manducandam, ut amplius non foret
„ ſuperſtes; ſed illud ſit mutatione.
„ Hac explicatione ſolvitur difficultas
„ propoſita a Claudio Miniſtro. De-
„ mum in fine articuli ſic jugulat Cal-
„ viniſtas; Panis Corporis Domini, nec
„ eſt typus, aut figura, nec azymus,
„ Quum enim Græci vocant Euchari-
„ ſtiam panem fermentatum, ſenſus
„ eorum eſt, quod ille ſit materia hu-
„ jus Sacramenti. „ Poſt quæ ita concludit idem P. Boucat: „ *Jeremiam*
„ igitur, & Græcos omnes docere, &
„ tenere tranſubſtantiationem, ita clarum
„ apparuit Theologis Wirtembergenſi-
„ bus, ut iſti eos ad illam abnegandam
„ adducere tentaverint, ſed incaſſum;
„ namque Jeremias, reſponſione ſecun-
„ da n. 3. p. 240. iterum ita dilucide
„ hanc profitetur veritatem, ut illud
„ Lutherani ultro ingenue faſſi ſint, Igi-
„ tur Orientales a fide tranſubſtantia-
„ tionis non receſſerunt. „ Denique rem totam conficit idem P. Boucat ex facto Cyrilli Lucaris, qui fuit Patriar-

triarcha Conſtantinopolitanus; & hæc ſunt ejus verba: „ *Confirmatur* ex facto Cyrilli Lucaris. Iſte relictis Calviniſtarum operibus, eorum ſuſcepit „ errores, & ſuſcepta a Batavis pecunia ad Patriarchatum CP. pervenit: „ Verum luit perfidiæ pœnas, quippe„ qui in Synodo a Græcis habito & proſcriptus, & in exilium miſſus fuerit, „ patrocinante Turcarum Imperatore, „ & tum multoties in ſedem reſtitutus, „ & toties etiam relegatus, tandem „ laqueo ultimum clauſit diem. *Cyrillo* „ Lucari è vivis ſic erepto, Cyrillus „ Beroenſis, ejus ſucceſſor, coegit „ Concilium, in quo aderant Patriarchæ Alexandrinus, & Jeroſolymitanus, cum viginti circiter Epiſcopis, „ illique iterum anathema dictum eſt: „ Primo, quia dixit Eccleſiam Orientalem idem ſentire, ac Calvinum: ſecundo, anathema ei, qui docet, & credit, panem, qui offertur, & vinum, „ non mutari benedictione Sacerdotis, „ & virtute Spiritus Sancti, in verum „ Corpus, & verum Sanguinem Jeſu „ Chriſti. Cui definitioni parere non „ dubitarunt omnes Populi. *Parthenius* etiam Cyrilli ſucceſſor, quique „ ejus molitus fuerat exilium, novam „ adunavit Synodum ex viginti quinque Epiſcopis; in eo Moſcoviæ Metropolitanus aderat; ibique rurſus „ articuli Cyrilli Lucaris proſcripti „ ſunt: Ejus fides, ejus eſt peculiaris, „ nec eſt Eccleſiæ Græcæ. Acta iſtius „ Concilii referuntur ab Allatio. Præſules vero, loquendo de Cyrillo Lucari, ſic habent: Ita deſtruit Euchariſtiam divinam, ut ei nudam figuram „ relinquat ...... negat panem poſt „ conſecrationem eſſe verum Corpus „ Chriſti..... quod eſt impietatis meta ultima; Chriſtus enim non dixit; „ hoc eſt figura corporis mei, ſed meum „ corpus, & meus ſanguis. „

III. Probatur ex aliarum Eccleſiarum Orientalium cum Romana Eccleſia conſenſione. Et quidem I. ex Moſcovitis, de quibus Joannes Leſegre, Ferdinandi Archiducis Confeſſarius, teſtatur ex relatione Legatorum Joannis Baſilii, Ruſſorum Magni Ducis, ad Carolum V. per hæc verba: „ Conſecratio fit inter eos verbis a „ Chriſto pronuntiatis, eiſque talem „ tribuunt virtutem, quod ſtatim ac a „ Sacerdote pronuntiata ſunt, credunt „ creaturam cedere Creatori. „ Inſuper Olcarius Lutheranus, Bibliothecarius Ducis Holſtenii in ſua Epiſt. ad Dominum Ponchateau ſub die 14. Januarii anni 1667. hæc ſcribit: „ Quæ „ de hac re, Ruthenos credere tranſubſtantiationem, ſcripſi, non fuerunt mea ſomnia, ſed accepi ex ore „ eorum, qui hujus rei bene conſcii „ erant, nempe a Paſtoribus noſtræ „ Eccleſiæ in ipſa Moſcua, 2. Ab illis „ Zuaris interpretibus, qui a noſtra „ Religione diſceſſerant in Ruthenicam. 3. Ab ipſis Ruthenicis mercatoribus, immo ab ipſis Sacerdotibus, & Monachis ...., Si quis inſuper meæ relationi non vult credere, „ ducat in conſiderationem Epiſtolam, „ quam Joannes, Metropolita Ruſſiæ, „ ſcripſit ad Papam... in qua mentionē „ facit tranſubſtantiationis. „ Denique hoc ipſum aſſerit Papias Ligaridius, Gazæ Epiſcopus, in Epiſtola de Græcorum & Moſcovitarum fide, data ad D. De Lilienthal, pro Sueciæ Rege Moſcuæ reſidentem, ann. 1666. Ea vero in Epiſtola, Moſcuæ conſcripta, & miſſa deinceps ad magnum Sueciæ Cancellarium, ſic loquitur: „ Manifeſte conſtat, nullatenus nos admittere impanationem auditam, & „ prædicatam in hoc ferreo noſtro ſæculo tantummodo, neque ſimiliter „ amplectimur figuram ſymbolicam, „ typicam repræſentationem, ſed realem tranſubſtantiationem, tam Græci, quam Latini fatemur. „ II. Ex Melchitis & Syris, quorum fidem exhibet Abrahamus Echellenſis, Maronita, ſcribens ſupra Cathalogum librorum Chaldæorum, qui ſcriptus fuit ab Abdjeſu, Epiſcopo Neſtoriano, quod opus Melchitæ Orientales recipiunt, ſub his verbis: „ Cum Sacerdos ſtans ante altare orat,... virtute „ & conſecratione ſua hæc efficit; ut „ panis fiat corpus, & ut vinum mixtum aqua fiat ſanguis; ita ut nil quidquam quod ſit craſſum, & terrenum „ remaneat. „ Hoc ipſum docent Liturgiæ Ægyptiacæ, quæ ab his frequentantur populis. Videri etiam poterunt Liturgiæ Ægyptiacæ, quæ apud ipſos ſunt in uſu. III. Ex Armenis, de quibus Lanfrancus in ſuo libro contra Berengarium ſcribit: „ Interroga Græcos & Armenos, & univerſaliter omnes Chriſtianos cujuſcumque

„ cumque nationis, & reſpondebunt ti-
„ bi, ſe eandem nobiſcum fidē tenere.„
Scilicet de Euchariſtia. Addit P.Boucat hoc aliud inſigne documentum,
præter cætera, quæ etiam luculente
adjungit: „ Eadem unio Armenorum
„ cum Eccleſia Romana illibata per-
„ manſit a Gregorio IX. uſque ad Be-
„ nedictum XII. Anno 1318. Offinius
„ Rex ad Joannem XII. Legatos miſit,
„ unionis renovandæ cauſa, inter quos
„ unus erat Epiſcopus: eis autem, re-
„ ferente Rainaldo ad annum 1318. hęc
„ profeſſio fidei data eſt: „ Sacramentum Euchariſtiæ ex azymo conficit
eadem Eccleſia Romana, tenens, &
docens, quod in ipſo ſacramento panis vere tranſubſtantiatur in Corpus
Chriſti, & vinum in Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti. „ Porro pro-
„ feſſionem juris publici fecit ille Epi-
„ ſcopus in conſpectu Summi Pontifi-
„ cis, & Cardinalium: hæc omnia re-
„ fert Joannes XII. in ſua ad Regem
„ Armenorum Epiſtola, & in altera ad
„ Patriarcham, & Epiſcopos Armenos.
„ Hinc colligitur, eos in hac fide per-
„ manſiſſe ab anno 1053. uſque ad an-
„ num 1348. Tametſi autem Armeni
„ in fide nutaverint, ſecundum quod
„ fuerunt conjuncti, vel divulſi ab Ec-
„ cleſia Romana, nuſquam tamen præ-
„ ſentiam realem abnegaverunt; appa-
„ ret quippe & in Catholicis, & in Schiſ-
„ maticis, eadem fides; quod ulterius
„ probatur ex iis, quæ acta ſunt in Con-
„ cilio Florentino, ad quod ab Euge-
„ nio IV. advocati ſunt. Tunc poſtu-
„ latum eſt ab eis I. ut apponerent
„ Symbolo, *Filioque*. 2. Ut reciperent
„ Concilii Calcedonenſis definitionem
„ circa duas naturas; ſed de præſentia
„ reali & tranſubſtantiatione non lo-
„ quitur Summus Pontifex Eugenius
„ IV. „ IV. ex Jacobitis, Maronitis,
Coptitis, & Æthyopis, quorum documenta ab eodem P. Boucat referuntur.

Opponunt I. Partes priorum ſeculorum nihil præter figuram in Euchariſtia agnoſcebant, & præcipue Græci, & & ſunt S. Ephrem, in libro de natura Dei curioſe non ſcrutanda, hæc habet: „ Diligenter intuere, quomodo
„ in manibus panem accipiens, bene-
„ dixit, ac fregit in figuram immacula-
„ ti corporis ſui, calicemque in figuram
„ pretioſi ſanguinis ſui benedixit, de-
„ ditque Diſcipulis ſuis: Et eſto tu quo-
„ que ſacramentorum ejus particeps. „
II. S. Epiphan. in expoſitione fidei, & in Anacephalæoſi de Euchariſtia, negat realem Chriſti præſentiam, dum dicit: *Cibus quidē panis eſt, ſed virtus in eo eſt ad vivificationē*, ſed verba hæc important virtutem vivificantem in pane, nunquam vero Chriſti corpus: ergo &c. III. Heſychius, qui vixit VII. Seculo, agnoſcit in Euchariſtia ſanguinem intelligibilem, hoc eſt metaphyſicum & imaginarium; ſed hoc non importat niſi figuram: ergo &c. Verba Heſychii ſunt lib. 2. *Ipſe Dominus primus in cœna myſtica intelligibilem accepit ſanguinem, atque deinde calicem Apoſtolis dedit*. Idem Heſychius dicit, Euchariſtiæ reliquias comburendas eſſe igne; ſed hoc dici non poteſt de corpore Chriſti: ergo in Euchariſtia non agnoſcebat verum & reale corpus Chriſti. IV. Doctrina de ſola corporis & ſanguinis Chriſti figura in Sacramento altaris habet etiam antiquitatem ſuam, quippe ipſam tenuerunt Waldenſes, & ante hos Albigenſes.

Reſpondemus ad I. Chriſtum dediſſe Apoſtolis in figuram paſſionis ſuæ futuræ panem, quem fregit, & calicem, quem accepit, non vero in figuram corporis contenti ſub ſpeciebus illis; quod ſane fortiter confirmat P. Boucat, dicens: „ Immo hoc repugnat
„ vel ipſis terminis, & ſcopo S. Ephrem:
„ non enim omnem panem, omnem-
„ que Calicem dari in figuram a Chri-
„ ſto, ſed panem fractum, & Calicem
„ diviſum, ſeu Diſcipulis diſtributum,
„ qui corpus in cruce dilacerandum, &
„ calicem ſeu ſanguinem in ara crucis
„ fundendum, optime ſignificant; ſed
„ ab Euchariſtia realitatem non exclu-
„ dit. Hunc ipſum aperiunt ſenſum
„ iſta Sancti Præſulis ſubſequentia ver-
„ ba: „ Participa immaculatum corpus & ſanguinem Domini tui fide pleniſſima, certus quod agnum ipſum integre comedas.

Ad II. Epiphanius nomine virtutis vivificantis intelligit Verbum incarnatum, quod latet ſub ſpeciebus, non vero virtutem accidentalem, a Chriſto divulſam. Et hoc patet ex aliis verbis Epiphanii in Ancorato, in quibus etiam fatetur præſentiam realem Chriſti in Euchariſtia: „ Videmus
„ enim

„ enim Salvatorem ipſum panem in manus accepiſſe, ut in Evangelio legitur: quod a cœna ſurgens, hunc accepit, & gratias agens dixerit, hoc eſt corpus meum. *Hoc meum eſt hoc....* Neque quiſquam eſt, qui ei ſermoni fidem non adhibeat. Nam qui verum illud eſſe non credit, a gratia & ſalute prorſus excidit. „

Ad III. Heſychius vocat ſanguinem in Euchariſtia intelligibilem, non ratione ſui, ſed ratione modi cognoſcendi ipſum, & videndi: quod idem eſt ac dicere, quod Chriſtus in Euchariſtia oculis corporis non videtur, ſed conſpicitur tantum oculis mentis, quæ per fidem adjuvatur. Idem dicitur de reliquiis corporis, & ſanguinis Chriſti, quæ igni traduntur ut comburantur, non ratione ſui, ſed ratione ſpecierum; quod quidem non ſemel factum legimus, ne venirent in manus inimicorum, qui eas conculcarent; hoc teſtantur Algerus lib. 2. cap. 1. & Guitmundus lib. 2. Priori verba ſunt. „ Quod autem etiam a religioſis incendio tradi, & ibi diſparere dicuntur ipſæ ſacramentales ſpecies, non ad indignitatem Chriſti fit, quaſi ignibus exurendus tradatur, quod impoſſibile eſt, cum ſit, omnium elementorum Deus: ſed quotiess aliqua talis indignitas ipſi Sacramento negligenter acciderit, ut horrorem ſumendi incutiant ipſi ſenſuales ſpecies, quaſi ibidem Deus altiſſimo ſuo conſilio poſt mutationem ſuæ ſubſtantiæ remanere voluit, ignibus traduntur, ut oſtendant quod ſuum eſt, deficiendo & diſparendo ſine omni fæditate in illo puriſſimo elemento. „ Poſterioris verba ſunt: „ Sacramenti ſubſtantia nullatenus crematur, qualitates vero ſenſuales, quas ibidem poſt immutationem ſubſtantiæ Deus remanere altiſſimo conſilio voluit, oſtēdunt quod ſuum eſt. „

Ad IV. Non eſt quæcunque antiquitas, quæ fundat præſcriptionem, ſed illa tantum, quæ ſuam ducit originem a Chriſto per Apoſtolos; ſic porro eſt doctrina catholica, non autem illa Adverſariorum; quanvis concedatur, quod exordiū habeat a Waldenſibus, & Albigenſibus. Horum omnium novitatem oſtendit P. Boucat, qui ipſorum ortum, progreſſum, errores, & interitum, late deſcribit.

Pro III. tandem Diſſertationis parte, in qua quæritur, quomodo realis præſentia Chriſti in Euchariſtia probetur ex Gentilium loquendi modo circa ipſam? Præmittimus, hanc rationem probandi nos deſumure ex objectione, quam nobis faciunt Adverſarii, opponendo nimirum, quod Gentiles, etsi fuerint chriſtiani dogmatis & nominis hoſtes implacabiles, nihil tamen nobis exprobrarunt circa Euchariſtiam; quod utique feciſſent, ſi eis nota fuiſſet credulitas noſtra præſentiæ realis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini. Hoc autem facile videtur noſtris Adverſariis probare; tum quia Ethnici vel per ſeipſos poterant ſeſe fidelium cætibus immiſceri, & myſteria noſtra cognoſcere; tum quia per ipſorum ſervos, qui ſervi erat ſub Gentilium imperio, & nobiſcum Chriſtiani, poterant hoc ipſum ſcire; tum tandem, quia deſertores, & apoſtatæ religionis noſtræ, poterant quoque res noſtras ipſis detegere. Si igitur apud Paganos arctum ſilentium præſentiæ realis Chriſti in Euchariſtia invenitur ſignum eſt, quod nulla apud ipſos Euchariſtiæ cognitio fuit. His nihilominus non obſtantibus.

Dicimus III. Præſentiam realem Chriſti in Euchariſtia probari ex Gentilium loquendi modo circa ipſam.

I. probatur Concluſio. Apud primos Criſtianos lex ſilentii adeo obſervata fuit circa myſterium Euchariſtiæ, ut Paganis omnem aditum præcluſerint ad ipſam congnoſcendam; ergo ex ſilentio Paganorum, quatenus ipſum proveniebat ex ſilentio Chriſtianorū, non ſolum non impugnatur, ſed potius probatur præſentia realis Chriſti in Encharistia. Probatur antecedens. Lex ſilentii circa Euchariſtiam apud primos Chriſtianos manifeſte liquet ex diſciplina arcanii, de qua Emmanuel a Scheleſtrate publicavit Apologeticam Diſſertationem, eanque munivit multis veterum Patrum teſtimoniis; nimirum Tertulliani cap. 7. Apologetici, Origenis Lib. 1. contra Celſum, Julii I. Romani Pontificis in Epiſtola 3. ad Orientales, ubi Euſebianos maxime redarguit, quod *ſub externo Judice, præſentibus Catechumenis, & quod pejus eſt, Ethnicis, & Judæis, Chriſtianiſmum blaſphemantibus, quæſtionem de ſanguine & corpore*

pore

pore Chriſti habuerint. S. Gregorii Nazianzeni, oratione 42. S. Cyrilli Hieroſolymitani Catecheſi 6. Illuminatorum, ubi ait, miniſtros Chriſti *multa ſæpe loqui obtecte, ſeu obſcure, ut fideles, qui rem tenent, intelligant, & qui non tenent, ou lædantur*. S. Cyrilli Alexandrini lib. 7. contra Julianum, *Plurima de his alia & vera dicerem..... niſi profanorum aures metuerem*. S. Chryſoſtomi hom. in 1. ad Corinth. *Volo quidem aperte dicere: non audeo vero propter eos, qui non ſunt initiati; ii enim difficiliorem nobis faciunt expoſitionem, ut qui nos cogunt vel non aperte dicere, ut eis arcana enuntiarem*. S. Auguſtini Sermone 4. de Jacob, & Eſau, Epiſtola 120. cap. 19. in Pſal. 33. Theodoreti Dialogo 2. ubi Orthodoxus ait: *Aperte dicendum non eſt; veriſimile enim eſt adeſſe aliquos myſteriis non initiatos. Eraniſtes reponit: Reſpondeatur ænigmatice*.

II. probatur. Ipſimet Pagani opponebant nobis occultam myſteriorum noſtrorum celebrationem; & quia hæc ut plurimum noctu fiebat, inde eſt quod Chriſtianorum gentem vocabant latebroſam, ac lucifugacem nationem; ut dicebat Cæcilius apud Minucium Felicem: *Latebroſa & lucifugax natio in publicum nota, in angulis garrula..... Cur occultare, & abſcondere quidquid colunt, magnopere nituntur? Cum honeſta ſemper publico gaudeant; ſcelera ſecreta ſint*. Eadem habet Celſus apud Origenem lib. 1. adverſus eundem. Igitur noſtra ignorabant.

III. probatur. Compertum habemus, quod vel ſervi Chriſtianorum, vel Chriſtianæ Religionis Apoſtatæ, Euchariſtiæ myſterium Ethnicis manifeſtabant; & de hoc querebatur S. Julius, Romanus Pontifex, apud Oecumenium, qui hoc narrat in Commentario in 3. epiſt. S. Petri cap. 3. in fine, ubi ait, ſe ex S. Irenæo didiciſſe: *Quod cum Græci ſervos Chriſtianorum in divinis myſteriis edoctos apprehendiſſent, ipſiſque vim inferrent, ut videlicet arcanum quidpiam ab his de Chriſtianis diſcerent; hique ſervi non haberent quomodo vim inferentibus ad delectationem, & gratiam loquerentur, præterquam quod a Dominis audierant, divinam participationem eſſe ſanguinem & corpus Chriſti, exiſtimantes ipſi, quod vere ſanguis & caro eſſet, hoc reſponderint inquirentibus. Illi vero id ſumentes, tanquam reipſa hoc perageretur a Chriſtianis, id aliis quoque manifeſtabant Græcis; & martyres Sanctum, & Blandinam tormentis id fateri cogebant*. Hoc ipſum confirmat Euſebius lib. 5. hiſt. cap. 1. Ex quibus duo ſe colligere teſtatur Tournely, & hæc ſunt: „ Ex quo Oecumenii teſtimonio duo „ collig. 1. ſervos illos Chriſtianorum „ aperuiſſe illis Græcis, quodnam eſſet „ Euchariſtiæ myſterium apud Chri- „ ſtianos, nempe corpus & ſanguinem „ Chriſti: 2. Græcos illos exiſtimaſſe, „ eſſe ſanguinem & corpus humanum, „ quod pro more aliorum ciborum diſ- „ cerperetur, & coqueretur, ad man- „ ducandum. „

IV. probatur ex modo loquendi Gentilium circa Euchariſtiam, ſcilicet ex criminationibus, quas propter ipſam de Chriſtianis faciebant, & de injuriis, quas in Chriſtianos ſpargebant. Et quidē nos accuſabant infanticidii, & epularum, quas vocabant Thyeſteas; quod totum ſic comprehendit & refert citatus Tournely, ſub his verbis: „ Atque hinc famoſa illa & pervulgata „ Gentilium in Chriſtianos criminis in- „ fanticidii accuſatio, cujus mentionem „ faciunt quotquot pro Chriſtiana Religione Apologias adornarunt ex Ve- „ teribus Juſtinus, Athanagoras, Ter- „ tullianus, Minucius Felix, Arnobius. „ Non aliud enim videtur fuiſſe hujus „ accuſationis fundamentum, quam „ Euchariſtiæ myſterium. Quid enim „ aliud deſignaſſet *infans ille, farre con- „ tectus, & occiſus, cujus Chriſtiani ſi- „ tienter ſanguinem lambunt, & certatim „ membra diſpertiunt*; ſicut accuſat Cæ- „ cilius apud Minucium Felicem in „ Octavio? „ Hinc apud Euſeb. lib. 5. „ hiſt. cap. 1. „ Servi Chriſtianorum ip- „ ſis objiciunt, & exprobrant Thyeſteas „ quaſdam cœnas, & inceſtos Œdipi „ concubitus. Thyeſteæ autem illæ cœ- „ næ, in quibus fingebant infantis car- „ nem a Chriſtianis comedi, non aliud „ quam Euchariſtiam deſignabant. Sci- „ licet, ut fieri ſolet in iis, quæ fama „ tantum & rumore quodam confuſo „ cognoſcuntur, & aliquid veri falſo „ admixtum: fundamentum enim ac- „ cuſationis, aut potius occaſio, verum „ ſupponebat, nempe a Chriſtianis man-

„ du-

„ ducari & bibi Chriſti corpus & ſan-
„ guinem ; ſed illud multis falſis &
„ putidis fabulis adulterabant Gentiles,
„ cum vivum corpus mactari, diſcerpi,
„ & cruento modo comedi, mentieban-
„ tur : „ Igitur falſum eſt, nihil Paga-
nos audiviſſe, nec objeciſſe Chriſtia-
nis de myſteris Euchariſtiæ.

Obſtant I. Arcanum hoc, ſi fuiſſet, ob-
jeciſſent Ethnici Chriſtianis; ſed non
objecerunt : ergo non fuit. II. de hoc
ſilentio nec pariter Scriptores no-
ſtri fuſe, & univerſaliter ſcripſerunt :
ergo ſignum eſt, quod vere in obſer-
vantia non fuit. III. Pagani non ob-
jecerunt Chriſtianis, quod manduca-
rent Deum ſuum; quod ipſorum Deus
eſſet panis; & alia ſimilia : ergo Eu-
chariſtiæ myſterii veram cognitionem
non habuerunt. IV. Julianus Apoſta-
ta, quia fuerat Chriſtianus, veram
notitiam Euchariſtiæ noſtræ habebat;
& tamen in ſcriptis ſuis, contra nos
factis, nihil de Euchariſtia dixit, nec
nobis exprobravit quod in Euchari-
ſtia credimus. V. Infanticidium, quod
Pagani nobis opponebant, non pro-
veniebat ex Euchariſtiæ myſterio, ſed
ex Gnoſticorum ſceleribus, quæ om-
nium Chriſtianorum communia cre-
debant. VI. Gentiles alia Chriſtia-
norum myſteria ita irridebant, ut ea-
dem ipſimet per ironiam, & per con-
temptum, inter ſuos replicarent; ut
multoties factum legimus de Baptiſ-
mo, cum Gineſio, & cum aliis; ſed
hoc non legimus factum cum aliquo
de Euchariſtia; ergo ſignum eſt no-
bis, quod de Euchariſtia noſtra nul-
lum certum lumen Infideles habe-
bant.

Reſpondemus ad I. quod Pagani confu-
ſe & obſcure audiebant quæcunque
de myſterio hoc dicebantur; & non
erat iiſdem locus, ut de rei veritate
a Chriſtianis edocerentur; ac proinde
nobis non objiciebant veram myſterii
noſtri, & realem mentionem, quam
neſciebant, ſed tantummodo oppo-
nebant, quod vulgo dicebatur de Chri-
ſtianis, ſcilicet ſolitos fuiſſe in myſte-
riis ſuis corpus Dei ſui comedere;
modum autem ignorabant illius man-
ducationis, & modum pariter neſcie-
bant, quo Chriſtus in Euchariſtia ab-
ſconditus permaneret. Et ex hoc fuit,
quod Auguſtinus lib. 20. contra Fau-
ſtum cap. 13. ſcripſerit : *Nonnullos
exiſtimaſſe apud Chriſtianos Cererem,
& Liberum coli* : & Maximus Maudu-
renſis apud eundem Auguſtinum Ep.
16. alias 43. incertus & dubius dice-
bat : *Quis eſt iſte Deus, quem vobis,
Chriſtiani, quaſi proprium vindicatis,
& in locis abditis præſentem vos videre
componitis?*

Ad II. dicitur, quod Oeconomiæ ratio-
ne Catholici, & Ethnicis, & Cate-
chumenis occultabant religionis my-
ſteria, non vero quod non crederent
realem Chriſti præſentiam in Eucha-
riſtia. De hac Oeconomia teſtatur
P. Boucat multum eſſe ſermonem in
in operibus Patrum, & apud etiam
Eccleſiæ Concilia, ſub his verbis : „
„ De hac Oeconomia multus eſt in ope-
„ ribus Patrum ſermo; eam commen-
„ dant Synodus Alexandrina apud S.
„ Athanaſium apol. 2. Cyrillus Hiero-
„ ſolymitanus cath. 6. Illuminatorum,
„ Epiphanius Hereſ. 42. Tertullianus
„ Apol. cap. 7. & lib. 2. ad uxorem
„ cap. 5. inter omnes vero Sanctus Ba-
„ ſilius de Spiritu Sancto cap. 27. his
„ verbis : Quos in primordiis Eccleſiæ
„ certos ritus præſcripſerunt Apoſtoli,
„ & Patres in occulto, ſilentioque my-
„ ſteriis ſuam ſervavere dignitatem.
„ Neque enim omnino myſterium eſt,
„ quod ad populares, ac vulgares au-
„ res offertur. Hæc eſt ratio cur quæ-
„ dam citra ſcriptum tradita ſunt, ne
„ dogmatum cognitio, propter aſſue-
„ tudinem, vulgo veniret in contem-
„ ptum. „

Ad III. eadem eſt reſponſio, ac ad pri-
mum.

Ad IV. ſic reſpondet Tournely : „ In-
„ certum plane eſſe, an nihil contra
„ iſtud myſterium objecerit Julianus :
„ ex tribus enim Libris, quos adverſus
„ Chriſtianam ſcripſit Religionem, unus
„ dumtaxat, & ne integer quidem, ſu-
„ pereſt apud S. Cyrillum Alexandri-
„ num, qui eum ex profeſſo confuta-
„ vit. Certe in primo illo Libro do-
„ ctrinam Euchariſtiæ Julianus impu-
„ gnandam ſibi non ſumpſerat, ſed in
„ ſecundo potius, in quo falſa, ut im-
„ pius loquitur, Evangeliorum prodigia,
„ ut pręſtigias erat impugnaturus. Dein-
„ de, etiamſi Julianus aliquid oblatraſ-
„ ſet contra myſterium Euchariſtiæ,
„ veriſimile eſt S. Cyrillum, qui ex illo
„ primo libro multa ſe reſecaſſe teſta-
„ tur, illud ſilentio præteriturum fuiſſe,

,, ne Ethnicis tantum myſterium pro-
,, dere cogeretur. Sic enim cum Julia-
,, nus Baptiſmum Chriſtianorum irriſiſ-
,, ſet, ut plane inefficacem purgandis
,, animis, cum ne corpora quidem ab
,, ullo morbo liberare poſſet, S. Cyril-
,, lus non explicat, quidquid Eccleſia
,, credit de virtute Baptiſmi; atque ſe
,, idcirco ſilere ſignificat, quia myſteria
,, prophanis nefas eſt aperire. „

Ad V. Sic reſpondet pariter & ſimiliter Tournely: „ Nefanda Gnoſticorum „
,, qui ſe Chriſtianos eſſe gloriabantur,
,, flagitia, auxiſſe quidem in animis
,, Gentilium ſuſpicionem criminis, de
,, quo poſtulabantur Chriſtiani, ſed ex
,, jam confuſa quadam myſterii Eucha-
,, riſtiæ notitia fundamentum habu-
,, erat ejuſmodi accuſatio. Quin ipſi
,, Gnoſtici non alio conſiglio infantem
,, inter ſacra trucidabant, ac ad man-
,, ducandum porrigebant, quam ut
,, Chriſtianorum Euchariſtiam, in qua
,, vera Chriſti caro manducatur, & ſan-
,, guis bibitur, ſacrilega & horrenda
,, imitatione repræſentarent: adeo ve-
,, rum eſt, accuſationi Gentilium occa-
,, ſionem primo dediſſe confuſam quã-
,, dam ac perturbatam myſterii Eucha-
,, riſtiæ cognitionem. „

Ad VI. Sacramenta illa, quæ Judæi irridebant, & per ironiam imitabantur, fuerunt apertiora & manifeſtiora Gentibus ipſis, quam Euchariſtiæ Sacramentum, quod Chriſtiani omni conatu ab ipſorum oculis, & cognitione arcebant; & inde fuit, quod de hoc Sacramento, vel penitus eſſent ignari, vel omnino non eſſent certi; itaut de ipſo non dubitarent. Quod potiſſimum conſtat, quia Sacras Synaxes noctis tempore peragebant, & ad eas nullum ex Ethnicis admittebant, & cum de eodem myſterio loquebantur, a ſuo conſortio Catechumenos etiam expellebant.

DISSERTATIO CCCCXIV.

De modo exiſtendi Chriſti in Euchariſtia. An ſit per Impanationem? An ſit per Conſubſtantiationem? An ſit per Tranſubſtantiationem? Et quomodo hæc explicetur?

DIximus in ſuperioribus, veram, realem, ac ſubſtantialem Chriſti præſentiam in Euchariſtia Calvinianos negare, & contra ipſos uſque modo pugnavimus: Diximus quoque, Lutheranos hac reali admiſſa præſentia, nullam admittere tranſmutationem ſubſtantiæ panis, & vini in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti, ſed utranque ſimul remanere; & hoc ad præſens impugnare debemus. Et quia tripliciter explicatur modus, quo Chriſtus ſit realiter præſens in Euchariſtia, ſcilicet per Impanationem, per Conſubſtantiationem, & per Tranſubſtantiationem; primum, & ſecundum modum hac in Diſſertatione confutamus, & tertium defendimus; qui ſolus verus eſt, & a Catholicis admiſſus. Et quia etiam hic tertius modus variis explicationibus a Scholaſticis proponitur, illam explicationem ſeligemus, quæ magis ad rem facere videbitur.

Ut autem ab Impanatione incipiamus,

hęc explicatur a defendentibus illam, quod ſit unio hypoſtatica Verbi divini cum pane ; ſcilicet, quod ſicut Verbum caro factum eſt uniendo ſibi unione perſonali humanitatem , non eam mutando , aut deſtruendo , ita etiam Chriſtus per conſecrationem , veluti per novam incarnationem, panem aſſumpſit, & cum eo intime conjunctus eſt in Euchariſtia. Devenientes modo ad Authores , ſeu Inventores hujuſce Impanationis , Berengarium , ejuſque diſcipulos fuiſſe , aſſerit Guitmundus lib. 1. de veritate corporis & ſanguinis Chriſti , ſub his verbis : *Rectis Eccleſiæ rationibus cedentes, nec tamen a ſtultitia recedentes, ut quaſi aliquo modo nobiſcum eſſe viderentur , dicunt ibi corpus & ſanguinem Domini revera , ſed latenter contineri , & ut ſumi poſſint , quodammodo (ut ita dixerunt) impanari . Et hanc ipſius Berengarii ſubtiliorem eſſe ſententiam ajunt* . Algerus vero , qui primum fuit Scholaſticus Leodienſis , & deinde Monachus Cluniacenſis , & floruit initio Seculi XII. teſtatur in prologo libri de Sacramento corporis, & ſanguinis Domini , ſuo tempore fuiſſe Impanatores : *Alii dicunt , panem non ſolum Sacramentum , ſed in pane Chriſtum quaſi impanatum , ſicut Deum in carne perſonaliter incarnatum* . Bellarminus quoq; lib. 3. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 11. primum Authorem Impanationis vult Rupertum, Abbatē Tutienſem, qui initio Seculi XII. mortuus eſt; at Gerberon, Monachus Benedictinus, eum ab hoc errore vindicavit.

Secundo , quidam Joannes Pariſienſis impugnavit hanc hypoſtaticam unionem panis cum Verbo, ſed excogitavit unionem hypoſtaticam panis cum humanitate Chriſti . Refert Thomas Waldenſis tom. 2. de Sacramentis cap. 65. Et hæc eſt explicatio erroris illius apud Tournely : „ Scilicet docuit ille, Chriſtum aſſumpſiſſe panem mediante corpore humanitatis, ut pro parte , ideſt quatenus corpus accipitur pro parte hominis , non pro toto homine , ita ut panis proxime uniatur corpori humanitatis Chriſti , & illo mediante ipſi Verbo ; quam opinionem ſe legiſſe teſtatur Waldenſis in Opuſculo illius Joannis Pariſienſis . „

Tertio , proſequitur idem Tournely ; „ Lutherus lib. de captivitate Babylonica , etſi clare ac diſtincte hanc Impanationem non doceat , iis tamen exemplis , ac loquendi formulis nonnunquam utitur , quæ ipſam non obſcure inſinuant . Aliquando enim dicit , *Corpus Chriſti eſſe cum pane , ſicut ignis in ferro candente* ; Aliquando ait , *Corpus Chriſti eſſe in pane , ſub pane, cũ pane*; aliquando inquit, veram eſſe hanc propoſitionem , *Panis eſt corpus Chriſti* , propter unionem panis cum corpore; ſicut vera eſt iſta, *Chriſtus homo eſt Deus* . „

Quarto , Oziander , famoſus inter Lutheranos , hanc hypoſtaticam unionem panis cum Chriſto propugnavit ; dixit enim hanc propoſitionem eſſe veram : *Hic panis Deus eſt* ; ſic refert Melancthon lib. 2. epiſt. 447. Kemnitius autem in 2. parte exam. Concil. Trid. ad cap. 4. ſeſſ. 13. aſſerit, vulgo Lutheranos hanc hypoſtaticam unionem panis cum Chriſto rejicere .

Quinto , loquentes modo de Conſubſtantiatoribus , fuerunt Berengariani nonnulli , qui dixerunt , utramque panis & corporis Chriſti ſubſtantiam in Euchariſtia conſociari, & conjungi; Teſtis eſt Guitmundus, nuper citatus; proinde Berengarius in Synodo Romana ſub Gregorio VII. anno 1079. huic fidei formulæ ſubſcripſit : *Confiteor , panem & vinum, quæ ponuntur in altari per myſterium ſacræ orationis, & verba noſtri Redemptoris , ſubſtantialiter converti in veram & propriam , ac vivificatricem carnem , & ſanguinem Jeſu Chriſti* : quæ ſane verba, *ſubſtantialiter* converti , directe opponuntur errori conſubſtantiationis. Addit Tournely ; „ Quod eodem Guitmundo teſte , lib. 1. & 3. in fine , nonnulli inter Berengarii impugnatores exiſtimarunt, eam Euchariſtiæ partem, quæ indignis & peccatoribus porrigitur , non converti in Chriſti corpus , ſed panem verum remanere : alii dicebant , panem converti quidem tempore conſecrationis in corpus , tempore vero diſtributionis , cum indignus acciperet, reſtitui panis ſubſtantiam , ac corpus Chriſti recedere . Verum , ne quid diſſimulemus , non videntur ii proprie inter Conſubſtantiatores numerandi, uti fecit Bellarminus; ſed inter eos, qui negarunt.

„ Corpus Chriſti vere & realiter ſumi „ ab indignis. „

Sexto, Durandus in 4. diſt. 11. quæſt. 3. vult, quod virtute conſecrationis forma panis convertatur in corpus Chriſti, materia vero panis uniatur cum anima, & divinitate Chriſti, & fiat materia corporis ipſius; & adducit exemplum nutritionis corporalis, per quam non mutatur materia panis, ſed quæ ante nutritionem erat materia panis, poſt nutritionem fit materia carnis hominis; non quidem recedente priori materia, ſed accedente dumtaxat nova forma. Hanc Durandi ſententiam Bellarminus lib. 3. de Euch. cap. 13. vocavit hæreticam, quia Concilium Trident. ſeſſ. 13. can. 2. expreſſe definivit, *fieri converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem*. Si igitur Concilium dicit converſionē eſſe totius ſubſtantiæ, nequit eſſe partis, ſcilicet formæ, & non materiæ, quæ eſt altera pars. Hanc Durandi opinionem ſequutus eſt Petrus Callius, Cenomenſis Paſtor; ſed ab Epiſcopo Bajocenſi fuit cenſura notatus, & illius cenſuræ humiliter ipſe ſe ſubjecit.

Septimo, alii defenderunt errorem huic Durandi ex diametro oppoſitum, aſſerentes nimirum, quod poſt conſecrationem remaneat forma ſubſtantialis panis. Refertur a S. Thoma, qui eam impugnat 3. part. quæſt. 75. art. 6.

Octavo, Lutherus, ut ſcribit Tournely: „ Extinctam ætate ſua Conſub„ ſtantiatorum doctrinam excitavit in „ libro de Capt. Babyl. anno 1520. ve„ rum in ea propugnanda varius, & in„ conſtans fuit. Aliquando liberum „ unicuique permittit, quod vellet ſe„ qui, cum nihil ea de re credendum „ fides præſcribat. Aliquando vero, „ ut in reſponſione ad Henricum VIII. „ Anglorum Regem, ait tranſubſtan„ tiationem eſſe blaſphemiam, & im„ pietatem. Subinde tamen quibuſdam „ Eccleſiis Italiæ permiſit, ut crederent „ panem & vinum tranſubſtantiari in „ in corpus & ſanguinem Chriſti. Ita „ colligitur ex Epiſtola Melancthonis „ data an. 1543. ideſt annis 12. poſt da„ tam ad Henricum VIII. reſponſio„ nem. Lege de hiſce variationibus „ eruditiſſimum Illuſtriſſimi Melden„ ſium Epiſcopi Opus tom. 1. pag. 53. „

Tandem idem Tournely concludit, quod ex intima unione panis eucharistici cum corpore Chriſti, & corporis cum Verbo, nata ſit opinio eorum, qui dixerunt, corpus Chriſti, quemadmodum & Verbum ipſum, eſſe ubique; ac proinde dicti ſunt *Ubiquiſtæ*; & hunc errorem amplexi fuerunt Brentius, Illyricus, & alii.

Tandem devenimus ad opiniones Scholaſticorum, qui in duobus diſcordant, quamvis in dogmate ipſo conveniant. Sunt etenim qui volunt, dogma ex Scripturis probari vix poſſe, ſed eſſe credendum propter Eccleſiæ definitionem; & inter hos eſt Durandus in 4. diſt. 11. quæſt. 1. num. 15. ubi docet, quod integre ſervata vera verborum conſecrationis ſignificatione, potuit manere ſubſtantia panis & vini, & reddi vera enunciatio ratione ſolius præſentiæ corporis & ſanguinis Chriſti. Durandum ſequuntur Paludanus in 4. diſt. 11. quæſt. 2. artic. 1. Ochamus in 4. quæſt. 6. Biel in can. Miſſæ, Scotus in 4. diſt. 11. quæſt. 8. de Alliaco in 4. quæſt. 6. art. 2. Inſuper non conveniunt Scholaſtici circa modum exponendi dogma; ſiquidem Durandus citato loco aſſerit, communem Theologorum ſententiam ſui temporis fuiſſe: *Converſionem panis in corpus Chriſti differre a creatione & annihilatione, & tranſmutatione naturali. A creatione quidem, quia illa fit ex nihilo, non autem iſta converſio, ſed habet ſubſtantiam panis pro termino, a quo: ab annihilatione vere, quia illa non habet terminum ad quem poſitivum, ſcilicet corpus Chriſti: a tranſmutatione vero naturali dixerunt eam differre, quia omnis tranſmutatio naturalis habet ſubjectum commune; hac autem converſio nullum habet commune ſubjectū.* Cardinalis vero de Alliaco in 4. diſt. 6. art. 11. ſcribens Seculo 15. has varias ſui temporis opiniones refert circa modum, quo Chriſtus in Euchariſtia præſens eſt. *Licet Catholici concordaverint in hoc, quod corpus Chriſti ſit in Sacramento, circa modum ponendi fuerunt diverſæ ſententiæ. Prima, quod ſubſtantia panis ſit corpus Chriſti; ſecunda, quod non remanet ſubſtantia, ſed reducitur in materiam per ſe ſtantem, vel aliam formam recipientem, & hoc ſive in eodem loco, ſive in alio, & corpus Chriſti coexiſtit accidentibus*

pa-

panis:& hęc opinio non poteſt reprobari, nec per evidentem rationem, nec per auctoritatem cogentem. Tertia fuit, quod remaneret ſubſtantia panis. Quarta & communior eſt, quod ſubſtantia panis non remanet, ſed ſimpliciter deſinit eſſe.

Denique rem conficere videtur circa Doctorum Scholæ varios opinandi modos citatus Tournely; ita quidem ut catholica veritas integra remaneat, quanvis a variis Scholaſticorum placitis diverſimode exponatur. Hæc igitur ſubdit citatus Author: „ Diſ-
„ ſentiunt non minus, tum circa natu-
„ ram actionis, per quam panis & vi-
„ num convertuntur in corpus & ſan-
„ guinem Chriſti: an ſcilicet actio illa
„ ſit annihilatio panis, & nova repro-
„ ductio corporis Chriſti; an tantum
„ ſimplex adductio rei jam productæ,
„ & novus dumtaxat conſervationis il-
„ lius modus; tum circa terminum il-
„ lius actionis; an nempe ſit ipſum cor-
„ pus Chriſti, an modus aliquis ab eo
„ diſtinctus; an intrinſecus ſit, vel ex-
„ trinſecus? Ipſa ætate Magiſtri ſen-
„ tentiarum excitatas fuiſſe ejuſmodi
„ Scholaſticas opiniones, colligimus
„ ex ipſo lib. 4. diſt. 11. In ipſo quoque
„ Tridentino Concilio inter Franciſ-
„ canos, & Dominicanos litem de illis
„ ſubortam fuiſſe novimus ex Hiſtoria
„ illius Concilii, quod pro more ſuo,
„ intactis Scholæ opinionibus, quod fi-
„ dei erat tantum definivit adverſus
„ Lutheranos, & Calviniſtas. Vaſquez
„ 3. par. quæſt. 75. diſp. 181. cap. 2. de
„ ejuſmodi quæſtionibus ſapienter ait,
„ *Recentiores Scholaſticos, quo magis ab*
„ *iis ſe extricare conati ſunt, eo majori-*
„ *bus difficultatibus ſe implicaſſe. Ex*
„ *quo etiam effectum eſt, ut myſterium fi-*
„ *dei noſtræ non modo difficilius ad expli-*
„ *candum, ſed etiam Adverſariorum*
„ *noſtrorum argutiis & cavillationibus*
„ *magis expoſitum fuerit*. Sic ille li-
„ bere & candide declarat mentem ſuā
„ circa ejuſmodi quæſtiones Scholæ,
„ quæ myſteriorum rationes, & mo-
„ dos explanare volunt. Unde ſatius
„ eſſet cum Magiſtro loco nuper citato
„ reſpondere, *Si quis modum, quo id*
„ *fieri poſſit, quærit, breviter reſpondeo:*
„ *Myſterium fidei credi ſalubriter poteſt,*
„ *inveſtigari ſalubriter non poteſt*. „

Dicimus I. poſt conſecrationis verba non eſſe amplius ſubſtantiam panis & vini, nec per Impanationem, nec per Conſubſtantiationem, ſed tantum per Tranſubſtantiationem; quæ conſiſtit in converſione totius ſubſtantiæ panis & vini in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti.

I. probatur Concluſio. Patres communiter aſſerunt, panem euchariſticum non eſſe panem communem, ſed eſſe Chriſti corpus, & quidem verum, proprium, naturale, prout fuit natum ex Virgine, cruci affixum, & pro nobis mortuum; ſed non poteſt panis eſſe verum Chriſti corpus per impanationem, nec per conſubſtantiationem, ſed tantum per tranſubſtantiationem; hoc eſt per ſui converſionem in corpus; ergo &c. Minor patet; quia quandiu manet Chriſtus in ſubſtantia panis, nonniſi figurato, & metaphorico ſenſu corpus Chriſti dici poteſt; Chriſtus vero ſenſu reali ſubſtantiali ac veriſſimo dixit, *Hoc eſt corpus meum*. Major autem principalis argumenti ſupponitur probata ſupra, ex his, quæ ſcribunt Patres: Ita S. Ignatius Epiſt. ad Smyrnæos, S. Irenæus lib. 5. cap. 1. Juſtinus Apolog. 2. Tertul. lib. 4. contra Marcion. cap. 40. Cyprianus epiſt. 63. & 54. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 4. myſtag. Ambroſius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. & lib. 6. cap. 1. Auguſt. ſerm. 71. alias 11. de verbis Domini. Gregorius Nyſſenus Oratione catachetica cap. 37. Hilarius lib. 8. de Trinit. Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. Cyrillus Alexandrinus epiſtola ad Neſtorium.

II. probatur. Patres ſimiliter aſſerunt, Chriſtum feciſſe de pane corpus ſuum, vel panem feciſſe corpus ſuum; ſed horum verborum non poteſt eſſe alius ſanus, & legitimus ſenſus, quam mutationis, & converſionis, ut ſcilicet Deus virtute ſua panem & vinum tranſmutet & convertat in ſubſtantiā corporis & ſanguinis ſui: ergo &c. Majorem oſtendunt Tertullianus lib. 4. contra Marc. cap. 40. S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 1. myſtagogica, S. Ambroſius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. S. Auguſtinus ſerm. 87. de diverſis, quem laudat Beda in cap. 10. I. ad Corinthios. Additur, quod omnes veteres Liturgiæ continent orationem, in qua Sacerdos a Deo poſtulat, ut dona ſan-

cta

cta ſua oblata efficiat corpus Chriſti; unde, ſubdit Tournely, non poteſt alius eſſe ſenſus verborum illorum, quam ille, quem diximus.

III. probatur. Sancti Patres quoque unanimiter dicunt, panem & vinum converti, mutari, tranſmutari, tranſire in corpus & ſanguinem; at horum verborum ſenſus nequit eſſe, ut duo maneant in Sacramento, ſed unum; ſcilicet corpus, vel ſanguis: ergo &c. Majorem propoſitionem indubitatam reddunt S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 4. jam citata, *Aquam*, inquit, *Chriſtus aliquando mutavit in vinum, & non erit dignus, cui credamus, quod vinum in ſanguinem ſuum tranſmutavit?* S. Ambroſius lib. de initiandis ſeu de myſteriis cap. 9. *Si tantum valuit ſermo Eliæ, ut ignem de Cœlo deponeret, non valebit Chriſti ſermo, ut ſpecies mutet elementorum? .... & qui potuit ex nihilo quod non erat, producere, non poteſt ea quæ ſunt, in id mutare quod non erat? Non enim minus eſt novas rebus dare, quam mutare naturas*. Audis, loqui S. Doct. de mutatione naturæ ſeu ſubſtantiæ? S. Gregorius Nyſſenus orat. Catachetica cap. 37. *Panis ſtatim per verbum tranſmutatur, ſicut dictum eſt a Verbo, hoc eſt corpus meum*; quod confirmat & illuſtrat comparatione panis materialis, qui a Chriſto dum in vivis eſſet comedebatur, atque in ejus convertebatur ſubſtantiam. S. Chryſoſtomus Hom. 83. in Matth. *Qui hæc dona ſanctificat, & transmutat, ipſe eſt (nempe Chriſtus.)* S. Joan. Damaſcenus lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 13. *Panis ipſe & vinum in corpus & ſanguinem Dei transmutaretur. Si requiras quonam pacto iſtud fiat: ſat tibi ſit audire, hoc fieri per Spiritum Sanctum; quemadmodum ex ſancta Dei genitrice Dominus ſibi ipſi carnem aſſumpſit, quæ in ſe ipſa ſubſiſteret: nec amplius quidquam nobis perſpectum eſt & exploratum, quam quod Dei ſermo verax efficax eſt, atque omnia poteſt; modus vero inveſtigari prorſus nequit*. Audis, quomodo vera fiat panis & vini ſubſtantialis mutatio in corpus & ſanguinem Chriſti? Etſi modum hujus converſionis aſſequi mens humana non valeat, exponit tamen & illuſtrat ibid. S Doctor, exemplo naturalis mutationis ciborum in ſubſtantiam viventium. *Illud vero dicere alienum non eſt, quemadmodum naturaliter panis per comeſtionem vinumque & aquo per potionem, in corpus & ſanguinem comedentis & bibentis transmutantur, ut nec corpus fiant aliud a corpore, quod prius extabat: ſic panem, qui in Protheſi præparatus fuit, vinum item, & aquam per Spiritus Sancti invocationem, & adventum, modo qui naturæ viribus, & conditione ſublimior eſt, in Chriſti corpus & ſanguinem converti, ut nequaquam duo ſint, ſed unum & idem*. Ex quibus verbis patet apertiſſime, non eſſe in Euchariſtia duo corpora, ſed unum; quod ſi unum, panis ſubſtantia non remanet ſimul cum corpore Chriſti; aliter eſſent duo corpora, non unum.

IV. probatur. Si tota ſubſtantia panis & vini in Euchariſtia convertitur, nihil earumdem ſubſtantiarum ſimul cum Chriſto in ipſa manet; ſed ita eſt ex Conciliis: ergo &c. Minor probatur. Synodus Romana ſub Gregorio VII. anno 1079. definivit: *Panem & vinum ſubſtantialiter converti in corpus & ſanguinem Chriſti*. Et Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. anno 1215. cap. *Firmiter*, adhuc clarius rem exponit ac definit: *Credimus ac confitemur, corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini veraciter contineri, tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem, poteſtate divina*. Concilium Florentinum in Decreto ſeu Inſtructione Armenis data, ait: *Verborum Chriſti virtute ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in ſanguinem convertantur*. Et Concilium Trid. ſeſſ. 13. cap. 4. can. 2. *Si quis dixerit, in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis & vini una cum corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti, negaveritque mirabilem illam & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini, quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſime tranſubſtantiationem appellat; anathema ſit*. Ad quæ ſuperaddit, ad argumenti explicationem ſimul ac corroborationem, ſæpius laudatus Tournely: *Qua in definitione tria obſervabis. 1. fieri converſionem totius ſubſtantiæ panis & vini in corpus & ſanguinem; ergo ſi tota convertitur*

ſub-

ſubſtantia, nulla ejus pars remanet: non materia, contra Durandum; non forma contra nonnullos tempore S. Thomæ. 2. *converſionem illam plane miram eſſe ac ſingularem; ergo nec ullum habet in natura exemplum, quia* ſingularis; *nec ab humana ratione comprehendi poteſt, quia* mirabilis; *hoc eſt tota in myſterio recondita. Unde inferes, exemplum nutritionis naturalis, in qua ſola remanente materia cibi, v. g. panis, forma dumtaxat ejus mutatur, ita ut quæ antea fuerat materia panis, vi nutritionis fiat materia carnis hominis; exemplum, inquam, illud, quo Græci non infrequenter utuntur, omni ex parte hic accuratũ non eſſe, in quo non eadẽ materia remanet.* 3. *Denique, remanere dumtaxat ſpecies panis & vini ſine panis & vini ſubſtantia. Hanc Concilii Trident. definitionem eludere conatur Durandi Commentator, Petrus Gally, quia ſcilicet, inquit ille, non remanet quidem in Euchariſtia materia panis, quatenus eſt panis materia, ſed quatenus per unionem illius cum anima, & divinitate Chriſti, fit materia corporis Chriſti. Verum mera hæc videtur illuſio, & argutia. Quomodo enim, rogo, materia, quæ, ante conſecrationem, panis fuit, poſt conſecrationem fit materia corporis Chriſti? An per ſui converſionem, ſeu mutationem, ſeu converſionem in materiam corporis Chriſti? Non certe in mente Commentatoris, qui putat eandem remanere portionem materiæ ſub forma diverſa. Ergo non mutatur ipſa panis materia, quæ pars eſt illius ſubſtantiæ; ac conſequenter totius ſubſtantiæ panis non fit converſio, contra expreſſam Concilii Tridentini definitionem: unde melius in opinione Commentatoris transformatio panis dici debet quam tranſſubſtantiatio, cum non materia, ſed tantum forma panis mutetur.*

Arguunt I. Chryſoſtomus in Epiſtol. ad Cœſarium Monachum, ſcribens contra Sinuſiaſtas, dictos Polemianos a quodam Polemio Anteſignano, docet naturam panis remanere in Euchariſtia; atqui per naturam S. Doctor intelligit eſſentiam, ſeu ſubſtantiam panis, non autem ejus proprietates, & accidentia: ergo &c. Major patet ex verbis ejuſdem Chryſoſtomi, quæ hæc ſunt: *Unus Filius, unus Dominus, idem ipſe proculdubio unitarum naturarum unam dominationem, unam poteſtatem poſſidens, etiamſi non conſubſtantiales exiſtunt, & una quæque incommixtam proprietatis conſervat agnitionem, propter quod inconfuſa ſunt duo. Sicut enim antequam ſanctificetur panis, panem nominamus: divina autem illum ſanctificante gratia, mediante Sacerdote, liberatus eſt quidem ab appellatione panis; dignus autem habitus dominici corporis appellatione, etiamſi natura panis in ipſo permanſit, & non duo corpora, ſed unum corpus Filii prædicamus. Sic & hic divina intendente corpori natura, unum Filium, unam perſonam, utraque hæc fecerunt.* Minor vero probatur; tum quia proprietas neque eſt, neque vere dici poteſt natura; tum etiam, quia in illis verbis Chryſoſtomus impugnat Sinuſiaſtas, qui dicebant divinitatem commixtam eſſe cum corpore, & ſubſtantiarum factam eſſe confuſionem. Hoc negat S. Doctor, & adducit Euchariſtiæ exemplum: at autem ut valeat ſimilitudo, opus eſt, ut in Euchariſtia maneat panis inconfuſus, & incommixtus cum corpore Chriſti. II. Theodoretus in dialog. 2. qui appellatur *Inconfuſus*, Eutichiano, qui probat in Chriſto poſt Aſcenſionem factam eſſe mutationem naturæ humanæ in divinam, ſicut in Euchariſtia poſt conſecrationem fit Symbolorum mutatio in corpus Chriſti, reſpondet, Symbola non recedere a priori ſua natura, ſed manere in priori ſua ſubſtantia, licet contineant corpus Chriſti; atqui hoc idem eſt, ac aſſerere ſimul cum corpore & ſanguine Chriſti remanere in Sacramento Euchariſtiæ ſubſtantiam panis & vini: ergo &c. III. Gelaſius, Romanus Pontifex, qui ſedit an. 492. in lib de duabus Chriſti naturis, ſcribit. *Certe Sacramenta, quæ ſumimus, corporis & ſanguinis, Chriſti, divina res eſt; propter quod & per eadem divinæ efficimur conſortes naturæ...... Sicut igitur in hunc, ſcilicet in divinam, tranſeunt, Sancto Spiritu perficiente, ſubſtantiam,* (nempe Sybola Sacra) *permanente tamen in ſuæ proprietate naturæ; ſic illud ipſum myſterium principale, cujus nobis efficientiam virtutemque veraciter repræſentant, ex quibus conſtat proprie permanentibus unum Chriſtum, quia integrum verumque permanere demonſtrant.*

ſtrant. Ex quibus verbis eadem ratio exurgit contra tranſubſtantiationem, quæ nuper adducta ex comparatione Euchariſtiæ cum Incarnatione. IV. Rupertus, Abbas Tuitienſis, lib. 2. de divinis Officiis cap. 2. & 9. admiſit unionem hypoſtaticam inter panem & corpus Chriſti, quæ eſt ſimilis illi, quæ eſt inter Verbum, & Humanitatem. Et quidem cap. 2. habet: *Similiter unum Verbum, & olim carnem de Maria Virgine ſumpſit, & nunc de altori ſolutarem hoſtiam accipit.* Et cap. 9. ait: *Materia vel ſubſtantia ſacrificii quod erat tunc, & nunc eſt in manibus Pontificis noſtri, non ſimplex eſt, ſicut nec Pontifex jure ſolius divinæ vel ſolius humanæ ſubſtantiæ eſt. Eſt enim tam in Pontifice, quam in Sacrificio divina ſubſtantia, & terrena. Terrena in utroque eſt id, quod corporaliter, vel localiter videri poteſt: divino in utroque Verbum inviſibile eſt, quod in principio erat Deus apud Deū. Nam, cum diceret idem magnus Pontifex panem & vinum teneris, Hoc eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus: vox erat Verbi incornati, vox æterni principii, Verbum antiqui conſilii. Verbum, quod humanum acceperat naturam, id eſt in carne manens, panis & vini accipiebat ſubſtantiam vita media, panem cum ſua carne, vinum cum ſuo jacebat ſanguine. Quemadmodum in corporis ſenſibus menti, & corpulento aeri media lingua intervenit, & utramque conjungens unum ſermonem efficit, quo in aures demiſſo, id quod audibile eſt, cito obſumitur, & tranſit, ſenſibus autem ſermonis, & in dicente, & in eo qui audit, integer permanet, & inconſumptus. Sic Verbum Patris carni, & ſanguini, quem de utero Virginis aſſumpſerat, & pani ac vino, quod de altori aſſumpſit, medium interveniens, unum ſacrificium efficit, quod cum in ora fidelium Sacerdos diſtribuit, panis & vinum abſumitur & tranſit.*

Reſpondemus ad I. Chryſoſtomum per naturam non intelligere ſubſtantiam & eſſentiam, quæ eſt primum conſtitutivum cujuslibet rei; ſed intelligere ſenſibiles rei proprietates, ſeu ſpecies, vel accidentia, quæ remanent poſt conſecrationem. Et hæc reſponſio hoc argumento probatur; quia Chryſoſtomus dicit, ita remanere naturam panis, ut tamen expreſſe neget duo eſſe corpora, quemadmodum in Chriſto non ſunt duo Filii; ſed ſi per naturam intelligeret ſubſtantiam, & eſſentiam rei, negare non poſſet, in Euchariſtia duo eſſe corpora, ſcilicet panem & corpus Chriſti; ſi vero intelligeret per naturam ſolas proprietates ſenſibiles, hoc eſt ſpecies, vel accidentia panis, recte concluderet unum eſſe corpus, non duo; quia accidentia, vel ſpecies non componunt, & efficiunt ſubſtantiam panis & corporalem materiam. Alii reſpondent dicentes, Epiſtolam illam Chryſoſtomi eſſe Apocripham, & a Petro Martyre, viro heterodoxo, ſuppoſitam; & de hoc varias conjecturas adducunt; ſed a Tournely facile diluuntur.

Ad II. Cardinalis Perronius dicit, Textum Theodoreti ſic eſſe legendum; *Manent enim prioris ſubſtantiæ figura, & forma, nempe Symbola myſtica*; & ſenſus eſſet, quod ante conſecrationem Symbola illa habent ſuam naturam, & ſubſtantiam; poſt vero conſecrationem retinent tantum prioris ſubſtantiæ figuram, & formam; idest accidentia, vel ſpecies. Alii vero reſpondent, quod Theodoretus exponi debeat eodem modo, quo expoſitus eſt Chryſoſtomus; ſcilicet, quod ſicut Chryſoſtomus per naturam, & ſubſtantiam intelligit non interiorem rei eſſentiam; quæ eſt primum rei conſtitutivum, ſed tantum proprietates ſenſibiles, & externas: Ita etiam Theodoretus.

Ad III. dicitur, quod per naturam intelligit Gelaſius naturæ proprietates; & hoc ipſemet oſtendit, quando dicit, naturam permanere in ſua proprietate. Alii negant librum illum eſſe Gelaſii: non autem adhæremus illis, qui ajunt, Gelaſii authoritatem eſſe deferendam, quia ejus tempore dogma hoc tranſubſtantiationis non ſatis declaratum fuerat, ac definitum; Et iſti ſunt Alanus lib. 1. de Euchariſt. cap. 35. & Valentia in opuſcul. de tranſubſtantiatione.

Ad IV. mens Ruperti eſt, quod unum ſit ſacrificium in Miſſa, quia unum eſt Chriſti Corpus. Quando autem dicit, quod materia ſacrificii non ſit ſimplex, ſed conſtet ex duplici natura, una terreſtri, & altera divina; ſicut Chriſtus ex duplici natura conſtat; per ter-

terrenam naturam intelligit ipſe materiam panis ante conſecrationem, & poſt conſecrationem, ſpecies ſeu accidentia panis, & vini; unde ait: terrenam ſubſtantiam eſſe ſecundum id, quod corporaliter vel localiter videri poteſt.

Remanet tandem, ut explicemus, quæ & qualis ſit tranſubſtantiatio, pro qua inquirenda nobis ſunt hæc tria; nimirum: An ſit actio, & qualis? An ſit annihilatio? An fiat in iſtanti? Et quinam ſit effectus ejus? Proinde

Dicimus II. Tranſubſtantiationem eſſe veram actionem, non quidem adductivam, neque conſervativam, ſed reproductivam: inſuper non eſſe annihilationem.

I. Concluſionis pars probatur. Illa eſt vera actio, quam Sancti Patres explicant per exempla, quæ veram actionem importa t; ſed Sancti Patres explicant tranſubſtantiationem per exempla, quæ veram actionem important: ergo tranſubſtantiatio eſt vera actio. Probatur minor. Patres docent, converſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti fieri per mutationem, tranſitum, tranſelementationem; & eam declarant per exempla converſionis aquæ in vinum in Cœna Galilææ, Uxoris Loth in ſtatuam Salis, Virgæ Moyſis in Serpentem, panis, aliorumque ciborum, in ſubſtantiam ſumentis; ſed hæc omnia veram actionem important: ergo &c.

II. Concluſionis pars probatur contra Scotum; & quia tranſubſtantiatio dicit formalem converſionem; actio autem adductiva, ſeu adductio, non dicit formaliter converſionem: & etiam, quia tranſubſtantiatio debet habere pro termino formali ſubſtantiam, quia motus ſpecificatur a termino ad quem: & denique, quia aſſignari non poteſt, unde adducatur corpus Chriſti; non de Cœlo, quia Cœlum non deſerit; non aliunde, quia non eſt niſi in Cœlo.

III. Concluſionis pars probatur quoque; quia actio unitiva ſupponit exiſtentiā extremorum: ergo ſupponeret tranſubſtantionem ante tranſubſtantiationem.

IV. Concluſionis pars probatur pariter; quia terminus formalis actionis conſervativæ dicit tantum conſervationem rei jam exiſtentis; terminus vero formalis tranſubſtantiationis dicit poſitionem unius ſubſtantiæ cum deſtructione alterius: denique, quia res non conſervatur alicubi, niſi prius ibi eſſe incipiat; ac proinde actio conſervativa ſupponit tranſubſtantiationem.

V. denique Concluſionis pars explicatur, & probatur verbis Tournely, quæ hæc ſunt. *Reſp. denique, probabilius nobis videri, cum S. Thoma, ejuſque diſcipulis, tranſubſtantiationem eſſe actionem reproductivam. 1. Quia eſt reproductio proprie dicta, cum res accipit idem numero eſſe, ſecundum omnes gradus ſuos tum phyſicos, tum metaphyſicos: ea enim eſt verborum Chriſti vis, ut ſi corpus Chriſti alibi non eſſet, jam tunc inciperet eſſe, idemque prorſus, quod eſt in Cælo: hinc SS. Patres, & Concilia dicunt, corpus Chriſti*, fieri, confici, creari, *quæ verba ſonant veram productionem. 2. Quia SS. Patres ajunt, in Eucbariſtia fieri converſionem ſeu mutationem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti; quod illuſtrant exemplis converſionum tum naturalium, tum ſupernaturalium: atqui in omni converſione ſive naturali, ſive ſupernaturali, datur vera productio; ergo &c.*

VI. tandem Concluſionis pars ſic ab eodem Tournely probatur: *Reſp. negative. Quia in annihilatione nullus eſt terminus poſitivus; ſive a quo, ſive ad quem; qualis tamen reperitur in converſione panis in corpus Chriſti: terminus enim a quo, eſt ſubſtantia panis, & terminus ad quem, eſt corpus Chriſti. Ad annihilationem proprie dictam, ait Iſābertus noſter pag. 512. duo requiruntur. I. Ut res, quæ dicitur annihilari, deſinat totaliter ſecundum omnes, & quaſcunque partes ſuæ entitatis, per meram ſuſpenſionem divini concurſus: quia nempe annihilatio opponitur creationi; ergo quemadmodum creatio ſit ex puro nihilo, ita annihilatio debet eſſe ad purum nihilum: quod contingeret, ſi res exiſtens deſineret eſſe omnimode per ſuſpenſionem ſimplicem divini concurſus; non autem vi & efficacia alicujus poſitivi, quod ſequatur ad ejus deſtructionem. II. Requiritur, ut ad ejus deſitionem nihil reale, & poſitivum producatur, ex cujus poſitione & efficacia iſta deſitio ſequatur: quia nempe annihilatio diſtinguitur a converſionibus naturalibus, in qui-*

quibus formæ, quæ deſinunt, non dicuntur a Philoſophis proprie annibilari; eo quod illa mutatio, per quam nova forma inducitur, eſt cauſa deſtructiva formæ prioris. Jam vero ſubſtantiæ panis, & vini non deſinunt per meram ſuſpenſionem divini concurſus, ſed per alteram actionem poſitivam, nempe conſecrationem, qua perfecta corpus Chriſti ſit præſens, recedente panis & vini ſubſtantia, ſeu potius tota converſa, & mutata in corpus & ſanguinem Chriſti. Sed, inquiet, illud annihilatur, cujus & materia & forma tota perit ac deſtruitur: atqui materia, & forma panis ac vini tota perit, & deſtruitur; ergo &c. Reſp. diſt. maj. Si pereat & deſtruatur per meram concurſus divini ſuſpenſionem, neque ſit aliquid poſitivum ex deſtructione reſultans, concedo: ſi pereat per actionem poſitivam, ſitque illius terminus aliquis realis, & paſitivus, nego.

Opponunt I. Si ſententia noſtra ſubſiſteret, ſequeretur, quod proprius & formalis terminus tranſubſtantiationis eſſet corpus & ſanguis Chriſti, quatenus reproducta, & realiter præſentia ſub ſpeciebus panis & vini; ſed hoc afferi non poteſt: ergo &c. II. Sequeretur pariter, quod tranſubſtantiatio fieret in inſtanti, quia eſſet unum & idem inſtans, in quo deſineret ſubſtantia panis, & poneretur corpus Chriſti; ſed hoc nec etiam dici poteſt: ergo &c. III. Poſita quoque ſententia noſtra, certo definiri non poſſet, an totus & integer Chriſtus eſſet ſub utraque ſpecie; atqui hoc determinari omnino debet; quemadmodum etiam, quæ contineantur ſub qualibet ſpecie, vi verborum; & quæ per concomitantiam; & quid ſit illa concomitantia: ergo &c. IV. Nec pariter poſſet determinate dici, an corpus Chriſti ſit quantitative, ſeu extenſive, & localiter in Euchariſtia; quod quoque opus eſt ut determinetur.

Reſpondemus ad I. corpus & ſanguinem Chriſti eſſe proprium & formalem terminum tranſubſtantiationis, quatenus fiunt reproducta, & realiter præſentia ſub accidentibus panis & vini. Et ratio eſt, ut ajunt Doctores, quia tranſubſtantiatio eſt actio reproductiva & ſacramentalis, ac proinde habet duplicem reſpectum, ſub quorum primo habere debet pro termino formali ſubſtantiam; ſub altero vero debet habere aliquid externum & ſenſibile, in quo reponi poſſit ratio Sacramenti.

Ad II. dicitur, tranſubſtantiationem fieri in inſtanti; & hoc non eſt inconveniens, quia, ut obſervat S. Thomas, quæſt. 65. art. 7. „ Aliqua mutatio
„ poteſt eſſe inſtantanea triplici ratio-
„ ne. I. Ex parte formæ, quando ni-
„ mirum non ſuſcipit magis, & minus.
„ 2. Ex parte ſubjecti, quando eſt in
„ ultima diſpoſitione ad formam. 3. Ex
„ parte agentis, quando in inſtanti po-
„ teſt effectum ſuum ponere. Atqui
„ tribus iſtis de cauſis tranſubſtantiatio
„ euchariſtica eſt inſtantanea: ratione
„ formæ, quia ſubſtantia corporis Chri-
„ ſti antequam terminetur, non ſuſci-
„ pit magis & minus: ratione ſubjecti,
„ quia in hac converſione non eſt ali-
„ quod ſubjectum, quod ſucceſſive
„ præparetur: denique ratione agentis,
„ quia hæc converſio fit per virtutem
„ Dei infinitam. Eſt autem unum, &
„ idem inſtans, in quo deſinit ſubſtan-
„ tia panis, & ponitur corpus Chriſti:
„ extrinſecum quidem pani, ita ut ul-
„ timum inſtans deſitionis panis, pri-
„ mum ſit reproductionis corporis
„ Chriſti. „

Ad III. dicitur, nullum eſſe inconveniens, quod totus & integer Chriſtus ſit ſub unaquaque ſpecie: immo potius contrarium evincitur ex Apoſt. I. ad Corinth. 22. qui facit reum corporis ſimul & ſanguinis Chriſti illum, qui ſumpſerit indigne, vel corpus, vel ſanguinem. Ait enim: *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis & ſanguinis Domini.* Et Concilium Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. docet: *Semper hanc fidem in Eccleſia Dei fuiſſe, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque ejus ſanguinem ſub panis & vini ſpecie, una cum ipſius anima, & divinitate exiſtere; ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem vini ſpecie, ex vi verborum: ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit non amplius moriturus, inter ſe copulantur; divinitatem porro, propter admirabilem illam ejus cum corpore*

re & anima hypoſtaticam unionem. *Quapropter veriſſimum eſt tantundem ſub alterutra ſpecie, atque ſub utraque contineri: totus enim & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quavis ipſius ſpeciei parte; totus item ſub vini ſpecie, & ſub ejus partibus exiſtit.* Quæ quidem Concilii verba ſic explicantur a Tournely: „ Ratio eſt; 1. quia „ diviſus non eſt Chriſtus, & quæ ſemel „ aſſumpſit, nunquam dimiſit, atque „ ſemel mortuus, non moritur amplius. „ Igitur ab ipſo primo Incarnationis „ inſtanti, nexu inſeparabili conjuncta „ fuit divinitas cum humanitate; & ab „ ipſa Reſurrectione, humanitas Chriſti, utpote immortalis, naturali & „ indiſſolubili unione cum anima, & „ ſanguine ſemper conjungitur; ergo „ qui ſub panis ſpecie ſumit corpus „ Chriſti, vel ſub vini ſpecie ejus ſanguinē, ille totū & integrū ſumit Chriſtū. „ 2. quia Chriſtus eſt in Sacramento ſacramētali modo, quomodo anima eſt „ in corpore, & gradus ſubſtantiæ eſt in „ tota materia: atqui anima tota eſt in „ toto corpore, & tota in ſingulis ejus „ partibus: gradus ſubſtantiæ totus eſt „ in qualibet parte materiæ; cum igitur corpus Chriſti ſuccedat in locum „ ſubſtantiæ panis, debet eſſe ubi erat „ ſubſtantia panis: ſed ſubſtantia illa „ erat ante conſecrationem in ſingulis „ partibus panis; ergo corpus Chriſti „ poſt conſecrationem debet eſſe ſub „ omnibus partibus hoſtiæ conſecratæ. „ Inde eſt quod tanta diligentia præcavebant veteres Chriſtiani, ne vel minima pars donorum conſecratorum „ in terram decideret. „ Proinde ſubjungimus, & dicimus cum Concilio Tridentino, quod, vi verborum ſub ſpecie panis eſt corpus, & ſub ſpecie vini eſt ſanguis Chriſti. Inſuper, quod per concomitantiam naturalem & proximam, ſub utraque ſpecie ſimul ſunt corpus, ſanguis, & anima Chriſti; & per concomitantiam ſupernaturalem ac remotam, eſt divinitas, & perſona Patris, & Spiritus Sancti. Ut autem hæc intelligantur, & ſimul probentur, ſubdimus quod per vim verborum veniunt ea tantum, quæ per verba exprimuntur. Concomitantia vero eſt connexio, vel naturalis partium Chriſti, per quam una eſſe non poteſt ſine altera: ut non poteſt eſſe corpus ſine anima, & ſanguine; vel ſupernaturalis, per quam non poteſt eſſe perſona ſine natura, & perſona una ſine aliis perſonis. Et hoc ideo, quia concomitantia ſupernaturalis petitur ex unione hypoſtatica Verbi divini cum natura humana; Divinitas enim una eſt, & indiviſa in tribus perſonis, quæ ſeſe mutuo includunt, & continent: unde Concilium Tridentinum ait: *Divinitas porro propter admirabilem illam ejus cum corpore, & anima unionem hypoſtaticam.* Denique ratio concomitantiæ naturalis eſt, quia corpus Chriſti ponitur in Euchariſtia, quale nunc eſt; nunc habet ſanguinem, & animam, quia habet perfectum, & animatum corpus, ſed immortale, & incorruptibile; proinde ab eo excluditur, & removetur illa humorum contrariorum pugna, ex qua rei corruptio naſcitur; quod docet S. Auguſtinus in Epiſt. ad Conſentium, & refert Tournely verbis hiſce: „ Ita „ docet S. Auguſtinus Epiſtola ad Conſentium, a quo fuerat interrogatus, „ an Chriſti corpus, in Cœlo degens, „ haberet oſſa, ſanguinem, alioſque „ humores? Sanctus Doctor ait, credere ſe corpus Chriſti ita eſſe in Cœlo, ut erat quando aſcendit in Cœlum: deinde probat, admiſſo in Chriſti corpore ſanguine, aliiſque humoribus, cavendum eſſe ne corruptio „ quoque admittatur. Atque hinc inferes, quod ſi Apoſtoli triduo mortis „ Chriſti, quo ſanguis a corpore ſeparatus fuit, Euchariſtiam conſecraſſent, „ corpus ſine ſanguine ſub ſpecie panis, „ & ſanguis ſine corpore ſub ſpecie „ vini fuiſſet. „

Ad IV. dicitur, quod corpus Chriſti in Euchariſtia, ſi conſideretur eſſentia quantitatis, quæ ponitur in extenſione interna partium in ordine ad ſe, cum proxima aptitudine ad extenſionem externam, & impenetrationem actualem, dici poteſt in Euchariſtia quod ſit quantitative, & quantum: non poteſt tamen dici quantum, nec poteſt dici, eſſe quantitative in Euchariſtia quoad locum dimenſive, quē partes non occupant, ſed eſt definitive in loco, & per modum ſpiritus.

DISSERTATIO CCCCXV.

De ſpeciebus panis & vini in Euchariſtia. An poſt Conſecrationem remaneant in Euchariſtia, ſpecies panis, & vini? An nomine ſpecierum intelligantur accidentia Ariſtotelica? An intelligantur ſpecies, prout a modernis Philoſophis explicantur?

SEcernere maxime oportet hac in Diſſertatione ea, quæ ſunt fidei, & ea, quæ ſunt diſputationis. Illis enim, quæ ſunt fidei, contradicere nemo poteſt: at in illis, quæ ſunt diſputationis, Philoſophis omnino permittitur, ut opiniones ſuas exponant ac tueantur, abſque tamen fidei labe, ac præjudicio. Igitur de fide quidem eſt, quod remaneant in Enchariſtia ſpecies vel accidentia panis, & vini, & quod totum id, quod eſt ſubſtantia, deſtruatur: non vero de fide eſt, quod accidentium, vel ſpecierum nomine hoc aut illud intelligatur. Proinde liberum eſſe Philoſophis Catholicis cenſemus, ut quiſque a ſua hypotheſi non recedens, ſpecies, & accidentia ita explicet, ut Sacramenti fidem nec quidem a longe lædat, & Eccleſiæ definitiones omnino ſervet. Et hoc eo magis, quia Concilia præcipue non alligantur nominibus ſpecierum, vel accidentium, ſed iiſdem indifferenter utuntur, ac proinde liberum nobis relinquunt locum, quo eadem explicemus abſque Conciliorum, vel Pontificum, vel Patrum etiam præjudicio. Ad quæ faciunt, quæ ſcribit Tournely de Sacramento Euchariſtiæ quæſt. 2. artic. 5. *Unum hic monuiſſe oportet, ad ſolvendam propoſitam objectionem, Concilia nempe Lateranenſe, Florentinum, & Tridentinum*, accidentium *nomen hic non uſurpaſſe, ſed* ſpecierum; *ex quo inferant Recentiores nonnulli, fide catholica certũ ac definitũ non eſſe, agnoſcenda eſſe ſolida, & abſoluta accidentia, quæ ſint a materia diſtincta in ſenſu peripatetico; ſed hoc unum hic ad fidem pertinere, totam ſcilicet panis & vini ſubſtantiam converti ſeu tranſmutari in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti: ſpecies vero ſeu accidentia remanere, ſenſuum quidem judicio certiſſimum eſſe: verum quid ſint, & in quo conſiſtant ſpecies illæ ſeu accidentia, Eccleſiam non determinaſſe, nec definiſſe. Quapropter quando Synodus Conſtant. ſeſſ. 8. damnavit iſtam* Wiclefi *propoſitionem*, In Euchariſtia non manent accidentia ſine ſubjecto, *cenſura, inquiunt, non cadit præciſe in accidentia, quaſi vellet Synodus errorem eſſe illa negare, ſed cadit in ſubjectum illorum accidentium, hoc eſt in ſubſtantiam panis & vini, quam* Wiclefus *ſupereſſe dicebat. His præmiſſis ad propoſitam objectionem.* Itaque nobis mens eſt hoc in loco; Primo tueri, quod fides proponit nobis credendum, & Eccleſia defendendum docet; & deinde ea aſſerere & ſtatuere, quæ ſalva fide, & inconcuſſis Eccleſiæ definitionibus, defendi poſſunt. Proinde

Dicimus I. De fide eſſe, quod poſt conſecra-

ſecrationem in Euchariſtia remaneāt accidentia, vel ſpecies panis, & vini.

I. probatur Concluſio ex Romanis Pontificibus. Gregorius Magnus lib. 4. dialogor. cap. 59. *Quis enim fidelium habere dubium poſſit, in ipſa immolationis hora, ad Sacerdotis vocem, cælos aperiri, in illo Jeſu Chriſti myſterio Angelorum choros adeſſe, ſummis ima ſociari, terrena cæleſtibus jungi, unum quid ex viſibilibus, & inviſibilibus fieri?* In quibus verbis ſub nomine terrenorum, & viſibilium, quum intelligi non poſſit ſubſtantia, intelliguntur accidentia, vel ſpecies, quæ ſubſtantiam comitantur. Idem Gregorius Magnus in homilia Paſchæ. *Species ſacramentales ſunt illarum rerum vocabula, quæ ante fuerunt, ſcilicet panis & vini.* Innocentius III. lib. 4. myſter. Miſſæ cap. 17. *Si ad prolationem iſtorum verborum:* Hoc eſt corpus meum, *panis mutatur in corpus, & ad prolationem iſtorum verborum:* Hic eſt ſanguis meus, *vinum mutatur in ſanguinem; prius proferantur iſta verba, quam illa. Prius ergo mutatur panis in corpus, quam vinum in ſanguinem; Nunquid igitur corpus eſt ſine ſanguine, vel ſanguis ſine corpore? Propterea dicitur a quibuſdam, quod cum totum eſt dictum, totum eſt factum; nolentes, vel non valentes, ipſius converſionis determinare momentum. Alii vera dicunt, & bene, quod licet ad prolationem præcedentium panis a natura mutetur in corpus, & ad prolationem ſequentium vinum præterea mutetur in ſanguinem; nunquam tamen eſt corpus ſine ſanguine, vel ſanguis eſt ſine corpore; ſicut neutrum eſt ſine anima, ſed ſub forma panis ſanguis exiſtit in corpore per mutationem panis in corpus, & è converſo. Non quod panis in ſanguinem, vel vinum mutetur in corpus: ſed quia neutrum poteſt exiſtera ſine reliquo. Eſt ergo ſanguis ſub ſpeciebus panis, non ex vi Sacramenti, ſed ex naturali concomitantia;* Gregorius IX. Lib. 1. Decret. cap. 1. *Una eſt fidelium univerſalis Eccleſia, extra quam nullus homo ſalvatur. In qua idem ipſe Sacerdos eſt, & ſacrificium, Jeſus Chriſtus: cujus corpus, & ſanguis in Sacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continetur, tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem, poteſtate divina, ut ad perficiendum myſterium unitatis, accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro. Et hoc utique Sacramentum nemo poteſt conficere niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus, ſecundum claves Eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis, eorumque Succeſſaribus, Jeſus Chriſtus;* Innocentius IV. in apparatu ſuper Decretales: *Licet tantum panis tranſubſtantietur in corpus, & vinum in ſanguinem: tamen ſub utraque ſpecie Chriſtus integer eſt. Non enim corpus ſine ſanguine, & anima, nec ſanguis ſine corpora, & anima.* Nicolaus II. qui præſens fuit confeſſioni Berengarii in Concilio Romano factæ, in qua profeſſus eſt, *verum Chriſti corpus, & verum ejus ſanguinem, ſenſualiter manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri.*

II. probatur ex Conciliis. Concilium Lateranenſe anno 1215. ſub Innocentio III. cap. 1. „ Chriſti corpus & „ ſanguis in Sacramento altaris ſub ſpeciebus panis, & vini veraciter continetur, tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem, poteſtate divina, ut ad percipiendum myſterium unitatis accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro. „ Concilium Coſtantienſe anno 1415. ſeſſ. 13. „ Firmiſſime credendum eſt, „ & nullatenus dubitandum, integrum Chriſti corpus, & ſanguinem, tam ſub ſpecie panis, quam ſub ſpecie vini, veraciter contineri. „ Et in condemuatione errorum Wiclefi, in articulo 2. *Accidentia panis non remanent ſine ſubjecto in Sacramento altaris;* & hic loquitur verbis Wiclefi. Concilium Florentinum anno 1439. ſeſſ. 25. „ Hoc ſacro univerſali approbante Florentino Concilio definivimus, ut hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtianis credatur, & ſuſcipiatur, in azymo ſive fermentato pane triticeo corpus Chriſti veraciter confici &c. Sacerdos in perſona Chriſti veraciter conficit hoc Sacramentum. Nam ipſorum verborum virtute ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in ſanguinem convertuntur. „ Concilium Tridentinum anno 1560. ſeſſ. 13. cap. 4. „ Quoniam autem Chriſtus, „ Redemptor noſter, corpus ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit, ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuo

„ ſan-

„ ſancta hæc Synodus declarat, per „ conſecrationem panis & vini converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in „ ſubſtantiam corporis Domini noſtri „ Jeſu Chriſti; & totius ſubſtantiæ vini „ in ſubſtantiam ſanguinis ejus: quæ „ converſio convenienter & proprie „ a Sancta Catholica Eccleſia Tranſubſtantiatio eſt appellata; *Et Canone* 1. „ Si quis negaverit, in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, „ realiter, & ſubſtantialiter corpus, „ & ſanguinem, una cum anima, & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, „ ac proinde totum Chriſtum: ſed dixerit, tantummodo eſſe in eo, ut in „ ſigno, vel figura, aut virtute: anathema ſit. „ Concilium Colonienſe ſub Paulo III. adunatum anno 1536.„ „ Quid enim panis & vini ſpecies aliud „ ſunt poſt conſecrationem, quam ſpecies ſacramentales, & accidentia ſine „ ſubjecto? „

III. probatur ex Patribus. Auguſtinus, qui refertur in capit. *Nos autem* diſt. 2. de conſecrat: „ Nos in ſpecie panis, „ & vini, quam videmus, res inviſibiles, ideſt carnem, & ſanguinem honoramus. „ Chryſoſtomus homil. 83. *Quot modo dicunt, vellem formam & ſpecies ejus, vellem veſtimenta ipſa, vellem coloramenta videre? Ipſum igitur vides, ipſum tangis, ipſum comedis. Veſtimenta ejus deſideras videre; ipſe vere ſe ipſum tibi tradit, non ut videat ſolum ipſum, verum etiam ut tangas, & in te habeas*. Cyrillus Hieroſolymitanus Cath. 4: Myſtag. „ Nam ſub „ ſpecie panis datur tibi corpus, & ſub „ ſpecie vini datur ſanguis, ut ſumpto „ corpore, & ſanguine Chriſti, efficiaris ei comparticeps corporis, & ſanguinis: Chriſtophori erimus, hoc eſt, „ Chriſtum ferentes, cum ejus corpus, „ & ſanguinem in membra noſtra receperimus, atque ita, ut Beatus Petrus dicit, divinæ naturæ conſortes „ efficiemur &c. Hoc ſciens, & pro certiſſimo habens, panem hunc, qui videtur a nobis, non eſſe panem, etiamſi guſtus panem eſſe ſentiat, ſed eſſe „ corpus Chriſti: & vinum, quod a nobis „ conſpicitur, tametſi ſenſui guſtus vinum eſſe videatur: non tamen vinum, ſed ſanguinem eſſe credatur. „

IV. probatur Rationibus theologicis. I. Ex fide habemus, eſſe in Euchariſtia ſub ſpeciebus panis & vini corpus & ſanguinem Chriſti; ſed ex fide etiam habemus, non eſſe ſubſtantiam panis & vini: ergo ſequitur, quod ex fide pariter habere debeamus, quod in Chriſti corpore & ſanguine ſint accidentia ſeu ſpecies panis & vini, poſt conſecrationem, quæ prius erant cum pane, & vino ante conſecrationem. II. In Sacramento euchariſtico ſenſibus percipiuntur eadem accidentia ſeu ſpecies, quæ prius in pane, & vino percipiebantur; atqui certum habemus in Sacramento euchariſtico nullam eſſe deceptionē, nulla eſſe præſtigia: ergo pariter certum ex fide tenendum eſt, in Sacramento eſſe ſimul cum Chriſti corpore & ſanguine accidentia ſeu ſpecies panis & vini. III. Si in Sacramento altaris remanent illarum rerum vocabula, quæ ante fuerunt, remanent accidentia ſeu ſpecies panis, & vini; ſed ex Gregorio Magno in homil. Paſchæ ſpecies Sacramentales ſunt illarum vocabula, quæ ante fuerunt: ergo remaneant accidentia ſeu ſpecies panis & vini. IV. Nullum eſt inconveniens tale & tantum, quod non poſſit per divinam potentiam ſuperari, ſi dicatur, quod accidentia ſeu ſpecies remaneant in Sacramento euchariſtico ſine ſubjecto. Et probatur hoc, quia hoc ipſum, quod diceretur, non eſſet contra eſſentiam accidentium, vel ſpecierum, quod ſolum non poſſet divina omnipotentia ſuppleri. Hoc totum autem patebit, vel in ſolutione objectionum, vel in explicatione modorum, quas mox ſubjungemus.

Objiciunt I. Subſtantia panis & vini in Euchariſtia deſtruuntur; ſed ſubſtantia panis, & vini ſunt ſubjecta accidentium panis pariter & vini: ergo hæc accidentia etiam deſtruuntur. II. Si accidentia non deſtruerentur, eſſet deceptio in Sacramento; ſed in hoc veritatis Sacramento deceptio admitti non debet: ergo accidentia non remanent. III. Si accidentia remanerent poſt tranſubſtantiationē, ſequeretur quod unum accidens eſſet ſubjectum alterius accidentis, ſed hoc eſt abſurdum: ergo &c. IV. ſequeretur pariter, quod unum accidens poſſet producere aliud accidens, immo poſſet producere formam ſubſtantialem; quando ſcilicet accidentia in cine-

cinerem, vel etiam in vermes abeunt. V. Abſurdum eſt accidentia eſſe univerſalia & illimitata; ſed ſi eſſent ſine ſubjecto, eſſent univerſalia & illimitata: ergo &c. Probatur minor; quia accidentia a ſubjecto individuantur. VI. Sequeretur etiam, quod accidentia eſſent formæ ſimplices, & per ſe ſubſiſtentes, ſicut Angeli; & probatur, quia compoſitionem non faciunt, niſi cum ſubjecto, cui inhærent; contra naturam autem accidentis eſt per ſe ſubſiſtere; & hoc eſt abſurdum, quod ſequeretur. VII. Neque divinitus poteſt ſubſtantia inhærere: ergo neque divinitus poteſt accidens per ſe ſubſiſtere; hæc enim eſt contrariorum doctrina; ſcilicet quod omne, quod eſſentialiter convenit uni ſpeciei, non poſſit alteri convenire. VIII. Forma panis, & vini eſt quoddam artificiale: ergo eſt accidens; ſed accidentia remanent: ergo remanet forma panis & vini.

Reſpondemus ad I. quod de via ordinaria deſtructo ſubjecto, deſtruitur pariter accidens; non ſic autem de via extraordinaria, & miraculoſa; ad quam reſponſionem confirmandam, hæc addit P. Boucat ex S. Thoma: *Nemo Catholicus negaverit, converſionem panis & vini in Euchariſtia eſſe miraculoſam, quando quidem miraculum ſeſe extendit etiam ad accidentia, ut divina ſubſiſtant virtute; ſolutio eſt Divi Thomæ hic quæſt. 75. art. 5. his verbis:* „ *Ad primum ergo dicendum,* „ *quod ſicut dicitur in libro de cauſis, ef-* „ *fectus plus dependet a cauſa prima, quã* „ *a cauſa ſecunda; & ideo, virtute Dei,* „ *qui eſt cauſa prima omnium, fieri poteſt,* „ *ut remaneant poſteriora, prioribus ſub-* „ *latis.* „ *Aldo eadem numero accidentia ibi eatenus remanere, quatenus connotant primarium ſubjectum, & propriam retinent individuationem, quæ potiſſimum petitur a quantitate, in qua veluti ſubjectantur; ipſa vero ſubſiſtit quaſi per ſe, miraculo converſionis.*

Ad II negatur, in Sacramento fieri deceptionem, & eſſe præſtigia; quod aſſerit S. Thomas loco citato ad 2. „ „ *Dicendum, quod in hoc Sacramento* „ *nulla eſt deceptio; ſunt enim ibi ſecun-* „ *dum rei veritatem accidentia, quæ ſen-* „ *ſibus dijudicantur: intellectus autem,* „ *cujus eſt objectum proprium ſubſtantia,* „ *ut dicitur in tertio de anima, per fidem* „ *a deceptione præſervatur.* „

Ad III. in hypotheſi peripatetica, in qua locum habet argumentum propoſitũ, ſic reſpondet P. Boucat; cum hac nimirum diſtinctione: *Accidens quantitativum eſſet quodammodo, extrinſece ſubjectum aliorum, concedo: ſimpliciter, & natura ſua, nego. Quantitas inter affectiones materiæ primum tenet locum, quippe quæ illam terminet, ſigillet, & individuet; quocirca ſi per miraculum ſubſiſtat abſque ſubjecto, alia accidentia in ea quodammodo ſubjectantur;* „ Sic ſolvit argumentum S. Thomas hic quæſt. 5. artic. ad 4. his verbis: „ *Dicendum, quod hæc converſio non proprie habet ſubjectum, ut dictum eſt; ſed tamen accidentia, quæ remanent, habent aliquam ſimilitudinem ſubjecti.*

Ad IV. in eadem hypotheſi peripatetica hæc eſt reſponſio ejuſdem P. Boucat, cum diſtinctione ſcilicet: *Accidens poterit producere aliud accidens, in virtute ſubſtantiæ, quæ in eo relicta eſt, concedo; præciſe ratione ſui, nego. Agens ſuos producit effectus, mediantibus qualitatibus, & virtutibus, quæ ſunt accidentia, quibus veluti inſtrumentis utetur. Cum igitur in accidentibus euchariſticis remaneat virtus cauſæ ſecundæ, quid mirum ſi iidem producantur effectus, ac ſi adeſſet? Solutio eſt D. Thomæ hic quæſt. 67. art. 3. ad 3. ubi de nova ſolvit difficultatem inſtantiæ, & ſic loquitur: Immutatio, quæ eſt ad formam ſubſtantialem, non fit a forma ſubſtantiali immediate, ſed mediantibus qualitatibus activis, & paſſivis, quæ agunt in virtute formæ ſubſtantialis; hæc autem virtus inſtrumentalis conſervatur in ſpeciebus ſacramentalibus divina virtute, ſicut & prius erat: & ideo poſſunt agere ad formam ſubſtantialem inſtrumentaliter, per quem modum aliquid poteſt agere ultra ſuam ſpeciem, non quaſi virtute propria, ſed virtute principalis agentis. Ad complementum ſolutionis dicimus, agens naturale producere formam ſubſtantialem vermium, cujus diſpoſitiones præceſſerunt in quantitate; materiamque, & formam de novo produci abſque ulteriori miraculo, ſed in virtute prioris, quo & materia, & forma, tum panis, tum vini converſa ſunt in corpus & ſanguinem Chriſti. Sic propugnat.* „ D. Thomas ibidem art. 4. ad 3. „ *Corruptio illarum ſpecierum non eſt miraculoſa, ſed naturalis;*

lis; præſupponit tamen miraculum, quod eſt factum in conſecratione, ſcilicet quod illæ ſpecies ſacramentales retineant eſſe ſine ſubjecto, quod prius habebant in ſubjecto: ſicut & cæcus miraculoſe illuminatus, naturaliter videt.

Ad V. diſtinguitur ſequela; accidentia eſſent univerſalia, & illimitata, ſi proprium non connotarent ſubjectū, conceditur: ſi proprium connotarent ſubjectum, negatur. Etſi enim eſſent ſine ſubjecto, hoc eſt ſine pane & vino, ſemper tamen ad panem & vinum dicerent ordinem, & per hoc in ſua ſemper manerent individuatione.

Ad VI. dicitur, quod nunquam accidentia eſſent ſimplrces formæ, & per ſe ſubſiſtentes, ſicut ſunt Angeli: tum quia in hypotheſi peripatetica conſtando ex quantitate, figura, odore, ſapore & c. facerent ſimul compoſitionem per accideus: tum etiam, quia eſſent materiales, & per hoc ab Angelis diſtinguerentur.

Ad VII. P. Boucat negat paritatem, & diſparitatem aſſignat, dicens: „ *Ratio diſcriminis ea eſt, quod inhærentia actualis non ſit de eſſentia accidentis; quocirca relationem ad proprium ſubjectum conſervans, virtute extrinſeca abſque ſubjecto conſervari poteſt: quod non uno exemplo poteſt illuſtrari: primo quidem caloris actualis, quo ignis ſpoliatus eſt in fornace Babylonica; deinde vero fluiditatis aquarum, cum Petrus ſuper mare veluti ſuper ſolum, jubente Domino, ambulavit. Neque vero inde ſequitur, eſſentiam & conſtitutivum unius rei ad aliud transferri; accidentia quippe eucharistica non virtute innata, & intrinſeca, ſicut ſubſtantia, perdurant, ſed tantummodo extrinſeca.*

Ad VIII. reſpondet S. Thomas hic quæſt. 75. art. 6. ad 1. per hæc verba: *Dicendum, quod nihil prohibet arte fieri aliquid, cujus forma non eſt accidens, ſed forma ſubſtantialis: ſicut arte poſſunt produci ranæ, & ſerpentes; talem enim formam non producit ars virtute propria, ſed virtute naturalium principiorum; & hoc modo producit formam ſubſtantialem panis virtute ignis decoquentis materiam ex farina, & aqua confectam.* Inſtabis. *Forma corporis Chriſti eſt anima: ſed non poteſt dici, quod forma ſubſtantialis panis convertatur in ejus animam: Igitur remanet etiam facta conſecratione.* Reſpondet D. Thomas ibidem ad 2. & ſic loquitur. *Dicendum, quod anima eſt forma corporis, dans ei totum ordinem eſſe perfecti, ſcilicet eſſe, & eſſe corporeum, & eſſe animatum, & ſic de aliis. Convertitur igitur forma panis in formam corporis Chriſti, ſecundum quod dat eſſe corporeum, non autem ſecundum quod dat eſſe animatum tali animæ.*

Uſquemodo ſatis credimus, nos probaſſe, de fide eſſe, quod poſt conſecrationem remaneant in Euchariſtia accidentia ſeu ſpecies panis & vini. Modo remanet videndum, quid nomine accidentium, vel ſpecierum intelligatur? Vel ſcilicet accidentia peripatetica? Vel ſpecies objectivæ in hypotheſi Patris Magnani? Vel ſpecies aliter explicatæ a Carteſio, Gaſſendo, Callio, vel ab aliis modernis philoſophantibus? Pro quibus.

Dicimus II. Per accidentia peripatetica poſſe ſpecies intelligi, quæ in Euchariſtia poſt conſecrationem remanent, abſque eo quod myſterii veritati, & fidei definitioni, contradicatur.

I. probatur Concluſio. Accidentia peripatetica non ſunt ſubſtantia, immo a ſubſtantia realiter ſunt diſtincta; ſed quæ remanent poſt conſecrationem in Euchariſtia, non debent eſſe ſubſtantia, & a ſubſtantia realiter debent eſſe diſtincta: ergo accidentia peripatetica ſalvant myſterii veritatem, & fidei definitionibus non opponuntur. Probatur minor ex ipſa notione accidentis in hypoteſi ariſtotelica, quæ importat quid, præter ſubſtantiam, & a ſubſtantia realiter diſtinctum.

II. probatur. Eſſentia accidentis peripatetici eſt, quod habeat aptitudinem ad inhærendum, quanvis actualiter non inhæreat; ſed hoc ipſum verificatur in accidentibus, quæ remanent in euchariſtico Sacramento poſt conſecrationem: ergo nullum eſt inconveniens ſi dicatur, quod poſt conſecrationem accidentia peripatetica in Euchariſtia remaneant. Probatur major, quia hæc eſt doctrina Ariſtotelicorum, accidens ſcilicet non habere pro eſſentia inhærentiam actualem, ſed aptitudinalem; ſcilicet quod petat, quod debeat, quod habeat inhærere ſubſtantiæ, non autem quod actu inhæreat; quod maxime de omnibus

nibus rebus extenſis verificatur, quæ non requirunt actualitatem, ſed aptitudinem.

III. probatur. Illud ſufficit ad verificandam veritatem myſterii eucharistici, & Eccleſiæ definitionem circa ipſam, quod ſufficit ad verificandam tranſubſtantiationem; ſed ad verificandam tranſubſtantiationem ſatis ſunt accidentia ariſtotelica: ergo pariter hæc ipſa ſufficiunt ad verificandam in Sacramento euchariſtico myſterii veritatem, & Eccleſiæ definitionem. Probatur minor. Tranſubſtantiationis veritas in eo conſiſtit, quod ſubſtantia panis & vini deſtruatur omnino, & eorundem loco ſuccedant corpus, & ſanguis Chriſti, latentia ſud iiſdem velaminibus, ſub quibus antea erat ſubſtantia panis & vini; ſed poſitis accidentibus peripateticis hoc ipſum verificatur: ergo accidentia peripatetica ſatis ſunt ad verificandam tranſubſtantiationis eſſentiam.

Remanet modo, ut explicemus P. Magnani ſpecies intentionales, quas in ſua hypotheſi ipſe defendit ſatis eſſe ad euchariſticas ſpecies ſuſtinendas. Et quidem pro certo habet, quod quodlibet corpus naturale agit in ſenſus noſtros, ut a ſenſitiva potentia percipiatur. Actiones autem iſtæ, per quas corpora agunt in ſenſus, dicuntur objectivæ, quatenus ab objectis emittuntur; & dicuntur intentionales, quatenus in potentis recipiuntur; & quia continent impreſſiones objectorum, ideo dicuntur ſpecies, quæ objecta ipſa repreſentant. Hic autem agendi modus, ſeu hæc agendi facultas, quia eſt perfectio in cauſſis ſecundis, inde eſt quod eminenter continetur in Deo, tanquam in cauſſa prima; & importat, quod Deus ipſe poſſit agere in ſenſus, ſicut cauſſæ ſecundæ agunt; & quod agendo Deus ſicut cauſſæ ſecundæ agunt, non Deus, ſed cauſſæ ſecundæ a ſenſibus percipiantur. Igitur deſtructo pane, & vino in Euchariſtia, & remanente in eadem Chriſto, qui eſt Deus, & homo, ſi Chriſtus agat in ſenſus noſtros poſt conſecrationem eo modo, quo agebat panis & vinum ante conſecrationem, tunc non percipietur Chriſtus; ſed percipientur panis & vinum, ſicut antea percipiebantur, & actiones illæ Chriſti agentis loco panis & vini, ſunt ſpecies panis & vini, ſub quibus Chriſtus vere & realiter remanet & continetur. Hac præmiſſa explicatione.

Dicimus III. Per Species in hypotheſi P. Magnani poſſunt ſuſtineri accidentia euchariſtica, abſque fidei, & veritatis myſterii diſcrimine.

I. Probatur Concluſio. Romani Pontifices, Concilia, & Patres, determinant, in Euchariſtia remanere ſpecies panis & vini, deſtructis ſubſtantiis utriuſque; ſed hoc ipſum verificatur in hypotheſi P. Magnani; ergo ſpecies in hypotheſi P. Magnani componuntur cum Eccleſiæ definitionibus. Major a nemine negatur. Minor probatur. Actiones objectorum, per quas agunt in ſenſus, ut percipiantur, vere ſunt ſpecies; ſed Chriſtus poteſt per actiones illas agere in ſenſus: ergo Chriſtus vere poteſt ſpecies immittere in ſenſus, ut percipiatur eo modo, quo agit; atqui nulla eſt repugnantia, ut Chriſtus agat in ſenſus eo modo, quo ageret panis & vinum, ſi adeſſent: ergo ſpecies in hypotheſi P. Magnani nullam dicunt repugnantiam, ut in Euchariſtia remaneant, & verificent ſimul myſterii veritatem, & Eccleſiæ definitiones.

II. probatur. Si de nominibus fiat ſermo, Concilia, & Patres potius utuntur nomine ſpecierum, quam accidentium: ergo nec etiam quoad nomina hypotheſis magnaniſtica Conciliis, & Patribus opponitur. Probatur antecedens. Nullum invenitur Concilium, quod nomen accidentium adhibeat, & non potius ſpecierum, niſi ſolum Conſtantienſe, narrans errorem Wicleſi, & ipſum errorem ſub iiſdem Wicleſi verbis damnans. Nullus etiam ex Patribus, qui antiqui eſſe debent Eccleſiæ Doctores, ut vere Patres dicantur, accidentis nomen uſurpavit, ſed tantum ſpeciei & ſpecierum: ergo etiam, ſi de nominibus ſermo fiat, hypotheſis magnaniſtica de ſpeciebus euchariſticis Conciliis, & Patribus non opponitur. Quod ſi Theologi, & Eccleſiæ etiam Doctores, accidentium nomine aliquando uſi ſunt, hoc eo tempore fuit, quo in Scholas ſyſtema peripateticū invectum fuit; unde Doctores hujuſcemodi non verbis Eccleſiæ, ſed ver-

bis Scholæ loquuti fuerunt. Et hæc etiam advertentia notanda eſt, quod quando accidentis nomen uſurpant, in plurali loquuntur, non autem in ſingulari; dicentes nimirum ſub accidentibus panis & vini, non vero ſub accidente panis & vini: quando autem de ſpeciebus verba faciunt, tam in plurali, quam in ſingulari, eas nominant; dicentes ſcilicet, ſub ſpeciebus panis & vini, & ſub ſpecie panis & vini. Quod quidem maxime obſervandum venit, ut non dicatur quæſtionem de accidentibus, & ſpeciebus eſſe quæſtionem de ſolo nomine, ut clarius & latius in reſponſionibus ad argumenta in contrarium videbitur.

III. probatur. In ſpeciebus euchariſticis, prout a P. Magnano explicantur, ſalvatur tranſubſtantiationis ſubſtantia, ut ad veritatem myſterii requiritur; ſed hoc ſufficit, ut poſſint ſalva fide ſpecies euchariſticæ in hypotheſi magnaniſtica ſuſtineri: ergo &c. Probatur major. Tranſubſtantiationis eſſentia in eo conſiſtit, ut deſtruantur panis & vini ſubſtantiæ, & Chriſtus, qui ipſarum loco ſuccedit, reddatur ſenſibilis per ea, per quæ ante conſecrationem reddebantur ſenſibiles ſubſtantiæ panis, & vini; ſed hoc totum verificatur in ſpeciebus euchariſticis, prout eas explicat P. Magnanus: ergo &c. Probatur minor. Certum eſt, quod in hypotheſi magnaniſtica deſtruuntur ſubſtantiæ panis & vini; certum eſt etiam, quod quælibet ſubſtantia creata redditur ſenſibilis per actiones illas, per quas agit in ſenſus noſtros, & quæ ſpecies objectivæ & intentionales vocantur; ſed ita ſunt ſpecies euchariſticæ, prout eas explicat P. Magnanus: ergo &c.

IV. probatur. In ipſamet Schola peripatetica admittuntur accidens *quod*, & accidens *quo*; primum eſt illud, quod ſubſtantiæ inhæret, & fit ſenſibile per accidens *quo*, quod proprie vocatur ſpecies, per quam fit ſenſibile accidens *quod*, quod proprie eſt accidens; ſed per accidens *quo*, nimirum per ſpeciem impreſſam, poteſt fieri ſenſibilis ſubſtantia abſque eo quod admittatur accidens *quod*, quod vere reputatur ſuperfluum ad ſenſibilitatem ſubſtantiæ: ergo ad ſenſibilitatem Euchariſtiæ ſatis ſunt ſpecies P. Magnani, abſque eo quod admittantur accidentia ariſtotelica, utpote ſuperflua & inutilia. Totum hoc argumentum clariſſimum & ineluctabile redditur ex Epiſtola ejuſdem P. Magnani, hucuſque inedita, & quam ipſe pro ſui ſyſtematis explicatione & defenſione conſcripſit, & quam nos hoc in loco exſcribimus ad verbum, & recitamus.

EPISTOLA

P. Emmanuelis Maignan Ordinis Minimorum.

De ſenſibilitate Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti per ſpecies.

„ Cum ex revelatis expreſſe ac „ certo conſtent ea omnia, quæ „ ad ſanctiſſimi Sacramenti ſubſtantiã, „ & eſſendi modos intrinſecos pertinent; negotium Theologorum fuit, „ ut ejus perinde, atque aliorum myſteriorum, extrinſecos modos conarentur explicare, ideſt humano, „ quantum fieri poſſet, captui accommodare per naturales philoſophiæ „ rationes; quamquam de his rationibus nihil fides in particulari doceat. „ Ita ſupponendo, verbigratia, tranſubſtantiationem, quam expreſſe fides docet, ad quæſtionem, de modo, quo fit: ut is, qui, ex hypotheſi, „ diu veſcitur pane, ac vino conſecratis, nutritur ſubſtantialiter; non minus, quam ſi panem, & vinum, ut „ naturaliter ſunt, ſumpſiſſet: reſpondent alii aliter, ſecundum ſuam quiſque propriam philoſophicam ſententiam. Uni ſcilicet putant, iſtud quod „ eſt ſic nutriendi privilegium concedi „ quantitati: alii autem e contra, cum „ cenſeant id minime fieri poſſe, volunt ſubſtantiam eamdem, vel ſimilem, & æqualem ei, quæ in pane, ac „ vino conſecratis præfuit, a Deo ſubſtitui ex vi inſtitutionis Sacramenti, „ nempe ad occultandum tranſubſtantiationis miraculum, ut fides in ſumptione Sacramenti locum habeat. Et „ ſimiliter ad quæſtionẽ, quomodo fiat,

ut

„ ut corpus Chriſti, quod in Cœlo eſt „ ad Patris dexteram, ſit præſens de „ novo in Altari ſub ſpeciebus panis: „ Aliqui cenſent id per adductionem „ fieri; alii per novum ubi; alii per no- „ vam creationem; alii per illam ip- „ ſam, qua primo creatum eſt. Neque „ tamen in iſta quæſtione, vel in pri- „ ma, vel ullis aliis ſimilibus, quiſquam „ eſt, qui ſuum explicandi modum, „ veluti rem de fide, proponat; ſed „ ſolum ut rem ex principiis philoſo- „ phicis veriſimilem. Et merito, quia „ cum a Deo poſſit res una & eadem „ fieri pluribus modis, non poteſt certo „ cognoſci, quo eam determinate mo- „ do fecerit Deus, niſi ipſe determinate „ modum illum revelaverit.

„ Ita cum fuit quæſtio de explican- „ da ſenſibilitate Smi Sacramenti; hoc „ eſt, quomodo, & per quid vere ac pro- „ prie fiat, ut ſanctiſſimum Sacramen- „ tum ſit ſenſibile: Vel quod in idem „ cadit, quomodo fiat, ut ſpecies panis, „ qui poſt conſecrationem amplius non „ eſt, maneant nihilominus ut prius, „ ad hoc ut ſub eis Chriſti corpus & ſit, „ & manibus tractetur, & feratur de „ de loco in locum, ut manducetur &c. „ Dum circa hoc agnitum eſt nomen „ *ſpecierum*, & quidem ſolum, aut aliud „ ei æquivalens, aut ſimile, celebre „ eſſe in Patribus antiquis, atque etiam „ in Conciliis ultimo celebratis, Late- „ ranenſi, Florentino, ac Tridentino: „ nec ullum tale reperiri Concilium, „ in quo vel ſolum nominetur *Acciden- „ tia*; niſi forte in Conſtantienſi; ſed „ ibi revera ſic illa nominantur, ut non „ Concilii ſermone, ſed Wiclefi ſolius „ nominentur; dum ſcilicet hujus nude „ referuntur articuli damnandi, & non „ aliter: Dum, inquam, ſic fuit agni- „ tum; exiſtimatum eſt ſenſibilitatem „ Sacramenti explicatū iri non incon- „ grue, dicendo ſanctiſſimum Sacra- „ mentum, in quo veraciter Chriſti „ corpus continetur ſub ſpeciebus panis „ (& ita de ſanguine ſub ſpeciebus vini) „ excluſa ejuſdem panis & vini tota „ ſubſtantia, ſenſibile eſſe per idipſum, „ & ſolum, per quod panis & ſimiliter „ vinum, ante conſecrationem erat ve- „ re ac proprie ſenſibilis, videlicet per „ panis & vini propriam ſolamque „ ſpeciem. „

„ Et quidem iſte dicendi modus „ eo, in primis, viſus eſt congruentior „ veritati rei, quo reperitur conformis „ modo loquendi, quem ſolum antiqui „ Patres omnes, ipſaque, ut dictum „ eſt, Concilia uſurparunt; dum non „ aliud ex parte panis retinuerunt, vel „ remanere dixerunt, niſi ſpecies tan- „ tum; dixerunt enim *ſolis*, vel *dumta- „ xat remanentibus ſpeciebus*. Ubi, ut „ perſpicuum eſt, particulæ excluſivæ „ *ſolis*, & *dumtaxat*, ea penitus omnia „ cenſendæ ſunt excludere, quæ revera „ non ſunt ſpecies. Cum autem illa ſine „ dubio, quę ad ſui ſenſationem indigent „ propria ſui a ſe diſtincta ſpecie, cen- „ ſenda ſint non eſſe re vera ſpecies „ (prout ſcilicet philoſophice uſurpatur, „ & intelligitur nomen ſpeciei, quan- „ tum attinet ad negotium conſtituendi „ formaliter ſenſibile) ne progreſſus in „ eam infinitus in aſſignandis ſpecierum „ ſpeciebus admittatur: viſum eſt ſequi „ vi dictarum particularum *ſolis* &c. ex- „ cludi quantitatem, & colorem, ac ſi- „ miles; utpote quæ ad ſui ſenſibilita- „ tem indigent ſpecie ſibi propria, a ſe „ diſtincta: propterea namque (ideſt, „ quia & ſic indigent) non cernuntur „ noctu, defectu ſcilicet ſpeciei. Et cum „ eatenus rationem ſpeciei proprie di- „ ctæ habere nequeant; cenſenda per- „ inde ſunt non poſſe conſtituere for- „ maliter ſenſibile; puta panem forma- „ liter ſenſibilem, vinum formaliter „ ſenſibile &c.

„ Deinde viſus etiam eſt eo con- „ gruentior modus iſte dicendi, ſum- „ ptus univerſaliter ut excluſivus eo- „ rum omnium, quæ, ut dictum eſt, „ non ſunt re vera ſpecies; quod exem- „ plum habet ſatis manifeſtum in inter- „ na illa panis proprietate, qua is pro- „ priam ſubſtantiam homini, qui ex „ hypotheſi pane conſecrato diu veſci- „ tur, ſubminiſtrat intime conjungen- „ dam eidem ad ipſius nutritionem, & „ augmentationem ſubſtantialem &c. „ Cum enim hæc proprietas panis ne- „ ceſſario, ut potius videtur, identifi- „ cata ſit cum ipſa ſubſtantia panis (ut- „ pote qui non per aliquid a ſe diſtin- „ ctum incorporatur alito, nutritioni, „ & augmentationi ſubſtantiali ſervit) „ atque eatenus per tranſubſtantiatio- „ nem, quoad ſe realiter excludatur: „ ejus tamen poſt conſecrationem re- „ manent ſpecies, ut ſuperius diceba- „ tur, quoad experimentalem ſenſibi- „ litatem nutritionis ex pane conſecra-

„ to factæ, non aliter quam ex natura-
„ li pane. Unde facile eſt, ut conſtat,
„ proprietatem hanc panis eſſe talem,
„ ut non quoad ſe realiter, ſed ſolum
„ quoad ſpeciem ſui ſenſibilem rema-
„ neat: & eatenus, ut non quidem re-
„ maneat panis vis nutritiva, ſed ſola
„ ſpecies panis nutritivi. Cum autem
„ ita res ſe habeat de vi ſubſtantialiter
„ nutriendi remanente, quoad ſolam
„ ſui ſpeciem, non autem quoad ſe;
„ non viſum eſt incongruum, vel ab-
„ ſurdum, quod ſimiliter de ſimilibus
„ aliis panis proprietatibus dicatur.
„ Nam & aſſignantur non abſimiles
„ aliæ panis proprietates, in ſententia
„ diverſorum Scholaſticorum: ut apud
„ Arriagam, qui diſput. 4. de Genera-
„ tione ſect. 5. num. 75. &c. gravitatem
„ cenſet non diſtingui realiter a ſub-
„ ſtantia, manet gravitas poſt conſe-
„ crationem, non realiter, ſed apparen-
„ ter: ideſt, remanet ſpecies panis ut
„ gravis. Et apud alios ob eamdem
„ rationem, ſpecies humidi, ſpecies
„ denſi &c. Sic apud alios manet illa ſo-
„ la ſpecies panis quanti; prout hi quan-
„ titatem a ſubſtantia volunt non di-
„ ſtingui realiter. Et apud alios, qui co-
„ lorem hinc a ſubſtantia corporis quo-
„ ad ſuperficiem ſic vel ſic aſperam,
„ aut levigatam, ſic vel ſic poroſam,
„ &c. Hinc a luce, quam eadem ſuper-
„ ficies proprio ſuo, atque ab aliis di-
„ verſo modo in oculum reflectit, non
„ diſtinguunt realiter; manet poſt con-
„ ſecrationem ſola ſpecies panis albi,
„ Et apud alios, qui ſapores non diſtin-
„ guunt a ſalibus cuique corpori pro-
„ priis inſitis, manet panis ut ſapidi ſo-
„ la ſpecies: & ſic de aliis; adeo ut apud
„ Patrem Honoratum Fabri, quia ſub-
„ ſtantiæ proprietates nullas, hoc eſt,
„ nulla, ut communiter vocantur, ac-
„ cidentia, diſtinguit a ſubſtantia, præ-
„ ter impetum impreſſum, & colorem;
„ dicendum ſit remanere panis colorẽ
„ quidem, & impetum, ſed panis ut
„ ſapidi, ut quanti, ut gravis &c. ſolam
„ ſpeciem. Hujuſmodi namque pro-
„ prietates, prout hæ aut illæ ſunt ex
„ hypotheſi realiter a ſubſtantia indi-
„ ſtinctæ, quo ad ſui eſſe phyſicum; ne-
„ ceſſe eſt per conſecrationẽ recedere
„ cum ſubſtantia; & ut loquitur Arria-
„ ga, & remanere ſolum apparenter; id-
„ eſt quoad ſolam ſpeciem ſenſibilem.
„ Tertio, modus hic dicendi eo
„ viſus eſt eſſe congruentior, quo nihil
„ ei contrarium reperitur uſque huc ab
„ Eccleſia definitum. Nam licet aliqui
„ Theologi modum illum dicendi, qui
„ quantitatem, colorem, aliaque hu-
„ juſmodi accidentia ponit remanere,
„ cenſuerint eſſe de fide: ipſe tamen
„ D. Thomas (qui non minus profecto,
„ quam illi, ſcivit quid circa hoc eſſet
„ res fidei, quid autem ſolius philoſo-
„ phiæ: præſertim cum optime nove-
„ rit vim verborum, *ſolis remanentibus*
„ *ſpeciebus* in Lateran., cujus duas de-
„ cretales commentario illuſtravit o-
„ puſc. 23. & 24.) ubi voluit probare
„ accidentia remanere; non aliam ad
„ id probandum rationem adhibuit,
„ quam a ſenſibili apparentia 3. p. q. 35.
„ art. 5. *Reſpondeo*, inquit, *dicendum*,
„ *quod ſenſu apparet, facta conſecratione*,
„ *omnia accidentia panis remanere*. Nec
„ alterius quicquam ſeu ibi, ſeu alibi
„ addit, quaſi probaturus id eſſe de fi-
„ de: quamvis ipſe, ut & alii Theolo-
„ gi communiter, ex principiis philo-
„ ſophiæ, quam ſequitur, exiſtimet re-
„ manere ea accidentia.

„ Quarto, modus iſte dicendi vi-
„ ſus eſt eo congruentior, quo Theo-
„ logi omnes, etiam illi, qui tenent ea
„ accidentia, ipſeque D. Thomas, dum
„ applicandam ſuſcipiunt ſenſibilita-
„ tem hujus Sacramenti, utuntur indiſ-
„ criminatim voce accidentium, & vo-
„ ce ſpecierum. Quod quidem inditium
„ eſſe poteſt non leve, ſignificari nunc
„ nobis voce accidentium idem, quod
„ olim (ante ſcilicet ſuſceptum in
„ Scholis Chriſtianis Ariſtotelem) ſo-
„ la ſignificabatur ſpecierum voce.
„ Præſertim cum hæ ipſæ ſpecies re
„ vera ſint reales formæ, objectum,
„ cujus & a quo ſunt, conſtituentes in
„ ratione ſenſibilis; idemque ſint ejuſ-
„ dem accidentia realia: videlicet ac-
„ cidentia ſenſibilia *per ſe*, atque *ut quo*,
„ non autem per aliud, & *ut quod*, ſi-
„ cut ex ſupradictis eſt quantitas, & co-
„ lor &c., quæ indigent ſpecie ſui a ſe
„ diſtincta, per quam, ſeu qua median-
„ te, & non aliter, ſub ſenſu cadunt;
„ proptereaque ſic ſunt ſenſibilia, ut
„ poſſint vere ad ſenſum demonſtrari,
„ dicendo de eorum quolibet, ac mul-
„ to magis de toto eorum omnium ag-
„ gregato *Hoc*; & ſimilia; quo poſito
„ neceſſe eſt, ut importent falſitatem
„ apertam in formula conſecrationis;

„ *Hoc*

,, *Hoc eſt corpus meum*: nec enim ullum
,, eorum, aut omnia ſimul ſumpta, ſunt
,, corpus Chriſti. Quale tamen incom-
,, modum nullatenus reperiri poteſt in
,, iis, quæ dictæ ſunt, ſpeciebus, & for-
,, mis, & accidentibus per ſe tantum,
,, & ut *Quo* ſenſibilibus: quia iſta ſic af-
,, ficiunt ſenſus, ut non ſuo quaſi nomi-
,, ne afficiant, ſed ſolum nomine obje-
,, cti, cujus, & a quo naturaliter ſunt;
,, quatenus illa eidem ſunt id formale,
,, quo viſus, aliique ſenſus ab ipſo affi-
,, ciuntur: unde eſt ut non poſſint ipſæ-
,, met ullatenus ad ſenſum demonſtra-
,, ri, dicendo de eis *Hoc*, ſicut de iis,
,, quæ ſenſibilia ſunt ſolum per ſpecies
,, a ſe diſtinctas, & ut *quod*.

,, Quinto, modus iſte dicendi vi-
,, deri potuit eo congruentior, quo D.
,, Thomas eum uſurpat in re fere con-
,, ſimili, ubi nimirum agitur de ſenſi-
,, bilitate carnis, vel pueri apparentis
,, miraculoſe in hoc Sacramento; &
,, etiam ipſius Chriſti Domini apparen-
,, tis *in alia effigie* (ut ait Matth. 19.)
,, *diſcipulis euntibus in villam*, ſive in
,, Emmaus. Nam 3. p. q. 76. art. 8. in
,, corp. *Hoc contingit, ait, ex parte vi-*
,, *dentium, quorum oculi immutentur ta-*
,, *li immutatione, ac ſi expreſſe viderent*
,, *alterius carnem, vel ſanguinem, vel*
,, *puerum ..... Nec hoc tamen pertinet*
,, *ad aliquam deceptionem, ſicut accidit*
,, *in Magorum præſtigiis: quia talis ſpe-*
,, *cies divinitus formatur in oculo ad ali-*
,, *quam veritatem figurandam; ad hoc ſci-*
,, *licet, quod manifeſtetur vere corpus*
,, *Chriſti eſſe ſub hoc Sacramento, ſicut*
,, *etiam ipſe Chriſtus abſque deceptione*
,, *apparuit diſcipulis euntibus in Emmaus*
,, *&c.* Huic, inquam, D. Thomæ lo-
,, quendi modo ſimilis eſt per omnia
,, (ſi non omnino idem eſt) ille, quo
,, ſuperius dicebatur: *Sanctiſſimum Sa-*
,, *cramentum, in quo veraciter Chriſti*
,, *Corpus continetur ſub ſpeciebus panis;*
,, *& ita de ſanguine ſub ſpeciebus vini;*
,, *excluſa ejuſdem panis, & vini tota ſub-*
,, *ſtantia, ſenſibile eſſe per id ipſum, &*
,, *ſolum, per quod panis (& ſimiliter vi-*
,, *num) ante conſecrationem erat vere &*
,, *proprie ſenſibilis, videlicet per panis, ac*
,, *vini propriam ſolamque ſpeciem*. Mo-
,, dus namque iſte in id reſolvitur to-
,, tus, ut in eo ad inſtar & æque, ſicut in
,, illo cogitetur Deus poſito per con-
,, ſecrationem corpore Chriſti in locum
,, panis, & ſanguine in locum vini, ſi-
,, mulque amotis inde pane, & vino,
,, immutet identidem oculos, alioſque
,, ſenſus omnes, tali immutatione, ac ſi
,, expreſſe ibidem exterius viderent,
,, ac ſenſibus aliis perciperent panem,
,, & vinum. Hanc vero immutationem
,, faciat Deus agens in ſenſus nunc per
,, ſe ſolum eo omni modo, quo prius
,, agebat concurrens cum ipſo pane, ac
,, vino; & quidem ſic agat non ſolum
,, ad breve tempus aliquod arbitra-
,, rium, ſed inſuper (ex lege ſcilicet,
,, quam ipſe inſtituens hoc Sacramen-
,, tum, ſibi præſcripſit) toto eo tem-
,, pore, quo ex vi agentium natura-
,, lium perſtitiſſent panis, & vinum. Ne-
,, que hoc pertinet ad aliquam dece-
,, ptionem, ſicut accidit in Magorum
,, præſtigiis: quia tales ſpecies divini-
,, tus formantur in oculo, & aliis ſen-
,, ſibus ad veritatem figurandam; quæ
,, eſt, vere corpus Chriſti, & ſangui-
,, nem eſſe ſub hoc Sacramento. Sicut
,, etiam ipſe Chriſtus abſque deceptio-
,, ne apparuit diſcipulis euntibus in
,, Emmaus. Nempe apparitio hæc, etſi
,, facta non per propriam ſolitam Chri-
,, ſti ſpeciem, fuit nihilominus abſque
,, deceptione, quia fuit ad manifeſtan-
,, dam ipſiuſmet perſonæ Chriſti veram
,, realemque præſentiam. Sed quia per
,, alienam ſpeciem, puta Peregrini, fie-
,, bat apparitio; idcirco ut eatenus *te-*
,, *nebantur*, ut ait Evangeliſta, *oculi*
,, *eorum, ne eum agnoſcerent*: cum autem
,, in fractione panis, *aperti ſunt oculi*
,, *eorum, & agnoverunt eum*; id eatenus
,, factum eſt, quatenus eis tunc dedit
,, Chriſtus propriam ſolitam ſui ſpe-
,, ciem: ac demum quod evanuit *ex*
,, *oculis eorum*; id factum eſt, quia nul-
,, las tunc eis de ſe Chriſtus dedit ſpe-
,, cies, neque ſcilicet propriam, neque
,, alienam. Similiter autem oculi fide-
,, lium, ut cæteri ſenſus, *tenentur* ne
,, Chriſtum in Sacramento tanquam
,, ipſum agnoſcant; ſed tamen ut firmi-
,, ter credant ipſumet ibi re vera eſſe;
,, accipiunt ab eo ſimul cum ſpeciebus
,, hinc panis, hinc vini, verum iſtud ip-
,, ſius verbum, *Hoc eſt corpus meum*, ex
,, quo firmatur omnino fides, quod ſub
,, iiſdem ſpeciebus continetur verum
,, Chriſti corpus, veruſque ſanguis.

,, Ex his porro licet intelligere,
,, ſpecies euchariſticas, quibus juxta
,, propoſitum hactenus dicendi modum
,, cernitur exterius, panis eſt, qui vere

,, non

„ non eſt ; & quibus eatenus fit ſenſibile Sacramentum ; eſſe formas non minus veras, nec minus reales in genere phyſico eſſendi, nec minus a deceptione alienas, ac demum non minus idoneas, quam illæ ſint, quibus mediantibus D. Thomas docet contigiſſe, vel fuiſſe factam apparitionem hinc pueri, vel carnis, in Sacramento, hinc ipſius Chriſti in via ad Emmaus. Quæ tamen omnia, ſicut ingenue digeſſi quo melius potui modo, ita ſubmitto libens judicio Sacræ Congregationis. Toloſæ hac die 2. Maji 1675. Ego Frater Emmanuel Maignanus, Minimus. „

Dicimus IV. Species panis & vini in Euchariſtia ſalvari non poſſe in hypotheſi Carteſii, Gaſſendi, Callii, & aliorum, ſi qui ſunt, recentium Philoſophorum.

I. probatur Concluſio contra Carteſiū. Ex Carteſio nihil in Euchariſtia remanet vere ex pane ; ſed hoc eſt contra fidei veritatem, & Eccleſiæ definitionem ; ergo in hypotheſi Carteſii ſpecies Euchariſticæ non bene explicantur. Probatur major. Secundum principia carteſiana remanent ſolum impreſſiones, quæ prius fiebant a pane & vino in aere, qui circa ipſos aderat ; ſed hæ impreſſiones nihil erant panis & vini, ſed potius totæ erant aeris circumſtantis: ergo in hypotheſi carteſiana nihil remanet vere panis & vini. Vult enim Carteſius, quod unuſquodque corpus imprimat ſpeciem ſui, ſeu imaginem, tanquam ſigillum, aeri ſibi circumſtanti ; & in hoc caſu aer ille circumſtans, quanvis retineat ſpeciem corporis, nihil tamen re vera corporis habet ; ſicut imago Petri picta vel in tabula, vel in tela, nihil habet Petri, quanvis habeat Petri imaginem, illamque inſpicientibus repreſentet.

II. probatur contra Carteſium, qui aſſerit in Euchariſtia poſt conſecrationem remanere ſuperficiem illam, quę erat media inter ſingulas particulas panis & vini, & corpora eas particulas ambientia: Superficies illa panis & vini ante conſecrationem erat impenetrata cum ſubſtantiis panis & vini ex Carteſio, quia diverſum locum occupabat : ergo deſtructa panis ſubſtantia, vel remanet locus vacuus, vel illum occupat aliud corpus ; ſed neutrum dici poteſt: ergo &c. Probatur minor. Non primum, quia juxta Carteſium non poteſt dari neque divinitus locus vacuus ; neque ſecundum, quatenus aliud corpus non poteſt eſſe corpus Chriſti, quia hoc eſt inextenſum, & non poteſt occupare locum extenſum; neque alia corpora, quæ gratis admitterentur de novo producta, & ſine aliquavis neceſſitate.

III. probatur contra eundem Carteſium. Superficies hæc vel pertinet ad panem, vel non ? Si ad panem ; ergo remanet aliquid ſubſtantiæ panis : ſi non ad panem : ergo nihil remanet panis. Unde reſtat, vel quod dicant Carteſiani, ſuperficiem illam eſſe accidens peripateticum, vel eſſe ſubſtantiam. Utrunque autem eſt contra Carteſii principia, & ultimum contra fidei veritatem.

IV. probatur contra Gaſſendum. Gaſſendus putavit accidentia euchariſtica eſſe ſubſtantiales quaſdam tenuiſſimas, ſive particulas aeris, furfuris pulveris, vel alterius materiæ, quæ latitabant intra poros panis & vini, & quæ illis ita erant permixtæ, ut totam ſubſtantiam panis & vini ex integro obvelarent; eo ſane modo, quo particulæ ignitæ minutiſſimæ ita immiſcentur ferro, ut totum obtegant, illudque rubrum undequaque exhibeant. Sicut igitur ſi divinitus ſola ferri ſubſtantia in nihilum abiret, eodem ſitu particulæ igneæ remanentes, idem adhuc compareret ferrum candens, quod antea ; ita deſtructa per miraculum tota ſubſtantia panis, in eodem ſitu remanentibus minutiſſimis illis corpuſculis, idem adhuc apparet panis, qui antea. Hoc poſito, ſic reprobatur ſententia Gaſſendi. Subſtantiæ illæ tenues vel eſſent a ſubſtantia panis diverſæ, vel eſſent panis & vinum ſubſtantialiter ; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Probatur minor. Si eſſent diverſæ, nihil panis repreſentarent ; ſi non eſſent diverſæ, aliquid panis remaneret ; ſed hoc eſt contra fidei veritatem, & Eccleſiæ definitionem: ergo &c.

V. probatur contra Gaſſendum. Si in Euchariſtia remanerent particulæ illæ tenuiſſimæ, falſa redderetur forma conſecrationis ; ſed hoc dici non poteſt : ergo &c. Probatur minor. Quia præ-

prædicatum hujus propoſitionis *hoc eſt* non identificaretur cum ſubjecto: ergo propoſitio eſſet falſa. Probatur antecedens. Quia ſubjectum eſt pronomen *hoc*, quod ſignificaret duas ſubſtantias, ſcilicet corpus Chriſti, & ſubſtantias illas tenues; prædicatum vero, quod eſt corpus Chriſti, unicum tantum ſignificaret, quod eſt corpus Chriſti: ergo prædicatum non identificaretur cum ſubjecto: ergo propoſitio eſſet falſa.

VI. probatur contra Callium argumento P. Boucat, quod ipſe vocat efficaciſſimum, & ſub his verbis proponit: *Illud ſyſtema abnuendum eſt, in quo utique exſufiatur tranſubſtantiatio; Atqui tranſubſtantiatio in Callii ſyſtemate deſtruitur. Ergo &c. Probatur minor. Facta conſecratione juxta iſtius Auctoris opinionem, remanet panis & vinum, quandoquidem adeſt utriuſque ſubſtantiæ nedum materia, ſed & forma: Ergo &c. Jam iſtud probatur antecedens. Ex Callio materia non poteſt eſſe ſine aliqua partium ſuarum diſpoſitione, ſine ſitu, textura, configuratione, & Corpora eatenus ſolum differunt, quatenus diverſas habent mechanicas affectiones, nec ulla datur in corporibus præter mechanicas illas diſpoſitiones: Atqui poſt conſecrationem remanent eædem mechanicæ affectiones, eadem partium figura, idem ſitus, eadem configuratio, quæ ſunt eſſentia corporis ſecundum Callium: igitur non modo manet materia panis & vini, ſed & utriuſque forma, ſicque non fit tranſubſtantiatio in explicatione Callii, Non dicat Callius, animam rationalem informare materiam panis & vini, & per illam unionem ſubſtantialem non amplius remanere formam panis & vini, nam cum hæc materia ex Callio ſemper eaſdem ſervet affectiones mechanicas, vi unionis, non converteretur panis & vinum, nec auferetur materia & forma panis & vini. Erit quidem Chriſti Corpus, ſed erit etiam verus panis, & vinum purum, Sicut enim ex eo quod in Incarnatione caro unita fuerit & cum anima rationali Chriſti, & cum natura ac perſona divina, non ideo converſa fuit caro, ſed vera tranſit caro; ita ex eo præciſe quod panis & vinum unirentur in unitate naturæ cum anima rationali, & in unitate Perſonæ cum Verbo, non ideo fieret converſio panis & vini; ſed verus panis, verumque vinum debent remanere, licet ſubſtantialiter unita ſint animæ rationali, & Verbo divino: Ergo remanent ſemper materia ſimul & forma panis & vini, adeoque tranſubſtantiationem deſtruit ipſa Callii opinio. Ergo &c.*

Arguunt I. Species in Syſtemate P. Magnani opponuntur doctrinæ Concilii Conſtantienſis ſeſſ. 8. damnantis propoſitionem Wiclefi: *Accidentia panis & vini non manent in eodem Sacramento ſine ſubjecto.* II. opponuntur Catechiſmo Concilii Tridentini docenti, accidentia panis & vini nullo ſubjecto inhærere; ſic enim ait par. 2. num. 43. *Tertium reſtat, quod hoc Sacramento maximum atque mirabile videtur; panis videlicet, & vini ſpecies in hoc Sacramento ſine aliqua re ſubjecta conſtare; nam cum antea demonſtratum ſit corpus Domini & ſanguinem vere in hoc Sacramento eſſe, ita ut nulla amplius ſubſit panis & vini ſubſtantia: Quoniam ea accidentia Chriſti corpori & ſanguini inhærere non poſſunt: relinquitur ut ſupra naturæ ordinem ipſa ſe nulla alia re niſa ſuſtentent. Hæc perpetua & conſtans fuit Eccleſiæ Catholicæ doctrina.* III. Secundum doctrinam P. Magnani in Euchariſtia nihil remanet; ſed hoc eſt contra naturam tranſubſtantiationis: ergo &c. Probatur minor. Non remanet ſubſtantia, ut conceditur; non remanent ſpecies, quia hæ ſaltem numero ſunt mutatæ. IV. In ſyſtemate eodem multiplicantur miracula ſine neceſſitate; ſed hoc fieri non debet: ergo &c. Probatur major. Si accidentia nihil aliud ſunt juxta Magnanum, quam impreſſiones divinitus factæ in ſenſibus noſtris, ſequitur quod tot erunt admittenda miracula, quot erunt homines unam videntes hoſtiam, & aſpicientes; immo tot miracula in uno homine patrari neceſſe eſt, quot diverſæ in diverſis ſenſibus impreſſiones fiunt: igitur miracula ſine neceſſitate in hoc Syſtemate multiplicantur. Et hic eſt diſcurſus prædicti Pat. Boucat. V. in hoſtia conſecrata debet remanere aliquid, quod frangatur; ſed in hac hypotheſi nihil remanet, quod frangatur, niſi dicatur remanere quantitatem panis, quæ eſt accidens abſolutum, ſine proprio ſubjecto, quæ remanere debet, & de

qua

qua verificetur, quod frangatur. VI. Accidentia, quæ remanent in Euchar ſtia, debent habere proprietates, quas non habent ſpecies P. Magnani, & habent accidentia peripatetica; & probatur ab eodem P. Boucat. *Accidentia ſecundum communem opinionem primo poſſunt agere, & immutare externa corpora: Secundo, corrumpi valent: Tertio, ex iis vermes generari poſſunt: Quarto, nutrire queunt: at quomodo id præſtarent accidentia ab Auctore excogitata, quæ non ſunt niſi meræ impreſſiones in ſenſibus noſtris; quaſi vero impreſſiones nutrirent, & ex eiſdem vermes generarentur.*

Reſpondemus ad I. diſtinguendo propoſitionem illam; & Concilium loquitur verbis Wiclefi, quem damnat; conceditur; & Concilium loquitur verbis propriis & ſuis; & negatur. ,, Re vera, ait P. Saguens, ,, Multum diſcriminis eſt inter modum loquendi uſurpatum a Concilio, rem aliquam Fidei decernente, & alium loquendi modum uſurpatum ab Hæretico errante in re Fidei: prior enim merito cenſetur proponi tanquam ſacer & amplectendus, at e contra poſterior tanquam prophanus & vitandus. Quare verius ego inferrem ex Concilio Conſtantienſi damnante articulum prædictum ſecundum Wiclefi, *Accidentia non manent ſine ſubſtantia in eodem Sacramento*, reprobatum, & damnatum fuiſſe ſimul cum hæreſi in illo contenta, modum eam exprimendi per ſubſtitutionem recentiſſimi nominis *accidentium*, loco alterius antiquiſſimi *ſpecierum*. Ergo ex hoc capite ſaltem Concilium Conſtantienſe non expoſuit nomen iſtud per illud, quia illud a ſe ipſo non uſurpavit; ſed potius damnavit tanquam ab Hæretico uſurpatum; Præterquamquod, ſi voluiſſet Concilium Conſtantienſe, approbando modum loquendi Wiclefianum, explicare, aut ſic explicandum proponere nomen *ſpecierum* per nomen *accidentium*, neque id ignoraſſent Patres Concilii Florentini, annis tantum poſt vigintiquatuor celebrati; neque reſtituiſſent nomen ſpecierum, ſpreto nomine accidentium, neque tandem imitatores ejuſdem ſuæ locutionis habuiſſent eos, a quibus longe poſt celebratum fuit Concilium Tridentinum, in quo ad majorem cautelam, ac ſtrictiorem excluſionem realitatum omnium in pane & vino præexiſtentium, non tantum decernitur ſpecies panis & vini manere ſed ſpecies, *duntaxat*; ut hinc intelligatur, nihil poſt factam tranſubſtantiationem manere, quod non ſit ſpecies: at accidentia, ut ſæpius probatum eſt, vel non ſunt ſpecies, vel non ſunt ſpecies duntaxat, quia vel non ſentiuntur, vel emittunt ſuas ſpecies, & ſic ſunt aliquid præter ſpecies. ,,

Ad II. idem P. Saugens reſpondet verbis hiſce: ,, Reſpondeo, neminem hactenus fuiſſe, qui Catechiſmo Romano parem a Concilio Tridentino pro determinandis rebus Fidei authoritatem tribuendam eſſe, duxerit; quare ſaltem non erit articulus fidei id, quod probant, aut probare ſe putant Adverſarii, intelligenda eſſe per *Species* Cōcilii Tridentini *Accidentia* Scholæ Peripateticæ. Et revera Theologi communiter affirmant authoritatem Cathechiſmi Romani non excedere illam, quæ gravibus Doctoribus tribuitur, exponendo res fidei; quapropter aſſumunt ſibi, ut aſſumendam putant, licentiam impugnandi non pauca, quæ in prædicto Catechiſmo docentur ſpectantia ad diſputationes Scholaſticas, ſive de Sacramentis, ſive de auxiliis divinis &c Præterquamquod mens Concilii Tridentini hæc fuit, ut per Catechiſmum, cujus editionem decernebat, veritates catholicæ explicarentur fidelibus populis modo, non qui ſubtilior, ſed qui facilior eſſet, & accommodatior ad eas perſuadendas; quare opus fuit eas exponere juxta eum loquendi modum, qui in populis erat vulgatior, & ad communiores hominum tunc temporis philoſophantium opiniones magis accedens: hinc factum eſt, ut Catechiſmus Romanus *Species* vocaverit aliter *Accidentia*, quia ſic communius vocabantur. Neque tamen in hoc commutando vocabulo veritati ullatenus præjudicavit; ſpecies enim, quas duntaxat manere Concilium Tridentinum definiit, ſunt vere accidentia, eaque omnino realia, ſed omnino diſtincta ab illis, quæ in Schola Ariſtotelis admittuntur: ſicque

,, con-

„ controverſia noſtra non eſt de nomine *Accidentium*, ut vides, ſed de re, per nomen illud intelligenda. Unde tandem nihil ex Catechiſmo jam toties laudato probatur, niſi ſpecies eucharisticas poſſe vocari accidentia, ſed certe non probatur eas eſſe accidentia, qualia olim Ariſtoteles finxit, eademque tunc ficta, nunc pro veris plebs Ariſtotelica recipit: certe ſacra Scriptura, ut ſe captui noſtro accommodet, dicit tres viros apparuiſſe Abrahæ in Convalle Mambre, qui nihilominus erant tres Angeli, non autem tres viri, multo minus tres tales viri: potuerunt ergo ſimiliter, imo, ſi volueris, debuerunt *Species* vocari *Accidentia*; ſed hinc non ſequitur, eas talia eſſe accidentia, pro quibus Ariſtotelici certant. Igitur, quod ptobandum ac explicandum toto hoc articulo propoſueram, nihil ex ſacris Conciliis afferri poteſt veri ac ſolidi, quo vel ſatis inſinuetur ſpecies eucharisticas accipiendas eſſe pro accidentibus quantitatis, gravitatis, coloris &c. Neque tandem video cur non potius omiſerint Adverſarii mentionem Concilii Colonienſis, quod neque niſi Provinciale fuit, neque fuit approbatum, neque niſi exponendo, minime autem decernendo, pronunciavit *Accidentia*. At expoſitio conciliaris, etiam approbata Decreti, non facit rem de fide perinde ac Decretum, ut apud Canoniſtas convenitur: quare non immoror pergoque ad alia. „

Ad III. Si ſemel verificetur, quod poſt conſecrationem panis remaneat in Euchariſtia eadem ſimilitudo ejuſdem panis ut quanti, ut gravis, ut colorati, ut figurati &c. illico verificabitur etiam, quod remaneant ſpecies omnino eædem, quæ præerant ante conſecrationem. Quod quidem per hæc verba explicatur & confirmatur ab Authore præcitato: *In omni actione, per quam objectum ſe repreſentat quantum, grave, coloratum, figuratum &c. Attendendam eſſe & actionem ipſam, quæ eſt actio extendendi, gravitandi, colorandi, figurandi, &c. Et ſimilitudinem objectivam tali actione expreſſam: in qua utique ſimilitudine ſic expreſſa vere ac ſtricte conſiſtit idea ſpeciei objectivæ. Quare dummodo verificetur remanere poſt conſecrationem panis v. g. eucharistici eandem ſimilitudinem ejuſdem panis ut quanti, ut gravis, ut colorati, ut figurati &c. nunquid non verificabitur remanere ſpecies omnino eaſdem, quæ præerant? At illud ita verificatur, ut ad ſenſum viſus, tactus &c. Omnino pateat, ſicuti patere neceſſe eſt ad occultationem myſterii.* Præterquamquod *ſi ſupradictæ actiones extendendi, gravandi, figurandi &c. attendantur rurſus ſecundum impreſſiones, quas progignunt in effluviis permeantibus, aut in mediis permeatis, aut tandem in potentiis, in quibus ſenſationem convenientem perficiunt; comperietur rurſus impreſſiones illas omnino eaſdem remanere: nam v. g. ſive panis lucem reflectat, ſive Christus vice panis, eadem eſt, & ejuſdem potentiæ viſivæ immutatio. Quare non alia eſt differentia, quam principii agentis, aut naturalis, quod eſt panis, aut ſupernaturalis, quod eſt Chriſtus: imo quia Chriſtus id agit in quantum Deus; Deus autem antea concurrebat ſimul cum pane ad prædictam lucis reflexionem &c. Supereſt id tantum ex parte principii reflexivi eſſe diſcriminis, quod Deus ſolus id præſtet, quod præſtaret ſimul cum pane, ſi adeſſet. Itaque gratis ab Adverſariis inculpamur, quaſi juxta noſtram ſententiam non remaneant eædem ſpecies panis; cum non poſſint remanere magis eædem, quam quo jam dictum eſt modo; & juxta quem ſimul evidenter non remanet ſubjectum earum naturale, quod erat panis non conſecratus. Ergo remanent eædem, & nihilominus earum ſubjectum naturale non remanet: hoc autem utrumque nonne ſufficit ad verificandam infallibilitatem Decretorum Conciliarium de remanentia ſpecierum abſque ſuis ſubjectis?*

Ad IV. dicitur, quod miracula fiunt ex parte agentis, non autem ex parte recipientis impreſſiones illas, de quibus loquimur. Agens autem quia agit loco panis, & impreſſiones illas immittit, quas panis, quando aderat, immittebat, unus eſt, nempe ſolus Chriſtus; adeoque unum miraculum ipſemet operatur, immittendo ſcilicet impreſſiones, quas deberet immittere panis, ſi adeſſet: idem dicitur de vino, ſi adeſſet. Accipientes autem impreſſiones, etſi in magno numero ſint, non multiplicant tamen miracula, quia eundem agendi mo-

dum tam cum uno, quam cum multis operatur Chriſtus, ſpecies illas, ſeu impreſſiones, loco panis immittens.

Ad V. dicitur, quod ſicut verificatur carnem Chriſti eſſe verum cibum, & ſanguinem Chriſti eſſe verum potum, quauvis ſtatus Chriſti opponatur mãducabilitati & potabilitati veris: ita etiam verificabitur corpus Chriſti eſſe verum corpus, quanvis opponatur diviſibilitati, frangibilitati &c. Quibus ſubjacent hoſtiæ conſecratæ. Quod præcitatus Author ſic proſequitur. „ Nam nunquid ex fine, ad
„ quem Sacramentum euchariſticum
„ ordinatur, opus eſt carnem Chriſti
„ eſſe verum cibum, & ſanguinem ejuſ-
„ dem Chriſti eſſe verum potum? Opus
„ certe eſt; alias non verificabitur, quod
„ Chriſtus dixit: *Caro mea vere eſt cibus*
„ *& ſanguis meus vere eſt potus*. At ſi
„ hoc unum, alterumque verificatur;
„ ideſt, ſi ſtatus Chriſti euchariſticus
„ non oponitur manducabilitati & po-
„ tabilitati prædictis, quare opponetur
„ diviſibilitati, frangilitati, lacerabi-
„ litati &c. Quibus ſubjacent hoſtiæ
„ conſecratæ? Sed neque opponetur
„ activitati idoneæ ad ſenſus noſtros
„ afficiendos; quia, ut patet ex formis
„ conſecratoriis, corpus & ſanguis Chri-
„ ſti exigunt demonſtrari ad ſenſus,
„ nempe ſub ſpecibus panis & vini; de-
„ monſtrari autem non poſſunt, niſi
„ per ſenſuum affectionem: ergo &c. „

Ad VI. dicitur, quod quæ fiunt per accidentia peripatetica; prout in objectione enarrantur., Magnaniſtæ dicunt fieri a Chriſto agente loco panis per impreſſiones illas, ſeu ſpecies, quas panis immitteret, ſi adeſſet, & quas quando non adeſt, ſupplet ad occultandum miraculum, & immittit Chriſtus. Unde S. Anſelmus tract. de Sacram. Corp. & Sang. Domini docet; in Sacramento Euchariſtiæ *eſſe ſubſtantiã dominici corporis, ſed abſque viſibili ſpecie ſua: & e contra eſſe viſibilem ſpeciem panis, abſque ejus ſubſtantia*. Quæ verba exponens P. Saguens, ait: *Sic enim argumentando ad hominem, dico S. Anſelmum hic intellexiſſe ſub uno vocabulo ſpeciei, vel ſpecies reales, quas tuetur Reſpondens, vel intentionales, quas tueor: at non intellexit priores: alioquin, ſicuti juxta mentem Reſpondentis manent in Euchariſtia accidentia panis & vini abſque ſuis ſubſtantiis, ſic in eadem Euchariſtia maneret corpus Chriſti, abſque ſuis accidentibus, quod non admittet. Ergo intellexit poſteriores, ad hoc ut ſenſus ſit, adeſſe in Sacramento euchariſtico actiones objectivas tam panis, tam vini abſentis; & e contra non adeſſe ſpecies illas objectivas proprias corporis Chriſti præſentis: unde accidit adeſſe Chriſtum, & non videri; & e contra videri panem ac vinum, quamvis non adſint. Atque hæc pauciſſima verba S. Anſelmi, ſi bene perpendantur, complectuntur univerſam, quam propugnamus doctrinam de ſpeciebus panis & vini* Solis *manentibus*.

Objiciunt pro Gaſſendo ejuſque ſequacibus I. Subſtantiæ illæ, quæ includuntur in hoſtiæ foris, non ſunt hoſtiæ ſubſtantia: ergo non importantur per pronomen *Hoc*: ergo non eſt inconveniens, quod in Chriſti corpus non convertantur. II. Pro Carteſio: ſuperficies illæ, in quibus conſiſtunt ſpecies carteſianæ, nec pariter ſunt demonſtrabiles per pronomen *hoc*; ergo nec pariter convertuntur. Conſequentia ſequitur, quia vox illa *hoc* demonſtrat tantum ſubſtantiam ſolidam, ſcilicet panis ante conſecrationem, & corporis Chriſti poſt conſecrationem; velut ſi quis diceret hoc eſt aqua, demonſtrando vas plenum aqua. III. Poſt conſecrationem eadem eſt ſuperficies corporis Chriſti, ac erat ſuperficies panis non conſecrati; ergo eodem modo ſenſus afficit poſt conſecrationem, quo antea.

Reſpondemus ad I. quod illud omne importetur per pronomen *hoc*, quod eſt apta materia ad conſecrationem; ſed ſubſtantiolæ illæ ſunt apta materia ad conſecrationem: & probatur; quia vel ſunt aliquid panis & vini, & ſunt apta materia ad conſecrationẽ; vel ſunt nihil panis & vini, & ſic non poſſunt repreſentare panem & vinum. Ulterius; quicquid demonſtratur, vel directe, vel indirecte, per pronomen *hoc*, eſt apta materia ad conſecrationem; ſed ſubſtantiæ illæ tenues, vel directe, vel indirecte, demonſtrantur per pronomen *hoc*: ergo ſunt materia apta ad conſecrationem; quod tamen, Adverſarii non concedunt.

Ad II. dicitur, quod ſuperficies illæ licet careant profunditate, vere tamen ſunt demonſtrabiles, quia conſtant du-

Digitized by Google

duplici dimenſione, longitudine ſcilicet, & latitudine; quod ſufficit, quia ſecundum profunditatem non, eſt demonſtrabilis, donec penetretur, nec viſibilis, donec opacacitatem deſerat, & diaphana fiat.

Ad III. ſuperficies corporis, ſecundum Carteſianos, eſt a corpore realiter indiſtincta; unde mirum eſt, quod Carteſiani, qui negant entitatulas ariſtotelicas poſſe a ſubſtantia ſeparari, modo inducantur ut dicant, modum poſſe divinitus a ſubjecto ſeparari.

DISSERTATIO CCCCXVI.

De adoratione Chriſti in Euchariſtia. Qui fidei hoſtes adorationem Chriſti in Euchariſtia negarunt? Quæ Catholicorum argumenta, quibus eadem adoratio vindicatur? An extra ſacrificium reſervari poſſit Euchariſtia, ut ad adorationem proponatur? Vel ut fidelibus miniſtretur? Vel ut ad abſentes, præcipue infirmos, deferatur?

INter fidei hoſtes, qui Chriſti adorationē in Euchariſtia, denegarunt, primo loco ponimus Gentiles; qui, ut diximus, Chriſtianorum fidei circa Euchariſtiam, non apertam, ſed confuſam, habuerunt notitiam, & iiſdem Chriſtiauis crimini vertebant adorationem, quam ab iisdem Euchariſtiæ exhiberi audierant. Unde Maximus, Maudaurenſis, Idololatra, Auguſtino ſcribebat, ut videre eſt in epiſt. 43. inter illas ejuſdem Auguſtini; *Quæſo, vir ſapientiſſime .... ipſa re approbes, quis ſit iſte Deus, quem vobis Chriſtiani quaſi proprium vendicatis, & in locis abditis præſentem vos videre componitis?* Poſtquæ, Chriſtianorum praxi, qui ſacra ſua in occulto faciebant, opponit Idololatras, qui in aperto numina ſua venerabantur, dicens: *Nos etenim Deos noſtros luce palam ante oculos, atque aures omnium mortalium, iis precibus adoramus, & per ſuas hoſtias propitios nobis efficimus, & a cunctis hæc cerni & probari contendimus.*

Secundo, errarunt Philoſophi, quibus diſplicuit hæc Chriſti adoratio in Euchariſtia; proinde de Averroe refertur, quod illi quum præ omnibus ſectis Chriſtiana placeret, in hoc tamen diſplicebat, quod Chriſtiani Chriſtum Deum ſuum adorarent, & manducarent. Unde apud Eſpenceum dicebat: *Sed quoniam Chriſtiani Deum ſuum, quem adorant, etiam devorant, moriatur anima mea cum animabus Philoſophorum.*

Tertio, Judæi impie aſſerunt, Chriſtianos eſſe idololatras, quia procumbentes ante Euchariſtiam, illam, quam creaturam dicunt, profundiſſime adorant.

Quarto, Ariani, qui Chriſti divinitatem negabant, Euchariſtiæ quoque adorationem Inficiebantur. Etsi enim faterentur, Chriſtum ſubſtantialiter in Euchariſtia contineri, illi tamen, Latriæ cultum, quod creaturam crederent, non concedebant.

Quinto, Neſtoriani, quia Chriſto divinitatem negabant, Chriſto etiam in Eu-

Euchariſtia debitũ Latriæ cultũ non admittebant. Uude Neſtorius dicebat apud Cyrillum: *Audite, attendendentes verba*, Qui manducat carnem meam &c. *Memores eſtote, quod de carne ſermo eſt, quod non a me carnis nomen adjectum eſt; ne videar ſiniſtre interpretari. Non ait*, Qui manducat meam divinitatem; ſed qui manducat me: *Qui manducaturus divinitatem, an carnem?* Ad quæ verba ſic reponit Cyrillus. *Unionis modum deſtruit ut commune inveniatur Chriſti corpus, non jam Verbi omnia vivificare volentis proprium .... Quoniam minime editur divinitatis natura, propter hoc commune dixerit quis ſanctum Chriſti Corpus? Scire autem operæ pretium eſt, quod proprium eſt corpus Verbi, quod omnia vivificat.*

Sexto, Donatiſtæ, ſunt qui dicunt, quod abſolute negaverint adorationem Chriſti in Euchariſtia; & ſunt qui dicunt, quod negaverint adorationem Chriſti in Euchariſtia, quam Catholici conficiebant, quia falſo arbitrabantur, ratam & validam non eſſe Euchariſtiam, quæ extra ſuam Sectam conficiebatur. Utrique pro ſua opinione aſſerunt contra eoſdem hæc Optati Milevitani verba lib. 2. contra Parmenianum Donatiſtam: *Epiſcopis eorum* (Donatiſtarum) *jubentibus & præſentibus, Catholici diaconi ſuper altare occiſi .... Omnia ſacro ſancta ab eorum Epiſcopis violata, Euchariſtia canibus fundi, projicique juxta canes, non ſine divini judicii ſigno, accenſi rabie, Dominos ſuos quaſi latrones ſancti Corporis reos, dente vindice ut ignotos, & inimicos dentes laniarant.*

Septimo, Græcis Schiſmaticis a quibuſdam imponitur, quod Euchariſtiam non adorent. Hoc autem, ſi verum eſt, de illa tantum Euchariſtia Græci intelligunt, quæ in azymo fit, & quam proinde invalidam, quamvis falſo, ſupponunt. Unde in Concilio Florentino, cui Græci interfuerant, definitum eſt: *Definimus, in azymo, ſive in fermentato pane triticeo Chriſti corpus veraciter confici.*

Octavo, Berengarius, Calvinus, Zuinglius, aliique omnes Sacramentarii, nos omnes Catholicos Idololatras vocant, ex eo quod Euchariſtiæ conſecratæ adorationem exhibeamus; ipſi enim, ut dictum eſt, in Euchariſtia Chriſtum ſubſtantialiter non recognoſcunt, ſed merum panem, & merum vinum.

Nono, Lutherus adorationem Euchariſtiæ primo dixit indifferentem, ſecundo dixit neceſſariam, tertio illam admiſit in ſacrificio, ſed non extra ſacrificium, quarto etiam in ſacrificio noluit hoſtiæ conſecratæ elevationem, ne adſtantes ad adorationem ejuſdem provocaret.

Decimo, Melancthon voluit, Chriſtum in pane non eſſe corporaliter præſentem omni tempore, ſed tantum quando ipſum fideles ſumunt in Communionis actu: Et hæc eſt diſciplina, quã Vittebergenſes & Lipſienſes amplexati ſunt, & quam modo, ubique fere, Lutherani omnes ſequuntur.

Dicimus I. Adorationem Chriſti in Euchariſtia ſufficientiſſime probari Traditione, & Ratione.

I. probatur pro Traditione teſtimonio Chryſoſtomi in Eccleſia Orientali hom. 28. ad populum Antiochenum: *Tempore, mi frater chariſſime, non ſolum homines clamorem illum tremendum reddunt, ſed etiam Angeli Domino genuflectunt, & Archangeli rogant; habent ſibi tempus ad id idoneum, habent ſacrum illam oblationem in favore. Itaque ut homines ramos olearum gerentes movere Reges conſueverunt, eoque arboris genere miſericordiam humanitatemque commemorant: Sic Angeli tunc pro ramis oleaginis ipſum Domini corpus protendentes rogant pro genere humano, quaſi dicant; Pro his, Domine, rogamus, quos tu adeo dilexiſti, ut pro eorum ſalute mortem oppeteres, animam in cruce efflares; Pro his ſupplicamus, pro quibus ipſe tuum largitus es ſanguinem; pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolaſti.* Idem his aliis verbis confirmat S. Doctor homil. 1. in hæc Iſaiæ verba: *Vidi Dominum: non cogitas, quod Angeli huic ſtupendæ aſſiſtunt menſæ, & hanc cum reverentia circumvallant? Verum tu iſta non cogitas, quoniam, ea quæ in theatris audiantur, quæque ſpectantur, mentem tuam obſcurarunt, & ideo quæ illic geruntur, in Eccleſia vitus inducit.* Idem lib. 6. de Sacerdotio cap. 4. ſic comprobat: *Quum ante ille & Spiritum Sanctum invocaverit, ſacrificiumque illud horrore ac reverentia pleniſſimum*

per-

perfecerit, communi omnium Domino manibus aſſidue pertractato.... Angeli Sacerdoti aſſident, & Cæleſtium poteſtatum univerſus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus in illius honorem, qui immolatur, Angelorum choris plenus eſt. Poſt Chryſoſtomum citantur pariter Cyrillus Hieroſolymitanus, qui Catecheſi 5. myſtagogica præcipit illos, qui Euchariſtiam ſunt ſuſcepturi, accedant *proni, & adorationis in modum*. Gregorius Nazianzenus, qui in oratione funebri ſororis ſuæ germanæ, Gorgoniæ, aſſerit, illam fuiſſe ſolitam procumbere coram altari, *ipſumque, qui ſuper ipſo honoratur, cum ingenti clamore invocaſſe*. Theodoretus, Epiſcopus Cyrenſis, Dialogo 2. qui inſcribitur *Inconfuſus*, ſcribit: *Symbola myſtica ....., quæ intelliguntur ea eſſe, quæ facta ſunt, & creduntur, & adorantur*.

II. probatur ex uſu Græcorum, qui etiãnum hodie in Miſſis, ſecundum Chryſoſtomi Liturgiam, inclinatis in terram capitibus, ſacram Euchariſtiam adorant, & fidelibus præcipiunt, ut idem ipſi faciant: & hæc ſunt verba Liturgiæ: *Sacerdotes ſequuntur Diaconũ, & vadunt ad oblationem. Et capitibus in terram ter inclinatis, ſumunt hic quidem corpus, ille ſanguinem. Et paulo poſt Diaconus exclamat, Capita veſtra Deo inclinate; Sacerdos orat, cælitus reſpice, Domine, ad ſervos tuos inclinantes tibi ſua capita. Non enim inclinaverunt carni & ſanguini, ſed tibi metuendo & humano Deo. Et, attende Domine Jeſu Chriſte Deus noſter de de ſancto habitaculo tuo, & de throno gloriæ regni tui, & veni ad ſanctificandum nos, qui in excelſis una cum Patre ſedes, & hic nobiſcum inviſibiliter ades &c.* Inſuper hoc ipſum intelligit idem S. Doctor homil. 3. in epiſt. ad Epheſios: *Hic dum profertur ſacrificium, ante lata eſt hoſtia, Chriſtus, ideſt, ovis dominica immolatur: quando audieritis (oremus omnes communiter) cum vela videris, & bifores adyti valvas ſubductis repagulis retrahi, & aperiri, tunc tecum reputa cælum ſuperne deduci, & reſerari, & Angelos deſcendere cogita*.

III. probatur ex Traditione Occidentalis Eccleſiæ. Ambroſius lib. 3. de Spiritu Sancto cap. 10. ad illa verba Pſalm. *Adorate ſcabellum pedum ejus*, hæc habet, *Itaque per ſcabellum terra intelligitur, per terram autem caro Chriſti*, QUAM HODIE QUOQUE IN MYSTERJIS ADORAMUS, *& quam Apoſtoli Jeſu adorarunt*. Auguſtinus Epiſt. 120. ad Honoratum, exponens hæc verba, *manducaverunt & adoraverunt omnes divites terræ*; hæc ſcriſit cap. 27. *Divites terræ ſuperbos intelligere debemus, ſi recte ſuperius pauperes humiles intelligebamus.... Neque enim fruſtra ita diſtincti ſunt ut de pauperibus ſupra diceretur (Edent pauperes, & ſaturabuntur) hic vero (manducaverunt & adoraverunt omnes divites terræ) & ipſi quippe adducti ſunt ad menſam Chriſti, & accipiunt de corpore & ſanguine ejus*. SED ADORANT TANTUM, *non etiam ſaturantur, quia non imitantur*. Idem S. Doctor in Pſalm. 98. hæc ait: *Nemo illam carnem manducat, niſi prius adoraverit*.

IV. probatur Ratione, quam affert Juenninus in Commentario diſſert. 4. de Euchariſtia uti eſt Sacramentum q. 4. §. 2. ſub his verbis: „ Chriſti corpus
„ hypoſtatice Verbo unitum eſt: ergo
„ debetur illi latriæ cultus, ubicumque
„ extiterit; Ergo cum ſubſtantialiter
„ ſit in Euchariſtia, non tantum dum
„ Liturgia celebratur, ut Luthero placuit, non tantum in actuali illius ſum-
„ ptione a fidelibus, ut docuit Mela-
„ ncton, ſed donec panis & vini ſpecies
„ conſervantur, ipſi, donec hujuſmodi
„ ſpecies evanuerint, latriæ cultus ex-
„ hibendus eſt. Tanti roboris viſum
„ eſt etiam Melanctoni, hoc argu-
„ gumentum, ut adorationem donis
„ conſecratis denegare non potuerit,
„ quin evangelica verba, *Hoc eſt corpus*
„ *meum*, detorſerit in hunc ſenſum,
„ *Hoc erit corpus meum*, cum nempe
„ quis ipſum actu ſumet. „

Opponunt I. Non eſt credendum Chryſoſtomo, qui ait, ſe vidiſſe Angelos altaribus aſſiſtentes: ergo verba Chryſoſtomi nihil probant. II. Chriſtus præcepit uſum Euchariſtiæ fidelibus, ſed non adorationem. III. Apoſtoli, quando Chriſtus iiſdem Euchariſtiam miniſtravit, eidem non exhibuerunt latriæ cultũ, quia ad latus inclinati accumbembant menſæ, in qua Chriſtus Euchariſtiam porrigebat, quod non

eſt

eſt reverentiæ, & multo minus adorationis ſignum. IV. Neſtorius fuit dictus a Cyrillo idololatra, quia Chriſti humanitatem latriæ cultu adorabat: ergo licet Chriſti corpus ſit præſens ſubſtantialiter in Eucbariſtia, non eſt tamen latriæ cultu adorandum. V. Non debetur creaturæ latriæ cultus; ſed nomine Sacramenti, cui Concilium Tridentinum latriæ cultum præſcribit, intelliguntur ſpecies panis & vini, quæ ſunt creaturæ: ergo &c. VI. Quando Euchariſtiæ Sacramento latriæ cultus exhibetur, in dubio apud conſpicientes remanet: An cultus ille exhibeatur Chriſto, vel ſpeciebus panis & vini: ergo ut evitetur hoc ſcandalum, Euchariſtiæ Sacramento exhibendus non eſt latriæ cultus.

Reſpondemus ad I. Quod Chryſoſtomus illud, quod aſſerit de Angelis aſſiſtentibus, alieno teſtimonio confirmat, dicens: *Ego vero commemorantem olim quemdam audivi, cum diceret ſenem quemdam, virum admirabilem, & cui multa revelationum myſteria divinitus fuiſſent detecta, ſibi narraſſe, ſe tali olim viſione dignum habitum a Deo eſſe, ac per illud quidem tempus derepente Angelorum multitudinem conſpexiſſe (quatenus aſpectus humanus ferre poterat) candidis veſtibus indutorum, ut ſi quis milites præſente Rege ſtantes videat. Id quod facile mihi perſuadeo. Item & alius quidam mihi narravit, non ille quidem ab alio edoctus, ſed dignus habitus, qui id & vidiſſet ipſe, & audiſſet, quod qui de hac vita emigraturi ſunt, ſi myſteriorum hujuſmodi cum pura ac munda conſcientia fuerint participes, Spiritum efflaturi, & ab Angelis ipſos ſatellitum more ſtipantibus, propter aſſumptum illud ſacrum, hinc recta in Cælum abducuntur.* Ad quæ addit Jueninus citatus: „ Præterea, ſi Angeli
„ ſacræ menſæ adorantes adſint, ſco-
„ pum attingimus noſtrum, in Eccleſia
„ nimirum Conſtantinopolitana, cui
„ Chryſoſtomus præerat, credidiſſe fi-
„ deles cum ſapientiſſimo ſuo Præſule,
„ Euchariſtiæ conſecratæ adorationem
„ deberi; audiiſſet quippe ut idolola-
„ tra, ſi Angelos ob ſui gregis oculos
„ poſuiſſet tanquã qui adorarent quod,
„ ex adverſariis, revera non erat ad-
„ dorandum? „

Ad II. Hoc ipſo quod Chriſtus præcepit Apoſtolis ut crederent ſub ſpeciebus panis & vini eſſe verum ſuum corpus, & verum ſanguinem; præcepit quoque, ut utrumque vero latriæ cultu adorarent; quo quidem cultu ſuum corpus & ſanguinem adorare tenebantur, ubicumque reperiretur.

Ad III. Quia antiquis temporibus, qui Euchariſtiam ſuſcipiebant non eodem prorſus ſitu componebantur, alii enim ſtantes ſumebant, alii genuflexi, alii etiam ſedentes; hinc eſt quod non poteſt certa ratio deſumi pro ſtatuenda adoratione, quæ Euchariſtiæ debetur a ſitu illorum, qui ad eam ſumendam accedebant.

Ad IV. Ideo Cyrillus arguebat Neſtorium Eucbariſtiam adorantem uti Idololatram, quia Neſtorius non admittebat ſubſtantialem, ſed tantum accidentalem unionem humanitatis Chriſti cum Verbo. Et quia hoc pariter modo juxta Neſtorium debebat eſſe in Eucbariſtia, & hoc modo humanitati Chriſti adoratio latriæ non debebatur; inde eſt quod nec etiam juxta Neſtorii principia eadem adoratio Euchariſtiæ concedenda erat; Unde pro hoc uſurpant Theologi S. Anaſtaſii verba, quæ ſcripſit in Epiſt. ad Adelphium: *Non creaturam, abſit: in Ethnicos, & Arianos iſtiuſmodi delictum competit: ſed Dominum rerum creatarum, incarnatum Dei Verbum, adoramus. Nam tametſi caro ipſa per ſe pars ſit rerum creatarum; attamen Dei corpus effecta eſt, neque hujuſmodi corpus ſeorſim diſcriminatum a Verbo adoratione proſequimur; neque Verbum adoraturi, Verbum a carne longe ſeponimus, ſed cum ſciamus (ut dictum eſt) Verbum carnem factum eſſe, hoc ipſum etiam in carne poſitum Deum agnoſcimus.*

Ad V. In Euchariſtia conſiderantur duæ partes, quarum una eſt præcipua, & altera minus præcipua. Pars præcipua, quam Concilium intelligit ſub nomine Sacramenti, eſt Chriſtus, quem Euchariſtia ſubſtantialiter continet, & ei debetur latriæ cultus. Pars vero minus præcipua ſunt ſpecies panis & vini, quæ remanent poſt conſecrationem, & iiſdem ex eodem Concilio Tridentino Latriæ cultus exhibendus non eſt.

Ad VI. Hæc reponit citatus Jueninus: „
„ Periculum, quod Calviniſtæ timent,
„ ſicti-

„ fictitium eſſe ; quaſi vero fideles non
„ ſint docti , Latriæ cultum , quem ex-
„ hibent Euchariſtiæ , ad Chriſtum ip-
„ ſum , non autem ad creaturam ali-
„ quam terminari ; ſed habent panis &
„ vini ſpecies ſicut faſciæ, quibus Chri-
„ ſtus in præſepio involutus erat ; ſicut
„ veſtes , quibus induebatur ; quemad-
„ modum igitur nemo Magos , qui
„ Chriſtum adorarunt in præſepio , Le-
„ proſum , qui (ut ait Mattheus) *veniens*
„ *adorabat eum* , idololatras dixerit; ita
„ nec eo nomine cenſeri debent , qui
„ Chriſtum (ut ſupponatur in Eucha-
„ riſtia ſub ſpeciebus panis & vini rea-
„ liter præſentem)adoraverint. Audien-
„ dus eſt Chryſoſtomus , qui adducto
„ Magorum exemplo , qui Chriſtum in
„ præſepio jacentem adorarunt , fide-
„ les hortatur,ut ipſum ſub panis & vi-
„ ni ſpeciebus latitantem adorent,*Hoc*
„ *corpus* (inquit in I. ad Corinth.) *in*
„ *præſepe reveriti ſunt Magi , & viri*
„ *barbari , longo itinere confecto , cum*
„ *timore & tremore plurimo,adoraverunt.*
„ *Imitemur ergo barbaros , nos cælorum*
„ *cives . Illi cum præſepe tantum & tu-*
„ *gurium , nec eorum quicquam , quæ tu*
„ *nunc intueris , viderent , ſumma cum*
„ *reverentia & honore acceſſerunt . : Tu*
„ *vero id non in præſepe , ſed in altari :*
„ *non mulierem. quæ in ulnis teneat , ſed*
„ *Sacerdotem præſentem , & ſpiritum po-*
„ *rabunde ſuper propoſito diffuſum ſacrifi-*
„ *cio vides . Nec ſimplex, aut ſimpliciter ,*
„ *ut illi , corpus intueris , ſed & ejus po-*
„ *tentiam , & omnem cognoſcis admini-*
„ *ſtrationem .... Tu vero* (inquit idem
S. Doctor in oratione de B. Philogo-
nio) „ *ne breve quidem ſpatium eme-*
„ *riri ſuſtinens , ut hoc fælici ſpectaculo*
„ *perfrucaris : Nam , ſi cum fide acceſ-*
„ *ſerimus , proculdubio videbimus eum in*
„ *præſepe jacentem ; Hac ſiquidem menſa*
„ *vicem explet præſepis : Nam & hic po-*
„ *nitur corpus dominicum , non quidem*
„ *faſciis , ſicut tunc, ſed undequaque Spi-*
„ *ritu Sancto conveſtitum , Qui myſteriis*
„ *initiati ſunt , intelligunt , quæ dicun-*
„ *tur .* „

Pro III. tandem Diſſertationis Parte, in qua quæritur , an extra ſacrificium reſervari poſſit Euchariſtia,ut ad adorationem fidelibus proponatur ; primo inter Hæreticos hoc negantes ponimus Sacramentarios omnes , qui poſt Zuinglium & Calvinum dixerunt , Euchariſtiæ Sacramentum non magis ſervari poſſe, quam aquã , per quam baptiſmus adminiſtratur . Principium , cui nituntur Sacramentarii , hoc eſt ; quia falſo putant, Euchariſtiæ Sacramentum , non eſſe Sacramentum permanens,ſed tranſiens, cujus tamen contrarium in ſuperioribus nos probavimus .

Secundo , Lutherus voluit , quod peracto ſacrificio Euchariſtia reſervari nõ poſſit , ut ad adorationem proponatur , vel ad fidelium communionem retineatur ; vel ad abſentes , præcipue ægrotos , deferatur .

Tertio , Kemnitius Luthero ſuſcripſit , cum hoc tamen diſcrimine, quod voluit , Euchariſtiam , etiam terminata Liturgia, remanere integram , dummodo ad infirmos immediate deferatur .

Quarto , quanvis Lutherus voluerit Chriſti corpus permanere in pane & vino a conſecratione uſque ad Communionem illorum, qui adſunt incluſive; Melancthon tamen,ac Theclogi Wictembergenſes,ac Lipſienſes,voluerunt , Chriſti corpus eſſe in Sacramento in uſu tantum , ſeu in ore fidelium , a quibus ſumitur ; proinde ab his Lutheranis , qui hanc doctrinam amplexi ſunt , ne brevi quidem momento reſervatur , nec reſervari poſſe , contenditur .

Dicimus II. Euchariſtiam , peracto ſacrificio , vere & pie reſervari , vel ut ad adorationem proponatur , vel ut fidelibus miniſtretur , vel ut ad abſentes, præcipue infirmos, deferatur.

I. Concluſionis pars contra Sacramentarios I. probatur ex Scripturis . Ex verbis Evangelii Matth. habemus , Euchariſtiam eſſe verum Sacramentum independenter ab uſu: ergo, ſive ante uſum , ſive poſt , ſemper eſt Sacramentum ; ſed quando eſt Sacramentũ reſervari poteſt: ergo, ſive ante, ſive poſt uſum , reſervari poteſt . Probatur primo antecedens . Ex inſtanti Euchariſtia eſt verum Sacramentum , quo proferuntur verba evangelica , *hoc eſt Corpus meum* ; *hic eſt Sanguis meus* ; ſed hæc verba proferuntur independenter ab uſu: Ergo Euchariſtia eſt verum ſacramentum independenter ab uſu , Probatur antecedens , Eo momento Euchariſtia eſt ſacramentum , quo Chriſti corpus exiſtit ſub ſpeciebus panis & vini; ſed

Chri-

Chriſti corpus exiſtit ſub ſpeciebus panis & vini eo inſtanti, quo verba illa evangelica proferuntur: ergo &c. Probatur major. Si Chriſti corpus non exiſteret ſub ſpeciebus panis & vini eo momento, quo verba illa proferuntur; verba illa in ore Chriſti non fuiſſent vera; ſed hoc eſt impium dicere: ergo &c. Probatur minor; quia per verba illa importatur, quod Chriſti corpus eſſet præſens; dicitur enim *Hoc eſt Corpus meum*, non autem *hoc erit Corpus meum*: & nihilominus per Adverſarios non fuit Chriſti corpus, niſi cum actu ab Apoſtolis recipiebatur; quod eſt omnino contra legitimam & obviam verborum illorum intelligentiam.

II. probatur contra Lutherum, Kemnitium, & alios, qui Sacramenti permanentiam concedunt, ſaltem a Conſecratione uſque ad communionem Sacerdotis, & Populi. Corpus & Sanguis Chriſti eſt ſub ſpeciebus panis & vini dum peragitur Liturgia, & ante uſum: ergo & pariter poſt liturgiam, & poſt uſum. Antecedens admittitur ab Adverſariis; conſequentia autem ſequitur; quia ut, ait Juenius; *Non eſt quod ad aliud uſque tempus reſervetur. Melanctoni ac Theologis Witembergenſibus & Lipſienſibus viſum eſt, Chriſti Corpus eſſe in Sacramento in uſu tantum, ſeu in ore fidelium a quibus ſumitur, proindeque ab iis Lutheranis, qui illi doctrinæ ſubſcripſerunt, ne brevi quidem momento reſervari debet*.

III. probatur. Chriſti Corpus ab eo momēto adorandū eſt, quo in Euchariſtia ſit præſens; ſed in Euchariſtia ſit præſens, quando proferuntur evangelica verba: ergo ab eo momento Chriſti Corpus adorandum eſt in Euchariſtia, quo evangelica verba proferuntur: atqui hoc eſt contra Adverſariorum doctrinam, qui volunt corpus Chriſti in Euchariſtia præſens non eſſe, niſi quando a ſuſcipientibus ſumitur; quemadmodum, ut ipſi ajunt, non fuit præſens in Cœna Domini, niſi quando ab Apoſtolis actu receptum eſt: ergo &c.

IV. probatur. Si Corpus Chriſti fuit præſens in Euchariſtia dum peragebatur Liturgia, & dum perdurabat illius uſus, non eſt cur amplius non perſeveret: ergo durat ſemper ejus præſentia uſque dum ſpecies conſumentur. Conſequentia ſequitur; non enim proferuntur verba, quæ Chriſti abſentiam importent; nec unius particulæ uſus inducere poteſt abſentiam alterius, ſeu abſentiam Chriſti ab altera particula. Addit citatus Juveninus: *Id Melanctoni tanti roboris viſum eſt, ut niſi corporis & ſanguinis Chriſti præſentia in ſolo uſu admittatur, reſervationem, ſicut moris eſt in Eccleſia Romana, tolli non poſſe cum Theologis Witembergenſibus profeſſus ſit*. Alterū pro concluſione argumentum petitur ex traditione, qua conſtat antiquitus, etiam peracto Sacrificio, ubique gentium, & quidem ob multiplices fines, reſervatam fuiſſe Euchariſtiam.

Exempla reſervationis Euchariſtiæ non pauca adduximus in Diſſertationibus ſuperioribus; hic autem aliam ſuperaddimus in confirmationem dictorum, quæ a præfato Juvenino profertur, his verbis: „ 1. Euchariſtia
„ olim Romæ a ſummis Pontificibus
„ reſervabatur, ut ad diſtantes Epiſco-
„ pos in ſignum communionis eccle-
„ ſiaſticæ mitteretur; Ejus moris teſtis
„ eſt Irenæus, Lugdunenſium Archiepi-
„ ſcopus, qui ſecundo ſeculo uſque ad
„ tertii initium floruit. In epiſtola,
„ quam, & ſuo, & totius Eccleſiæ Lug-
„ dunenſis nomine, ad Victorem Pa-
„ pam conſcripſit, aſſerit, ſummos
„ Pontifices, qui illum in Apoſtolica
„ Sede præceſſerant, Anicetum nem-
„ pe, Pium, Hyginum, Teleſphorum,
„ Xiſtum, licet in celebrando paſchate
„ & jejunii forma ab Aſiaticis diſſide-
„ rent, tamen pacem coluiſſe, ac mi-
„ ſiſſe Euchariſtiam, qua mutua Com-
„ munio foveretur, & obligaretur.
„ *Præceſſores tui, Romani Epiſcopi, aliter*
„ *quam nos paſcha licet obſervantes, no-*
„ *ſtratibus Epiſcopis* (de Aſiaticis ut ex
„ Aſia oriundis loquitur) *ſuo more, at-*
„ *que ſecus quam nos, id obſervantibus,*
„ *Euchariſtiam tamen miſerunt, ejuſque*
„ *illis miniſterium pacis & honoris ergo,*
„ *Romæ permiſerunt*.
„ 2. Conſecratam Euchariſtiam in
„ templis fideles domum aſportabant,
„ ut dum ſæviebat perſecutio, ea ſe
„ quotidie reficerent; Piam illam con-
„ ſuetudinem Cyprianus Libro de La-
„ pſis, his verbis confirmat, *Cum quæ-*
„ *dam arcam ſuam, in qua Domini San-*
„ *ctum fuit, manibus indignis tentaſſet*
„ *ape-*

Digitized by Google

„ *aperire, igne inde ſurgente deterrita*
„ *eſt, ne auderet attingere. Et alius, qui*
„ *& ipſe maculatus, ſacrificio a Sacerdo-*
„ *te celebrato, partem cum cæteris auſus*
„ *eſt latenter accipere; Sanctum Domini*
„ *edere, & contrectare non potuit, cine-*
„ *rem ferre ſe apertis manibus invenit.*
„ *Documento unius oſtenſum eſt, Domi-*
„ *num recedere, cum negatur, nec im-*
„ *merentibus ad ſalutem prodeſſe, quod*
„ *ſumitur, quando gratia Salvatoris in*
„ *cinerem ſanctitate fugiente mutatur.*

„ 3. Euchariſtia quondam reſerva-
„ batur, ut in itinere tanquam firmum
„ præſidium a peregrinantibus depor-
„ taretur; Idq; colligitur ex Ambroſio,
„ qui in oratione funebri, quam habuit
„ pro fratre Satyro, ſic loquitur;
„ *Quid ejus obſervantiam erga Dei cul-*
„ *tum prædicem, qui nondum perfectio-*
„ *ribus initiatus myſteriis, in naufragio*
„ *conſtitutus, cum, qua vehebatur, na-*
„ *vis, ſcopuloſo illiſa vado, urgentibus hinc*
„ *inde fluctibus, urgeretur, non mortem*
„ *metuens, ſed ne vacuus myſterii e vita*
„ *exiret, ab initiatis divinum illud fide-*
„ *lium popoſcit Sacramentum; nec ut cu-*
„ *rioſos oculos arcanis inſereret, ſed ut*
„ *fidei conſequeretur auxilium: Etenim*
„ *ligari fecit in Orario, & Orarium in-*
„ *volvit in Collo, atque ita ſe dejecit in*
„ *mare, non requirens de navi compage*
„ *reſolutam tabulam, cui ſupernatans tue-*
„ *retur, quia fidei ſolius arma quæſierat;*
„ *quibus ſe tectum munitumque ſatis cre-*
„ *dens, alia non deſideravit auxilia .....*
„ *Non deſeruit ſpes, nec feſellit opinio.*
„ *Primus ſervatus ex undis, & in por-*
„ *tum terrenæ ſtationis evectus, Præſu-*
„ *lem ſuum, cui ſe crediderat, recogno-*
„ *vit, ... Dei requiſivit Eccleſiam, ut*
„ *ageret gratias liberatus, & myſteria*
„ *æterna cognoſceret.*

„ 4. Majores noſtri Euchariſtiam in
„ ſacris ædibus reſervarunt, ut eam
„ præſenti populo diſpenſarent, & ut
„ ferrent ad abſentes. Perantiquæ il-
„ lius conſuetudinis meminit Chryſo-
„ ſtomus in priore ad Innocentium Pa-
„ pam epiſtola. Aſſerit quippe milites
„ in ſui occaſionem ab Imperatore
„ miſſos ſanguinem effudiſſe aſſerva-
„ tum ad Neophytorum communio-
„ nem; *Locum, in quo ſancta condita*
„ *ſervabantur, ingreſſi ſunt milites, quo-*
„ *rum aliquos ſcimus nullis initiatos my-*
„ *ſteriis, & viderunt omnia, quæ intus*
„ *erant, quin & ſanctiſſimus Chriſti ſan-*
„ *guis, ſicut in tali tumultu contingit,*
„ *in prædictorum militum veſtes effuſus*
„ *eſt.*

„ 5. Ab Orientalibus reſervata fuit
„ Euchariſtia ad miſſam præſanctifica-
„ torum, ſingulis jejuniorum diebus
„ celebrari ſolitam, & apud Latinos,
„ ſemel in anno, feria ſexta in para-
„ ſceve. Illam præſanctificatorum miſ-
„ ſam injunxere Trullani Patres can.
„ 52. ubi hæc habentur; *In omnibus ſa-*
„ *cræ quadrageſimæ diebus, præterquam*
„ *Sabbatho & Dominica, & ſancto An-*
„ *nunciationis die, fiat ſacrum præſan-*
„ *ctificatorum miniſterium.* Diſciplinam
„ illam primi non invexerunt mox lau-
„ dati Patres, quippe quam Laodicæ-
„ ni, ineunte quarto ſeculo, canon. 49.
„ injunxiſſent. Ex his patet eos, qui
„ Eccleſiæ Romanæ vertunt crimini,
„ quod Euchariſtiam peracto ſacrificio
„ reſervet, ejuſdem criminis inſimula-
„ re antiquos omnes, tum in Oriente,
„ tum in Occidente, Pontifices. „

Arguunt I. verba illa evangelica, *hoc eſt &c.*, *hic eſt &c.* fuerunt prolata dum actu corpus Chriſti manducaretur, & actu ſanguis Chriſti biberetur: ergo non ante uſum. II. Eadem verba evangelica non continent traditionem, ſed promiſſionem; quia per eadem Chriſtus promittit illis, qui iiſdem uterentur, virtutem carnis ſuæ, & ſanguinis ſui; dicit enim: *Accipite, & comedite.* III. Chriſtus voluit, ut in Euchariſtia contineretur corpus ſuum ad uſum fidelium, ſcilicet ad manducationem ſpiritualem ipſorum, ideſt ad medicinam, refectionem, fortitudinem & cætera hujuſmodi: ergo debet conſiſtere tantum in uſu. IV. Si Chriſtus eſſet in Euchariſtia ultra uſum, eſſet alligatus manſioni ſub illis ſpeciebus, & exercere non poſſet ſuam libertatem, ut recederet quando vellet; ſed hoc eſt indecens Chriſto: ergo &c. V. Olim erat mos in Eccleſia, ut comburerentur hoſtiæ conſecratæ, quæ remanebant poſt Euchariſtiæ diſpenſationem; ſed non fuiſſet hoc factum, ſi in hoſtiis illis conſecratis, & quæ comburebantur, remanſiſſet vere & realiter Chriſtus: ergo ultra uſum Chriſtus non remanet in Euchariſtia. VI. Patres non pauci præcipiunt, ut comburantur hoſtiæ conſecratæ, quæ remanent poſt Euchariſtiæ diſpenſa-

tionem: ergo Chriſtus eſt tantum in Euchariſtia in uſu ſumptionis, & non amplius.

Reſpondemus ad I. dicendo cum citato Juenino, primo, ut etiam obſervat Concilium Tridentinum ſeſſ.13.cap.3 „ Apoſtoli nondum Euchariſtiam de „ manu Domini ſuſceperant, cum ve- „ re tamen ipſe affirmaret,corpus ſuum „ eſſe,quod præbebat. 2. Licet ex Mat- „ theo videatur,quod Chriſtus panem „ diſcipulis tradiderit antequam ipſum „ conſecraret, *Accepit Jeſus panem &* „ *benedixit ac fregit, deditque diſcipulis* „ *ſuis & ait, Accipite & comedite, Hoc* „ *eſt corpus meum*: Tamen revera con- „ ſecratio diſtributionem & uſum præ- „ ceſſit, ſiquidem conſecratio contine- „ bat rationem, cur panis & vinum ſu- „ mi deberent a diſcipulis, idque deno- „ tat particula cauſalis, *Enim*, quam „ Mattheus refert cap.26. *Hic eſt enim* „ *ſanguis &c.* Unde quamvis Mattheus „ res ipſas enarret, non ſervavit tamen „ ordinem rerum: ſicut nec Marcus „ cum cap. 14. hæc ait de calice, *Et ac-* „ *cepto Calice, gratias agens, dedit eis,* „ *& biberunt ex illo omnes, & ait illis,* „ *Hic eſt ſanguis meus novi Teſtamenti,* „ quaſi vero de vino, cujus ne minima „ pars ſuperſtes eſſet, dici potuerit „ quod eſſet Chriſti ſanguis. 3. Apoſto- „ li ex eodem calice ſanguinem hauſe- „ runt, ac proinde alter poſt alterum; „ neceſſe igitur fuit ut verba evangeli- „ ca fuerint prolata antequam ſinguli „ bibiſſent, atque ideo oportuit Chri- „ ſti ſanguinem extitiſſe in calice ante- „ quam hauriretur; alioquin falſa fuiſ- „ ſent Chriſti verba, *Hic eſt ſanguis* „ *meus*, cum eodem inſtanti, quo pro- „ lata fuerunt, ex Adverſariis, vinum „ ſanguis Chriſti non fuerit. „

Ad II. negatur, quod in illis verbis contineatur Euchariſtiæ promiſſio:& hoc primo patet, quia Chriſtus uſus eſt verbo præſentis temporis, non vero futuri; ſicut debuiſſet, ſi promiſſio fuiſſet: Secundo, quia manducatio panis non præcedebat Chriſti præſentiam, ut falſo credit Calvinus,ſed ſequebatur, ut communiter Patres docent.

Ad III. dicitur, quod ſi argumentum hoc valeret, poſſet etiam quivis argumentari, quod & vinum factum ex aqua in nuptiis Cana fuiſſet tantum quando a Convivis bibebatur;& aquæ Mara tantummodo dulces fuiſſent quando Iſraelitæ biberunt; ſicut enim Euchariſtia facta eſt propter uſum fidelium, ita pariter aquæ illæ, & vinum illud, propter uſum Iſraelitarum, & Convivarum.

Ad IV. pariter addimus, quod ſicut Chriſtus non excidit a libertate ſua, quando faſciis fuit involutus, funibus alligatus, Cruci affixus, quia ſic ipſe voluit; ita pariter, nec libertatem ſuam perdit quando ſub ſpeciebus euchariſticis remanet, quia ſic ipſe diſpoſuit.

Ad V. morem illum deſcribi in epiſtola a. quæ falſo attribuitur Clementi Papæ I. & quæ nullius eſt authoritatis. Concilium vero Matiſconenſe & hiſtoria Gregorii Turonenſis,explicantur de ſuperabundanti Euchariſtiæ reſervatione;quia ſcilicet poſt pacem a Conſtantino datam Eccleſiæ,Euchariſtia ſervabatur in ea ſolum quantitate, quæ fidelium, & ægrotorum communioni, neceſſaria fuiſſet.

Ad VI.negatur antecedens; & ratio eſt, quia Euchariſtiæ reſervatio etiam apud Græcos locum obtinet; ut teſtatur Arcudius lib.3. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 17. *Quod attinet ad Sacramentum, quod ægrotis inſervit pro viatico, equidem optarem meliorem modum in eo conficiendo. Nam Græcorum Presbyteri primam multas majores particulas in præparatione liturgiæ,ad eum modum, quo & majorem illam præcipuam, quam conſumunt in ſacrificio, & iiſdem verbis parant, quod fortaſſis ab imperitis Græcorum poſteris introductum eſt, cum ſuper centum & mille hoſtiis ſatis ſit, ſemel eam ceremoniam adhibere, ac non iterare toties eadem verba: Eas deinde particulas ſuo tempore in eodem ſacro conſecrant; Poſt in fruſta dividunt pro ſingulis ægrotis; tum ſanguine tingunt; poſtremo contra tanti Sacramenti dignitatem, in furno vel ſole exſiccant .... At quam ſatius eſſet prius particulas pro infirmis præparare, neque ſemel in anno conficere, ſed congruo tempore ante ullam ſpecierum corruptionem renovare, quam in hæc obſervanda incidere.*

Pro cæteris vero Concluſionis partibus adducimus teſtimonia Patrum, atque etiam Conciliorum, a quibus memorantur Eccleſiæ conſuetudines, ad ipſas probandas; & ſunt Juſtinus Martyr

tyr in apolog. 2. Antonino Imperatori oblata, pro Chriſtianorum defenſione anno 150., ubi ſic dicitur; *Diſtributio communicatioque fit eorum, in quibus gratiæ actæ ſunt, cuique præſenti: abſentibus autem per Diaconos mittitur*: Dionyſius Alexandrinus in epiſt. ad Fabium Antiochenum, quam recitat Euſebius lib. 6. Hiſtoriæ cap. 44. eundem morem latè deſcribit verbis hiſce: *Erat in hac urbe Serapion quidam Senex, e numero fidelium, qui reliquo quidem anteactæ vitæ tempore nulli culpæ obnoxius fuerat; ſed in perſecutione lapſus, ſæpenumero veniam petierat, nec quiſquam ei attendebat, eo quod ſacrificaſſet. Idem poſtea morbo correptus, vocis uſu, ſenſuque omni carens, triduo permanſit: quarta demum die paululum recreatus, nepotem ex filia ad ſe vocat; Et quouſque tandem me detinetis? Properate, quæſo, & me quantocius abſolvite. Accerſe mihi unum ex Presbyteris. Hæc cum dixiſſet, rurſus illum vox deſtituit. Puer ad Presbyterum cucurrit, jam nox erat: Presbyter autem ægrotabat, ſed quoniam in mandatis dederat, ut morituris ſi peterent, & maxime ſi antea ſuppliciter poſtulaſſent, venia indulgeretur, qua bona ſpe pleni ex hac vita migrarent, exiguam Euchariſtiæ partem puero tradidit, jubens ut in aqua intinctam ſeni in os inſtillaret. Redit igitur puer buccellam afferens. Et cum appropinquaſſet, priuſquam ingrederetur; recreatus iterum ſenex, Veniſti, inquit, Fili, ac Presbyter quidem ipſe venire non potuit. Tu vero fac citius quod imperatum eſt, & dimitte me. Mox puer bucellam intinxit, & in os ſenis infudit; qui ea paulatim abſorpta, continuo animam exhalavit. An non igitur perſpicue apparet, eum reſervatum fuiſſe, aut tantiſper in vita permanſiſſe, quoad reconciliaretur, & deleto jam crimine, pro multis, quæ geſſerat, bonis operibus, a Chriſto agnoſci poſſet, & prædicari?*

DISSERTATIO CCCCXVII.

De adoratione Chriſti in Euchariſtia. De Feſtivitate Corporis Chriſti; a quo, & per quid inſtituta? De proceſſione Corporis Chriſti; a quo, & quando inſtituta? De publica expoſitione Corporis Chriſti, a quo primum inſtituta, & per quid, et quomodo facienda?

PRO Sanctiſſimi Corporis Chriſti Feſtivitate, quæ prima eſt præſentis Diſſertationis pars, conveniunt omnes, eam fuiſſe ab Urbano IV. Anno 1264. inſtitutam; qui de ea, die octava Septembris Conſtitutionem fecit, ac promulgavit. Hæc autem Conſtitutio in Concilio Generali Viennenſi ſub Clemente V. Anno 1311. eſt publicata, & ab eodem Clemente in juris Canonici corpus relata; prout legitur in Clementina unica lib. 3. de Reliquiis & Venerat. Sanct. Hoc totum clare conſtat, tum quia ante Urbani Decretum, præfato anno editum, nullum aliud legitur de hoc feſto editum: tum etiam, quia Durandus Epiſcopus Mimatenſis, in Rationale divinorum officiorum, quod conſcripſit anno 1286. hoc eſt viginti duobus annis poſt Urbani mortem, nullam fecit mentionem hujuſce Feſti, quanvis de aliis Eccleſiæ feſtivitatibus longum ſermonem habuiſſet. Poſt vero Concilium Viennenſe Urbani Conſtitutionem, a Clemente V. in præfato Concilio promulgatam, Martinus V. & Eugenius IV. confirmarunt, & Indulgentias auxerunt, quibus antea ditata fuerat. Denique Concilium Tridentinum, ut Novatorum errores contra hoc Sacramentum peſſundaret, ejuſdem Feſtivitatem novo Decreto confirmavit. Et per hoc ſatisfactum credimus primo primæ partis puncto, ſcilicet a quo feſtivitas hæc ſit inſtituta?

Secundo autem puncto ejuſdem primæ partis, quod eſt, per quid ſit inſtituta, ſufficenter quoque reſponſum putamus, ſi rationes enumerabimus, quibus motus fuit Urbanus ad eam inſtituendam. Hæ autem rationes in eadem Urbani Bulla, ſeu Conſtitutione, inveniuntur, & quas nos hic enumerare inſtituimus. Et prima quidem eſt gratitudo Eccleſiæ erga immenſam illam charitatem, quam Chriſtus Euchariſtiam inſtituens, exercuit. Et hæc comprehenditur in hiſce ejuſdem Bullæ verbis: *In inſtitutione hujus Sacramenti dixit ipſe Chriſtus Apoſtolis; Hoc facite in meam Commemorationem, & præcipuum & inſigne memoriale ſui amoris eximii, quo nos dilexit, eſſet nobis hoc præcelſum, & venerabile Sacramentum, memoriale (inquam) mirabile ac ſtupendum, delectabile, ſuave, tutiſſimum, ac ſuper omnia pretioſum, in quo innovata ſunt ſigna, & mirabilia immutata .... Hujus memorialis debemus continuam celebrare memoriam, ut illius, cujus ipſum fore memoriale cognoſcimus, ſemper memores exiſtamus: quia cujus donum, vel munus frequentius aſpicimus, hujus memoria ſtrictius retinetur.* Secunda ratio deſumpta eſt ex victoriis, quas retulit Eccleſia ab Hæreticis undecimi Seculi. Ait proinde Urbanus: *Licet igitur hoc memoriale Sacramentum in quotidianis Miſſarum ſolemniis frequentetur, conveniens tamen arbitramur, & dignum, ut de ipſo ſaltem*

ſe-

ſemel in anno, ad confundendam ſpecialiter Hæreticorum perfidiam, & inſaniam, memoria ſolemnior & celebrior habeatur. Tertia ratio fuit, ut reſarcirentur irreverentiæ, quæ quotidie fiunt in Euchariſtiam, per ſolemnem cultum, qui ab Eccleſia in illa ſtata die ſolemnitatis ſuæ exhiberetur. Et hoc pariter innuit Urbanus in Conſtitutione præfata: *Si nihil obſtantibus feſtis Sanctorum, quæ quotannis celebrantur in Eccleſia, inſtituta eſt peculiaris ſolemnitas omnium Sanctorum meritis conſecrata, ut quidquid aliis in feſtis peccatum eſſet, vel omiſſum, in illa reſarciretur; potiſſime igitur exequendum eſt erga hoc vivificum Sacramentum Corporis & ſanguinis Jeſu Chriſti, qui eſt Sanctorum omnium gloria & corona, ut feſtivitate ac celebritate præfulgeat ſpeciali, quatenus in eo, quod in aliis Miſſarum officiis circa ſolemnitatem eſt forſitan prætermiſſum, devota diligentia ſuppleatur, & fideles, feſtivitate ipſa inſtante, intra ſe præterita memorantes, id quod in ipſis Miſſarum ſolemniis, ſecularibus forſitan agendis impliciti, aut alias ex negligentia, vel fragilitate humana, minus plene geſſerunt, tunc attente in humilitate ſpiritus, & animi puritate, reſtaurent*.

Quæ omnia Angelicus Doctor S. Thomas Aquinas, Opuſc. 57. his verbis explicavit. „ Convenit itaque devotioni Fidelium, ſolemniter recolere inſtitutionem tam ſalutiferi, tamque mirabilis Sacramenti: ut ineffabilem modum divinæ præſentiæ in Sacramento viſibili veneremur: & laudetur Dei potentia, quæ in Sacramento eodem tot mirabilia operatur: nec non & de tam ſalubri, tamque ſuavi beneficio exolvantur Deo gratiarum debitæ actiones. Verum etſi in die Cœnæ, quando Sacramentum prædictum noſcitur inſtitutum, inter Miſſarum ſolemnia de inſtitutione ipſius ſpecialis mentio habeatur: totum tamen reſiduum ejuſdem diei officium ad Chriſti paſſionem pertinet, circa cujus venerationem Eccleſia illo tempore occupatur. Ut autem integro celebritatis officio inſtitutionem tanti Sacramenti recoleret plebs fidelium: Romanus Pontifex Urbanus IV. hujus Sacramenti devotione affectus, pie ſtatuit præfatæ inſtitutionis memoriam prima quintaFeria poſt octavam Pentecoſtes a cunctis fidelibus celebrari: ut qui per totum anni circulum hoc Sacramento utimur ad ſalutem, ejus inſtitutionem illo tempore ſpecialiter recolamus, quo Spiritus Sanctus corda diſcipulorum edocuit ad plene cognoſcenda hujus myſteria Sacramenti. Nam & in eodem tempore cœpit hoc Sacramentum a fidelibus frequentari. Ut autem prædicta quinta Feria, & per octavas ſequentes, ejus ſalutaris inſtitutionis honorificatior agatur memoria, & ſolemnitas de hoc celebrior habeatur: loco diſtributionum materialium, quæ in Eccleſiis Cathedralibus largiuntur aſſiſtentibus Horis Canonicis nocturnis, pariterque diurnis, præfatus Romanus Pontifex eis, qui ejuſmodi horis in hac ſolemnitate perſonaliter in Eccleſiis interfuerint, ſtipendia ſpiritualia largitione conceſſit: quatenus per hæc fideles ad tanti feſti celebritatem avidius & copioſius convenirent. „

Quæ omnes publicæ ſunt cauſſæ, quibus motum Urbanus ſe dicit ad feſtum illud inſtituendum. Duas tamen alias invenimus, quas veluti peculiares & privatas dicere poſſumus; & quidem unam in miraculo conſiſtentem, quod accidit in loco non longe ab Urbeveteri diſtante, qui dicitur Bolſena, & quod a Pagi in Breviario Romanorum Pontificum ad Urbanum IV. ſic enarratur: „ Anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quarto, in loco non longe ab Urbeveteri ſito, Bolſena dicto, inſigne miraculum accidit, cujus occaſione Urbanus Pontifex ſolemnitatem Corporis Chriſti indixit. In ejuſdem loci Eccleſia Sacerdote celebrante, cum poſt confectionem Sacramenti gutta aliqua ſanguinis ex Calice profluxiſſet in Corporale, Sacerdos ad occultandum defectum ſuæ negligentiæ, cooperuit partem corporalis pluribus plicis, ſed reperta eſt per omnes plicas tranſiſſe, & reliquiſſe ibi rubeam ad modum ſanguinis formam hoſtiæ in pluribus partibus corporalis. Ita S. Antoninus part. 3. tit. 19. capit. 13. §. 1. Joannes vero Diæſtemius Blærus Prior S. Jacobi Leodienſis Ordinis S. Benedicti art. 8. Commentarii de inſtitutione Corporis Chriſti, ſub annum 1496. ab eo com-

„ po-

„ poſiti, ait, Sacerdotem Bolſenæ ce-
„ lebrantem „ *Inter verba conſecratio-
*nis dubium in fide, vidiſſe carneis ocu-
lis Hoſtiam in forma pietatis, & de ea
ſanguinem fluere in Calice. Quo terri-
tus, dum conaretur occultare, & coo-
perire de corporali, apparuit mox forma
Pietatis in ſingulis partibus corporalis,
& ita coactus eſt populo aſſiſtenti mira-
culum patefacere: quod ubi Populus
comperit, ad Urbemveterem properans,
Summo Pontifici mirabilia, & ſtupen-
da, quæ viderat, nunciavit.* „ Pon-
„ tificem corporale ad Urbemveterem
„ tranſtuliſſe, tradit S. Antoninus loco
„ laudato: „ *Quod quidem corporale,*
inquit, *ad perpetuam rei memoriam in
Eccleſia Cathedrali Urbisveteris pro re-
liquiis reſervatum eſt, & aliquando po-
pulo oſtenditur cum magna veneratione.*
„ In miraculi memoriam Cives Urbe-
„ vetani nobiliſſimum templum con-
„ ſtruxerunt, cujus primam fundamenti
„ lapidem Nicolaus IV. propriis mani-
„ bus ſacravit ac poſuit anno 1290. ut
„ ſcribit Onuphrius in Adnotatione ad
„ Platinam, & ipſemet Nicolaus aſſerit
„ in Epiſtola 450. lib. 4. ſui Regiſtri apud
„ Raynaldum anno 1291. num. 64. In-
„ ſignis hujus miraculi occaſione Urba-
„ num Pontificem ſacratiſſimi Corpo-
„ ris Chriſti ſolemnitatem, annuatim
„ quinta feria poſt octavam Penteco-
„ ſtes, perpetuis temporibus cum ſolem-
„ ni ſupplicatione celebrandam indi-
„ xiſſe, refert idem Diæſtemius, qui
„ poſt laudata verba ſubdit: „ *Stu-
pente autem Curia, per ſummum Pon-
tificem (qui necdum oblivioni tradide-
rat, quæ in Leodio approbaverat, dum
adhuc apud S. Lambertum reſideret)
interveniente conſilio, & aſſenſu domi-
norum Cardinalium deliberatum eſt,
quod feſtum Corporis Chriſti per uni-
verſam Eccleſiam ſemel in anno ſolem-
niter, feria quinta poſt octavas Pente-
coſtes, in toto terrarum Orbe celebra-
retur; & vocato B. Thoma de Aquino,
qui tum præſens aderat, præceptum fuit,
ut Officium de tali feſto, ſecundum uſum
omnium Eccleſiarum, componeret.* „
„ Conceſſit autem Pontifex iis, qui eo
„ officio intereſſent, centum dierum
„ Indulgentiam. Qua de inſtitutione
„ extat præclara & elegans ejuſdem
„ Urbani Conſtitutio Bullarii Tomo 1.
„ ad omnes Catholicæ Eccleſiæ Præla-
„ tos: quam poſtea ob bellicos tumul-
„ tus, quibus pene tota Europa agitaba-
„ tur, parum, paucisque locis obſerva-
„ tam, Clemens V. in Generali Con-
„ cilio Viennenſi recepit, & confirma-
„ vit: ejuſque ſucceſſor Joannes XXII.
„ iterum publicavit, aliique deinceps
„ Romani Pontifices gratiis, & privi-
„ legiis exornarunt. Cæterum de ſo-
„ lemni hujus diei proceſſione ne mi-
„ nimum quidem verbum habetur in
„ Urbani IV. Bulla, qua hanc ſolemni-
„ tatem inſtituit. Non diu tamen poſt
„ feſti erectionem inſtitutam fuiſſe, do-
„ cent antiqui libri, & rituales circa
„ iſta tempora ſcripti, ut aſſerit Ed-
„ mundus Martene in Tractatu de An-
„ tiqua Eccleſiæ diſciplina cap. 29.

Ante nihilominus miraculum hoc præ-
ceſſerat revelatio quædam pro eadem
feſtivitate facta Leodii quibuſdam
ſacris Virginibus, quæ fuerat a gra-
viſſimis Theologis examinata, ab
Epiſcopo recepta, & ab eodem Ur-
bano IV. qui tunc temporis erat Ar-
chidiaconus Leodienſis, cognita at-
que defenſa; & de qua citatus Pagi
hæc ſubnectit: „ Fuiſſe nihilominus
„ jam antea hujus feſtivitatis celebra-
„ tionem divinitus indicatam nonnullis
„ ſacris virginibus Leodienſibus, & a
„ graviſſimis Theologis diligentiſſime
„ examinatam, atque ab illius Urbis
„ Epiſcopo receptam, necnon a qui-
„ buſdam Cardinalibus Legatis Apo-
„ ſtolicis confirmatam, ab ipſoque
„ Urbano Papa, dum eſſet Archidiaco-
„ nus Leodienſis cognitam, certis illo-
„ rum teſtimoniis, aliiſque ejus tempo-
„ ris monumentis oſtendunt, qui pro-
„ priis tractatibus de his egere; Joan-
„ nes nempe Diæſtemius mox laudatus,
„ & Joannes Chapeavilla Canonicus,
„ & Vicarius Eccleſiæ Leodienſis tom.
„ 2. Pontificum Leodienſium in fine.
„ His addo bullam ipſius Urbani, in
„ qua ait: „ *Intelleximus autem olim,
dum in minori eſſemus officio conſtituti,
quod fuerat quibuſdam Catholicis reve-
latum feſtum hujuſmodi generaliter in
Eccleſia celebrandum.* „ *Viderat enim
Urbanus, tunc Leodii Archidiaconus,
inſtitutam hanc novam feſtivitatem,
ex revelatione facta B. Julianæ Cor-
nelienſi, allabarante venerabili Eva
ad S. Martini Eccleſiam Recluſa, &
cui haud parum in pro cœpto urgen-
da faverat. Unde ſtatim ac hanc feſti-
vitatem in Urbeveteri inſtituit, non*

diſtu-

diſtulit Pontifex dilectam ſibi Evam conſolari nuncio optatiſſimo, per ſcriptum ad eam Breve; quod, licet editum a Bollandianis die quinta Aprilis poſt vitam B. Julianæ ante ſexennium quam iſta fierent defunctæ, denuo tamen repræſentavit Papebrochius Urbani IV. in Conatu Chronico-Hiſtorico, quo Brevi decretum ei mittens, gratulatur impletum ejus votum, novumque officium ei commendat. Datum illud apud Urbem veterem ſexto Idus Septembris Pontificatus *Urbani* anno quarto. *Quæ ſi Onuphrio Panvinio cognita fuiſſent, aſſertionem de revelatione facta B. Julianæ, & Evæ non adeo facile rejeciſſet. Cæterum hanc ſolemnitatem ab Urbano pro univerſali Eccleſia inſtitutam anno* 1264. *præter laudatum breve, menſe Septembris ejuſdem anni datum, confirmare videtur Theodoricus Vallicolor, ita canens:*

Sic digne ſtatuit, ut in anno Corporis hujus
Tam feſtum celebre fiat in Orbe ſemel.
Poſt Pentecoſtes Octavas luce Jovis, nam
Conſumi Chriſtus fecerat iſta die,
Hocque ſui terno Papatus fecit in anno,
Officiumq; novum continet iſta dies.

Ex quibus duo eruo. Primum hanc inſtitutionem factam ſub finem anni tertii Pontificatus Urbani, cum Breve ad Evam datum ſit anno quarto ineunte; ſecundum, jam antea fuiſſe aliud officium de eadem ſolemnitate, Leodii nempe, cum Theodoricus Vallicolor referat, iſtud feſtum continere novum officium, illud ſcilicet quod eſt a S. Thoma compoſitum, quodque Urbanus ad Evam miſit, & commendavit. „

Objiciunt I. Quia nemo ex Romanis Pontificibus, qui præceſſerant Urbanum, hoc peculiare feſtum Corporis Chriſti inſtituerat, nec pariter debebat Urbanus ipſe primus in Eccleſiam inducere, quia novitates in Eccleſia ſemper ſunt ſuſpectæ, etiamſi de rebus laudabilibus & piis agatur. II. Sicut tempore Victoris II, multa fuit diſſenſio in Eccleſia propter Paſchatis celebrationem, quanvis hæc fuiſſet quæſtio de ritibus; ita pariter quanvis feſtivitas hæc ad ritum pertineret, non erat tamen in Eccleſiam inducenda, vel eo maxime, quia per tot ſecula ante inducta non fuerat. III. Quum tempore illo Urbani hæretici plures eſſent in Eccleſia, qui præſentiæ reali Chriſti in Eucbariſtia bellum gerebant, non erat conveniens ut illorum inſultibus, vel irriſionibus, Chriſti præſentia exponeretur. IV. Tunc temporis erant etiam inter Chriſtianos multi Judæi, qui veritatem præſentiæ Chriſti in Eucbariſtia averſabantur; ergo etiam ad evitandas illorum perturbationes, non erat expediens ut Chriſti majeſtas publicę deriſioni ſubjecta eſſet.

Reſpondemus ad I. Potiores rationes fuiſſe in Urbano, quam in præcedentibus Pontificibus, ut ſolemne Chriſti Corporis feſtum inſtitueret; ac proinde non mirum, ſi Urbanus inſtituit, quod cœteri inſtituere non cogitarunt. Et quidem inter alias fuit aperta hæc ſolennis Berengarii conjuratio contra realem Chriſti præſentiam in Eucbariſtia; ob quam opportunum ſane judicavit Pontifex ſummus apertæ oppugnationi manifeſtam, & publicam opponere ſolennitatem.

Ad II. Nulla Urbani tempore erat diſſenſio inter Catholicos circa publicam Chriſti adorationem in Eucbariſtia; ac proinde non erat eadem ratio circa Paſchatis celebrationem tempore Victoris. Et quanvis Berengarius tunc temporis inſurrexiſſet contra realem Chriſti præſentiam, ejus tamen audacia erat ſingularis, & non erat ſilentio comprimenda, ſed publica totius Eccleſiæ conſenſione, quæ in ſolemni illo feſto celebrando conveniebat, & de Berengarii errore triumphabat.

Ad III. Negatur, quod plures hæretici, qui Eucbariſtiam negarent, eſſent tempore Urbani. Solus Berengarius erat, ut dictum eſt, & ſequaces ejus pauciſſimi; unde tantum aberat ut ipſorum inſultus timerentur, quod potius eorumdem ſuppreſſio ſperaretur.

Ad IV. Si qui Judæi erant inter Chriſtianos Urbani temporibus, erant proculdubio & numero pauci, & conditione viles, & viribus debiles, ac proinde nihil ab iiſdem formidandum occurrebat, quod a Chriſtianis & potentia, & numero, & authoritate ſupe-

ſuperioribus opprimendum non eſſet.

Ad Secundā modo Diſſertationis partē devenientes, in qua quæritur de Proceſſione Corporis Chriſti, a quo, & quando inſtituta? Primo exponimus Hæreticos, qui ipſam aperto calamo, atque apertiſſimo odio, perſequuti ſunt; deinde Pontifices enarrabimus, qui eam induxerunt; & poſtremo univerſalis Eccleſiæ conſuetudinem adducemus, qua ipſa recepta & confirmata eſt apud fideles.

Primo, Calvinus lib. 4. Inſtitutionum cap. 17. §. 37. contra ſolemnem Corporis Chriſti circumgeſtationem oblatravit, ſcribens: *Nunc vero, quo pretextu ſe Chriſtum in illo pane honorare jactant, quum nullam habeant hujus rei promiſſionem? Conſecrant hoſtiam (ut vocant) quam circumferunt in pompa, quam ſpectandam, colendam, invocandam ſolenni ſpectaculo exhibeant.*

Secundo, Melancton Calvini erroris ſectator etiam fuit, quem pariter ſequuti ſunt cœteri omnes, qui eum in aliis ſequebantur, de quibus ſcribit Jueninus §. 2. *Melanct., ac ſibi adhærentes, cum Caroli V.* Interim *urgerentur, ut inter dies feſtos ab Eccleſia receptos, & hunc quoque, de Chriſti Corpore, retinerent; cauſati ſunt, id fieri non poſſe, etiam non admiſſa Sacramenti circumgeſtatione; ſatius eſt (inquiebant) habere ſermonem de Euchariſtiæ uſu, quam proceſſiones in ejus honorem celebrare: Quæ tum Calvinus, tum Melancton, hac in cauſa effutierunt, cohæret cum eorum principiis; cum enim ille contendat, Chriſtum nuſquam eſſe corporaliter præſentem in Euchariſtia; iſte vero præſentiam aſtruat quidem, ſed in uſu tantum; mirum non eſt quod tanquam idololatras traducant eos, qui illud populo adorandum cum pompa ſolemni circumgeſtant.* His poſitis

Dicimus II. Nec Urbanus IV. nec Martinus V. nec Eugenius IV. publicæ ſupplicationis, in qua Corpus Chriſti ſolenniter circumfertur, authores fuerunt.

I. probatur de Urbano; tum quia in ſua Bulla pro feſtivitate, quæ incipit *Tranſiturus*, nullam facit mentionem de ejuſmodi circumgeſtatione; tum etiā, quia in eadem Bulla indulgentias concedit illis, qui horis Canonicis, non vero, qui proceſſioni intererant; tum quoque, quia Authores Urbano ſuppares feſtivitatem inſtitutam ab ipſo narrant, non vero proceſſionem; tum denique, quia S. Thomas in ſuo Opuſc. citato, de feſtivitate, non de proceſſione loquitur.

II. probatur de Martino, & Eugenio; quia ille in Bulla, quæ incipit *Ineffabile Sacramentum*, edita die 26. Maii Anni 1429. iſte autem in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Excellentiſſimo*, edita die 26. Maii Anni 1433. meminerunt quidem hujuſcemodi proceſſionis, ſed non tanquam rei, quam ipſimet, vel aliquis ex ipſis, de novo inſtituiſſet. Unde conjicitur, quod hæc proceſſio ſuam habuerit inſtitutionem poſt Urbanum, & ante Martinum, & Eugenium. Et primo celebratam eſſe in Italia, ut conjicit Jueninus citatus per hæc verba: „ Veriſimile eſt, ritum illum cœpiſſe „ poſt Urbanum, ſed ante Martini & „ Eugenii tempora; factitatum prius „ in aliquibus privatis Eccleſiis ex Epiſ- „ coporum, & Populi pietate; uſurpa- „ vit demum tota Occidentalis Eccle- „ ſia; nec mirum, ea enim, quæ ad di- „ ſciplinam ſpectant, obtinent aliquan- „ do ſine ſcriptis legibus, uſurpata a „ privatis Eccleſiis ſenſim ſine ſenſu, „ poſtea apud omnes invaleſcunt. Eſ- „ pencæus in ſuo de Euchariſtia libro „ conjicit, proceſſionis illius uſum „ cœpiſſe in Italia, ac deinde in alias „ Orbis Chriſtiani Provincias invectum; „ nititur vero hac narratione „ *Hiſtoria* (inquit lib. 2.) *Mediolanenſis ſic habet: Die Jovis 29. Maii anno 1404. Corpus Chriſti ſolenniter, ut poſtea factitatum eſt, per Papiam Urbem circumferri cæptum fuit, decem plus minus centum annis ante Concilium Conſtantienſe, in quo creatus Pontifex Martinus V. Indulgentias, ab Urbano pro feſto datas, duplicans, alias etiam addidit ejus feſti vigiliam jejunantibus, & in feſto communicantibus, & ſequentibus eodem die Sacramentum, & quando ad infirmum defertur, quas rurſum Eugenius IV. poſt duplicavit; Illius hiſtoriæ Mediolanenſis authore Eſpencæus laudat Donatum Boſſium.*

Nos in Diſſertationibus noſtris Eccleſiaſticis, quas Romæ recitavimus in Accademia Conciliorum, quæ tunc magno Eruditorum concurſu habebatur in Collegio Urbano *de Propagan-*

genda fide, & quas in Civitate Rebelleuſi, ubi tunc temporis Epiſcopale munus exercebamus, typis dedimus anno 1710. tom. 1. Differt. 8. de hac re fuſe ſcripſimus, & idem, quod nunc ſuſtinemus, de hac proceſſione judicium dedimus: ſcilicet aliquod habuiſſe initium in Italia, ut narrat præfatus Eſpencçus, ſed ante hoc initium, diximus quoque præludia quædam præceſſiſſe & in Gallia, & in Hiſpania. Pro Gallia quidem dicitur, quod tempore Gregorii Magni in Eccleſiis Gallicanis Euchariſtia, peracto ſacrificio, ad Oratorium Epiſcopi ſolemniter deferebatur, & deinde iterum ad Templum ad diem alium ſolemni cum pompa eandem deducebant; quod narrat Gregorius Turonenſis, Gregorio Magno ſuppar, lib. 1. de gloria Martyrum capit. 86. per hæc verba: „ Dies paſſionis erat Policar-„ pi, Martyris magni, & in Ricomagen-„ ſi vico Civitatis Arverniæ ejus ſolen-„ nia celebrabantur. Lecta igitur paſ-„ ſione cum reliquis lectionibus, quas „ canon ſacerdotalis invexit, tempus „ ad ſacrificium offerendum advenit, „ acceptaque turre Diaconus, in qua „ miniſterium Dominici corporis habe-„ batur, ferre cœpit ad oſtium; ingreſ-„ ſuſque templum, ut eam altari ſuper-„ poneret, elapſa de manu ejus fereba-„ tur in aera, & ſic ad ipſam aram ac-„ cedens, nunquam eam manus Diaco-„ ni potuit aſſequi, quod non alia actum „ credimus de cauſa, niſi quod pollu-„ tus erat in conſcientia; ſæpius enim „ ab eodem adulteria ferebantur ad-„ miſſa. „

Pro Hiſpanis vero non multo poſt Gregorii Turonenſis ævum hunc morem legimus in can. 5. Synodi Bracarenſis 3. habitæ circa annum 652. ut invenitur apud Eſpencçum ſub his verbis: „ Bona quidem res eſt, divina Sacerdo-„ tibus contrectare myſteria; ſed ca-„ vendum ne hoc ad ſuæ quiſque pravi-„ tatis uſum detorqueat, unde ſoli Deo „ de bona conſcientia placare debuerat. „ Ut enim deteſtanda quorumdam „ Epiſcoporum præſumptio noſtro ſe „ cætui intulit dirimenda quoſquam ex „ iis agnovimus in ſolemnitatibus mar-„ tyrum ad Eccleſiam progreſſuros, „ reliquias collo ſuo impouere, ut ma-„ jori apud homines faſtus gloria in-„ tumeſcant, & quaſi ſint ipſi reliquia-„ rum arca, Levitæ albas induti, in „ ſellulis eos deportant: Quæ deteſtan-„ da præſumptio abrogari per omnia „ debet, ne ſub ſpecie ſanctitatis ſimu-„ lata vanitas ſola prævaleat, ſi modum „ cujuſque ordinis ſuum reverentia non „ agnoſcat; Et ideo antiqua hac in par-„ te ſolemniſq; conſuetudo ſervabitur, „ ut in feſtis quibuſque diebus Arcam „ Domini cum reliquiis, non Epiſcopi, „ ſed Levitæ in humeris geſtent, quibus „ & in veteri lege onus idem impoſitum „ novimus eſſe præceptum. Quod ſi „ Epiſcopus reliquias per ſe deportare „ elegerit, non a Diaconis ipſe veha-„ tur in ſellata, ſed eo potius una cum „ populo pedeſtri progreſſione ad con-„ venticula ſanctarum Eccleſiarum pro-„ cedente, ſanctæ Dei reliquiæ per eun-„ dem Epiſcopum portabuntur; jam „ vero qui hæc inſtituta ſciendo adim-„ plere diſtulerit, quaudo in officio „ fuerit, a ſacrificando ceſſabit. „ Ad quæ verba hæc alia pro explicatione ſubjungit ſæpe laudatus Juenīnus: *In eum Synodi Braccarenſis canonem obſervare eſt 1. non novam cudi conſuetudinem, ſed antiquam, dempto tamen abuſu, confirmari; & non agi de circumferendis Martyrum, ſed Euchariſtiæ reliquiis; cum quod de divinis myſteriis agatur, quorum nomine paſſim Euchariſtia intelligitur; tum etiam quod reliquias, quas recenſet*, Arca Dei *contineri aſſerat; qua quidem voce nullus e veteribus uſus eſt, ut vaſculum, quo includuntur Martyrum reliquiæ, ſignificet*. Et nos etiam de hoc in citatis Diſſertationibus noſtris verbum fecimus.

Denique pro Eccleſia Græca, quod nulla fuerit antiquitus facta proceſſio, in qua Corpus Chriſti ſolemniter circumgeſtaretur, Scriptores conſentiunt; & ratio ipſorum eſt, quia hujuſcemodi proceſſionis nulla fit mentio in Liturgiis & Euchologiis Græcorum. Attamen volunt pariter, quod apud Orientales quædam fiebat, & modo etiam fit, proceſſio, quæ cum noſtris habet ſimilitudinem; ſcilicet, ut ex Chryſoſtomo narrat Juenīnus: „ Totius nimirum Liturgiæ „ initio, recitatis pluribus ſuper oblata „ precibus, ea magno cum apparatu e „ parvo altari ad maximum ſolenniter „ deferunt, *& benedicti fumo incenſi diffuſo ſuper ſancta munera* (verba ſuut Li-

Liturgiæ Chryſoſtomi) *proficiſcitur ad ſanctam menſam Diaconus cum Sacerdote, & tribus vicibus ſimul inclinans &c.* „ Totus populus ad genua pro-„ volutus, tunc Chriſtum, non quidem „ præſentem, cum dona nondum ſint „ conſecrata, ſed mox futurum, ſup-„ plex adorat; Catechumeni inclinato „ capite idem factitare mox jubentur. „ In Liturgia Baſilii, ubi hæc leguntur „ *Diaconus orate fideles pro Catechumenis; poſtulantes, ut eis Dominus miſericors ſit. Populus, Kyrie eleiſon; Diaconus, Catechumeni, capita veſtra Domino inclinate: Pontifex ſecrete orationem Catechumenorum; Domine Deus noſter, qui in Cœlis habitas, & reſpicis in omnia opera, reſpice in ſervos tuos Catechumenos, qui inclinaverunt cervices ſuas in conſpectu tuo: impone eis Domine leve jugum: fac eos membra Eccleſiæ tuæ, & idoneos eos fac lavacro regenerationis &c.*

Pro III. denique Diſſertationis parte, in qua quæritur de publica Expoſitione Corporis Chriſti; a quo primum inſtituta? Et per quid? Et quomodo facienda? Supponimus I. Laudabilem ac piam eſſe conſuetudinem, qua Eucharistiæ Sacramentum aliquando in Eccleſiis publice omnium oculis exponitur; & hoc clare patet, quia quum mos exponendi publice omnium oculis ſacram Euchariſtiam ab aliquot Seculis in Eccleſia Occidentali invaluerit, nequit omnino dici, Eccleſiam in hoc erraſſe. Supponimus etiam II. Quod neque Eccleſia poteſt pro hoc accuſari, quia fundamentum habuit hoc ipſum faciendi a publica Euchariſtiæ proceſſione, quæ per Summos Pontifices in Eccleſia legitime eſt introducta. Quod pariter ſequentibus documentis ad oculum uſque oſtenditur. Et quidem I. quia expoſitio non legitur facta ante quam proceſſio introduceretur. II. quia antiquitus non ſolum Euchariſtia non exponebatur publice, ſed etiam Catechumenis, & Pœnitentibus ſubducebatur. III. quia fideles etiam apud Græcos nunquam Sacramento inducuntur, niſi quando facta conſecratione omnium oculis a Sacerdote adorandum proponitur. IV. quia hæc expoſitio primum ortum habuit, quando in Eccleſia in uſu poſita fuerunt tabernacula portatilia, ſeu oſtenſoria, de quibus nos etiam in præfatis noſtris Diſſertationibus, citato loco late loquuti fuimus. Cohærenter igitur ad inibi dicta.

Dicimus III. Publicam Euchariſtiæ expoſitionem ſuſtinendam eſſe in Eccleſia, obſervatis conditionibus ab eadem Eccleſia præſcriptis.

Primo contra hanc Concluſionem ſurrexit inter Novatores Albertinus lib. 3. ubi ſcripſit: „ Quod Urbanus IV. „ anno 1264. ad revelationes quaſdam „ fictitias, preceſque Mulierculárum „ Leodienſium, feſtum cum octavis „ ſuis in honorem Sacramenti ſtatuit... „ Circa annum 1364. nova erga Sacra-„ mentum incœpit ſuperſtitio. Feſto „ enim ante centum annos inſtituto, „ ab Urbano IV. addita eſt circumge-„ ſtatio publica ad pompam: Id unicum „ videbatur tanto errori deeſſe, ut ve-„ luti curru triunphali deferretur.

Secundo, Caſſander, ab eodem Albertino citatus, in conſultatione ad articulum 22. ſcripſit: „ Conſuetudo, „ qua panis Euchariſtiæ in publica pom-„ pa conſpicuus circumfertur, ac paſſim „ omnium oculis ingeritur, præter ve-„ terum morem, & mentem, haud ita „ longo tempore introducta, & recepta „ videtur. Illi enim hoc myſterium in „ tanta Religione, ac veneratione ha-„ buerunt, ut non modo ad ejus perce-„ ptionem, ſed ne inſpectionem quidem „ admitterent, niſi fideles, quos Chriſti „ membra, & tanti myſterii participa-„ tione dignos eſſe exiſtimarent. Quare „ ante conſecrationem Catechumeni, „ Energumeni, Pœnitentes, denique „ non communicantes, Diaconi voce, „ & Oſtiariorum miniſterio, ſecludeban-„ tur. „

Tertio, Judæi, ac Gentiles, hujuſcemodi publicis Euchariſtiæ expoſitionibus opponebantur, vi quidem & metu; quatenus intenſiſſimo odio Catholicorum ritus perſequebantur. De his teſtimonium perhibent Chriſtianus Lupus, & Emmanuel a Scheleſtrate, quorum verba nos in Diſſertationibus noſtris retulimus, & hic iterum recitamus. Chriſtianus Lupus in Diſſert. de ſanctiſſimi Sacramenti expoſitione cap. 2. hæc ſcribit: „ Publicas cum „ Euchariſtia Proceſſiones non cohæſiſ-„ ſe cum diſciplina antiquæ Eccleſiæ. „ Iſta nanque diſciplina ſacroſanctam „ Euchariſtiam rigidiſſime abſcondebat,

,, bat, non Judæis duntaxat ac Gentili-
,, bus, ſed etiam Catechumenis, ac Pæ-
,, nitentibus..... Hæc igitur diſcipli-
,, na nullatenus patiebatur, ſacroſan-
,, ctum Euchariſtiæ Sacramentum pu-
,, blice exponi in apertis Baſilicis, aut
,, Oratoriis; longe minus circumferri
,, per plateas. Plateæ enim tunc erant
,, plenæ oculorum, & aurium, quæ ſa-
,, croſancta nec videre poterant, nec
,, audire. In omni Civitate erant Gen-
,, tiles, Judæi, Catechumeni, Pœniten-
,, tes. ,, Et poſtmodum in cap. 9. con-
cludit; *Quod hæc expoſitio primis Ec-
cleſiæ Seculis non fuerit, eſt manifeſtum.*
Emmanuel autem a Schelestrate in Diſſert. apolog. de diſciplina Arcani, hæc alia ſcribit: ,, Quod vetus Ec-
,, cleſia nullam ſolemnem feſtivitatem
,, Corporis Chriſti celebrarit, Corpus
,, Chriſti publice in proceſſionibus non
,, circumtulerit, Euchariſtiam in aper-
,, tis Baſilicis, aut Oratoriis omnium
,, oculis non expoſuerit, non ex eo pro-
,, venit, quod publicum fidelium cul-
,, tum non meruerit, ſed profanorum
,, vilipenſioni, & non initiatorum lu-
,, dibrio debuerit ſubduci. Quod au-
,, tem juxta recentiorem Eccleſiæ diſ-
,, ciplinam uſu receptum fuerit, Eucha-
,, riſtiam publice in Templis exponi, in
,, proceſſionibus circumferri, feſto ſo-
,, lemni celebrari, merito introductum
,, fuit poſt Gentilium Converſionem,
,, Judæorum ſervitutem, Catechume-
,, norum, & Pœnitentium abrogatio-
,, nem. Horum enim metu introducta
,, olim fuit diſciplina Arcani, fuerunt-
,, que Gentilium ludibria, & Catechu-
,, menorum ſcandala diſperſa, nubium
,, inſtar, ſplendidam Solis faciem ob-
,, ſcurantium. Sicut enim fugatis nubi-
,, bus Solis faciem intuentur, & miran-
,, tur mortales; ita extinctis Gentilibus,
,, & Catechumenis, ſacroſanctum Chri-
,, ſti Corpus, & Euchariſtiæ Sacramen-
,, tum, Solis inſtar mortalium oculis
,, exponi debuit, ut mirarentur omnes
,, infinitam Chriſti charitatem, qua
,, Genus humanum complexus, ſe ip-
,, ſum præbuit. ,,

I. probatur Concluſio. Publica ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti expoſitio conſequuta eſt publicam ejuſdem Sacramenti proceſſionem: ergo eſt pia & laudabilis. Antecedens ex nuper dictis ſupponimus probatum. Conſequentia oſtenditur. Quoties pia eſt, & laudabilis aliqua actio, ad quam conſequitur altera ab ea dependens, toties etiam hæc altera pia, & laudabilis dicenda eſt: ergo ſi laudabilis & pia eſt proceſſio, ſic etiam dicenda eſt expoſitio.

II. probatur. Eandem habet antiquitatem in Eccleſia proceſſio, quam habet expoſitio; ſed ratione illius antiquitatis præcipue proceſſio in Eccleſia eſt ſuſtinenda: ergo pariter ratione ejuſdem antiquitatis ſuſtinenda eſt expoſitio,

III. probatur II. Concluſionis pars, enumeratione, & Conditionum, quæ ſubquuntur, & requiſitorum, quæ præcedere debent, ad publicam & laudabilem Sacramenti Euchariſtiæ expoſitionem. Utrumque exhibemus verbis Juenini citati; & quidem primo in Concluſ. 3. hæc habet: ,, Con-
,, cluſio 3. Ut frequens ſit Euchariſtiæ
,, expoſitio, variæ conditiones requi-
,, runtur. Probatur enumeratione illa-
,, rum conditionum. I. Oportet ut
,, cauſa gravis urgeat, quæ ſcilicet ad
,, publicum bonum, religionis nempe
,, conſervationem pertineat, *Ne quavis*
,, *cauſa Euchariſtia palam, & opere ex-*
,, *ponatur* (inquit S. Carolus Borromæus
,, in XI. ſua Synodo Diœceſana) *ſed pu-*
,, *publica tantum, eaque gravi; aliis vero*
,, *de cauſis orationem licebit inſtituere,*
,, *ſed non Sacramento aperte expoſito.* ,,
,, Idem in Synodo Provinciali Mechi-
,, nienſi ſub Pio Papa V. anno 1570.
,, ſtatutum eſt, *Sacramentum Euchariſtiæ*
,, (inquit capite 7.) Pie & utiliter ad
,, populi devotionem interdum in pu-
,, blicis ſupplicationibus defertur, po-
,, tiſſimum vero in feſto ſacro Chriſti
,, Corpori proprie conſecrato, ejuſque
,, octava. Sed ne nimia frequentia mi-
,, nuat reverentiam, rarius extra præ-
,, dicta tempora id fiat, & non niſi in
,, arduis cauſis pacis aut publicæ neceſ-
,, ſitatis: in illis autem proceſſionibus,
,, ad quas populus non tam orandi,
,, quam ſpectandi gratia confluere ſo-
,, let, abſtineatur; in communibus au-
,, tem ſupplicationibus circumgeſtari
,, poterunt ſanctorum reliquiæ. In Co-
,, mitiis generalibus Cleri Gallicani
,, ann. 1625. & 1635. publicam cauſam
,, ad Euchariſtiæ expoſitionem requiri
,, decretum eſt. ,,

2. Palam exponi non poteſt venerabile
,, Sacramentum ſine expreſſa Epiſcopi

„ diœceſani facultate; eam nimirum „ conditionem non ſemel præſcripſe- „ runt ſtatuta Synodalia variarum Pro- „ vinciarum, Comitia generalia Cleri „ Gallicani, quibus Ludovicus Magnus, „ Gallorum Rex, tanquam conſtitutio- „ num Eccleſiaſticarum defenſor. ro- „ bur addidit; ſiquidem ex ſanctiore „ ejus Conſilio anno 1665. decretum „ exiit, quo prohibetur ne Sacerdotes „ tum ſeculares tum regulares ineant „ contractus ad fundationes, quibus cer- „ tis diebus SS. Sacramentum exponere „ teneantur, niſi id cauſa publica, quæ „ prius a loci Ordinario probata ſit, re- „ quirat; decretum vero ſic Latine red- „ dit Meibeſius Summæ Chriſtianæ „ tertia parte; Plurimi privata ſua au- „ thoritate peculiaris cujuſdam cultus „ ſtudio ſuſcipiunt & accipiunt funda- „ tiones, quibus Auguſtiſſimum Eucha- „ riſtiæ Sacramentum ſuis in Eccleſiis „ in aperto & propatulo exponere te- „ neantur. Quod quidem debitam tan- „ to Sacramento reverentiam immi- „ nuit & elevat. Ad coercendam hu- „ juſmodi licentiam, pleniſſime veta- „ mus illud ipſum Sacramentum ad „ opertum altari exponere, & in pro- „ ceſſionibus circumferre, præterquam „ eo tempore, quo Eccleſia officium „ Corporis Chriſti celebrabit, vel iis „ diebus, quibus fideles incumbent in „ extraordinarias orationes ſuſceptas „ pro cauſa publica, eaque ab Epiſcopo „ approbata; itaut facultati ab ipſo fa- „ ctæ prædicta expoſitio accepta refe- „ ratur. Præterea non licebit deinceps „ Sacerdotibus, ſive Secularibus, ſive „ Regularibus, qualicumque privilegio „ graviſis, inire contractus, aut con- „ ventiones, quibus ſanctiſſimum Sa- „ cramentum adopertum exponere te- „ neantur, aut admittere fundationes „ in eum finem factitatas, niſi illas Epiſ- „ copus Diœceſanus ſuo mandato, vel „ conſenſu ratas habuerit. „

„ 3. Ut frequens fiat expoſitio neceſſe „ eſt, ut ita ferat laudabilis conſuetudo, „ quæ nimirum, poſt Epiſcopi judicium, „ augendæ fidelium pietati conferat. „ Confirmari poteſt ea conditio ex re- „ gula, quam S. Auguſtinus epiſt. 118, „ ad Januarium his verbis tradit. „ *Totum hoc genus rerum, quæ per loca terrarum, regioneſque variantur, liberas habet obſervationes; nec diſciplina eſt in iis melior gravi prudentique Chriſtiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Eccleſia, ad quam forte devenerit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum eſt.*

Poſtmodum ad Requiſita deſcendens, eadem quoque probat enumeratione in Concluſione 4. per hæc verba: „ „ Concluſio 4. Multa requiruntur, qui- „ bus venerabile Sacramentum palam „ expoſitum proſequi oporteat. Pro- „ batur enumeratione. I. Requiritur „ ut altaria, in quibus SS. Sacramen- „ tum exponitur, honeſte ac decenter „ ornentur; *Quod* (inquit S. Carolus in „ Concilio quarto Mediolanenſi (*ut* „ *cum dignitate, decore, religioſeque aga-* „ *tur, Altaris, vel Capellæ, ubi expone-* „ *tur*) SS. Sacramentum (*ornatus de-* „ *cens ſit ac religioſus.*)

„ 2. Neceſſe eſt, ut plures cerei in al- „ tari coram SS. Sacramento perluce- „ ant; quinam vero debeat eſſe cereo- „ rum numerus, una ratione non eſt „ ubique definitum. S. Carolus in quar- „ to Concilio Mediolanenſi huncce nu- „ merum præfigit, *Cerei præterea in* „ *altari ac cenſi, ad ſummum, decem*, „ *minimum vero, ſex, decenti craſſitudi-* „ *ne, ac longitudine colluceant. Lampa-* „ *des item ne plures quam duodecim, aut* „ *tredecim, nec vero pauciores, quam tres.* „ *Licebit tamen Epiſcopo ob cauſas per-* „ *mittere, ut major luminum numerus* „ *aliquando adhibeatur*. Sed obſerva- „ tum velim, eo loci S. Carolum agere „ de expoſitione, quæ fiat iis diebus, „ quibus quadraginta horarum oratio „ celebratur; alio enim tempore tan- „ tum cereorum ac lampadum nume- „ rum S. Præſul non requiſiit. In pagis „ & vicis ob locorum paupertatem „ nonnullis Epiſcopis viſum eſt ſatis eſſe „ ut duo cerei in altari coram SS. Sa- „ cramento ardeant. „

„ 3. Meminerint fideles, eos ritus ex- „ ternos adhiberi quidem ut debitus „ Deo cultus exhibeatur, ſed præterea „ ut ad fidem, ac pœnitentiam exci- „ tentur. Presbyteri dent operam „ oportet, ut quiſque ſitu ac modeſtia, „ quam preſeferat exterius, internam „ erga SS. Sacramentum reverentiam „ teſtetur. „

Tandem idem Jueninus citato loco §. 4. quærit; an poſſit vel debeat Chriſti Cor-

Corpus deportari ad incendium ali-
quod reſtinguendum ? Et reſpondet
negative ; tum quia nul la ſunt in Ec-
cleſia monumenta, quibus dicta de-
portatio probetur ; ſcilicet nulli ſunt
Canones, nulli ſunt Ritus: tum etiam,
quia ſunt momenta, quibus probatur
hujuſmodi deportatiouem non expe-
dire. Et hoc quidem hac ratione
probat, quia Sacramentum Euchari-
ſtiæ ad triplicem tantum finem fuit a
Chriſto Domino inſtitutum ; nempe
ut fidem noſtram exerceret ; ut per
eam Chriſtus Deo Patri in ſacrificium
offerretur ; & ut per eſum ſui animas
noſtras nutriret ac corroboraret. In-
ter hos autem tres fines extinctio in-
cendii non adnumeratur. Inſuper in
Concilio 3. mediolanenſi ſub S. Caro-
lo Borromæo, Cardinali Archiepiſco-
po, vetitum eſt deportare Eucahari-
ſtiam ad imminentes tempeſtates ar-
cendas : ergo pariter ad incendia ex-
tiguenda. Verba Concilii ſunt : *Cum
nimbi, procella, turbines, aut grandi-
nes impendunt ; ne Sacerdos ad tempe-
ſtatis procellam arcendam vaſculum ad-
hibeat, in quo ſanctiſſimum Euchariſtiæ
Sacramentum aſſervatur. Sed taberna-
culum, ubi illud in altari reconditur,
patefaciat : tumque in ejus conſpectu
litanias, aliaſque religioſas preces, ejus
rei cauſa inſtitutas, pie ſancteque pro-
nuntiet.*

Et quanvis aliqua afferantur exempla in
contrarium ; idem tamen citatus Au-
thor his verbis refert & exponit ; „
„ Nulla quidem exempla proferuntur,
„ quibus conſtet, a viris, alioquin piis,
„ ad incendia extinguenda euchariſtiam
„ deportatam fuiſſe ; Legimus nimirum
„ (Merbeſio teſte) in Chronico Epiſco-
„ porum Albigentium, & Abbatum
„ Caſtrentium, tempore Geraldi XVIII.
„ Caſtriorum Abbatis, qui vivebat anno
„ 1090. oblato Chriſti corpore extin-
„ ctum eſſe incendium, quod igne cœ-
„ litus delapſo Monaſterium Caſtrenſe
„ corripuerat, ut narratur Tomo 7.
„ Spicilegii D. Lucæ d'Acheri part. 34.
„ Idem contigit (ait mox laudatus
„ Merbeſius) die 31. Julii ann. 1638.
„ quo Antiſſiodorum graſſante incen-
„ dio conflictatum eſt ; ſed quæ non-
„ nulli ex extraordinario S. Spiritus im-
„ pulſu factitarunt, in regulam & exem-
„ plum trahi non debent, alioquin enim
„ liceret ſacrum corporale in flammas
„ injicere, quo compeſcantur ; quod
„ tamen ſub anathematis pœna prohi-
„ bet Salegunſtadienſe Concilium cele-
„ bratum anno 1023. ſic enim lo-
„ quitur, can. 6. „ *Conqueſtum eſt etiā
in ſancto Concilio de quibuſdam ſtultiſ-
ſimis Presbyteris, ut quando incendium
videant, corporale dominico corpore
conſecratum, ad extinguendum incen-
dium temeraria præſumptione in ignem
projiciant; ideoque decretum eſt ſub ana-
thematis interminatione, ne ulterius
fiat.*

Hanc alteram reſponſionem ſubdidit ci-
tatus Author, ut exemplis occurreret,
per hæc verba : „ Licet nonnunquam
„ ad Euchariſtiæ præſentiam, incendia
„ extincta ſint; contigit tamen aliquan-
„ do, & iterum contingere poteſt, quod
„ incendia extincta non fuerint, & quod
„ non ſint extinguenda ; Tunc vero
„ nonnihil fidei & pietatis erga SS. Sa-
„ cramentum detrahitur in mulierculis,
„ cæteriſque, qui nonnunquam de rei
„ ſanctitate ex miraculis judicant ; tunc
„ etiam hæreticorum, & perditorum
„ quorumdam exponitur ludibrio. Pe-
„ riculum eſt ne deportatio Euchariſtiæ
„ ad incendia extinguenda, illicitia ſit
„ Dei tentatio, de qua hæc habet S. Tho-
„ mas 2.2. quæſt. 97. art. 1. in corpore. „
*Homo tentat Deum quandoque verbis,
quandoque factis ; verbis, quando Deo
colloquimur orando : Unde in ſua petitio-
ne, expreſſe aliquis Deum tentat, quando
ea intentione aliquid a Deo poſtulat, ut
exploret Dei ſcientiam, poteſtatem, vel
voluntatem, Factis autem expreſſe ali-
quis Deum tentat, quando per ea, quæ
facit, intendit experimentum de Deo
ſumere, divinæ poteſtatis, ſive pietatis,
aut ſcientiæ. Sed quaſi interpretative
Deum tentat, qui etſi non intendat
experimentum de Deo ſumere, aliquid
tamen petit vel facit ad nihil aliud utile,
niſi ad probandam Dei poteſtatem vel
bonitatem, vel cognitionem. Quando
ergo propter aliquam neceſſitatem ſeu
utilitatem committit ſe aliquis divino
auxilio in ſuis petitionibus, vel factis,
hoc non eſt Deum tentare. Dicitur enim
in 2. Paralip. cap. 20.* „ Cum ignora-
„ mus quid agere debeamus, hoc ſo-
„ lum habemus reſidui, ut oculos no-
„ ſtros dirigamus ad te. „ *Quando vero
hoc agitur abſque neceſſitate, & utilita-
te, hoc eſt interpretative Deum tentare ;
unde ſuper illud Deutoronomii 6.* „ Non
ten-

„ tentabis Domioum Deum tuum, *dicit Gloſſa; Deum tentat, qui habens quod facit, ſine ratione committit ſe periculo, experiens utrum poſſit,*

DISSERTATIO CCCCXVIII.

De Ordinariis Euchariſtiæ Miniſtris. An fuerint ſoli Epiſcopi? An ſint etiam Sacerdotes? An Sacerdotes diſpenſare illam posſint extra Miſſæ ſacrificium?

DUPLEX actio diſtinguenda venit per Euchariſtiæ Miniſtros; actio ſcilicet, quæ eſt conſecratio, & quæ conſiſtit in Euchariſtiæ confectiooe; & actio, quæ eſt diſpenſatio, & quæ conſiſtit in Euchariſtiæ diſtributione. Miniſter autem ejuſdem Euchariſtiæ dupliciter pariter intelligendus occurrit; ordinarius nimirum, ad quem ex proprio munere ſpectat Euchariſtiam conficere ac diſtribuere; & extraordinarius, qui eam aliquando diſpenſet, ſed nunquam conficit. Ut autem juxta noſtram conſuetam methodum procedamus, errores primo loco proponimus.

Primo, fuerunt Hæretici quidam, de quibus ſuppreſſo oomine loquitur Tertullianus lib. de Præſcription., qui omnem ſubvertere nitebaotur Eccleſiæ diſciplinam, ac ordinum, & functionum Hjerarchicarum diſtinctionem penitus confundere intendebant. Et hæc ſunt verba Tertulliani cap. 41. citati libri: *Ordinationes eorum, temerariæ, leves, inconſtantes ..... alius hodie Epiſcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui erat Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus; nam & Laicis Sacerdotalia munia injungunt.*

Secundo, Marcus hæreticus, & ejus Aſſeclæ, dicti Marcitæ, poteſtatem dabant mulieribus conficieodi Euchariſtiam. Teſtatur S. Irenæus lib. 1. adverſus hæreſes cap. 9. ſcribens: *Mulieribus dat calices mixtos, ipſas gratias agere jubet, præſente ſe. Et ubi hoc factum eſt, ipſe alium calicem multo majorem quam eſt ille, in quo illa ſeducta Euchariſtiam facit, proferens, & transfundens a minori, qui eſt ab eo allatus multo majorem, ſtatim dicens ita &c.* Et hoc potiſſimum de præſtigiis loquens, quæ ab eodem Marco in conficienda Euchariſtia adhibebantur, & de magica impoſtura, in qua ipſe erat peritiſſimus; ut cap. 8 ejuſdem libri idem Irenæus aſſerit.

Tertio, & de Pepuſianis affirmat S. Epiphanius hæreſ. 49. & de Collyridianis tradit pariter hæreſ 79. quod mulieres apud eoſdem Epiſcoporum, ac Præſbyterorum munia obibant; & Collyridianos præcipue io Mariæ nomen panem offerebant.

Quarto, Waldenſes volebant, quemlibet Laicum, ſi vir probus eſſet, poſſe Sacerdotis officium implere. Teſtatur Reynerus lib. contra Waldenſes cap. 5. qui etiam aſſerit, quod iidem Hæretici nullam exiſtimabant Euchariſtiam, quam impius Sacerdos conficere tentaret.

Quinto, Lutherus lib. de Captivitate Babylonica cap. de Ordine, & libro de abroganda Miſſa, docuit, ſecundum hæc verba, quæ ſcribit Tournely de Sacramento Euchariſtiæ quæſt. 5. art. 2. „ Chriſtianum quemlibet habere „ ex Baptiſmo poteſtatem conſecrandi „ euchariſtiam, ita tamen ut nemo of- „ ficium iſtud aggredi debeat, niſi qui „ legitime vocatus ſit, ut vitetur con- „ fuſio, quæ maxime foret, ſi quilibet

„ mi-

Digitized by Google

„ miniſterium hoc ſibi vellet arrogare.„ Sexto, Anonymus quidam anno 1638. publici juris fecit Diſſertationem, in qua, ut idem Tournely ſcribit citato loco: „ Totus ille eſt, ut oſtendat, „ omnibus Chriſtianis ex æquo conceſ- „ ſam fuiſſe a Chriſto poteſtatem con- „ ſecrandi Euchariſtiam: ea tamen lege, „ ut id aſſumere ſibi non debeat Laicus, „ ſi vel nulla urgeat neceſſitas, vel præ- „ ſens adſit Sacerdos; iſto vero abſente, „ ac præmente periculo, non tantum „ hoc poſſe, ſed debere facere quemli- „ bet Laicum, ſicut ipſi licet eo in caſu „ baptizare. Adverſus Anonymum ſtylū „ diſtrinxit doctiſſimus Petavius edita „ Diatriba de poteſtate conſecrandi. „

Dicimus I. Solos Sacerdotes habere poteſtatem conficiendi ſeu conſecrandi Euchariſtiam.

I. probatur ex Scripturis. Scripturæ docent illos habere poteſtatem conficiendi ſeu conſecrandi Euchariſtiam, quibus Chriſtus Dominus eandem contulit poteſtatem; ſed ex iiſdem Scripturis Chriſtus Dominus contulit hanc poteſtatem ſolis Sacerdotibus: ergo ſoli Sacerdotes hanc poteſtatem habent. Minor probatur. Illis tantum Chriſtus Dominus hanc contulit poteſtatem, quibus dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*; ſed Chriſtus Dominus dixit hæc verba Apoſtolis, & ſub ipſorum nomine Epiſcopis, & Presbyteris qui ſolum ſunt Sacerdotes: ergo ſolis Sacerdotibus Chriſtus Dominus hanc contulit poteſtatem.

II. probatur. Si Chriſtus Dominus verba illa Chriſtianis omnibus dixiſſet, Chriſtiani omnes non ſolum poſſent, ſed etiam deberent Euchariſtiam conficere & conſecrare; ſed hoc eſt falſum: ergo ſolis Apoſtolis & conſequenter ſolis Sacerdotibus verba illa dixit. Probatur major; quia verba illa continent præceptum, quod quidem præceptum extenditur ad Chriſtianos omnes, ſi verba illa, ut Adverſarii contendunt, Chriſtianos omnes complectuntur.

III. probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. can. 18. his verbis reprehendit Diaconos, qui hac poteſtate uſi fuerant; & dicit: *Quod nec regula, nec conſuetudo tradidit, ut ab his, qui poteſtatem non habent offerendi, illi qui offerunt Chriſti corpus accipiant*. Concilium Alexandrinum, quod refert S. Athanaſius Apolog. 2. credit hominem privatum non poſſe retinere in domo ſua Calicem conſecratum: ait enim: *Quomodo homo privatus, in privata domo habitans, poculum myſticum habere credatur?* Igitur ſi homo Laicus non poteſt retinere domi calicem conſecratum, multo minus poterit Euchariſtiam conficere, & conſecrare. Concilia Arelatenſe I. Aucyranum, Laodicænum, & alia, prohibent Diaconis ne offerre præſumāt; nomine autem offerre venit conſecrare. Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *Hoc itaque Sacramentum nemo poteſt conficere, niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus ſecundum claves Eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, Jeſus Chriſtus*. Concilium Florentinum in Decreto, *Sacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit Sacramentum*. Concilium Tridentinum in ſeſſ. 22. capit. 1. *Sub earumdem rerum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent tradidit, & eiſdem eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus. ut offerrent præcepit per hæc verba, hoc facite in meam commemorationem*. Et can. 2. *Si quis dixerit, illis verbis, hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe ut ipſi aliique Sacerdotes offerrent corpus, & ſanguinem ſuum; anathema ſit*.

IV. probatur ex Patribus. Juſtinus Apolog. 2. *Eum, qui fratribus, ideſt Chriſtianis, præeſt* (nempe Epiſcopum vel Presbyterum) *rerum univerſarum Patri per nomen Filii & Spiritus Sancti offerre Euchariſtiam*. Epiphanius Diaconum ordinavit in Presbyterum in Monaſterio S. Hieronymi, *ne multitudo fratrum ibidem degentium privarentur ſacris myſteriis, cum non haberent qui ſibi divina ſacramenta conficerent*; ſunt verba S. Epiphanii in epiſt. ad Joannem Hieroſolymitanum tom. 2. operum S. Epiphanii pag. 312. Hieronymus contra Diaconos ſcribens, qui hoc jus ſibi uſurpabant, adverſus Luciferianos, dicit, eos non habere Eccleſiam, quia Sacerdotem non habebant, qui Chriſti corpus conficeret, ſed Diaconum dumtaxat; & hæc ſunt ejus verba: *Hilarius cum Diaconus de Eccleſia receſſerit, ſoluſque, ut putat, turba ſit mundi, neque Euchariſtiam con-*

conficere poteſt, Epiſcopos & Preſbyteros non habens. Et epiſt. 101. alias 85. ad Evangelium, *Quis patiatur ut ſupra eos ſe tumidus Diaconus efferat, ad quorum preces Chriſti corpus ſanguiſque conficitur?*

V. probatur Rationibus. I. Illi ſunt Ordinarii Euchariſtiæ miniſtri, qui ex officio illam conficiunt & adminiſtrant; ſed hi ſunt ſoli Epiſcopi, & Presbyteri: ergo &c. Minor probatur ex I. ad Corinthios cap. 4. ubi Apoſtolus dicit: *Sic nos exiſtimet homo ut miniſtros Chriſti & diſpenſatores myſteriorum Dei*. Et quamvis nomine myſteriorum intelligantur omnia Sacramenta, præcipue tamen intelligitur Euchariſtia, quæ inter ipſa præcipuum obtinet locum. II. Soli Epiſcopi, & Presbyteri jure divino conficiunt, & diſpenſant Euchariſtiam: ergo ipſi ſoli ſunt ordinarii Euchariſtiæ miniſtri. Antecedens probatur, quia ſoli Epiſcopi, & Preſbyteri ad hoc munus ſunt ordinati, quam rationem affert S. Thomas 3. part. quæſt. 82. art. 3. ubi hæc ſcribit: *Ipſe* (Sacerdos) *conſecrat in perſona Chriſti; Ipſe autem Chriſtus ſicut conſecravit corpus ſuum in cœna, ita & aliis ſumendum dedit: unde ſicut ad Sacerdotem pertinet conſecratio corporis Chriſti, ita ad eum pertinet diſpenſatio*. III. Ille eſt ordinarius Euchariſtiæ miniſter, qui in omni Eccleſia & omni tempore, eam & confecit & miniſtravit; ſed hi fuerunt ſoli Epiſcopi & Preſbyteri: ergo &c. Minor patet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 3. cap. 8. ubi dicitur, quod ſemper in Eccleſia mos fuit, ut Laici a Sacerdotibus communionem reciperent. IV. Quod conceditur alicui in aliquo munere conſtituto, ejuſdem ſucceſſoribus in eodem munere intelligitur conceſſum; ſed ex una parte Apoſtolis fuit a Chriſto data poteſtas ut ex proprio ipſorum munere ſacram Euchariſtiam conſecrarent & miniſtrarent; & ex altera in eodem munere, quantum ad corpus verum, & naturale Chriſti, Epiſcopi, & Sacerdotes ſunt Apoſtolorum ſucceſſores: ergo &c.

Arguunt I. ex I. Petri cap. 2. Omnes fideles ſunt Sacerdotes; dicit enim, totum populum alloquens: *genus electum, regale Sacerdotium*: & ex Apocalypſi I. *Fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo Patri ſuo*: II. Illi ſunt ordinarii Euchariſtiæ miniſtri, quibus a Chriſto dictum eſt: *Hæc facite in meam commemorationem*: ſed verba hæc fuerunt a Chriſto dicta toti Eccleſiæ in perſona Apoſtolorum: ergo omnes ex Eccleſiæ Hierarchia ſunt ordinarii Euchariſtiæ miniſtri. III. Tertullianus exiſtimavit, omnes Chriſtianos teneri lege Monogamiæ, ſicut eadem lege omnes tenentur Sacerdotes: ergo Tertullianus exiſtimavit, omnes Chriſtianos veros eſſe Sacerdotes. Verba Tertulliani in libro de exhortatione caſtitatis cap. 3. hæc ſunt. „ Inde igitur apud nos plenius atque inſtructius præſcribitur, unius matrimonii eſſe oportere, qui adleguntur in Ordinem Sacerdotalem. Uſque adeo quoſdam memini digamos loco dejectos. Sed dices: Ergo cæteris licet, quos excipit. Vani erimus, ſi putabimus quod Sacerdotibus non liceat, laicis licere. Nonne & Laici Sacerdotes ſumus? Scriptum eſt, Regnum quoque nos fecit, & Sacerdotes Deo & Patri ſuo fecit. Differentiam inter ordinem & plebem conſtituit Eccleſiæ auctoritas, & honor per ordinis conſeſſum ſanctificatus a Deo. Ubi eccleſiaſtici ordinis non eſt conſeſſus, & offers, & tingis, & Sacerdos es tibi ſolus; ſed ubi tres, Eccleſia eſt, licet Laici: unuſquiſque enim ſua fide vivit, nec eſt perſonarum acceptio apud Deum..... Igitur ſi habes jus Sacerdotis in temetipſo, ubi neceſſe eſt, habeas oportet etiam diſciplinam Sacerdotis, ubi neceſſe ſit habere. Digamus tingis? Digamus offers? Quanto magis Laico digamo capitale eſt agere pro Sacerdote, cum ipſi Sacerdoti digamo facto auferatur agere Sacerdotem? Sed neceſſitati, inquis, indulgetur. Nulla neceſſitas excuſatur, quæ poteſt non eſſe. Noli denique digamus deprehendi, & non committis in neceſſitatem adminiſtrandi, quod non licet digamo. „ IV. Idem Tertullianus tribuit omnibus Chriſtianis, quæ tantum propria ſunt Sacerdotum; nimirum ut obſervent Monogamiam; inſuper ut baptizent, offerant, & alia munera exerceant, quæ Sacerdotes exercent &c. V. Idem Tertullianus loco citato dicit, quod hoc ſolum diſcrimen ſit inter Clerum, & plebem,

Digitized by Google

bem, quod eſt ab authoritate Eccleſiæ, & ab honore conſeſſus: ergo non eſt ratione alicujus poteſtatis. VI. Idem Tertullianus citato loco docet, ibi eſſe veram Eccleſiam, ubi ſunt tres, quanvis Laici ſint: ergo, quum Eccleſia non poſſit eſſe ſine vero Sacerdote, Tertullianus putavit Laicos eſſe veros Sacerdotes. VII. Theodoretus lib. 1. hiſtoriæ cap. 23. refert hiſtoriam quandam cujuſdam Frumentii Laici, qui voluit, potuiſſe Mercatores Laicos celebrare divina myſteria, quia ibi nullus aderat Sacerdos. VIII. S. Laurentius, quum Diaconus eſſet, S. Sixto Pontifici, quando ad mortem rapiebatur, dicebat apud S. Ambroſium lib. 1. de officiis capit. 41. *Quo Sacerdos ſancte ſine Diacono properas? Nunquam ſacrificium ſine miniſtro offerre conſueveras. Quid ergo in me diſplicuit pater? Num degenerem me probaſti? Experire certe utrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti dominici ſanguinis conſecrationem. Cui Sacramentorum conſumandorum conſortium, huic tui ſanguinis conſortium negas?* Ex quibus verbis deducitur, quod poterant olim Diaconi Chriſti ſanguinem conſecrare ex Epiſcopi commiſſione vel delegatione.

Reſpondemus ad I. diſtinguendo antecedens, improprie & metaphorice; ratione ſcilicet ſpiritualis hoſtiæ, quam offerunt Deo per preces & per opera pia, conceditur: vere & proprie; ratione ſcilicet ordinationis & poteſtatis conſecrandi euchariſtiam, negatur. Diſtinctionem explicat idem S. Petrus eodem cap. verſ. 5. dicens: *Ipſi tanquam lapides vivi, ſuperædificamini, domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Jeſum.* Et Auguſt. explicat clarius lib. 20. de Civitat. Dei cap. 10. ubi ait, quod improprie & metaphorice *omnes Chriſtiani ſunt membra unius Sacerdotis ſummi, nempe Chriſti*: proprie vero *ſoli Epiſcopi & Presbyteri in Eccleſia vocantur & ſunt Sacerdotes.* Sic pariter reſpondetur ad illud Apocalyp. & dicitur, quod eodem modo Deus fecit omnes Chriſtianos Sacerdotes, quo fecit Reges, ut habetur in Apocalypſi citata; ſed Reges fecit myſtice & improprie: ergo ita pariter fecit Sacerdotes.

Ad II. dicimus, quod verba illa dicta fuerunt toti Eccleſiæ; cum conditione tamen, quod eſſent exequutioni demandanda per certas perſonas, & non per omnes, quæ in Eccleſia ſunt; videlicet, per Epiſcopos, & Sacerdotes. Sic reſpondet Auguſtinus lib. 3. de doct. Chriſt. cap. 17.

Ad III. Tertullianus exiſtimavit omnes Chriſtianos eſſe Sacerdotes propter capacitatem, quæ in ipſis eſt, ut in Sacerdotes eligantur, & conſecrentur; non vero propter traditam ipſis poteſtatem Euchariſtiam conſecrandi, & alias veri Sacerdotis functiones obeundi. Hanc doctrinam per hæc verba explicat Tournely de Sacram. Euchariſt. quæſt. 5. art. 2. concl. 2. „
„ Itaque in ea mente revera fuit Ter-
„ tullianus, omnes ſcilicet Chriſtianos
„ lege monogamiæ teneri duabus de
„ cauſis: 1. quia ſunt Sacerdotes. 2. quia
„ in veros Sacerdotes eligi & conſecra-
„ ri poſſunt. I. Sacerdotes appellat
„ omnes Chriſtianos, latiori quodam
„ ſenſu, nempe propter ſpirituale ſa-
„ cerdotium, quo ſpiritualis hoſtia ex
„ fide & pietate Deo in orationibus, ac
„ charitatis operibus offerunt. Seipſum
„ non obſcure exponit Tertullianus
„ loco citato, cum inſinuat ſacerdotium,
„ de quo loquitur, per fidem exerceri: „
„ *Unuſquiſque*, inquit, *ex ſua fide vivit*,
„ *nec eſt perſonarum acceptio apud Deum*:
„ Cum vero addit, tale eſſe ſacerdotium
„ illud, quale regnum, tam ſtupidus
„ non fuit, ut exiſtimaverit Chriſtianos
„ omnes veros eſſe reges. Præterea in
„ aliis ſuis operibus exponit quale ſit il-
„ lud ſpirituale ſacerdotium, & in quo
„ poſitum ſit. Libro ad Scapulam cap.
„ 2. *ſacrificium*, inquit, *pro ſalute Impe-*
„ *ratoris, ſed Deo noſtro, & ipſius; ſed*
„ *quomodo præcipit Deus, pura prece*.
„ Et lib. 4. contra Marcionem cap. 1.
„ ſic loquitur: *In omni loco ſacrificium*
„ *nomini meo offertur, & ſacrificium mun-*
„ *dum, ſcilicet ſimplex oratio de conſcientia*
„ *pura*. Cum igitur ſcribit, omnes Chri-
„ ſtianos eſſe Sacerdotes, nomen Sa-
„ cerdotis in latiori ſignificatione uſur-
„ pat; pro eo ſcilicet, qui orationes ac
„ pietatis opera Deo tanquam victimas
„ ſpirituales offert. II. Omnes Chri-
„ ſtianos vocat Sacerdotes, remote
„ ſcilicet, initate, ac diſpoſitive, quia
„ veri Sacerdotes ex Chriſtianis eligun-
„ tur, aſſumuntur, & conſecrantur:
„ unde concludit, illos in ſe exprimere

„ debere conditiones omnes in Sacer-
„ dotibus requiſitas, & conſequenter
„ lege monogamiæ teneri. Seipſum
„ ita exponit capite laudato libri de
„ exhortatione caſtitatis : „ *Omnes*
„ *nos Deus ita vult diſpoſitos eſſe,*
„ *ut abique Sacramentis ejus obeundis*
„ *apti ſimus .... Uſque adeo niſi &*
„ *Laici ea obſervent, per quæ Presbyteri,*
„ *qui de Laicis adleguntur ?* „ Ex quo
„ tantum abeſt ut colligi poſſit exiſti-
„ maſſe Tertullianum omnes Chriſtia-
„ nos eſſe Sacerdotes, quin potius op-
„ poſitum eruitur; vult enim ex Chri-
„ ſtianis aſſumi & conſecrari Sacerdo-
„ tes: ergo ſupponit illos omnes veros
„ non eſſe & proprie dictos Sacerdotes
„ ante electionem, & conſecrationem.
„ Idem ratiocinium poſt Tertullianum
„ uſurpavit S. Hieronymus Epiſtola
„ 91. alias 11. ad Ageruchiam. *Et nos* inquit, *putamus Sacerdotum hoc tantum eſſe privilegium, ut non admittatur ad altare, niſi qui unam habuerit uxorem ..... quanquam lege Sacerdotali tenetur & Laicus, qui talem præbere ſe debet, ut poſſit eligi in Sacerdotium. Non enim eligitur, ſi digamus fuerit. Porro eliguntur ex Laicis Sacerdotes. Ergo & Laicus tenetur mandato per quod ad ſacerdotium pervenitur.*

Ad VI. Si omnes Chriſtiani ex ſeipſis potuiſſent illa munera obire, non fuiſſet neceſſe ut iiſdem a Tertulliano committerentur. Si autem Tertullianus ipſa eis commiſit, ſignum eſt apertiſſimum; quod ex ſeipſis non habebant. Commiſit autem non proprie, ſed ratione ſpiritualis gratiæ, quę in caſu neceſſitatis ſine miniſterio datur; ut late explicat idem Tournely.

Ad V. diſcrimen illud inter Clerum, & Plebem verum eſt ab auctoritate Eccleſiæ eſſe, ſed incohate & inadæquate, non vero complete & adæquate. Quatenus ſcilicet ſoli Chriſtiani eligi poterant Sacerdotes, at non alii, qui Chriſtiani non eſſent.

Ad VI. eſt utique vera Eccleſia ratione fidei, charitatis, aliorumque virtutum; at non ratione miniſterii & Sacerdotii proprio & ſtricto ſenſu accepti.

Ad VII. Ruffinus lib. 5. hiſt. cap. 9. hanc hiſtoriam narrans nullam facit Euchariſtiæ mentionem, ſed tantum orationum; dicit enim, quod Frumentius *admonuit ut conventicula per loca ſingula facerent, ad quæ ritu romano orationis cauſa confluerent.* Sic pariter Sozomenus lib. 2. cap. 23. & Nicephorus lib. 8. cap. 35. eandem hiſtoriam narrantes, orationis ſolius, & non Euchariſtiæ, meminerunt.

Ad VIII. dicitur, legi in loco illo Ambroſii, non dominici ſanguinis conſecrationem, ſed dominici ſanguinis diſpenſationem; quæ quidem diſpenſatio largo modo poteſt dici conſecratio vel ſanctificatio; ut docet Cardinalis Bona lib. 1. rerum Liturgicarum cap. 25.

Pro altera tandem Diſſertationis parte, certum habemus, quod extra Miſſæ ſacrificium poſſint Sacerdotes Euchariſtiam diſpenſare, vel miniſtrare; dummodo tamen aliquæ ſerventur conditiones, ex quarum inobſervantia, & ſunt qui mortale peccatum inducunt, & ſunt qui aſſerunt induci tantum veniale. Nos & conditiones ipſas adducemus, & Theologorum pariter opiniones circa earundem defectus, ſi qui aliquando occurrant.

I. Pro Conditione imponunt, quod Sacerdos, etiam extra miſſam Euchariſtiam miniſtrans, non debeat eſſe in mortali; & ſi ſit, Suarez putat peccare mortaliter; Vaſquez vero credit non peccare pluſquam venialiter. Alii Theologi pro & contra adducuntur a Leandro de SS. Sacramento part. 2 tract. 7. diſp. 4. quæſt. 25.

II. Conditio eſt, quod miniſtret cum ſuperpellicio: & de hoc idem Suarez ſcribit, quod loquendo præciſe de diſpenſatione Sacramenti, quæ fieri poteſt ex præconſecratis, ſufficit quod diſpenſatio fiat in loco ſacro, aut approbato ab Epiſcopo, & quod miniſter indutus ſit ſaltem ſuperpellicio & ſtola, ut notant Turrecremata, & Jacobus de Graſſis, qui dicunt, hæc eſt neceſſaria ſub præciſa obligatione: præter hoc autem nihil aliud eſſe videtur in rigore & ex gravi culpa præceptum neceſſarium.

III. Conditio eſt, quod miniſtret cum ſtola; & hunc defectum Philibertus putat eſſe veniale peccatum, & ejus verba refert citatus Leander q. 27. „
„ Non excuſarem tamen a veniali eum,
„ qui ſtola non uteretur in adminiſtran-
„ da Euchariſtia, juxta antiquiſſimum
„ Eccleſię ritum noviſſime a Paulo V.
„ *In Rituali Romano de Sacramento Eu-*

„ *cha-*

„ *chariſtia ad finem* innovatum regulariter. „ Ipſe tamen Leander ex ſeipſo hæc habet: „ Sed longe probabilius reſpondeo: non teneri, ſaltem „ ſub mortali. Quia licet præceptum „ ſit ſub pœna excommunicationis in „ *Can. Ecclesiaſt. diſt.* 13. tamen hujuſ„ modi decretum, vel jam eſt uſu ab„ rogatum, vel nunquam ſub tanto „ onere receptum. Sic Suarez diſp. 68. „ ſect. 1. Navar. cap. 21. num. 54. Syl„ veſter verb. Sacerdos 9. 4. Sa verb. „ Euchariſt. num. 31. in edit. prima, „ nam in correcta non ita clare. Azor. „ 1. part. lib. 10. cap. 28. quæſt. 12. Re„ ginald. lib. 29. num. 112. Pitigianus „ diſt. 13. 9. 2. art. 5. Fagundez lib. 3. „ cap. 4. num. 6. Henriquez lib. 8. cap. „ num. 2. lit. N, Gavant. in Com. Rubr. „ Miſſalis, tom. 1. part. 4. tit. 8. num. 7. „ Granad. tract. 11. de Euchariſt. diſp. 1. „ num. 3. Diana loc. cit. Bonac. diſp. 4. „ quæſt. 6. punt. 2. num. 2. & Philiber„ tus tract. 7. de Ordin. part. 8. cap. 8. „ num. 6. qui duo referunt pro hac ſen„ tentia Naldum (quem videre pro nunc „ non potui) eodem loco, quo Diana „ pro contraria citaverat. „

DISSERTATIO CCCCXIX.

De extraordinariis Miniſtris in diſpenſanda Euchariſtia. An Diaconi olim in utraque Eccleſia Euchariſtiam diſpenſaverint? An diſpenſaverint Clerici minores? An diſpenſaverint Laici?

Præmittimus hic, Theologos quoſdam poſt Morinum lib. 8. de pœnitentia cap. 24. colligere ex antiquis Conciliis, Laodicæno, Ancyrano, & Arelatenſi I. quod olim Diaconi ſibi arrogaverint poteſtatem conſecrandi ſeu conficiendi Euchariſtiam; quod tamen ab aliis Theologis improbatur. Ulterius præmittimus Anno 828. fuiſſe habitam Synodum Pariſienſem, quæ lib. 1. can. 45. reprimebat aliquarum mulierum temeritatem, quæ eo devenerant. *ut myſteria corporis, & ſanguinis Chriſti populo diſtribuerent*.

Dicimus I. Diaconos eſſe miniſtros extraordinarios, & ex licentia, diſpenſationis Euchariſtiæ; olim quoque eam diſpenſaſſe, tam in Eccleſia Græca, quam in Latina.

I. probatur Concluſio, quod ſcilicet olim Diaconi Euchariſtiam diſpenſaverint. Juſtinus in apolog. 2. & S. Cyprianus tract. de lapſis afferunt, Diaconum offerre præſentibus calicem, ideſt porrigere & propinare. Hoc ipſum teſtatur S. Auguſtinus ſerm 37. de diverſis, de S. Laurentio. Inſuper in Ordine Romano hæc diſpenſatio deſcribitur tanquam munus & officiũ Diaconorum. Denique Concilium Aquiſgranenſe Anno 816. cap. 7. hæc habet: *Sicut in Sacerdote conſecratio, ita in Miniſtro diſpenſatio Sacramenti eſt. Ille oblata ſanctificat, hic ſanctificata diſpenſat*.

II. probatur, quod hoc fecerint Diaconi ex licentia Epiſcoporum vel Preſbyterorum. Concilium Carthag. IV. can. 38. *Diaconus præſente Preſbytero Euchariſtiam Corporis Chriſti populo, ſi ne-*

ſi neceſſitas cogat, juſſus eroget. Et Gelaſius I. S. P. in epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ; *Diaconi ſacri Corporis Chriſti prærogationem ſub conſpectu Pontificis ſeu Preſbyteri, niſi his abſentibus, jus non habent exercendi*. Denique Concilium Arelatenſe I. can. 15. *In Secretario Diacono inter Presbyteros ſedere non liceat, vel corpus Chriſti præſente Preſbytero tradere non præſumat*. Ex quibus hæc infert Tournely: „ Atque inde factum eſt, ut quoties „ Diaconi jus diſpenſandi Euchariſtiam, „ quaſi proprium ac debitum arrogare „ ſibi voluerunt, ſtrenue repreſſi ſunt, „ & in ordinem redacti. Non amplius „ viget apud nos uſus antiquus, ut Dia„ coni, ſaltem ex diſpenſatione ac li„ centia, Euchariſtiam diſtribuant; „ Contrarium nihilominus Tournely dicto docet Jueninus cap. 2. artic 1. concl. 2. his verbis: „ Concluſio 2, „ ſi neceſſitas urgeat, Diaconi, etiam „ his temporibus, Euchariſtiam fideli„ aus diſpenſare poſſunt. Probatur I. „ Canones diſpenſationem Euchariſtiæ „ Diaconis non prohibent, niſi, cum „ adſunt & Epiſcopus & Presbyter, & „ non urget neceſſitas, ut patet ex al„ tero Concilio Arelatenſi, & quarto „ Carthaginenſi quorum textus ſupra „ laudati ſunt: Econtra cum abſunt „ Epiſcopus & Presbyter, & urgeat ne„ ceſſitatis caſus, iidem canones Dia„ conis indulgent ut Euchariſtiam di„ ſtribuant. *Si neceſſitas evenerit* (inquit „ Alcuinus) *& Presbyter non fuerit* „ *præſens, Diaconus ſuſcipiat Pænitentem,* „ *& det ſanctam communionem*. Ii vero „ canones nullo poſteriore, nullaque „ conſuetudine contraria, in non uſum „ abierunt; proindeque Diaconi, ur„ gente neceſſitate, antiqua delegata „ facultate potiuntur. „

III. probatur ex verbis Conciliorum Arelatenſis, Ancyrani, & Laodicæni, quæ quidem, quum non probent conſecrationem, ſeu confectionem Euchariſtiæ in Diaconis, probant tamen diſpenſationem ejuſdem ſeu diſtributionem. Et quidem Concilium Arelatenſe I. can. 15. ſtatuit: *De Diaconibus, quos cognovimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere*. In quibus verbis *vox offerre* non ſignificat conſecrationem, ſed diſpenſationem, ſeu miniſtrationem, quæ fiebat a Diaconis abſque licentia Epiſcopi, vel Presbyteri; quod late probat citatus Tournely. Concilium vero Ancyranum can. 2. præcipit: *Diaconi ſimiliter, qui ſacrificarunt, poſtea autem relučtati ſunt, aliam quidem honorem habere ipſos autem ab omni ſacerdotali miniſterio ceſſare, & panem vel calicem offerendi, vel prædicandi*; in quibus *vox ſacrificare* importatur per idolis immolare, ut citatus author probat. Concilium denique Laodicænum ſub S. Silveſtro, Romano Pontifice, can. 25. ſtatuit: *Non oportet miniſtros panem dare, vel Calicem benedicere*; hic enim agitur de Subdiaconis, non de Diaconis; & denique ex aliis momentis apud citatum Theologum videndis.

Obſtant I. Diaconi ſunt miniſtri Ordinarii diſpenſationis Euchariſtiæ: ergo non diſpenſant illam ex delegatione. II. Diaconi re ipſa olim Euchariſtiam diſpenſabant ex jure ſuo, ut colligitur ex S. Juſtino & S. Cypriano citatis locis; ergo non diſpenſabant Euchariſtiam ex alterius commiſſione. III. Diaconi olim in ruribus regebant plebem; ergo facile fuit quod ſibi arrogarent jus conſecrandi, quod legitur in præfatorum Conciliorum canonibus. Antecedens eſt doctrina, quæ legitur in Concilio Illiberitano capit. 77. in literis Conſtantini, apud Euſebium lib. 2. de vita Conſtantini cap. 46. in Sancto Cypriano epiſtol. 11. & Concil. Tolet. anno 587. IV. Idem S. Cyprianus epiſtol. 13. dedit Diaconis aliquando poteſtatem abſolvendi; ergo ex hoc potuerunt Diaconi ſibi aſſumere poteſtatem diſpenſandi Euchariſtiam proprio jure. V. Si quæ adducuntur exempla, quibus probatur Diaconos olim diſpenſaſſe Euchariſtiam, nō idem tamen fuit mos apud Græcos, & apud Latinos: ergo ſi varia fuit conſuetudo, non fuit ex traditione promanata. VI. Nec etiam certo conſtat, num Diaconi diſpenſantes Euchariſtiam, eam vel ori fidelium infuderint, an vero tradiderint in manus ipſorum; ergo ex hac incertitudine inferri optime poteſt, quod nulla fuerit antiquitus legitima conſuetudo, quod Diaconi Euchariſtiam diſpenſaverint.

Reſpondemus ad I. Quod Diaconi jure ordinationis ſuæ nunquam habuerunt facultatem diſpenſandi Euchariſtiam fide-

fidelibus, qui ex Apoſtolica traditione eam debebant a Sacerdotibus accipere; ut docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 8. *Semper in Eccleſia Dei hunc morem fuiſſe, tanquam ex traditione Apoſtolica deſcendentem, ut Laici Euchariſtiam a Sacerdotibus acciperent.*

Ad II. Verum eſt, quod nonnulli Diaconi, ſpreta Sacerdotum licentia, arrogabant ſibi tanquam jus debitum Euchariſtiam miniſtrare; ſemper tamen fuerunt compreſſi, & juſſi ſunt intra limites ſui ordinis ſe continere. Et ſi aliquando fecerunt, de licentia Epiſcopi vel Presbyteri id præſtiterunt, Unde iis præſentibus non poterant nec baptizare nec offerre, ſcilicet diſpenſare vel diſtribuere Euchariſtiam; ut ſcribit Author Conſtitutionum Apoſtolicarum lib. 8. cap. 28.

Ad III. Negatur conſequentia, & rationem affert Tournely per hæc verba: *Ea enim lege Diaconi plebem olim in ſuis Diaconiis regebant ut Baptiſmi gratiam, ac pœnitendi copiam in neceſſitate dumtaxat poſitis impertirent, nam extra neceſſitatem, nefas; deinde, ut monitis ſuis commiſſas oves foverent, ſicut loquitur S. Cyprianus epiſt. 11. Oblationes vero eoſdem a plebe exigere, vel conſecrare auſos, nemo prodidit.*

Ad IV. negatur totum quod dicitur ex S. Cypriano; contrarium enim probavimus quum de Sacramento Pœnitentiæ ageremus.

Ad V. dicitur, quod tantum abeſt ut diverſitas in conſuetudine, eam deſtruat, quod potius eandem confirmare videtur. Diverſitas autem hæc conſiſtebat in his, quæ leguntur apud Jueninum, „ Nam I. in Eccleſia Græca
„ Diaconi ſolenniter & in publicis Sy-
„ naxibus Euchariſtiam fidelibus di-
„ ſtribuere ſolebant; ea nimirum pra-
„ xis ex Juſtino, & Concilio Nicæno jam
„ jam relatis non obſcure colligitur:
„ Econtra in Eccleſia Latina, eam pu-
„ blicis in Conventibus non diſpenſa-
„ bant. *Euchariſtiæ Sacramentum* (inquit
„ Tertullianus lib. de Corona militis)
„ *nec de aliorum manu quam de præſiden-*
„ *tium ſumimus*; Diaconi vero paſſim
„ Chriſtianorum cœtibus non præſide-
„ bant, ſed tantum Epiſcopi aut Preſ-
„ byteri, 2. Apud Orientales (ut ex
„ laudatis ſuperius locis patet) Diaconi,
„ etiam ubi Presbyteri aderant, Eucha-
„ riſtiam Subdiaconis, minoribus Cle-
„ ricis, & Laicis porrigebant: Apud Oc-
„ cidentales vero non niſi cum Epiſco-
„ pus & Presbyter aberant, aut ſaltem
„ erant impediti, *in Secretario Diacono*
„ *inter Presbyteros ſedere non licet* (in-
„ quit can. 15. Concilii ſecundi Arela-
„ tenſis celebrati anno 452.) *vel Cor-*
„ *pus Chriſti, præſente Presbytero, tra-*
„ *dere non præſumat*. Quod ſi fecerit,
„ ab officio diaconatus abſcedat. 3.
„ Diaconi Græci paſſim extra neceſſita-
„ tis caſum SS. Sacramentum eroga-
„ bant, Latini vero non niſi urgente
„ neceſſitate; *Si neceſſitas evenerit* (ait
„ Alcuinus) *Diaconus det ſanctam com-*
„ *munionem*. 4. Apud Græcos Diaconis
„ opus non erat Epiſcopi aut Presbyteri
„ ſpeciali mandato ut Euchariſtiam di-
„ ſtribuerent, jure enim communi, li-
„ cet per commiſſionem, ea poteſtate
„ fruebantur, ut ex can. 18. Nicæni I.
„ Concilii demonſtratum eſt ſuperius;
„ Apud Latinos autem etiamſi neceſſi-
„ tas urgeret, id non poterant niſi ſpe-
„ cialiter a Presbytero, ſi tamen adeſ-
„ ſet, juberentur, *Ut Diaconus* (ait IV.
„ Concilium Carthaginenſe can. 38.)
„ *præſente Presbytero, Euchariſtiam cor-*
„ *poris Chriſti Populo, ſi neceſſitas cogat,*
„ *juſſus eroget*. „

Ad VI. ex verbis ejuſdem Juenini etiam reſpondemus: „ Diaconos, cæteroſ-
„ que miniſtros, Euchariſtiam tradidiſſe
„ in manus fidelium; Idque probatur I.
„ ex Cyrillo Hieroſolymitano, qui Ca-
„ techeſi V. Myſtagogica hæc habet,
Accedens ad communionem, expanſis manuum volis accede; neque disjunctis digitis, ſed ſiniſtram velati ſedem quandam ſubjiciens dextræ, quæ tantum Regẽ ſuſceptura eſt, & concava manu ſuſcipe Corpus Chriſti dicens, Amen. 2. „ Idem
„ evincitur ex Baſilio, qui in epiſtola
„ ad Cœſariam Patriciam, hæc ait, „
Sacerdos particulam tradit; detinet autem eam, cum omni libertate is, qui accepit, & ſic ori admovet propria manu. „
„ 3. Idem habetur ex Ambroſio, qui
„ ſic apud Theodoretum lib. 5. hiſt. cap.
„ 17. affatus eſt Theodoſium, poſt cæ-
„ dam Theſſalonicenſem; „ *Qui, quæſo, manus injuſte cæde & ſanguine reſperſas extendere audes, & eiſdem ſacroſanctum Corpus Domini accipere? Aut quomodo venerandum ejus ſanguinem ori admovebis, qui furore iræ jubente tantum ſanguinem tam inique effudiſti?* „

Hic

„ Hic monendus eſt Lector, in ſuſcep-
„ tione Euchariſtiæ inter viros, & mu-
„ lieres, hoc extitiſſe diſcrimen in Oc-
„ cidente, quod viri nuda manu recipie-
„ bant, mulieres vero ſubjecto linteolo,
„ quod *Dominicale* dicebatur. *Non licet*
„ *mulieri* (inquit Concilium Antiſiodo-
„ renſe can. 36.) nuda manu euchari-
„ ſtiam accipere. Ejuſdem moris antea
„ obſervati teſtis eſt Auguſtinus ſerm.
„ 252. *de tempore*, ubi hæc ſcribit; *Mu-*
„ *lieres quando traditum exhibent linteo-*
„ *lum, ubi corpus Chriſti accipiant, ſic*
„ *corpus caſtũ & cor mundum exhibeant*.
„ Ejuſmodi conſuetudinem obtinuiſſe
„ pariter apud Orientales teſtis eſt Ma-
„ ximus, egregius propugnator catho-
„ licæ veritatis adverſus Monothelitas,
„ quique claruit circa annum Domini
„ ſexcenteſimum quinquageſimum; hæc
„ enim ait apud Baronium ad annum
„ Chriſti 51. *Omnes viri, qui communicari*
„ *deſiderant, prius lavent manus ſuas, ut*
„ *mente pura, & nitida conſcientia, Chri-*
„ *ſti Sacramenta ſuſcipiant; ſimiliter &*
„ *mulieres nitida exhibeant linteamina,*
„ *ubi corpus Chriſti accipiant pura mente*
„ *& munda conſcientia*. Tempore, quo
„ habita eſt Synodus Quini-ſexta, non-
„ nullos reperire erat, qui ſub pietatis
„ obtentu vaſcula quædam pretioſa ex-
„ hiberent, quibus exciperent euchari-
„ ſtiam. Orientales Epiſcopi in eos
„ animadverterunt, laudatæ Synodi
„ can. 101. ubi ſic loquitur: *Corpus*
„ *Chriſti & templum, hominem ad ima-*
„ *ginem Dei creatum divinus magna voce*
„ *appellat Apoſtolus. Omnem ergo ſenſi-*
„ *bilem creaturam ſuperans, is qui ſalu-*
„ *tari paſſione cæleſtem dignitatem eſt aſ-*
„ *ſecutus, Chriſtum vel bibens vel come-*
„ *dens, æternæ vitæ adaptatur; animam*
„ *& corpus divina gratiæ participatione*
„ *ſanctificans. Quare ſi quis immaculati*
„ *corporis in Synaxis tempore eſſe parti-*
„ *ceps voluerit, & offerre ſe ad commu-*
„ *nione, manus in crucis formam ſigu-*
„ *rans ſic accedat, & gratiæ communio-*
„ *nem accipiat. Eos enim, qui ex auro,*
„ *vel ex alia materia, quædam, loco ma-*
„ *nus, receptacula efficiunt ad divini nu-*
„ *minis ſuſceptionem, & per ipſa imma-*
„ *latam communionem recipiunt, minime*
„ *admittimus, ut qui inanimatam ſubje-*
„ *ctamque materiam Dei imagini præfe-*
„ *rant. Si quis autem deprehenſus fuerit*
„ *immaculatam communionem iis imper-*
„ *tiens, qui ejuſmodi receptacula afferunt,*
„ *& ipſe ſegregetur, & is qui affert*. Eo
„ canone mulieres viris non æquantur,
„ quaſi nuda manu Euchariſtiam exci-
„ pere, ut viri ſolebant, jubeantur; ſed
„ abuſus tollitur, quo nimirum pleri-
„ que tum viri, tum mulieres, non ma-
„ num offerrent, ſed receptacula, qui-
„ bus euchariſtiam exciperent. „

Dicimus II. Minores Clericos aliquando ex Eccleſiæ indulgentia ſibi & aliis privatim euchariſtiam miniſtraſſe.

I. probatur Concluſio ex facto, quod narratur a Beda, Adone, Uſuardo, in ſuis, reſpective, Martyrologiis: *Romæ via Appia in Cæmeterio Callixti, natale S. Tharſitii, Acolythi, & martyris, quem Sacramenta corporis Domini deferentem Pagani cum reperiſſent, cæperunt diſquirere, quid gereret? Is indignum ratus margaritas porcis, hoc eſt, diſcuſſoribus prodere, ab eis tandiu fuſtibus & lapidibus mactatus eſt, donec ſpiritum exhalavit: ut evolato ejus corpore ſacrilegi nihil Sacramentorum Domini in ejus manibus aut veſtibus invenientes, eo relicto fugerunt cum terrore*. Quibus addit Jueninus citato loco art. 3. „ Paſſus eſt vero Tharſi-
„ tius octava perſecutione ſub Valeria-
„ no, & Galieno Imperatoribus; cum
„ ergo ſæviret perſecutio, Acolythi,
„ abſentibus Presbyteris & Diaconis,
„ Euchariſtiam fidelibus largiebantur.

II. probatur. Theologi, qui hoc negant, loquuntur de præſenti Eccleſiæ diſciplina: ergo antiquitus concedunt, id licitum fuiſſe Clericis inferioribus ex Eccleſiæ indulgentia. Antecedens probatur ex verbis Tournely, qui ſtat pro contraria opinione; verba etenim ipſius ſunt: „ Quæres I. an Subdia-
„ coni & alii inferiores Clerici, poſſint
„ Euchariſtiam fidelibus diſpenſare?
„ Reſpond. ex mox dictis, id ipſis lici-
„ tum non eſſe; neque nonnulla in
„ contrarium facta ſingularia oppenen-
„ da, niſi velis etiam & Laicis id etiam
„ num licitum fore, exemplo veterum,
„ qui euchariſtiam ad abſentes vel de-
„ ferebant, ut conſtat exemplo Sera-
„ pionis apud Euſebium, vel ſecum do-
„ mum aſportabant, ut eam ſibi ipſis
„ propriis manibus adminiſtrarent. Ni-
„ hil ſimile jam patitur Eccleſiæ diſci-
„ plina. „

Dicimus III. Laicos, etſi quandoque ſibi Euchariſtiam miniſtraverint antiquitus, modo tamen non poſſe,

quan-

quanvis urgcat mortis pcriculum, ſi non obtineatur Pontificis diſpenſatio.

I. Concluſionis pars I. probatur ; Antiquitus ea vigebat in Eceleſia conſuetudo, ut Laici reciperent a manu Sacerdotis, vel Diaconi Euchariſtiam, & in proprias domos aſportarent, ut in perſecutionis furore ea corroborarentur : crgo tunc ſibi ipſis Euchariſtiam miniſtrabant. Anteccdens probatur PP. teſtimoniis, & præcipue Tertulliani, qui lib. 2. ad Uxorem, cap. 5. hæc ſcribit : *Non ſciet maritus, quid ſecreto ante omnem cibum guſtes? Etſi ſciverit panem, non illum credet eſſe qui dicitur. Et hæc ignorans quiſque, rationem ſimpliciter ſuſtinebit, ſine gemitu, ſine ſuſpicione panis, an veneni.* Baſilii in epiſtola ad Cœſariam Patriciam : *Perſecutionis temporibus neceſſe autem habere aliquem, ſi non adſit Sacerdos, communionem propria manu ſumere, minime eſſe grave, eſt ſupervacaneum oſtendere; propterea quod longa conſuetudine etiam per res ipſas probetur. Omnes enim, qui ſunt in deſertis Monachi, ubi non eſt Sacerdos, illic habentes communionem, ex ſe ipſis eam ſumunt. Alexandriæ autem & in Ægypto unuſquiſque ex Laicis, qui illic degunt, maxima ex parte habens communionem domi ſua. Nam cum Sacerdos ſemel confecerit hoſtiam, & dederit, eam accipiens & communicans; tanquam a Sacerdote ſumptam participare ſe, debet credere : Etenim in Eccleſia Sacerdos tradit particulam, & cum omni poteſtate, ac libertate eam tenet, qui accipit, & ſic ſua manu ad os eam adducit.*

II. probatur. Quod ſubſequentibus Seculis ab Eccleſia legitur prohibitum, ſignum eſt, quod anteeedenter crat permiſſum; ſed hæc Euchariſtiæ aſportatio ad proprias domos legitur prohibita : crgo anteecdcnter erat permiſſa : Antecedens probatur ex Synodo Cæſarauguſtana can. 3. ſub Hormiſda Pontifice: *Euchariſtiæ gratiam ſi quis probatur acceptam non conſumpſiſſe in Eccleſia, anathema ſit* : Ex Concilio Tolentino I. can. 14. *Si quis acceptam a Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, velut Sacrilegus propellatur.* Ex Concilio Toletano II. can. 22. *Cum & infidelis infideliter hæc agat, & fidelis fideliter accipiat quod naturalis neceſſitas non ſinit eum deglutire. Solet enim humanæ naturæ infirmitas in mortis exitu prægravata, tanto ſiccitatis pondere deprimi, ut nulla ciborum illatione refici, vix tantum illiciti poculi gratia delectetur ſuſtentari. Quod in multorum exitu vidimus; qui votis optatum Sacræ Communionis expetentes viaticum, collatam ſibi à Sacerdote Euchariſtiam rejecerunt. Non quod infidelitate hæc agerent, ſed quod præter dominici calicis hauſtum, traditam ſibi non poſſent* (alteram ſpeciem) *deglutire. Non ergo ii ab Eccleſiæ corpore ſeparandi, qui neceſſitate, non infidelitate, hæc fecerunt. Placuit ergo definire, quòd neque fideli noceat, neque infideli inultum exiſtat. Quicumque ergo fidelis inevitabili qualibet infirmitate coactus, Euchariſtiam perceptam rejecerit, in nullo Eccleſiaſticæ damnationi ſubjaceat.*

II. Concluſionis pars I. probatur. Ex Synodo Remenſi, quæ refertur in cap. *Presbyter* diſt. 2. *de Conſecrat.*, ubi ſic legitur : „ Quod cum infirmitatis articulo Presbyteri quidam aut Laico (ut in Serapione ante vidimus ex Dionyſio Alexandrino) aut Fœminæ ſacrum Domini corpus ad deferendum infirmis traderent, ita divina parvi pendentes myſteria, ut quibus prohibetur, ne vel in Sacrarium ingrederentur, nec accederent ad altare, iis tamen Sancta Sanctorum committerentur, Synodus id quam eſſet turpe cujuslibet privati prudentiæ expendendum permiſit, interdixit vero ne quid ſimile Presbyteri deinceps præſumerent. „

II. probatur. Apud Latinos prohibentur Subdiaconi ſacra vaſa contingere : ergo a fortiori contingere Corpus Chriſti. Quod confirmatur ex Ordine Romano, uti legitur : *Presbyteri & Diaconi, oſculando Epiſcopum, corpus Chriſti ab eo manibus accipiant in ſiniſtra parte altaris communicaturi; Subdiaconi autem oſculando manum Epiſcopi, ore accipiant corpus Chriſti ab eo.*

III. probatur. Quod apud Græcos Laici nunquam ſibi ſacram communionem porrexerint : & quidem primo ex Concilio Trullano can. 58., ubi hæc leguntur : *Nemo eorum, qui ſunt in Ordine Laicorum, divina ſibi myſteria impertiat præſente Epiſcopo, vel Pres-*

Presbytero, vel Diacono. Qui autem tale quid auſus fuerit, ut præter ea, quæ ſunt conſtituta faciens, una ſeptima ſegregetur, & ex eo doceatur non amplius ſapere, quam ſapere oportet. Inſuper ſubdit Juenimus: „ Licet
„ Laici in Græcia promiſcue Euchari-
„ ſtiam privatas in domos non defe-
„ rant, nec jam accipiant in manibus
„ (ut antiquitus); nonnulli tamen, &
„ præſertim Monachi, licet in Ordi-
„ ne Laico conſiſtentes, eam (Arcu-
„ dio teſte lib. 3. de Sacramento Eu-
„ chariſtiæ) ſecum ſolent portare, dum
„ longius peregrinantur; imo & in lo-
„ cis, quæ Turcarum Imperio ſubja-
„ cent, ad Ægrotos latenter deferunt;
„ *Et vero* (Arcudii verba ſunt) *Græco-*
„ *rum populus non eam, ut olim, in ma-*
„ *nibus accipit, neque deſere amplius do-*
„ *mum, ſed Monachi tantum, idque in*
„ *itineribus longioribus. Quod ſane in*
„ *locis Chriſtianorum fieri abſurdiſſimum*
„ *eſſe videtur, propter parvam reveren-*
„ *tiam ergo tantum Sacramentum. At*
„ *vero in locis Turcarum & Barbarorum*
„ *infidelium, alia eſt habenda hujus con-*
„ *ſuetudinis ratio.* „

IV. probatur. Pro Pontificia Diſpenſatione exemplis, quæ adducit idem Juenimus, per hæc verba: „ 1 Quon-
„ dam Eccleſia diſpenſarat, ut ſævien-
„ te perſecutione, Laicis ſibi ipſis Com-
„ munionem Euchariſticam imperti-
„ rentur (ut ſuperius demonſtratum
„ eſt). Ergo eandem facultatem po-
„ teſt ſimili in caſu cuilibet Laico in-
„ dulgere. 2. Proxime elapſo ſeculo
„ Pius Papa V. maxime piæ Scotorum
„ Reginæ Mariæ Stuart id juris fecit,
„ cum ab Elizabeta, Anglorum Regi-
„ na, Catholicis infenſiſſima, in car-
„ cere detineretur; unde fertur quod
„ ſeipſam SS. Sacramento, quod apud
„ ſe ex Pii V. conſilio permiſſa ſerva-
„ bat, munierit, antequam capite
„ plecteretur. „

DISSERTATIO CCCCXX.

De Euchariſtiæ ſubjecto. An Euchariſtia diſpensari poſſit Infantibus? An diſpenſari debeat Energumenis? An diſpenſari poſsit Amentibus?

SUB nomine ſubjecti Euchariſtiæ comprehenduntur illi omnes, qui Euchariſtiā ſuſcipiunt; ac proinde ſunt Euchariſtiæ ſuſceptores. Et quia triplici modo poteſt Euchariſtia ſuſcipi, ſacramentaliter ſcilicet tantum, ſpiritualiter quoque dumtaxat, & ſacramentaliter ſimul ac ſpiritualiter; ut docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 8. his verbis: *Quoad uſum recte & ſapienter Patres noſtri tres rationes hoc Sacramentum accipiendi diſtinxerunt. Quoſdam docuerunt ſacramentaliter dumtaxat id ſumere, ut peccatores: alios tantum ſpiritualiter, illos nimirum, qui voto propoſitum illum panem Cœleſtem edentes, fide viva, quæ per dilectionem operatur, fructum ejus & utilitatem ſentiunt: tertios porro ſacramentaliter ſimul & ſpiritualiter; hi autem ſunt, qui ita ſe prius probant, & inſtruunt, ut veſtem nuptialem induti ad divinam hanc menſam accedant:* Nos non loquimur hic niſi de iis, qui ſacramentaliter ſimul, & realiter ſuſcipiunt, quos S. Juſtinus Apolog. 2. putat eſſe Chriſtianos omnes. Ait enim: *Alimentum hoc apud nos vocatur Euchariſtia, quod nulli alii participare licitum eſt, quam veram eſſe doctrinam noſtram credenti, & lavacro propter remiſſionem peccatorum & regenerationem abluto,*

luto, *& ita ut Chriſtus tradidit*, *viventi*: Attamen hæc eſt prima & univerſalis conditio, quæ in Suſcipientibus Euchariſtiam requiritur; quia quum hæc ſit Sacramentum novæ legis, & janua Sacramentorum ſit Baptiſmus, proinde Baptiſmus omnino requiritur in Suſcipientibus illam. Ultra tamen conditionem hanc aliæ etiam requiruntur, quas in præſenti & in ſequentibus Diſſertationibur, expendemus.

Et quidem primo occurrit de Infantibus, circa quos videndum eſt, quænam fuerit antiqua Eccleſiæ diſcipli na, & quænam ſit præſens? & an præſens aliquam mereatur cenſuram, ut falſo putant Heterodoxi?

Dicimus I. ſecundum antiquam Eccleſiæ diſciplinam, tam apud Latinos, quam apud Græcos, fuiſſe Infantibus Euchariſtiam diſpenſatam.

I. probatur de Latinis, teſtimonio S. Cypriani lib. de lapſis hæc ſcribentis: *Præſente, ac teſte me ipſo, accipite quid evenerit. Parentes forte fugientes, dum trepidi minus conſulunt, ſub nutricis alimento parvulam filiam reliquerunt, relictam nutrix detulit ad magiſtratus. Illi ei apud idolum, quo populus confluebat, quod carnem necdum poſſet edere per ætatem, panem mero mixtum, quod tamen & ipſum de immolatione pereuntium ſupererat, tradiderunt. Recipit filiam poſtmodum mater. Sed facinus puella commiſſum tam loqui & indicare non potuit, quam nec intelligere prius potuit, nec arcere. Ignoratione igitur obreptum eſt, ut ſacrificantibus nobis, eam ſecum mater inferret. Sed enim puella mixta cum ſanctis, precis noſtræ & orationis impatiens, nunc plorans concuti, nunc mentis æſtu fluctuabunda jactari, velut tortore cogente, quibus poterat indiciis conſcientiam facti in ſimplicibus adhuc annis rudis anima fatebatur. Ubi vero ſolemnibus adimpletis calicem Diaconus offerre præſentibus cæpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit, faciem ſuam parvula inſtinctu divinæ majeſtatis avertere, os labiis obturantibus premere, calicem recuſare. Perſtitit tamen Diaconus, & reluctanti licet de Sacramento calicis infudit. Tunc ſequitur ſingultus & vomitus. In corpore atque ore violata Euchariſtia permanere non potuit. Sanctificatus in Domini ſanguine potus de pollutis viſceribus erupit. Tanta eſt poteſtas Domini, tanta majeſtas.* Qui quidem mos tertio Seculo vigebat. Et de ſeculis ſubſequentibus uſque ad duodecimum teſtimonia refert illorum temporum, Tournely art. 3. ſub his verbis: „ De
„ tertio ſeculo teſtis S. Cyprianus,
„ Tract. de lapſis; De quarto, S. Am-
„ broſius L. de Initiandis cap. 8. De
„ quinto, S. Auguſtinus Epiſtola 217.
„ ad Vitalem; De ſexto, S. Gregorius
„ Magnus in Libro Sacramentorum,
„ Officio de Sabbato Sancto; De ſepti-
„ mo, Conc. undecimum Toletanum
„ an. 675. De octavo, Ordo Romanus,
„ titulo de Baptiſmo, quem eo ſeculo
„ ſcriptum eſſe multi exiſtimant, alii
„ ad undecimum rejiciunt; De nono
„ Ambianenſis Epiſcopus in Epiſtola
„ ad Sacerdotes; De decimo teſtantur
„ duo codices manuſcripti, quos citat
„ Hugo Menardus in notis ad Librum
„ Sacramentorum S. Gregorii pag. 11.
„ quorum ipſe priorem paulo ante an-
„ num 986., poſteriorem circa annum
„ milleſimum ſcriptum fuiſſe docet:
„ Pro undecimo teſtis Rodulphus Ar-
„ dens Pictavus in ſermone habito pri-
„ die Paſchatis: Pro initio duodecimi,
„ teſtis Paſchalis II. S. Pontifex, apud
„ Baronium Tom. 12. Annal. ad an.
„ Chriſti 1118. Hugo à S. Victore
„ L. 10. de Sacramentis cap. 20. ubi te-
„ ſtatur ævo ſuo morem hunc ab ali-
„ quibus ſublatum fuiſſe, retento ſo-
„ lum aliquo ejus veſtigio: nimirum
„ vinum merum loco calicis conſecrati
„ infantium ori infundebant nonnulli,
„ quos ibidem carpit Hugo. Tandem
„ an. 1175. Odo, Epiſcopus Pariſienſis,
„ in Statutis Synodalibus cap. 39. Pres-
„ byteris mandat, ne hoſtias, licet non
„ ſacratas, ullo modo dent pueris; &
„ S. Thomas, qui obiit an. 1274. 3. par-
„ te q. 70. art. 9. docet, juxta uſum ſua
„ ætate confirmatum, pueris recenter
„ natis danda non eſſe ſacra myſteria;
„ etſi Græci, ut ibidem annotat, con-
„ trarium obſervent. „

II. probatur ex Teſtimoniis, quæ affert Jueninus, & ex Conſuetudine, quam dicit vigentem per duodecim priora Secula, ſub his verbis: „ Idem evin-
„ citur ex conſuetudine, quæ apud La-
„ tinos duodecim prioribus ſeculis ob-
„ tinuit; ferebat autem illa conſuetu-
„ do, ſi præſens adeſſet Epiſcopus, ut

„ Ba-

„ Baptiſmus, Confirmatio & Euchariſtia, non adultis modo, ſed etiam infantibus conferientur; Seculo octavo, nono, & decimo, liber, qui *Ordo Romanus* inſcribitur, quippe Gregorii Magni ſacramentario poſterior eſt, obtinebat in omnibus fere Latinorum Eccleſiis: eo autem libro aſſeritur eodem die parvulos Baptiſmate, Confirmatione & Euchariſtia, ſolitos fuiſſe donari; refertur quoque jejunium naturale, quod in ipſis etiam infantibus communioni præmitti debebat; *Per illud autem parvulis providendum eſt, ut poſtquam baptizati fuerint, neque lactentur ſine ſumma neceſſitate antequam communicent Sacramento corporis Chriſti.* „ Praxim, de qua agitur, paſſim viguiſſe undecimo Seculo, & jam tunc alicubi prætermitti incœpiſſe, fidem facit Hugo a Sancto Victore, qui obiit circa annum 1049. De Sacramentis lib. 1. cap. 20. & hæc ſcribit, quæ concluſionis noſtræ veritatem dilucide confirmant. „ *Pueris recens natis idem Sacramentum in ſpecie ſanguinis eſt miniſtrandum digito Sacerdotis, quia tales naturaliter ſuggere poſſunt*. Confirmat ex Auguſtino: *Auguſtinus* (ait) *ad Boniſacium contra hæreſim Pelagianorum, in Eccleſia Salvatoris per alios parvuli credunt, ſicut ex aliis, quæ in baptiſmo dimittuntur, peccata traxerunt. Nec illud cogitetis eos vitam habere non poſſe, qui ſunt expertes corporis & ſanguinis Chriſti, dicente ipſo Domino. Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem &c. Ergo ſi ſine periculo fieri poteſt, juxta primariam Eccleſiæ inſtitutionem, Sacramentum Euchariſtiæ in ſpecie ſanguinis eſt tradendum pueris. Unde ignorantia Preſbyterorum adhuc formam retinens, ſed non rem, dat eis loco ſanguinis vinum. Quod penitus ſupervacuam arbitrarer, ſi ſine ſcandalo ſimplicium dimitti poſſet. Si autem vel ſervando ſanguinem Chriſti, vel miniſtrando pueris immineat periculum, potius ſuperſedendum videtur.* Solvit poſtea adductum ex Auguſtino textum, de quo inferius cum de hujuſce Sacramenti neceſſitate dicetur, ſermo redibit: „ *Nec terreant vos præmiſſa Auguſtini verba; ipſe enim alibi quaſi ea determinans dicit, nulli eſt aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis ſanguiniſque Domini participem fieri, quando in Baptiſmo membrum corporis Chriſti efficitur. Nec alienari ab illius panis conſortio etiamſi antequam illum panem comedat, & calicem bibat, de hoc ſeculo, in unitate corporis Chriſti conſtitutus, abſcedat.*

III. probatur de Græcis, quod ſcilicet antiquitus Euchariſtiam miniſtraverint Infantibus. Et quidem in omnibus Euchologiis, quibus utebantur Græci nono ſeculo, præcipitur, ut Infantes nuper baptizati, confirmentur, & Euchariſtiæ Sacramento reficiantur. Inſuper Author libri de Eccleſiaſtica Hierarchia ſub nomine S. Dionyſii Areopagitæ cap. 3. habet; *Illud vero, quod pueri quoque, qui non poſſunt intelligere divina, ſacri Baptiſmatis, altiſſimorumque communionis ſacroſanctæ ſignorum participes fiant.*

Dicimus II. poſt duodecimum ſeculum Infantibus tum fuiſſe datam Euchariſtiam apud Latinos; apud Græcos vero fuiſſe datam, & etiam his temporibus dari.

I. probatur Concluſio pro prima parte; quia inter Latinos non inveniuntur Rituales a duodecimo ſeculo, qui hanc communionem præſcribant; tum etiam quia S. Thomas ſeculo decimotertio, hæc ſcribit 3. par. quæſt. 70. art. 9. *Ad tertium dicendum, quod eadem ratio eſt de pueris recenter natis, & de amentibus, qui nunquam habuerunt uſum rationis: unde talibus non ſunt ſacra myſteria danda, quamvis Græci contrarium faciant.*

II. probatur altera Concluſionis pars teſtimonio Arcudii, qui lib. 3. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 11. aſſerit, Græcos tum antiquos, tum recentes, conſuevisse Infantes communicare, & crimini vertere Latinis, quod ad præſens eoſdem non communicent.

III. probatur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap. 4. in quo utraque conſuetudo, tam antiqua, tam moderna Latinorum his verbis approbatur: *Denique eadem ſancta Synodus docet, parvulos uſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad Sacramentalem Euchariſtiæ communionem. Neque tamen ideo damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit. Ut enim Sanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt: ita certe*

te eos nulla ſalutis neceſſitate feciſſe, ſine controverſia credendum eſt.

Arguunt I. Apoſtolus exigit a communicaturis, ut antequam ad communionem accedant, ſeipſos probent; ſed Infantes nequeunt ſeipſos probare: ergo Infantibus nunquam potuit Euchariſtia miniſtrari. II. Exigit quoque Apoſtolus, ut Communicaturi a prophanis cibis poſſint euchariſticum panem ſecernere; ſed hoc neque Infantes poſſunt: ergo &c. III. Si per Euchariſtiæ Sacramentum dabatur antiquitus Infantibus gratiæ augmentum, injuſte modo negatur. IV. nulla fuit juſta cauſa, qua moverentur Latini ad denegandam Infantibus Euchariſtiam: ergo irrationabiliter denegatur.

Reſpondemus ad I. quod probatio, quam exigit a Communicaturis Apoſtolus, in eo conſiſtit, per quod nullum peccatum mortale habens ad Euchariſtiam accedat; Infantes autem nullum peccatum mortale habent, quia poſſident gratiam habitualem, quam in Baptiſmo acceperunt.

Ad II. dicitur, quod illa diſtinctio & ſecretio ciborum exigitur ab adultis, qui probare tenentur Conſcientiam ſuam antequam ad Euchariſtiam accedant; & hoc ratione periculi, in quo verſautur amittendi gratiam habitualem; quod quidem periculum in Infantibus non verificatur.

Ad III. reſpondet Jueninus: ,, Quod licet Euchariſtia quondam parvulis ad augmentum gratiæ ſanctificantis prodeſſet, Eccleſia tamen nunc patitur ut ſine eo augmento moriantur; eaque ratione debitæ tanto Sacramento reverentiæ conſultum eſſe voluit. ,,

Ad IV. Tournely addit rationem, qua mota fuit Eccleſia Latina ut hanc diſciplinam immutaret ſub his verbis: ,, Attamen ſuam hanc diſciplinam erga Infantes Eccleſia mutavit: ſcilicet, cum uſus calicis in Occidente ſenſim abrogatus fuit, propter irreverentiam, quæ ex periculo effuſionis naſci poterat; abrogata quoque fuit praxis dandi Euchariſtiam Infantibus, quæ ipſis nonniſi ſub ſpecie vini adminiſtrari ſolebat. ,,

Pro II. Diſſertationis parte, in qua de Energumenis fit ſermo, ſcire oportet, aliam fuiſſe diſciplinam, quæ antiquis temporibus obſervabatur, & quæ modo noſtro ævo viget: Siquidem Energumenis tum apud Orientales, tum apud Occidentales, antiquitus Euchariſtia non dabatur, niſi in ultima vitæ periodo; modo autem datur, quando præcipue habent lucida intervalla. Unde.

Dicimus II. Energumenis antiquis temporibus non diſpenſatam fuiſſe Euchariſtiam, modo autem diſpenſari.

I. Concluſionis pars probatur I. quia Energumeni ejiciebantur ab Eccleſia ſimul cum Catechumenis & Pœnitentibus, quando miſſæ Sacrificium offerebatur; & hoc conſtat ex can. 78. ex his, qui Apoſtolici dicuntur, ubi dicitur: *Si quis Dæmonem habeat, ne fiat Clericus, ſed neque cum fidelibus precetur*. Inſuper legitur in lib. 8. Conſtit. quæ vocantur Apoſtolicæ cap. 7. *Et poſtea dicat Diaconus: exite Energumeni: ac poſt exitum eorum dicat: Orate qui Baptiſmum petitis*. Ulterius Chryſoſtomus hom. III. de incomprehenſibili natura Dei: *Cum eis* (intelligit Energumenos) *una cum fratribus orare non liceat*. Denique Author libri de eccleſiaſtica Hierarchia cap. 3. dicit: *Ad ſacra opera, atque myſteria ſpectanda non eos* (Energumenos) *convocat*.

II. probatur de Latinis; de quibus aſſerit Jueninus: ,, Latini Patres idem factitarunt. Concilium Eliberitanum canone 29. prohibet, ne nomen quidem Energumenorum in altari vocitetur; *Energumenum* (inquit) *qui ab erratico ſpiritu exagitatur, hujus nomen neque ab altare cum oblatione recitandum, neque permittendum ut ſua manu in Eccleſia miniſtret*. Iis vero, quibus offerre non licebat, communio euchariſtica negabatur: *Epiſcopos* (ait mox laudata Synodus can. 28. *placuit ab eo, qui non communicat, munus accipere non debere*: Excipiebatur tamen neceſſitatis caſus; in ultima ſcilicet vitæ periodo Energumenis, licet ſui compotes non eſſent, Euchariſtia tradebatur; *Eos* (verba ſunt Concilii Eliberitani can. 37.) *qui a ſpiritibus immundis vexantur; ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet: ſi vero fideles fuerint, dandam eis eſſe communionem*. ,,

II. Concluſionis pars ſic ab eodem Jueníno I. probatur: ,, Tempore S. Tho-

„ mæ, Latini, etiam extra vitæ periculum communionem iis Energumenis largiebantur, qui interdum ſua ratione fruebantur, *Ad ſecundum* inquit 3.p. qu. 80. art. 9.) *dicendum, quod Dionyſius loquitur ibi de energumenis nondum baptizatis, in quibus nondum eſt vis dæmonis extincta, quæ viget in eis per originale peccatum; ſed de baptizatis, qui corporaliter ab immundis ſpiritibus vexantur, eſt eadem ratio ac de aliis amentibus.* Non eſt opus ut hic S. Doctoris pace dicatur, non catechumenos modo, ſed baptizatos energumenos fuiſſe quondam prohibitos ſacrorum myſteriorum conſpectu, ac fuiſſe juſſos e templo diſcedere cum Miſſa fidelium incipiebat; ſatis eſt ut ex iis S. Thomæ verbis diſciplinam colligamus, quæ illius ævo obtinebat in Occidente. 2. Seculo V., quo Synodus Arauſicana prima celebrata eſt, uſus, qui his temporibus viget, prima fundamenta jacta fuerunt, & ab antiqua Illiberitanorum Patrum auſteriore diſciplina temperatum eſt; ſancitum nempe fuit, ut energumenis, qui in Synaxibus ſubjeciſſent ſe purgativæ manuum impoſitioni, Euchariſtia, etiam extra mortis periculum adminiſtraretur. *Energumeni jam baptizati* (inquit Concilium can. 14.) *ſi de purgatione ſua curent, & ſe ſolicitudini Clericorum tradant, monitiſque obtemperent, omnimodo communicent, Sacramenti ipſius virtute vel muniendi ab incurſu dæmonum, quo infeſtantur, vel purgandi, quorum jam oſtenditur vita purgatior.* „

Ad hæc ſubdimus quæ de amentibus ſcribit Tournely, qui ait: „ Amentes autem vel tales ſunt a nativitate, quibus nullus rationis radius unquam illuxit; vel ex morbo & caſu in amentiam delapſi, nunquam priſtinæ rationi redduntur; vel denique lucida quædam rationis intervalla patiuntur. Amentes primi Ordinis baptizati capaces ſunt Euchariſtiæ etiam cum fructu percipiendæ, & aliquando eis conceſſa legitur: alius tamen a pluribus ſeculis uſus invaluit. Probatur prima pars: quia ejuſmodi amentes pro infantibus habentur: ac infantibus diu in Eccleſia fuit adminiſtrata Euchariſtia: unde Conc. Auraſicanum I. Can. 13. decernit: amentibus quæcumque pietatis ſunt, eſſe conferenda. Secunda pars etiam certa eſt: eodem enim tempore obſolevit uſus dandi amentibus Euchariſtiam, quo infantibus. Amentibus vero ſecundi & tertii ordinis concedenda eſt Euchariſtia, cujus aliquod ſignificarunt deſiderium; & eadem lex erga illos obſervanda, quæ erga infirmos. „ Denique de iiſdem amentibus hæc ſcribit Fraſſen; „ Amentibus præterea, qui tunc a pietatis ſenſu alieni ſunt, Sacramenta dare minime oportet; quamvis, ſi antequam in inſaniam inciderint, piam & religioſam animi voluntatem præ ſe tulerunt, licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginenſis decreto Euchariſtiam adminiſtrare: modo vomitionis, vel alterius indignationis, & incommodi periculum nullum timendum ſit. Porro decretum Concilii Carthaginenſis IV. cap. 76. ita ſe habet: *Is, qui Pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt: & accipiat pœnitentiam, & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia.* Eadem autem eſt ratio de iis, qui extra infirmitatem in amentiam incidunt. Conſonat Concilium Arauſicanum I. cap. 13. *Amentibus*, inquit, *quæcunque pietatis ſunt, conferenda ſunt.* Sub quibus verbis communiter Doctores intelligunt Euchariſtiam. Eandem veritatem non obſcure indicat Concilium Toletanum II. can. 11. dicens: *Quicunque fidelis inevitabili qualibet infirmitate coactus Euchariſtiam perceptam rejecerit, in nullo Eccleſiaſtica damnationi ſubjaceat, Similiter nec illos cujuſquam puniſionis cenſuræ redarguet, qui talia aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione ſiti, qui quod fecerint ignorare videntur.* „

DISSERTATIO CCCCXXI.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An conferri poſſit Euchariſtia mortuis? An ultimo ſupplicio damnatis? An omnibus & quibuſcunque morituris?

DIcimus I. Mortuis dandam non eſſe Euchariſtiam.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginenſe III. anno 397. cap. 6. *Placuit ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur. Dictum eſt a Domino; Accipite & edite. Cadavera nec accipere poſſunt, nec edere. Cavendum eſt etiam, ne mortuos baptiſari poſſe fratrum infirmitas credat, cum Euchariſtiam mortuis non dari animadverterit.* Synodus Quini ſexta anno 792. can. 83. *Nemo mortuorum corporibus Euchariſtiam communicet, ſcriptum eſt enim, Accipite & comedite; Mortuorum autem corpora non poſſunt accipere, nec comedere.* Eadem leguntur in Concilio Antiſiodorenſi in Galliis can. 12.

II. probatur Rationibus theologicis. I. Euchariſtia diſpenſari debet iis, qui ipſam poſſint comedere; dixit enim Chriſtus Apoſtolis; *Accipite & comedite*; ergo conferri non poteſt mortuis, qui ipſam comedere non valent. II. abuſus ſi quis irrepſerit in Eccleſiam privatam, vel inter fideles aliquot, propagari non debet, immo potius extirpari; ſed abuſus hic fuit dandi Euchariſtiam mortuis: ergo extirpari debet. Minor probatur ex obſervationoe Albaſpinæi lib. 10. cap. 9. dicentis, hunc abuſum ex ſimplicitate fidelium originem duxiſſe: „ Qui cum intelligerent legibus Eccleſiæ cautum eſſe, ne quiſquam ex hac vita diſcederet, quin prius Eccleſiaſticæ Communionis factus eſſet particeps; exiſtimabant ſubito abſque tali communione mortuis poſſe hanc ipſis reſtitui; atque quoddam ſalutis ſubſidium conferri, ſi Euchariſtia illis, quamquam mortuis, concederetur. „ III. Si quæ ſunt exempla, quæ ad hanc diſciplinam probandam referuntur, nullius ſunt authoritatis; ſed imitari non poſſumus, quæ nullam habent authoritatem: ergo exempla, quæ referuntur, pro nihilo valent. Minor patebit in ſolutione argumentorum, quæ in contrarium fiunt.

Objiciunt I. Amphilochius in vita S. Baſilii refert cap. 8. quod S. Præſul morti proximus divinam Euchariſtiam ſuſcepturus, eam in tres partes diviſit, quarum unam ſumpſit, alteram juſſit ſecum ſepeliri, & tertiam in aurea columba includi & ſuper Altare ſuſpendi. II. Gregorius Magnus lib. 2. Dialog. cap. 24. hanc hiſtoriam de S. Benedicto, & de quodam ejus Monacho narrat. *Quadam die dum quidam puerulus Monachus parentes ſuos ultra quam deberet diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, ſine benedictione de monaſterio exiiſſet, eodem die mox ut ad eos pervenit, defunctus eſt. Cumque eſſet ſepultus, die altera projectum foras corpus ejus inventum eſt; quod rurſus tradere ſepulturæ curaverunt. Sed ſequenti die iterum projectum exterius, atque inhumatum, ſicut prius, invenerunt. Tunc concite ad Benedicti Patris veſtigia currentes, cum magno fletu petierunt, ut ei ſuam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu ſua protinus communionē dominici corporis dedit, dicens, Ite, atque hoc dominicum corpus ſuper pectus ejus cum magna reverentia ponite, & ſic ſepulturæ eum tradite. Quod dum factum fuiſſet, ſuſceptum corpus ejus terra tenuit, nec ultra projecit.* III. Su-

rius

Digitized by Google

rins narrat in vita S.Octhomani anno 720. die 16.Novembris, quod in ejus tumulo repertę fuerunt quædam particulæ panis in figura orbiculata, quæ dicuntur oblatæ, & quas Epiſcopus cũ ſumma veneratione repoſuit poſtquã ſepulcrum reſeraverat. IV. Si qui fideles, qui excommunicati erant, ante quã abſolvantur moriantur, poſt mortẽ abſolvuntur: ergo pariter qui in vita & prope mortem Eucharistiam ſuſcipere non valent, eam debent poſt mortem ſuſcipere.

Reſpondemus ad I. quod vita illa S. Baſilii, quæ dicitur ſcripta ab Amphilochio, non eſt ipſius legitimus fœtus, ſed illi ſuppoſitus. Quisquis autem ſit ejuſdem vitæ genuinus ſcriptor, certe fallitur in eo, quod de S. Baſilio narrat; nemo enim ex Scriptoribus, qui facta Baſilii ſcripſerunt, ullam de re hac mentionem facit, immo de eadem apud S. Gregorium Nazianzenum altum eſt ſilentium.

Ad II. dicunt Scriptores, quod apud Dialogos Gregorii Magni multa leguntur, de quorum veritate, citra tanti Doctoris contemptum, dubitari maxime poteſt; ea enim non ſcripſit ut teſtis, qui eadem viderit, ſed qui audierit, & ipſe credidit, ac retulit.

Ad III. facta, quæ narrantur a Surio, majori indigent probatione, quum talia ſint quæ plerumque ex vulgi vocibus collecta comperiantur: & præcipue in caſu, quo narrantur panis particulæ figuræ orbiculatæ; quando earum uſus in pane eucharistico non ita fuerit antiquus ut ipſe credit.

Ad IV. excommunicatio quia ligat animã & corpus, non eſt mirum ut etiam in ſolo corpore ſolvatur; præcipue quia ad ejus ſolutionem etiam ſolvitur anima a pœna temporali, qua in Purgatorio detinetur. Et hinc eſt neceſſitas abſolvendi cadaver illius, qui in excommunicatione mortuus eſt; quod quidem non verificatur de illo, qui mortuus eſt antequam in morte Chriſti corpus ſuſciperet.

Pro illis vero, qui ultimo ſupplicio damnantur; An iiſdem concedi debeat Eucharistia? Quæ eſt ſecunda Diſſertationis pars: Quum non fuerit apud omnes Eccleſias eadem conſuetudo, nec eadem fuerit omni tempore obſervata diſciplina, hinc eſt, quod de ipſis eodem modo loqui non debemus, ſed ſecundum ſcilicet regionum & temporum varietatem; quod præſtabimus referendo Scriptorum, præcipue recentiorum, relationes, quibus ſtare jure poſſimus, præcipue ſi in iiſdem conſenſionem inveniemus.

Et quidem Carolus Witaſſe tom. 4. de Euchar. Sacram. quæſt. 8. art. 1. qui hæc ſcribit: „ Quæres 4. de iis, qui
„ ultimo ſupplicio damnati ſunt, an Eu-
„ chariſtia donandi ſint? Reſpondeo 1.
„ olim graviſſimorum criminum reis
„ denegatam fuiſſe non tantum Eucha-
„ riſtiam, ſed & abſolutionem, præ-
„ ſertim ſi morte dumtaxat imminen-
„ te veniam petere cœpiſſent: ex Cy-
„ priano *Epiſtola ad Antonianum*; *Pæ-*
„ *nitentiam non agentes ..... prohiben-*
„ *dos omnino cenſuimus a ſpe communio-*
„ *nis & pacis; ſi in infirmitate atque in*
„ *periculo cæperint deprecari*. Reſpon-
„ deo 2. utriuſque Sacramenti negandi
„ reis ultimo ſupplicio damnatis mo-
„ rem apud Gallias obtinuiſſe ad annum
„ *1376*. quo eum abrogavit Carolus VI.
„ quoad abſolutionem, de quo Gagui-
„ nus lib. 8. Morinus lib. 10. de pœni-
„ tentia cap. 1. Reſpondeo 3. hanc eam-
„ dem conſuetudinem perſtare in Gal-
„ lia quoad Euchariſtiæ Sacramentum:
„ de hoc fuſius agit Iſambertus, quem
„ conſule. Reſpondeo 4. eumdem mo-
„ rem, quod ſpectat ad Euchariſtiam,
„ ad noſtram uſque ætatem apud Hiſ-
„ panos extitiſſe. Probatur teſtimonio
„ Dominici Soto in 4. ſentent. diſtinct.
„ 12 quæſt. 2. & Sylvii 3. part. quæſt. 8.
„ art. 6. An autem iſta nunc conſuetudo
„ apud eos abolita ſit, cum nonnulli
„ recentiores affirment, penes eos ſit
„ hiſtoriæ fides. Reſpondeo 5. apud
„ Germanos ab omni ęvo eſſe uſitatum,
„ ut abſolutionis beneficio illi non pri-
„ ventur. Probatur ex Synodo Mo-
„ guntina anno 841. habita can. 27. *Si*
„ *omnibus de peccatis ſuis ..... digne*
„ *pænitentibus communio ...... in fine*
„ *danda eſt, cur non iis qui pœnam extre-*
„ *mam* (in patibulo) *perſolvunt*? Et ex
„ Wormacienſi anno 868. quæ can. 80.
„ iiſdem plane verbis idem decernit.
„ Reſpondeo 6. apud Italos obtinere
„ inſuper ut euchariſtia etiam refician-
„ tur. Probatur ex Synodo V. Medio-
„ lanenſi ſub S. Carolo Borromæo. „
Inſuper apud Tournely hæc legimus:
„ Quæres 5. utrum reis ultimo ſuppli-

„ cio

„ cio afficiendis ſit concedenda Eucha-
„ riſtia? Reſpond. varium eſſe Eccle-
„ ſiarum uſum. In Italia & Germania
„ certum eſt Euchariſtiam ejuſmodi reis
„ non denegari. Conſtat ex Concilio
„ Mediolanenſi V. &c. In Gallia ann.
„ 630. Synodus Remenſis ſub Sonnatio,
„ ſtatuto II. inquit, *Ad mortem condem-*
„ *natus reunitur Euchariſtia? Cum iis*
„ *maxime conducat ad ſpem & ſecuramen*
„ *certi deceſſus, & præſentis agonis.*
„ Quin ante annum 1396. ejuſmodi reis
„ ſacramentalis etiam abſolutio dene-
„ gabatur. Primus, inquit Morinus
„ lib. 10. de Pœnitentia cap. 1. num. 4.
„ *Hunc multorum Procerum Eccleſiaſti-*
„ *corum & virorum Principum precibus*
„ *perſuaſus abrogavit Carolus VI. edicto*
„ *Pariſiis data 4. nonas Februarii ann.*
„ 1396. Edictum integrum refert Fon-
„ tane tom. 1. & dictorum & Conſtitu-
„ tionum Regum Franciæ, titulo 68.
„ Poſt annum vero 1396. etſi ſacramen-
„ talis abſolutio reis ultimo ſupplicio
„ damnatis ſit indulta, conſtanter ta-
„ men denegata fuit euchariſtica com-
„ munio. Narrat eam in rem Gagui-
„ nus lib. 10. Hiſtoriæ, *Regnante Lu-*
„ *dovico XI. Ludovicum Luxemburgum*
„ *majeſtatis reum capite damnatum, con-*
„ *feſſione more Chriſtiano expleta, Viati-*
„ *cum Corporis Chriſti poſtulaſſe, nec ob-*
„ *tinuiſſe: rem tamen divinam ſeu Miſſam*
„ *coram illo factam, & panem benedictum*
„ *oblatum, quem religioſe manducavit.*
„ *Contigit illud ann.* 1475. Mos ille de-
„ negandi reis ultimo ſupplicio affici-
„ endis Euchariſtiam, adhuc apud nos
„ perſeverat. Eundem etiam in Hiſ-
„ pania obſervari teſtatur Dominicus
„ Soto in 4. ſent. diſt. 12. quæſt. 1. art.
„ 2. quem improbat, *cum nulla*, inquit,
„ *appareat cauſa cur ſi ſint vere pæniten-*
„ *tes*, tanto beneficio priventur. „

Eadem fere habet Jueninus per has ſe-
quentes Concluſiones, in quarum pri-
ma aſſerit, quod reis ultimo ſupplicio
damnatis Euchariſtia quondam admi-
niſtrari non ſolebat: In ſecunda, quod
in Germania & in Italia euchariſtica
communio reis ultimo ſupplicio dam-
natis adminiſtretur; & in tertia, quod
in Galliis & in Hiſpaniis euchariſtica
communio reis ultimo ſupplicio dam-
natis, etiam debite confeſſis, dene-
gatur. Poſt quarum probationes duo
hæc quæſita ſubjungit, quorum pri-
mum eſt, quibus momentis Galliæ
& Hiſpaniæ adductæ fuerint ut reis
ultimo ſupplicio damnatis euchari-
ſtiam denegarent? Alterum vero eſt:
unde Gallorum & Hiſpanorum mos,
de quo agitur, originem traxerit
ſuam? Ad quorum primum his verbis
reſpondet: „ Francorum & Hiſpa-
„ norum Eccleſias his adductas fuiſſe
„ rationibus. 1. Ultimo ſupplicio pro-
„ pter ſcelera damnati, non amore ju-
„ ſtitiæ, ſed tantum timore pœnæ, cri-
„ mina, quorum rei ſunt, plerunque
„ deteſtantur; ac proinde eorum pœ-
„ nitentia, non ad euchariſtiam modo,
„ ſed nec ad abſolutionem ſacramenta-
„ lem ſatis eſt, quæ tamen abſolutio
„ ipſis impenditur in extrema periodo,
„ quod dubium ſit an amore juſtitiæ aut
„ tantum timore pœnæ eos pænitcat.
„ 2. Illæ celebres Eccleſiæ judicant reos
„ hujuſmodi, morte brevi futura fere
„ exanimatos, omni prorſus pietatis
„ ſenſu deſtitutos eſſe, ac proinde ine-
„ ptos, qui inter ſacrum illum cibum
„ & prophanos, ut par eſt, dijudicent.
„ 3. Vel antequam lata ſit in eos con-
„ demnationis ſententia communione
„ donarentur; vel ubi prolata fuit. Si
„ primum; perditi illi homines cum
„ parati ſint, etiam cum juramento,
„ admiſſa a ſe ſcelera coram judicibus
„ inficiari, gravis ſacrilegii periculo
„ exponerentur, ſi tunc paſcerentur Eu-
„ chariſtia; Si ſecundum, cum plerum-
„ que capite plectantur eadem die, qua
„ latum eſt condemnationis decretum,
„ ſacro Chriſti corpori irrogaretur in-
„ juria, quippe quod hominis rei cor-
„ pus, in quod intraſſet, cum omni de-
„ decore & ignominia tortoris manu
„ tractandum ſit. „

Ad II. vero hæc reponit; „ Eam con-
„ ſuetudinem debere ſuam originem.
„ 1. Antiquorum Patrum praxi, qui
„ reos quorumdam graviom ſcelerum,
„ etiam in exitu vitæ, arcebant non a
„ Communione modo, ſed etiam a be-
„ neficio abſolutionis. 2. Orta eſt ex
„ alia diſciplina, quæ quondam ferebat,
„ ut ii infirmi per pœnitentiam non re-
„ conciliarentur, qui ſani eam non pe-
„ tiiſſent. 3. Hanc aliam originem de-
„ terminat Dominicus Soto; *Et fortaſſis*
„ (inquit loco ſuperius laudato) *ortus*
„ *hujuſmodi conſuetudinis fuit, quod cum*
„ *damnati ad mortem a Communione Rei-*
„ *publicæ abſcindantur, in ſignum hujus*
„ *abſciſſionis negatur eis Sacramentum*
„ *Com-*

Digitized by Google

„ *Communionis tamquam Reipublicæ ho- „ ſtibus :* „

III. Tandem Diſſertationis pars hæc eſt; An omnibus quibuſcunque morituris Euchariſtia ſit miniſtranda ? Pro qua variam legimus fuiſſe Eccleſiæ diſciplinam ; in quibuſdam enim Regionibus ſæverior fuit, in aliis vero mitior; unde & ſecundum temporum mutationem & ſecundum locorum diverſitatem, modo concedebatur, modo autem denegabatur.

Hoc autem totum nos præſtabimus referendo varias & multas tum Romanorum Pontificum, tum Conciliorum, tum denique ſanctorum Patrum, Sanctiones, Declarationes, & Teſtimonia, quæ circa rem hanc faciunt. Et quidem a Pontificibus incipientes, invenimus Innocentium I. in epiſtola 3. ad Exuperium, Toloſanum Epiſcopum, qui dicit, *quod obſervatio prior, durior ; poſterior vero, interveniente miſericordia, inclinatior* : Siricius in Epiſtola 1. ad Himerium Tarraconenſem cap. 5. hæc habet : *De his vero non incongrue dilectio tua Apoſtolicam Sedem credit conſulendam, qui acta pænitentia, tanquam canes ac ſues ad vomitus priſtinos & ad volutabra redeuntes, & militiæ cingulum & ludicras voluptates & nova conjugia & inhibitos denuo appetivere concubitus. Quorum profeſſam incontinentiam generari poſt abſolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia jam ſuffugium non habent pænitendi, id duximus decernendum, ut ſola intra Eccleſiam fidelibus oratione jungantur, ſacræ myſteriorum celebritati, quamvis non mereantur, interſint: a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur, ut hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obſcænis voluptatibus retrahantur. Quibus tamen (quoniam carnali fragilitate ceciderunt) viatici munere cum ad Dominum cœperint proficiſci, per Communionis gratiam volumus ſubveniri*. Gregorius II. qui floruit Seculo VII. hæc pariter ſcribit ad Bonifacium Epiſcopum : *De his, qui patrem, matrem, fratrem, aut ſororem occiderit, ut toto vitæ ſuæ tempore corpus dominicum non ſuſcipiant, niſi tempore exitus pro viatico*. Innocentius III. cap. *Quod in te*, extra de Pœnit. & Remiſ. habet: *Quod in te in illo verbo, per quod pænitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam quod vere pænitentibus exhibetur, intelligi volumus ; ut nec ipſum decedentibus denegetur*.

De Conciliis modo loquentes, ſcribimus verba Synodi IV. Carthaginenſis habitæ ann. 394. can. 76. quæ hæc ſunt : *Is, qui pænitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pænitentiam. Et ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia*. Producimus pariter verba Concilii Nicæni I. can. 13. ex interpretatione Dionyſii exigui : *De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc antiqua lex ſervabitur, ita ut ſi quis egreditur e corpore ultimo, & maxime neceſſario viatico* (Abſolutione ſacramentali) *minime privetur. Quod ſi deſperatus & conſecutus communionem, oblationiſque particeps factus, iterum convaluerit, ſit inter eos, qui Communionē orationis tantummodo conſequuntur. Generaliter autem omni cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communionis gratiam tribui, Epiſcopus probabiliter* (poſt quam probaverit) *ex oblatione dare debebit*. Inſuper hoc ipſum legitur in Concilio Arauſicano I. can. 3. in Concilio Arelatenſi I. anno 314. can. ultimo. *De his, qui apoſtatant, & nunquam ſe ad Eccleſiam repræſentant, nequidem pænitentiam agere quærunt, & poſtea infirmitate correpti petunt communionem, niſi revelaverint, & egerint fructus dignos pænitentiæ*. Denique adducitur Concilium Eliberitanum in Canonibus 1. 2. 3. 6. 7. 73. 75.

Tandem ad Sanctos Patres devenientes, adducimus Cyprianum in epiſt. 52. ad Antonianum, ubi innuit morem in Africa aliquando inductum, ut qui vitæ ſuæ decurſu non egiſſent pænitentiam, ſi in periculo mortis infirmitate præmente Eccleſiæ reconciliari poſtulaſſent, a ſpe communionis & pacis arcerentur : *Quia*, inquit S. Cyprianus citata epiſt. 52. *Rogare illos non delicti pænitentia, ſed mortis urgentis admonitio compellit ; nec dignus eſt in morte acci-*

accipere ſolatium, qui ſe non cogitavit eſſe moriturum. Eadem habet Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium lib. 6. hiſtoriæ capit. 42.

DISSERTATIO CCCCXXII.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An extra mortis neceſſitatem concedi debeat Euchariſtia publico Peccatori? An Peccatori occulto? An illi, qui pollutionem, aut fornicationem mortalem commiſit intra eandem diem, etiamsi ſequatur confeſſio illius peccati?

PRæmittimus I. communicandi permiſſionem dupliciter obtineri, vel denegari poſſe; ſcilicet vel in foro interno per pœnitentiæ Miniſtrum, qui eſt Confeſſarius: vel in foro externo, per Euchariſtiæ Diſpenſatorem. Hic non agitur de foro interno; in eo enim Confeſſarius ſecundum lumen & æquum judicium ſuum, debet Pænitenti ſuadere privatim & ſecreto, & etiam præcipere, ut vel ad Euchariſtiam accedat, vel ut ab ea ſe abſtineat. Loquimur ergo tantum de publico Eccleſiæ Miniſtro, qui Euchariſtiam diſpenſat omnibus, qui ad eam ſuſcipiendam accedunt; ac proinde poteſt cui deneganda eſt denegare, & cui concedenda eſt diſpenſare.

Præmittimus II. publicos Peccatores multipliciter a Scriptoribus enunciari; aliqui enim dicuntur, qui ſunt infames, vel propter artem, quam exercent; vel propter gravia & publica ſcelera, propter quæ excommunicantur: aliquos vero eſſe, qui licet non ſint infames, ſunt tamen ſcandaloſi, vel quia in publico & actuali peccato verſantur; vel quia cum immodeſtia ſe exornant, ut ſunt præcipue mulieres, quibus ab Innocentio XI. denegata fuit Euchariſtia: aliquos tandem eſſe ex S. Thoma, quorum flagitia ita facta ſunt publica, ut cœlari non poſſint; & ſunt qui Concubinam domi alunt cum totius populi ſcandalo, vel qui ſunt publici uſurarii, vel qui ſunt publici raptores, de quibus ait S. Doctor 3. part. quæſt. 80. art. 6. *Riſpondeo dicendum, quod circa peccatores diſtinguendum eſt. Quidam enim ſunt occulti, quidam vero manifeſti; ſcilicet per evidentiam facti ſunt publici uſurarii, aut publici raptores.* Immo S. Doctor etiam ſe extendit ad illos, de quibus habetur publica & violenta flagitii ſuſpicio; ſic enim ait in IV. diſti. 9. quæſt. 1. art. 5. in ſolutione quæſtiunc. 2. *Dicendum, quod triplex eſt ſuſpicio, quædam violenta ad cujus contrarium non admittitur probatio; ſicut ſi inveniatur ſolus cum ſola, nudus in lecto, loco ſecreto & apto ad commixtionem. Alia eſt probabilis, ſicut ſi inveniatur ſolus cum illa colloquens in locis ſuſpectis, & frequenter; Tertia eſt præſumptuoſa, quæ ex levi conjectura ortum habet. Hac autem ultima deponenda eſt. In ſecunda non de-*

bet denegari (*communio*) *quia pœna non infligitur, ubi culpa ignoratur; ſed de prima idem eſt judicium quod de peccato. Unde ſi ſit ſuſpicio procedens ex fama publica, non debet ei dari, neque in occulto, neque in manifeſto*. Denique ſunt qui addunt, quod quibuſdam in locis ſpeciales ſunt leges, quibus determinantur, quinam dicendi ſint publici peccatores reſpectu communionis denegandæ, & hæ leges in locis hiſce omnino ſunt obſervandæ.

Præmittimus III. circa Euchariſtiam vel concedendam vel denegandam his peccatoribus, ſive publicis, ſive occultis, has eſſe Theologorum opiniones. I. Witaſſe cenſet Euchariſtiam eſſe denegandam publicis peccatoribus a publico miniſtro; concedendam vero eſſe occultis peccatoribus ſi eam publice petant: ſi vero privatim petant, eſſe denegandam; excepto autem caſu, quo facinus ſecreta confeſſione fuerit cognitum. II. Tournely aſſerit, quod ſi peccatum ſit publicum ac notum, ſive evidentia juris, ex confeſſione ſcilicet rei, vel ſententia judicis: ſive evidentia facti, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, Euchariſtia eſt deneganda: peccatori autem occulto non eſt deneganda, ſi publice petat. III. Fraſſen putat, Euchariſtiam denegari debere Theatricis & Hiſtrionibus, donec a tali commercio reſipuerint: inſuper uſurariis, raptoribus, adulteris, meretricibus, & illis denique, qui in Eccleſiæ ſcandalum a gravioribus criminibus, etiam moniti ut reſipiſcant, abſtinere recuſant: peccatoribus autem occultis Euchariſtiam publice petentibus, quod non ſit deneganda, ſi eam petant coram iis, qui eorum peccatum non noverunt. IV. tandem Jueninus aſſerit, quod publico peccatori denegari debeat Euchariſtia, donec publica pœnitentia ſuam emendationem probaverit; quod denegari non poſſit impio occulto, qui eam publice petat; denegari autem debeat ſi privatim poſcat, & miniſter non per confeſſionem ſacramentalem facinus noverit.

Dicimus I. publicis Peccatoribus denegandam eſſe Euchariſtiam; occultis denegandam quoque eſſe, ſi eam occulte petant, & ſacramentalis confeſſio non intervenerit.

I. Concluſionis pars I. probatur ex Cypriano loquente de Hiſtrione epiſt. 10. ad Eucratium: *Pro dilectione tua & verecundia mutua conſulendum me exiſtimaſti; Frater chariſſime, quid mihi videatur de Hiſtrione quodam, qui apud vos conſtitutus in ejuſdem adhuc artis ſuæ dedecore perſeverat, & magiſter, & doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id quod male didicit, cæteris quoque inſinuat; an talis debeat communicare nobiſcum? Quod puto ego nec majeſtati divinæ, nec evangelicæ diſciplinæ congruere, ut pudor & honor Eccleſiæ tam turpi & infami contagione fœdetur*. Quibus addit Jueninus: „ Si cum Eccleſiæ membris
„ ille hiſtrio, quod eſſet peccator pu-
„ blicus, communicare nec debuerit,
„ nec potuerit; a fortiori per Euchari-
„ ſtiam, cum Chriſto, Eccleſiæ capite,
„ communicare non potuit. „

II. probatur. Antiqua praxis erat, ut a menſa Domini arcerentur, & ad Pœnitentium claſſes redirent, ſub excommunicationis periculo, illi, quorum iniquum factum per teſtes innotuerat; & hoc fundabatur tam in jure naturali, tam in divino, quibus indigni ab Euchariſtia arcebantur, propter illa Chriſti verba: *Nolite dare canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos*: quibus addit idem Jueninus: „
„ At publici peccatores, donec conver-
„ ſionem publica pœnitentia probave-
„ rint, canes cenſendi ſunt: Licet enim
„ forte in animo præteritum ſcelus de-
„ teſtentur, converſi tamen non judi-
„ cantur, niſi Eccleſiæ, cui fuerunt
„ ſcandalo, palam ſatisfecerint. „

II. Concluſiones pars I. probatur. Chriſtus diſpenſavit Euchariſtiam Judæ, qui erat proditor, quia peccatum Judæ erat occultum: ergo pariter exemplo Chriſti non debet denegari Euchariſtia peccatoribus occultis, qui eam publice poſcunt.

II. probatur. Ex diſciplina, quæ quondam vigebat in Eccleſia, & ſic eam citatus Jueninus exponit: „ Ferebat
„ vero hujuſmodi diſciplina: 1. quiſque
„ ſua ſcelera vel occultiſſima Epiſcopo
„ detegeret, idque ſub gravioris pœnæ
„ periculo, ſi ab aliis retegerentur. 2.
„ Tenebatur quiſque proximi ſui pec-
„ cata eidem Epiſcopo aperire; ſi enim
„ aut non declaraſſet, aut declaratio-
„ nem diutius diſtuliſſet, pœnas dabat

pre

Digitized by Google

„ pro negligentia. 3. Si crimen ab aliis „ deteﬅum, ipſe peccator confiteretur, „ addicebatur pænitentiæ laboribus, „ quos quidem ſi ſubire detreﬅaret, „ damnabatur excommunicatione, ſi „ crimen illius juridice coram Epiſco- „ po probatum fuiſſet; ſi vero probari „ non potuiſſet ſervato juris ordine, & „ ipſe peccator ſacramenta, ipſam etiã „ Euchariſtiam popoſciſſet, diſpenſa- „ batur perinde ac ſi fidelis fuiſſet. Au- „ guſtinus praxis hujuſmodi teſtis eſt, „ variis in locis; Accuſationis factitari „ ſolitæ meminit Homilia 49. ex 50. „ cap. 4. & 5. Invehitur in laudem, „ quam mariti impudici tribuunt pudi- „ cis uxoribus, & quod illorum impu- „ dicitiam æquo ferant animo; Ne ve- „ ro tolerent deinceps, ſevere prohi- „ bet, injungitque, ut Epiſcopo illorum „ incontinentiam retegant. *Nolo* (ait) „ *talem patientiam habeant chriſtianæ* „ *mulieres; prorſus zelent viros ſuos, non* „ *propter carnem ſuam, ſed propter ani-* „ *mas illorum, omnino ergo moneo, Ego* „ *præcipio, Ego jubeo. Epiſcopus jubet,* „ *Chriſtus in me jubet . . . . Nolite viros* „ *veſtros permittere fornicari. Interpel-* „ *late contra illos Eccleſiam . . . . In cæ-* „ *teris omnibus ancillæ eſtote virorum ve-* „ *ſtrorum, ſubditæ ad obſequium &c. Sed* „ *ubi ventum fuerit ad illud negotium,* „ *ubi vos Apoſtolus æquavit dicens, uxori* „ *vir debitum reddat, ſimiliter & uxor* „ *viro; clamate pro re veſtra &c.* Accu- „ ſatos vero, imo & ab uxoribus con- „ victos, ſed extra judicii ordinem, „ monitos adulteros, idem Auguſtinus „ aſſerit, ſe a ſacra Synaxi non arcere, „ ſi palam ac cum cæteris fidelibus „ Chriſti menſæ accumbant: *Nos* (in- „ quit homilia 50. ex 50.) *a communio-* „ *ne prohibere quemquam non poſſumus,* „ *quamvis hæc prohibitio nondum ſit mor-* „ *talis, ſed medicinalis, niſi aut ſponte,* „ *aut in aliquo ſive ſeculari ſive eccleſia-* „ *ſtico judicio nominatum atque convi-* „ *ﬅum. Quis enim ſibi utrumque audeat* „ *aſſumere, ut cuiquam ipſe ſit accuſator* „ *& judex?* Eo autem praxis, quam „ Auguſtinus ſervare ſe aſſerit, nititur „ jure, quod quiſque ad propriam fa- „ mam habet, donec flagitium, quod „ admiſſum eſt, in publicam notitiam „ devenerit. „

Dicimus II. Peccatori occulto Euchariſtiam privatim & in occulto poſcenti, eſſe denegandam; dummodo deneganti non fuerit crimen per ſacramentalem confeſſionem cognitum.

I. Concluſionis pars I. probatur. Peccator occultus, qui in occulto Euchariſtiam poſcit, nullum habet jus ad ſacram Communionem: ergo non eſt ei concedenda. Probatur antecedens. Non habet jus ratione famæ, quia ei non læditur, quum ſit in occulto: non ratione ſtatus, quia quum ſit in peccato, non eſt in gratia Dei: unde remanet obligatio ut ſanctitati Euchariſtiæ a Miniſtro conſulatur, Chriſti præceptum adimplente: *Nolite dare ſanctum canibus.*

II. probatur altera Concluſionis pars ratione ſtrictiſſimæ obligationis ſervandi ſecreti Confeſſionis ſacramentalis, propter quam in nullo caſu poteſt miniſter etiam ipſi pænitenti peccatum detegere, unde reddatur odioſa confeſſio.

Obſtant I. Judas diſceſſit a Cœna antequam Chriſtus Euchariſtiam Apoſtolis diſpenſaret: ergo non recepit Euchariſtiam de manu Chriſti. II. Majus eſt inconveniens, ut quis fiat ſacrilegus per ſacrilegam communionem, quam ut propriam famam amittat: ergo non obſtante amiſſionis famæ periculo, poteſt occulto peccatori Euchariſtia denegari. III. S. Thomas docuit, quod non poſſit Euchariſtia denegari peccatori occulto, ſi illius criminis notitia per confeſſionem ſacramentalem habita fuerit, ſub his verbis in 4. diſt. 9. quæſt. 1. art. 5. in ſolut. 1. quæſtiunc. *Dicendum, quod ſi Sacerdos ſciat peccatum alicujus, qui Euchariſtiam petit per Confeſſionem; ſi eſt occultum & exigit in occulto, debet ei denegare, & monere ne in publico petat.* IV. Saltem ad evitandum utrũque malum poſſet Sacerdos in eo caſu porrigere peccatori occulto hoſtiam non conſecratam; quia ſic nec peccatoris occulti fama deperderetur, nec ſacrilegium committeretur.

Reſpondemus ad I. negando antecedens; Marci enim 14. dicitur, quod Apoſtoli omnes biberunt conſecratum Calicem: *biberunt ex illo omnes*; Si omnes: ergo etiam Judas; Inſuper S. Lucas poſtquam enarravit Euchariſtiæ inſtitutionem ac diſtributionem cap. 22. ſubdit: *Verumtamen ecce manus tradentis me, mecum eſt in menſa . . . Et ipſi cœperunt quærere inter ſe, quis* eſſet

eſſet ex eis, qui hoc facturus eſſet? Ad
quæ addit Juenmus: ,, Unde conclu-
,, ditur, Joannis verba capit 3. verſ. 30.
,, *Cum ergo accepiſſet ille buccellam exi-*
,, *vit continuo*, ſic intelligi debere, ut
,, quamvis Judas acceperit intinctum
,, panem in cœna legali, quæ lotionem
,, pedum, & euangelicam cœnam præ-
,, ceſſit; exierit quidem ante prolixam
,, orationem, quam Chriſtus, inſtituto
,, jam SS. Sacramento ad Apoſtolos
,, habuit, ſed non niſi peracta tota cœ-
,, na, quæ non modo agni Paſchalis,
,, ſed etiam Euchariſtiæ participatio-
,, nem complexa eſt. ,,

Ad II. reſpondet S. Thomas in IV. di-
ſtinct. 9. quæſt. 1. art: 5. his verbis: ,,
,, Dicendum, quod licet pejus ſit pec-
,, catori occulto peccare mortaliter
,, ſumendo Corpus Chriſti, quam in-
,, famari; tamen cum nemo debeat
,, unum mortale committere, ut pro-
,, ximus aliud non committat, eligen-
,, dum eſt potius Sacerdoti non prodere
,, peccatorem, quam ut ille non pec-
,, cet. Ut enim notat Auguſtinus lib.
,, quæſtionum in Geneſi cap. 42. Peri-
,, coloſiſſime admittitur hæc compenſa-
,, tio, ut nos faciamus aliquid mali, ne
,, alius majus malum faciat. ,,

Ad III. reſpondet Juenmus per hæc ver-
,, ba: ,, Angelicum Doctorem in eam
,, quidem opinionem abiiſſe cum ſcri-
,, beret in ſententiis; ſed ab ea receſſiſ-
,, ſe videtur cum Summam Theologi-
,, cam edidit in lucem; quippe qui licet
,, aliqnid directe contrarium in ea non
,, ſcripſerit, conjicitur tamen ipſi tunc
,, probatam non fuiſſe, quod eo de caſu
,, ſiluerit omnino, quanvis hic articulo
,, ſexto, quo ſcilicet agit de impiis,
,, quibus communio denegari debeat,
,, mentem aperiendi ſuam occaſio ſe ſe
,, obtulerit. ,,

Ad IV. dicitur nunquam licere Sacer-
doti in eo caſu porrigere hoſtiam non
conſecratam; quia nunquam licitum
eſt facere malum ut eveniat bonum;
hoſtiam autem non conſecratam pro
conſecrata porrigere, malum eſt,
quia exponit illos periculo evidentis
idololatriæ. Unde ait S. Thomas lo-
,, co nuper citato: ,, Hoſtia non con-
,, ſecrata nullo modo debet dari pro
,, conſecrata, tum quia in Sacramento
,, veritatis non debet eſſe aliqua fictio;
,, tum quia ..... daret Sacerdos (hoc
,, faciens) ei occaſionem idololatran-
,, di, qui credit hoſtiam eſſe conſecra-
,, tam. ,,

Tandem pro III. Diſſertationis parte
ſupponimus, pollutionem involunta-
riam, non impedire pro eo die com-
munionem, ſaltem ſub peccato ve-
niali. Rationem aſſignat Leander de
SS. Sacramento, per hæc verba: ,,
,, Sed probabilius reſpondeo: nec ſub
,, veniali adhuc impedire, quia eſt in-
,, culpabilis. Sic S. Thom. quæſt. 80.
,, art. 7. Suarez diſp. 68. ſect. 2. Fagun-
,, dez præcept. 3. lib. 3. cap. 6. num. 6.
,, Sancius in ſelectis diſp. 23. num. 29.
,, Henriquez, Bonac. & Layman, quos
,, citat, & ſequitur Philibertus 3. part.
,, tract. 3. capit. 2. num. 10. & ni fallor
,, Machado loc. cit. num. 5. & lib. 4.
,, part. 1. tract. 10. docum. 5. Baſſæus
,, verb. Communio, circa finem. Sic
,, etiam Valerus verb. Fornicatio diff.
,, 3. num. 4. fol. mihi 116. per hæc ver-
,, ba: Hinc collige, (quod vel maxi-
,, me obſervandum eſt; nam facit pro
,, conſolatione multorum ſpiritualium)
,, tentatum videlicet a dœmone tenta-
,, tione carnis tempore, quo eſt in ora-
,, tione, vel extra eam, in lecto, vim-
,, que perferentem, & nimio ardore
,, flammæ carnis, & ſpurcitiæ confla-
,, grantem, poſſe eam licite pati, ſic
,, manendo; nec teneri deſiſtere ab ora-
,, tione, vel a lecto ſurgere, quamvis
,, a dicta oratione deſiſtendo, vel a le-
,, cto ſurgendo poſſet impedire prædi-
,, ctam tentationem, dummodo longe
,, abſit a conſenſu in prædictam dele-
,, ctationem. Quod verum eſt, etiam
,, ſi venerit in pollutionem, quia totum
,, illud ſit a dœmone; & vir ſpiritualis
,, vere tunc patitur, & vi opprimitur,
,, nec habet in poteſtate illam tentatio-
,, nem a ſe tunc temporis repellere, nec
,, tenetur orationem omittere propter
,, eam, quia id intendit Dœmon, & ob
,, id eam immittit. Unde nec convenit
,, orationem omittere ne dæmon ſuum
,, finem conſequatur; eſſet enim ſatiſ-
,, facere ejus malo propoſito. Nam
,, prædictus inimicus, cum ſe videt de-
,, victum, nec poſſe trahere virum ſpi-
,, ritualem in ſuum conſenſum, hoc
,, modo ipſum inquietare procurat, ut
,, ſic eum ab oratione divertat. *Et* non
,, minus tunc vim patitur ſeruus Dei;
,, quam fœmina a Tyranno, vel ab ali-
,, quo alio inique oppreſſa. Et ſicut iſta
,, non tenetur ad Deum vociferare, nec
,, reſi-

Digitized by Google

„ reſiſtere, ſed ſufficit ſi immota ma-
„ neat, & non conſentiat tam fœdo,
„ nefarioque actui, & delectationi:
„ Ita & vir ſpiritualis non tenetur ab
„ oratione deſiſtere, & ſe ab ea diver-
„ tere ad aliud exercitium diſtractivum:
„ quia id eſt inſtar vociferationis, &
„ reſiſtentiæ. Sed ſufficit ei ſi in ea per-
„ maneat immotus & tentationi non
„ conſentiat. Quod eſt mente tenen-
„ dum, & de quo ſæpius ego dubitavi;
„ & cum primum id ipſum accepi a
„ quodam viro ſpirituali, qui ſimilem
„ tentationem patiebatur uſque ad pol-
„ lutionem, & tamen hoc non obſtante
„ celebrabat quotidie, ocius interrogavi
„ eum, an poſſet divertere prædictam
„ tentationem, & impedire pollutio-
„ nem deſiſtendo ab oratione, & di-
„ vertendo ſe ad alia exercitia. Cum-
„ que mihi reſpondiſſet a ſe poſſe præ-
„ dictam pollutionem impediri dicto
„ modo, expavi, eo quod ea non ob-
„ ſtante, quotidie celebraſſet. Nam id
„ adhuc nec expertus, nec conſequutus
„ fueram. Et de hoc non eſt ambigen-
„ dum. Eſt namque licitum, & funda-
„ tum in doctrina ſuperius adducta.
„ Prædictis adde, quod aliquando etiã
„ Dæmon in prædicta tentatione ita
„ hominem ſpiritualem vi opprimit, ut
„ vix valeat manere immotus: ſed ma-
„ gna vi ipſum commovet interius, &
„ aliquando agitat etiam exterius, do-
„ nec in pollutionem cadere faciat:
„ quod certe ipſi ſummopere abhor-
„ rent, & pleni verecundia, ac treme-
„ bundi accedunt ad Sacra. Quod ſci-
„ re erit multis gratum, ſi ſimilibus
„ tentationibus crucientur. Huc uſque
„ Valerus. Cujus verba, licet longa,
„ traſcribere volui, eo quod in facti
„ contingentia conſultus de hujuſmodi
„ re, eandem doctrinam pro quadam
„ perſona ſpirituali, contra conſilium
„ cujuſdam confeſſoris, alias docti,
„ tradidi. „ Hoc ſuppoſito.

Dicimus III. cum eodem Leandro, non eſſe peccatum mortale accipere Euchariſtiam intra eandem diem, in qua quis habuit pollutionem aut fornicationem mortalem, dummodo præcedat confeſſio illius peccati.

Aſſerit Leander, Navarrum eſſe contrarium huic Concluſioni, qui citat pro ſua opinione S. Thomam, Fagundez, Paludanum, Adrianum, & Gabrielem. Attamen ſubdit Leander:

„ Sed omnes certe citat male. Nam in
„ primis D. Thomas vel loquitur ex
„ aliorum opinione, ut ait Sylveſter,
„ vel ad ſummum aſſerit, impedire
„ communionem ex congruitate tan-
„ tum, aut ſub peccato veniali. Palud.
„ vero oppoſitum docet in 4. diſt. 9.
„ quæſt. 4. concl. 2. ut notat Sylveſter
„ *verb. Euch. 3. quæſt. 10. num.* 10. & Na-
„ varr. *cap. 21. num. 51. cit. in poſteriore*
„ *editione.* Gabriel etiam, & Adrianus
„ contrarium expreſſe affirmant, ut in-
„ fra conſtabit, & notat Coriol. 1. part.
„ ſect. 3. art. 3. num. 11. pag. 353. Unde
„ longe probabilius, imo omnino cer-
„ tum reſpondeo: non eſſe peccatum
„ mortale, quia confeſſio de peccato
„ commiſſo aufert omnem indecen-
„ tiam, ob quam quis a ſuſceptione
„ Euchariſtiæ impediri poſſet, ut clare
„ conſtat ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 7.
„ ſic docent D. Thom. *3. part. quæſt.* 80.
„ *art. 7 cit. ad* 1. *& ad* 4. *& opuſc.* 65. §.
„ *de Euchar.* Adrian. quæſt. 7. (non 4. ut
„ citat Fagundez) *de Euchariſtia, verſu*
„ *Ad tertium principale, fol. mihi* 77.
„ Grabriel lect. 8. in Can. lit. O. Cujus
„ expreſſa verba refert Sanctius *diſp.* 23.
„ *num.* 30. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 55. *num.* 1.
„ Suarez diſp. 68. ſect. 2. non 5. ut inve-
„ nies citatum apud Machad. *infra*]
„ Filliuc. *tract.* 4. *n.* 224. Victoria *n.* 61.
„ Diana *3. part. tr.* 4. *reſol.* 30. Granado
„ *tract.* 10. *de Euchariſtia diſp.* 9. *num.* 1.
„ Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 1. Philiber. *loco cit.*
„ Fagundez, & Sylveſter *locis cit.* nec
„ non meus Navarr. *cap.* 21. *num.* 51. *in*
„ *poſteriore editione*, ut notat Fagun-
„ dez, Coriolan., & Lugo (non Dia-
„ na) ſic etiam Machado *lib.* 2. *part.* 4.
„ *tract.* 8. *docum.* 6. *num.* 4. *& lib.* 4. *part.* 1.
„ *tract.* 10. *docum.* 5. qui etiam haud be-
„ ne citat D. Thomam, & Paludanum
„ pro contraria ſententia, & commu-
„ ni. „

Poſt quæ idem Leander quærit, an ſaltem ſit peccatum veniale accipere Euchariſtiam abſque aliqua juſta cauſa, poſt pollutionem mortalem, etiam confeſſione præmiſſa? Et reſpondet.

„ Affirmant Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 9.
„ *punct.* 3. *in fine.* Nuſius *quæſt.* 80. *art.* 8.
„ *concluſ.* 10. *&* 11. Joannes de Cruce
„ *part.* 2. *Summæ quæſt.* 5. *de Euchariſtia,*
„ *dub.* 3. *concl.* 2. *fol. mihi* 154. Victoria
„ *loc. cit.* Ochagavia *tract.* 2. *de Eucha-*
„ *riſtia* quæſt. 11. Bonac. *diſput.* 4. *quæſt.*
„ 6. *punct.* 2. *nu.* 4. Granad. *tract.* 8. *diſp.* 9.
„ *n.* 8.

„ *n*.8. & Lugo *diſp*. 15. *num*.4. *pag*.469.
„ oppoſitam ſententiam eſſe ſingula-
„ rem,& falſam. Diana 5.*part*. *tract*.13.
„ *reſol*:65. Sed probabilius reſpondeo ;
„ adhuc non eſſe veniale peccatum ob
„ rationem nuper ex Trident. tradi-
„ tam . Sic Sancius *in ſelectis diſput*. 23.
„ *num*.30. , & apud illum D. Thom. &
„ Gabriel locis citat. Azor.lib.10.c.30.
„ num. 14. Navarr. Palud. & Sylveſt.
„ locis cit. Ægid. *quæſt*.80. *art*.7. *n*.42.
„ *verſ*. *Secundo poteſt* . Suar. diſput. 66.
„ ſect.8. Unde male citatur a Bonacina
„ pro opooſita ſententia Filliuc. *tract*.4
„ *num*. 224. Lazarius , & Chamerota
„ apud Bonacinam , Hurtado *diſp*.9. *de*
„ *Eucbariſt*. *diff*.13. *in fine*, & alii. Non
„ ergo bene dixit Lugo , hanc ſenten-
„ tiam tot graviſſimis Doctoribus ful-
„ citam , eſſe ſingularem , & falſam .
„ Lege , me citato , Dianam part. 10.
„ tract.16. reſol.33. & Dicaſtill. tom. 1.
„ tract.8. dubit. 14. num.245. „

DISSERTATIO CCCCXXIII.

De Subjecto Euchariſtiæ . An ſit miniſtranda Euchariſtia Coniugatis , qui coniugalem copulam præcedenti nocte habuerunt ? An ſit danda mulieribus patientibus ſanguinis fluxum , vel tempore menſtrui, aut partus ? An poſſint eam petere , & ſuſcipere Coniugati , qui coniugalem copulam voluptatis cauſſa exercuerunt ?

PRo I. Diſſertationis parte in plures Claſſes dividuntur Theologi ; Primo enim ſunt , qui affirmant eſſe peccatum , & mortale , ut videre eſt apud Machadum in 4. diſt.9. qu.3. Secundo ſunt alii , qui ſolum volunt eſſe veniale, niſi ſit cauſſa aliqua, quæ ad communicandum obliget . Et hujus ſententiæ ſunt Sanchez de Matrimonio diſp.13. num. 1. & 7. Henriq. lib.8. cap.51. num. 3. Emmanuel de verb. Euchariſtia num. 21. Card. de Lugo diſp. 15. num. 14. Philibertus tract.3. de Miſſa cap. 2. num. 16. qui dicit eſſe omnium ſententiam. Tertio ſunt , qui aſſerunt nullum eſſe peccatum , nec quidem veniale ; & hi ſunt Leander a SS. Sacramento tract. 7. diſp.6.quæſt.4. qui ſequitur Angelum, Navarr. , Sanc., Ægid., Hurtad., Victor , qui dicit , accedere ad Euchariſtiam poſt legitimum concubitum , nullum eſſe peccatum . Quarto eſt Mechado , qui loco cit. hos omnes omnes opinandi modos refert,& nullum expreſſe ſequitur ; ut apud Leandrum loco cit. , unde patet non dixiſſe verum Philibertum , qui dixit ſententiam ſuam eſſe ſententiam omnium Theologorum , qui peccatum veniale volunt committi in caſu , de quo loquimur .

Dicimus I. nullum eſſe peccatum , nec quidem veniale , accedere ad Euchariſtiam poſt conjugalem copulam nocte præcedente habitam .

I. probatur Concluſio . Ubi nullum eſt præceptum prohibens , nulla eſt culpa ; ſed in caſu , de quo loquimur , nullum eſt præceptum prohibens : ergo nulla eſt culpa . Major patet ; quia culpa ſupponit præceptum , & ipſa præceptio præcedit tranſgreſſionem,

Digitized by Google

nem, ſive ſit gravis, quæ facit culpam gravem, ſive levis, quæ facit culpam levem. Minor etiam patet, quia nullum præceptum ab Adverſariis adducitur, quo contrarium probetur.

II. probatur. Si accedere ad Euchariſtiam poſt conjugalem copulam habitam, nullam continet irreverentiam, quæ Euchariſtiæ fiet, nullum erit peccatum, ne quidem veniale; ſed accedere modo dicto ad Euchariſtiam nullam continet irreverentiam: ergo nullum continet peccatum, ne quidem veniale. Major eſt certa; quia iu hac irreverentia, quam fingunt, ut plurimum fundantur Adverſarii. Minor etiam eſt manifeſta; qnia ubi actus eſt licitus, nulla eſt irreverentia; copula autem conjugalis eſt actus licitus, immo aliquando meritorius, ſi cum debito modo ac fine fiat, ut ſupponimus.

Obſtant I. Eſt conſulendum Coniugatis ut ipſo die vel nocte habitæ copulæ Euchariſtiam non recipiant: ergo ſignum eſt quod recipere aliquam contineat irreverentiam. II. S. Gregorius Magnus in reſponſione decima ad interrogationes S. Auguſtini, Anglorum Apoſtoli, quæ refertur in capite *vir cum propria*; 33. quæſt. 4. dicit: *Si quis ſua Conjuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolum liberorum creandorum gratia utitur, deſumendo Corporis Dominici ſanguiniſque myſteria, ſuo eſt relinquendus judicio; quia a nobis non debet prohiberi accipere*: ubi Gloſſa verb. *prohiberi* ſubdit; ideſt *ſuaderi*; & cum hac limitatione loquitur etiam Sanchez: ergo ſupponitur peccatum aliquod, ſaltem veniale, ſi contrarium fiat. III. Non licet Conjugatis petere conjugale debitum ipſa die communionis: ergo ſi petant & exerceant, ſaltem venialiter peccant. IV. Ratione copulæ, etiam ſi ſit conjugalis, frigeſcit devotio, quæ debet eſſe ardens & fervida, quando ad Sacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiendum acceditur; ſed hoc ipſum continet imperfectionem & defectum, qui ſatis ſunt ut conſtituant culpam venialem: ergo ſemper culpa venialis intervenit.

Reſpondemus ad I. verbis Leandri cit. loco quæſt. 5. „ Affirmant Angel.
„ Navarr. Victoria, & alii apud San-
„ cium *loc. citat. nu.* 12. Affirmat etiam
„ Diana *loc. cit.* ſic dicens: Eſſe conju-
„ gibus conſulendum poſt habitam co-
„ pulam nocte ſaltem antecedenti non
„ recipere Euchariſtiam; docent 20.
„ DD. quos citat, & ſequitur Sanchez
„ *de Matrimonio tom. 2. lib. 9. diſput.* 13.
„ *num.* 4. *&* 5. quibus addo Salazar. *in*
„ *tract. de frequenti communione cap.* 9.
„ §. 1. *& ſequenti*. Sic Diana, qui ta-
„ men omnino fallitur in hoc, quod
„ dicit, ſuam videlicet ſententiam te-
„ nere 20. DD., quos citat, & ſequitur
„ Sanchez, cum authorem nullum ex-
„ preſſe citet: ſolum namque *num.* 4.
„ dicit, ſuam concluſionem ab omni-
„ bus admiſſam. Verum eſt, quod *n.* 5.
„ refert pluſquam 20. DD, ſed eorum
„ major pars potius favet ſententiæ
„ oppoſitæ, ut ſtatim videbimus. Sed
„ æque probabiliter reſpondeo dicen-
„ dum, quod licet conſulendum ſit
„ Conjugatis, ut nocte præcedentem
„ Communionem a copula abſtineant
„ (ut in hoc omnes DD. conveniunt)
„ dato tamen quod non abſtinuerint,
„ non eſt conſulendum illis, quod non
„ communicent, ſi alia non adſit cau-
„ ſa. Quia ſuſcipere Euchariſtiam eo
„ die, quo habita eſt copula, nullum
„ eſt peccatum, ut *quæſt.* 4. eſt habi-
„ tum: ergo. Sic Sancius *diſp.* 23. *per*
„ *totam*, Medina, & Marilla apud ip-
„ ſum. „

Ad II. dicitur, quod verba Gregorii *non debet prohiberi*, & verba Gloſſæ *non debet diſſuaderi*; nullam includunt culpam, ſed potius excludunt: unde nihil probant contra Concluſionem, quam nos propugnamus.

Ad III. Idem Leander quæſt. 6. quam ſic proponit, an liceat Conjugatis ipſa die communionis petere conjugale debitum? Hanc exhibet reſponſionem: „ Negant Angel. *verb. Eu-*
„ *char.* 3. *num.* 44. Sylveſter *verb. Euchar.*
„ 3. *quæſt.* 11. *num.* 13. Vivald. *de Ma-*
„ *trimon.* 263. *mihi* §. *ult. num.* 13. Beja
„ *caſu* 8. & alii apud Sanchez *loc. citat.*
„ *num.* 16. Quia putant eſſe culpam ve-
„ nialem ea die petere: Sed probabi-
„ lius reſpondeo: Licere (licet non ita
„ deceat) non ſolum reddere (in quo
„ omnes conveniunt) verum & pete-
„ re, quia nulla eſt prohibitio, nulla-
„ ve indecentia, quæ culpam conſti-
„ tuat. Ita Navarr. *cap.* 21. *num.* 51. Vi-
„ ctoria *quæſt.* 81. *de Euchar.* Tabiena
„ *verb. Communicare*, *quæſt.* 37. §. 42.

„ quos

,, quos citat, & ſequitur Sanchez *loc.*
,, *cit. num.* 17. Philibertus *tract.* 3. *de*
,, *Sacrificio Miſſæ part.* 3. *cap.*2. *in fine*,
,, Reginald. & Megalius, quos affert,
,, & ſequitur Diana *part.*3. *tractatu* 6.
,, *reſolut.*14. ,,

Ad IV. dicitur quod diſtingui debent peccatum mortale, peccatum veniale, & imperfectio ſeu defectus; quanvis igitur dicatur, quod in caſu, de quo agitur, ſit aliqua imperfectio ſeu defectus, nullum tamen eſt peccatum, nec mortale, nec veniale, ut ſatis uſque modo probavimus. Imperfectio autem hoc importat, quod major eſſet perfectio ſi debitum conjugale nec peteretur, nec exerceretur, in nocte præcedente communionis diem, non per hoc tamen evincitur, quod eſſet imperfectio poſitiva, quæ induceret veniale.

Pro II. Diſſertationis parte, ſic caſum proponit cit. Leander quæſt.7. ,, *An*
,, *mulieri patienti fluxum ſanguinis* (*aut*
,, *tempore menſtrui, vel partus*) *conſu-*
,, *lendum ſit, ut ab Eucharistia abſtineat?*
,, Et reſpondet: Affirmat Suarez *diſp.*
,, 68. *ſect.* 2. & Granados *tract.* 10. *de*
,, *Euchariſt. diſp.*9. *num.* 13., quia exi-
,, ſtimant eſſe veniale (ſi alia cauſa non
,, urgeat) eo tempore ad Euchariſtiam
,, accedere. Sed probabilius reſpondeo:
,, etiam cauſa non urgente, non eſſe ei
,, conſulendum, ut ab Euchariſtia ab-
,, ſtineat, quia in illa ſua paſſione nul-
,, lum reperitur peccatum, ut fatetur
,, Hurtado *loc. citatis*. Sic Lugo *de Eu-*
,, *chariſtia diſp.* 15. *ſeſſ. num.* 15. *in fine*.
,, Et debent ſic ſentire omnes DD. *qu.* 5
,, pro noſtra ſententia *citati*. Et Hen-
,, riquez *lib.*8. *de Euchariſt. cap.*39. *n.*1.
,, Dicaſtillo *tom.*1. *tract.*8. *diſp.* 9. *dubit.*
,, 14. *num.*245. ,,

Inſuper Hennus tom.2. tract. de Euchariſt. diſput.8. quæſt.3. art.4. hæc ſcribit: ,, Fluxus ſanguinis, lepra, mu-
,, lierum menſtrua, & ſimilia, quæ ſine
,, culpa patientis, eveniunt, non ex-
,, cludunt ab Euchariſtiæ convivio. Ra-
,, tio eſt; quia tales corporis defectus
,, non impediunt per ſe animi devotio-
,, nem, potiuſque merentur commiſe-
,, rationem, quam punitionem. Dein-
,, de ſi Chriſtus invitavit ad convivium
,, nuptiale cœcos, debiles, & claudos,
,, cur ab Euchariſtico excluderemus
,, præfatos? Mulieres quidem tempore
,, menſtrui aut puerperii, non admit-
,, tunt Græci, ſed hanc Græcorum
,, conſuetudinem non agnoſcit Eccle-
,, ſia Latina, ſaltem hoc tempore, quo
,, antiquata eſt lex contraria, de qua
,, cap.21. de Conſecrat. Diſt.2. ,,

Dicimus II. Euchariſtiam eſſe miniſtrandam mulieribus patientibus ſanguinis fluxum, & tempore etiam menſtrui, aut partus.

I. probatur Concluſio. Sanguinis fluxus eſt potius infirmitas corporis quam animi; ſed nulla corporis infirmitas, arcet hominem ab Euchariſtia, niſi ſit ab irreverentia inſeparabilis, qualis certo non eſt ſanguinis fluxus: ergo ab Euchariſtia mulierem arcere non debet.

II. probatur. Græci non admittunt ad Euchariſtiam mulieres tempore menſtrui, & tempore puerperii; Latini autem admittunt; at qui hæc diverſitas provenit, quia Græci obſervare volunt cæremonias Hæbreorum, quas nolunt obſervare Latini; quia jam ſunt abrogatæ: ergo rationabilius agunt Latini, quam Græci: ergo Latinorum exemplum, & non Græcorum, proponendum eſt ad imitationem; quod continetur cap.21. diſt.2. *de Conſecratione.*

Objiciunt I. panes propoſitionis, qui erant figura Sacramenti Euchariſtiæ, requirebant munditiam legalem: ergo multo magis requirit hanc munditiam legalem ipſa Euchariſtia; quod totum patet in Achimelecho Sacerdote, qui panem propoſitionis dare noluit Davidi, ejuſque militibus, antequam eorum munditiem noviſſet. II. Iſraelitæ debebant comedere Agnum Paſchalem accinctis renibus; ſed hoc importat munditiem corporalem, quæ debebatur Agno Paſchali, qui erat figura Sacramenti Euchariſtici: ergo hæc mundities ſemper eſt neceſſaria. III. mulier tempore menſtrui & puerperii non poteſt intrare in Eccleſiam: ergo multo minus poteſt accedere ad altare ad Euchariſtiam ſuſcipiendam.

Reſpondemus ad I. quod in illo caſu Achimelechis & Davidis erat ſermo de abſtinentia ab uxoribus, quæ potius connotat munditiem corporis, vel ſaltem utriuſque; & non erat involuntaria, ſicuti eſt in caſu, de quo loquimur, ſed voluntaria.

Ad II. eadem eſt reſponſio; & inſuper

Hen-

Hennus ſuperaddit : „ Legem Moſaicam, quæ fere tota in exterioribus „ occupabatur, varias Cæremonias, ac „ obſervantias exteriores requſiiſſe, „ quas Lex Euangelica, magis interio- „ ribus quam exterioribus regulandis „ occupata, non requirit : Unde illarum loco exigit in noſtro caſu cul- „ tum interiorem, ac animi devotionem. „

Ad III. negatur antecedens ; quia nulla eſt lex, quæ hoc prohibeat, & nulla eſt conſuetudo, quæ hoc obſervet.

Pro III. tandem Diſſertationis parte, in qua quæritur, An poſſint Euchariſtiam petere & accipere Conjugati, qui conjugalem copulam præcedenti nocte voluptatis cauſſa exercuerunt ? Ultra Leandrum, cujus verba retulimus ſupra, aſſerimus etiam verba Auguſtini Michel in ſua Theologia Canonico-Morali tom. 3. tract. 3. part. 2. de Sacram. Euchariſt. ſect. 2. art. 1. *Debitum conjugale redditum aut petitum nocte communionem præcedente ex legitimo fine, cum debito moderamine, longe magis ex ſpeciali tum militante cauſa ; quia ſe aptime ad generandam prolem parentes diſpoſitos adverterunt &c. A communione non impedit ; quam in rem adducitur Sanctus Gregorius* relatus in Can. vir. cum propria cap. 33. quæſt. 4. *eſt enim tunc actus virtutis, nullatenus peccaminoſus : Ergo non impedit : curandum tamen eſt, ut provi corporis motus, quoad fieri poteſt, ſedentur ab acceſſuro. Copula eadem nocte potius ob voluptatem, quam finem præſtitutum habita, veniale quidem peccatum non excedit, & ſic ſub mortali non ſecludit a S. Synaxi : vix tamen evaditur peccatum irreverentiæ veniale, niſi aut occurrat ſpecialis ratio tali die communicandi, veluti Indulgentiæ plenariæ; feſtum ſingularis patroni &c. Aut ſaltem animus ſtudioſe recolligatur, & occurratur evagationibus ex delectatione libidinoſa oriri ſolitis. Licet vero conſultum ſit, ut conjux altero die communicatura de hoc moneat conjugem petentem debitum, ſi tamen is urgeat, omnino reddendum eſt, cum ex juſtitia debeatur, cujus obligatio longe prævalet arbitrariæ divotioni: & caveant mulieres, ne propter frequentiores communiones, aut alias devotiunculas æquo ſæpius deprecando, aut detrectando debitum conjiciant maritum in periculum pollutionis, aut omnino adulterii, ut non rara experientia comprobavit.*

Dicimus III. actum conjugalem, etiam ob voluptatem exercitum, non impedire euchariſticam communionem.

I. Probatur. Voluptas in actu conjugali, ſi non ſit principaliter intenta, nullum inducit peccatum : ergo nullum inducit impedimentum ad Euchariſtiam percipiendam. Antecedens eſt certum ; quia in eo caſu nec eſt finis perverſio, nec modi indecentia, ut ſupponitur ; conſequentia autem ſequitur.

II. probatur. Si aliquod eſſet impedimentum, vel eſſet ratione corporis, vel eſſet ratione animi; ſed nullum ex his capitibus: ergo nullum eſt proſus impedimentum. Probatur minor. Non ratione corporis ; quia aliter pollutio involuntaria etiam eſſet impedimentum, cujus nos contrarium probavimus : non ratione animi; quia quum nullam inducat culpam in terminis, in quibus loquimur, nullum etiam inducit impedimentum.

Arguunt I. Deus in perſona Angeli dixit Iſraelitis Exod. 19. *extote parati in diem tertium & ne appropinquetis uxoribus veſtris*: ergo commixtio cum uxoribus erat prohibita tempore illo, de quo loquebatur. II. Apoſtolus I. ad Corinth. cap. 7. vult ut Conjuges ab actu conjugali abſtineant, ad hoc ut vacent orationi : ergo multo magis ad hoc ut Chriſti corpori communicent. III. Capite *Sciatis* 33. *quæſt.* 4. habetur : *Quicumque uxori debitum reddit, vacare non poteſt orationi nec de carnibus Agni comedere.*

Reſpondemus ad I. non valere argumentum ab obſervantiis in Lege Moſaica ad illas, quæ ſunt in Lege Euangelica, propter diſcrimina, quæ in ante dictis nuper retulimus.

Ad II. dicitur, illud Apoſtoli eſſe conſilium & non præceptum ; ut dicit Hennus ſub his verbis : „ Non enim „ dat ibi præceptum, ſed conſilium : „ Nolite fraudare invicem, inquit, niſi „ forte ex conſenſu ad tempus, ut va- „ cetis orationi, ubi priora quidem „ verba important præceptum, non „ tamen poſteriora, ut per ſe patet. „ Nec contrarium docet Hieronymus „ epiſt. 1. ubi licet videatur oppoſitæ „ ſententiæ favere, ſatis tamen oſten- „ dit, ſe nihil decidere ; cum dicat ibi-

„ dem loquens de conjugibus : *Scio Romæ hanc eſſe conſuetudinem , ut fideles ſemper Chriſti* Corpus *accipiant : quod nec reprebendo , nec probo .* „

Ad III. idem Hennus adducit Gloſſam, ad citatum caput dicentem , vel ibi eſſe conſilium , vel mentionem fieri de redditione libidinoſa , quæ poſt ſe relinquit mentis evagationem ; Attamen nos dicimus, quod argumentum ſi probaret , nimis probaret ; ac proinde nihil probat . Verba enim ſunt de redditione debiti , de qua nemo dubitavit, nec modo eſt ſermo ; loquimur nanque tantum de petitione , & exercitio voluptatis cauſa .

DISSERTATIO CCCCXXIV.

De ſubjecto Euchariſtiæ . An in ſuſcipientibus Euchariſtiam neceſſario ſtatus gratiæ requiratur ? An & quomodo peccet qui Conſcientia peccati ad Euchariſtiam percipiendam accedit ? An præceptum præmittendi Confeſſionem ſit mere humanum ?

PRimo loco , loquendo de erroribus contra catholicam veritatem , quam in præſenti Diſſertatione propugnamus , & de ipſorum defenſoribus , ponimus quoſdam Berengarii diſcipulos , qui, teſte Guitmundo, Archiepiſcopo Averſano lib. 1. de Euchariſtia, in eo errore verſati ſunt, ut putarent Chriſti Domini corpus a pravis hominibus nequaquam manducari poſſe ; ſed indignis ad communionem accedentibus , carnem Domini . & ſanguinem iterum reverti in panis & vini ſubſtantiam, in quas prius converſa eſſe non denegabant . Sic apud Fraſſen, qui hæc ſcribit , teſtatur Algerus in Prologo de Euchariſtia , ubi varios recenſens Berengariorum errores , addit : *Alii vero mutari quidem in carnem Chriſti dicunt , ſed malis meritis ſumentium non permanere carnem Chriſti , ſed iterum reverti in purum Sacramentum panis & vini .* Ad quæ citatus Fraſſen hæc ſuperaddit : „ Imo nonnulli eorum ita deſipiebant , ut aſſererent partem panis & vini converti quidem in corpus , & ſanguinem Chriſti propter digne ſuſcepturos ; partem vero immutatam permanere propter indignos , quibus hæc pars , recedente corpore & ſanguine Chriſti , erat tradenda , ut docet idem Guitmundus circa finem libri tertii . „

Secundo , Lutherus voluit , non requiri ad dignam præparationem communionis , ut quis non ſit ſibi conſcius peccati mortalis ; immo quo plurium & majorum ſibi conſcius eſt , eo eſſe aptiorem ad Euchariſtiam . Inſuper etiam dixit , ad præparationem Euchariſtiæ non requiri, ut quis per confeſſionem , & pœnitentiam a peccatis juſtificetur , ſed ſatis eſſe fidem , qua certo credat ſibi in eo Sacramento omnia peccata eſſe remittenda . Sic apud Bellarminum de Sacramento Euchariſtiæ lib. 4. cap. 17.

Tertio , Kemnitius voluit Euchariſtiam accipi ad remiſſionem mortalium peccatorum : ex quo ſequitur , quod ante Euchariſtiæ ſuſceptionem non ſit neceſſaria abſolutio a peccatis .

Quarto , Calvinus lib. 4. inſtitutionum cap. 17. §. 41. reprehendit Catholicos ,

Digitized by Google

cos , quod requirant ad dignam præ-
parationem ad ſuſcipiendam Euaha-
riſtiam ut homo ſit in ſtatu gratiæ .
Refert , citatus Bellarminus eodem
loco .

Dicimus I. in Suſcipientibus Euchariſtiã
neceſſario requiri ſtatum gratiæ .

I. probatur ex Scripturis . Levit. 22.
*Omnis homo , qui acceſſerit ad ea , quæ
conſecrata ſunt a filiis Iſrael Domino ,
in quo eſt immunditia , peribit coram
Domino* : per quæ verba ſi Deus tam
acriter punit qui cum immunditia
peccati vaſa conſecrata tangit, quan-
to magis illum , qui ſacrum Chriſti
corpus ſuſcipit ? Apoſtolus ad Hebr.
10. *Si irritam quis faciens Legem Moyſi,
ſine ulla miſeratione duobus, aut tribus,
teſtibus moritur ; quanto magis putatis
deteriora mereri ſupplicia , qui Filium
Dei conculcaverit , & Sanguinem Te-
ſtamenti pollutum duxerit , in quo ſan-
ctificatus eſt , & ſpiritui gratiæ contu-
meliam fecerit ?* Quæ verba citatus
Fraſſen ſic explicat : „ Qui autem
„ indigne corpus & ſanguinem uſurpat,
„ revera Dei filium conculcat , & pol-
„ lutum ducit ; quippe conſcientiæ ſor-
„ dibus illum , quantum in ſe eſt , con-
„ ſpurcat . I. Ad Corinth. 11. *Probet
ſeipſum homo , & ſic de pane illo edat .
Qui enim manducat & bibit indigne ,
judicium ſibi manducat, & bibit*. Hunc
locum male interpretantur Hæretici
volentes,probationẽ referri ad fidem;
ſcilicet communicantes debere pro-
bari num fidem habeant . Sed per
hæc verba impugnantur a Bellarmi-
no : „ Sed longe aberrant a ſcopo
„ B. Pauli . Si quidem Apoſtolus non
„ reprehendit Corinthios , quod nihil
„ crederent , aut quod tantum hiſtori-
„ cam fidem haberent , aut quod non
„ ſatis fiderent promiſſis Dei , aut de-
„ nique quod non haberent propoſi-
„ tum vitæ mutandæ: nihil enim horum
„ in toto illo capite inveniri poterit.
„ Sed reprehendit Corinthios , quod
„ quidam ex eis ditiores adferrent in
„ Eccleſiam ſumptuoſam cœnam,quam
„ ſumerent poſt communionem myſte-
„ riorum , & eam ſeorſim ab aliis , ma-
„ xime pauperibus , abſumerent : in
„ quo multis modis peccabant . Nam
„ & Chriſti corpus injuria afficiebant ,
„ dum cum illo miſcerent alios cibos ,
„ ut notat Auguſtinus epiſt. 118. cap. 3.
„ & proximum offendebant , & Eccle-
„ ſiam ipſam ſcandalizabant , dum ipſi
„ laute convivarentur ; pauperibus vi-
„ dentibus , & eſurientibus : & denique
„ peccabant intemperantiæ , & crapu-
„ læ vitio . Id patet ex verbis Apoſtoli,
„ qui hæc ſola vitia reprehendit : *Alius,
„ inquit , eſurit , alius ebrius eſt ; &,
„ Numquid domos non habetis ad mandu-
„ candum , & bibendum ? Aut Eccleſiam
„ Dei contemnitis, & confunditis eos, qui
„ non habent ?* Et in fine concludit :
„ *Itaque, fratres mei, cum convenitis , in-
„ vicem expectate ; ſi quis eſurit , domi
„ manducet, ut non in judicium decidatis.*
„ Cum ergo B. Paulus ſolum peccata
„ quædam circa mores reprehenderit
„ in Corinthiis , cum addit ; *Probet ſe-
„ ipſum homo , & ſic de pane illo edat* :
„ nihil aliud monere cenſendus eſt, niſi
„ ut quiſque videat , an habeat con-
„ ſcientiam ejuſmodi, vel aliorum pec-
„ catorum : qui enim cum conſcientia
„ peccati accedit , judicium ſibi man-
„ ducat , & bibit . „

II. probatur ex Figuris tam veteris, quã
novi Teſtamenti . Et quidem in ve-
teri Teſtamento Agnus Paſchalis,qui
erat figura Euchariſtiæ , non poterat
comedi,niſi ab hominibus purificatis
& mundis, ut legitur Num. 9. II. Pa-
ralipom. 30. Inſuper panes propoſi-
tionis, altera figura , edi non poterat,
niſi a mundis,ut legitur I. Regum 21.
Tandem qui erat aliqua immunditia
pollutus , & edebat de carne ſacrifi-
ciorum, anima ejus peribat de medio
populo , ut habetur Levitici 22. Ul-
terius in novo teſtamento Chriſtus
Dominus lavavit pedes diſcipulorum,
antequam eis Euchariſtiam daret .
Joann. 13. Etiam dicitur Matth. 22.
quod ſeveriſſime punitus fuit , qui ad
regium Convivium ſine veſte nuptia-
li acceſſit . Et Luc. 15. filius prodi-
gus,antequam admitteretur ad come-
dendum vitulum ſaginatum , fuit
prius Patri reconciliatus,& veſtimen-
tis, & annulo ornatus .

III. probatur ex Traditione , quæ con-
ſiſtit in Patrum conſenſu,& in Eccle-
ſiæ uſu . In Liturgiis Græcorum cla-
mat Diaconus : *Sancta Sanctis* ; & per
hæc verba arcentur non ſolum Cate-
chumeni , ut explicat Kemnitius, ſed
omnes Peccatores , ut exponit Chry-
ſoſtomus hom. 61. ad populum An-
tiochenum . Juſtinus in Apolog. 2.
prope finem, inquit : *Porro alimentum*

hec apud nos appellatur Eucbariſtia, quod nulli alii participare licitum eſt, quam veram eſſe doctrinam noſtram credenti, & lavacro propter remiſſionem peccatorum, & regenerationem abluto, & ita, ut Chriſtus tradidit, viventi. Cyprianus lib. 3 epiſt. 14. reprehendit illos, qui peccatores nondum abſolutos ad Euchariſtiam admittebant, dicens, *Nondum pœnitentia acta, nondum exomologeſi, nondum manu eis ab Epiſcopo, & Clero impoſita, Euchariſtia illis datur, cum ſcriptum ſit: Qui ederit panem, aut biberit Calicem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini.* Baſilius lib. 2. de Baptiſm. cap. 3, cui titulum prefixit: *An tutum ſit, ſi quis non repurgatus ab omni inquinamento carnis, & ſpiritus, edat corpus Domini?* Ambroſius lib. 6. in Lucam cap. 37. *Ubique myſterii ordo ſervatur, ut prius per remiſſionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur; poſtea alimonia menſa celeſtis exuberet.* Hieronymus hom. 3. in epiſt. ad Epheſ. *Cum tali puritate accede ſemper, ſine hac ne præſumas unquam. Regem utique non audeas oſculari, ſiquidem os tuum olet graviter, & Regem Cælorum impudens oſcularis anima tua vitiis olente &c.* Auguſtinus tract. 36. in Joannem, *Innocentiam ad altare portate.*

IV. probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius I. in epiſt. 1. Decretali; *Cæterum de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus atque lacrymos corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem.* Leo Magnus Papa I. epiſt. 91. ad Theodorum Epiſcopum: *Mediator Dei, & hominum homo, Chriſtus Jeſus, hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos ad Communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*

V. probatur ex Conciliis. Concilium Ancyranum ait: *Placuit eos inter Audientes uno anno conſtitui, tribus autem aliis annis agere pœnitentiam, tertio autem anno reconciliari Sacramentis.* Item in Canone hæc quoque leguntur: *Biennio maneant in pœnitentia, tertio vero anno communicent, ſed ſine oblatione. In quarto vero anno perfectionem ſuam recipiant.* Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 7. *Communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum, Probet ſeipſum homo &c. Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione, ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat; quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incumbuerit celebrare, hac ſancta Synodus perpetuo obſervandum eſſe decernit.* Et in can. 11. *Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum, anathema ſit.* Denique Catechiſmus Romanus de Euchariſtia num. 59. hæc docet. „ Primam illam præparationem fideles adhibeant, ut diſcernant menſam a menſa, hanc ab aliis profanis, cæleſtem hunc panem a communi. Atque hoc fit, cum certo credimus præſens eſſe verum corpus, & ſanguinem Domini, quem in cœlo Angeli adorant, ad cujus nutum columnæ cæli contremiſcunt, & pavent, cujus gloria plenum eſt cœlum, & terra. Hoc nimirum eſt judicare corpus Domini, quod Apoſtolus admonuit: cujus tamen myſterii magnitudinem venerari potius oportet, quam diſputationibus ejus veritatem curioſius perquirere. Altera vero præparatio maxime neceſſaria eſt, ut unuſquiſque a ſeipſo quærat, num pacem cum aliis habeat, num proximos vere atque ex animo diligat. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adverſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Deinde conſcientiam noſtram ſcrutari diligenter debemus, ne forte exitiali aliquo peccato contaminati ſimus, cujus pœnitere neceſſe ſit, ut prius Contritionis & Confeſſionis medicamento illud eluatur. Definitum eſt enim a ſancta Tridentina Synodo, nemini licere, quem mortalis peccati conſcientia ſtimulet, ſi Sacerdoti facultas data ſit, antequam ſe ſacramentali Confeſſione purgarit, quantumvis ſibi contritus eſſe videatur, ſacram Eu-

„ cha-

„ chariſtiam accipere. Præterea taciti „ cum animis noſtris cogitemus quibus „ divinum hoc beneficium a Domino „ tribuatur: quare illud Centurionis, „ de quo idem ipſe Salvator teſtatus eſt, „ ſe non inveniſſe tantã fidem in Iſrael, „ ex animo dicendum eſt: Domine, „ non ſum dignus, ut intres ſub tectum „ meum. „

VI. probatur Rationibus. I. Euchariſtia habet diverſum finem, ab eo, quem habet Baptiſmus, & Pœnitentia; ſed Baptiſmus & Pœnitentia habent pro fine remiſſionem peccati, ſive originalis ſive actualis: ergo Euchariſtia habens alium finem remiſſionem peccati debet ſupponere, habitam ſcilicet vel per Baptiſmum, vel per Pœnitentiam. II Euchariſtia dabatur Neophitis immediate poſt Baptiſmum; ut legitur apud Ambroſium in lib. de iis, qui initiantur myſteriis, & apud Cyrillum Hieroſolymitanum in Cathechеſibus myſtagogicis: ergo Euchariſtia non inveniebat peccata, quæ tolleret, ſed ea ſupponebat ablata per Baptiſmum. III. Eccleſia conſuevit arcere a communione Catechumenos; hoc eſt illos qui pænitentiam agebant, ſed nondum eam compleverant; ut patet ex Concil. Nicæno I. can. 11. & 12. & ex Ancyrano cit. can. 4. 15. 16. 7. ergo poſcebat ſtatum gratiæ in iis, qui Euchariſtiam ſuſcipere volebant. IV. Heterodoxi, qui contrariam ſuſtinent doctrinam ante cõmunionem requirunt ſaltem fidem, quæ per Lutheranos ſola juſtificat: ergo, ſupponunt juſtificationem, & differunt tantum a nobis, quod illi credunt ſufficere ſolam juſtificationem per fidem, nos vero volumus etiam requiri juſtificationem per pænitentiæ Sacramentum, vel in re, vel in voto.

Arguunt I. Chriſtus dixit: *non veni vocare juſtos, ſed peccatores*: ergo vocans homines ad Euchariſtiam, vocat peccatores, & non exigit ut ſint juſti. II. Si qui accedunt ad Euchariſtiam mundi eſſe deberent, nullus accedere poſſet ad eam, quia nullus eſt qui vere credere ſe poſſit mundum, & hoc eo magis quia nemo mundus a ſorde. III. per Sacramentum Euchariſtiæ datur remiſſio peccatorum; dicitur enim Lucæ 22. *Hic eſt ſanguis, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: ergo non eſt neceſſe ut peccatorum remiſſio ad Euchariſtiæ Communionem præmittatur. IV. continentur preces in Liturgiis, quibus oratur Deus pro peccatorum remiſſione: ergo per Euchariſtiam obtinetur. V. Apoſtolus nullã facit mentionem confeſſionis, ſed tantum probationis; dicit enim: *probet ſeipſum ante quam &c.* ergo non eſt neceſſaria confeſſio. VI. Chriſoſtomus homil. 28. I. ad Corinth. docet: *Non præcipit ut alter ab altero probetur, ſed ipſe ſine traductione faciens judicium, & ſine teſte redargutiones.* Et S. Auguſtinus ſerm. 252. de tempore: *Unuſquiſque conſideret conſcientiam, & quando ſe aliquo crimine vulneratum eſſe cognoverit; prius orationibus, jejuniis, & eleemoſynis ſtudeat mundare conſcientiam, & ſic Euchariſtiam præſumat accipere.*

Reſpondemus ad I. Chriſtum vocare peccatores ad ſe quando primum vocat per pœnitentiam; igitur loquitur de prima vocatione ad fidem & pœnitentiam, non vero de invitatione ad Euchariſtiam. Vocat etiam infideles ad ſe, & tamen nemo dixit quod non dandus iiſdem Baptiſmus antequam Euchariſtia donentur.

Ad II. dicitur, quod non requirit Deus, ut qui ad Euchariſtiam accedit certus ſit ſe non habere peccata, ſed ſolum ut probet ſeipſum & faciat quod in ſe eſt ut peccatum purgetur; quod jubet Apoſtolus I. ad Corinth. 11. Proinde Bellarminus hæc ſubdit ex S. Thoma. „ Quare beatus Thomas 3. part. quæſt. „ 79. art. 3. docet eum, qui forte habet „ peccatum mortale, ſed non habet affectum, neque conſcientiam, quia „ poſt diligens examen non ei occurrit, „ & ſi occurreret, ſine dubio daret operam, ut per Sacramentum expiaretur: „ & dolorem habet omnium peccatorum ſuorum, licet non ſit is dolor „ perfecta contritio; eum, in quam, „ dicit S. Thomas non indigne, nec „ inutiliter accedere, immo plane utiliter. Quia etſi hoc Sacramentum „ non ſit inſtitutum ad peccata mortalia remittenda, tamen gratiam confert gratum facientem, & conſequenter delet etiam peccata mortalia, ſi „ quæ inveniat in eo, qui non indigne „ accedit; gratia enim cum peccato ſimul manere nullo modo poteſt. „

Ad

Ad III. dicitur ex eodem Bellarmino, quod verba illa: *Qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: non ſignificant, bibi ſanguinem in remiſſionem peccatorum, ſed effuſum fuiſſe in remiſſionem peccatorum; & hoc per Euchariſtiam repreſentari.

Ad IV. cum eodem dicitur: „Quod mul-
„ tis de cauſis oratur, ut Sacramenti
„ perceptio ſit in remiſſionem peccato-
„ rum, Primo, quia prodeſt ad delen-
„ da peccata mortalia, quorum non
„ habemus conſcientiam, ut ſupra di-
„ ximus. Secundo, quia prodeſt ad tol-
„ lendam pœnam, quæ remanet luen-
„ da etiam poſt culpam dimiſſam: unde
„ etiam pro peccatis defunctorum ora-
„ mus in Miſſa. Tertio, quia prodeſt
„ ad delenda peccata venialia, & quo-
„ tidiana, quæ charitatem, & vitam
„ animæ non extinguunt.„

Ad V. Apoſtolus per illam probationem intelligit examen, per quod quilibet ſibi debet eſſe judex, qui diſcernat opera ſua, & diligenter inquirat, utrum ſit dignus accedere ad Euchariſtiam abſque ulteriori probatione: an vero conſcius ſit alicujus peccati mortalis, quod eluere debeat per pœnitentiam, ad quam neceſſaria eſt confeſſio; ut ait Fraſſen.

Ad VI. idem Chryſoſtomus ſibi ipſi reſpondet hom. 30. in Geneſ. ubi agit de præparatione facienda in Hebdomada ſancta ad celebrandum digne Paſcha, & dicit: *Nunc maxime & jejunii curſus intendendus eſt, & magis continuendæ ſunt preces, faciendaque diligens, & pura Confeſſio peccatorum, ut talibus ornati virtutibus, ubi in diem dominicum venerimus, Domini libertate fruamur*. De Auguſtino vero idem Fraſſen ſubdit: „ Hinc fortaſſe S. Augu-
„ ſtinus, in objectione laudatus, non
„ meminit Pœnitentiæ & Confeſſionis,
„ tanquam diſpoſitionis neceſſario præ-
„ requiſitæ in peccatore ad dignam
„ communionem; quia omnibus com-
„ pertum erat, & evidens ex continua
„ Eccleſiæ praxi.„

Pro II. Diſſertationis quæſito, in quo continetur: An, & quomodo peccet, qui cum conſcientia peccati ad Euchariſtiam percipiendam accedit? Leander a SS. Sacramento affert Vaſquez, qui diſp. 207. cap. 1. num. 3. affirmat dari poſſe caſum, in quo alicui ſit licitum ſumere Euchariſtiam cum conſcientia peccatis mortalis: Verba Vaſquez ſunt: *Si quis in altari recordetur alicujus peccati commiſſi poſt confeſſionem, cujus illuc uſque nullam, neque in univerſum habuiſſet contritionem, quia fortaſſis nunquam putavit eſſe mortale; tunc autem jam videt, vel vehementer dubitat, eſſe mortale, ita poſſet temporis anguſtiis arctari, aliiſque neceſſariis ipſius ſacrificii diſtrahi (quamquam raro id accidere poteſt) ut niſi ab eo ceſſaret, nullo modo ad perfectam contritionem excitari poſſet; ac proinde tunc ad Sacramentum in peccato mortali accederet, ad novum peccatum mortale ipſi non imputaretur, quia hoc præceptum non obligat cum tanto diſpendio, ut debeat homo coram toto populo a ſacrificio, cum nota ſui honoris ceſſare, potius quam ad Sacramentum cum illo peccato accedere*. Joannes de Lugo diſp. 14. num. 3. pag. 441. ſequitur ſententiam Vaſquesii, quam pariter tenet Hurtadus diſp. 9. de Euchariſtia diff. 1. verba autem de Lugo ſic recitat Leander cit. „ Et
„ addit conſequenter, & a fortiori idem
„ dicendum, quando in ſubita Hæreti-
„ corum, vel Paganorum irruptione,
„ periculum eſſet graviſſimæ irreveren-
„ tiæ Euchariſtiæ inferendæ, & Catho-
„ licus in peccato exiſtens non poſſet
„ præ temporis anguſtiis diſponere ſe
„ per contritionem, aut occultare Sa-
„ cramentum; tunc enim propter ejuſ-
„ dem Sacramenti reverentiam, ſicut
„ poſſet ex omnium ſententia non jeju-
„ nus, ſic etiam videtur, quod poſſet
„ in peccato exiſtens Euchariſtiam ſu-
„ mere ad vitandam ejus irreveren-
„ tiam. Sic Lugo.„ Attamen alii apud eundem Leandrum volunt, quod in nullo caſu liceat alicui accedere ad Euchariſtiam cum conſcientia peccati mortalis. Et ratio ipſorum eſt, quia qui ſic accedit, accedit indigne: ergo peccat mortaliter juxta Apoſtoli doctrinam. Unde in caſibus allatis dicunt, quod Sacerdos, vel alius quilibet Catholicus, teneatur conari, quantum in ſe eſt, ad habendam contritionem. Citantur Suarez diſp. 66. ſect. 1. Diana 4. part. tract. 4. reſol. 98. & alii. Denique ipſemet Leander his verbis ad dubium cum diſtinct. occurrit: „ Sed ego diſtinctius reſ-
„ pondeo: dicendum, quod ſi detur
„ caſus, in quo peccator nec relinque-
„ re

„ re communionem, ob ſcandalum ibi „ futurum; nec præparare ſe, aut conari ad contritionem, ob anguſtias „ temporis poſſit, tunc certe non peccaret mortaliter accipiendo ſacram „ Euchariſtiam. Tum quia, ut bene „ Vaſquez, tunc non obligat cum damno tanto præceptum divinum. Tum „ etiam, quia (ut 1. part. tract. 1. diſp. „ 4. quæſt. 8. diximus) ſecundum aliquos ex præcepto divino tenetur Miniſter ad miniſtranda ſacramenta in gratia: & tamen in caſu, quo neceſſitas proximi cogeret, & præ anguſtiis temporis non poſſet ſe præparare, non peccaret mortaliter illa in mortali miniſtrando: ergo nec in noſtro caſu qui in mortali Euchariſtiam reciperet. Addo ego quod vix in Sacerdote celebrante poſſit contingere caſus; quia optime poteſt ante communionem abſque ullo ſcandalo ſe præparare. Rurſus, in Laico communicante, licet is caſus facilius concedi poſſit, ut ſi in tempore, quo illi Sacramentum jam porrigitur, alicujus mortalis recordetur: Dico nihilominus, quod licet abſque novo peccato poſſit illud recipere; teneatur tamen antequam Sacramentum deglutiat, dum illud in ore detinet, ad contritionem conari, ut ſic in gratia, & cum fructu illud recipere, & manducare poſſit. Legatur Dicaſtillo dub. „ 1. cit. num. 6. Ubi additum Card. de „ Lugo admittit, & recte: non vero „ ſententiam Vaſquii. „

Pro III. denique Diſſertationis parte, in qua quæritur: an præceptum præmittendi Confeſſionem ſit mere humanum? Sunt Theologi, qui affirmant, ut Navarrus, Medina, Armilla, Palacios, Richardus. & alii apud Leandrum citatum, qui exiſtimant eſſe ſolum præceptum latum ab Apoſtolo Paulo I. ad Corinth. 11. verbis illis: *Probet autem ſeipſum homo*. Et hanc ſententiam Diana dicit eſſe probabilem. Leander vero probabilius dicit ſe reſpondere, quod etiam ſit præceptum divinum poſitivum a Chriſto Domino latum, promulgatum vero ab Apoſtolo Paulo verbis illis: *Probet ſeipſum homo*. Leander hæc addit: „ Sic docent ex Tridentino loc. cit. Sotus in 4. diſt. 12. quæſt. „ 1. art. 4. Suar. diſput. 6. ſect. 3. Vaſquez diſp. 207. cap. 4. Filliuc: tract. „ 4. num. 12. Valentia diſp. 6. quæſt. 8. „ punct. 3. Hurtad. diſp. 9. de Euchariſtia diff. 5. Fagundez præc. 3. lib. 3. „ cap. 8. num. 2. & 3. Lugo diſp. 14. a „ num. 69. pag. 452. Bonacina diſp. 4. „ quæſt. 6. punct. 1. Granados tract. 10. „ de Euchariſtia diſp. 7. num. 10. Cornejo quæſt. 80. art. 4. diſp. unica, dubit. 2. Philibertus tract. 3. de Miſſa „ part. 3. capit. 1. num. 1. vocans opinionem contrariam temerariam, ſed „ immerito. Villalabos tract. 7. diff. „ 37. num. 1. Machad lib. 4. part. 1. „ tract. 10. docum. 6. Ludovicus quæſt. „ 7. de Euchariſtia art. 9. dubit. 1. Legatur enim Diana part. 9. tract. 3. reſol. 2. ubi opinionem aſſerentem, „ præceptum de præmittenda confeſſione ante Euchariſtiam eſſe de jure „ eccleſiaſtico, nec eſſe improbabilem, „ ex Suario, Leſſio, Soto, Amico, & „ Conincho recte colligit, contra Nuſium in 3. part. quæſt. 80. art. 4. diff. „ 2. concluſ. 2. „

Dicimus II. præceptum præmittendi confeſſionem ſacramentalem ad digne percipiendam Euchariſtiam, eſſe ſimul divinum & eccleſiaſticum.

I. probatur. Si Euchariſtia eſt adultis neceſſaria tam præcepto divino, quam eccleſiaſtico; eſt etiam neceſſaria utroque præcepto confeſſio ſacramentalis, quæ illam debet neceſſario præcedere; ſed adultis utroque præcepto eſt neceſſaria Euchariſtia: ergo etiam eſt neceſſaria utroque præcepto confeſſio ſacramentalis. Probatur minor; & quidem eſt neceſſaria per verba Chriſti Domini: *Niſi manducaveritis &c.* quibus addit Witaſſe: „ Cum enim illa non ſonent neceſſitatem medii, ut jam oſtendimus, arguunt neceſſitatem præcepti divini. „ Pro II. vero parte eadem minor probatur, ut ſubdit idem Witaſſe; „ Decretis Conciliorum tum Lateranenſis IV. can. omnis „ utriuſque ſexus; tum Concilii Tridentini ſeſſ. 13. can. 9. ubi Patres „ ſanciunt, omnes ac ſingulos Chriſtifideles utriuſque ſexus, cum ad annos „ diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad „ communicandum. „

DIS-

DISSERTATIO CCCCXXV.

De ſubjecto Euchariſtiæ. An poſſit dari caſus, in quo quis poſſit ſumere Euchariſtiam cum conſcientia peccati mortalis? An Sacerdoti ſufficiat contritio? An qui morti eſt proximus, & Confeſſarii copiam non habet, poſſit ſine confeſſione licite Euchariſtiam ſumere?

AD I. Diſſertationis partem Leãder citatus reſpondet, poſſe; & toties quoties deſit copia Confeſſarii, & neceſſitas ſumptionis Euchariſtiæ urgeat. Rationem hanc addit: Quia ſic habetur in Tridentino ſeſſ. 13. cap. 7. in quo legitur: *Si non decet ad ſacras ullas functiones quempiam accedere, niſi ſancte; certe quo magis ſanctitas, & divinitas cæleſtis hujus Sacramenti viro Chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet, ne abſque magna reverentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat, præſertim cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus: Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum: Probet ſeipſum homo. Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat. Quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc ſancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit; modo non deſit illis copia Confeſſoris: quod ſi neceſſitate urgente, Sacerdos abſque prævia Confeſſione celebraverit, quam primum confiteatur.* Et can. 11. *Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum; anathema ſit. Et ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem, & condemnationem ſumatur; ſtatuit atque declarat ipſa ſancta Synodus, illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe Confeſſionem ſacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publice diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat.*

Verum quanvis in prædictis Doctores conveniant, non conveniunt tamen in determinando, & quando quis ſit dicendus quod copia Confeſſarii careat, & quando neceſſitas communicandi urgeat; quæ ſunt duo, quæ ad præfatum caſum decidendum ſunt neceſſaria. Circa copiam Confeſſarii dicit Leander, quod tunc non datur, quando vel nullus adeſt Confeſſarius approbatus; vel ſi adeſt, Confeſſiones non vult audire. Quibus præmiſſis ad ſeguentes caſus idem Leander reſpondet I. quod aliquis poteſt propter ſcandalum, aut infamiam vitandam, communicare contritus, non

præ-

Digitized by Google

præmiſſa confeſſione: & ratio ipſius eſt, quia hoc præceptum non obligat cum rigore tanto: & pro ſe citat Suarez, Fagundez, & alios apud Dicaſtillum tract. 4. diſp. 9. dubit. 6. num. 77. II. An liceat communicare abſque confeſſione, deficiente Confeſſario, quoties omittendo communionem eſſet periculum gravis aliquorum admirationis? Et probabilius reſpondet poſſe: quia gravis admiratio moraliter loquendo eſt ſemper conjuncta cum aliquo periculo murmurationis & infamiæ. Obſervat tamen; „ Aliud eſſe ſcandalum, aliud „ vero populi quandam admirationem; „ hæc enim poſterior (quidquid aliqui „ Summiſtæ dicant) non eſt ſufficiens „ cauſa ad communicandum ſine Con- „ feſſione, ne alii admirentur, viden- „ tes eum conſuetam communionem „ omittere: ſola enim admiratio non „ affert in hac parte aliquid nocumenti; „ neque eſt res magni momenti, niſi ſi- „ mul cum illa, vel ſcandalum, vel „ infamia conjuncta ſit, quod tamen „ moraliter loquendo, ſæpe accidere „ ſolet. Ex hac enim admiratione ſo- „ let vulgus, & leves homines occaſio- „ nem facile ſumere, aut judicandi de „ aliquo temere, aut de eo murmu- „ randi, & conſequenter infamandi „ proximum: Quando ergo hujuſmodi „ periculum merito timetur, eſt cauſa „ juſta & ſufficiens. Hæc Suarez, Cor- „ duba in ſumm. quæſt. 141. Fagundez „ præc. 3. lib. 3. cap. 9. num. 9. Phili- „ bertus tract. 3. part. 3. num. 11. Et „ in hanc inclinat Henriquez lib. 8. „ cap. 46. num. 4. & tenent Granados „ tract. 10. diſp. 7. num. 13. pag. 1005. „ Armilla verb. Eucharistia num. 28. „ Villalobos tract. 7. diff. 37. num. 5. „ Machado lib. 4. part. 1. tract. 10. „ documen. 7. num. 4. & alii. Tenent „ etiam Hieron. Garcia in ſum. tract. 3. „ difficult. 5. dub. 1. punct. 5. num. 39. „ & Joann. Sanchez diſp. 32. „ III An ſi Sacerdos poſt introitum, ſed ante conſecrationem, recordetur ſe in mortali eſſe, teneatur confiteri, ſi id poſſit abſque ſcandalo, & abſque nota? Et an teneatur præmittere confeſſionem, ſi jam exiſtens in altari, antequam inchoet Miſſam, recordetur culpæ mortalis? Et ad primum idem Leander, contra plures, quos affert, reſpondet non teneri, etiam ſi abſque nota id poſſit. Hoc quoque reſpondet ad ſecundum, etiamſi poſſit abſque nota, & abſque ſcandalo. Ratio primi dicti eſt, quia non decet inceptum ſacrificium interrumpere: ergo in eo caſu ſatis erit, ſi Sacerdos eliciat contritionem, & Miſſam cœptam perficiat. Et pro hac opinione ſequentes Theologos citat. Sic Henriquez lib. 8. cap. 46. num. 3. & alii apud ipſum. Sot. diſt. 13. quæſt. art. 6. Victoria num. 79. alias 78. & apud ipſum Riccardus, & Paludanus, Petrus Matthæus in annot. ad Rubr. Miſſalis part. 1. cap. 8. num. 5. Layman. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 5. Reginal. lib. 29. cap. 4. ſect. 1. num. 105. Granad. tract. 10. diſp. 7. num. 13. Ludovicus tom. 1. quæſt. 7. art. 6. dub. 1. Append. 2. Et id eſſe valde probabile affirmant Bonac. & Diana locis citatis & Fagundez loc. cit. num. 14. Tenet etiam Valentia diſp. 6. q. 8. punct. 3. col. 1159. Immo & Diana, jam ſibi contrarius, videtur hanc ſententiam ſequi, cum eam in ultimo referat loco, eodem tract. reſ. 77. Legatur hic author part. 9. tract. 3. reſol. 7. & Dicaſtillo tract. 4. diſp. 9. dubit. 6. num. 79. ubi ait, hanc ſententiam ſibi placere, & citat pro illa Suarium. Ratio vero ſecundi dicti eſt, quia ſi Laicus, verba ſunt ejuſdem Leandri; „ Poteſt Euchariſtiam „ ſumere, caſu quo jam ſacræ menſæ „ communicaturus aſſiſtens, recorde- „ tur alicujus mortalis non confeſſi, „ non præmiſſa confeſſione illius, etiam „ præciſa omni nota, & periculo infa- „ miæ, ut ſtatim dicemus: Quare hoc „ idem nequibit Sacerdos, ſi hoc illi „ accidat jam in altari ad ſacrificium „ celebrandum exiſtenti? Sic debent a „ fortiori ſentire Scot. in 4. diſt. 9. „ quæſt. unic. & Granados loc. cit. ubi „ abſolute dicunt, quod ſi Sacerdos ſa- „ cerdotalibus veſtibus indutus recor- „ detur peccati mortalis, & non habeat „ in promptu Confeſſorem, poſſit ce- „ lebrare. „ His poſitis.

Dicimus I. poſſe dari aliquando caſum, quo quis poſſit ſumere Euchariſtiam cum conſcientia peccati mortalis; & in hoc caſu ſufficere contritionem.

I. Concluſionis pars probatur ex caſibus adductis & probatis per Leandrum, cujus authoritaté, & verba retulimus, immo etiam Theologos, qui cum eo ſen-

ſentiunt : unde probationes nuper adductæ valere poſſunt pro hujus primæ partis Concluſionis probatione.

II. vero Concluſionis pars ſic proponitur : An Sacerdos, vel Laicus, qui prius confeſſus fuerat, & poſtea dum jam eſt in altari, recordetur peccati in Confeſſione obliti, teneatur ſaltem ante communionem elicere contritionem de illo ? Et reſpondet ſub his verbis : „ Affirmativam ſententiam
„ ex Medina, Suarez, & Graffis, do-
„ cuiſſe Reginaldum, refert Diana 2.
„ part. tract. 14. de celebr. Miſſar. re-
„ ſol. 48. Sed male, inquit Lugo, per
„ hæc verba : *Quia neque in illa tom. 2.*
„ *datur liber aliquis quintus, neque in*
„ *lib. 5. qui eſt in 1. tom. habet aliquid*
„ *ad illud propoſitum ; in lib. autem 29.*
„ *cap. 6. quæſt. 4. ubi agit de illa materia,*
„ *ſolum dicit, debere præmitti confeſſio-*
„ *nem illius etiam peccati, ſi fieri poſſit,*
„ *ante Communionem, non vero debere*
„ *elici contritionem, ſi non præmittatur*
„ *confeſſio. De illis vero aliis Authoribus,*
„ *Suarez, Medina, & Graffio, cum non*
„ *deſignentur loca, non poſſumus omnino*
„ *certo affirmare credo tamen probabiliſſi-*
„ *mum, eos nuſquam illud docuiſſe.* Sic
„ Lugo diſp. 14. ſect. 6. num. 121. Sed
„ ego pro Diana non nihil laboravi, &
„ inveni locum ubi, ſuo videri, prædi-
„ ctam ſententiam ex Suarez, Medina
„ & Graffio docet Reginaldus. Inve-
„ niet ergo illud Lug. in tom. 1. lib. 5.
„ cap. 4. ſect. 3. num. 55. verſ. ſeptima
„ propoſitio pag. mihi 270. ubi etiam
„ inveniet citatum Medinam in tract. 1.
„ de Pœnitentia quæſt. 3. verſ. ex di-
„ ctis. Suarium tom. 4. diſp. 9. ſect. 2.
„ & Graffium in lib. 2. deciſ. aur. cap.
„ 5. num 23. Verum tamen eſt, quod
„ nullus horum Doctorum doceat ſen-
„ tentiam, pro qua illos affert Diana,
„ ut optime Lugo loc. cit. Reſpondeo
„ ergo probabilius, non teneri in no-
„ ſtro caſu ad eliciendam contritionē,
„ quia jam ſupponitur homo in ſtatu
„ gratiæ per confeſſionem præmiſſam :
„ ergo non erit neceſſaria contritio ad
„ remiſſionem peccati obliti : (ſecus
„ dicendum eſſet in caſu, quo non eſſet
„ præmiſſa confeſſio, quia tunc tene-
„ retur ante communionem conteri.)
„ Sic Lugo, & Diana loc. cit. & apud
„ illos Joan. Præpoſitus 3. part. 3. qu.
„ 80. art. 5. dub. 3. & Vaſquez quæſt.
„ 86. art. 2. dub. 2. num. 21. quibus
„ adde Granados tract. de Euchariſtia
„ diſp. 7. num. 14.

Pro III. denique Concluſionis parte, ſic eam proponit idem Leander : „
„ An ſi quis morti proximus non poſſit
„ confiteri, poſſit celebrare, aut com-
„ municare, prætermiſſa confeſſione? „
Et reſpondet per hæc verba : „ Reſ-
„ pondeo ; poſſe, præhabita contritio-
„ ne, ſaltem exiſtimata, quia tunc de-
„ eſt copia Confeſſoris, & urget præce-
„ ptum divinum communicandi ; at
„ quoties hæ duæ circumſtantiæ, aut
„ conditiones concurrunt, licite poteſt
„ quis communicare, vel celebrare,
„ ſine prævia confeſſione, poſt mortale
„ commiſſum, ut ſupra ex Concilio
„ Tridentino eſt dictum ; ergo. Sic
„ omnes Doctores præcipue Archang.
„ diſt. 9. pag. 86. col. 1. per hæc verba :
„ Si adeſſet ſolus Sacerdos cæcus, &
„ ſurdus, qui propterea non poſſet con-
„ feſſionem audire, aut eſſet mutus, ac
„ per conſequens abſolutionem profer-
„ re non valeret, poſſet contrito mo-
„ rienti Euchariſtiam abſque confeſſio-
„ ne porrigere. Sic ille ex Soto diſt. 12.
„ quæſt. 1. art. 4. ad 2. Ludovicus quæſt.
„ 7. art. 6. dub. 2. His adde Leſſium in
„ 3. part. quæſt. 80, art 4. dub. 1. num.
„ 8. Hieron. Garciam in ſum. tract. 3.
„ diff. 5. dub. 1. punct. 5. num. 35. Ser-
„ ram in 3. part. quæſt. 80. art. 4. Di-
„ caſtillum tract. 4. diſp. 9. dub. 6. num.
„ 83. & 91. & me citato Dianam part.
„ 9. tract. 3. reſp. 16. „

Alios caſus, ſimiles adductis, refert idem Leander, quos apud ipſum legendos remittimus; dum nos ad alia properamus.

DIS-

DISSERTATIO CCCCXXVI.

De jejunio, quod Communioni eucharìſticæ eſt præmittendum. Qua lege jejunium naturale ad Communionem Euchariſticam præmitti debeat? An ſint caſus, in quibus liceat Euchariſtiam non jejunis diſpenſare? An qui contrarium faciunt, gravi peccato teneantur?

COmmunioni Euchariſticæ præmittendum eſſe jejunium & antiquiſſima præcipit traditio, & Eccleſiç conſuetudo confirmat, & Rationes ſive Congruentiæ hoc ipſum faciendi maxime quoque corroborant. Ut a Rationibus incipiamus, prima deſumitur ab honore, & reverentia, quæ huic cœleſti cibo debetur; convenit nanque ut ipſe excipiatur in ore, qui ſit ab omni cibo, & potu corporeo immaculatus, quia corpus per cibum corruptibilem quodammodo ſordidatur. Secunda Ratio deſumitur ab obſervantia, quæ debetur præcepto illi Chriſti Domini, quo inſtruimur Matth. 6. *quærite primum Regnum Dei, & juſtitiam ejus*. Proinde antecedenter ad omnem aliam eſcam ſaginanda eſt anima corpore & ſanguine Chriſti. Tertia Ratio eſt, ut longe teneatur, vel vomitus omne, vel ebrietatis periculum, aut certe diſſolutionis, vel vanæ letitiæ, quæ ut plurimum ex ciborum uſu promanat; unde ait Apoſtolus 1. ad Corinth. 11. *Alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt*. Loquentes modo de Eccleſiæ conſuetudine, & de ejuſdem antiquiſſima traditione, hoc per ſequentes Concluſiones expendemus.

Dicimus. I. Apoſtolicam eſſe traditionem, quod Euchariſtia non niſi a jejunis percipiatur.

I. probatur ex Auguſtino, qui Epiſtola 118. ſcribit: „ Liquido apparet, quan-
„ do primum acceperunt diſcipuli cor-
„ pus & ſanguinem Domini, non eos
„ accepiſſe jejunos: nunquid propterea
„ calumniandum eſt univerſæ Eccleſiæ,
„ quod a jejunis ſemper accipitur? Ne-
„ que enim quia poſt cibos dedit Do-
„ minus, propterea pranſi aut cænati
„ fratres ad illud Sacramentum acci-
„ piendum convenire debent. Namque
„ Salvator, quo vehementius commen-
„ daret myſterii illius altitudinem, my-
„ ſterium hoc voluit altius infigere
„ cordibus & memoriæ diſcipulorum,
„ a quibus ad paſſionem digreſſurus
„ erat. At ideo non præcepit, quo
„ deinceps ordine ſumeretur, ut Apo-
„ ſtolis, per quos Eccleſias diſpoſiturus
„ erat, ſervaret hunc locum. „ Quæ quidem verba ſcripſit Auguſtinus poſtquam in eadem Epiſtola 118. quæ eſt ad Januarium, hanc duplicem regulam præmiſiſſet; primam ſcilicet, quod *illa, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſervantur, dantur intelligi, vel ab ipſis Apoſtolis, vel a plenariis Conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberima* au-

authoritas, commendata, atque ſtatuta retineri. Secunda vero eſt, quæ his verbis exprimitur: *Si quid tota per orbem frequentet Eccleſia, quin ita faciendum ſit diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt*. Idem Auguſtinus hoc ipſum docet lib. 4. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 24. *Quod enim univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi apoſtolica auctoritate traditum rectiſſime creditur*.

II. probatur ex Concilio Carthaginenſi, III. quod habitum fuit anno Christi 398. & can. 29. præſcripſit: *Ut Sacramenta altaris nonniſi a jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniverſario, quo cœna Domini celebratur. Nam ſi aliquorum, promeridiana tempore defunctorum, ſive Epiſcoporum, ſeu Clericorum, ſive cæterorum commendatio facienda eſt, ſolis orationibus fiat, ſi illi, qui faciunt jam pranſi inveniantur*.

III. probatur ex aliis Conciliis; nempe Concilium Bracharenſe II. cap. 10. Concilium Toletanum VII. can. 2. Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 13. *Quod licet Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis Diſcipulis adminiſtraverit* (Euchariſtiam) *ſub utraque ſpecie panis & vini, tamen hoc non obſtante, ſacrorum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata conſuetudo Eccleſiæ ſervavit & ſervat, quod hujuſmodi Sacramentum non debet confici poſt cœnam, neque a fidelibus recipi non jejunis, niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis, a jure, vel Eccleſia conceſſo, vel admiſſo*. Concilium Trullanum anno 692. can. 29. *Carthaginenſis Synodi canon dicit, ut ſancta altaris non niſi a ſobriis hominibus peragantur, excepto uno die in anno, in quo cœna Domini peragitur; tunc fortaſſe propter aliquas in iis locis occaſiones Eccleſiæ utiles ſanctis illis Patribus hac diſpenſatione uſis. Cum nihil ergo nos inducat ut accuratam obſervationem relinquamus, ſtatuimus Apoſtolicas, ac paternas traditiones ſequentes, non oportere in Quadrageſimæ poſtrema Septimana, quinta feria jejunium ſolvere, & totam Quadrageſimam injuria afficere. Cenſemus igitur convenire, ut cum a Sacerdotibus miſſarum tempore ſancta myſteria conſecrantur; ſi ægritudinis accidat cujuslibet eventus, quo cœptum nequeat conſecrationis expleri miniſterium; ſit liberum Epiſcopo, vel Presbytero altari conſecrationem exequi officii cœpti ..... Ne tamen quod naturæ languoris cauſa conſulitur in præſumptionis crimen convertatur, nullus poſt cibi potuſue quantumlibet minimum ſumptum miſſas facere, nullus abſque patenti proventu moleſtiæ, miniſter vel Sacerdos, cum cœperit; imperfecta officia præſumat omnino relinquere*.

Dicimus II. univerſalem fuiſſe conſuetudinem Eccleſiarum, & etiamum eſſe, quod Euchariſtia jejunis diſpenſetur.

I. probatur Concluſio, enumerando provincias catholicas, in quibus jam ab initio Euchariſtia jejunis diſpenſabatur. De Eccleſia Africana teſtatur Tertullianus lib. 2. ad Uxorem cap. 2. ubi ait: *Non ſciet maritus quid ſecreto ante omnem cibum guſtes*. Teſtantur pariter Cyprianus epiſt. ad Cæcilium: *Nunquid ergo dominicum poſt cœnam celebrari debemus?* Auguſtinus cit. epiſt. 118. *a jejunis ſemper accipitur*: Et citatum Concilium Carthagin. III. can. 29. De Eccleſia Orientali, & Tracia teſtis eſt Chryſoſtomus ſerm. 9. ad Populum Antiochenum hom. 27. in epiſt. 1. ad Corinth. *Tu priuſquam communices, jejunas, ut quomodocumque communioni dignus appareat*. De Eccleſia Hiſpanica teſtimoniū exhibet Concilium Bracharenſe can. 15. Et Toletanum VII. can. 2. De Eccleſia Gallicana pariter teſtimonium præſtant Concilium Matiſconenſe, & Agathenſe apud Gratianum cap. Presbyt. diſt. 99. quod pariter confirmant Paſchaſius lib. de corpore & ſanguine Domini cap. 20. & Strab. cap. 16.

Objiciunt I. Chriſtus Dominus Euchariſtiam inſtituit non jejunus, & eam Apoſtolis non jejunis diſpenſavit: ergo ad communionem euchariſticā non eſt neceſſarium jejunum. II. Initio naſcentis Eccleſiæ fideles Euchariſtiam percipiebant inter Agapes, quæ erant menſæ communes, quas inter ſe fideles faciebant: ergo poſt alios cibos Euchariſtia reficiebantur fideles. III. Apud Ægyptios, ut teſtantur Socrates lib. 9. hiſt., & Sozomenus lib. 7. hiſt. cap. 19. mos erat, quod fideles poſt prandium Euchariſtiam acciperent. IV. Cyprianus refert in

cit.

cit. epiſt. ad Cæcilium, quod ſuo tempore erant miniſtri, qui in ſacrificio matutino offerebant ſolam aquam, ne ex odore vini deprehenderentur ipſum bibiſſe; in Sacrificio vero ſerotino mixtum vinum conſecrabant; ac proinde ipſi non jejuni ſumebant, & non jejunis tradebant.

Reſpondemus ad I. Quod Chriſtus aliqua fecit, quæ tractu temporis, ſecundum aliquas circumſtantias Eccleſiæ, determinanda reliquit. Hinc Auguſtinus in cit. epiſt. 118. hanc objectionem ſibi proponit deſumptam ex exẽplo Chriſti, & ad eam deinde reſpondet, ſub his verbis: *Liquido apparet, quando primum acceperunt diſcipuli corpus & ſanguinem Domini, non eos accepiſſe jejunos; Nunquid tamen propterea calumniandam univerſæ Eccleſiæ, quod a jejunis ſemper accipitur? ..... Et hoc enim placuit Spiritui Sancto ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius dominicum corpus intret, quam cæteri cibi. Nam per univerſum Orbem mos iſte ſervatur. Neque enim quia poſt cibos dedit Dominus, propterea pranſi aut cœnati Fratres ad illud Sacramentum accipiendum convenire debent, aut ſicut faciebant, quos Apoſtolus arguit, & emendat, menſis ſuis iſta miſcere.* Poſt quæ rationem addit, quare Chriſtus hoc fecerit; inſuper & rationem, quare Chriſtus hoc permiſerit determinandum Apoſtolis; denique quod Apoſtolus ita determinaverit. Pro primo dicto, hæc ſunt verba Auguſtini: *Namque Salvator quo vehementius commendaret Myſterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit arctius infigere cordibus, & memoriæ diſcipulorum, a quibus ad paſſionem digreſſurus erat.* Pro Secundo: *Et ideo non præcepit quo deinceps ordine ſumeretur, ut Apoſtolis, per quos Eccleſias diſpoſiturus erat, ſervaret hunc locum. Nam ſi hoc ille monuiſſet, ut poſt cibos alios ſemper acciperetur, credo quod eum morem nemo variaſſet.* Pro Tertio: *Cum vero ait Apoſtolus de hoc Sacramento loquens, propter quod Fratres, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate: Si quis eſurit, domi manducet, ut non ad judicium conveniatis; ſtatim ſubtexit; Cætera cum venero, ordinabo. Unde intelligi datur, quia multum erat, ut in Epiſtola totum illum agendi ordinem inſinuaret, quem univerſa per orbem ſervat Eccleſia; ab ipſo ordinatum eſſe quod nulla morum diverſitate variatur.*

Ad II. Verum eſt, quod initio Chriſtianæ Religionis fideles Euchariſtiam menſis ſuis miſcebant, ut loquitur Auguſtinus; attamen ſemper Euchariſtiam cæteris cibis præmittebant; ut ait Hieronymus, vel quis alius eſt author commentarii in I. ad Corinth. cap. 11. ubi ait: „ In Eccleſia convenientes oblationes ſuas ſeparatim
„ offerebant, & poſt communionem,
„ quæcunque iis de ſacrificiis ſeu oblationibus
„ ſuperfuiſſent, illi in Eccleſia
„ communem cœnam comedentes pariter
„ conſumebant: Chryſoſtomus
„ homil. 27. in eamdem epiſtolam.
„ Satis diebus menſas faciebant communes,
„ & peracta Synaxi poſt ſacramentum
„ communionis omnes commune
„ inibant convivium, divitibus
„ quidem cibos afferentibus, pauperibus
„ autem, & qui nihil habebant, etiã
„ vocatis, & omnibus communiter veſcentibus;
„ Idem ſentit Oecumenius?
„ Hæc convivia plena charitatis agapas
„ appellabant. „

Ad III. Socrates, & Sozomenus, atque etiam Nicephorus lib. 10. hiſt. cap. 34. referunt, quod incolæ Ægypti, & Thebaides, quolibet Sabbato, ubi epulati eſſent, & variis cibariis ſeſe ſaturaſſent, ſub veſperam oblatione facta myſteriis communicabant; ut referunt ex laudatis hiſtoricis. Nunc autem ut abuſum deteſtantur omnes, ac proinde Sozomenus laudatus lib. 7. cap. 19. ſcribit: *In multis urbibus ac vicis Ægypti, contra receptam omnium conſuetudinem, die Sabbati ſub veſperam convenientes, jam pranſi, ſacra myſteria percipiunt.* Inſuper de hoc eodem abuſu Jueninus hæc ſcribit: „
„ Sozomeni ætate mos, quem tertia
„ Synodus Carthaginenſis proſcripſit,
„ in aliquibus Ægypti partibus adhuc
„ obtinebat; ſed (ut idem author advertit)
„ communi Eccleſiarum praxi
„ contrarius erat. *Apud Ægyptios (in-*
„ quit hiſt. lib. 7. cap. 19.) *multis in Ci-*
„ *vitatibus, ac pagis, præter conſuetu-*
„ *dinem communiter apud omnes conſe-*
„ *cratam, ſub veſperum Sabbata conve-*
„ *nientes, ac jam Myſteriorum participes*
„ *fiunt.* „

Ad IV. Dicitur, quod hic pariter abuſus erat, quem Cyprianus acriter reprehen-

hendebat. Unde citatus Jueninus aſſerit: „ Nonnullæ tamen Eccleſiæ ab
„ avita illa conſuetudine de jejunio Eu-
„ chariſtiæ præmittendo, quondam re-
„ ceſſiſſe leguntur. Ipſius Cypriani tẽ-
„ pore miniſtros reperire erat, qui quod
„ mane, ne ex odore vini deprehende-
„ rentur, aquam obtuliſſent, ſerotinis
„ horis mixtum vinum conſecrarent,
„ ac proinde ipſi non jejuni ſumerent,
„ & non jejunis traderent. *An illa ali-*
„ *quis ſibi contemplatione blanditur* (in-
„ quit Cyprianus, Aquarlos exagitans
„ in epiſt. ad Cæcilium) *quod etſi mane*
„ *aqua ſola offerri videtur, tamen cum*
„ *ad cœnandum venimus, mixtum calicem*
„ *offerimus?* Illum vero morem rejicit
„ ibidem Cyprianus. *Sed cum cœnamus,*
„ *ad convivium noſtrum plebem convocare*
„ *non poſſumus; quod nempe tunc ab infi-*
„ *delibus prohibeamur, ut Sacramenti*
„ *veritatem fraternitate omni præſente*
„ *celebremus.* Principium, quo S. Doctor
„ nititur, mox illius verbis enarratum
„ eſt. Ea diſciplina etsi a Cypriano im-
„ probata, ſtatim ex Africa non eva-
„ nuit; nondum enim ea in regione pe-
„ nitus extincta erat ſeculo quarto de-
„ ſinente; nonnullis Conciliis opus fuit
„ ut ex omnibus Africanis Eccleſiis eli-
„ minaretur; *ut Sacramenta altaris* (in-
„ quit can. 29. III. Synodus Carthagi-
„ nenſis habita anno Chriſti 397.) *Non*
„ *niſi a jejunis hominibus celebrentur, ex-*
„ *cepto uno die anniverſario, quo cœna*
„ *Domini celebratur. Nam ſi aliquorum,*
„ *promeridiano tempore, defunctorum,*
„ *ſive Epiſcoporum, ſeu Clericorum, ſive*
„ *cæterorum commendatio facienda eſt,*
„ *ſolis orationibus fiat, ſi illi, qui faciunt,*
„ *jam pranſi inveniantur.* „ Additur Tertullianus, qui lib. de Corona Militis cap. 3. dicit, Euchariſtiæ Sacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino etiam antelucanis cætibus, nec de aliorum manu, quam præſidentium, ſumimus. Idem aſſerit Nazianzenus ſupra citatus.

Dicimus III. Plures eſſe caſus, in quibus lex jejunii Communicantibus diſpenſatur.

I. probatur Concluſio caſuum prædictorum enumeratione. I. caſus eſt Viatici neceſſitas morte urgente. Et hoc quidem Eccleſiæ uſu receptum eſt, & a Concilio Coſtantienſe ſeſſ. 17. declaratum, & a Concilio Mediolanenſe III. tit. 9. permiſſum. II. caſus eſt, ſi poſt factam conſecrationem Sacerdos, inopina vi morbi correptus, ſacrum abſolvere nequeat: ad illud enim perficiendum, tunc alter in ejus locum ſubſtitui poteſt ac debet, quia conſumatio ſacrificii juris divini eſt, quod eccleſiaſticis præceptionibus longe præponderat: id autem ſtatuit jampridem Synodus Toletana VII. can. 2. III. Si Sacerdos inter communicandum advertat ſolam aquam fuiſſe miſſam in calicem, quem abſorpſerit: tunc enim oportet ut vinum infundi curet, & illud, poſtquam conſecraverit, bibat: quod rubricæ præcipiunt. IV. Si quas hoſtiæ conſecratæ particulas ſuperſtites, etiam poſt ablutionem calicis hauſtam, ſacrificus obſervet. Quæ omnia referuntur a Witaſſe, & ante ipſum a Tournely. Jueninus autem latiori calamo eadem narrat: Et hæc quidem obſervantur ſecundum præſentem Eccleſiæ diſciplinam.

II. probatur enumerando caſus, quibus olim in quibuſdam locis hæc diſciplina obſervata non eſt, attamen fuit ſemper ab Eccleſia tanquam abuſus improbatus. Et caſus ſunt, quos in objectionibus retulimus, & in reſponſionibus ad ipſas rejecimus.

Cæterum conveniunt omnes, quod jejunium debeat eſſe naturale; & jejunium naturale in eo conſiſtere, quod nihil omnino potus aut cibi, etiam ad inſtar medicinæ, ſumatur. Addit Sanctus Thomas, nihil referre, utrũ aliquid hujuſmodi nutriat, vel non nutriat; vel per ſe, vel cum aliis. Unde idem S. Thomas 3. part. quæſt. 80. art. 8. docet: *Et ideo neque poſt aſſumptionem aquæ, vel alterius cibi, aut potus, vel etiam medicinæ, in quantacunque parva quantitate, licet hoc Sacramentum accipere: nec refert utrum aliquid hujuſmodi nutriat, vel non nutriat, aut per ſe, aut cum aliis, dummodo ſumatur per modum cibi, vel potus. Reliquiæ tamen cibi remanentes in ore, ſi caſualiter transglutiantur, non impediunt ſumptionem hujus Sacramenti, quia non trajiciuntur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ; & eadem ratio eſt de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non trajiciantur in magna quantitate, ſed permixtæ ſalivæ, quod vitari non poteſt.*

Cla-

Clarius autem hoc jejunium naturale
explicat Tournely dicens, ad obſer-
vationem illius: „ Neceſſe eſſe, ut
„ qui Euchariſtiam conficere, vel per-
„ cipere debet, a media nocte diei præ-
„ cedentis uſque ad illud tempus, quo
„ conficit, vel percipit Sacramentum,
„ nihil omnino ſumpſerit, ſive per mo-
„ dum cibi, & potus, ſive per modum
„ medicinæ, aut rei cujuſcunque, ex
„ qua fieri poteſt nutritio: unde reli-
„ quiæ cibi, quæ caſu aliquo in ore re-
„ manſerunt, non tollunt jejunium
„ naturale, ſi deglutiantur; neque enim
„ per modum cibi, ſed ſalivæ dumta-
„ xat in ſtomachum trajiciuntur. Idem
„ dicendum de guttulis aquæ aut vini,
„ quibus os abluitur, ſi forte præter in-
„ tentionem deglutiantur. Idem de
„ tabaco in pulverem redacto, & de
„ odoribus, qui non ore, ſed naribus
„ percipiuntur. „

Dicimus III. Graviter peccare illos, qui
qui non jejuni communicant.

I. probatur verbis & rationibus Lean-
dri a SS. Sacramento, qui diſp. 5.
quæſt. 3. hæc ſcribit: „ *An Communi-*
„ *cans poſt ſumptam minimam quantita-*
„ *tem cibi peccet mortaliter?* Negarunt
„ olim nonnulli, quos, ſuppreſſis nomi-
„ nibus, referunt Suarez diſp. 68. ſect.
„ 4. & Hurtado diſp. 9, difficul. 15. exi-
„ ſtimantes, ſolum eſſe peccatum ve-
„ niale Euchariſtiam ſumere poſt ſum-
„ ptionem cibi, vel potus in parva
„ quantitate, eo quod illa eſt levis ma-
„ teria. Dictis Authoribus adhæret
„ noviſſime P. Paſqualigus in deciſ. 335.
„ (ut refert Diana part. 6. tract. 8. re-
„ ſol. 8.) afferens, præfatam ſenten-
„ tiam ſatis eſſe probabilem. Sed cer-
„ tiſſime omnino reſpondeo: peccare
„ mortaliter, quia certiſſimum eſt, in
„ jejunio euchariſtico non dari parvita-
„ tem materiæ, excuſantem a peccato
„ mortali. Sic Suarez loc. cit. & Dia-
„ na loc. cit. & part 5. reſol. 12. qui
„ dicunt, & bene, oppoſitam ſententiam
„ eſſe improbabilem. Hurtado loc. cit.
„ & communiter omnes Theologi, cum
„ ipſorum Magiſtro D. Thom. 3. part.
„ quæſt. 80. artic. 8. Ochagau. loc. cit.
„ Sic dicens: Imo peccatum eſſet mor-
„ tale, poſt parum etiam cibum Eucha-
„ riſtiam ſumere, quia licet materia
„ cibi parva eſſet, & levis, attamen
„ ſumi Euchariſtiam a non jejuno, res
„ magna eſt. Sic ille & omnes. Lege
„ Dicaſtillum loc. cit: quæſt. 3. num.
„ 271. & me citat. Dianam part. 10.
„ tract. 16. reſol. 48. Boſſium, & Ber-
„ nal apud ipſum. „

II. probatur Rationibus S. Thomæ 3.
part. quæſt. 80. art. 8. quæ continen-
tur his verbis: *Impeditur aliquis a*
ſumptione hujus Sacramenti poſt cibum
& potum aſſumptum, tripliciter. Pri-
mo quidem (ut Auguſtinus dicit) *in*
honorem hujus Sacramenti, ut ſcilicet
in os hominis intret nondum aliquo cibo,
vel potu infectum. Secundo propter ſi-
gnificationem, ut ſcilicet detur intelligi
quod Chriſtus (qui eſt res hujus Sacra-
menti,) & charitas ejus, debet primo
fundari in cordibus noſtris. Tertio pro-
pter periculum vomitus, & ebrietatis,
quæ quandoque contingunt ex hoc quod
homines inordinate cibis utuntur, ſicut
Apoſtolus dicit primæ ad Corinth. 2.
Alius quidem eſurit, alius autem ebrius
eſt.

III. probatur. Quodcumque ſumitur
per modum cibi, vel potus, tollit je-
junium naturale; ſed ſumens Eucha-
riſtiam ſine jejunio naturali graviter
peccat: ergo ſumens aliquid cibi,
vel potus & percipiens Euchariſtiam,
graviter etiam peccat. Et hæc pari-
ter eſt ratio S. Thomæ cit. loc. ſcri-
bentis: *Et ideo neque poſt aſſumptionem*
aquæ, vel alterius cibi, aut potus, vel
etiam medicinæ, in quantumcumque
parva quantitate, licet hoc Sacramen-
tum accipere: nec refert utrum aliquid
hujuſmodi nutriat, vel non nutriat,
aut per ſe aut cum aliis, dummodo ſu-
matur per modum cibi, vel potus.

Opponunt I. Reliquiæ cibi remanentes
in ore poſt ipſum ſumptum, etiam
ſumuntur per modum cibi, & tamen
jejunium naturale non frangunt: ergo
non quodcumque ſumitur per mo-
dum cibi frangit jejunium naturale.
II. Vinum vel condimentũ, quod quis
quis in os ingerit, & ſtatim expuit,
nec jejunium naturale frangit, & ta-
men mittitur in os. III. Canones an-
tiqui præcipiebant etiam jejunium
poſt Euchariſtiæ ſumptionem, & ni-
hilominus non obſervantur: ergo nec
pariter obſervari debent ſanctiones
Eccleſiæ, quæ jejunium ante commu-
nionem præcipiunt. Probatur ante-
cedens ex diſt. 2. de conſecratione, in
qua affertur Decretum Clem. Pap. I.
ubi legitur: *Si mane, dominica portio*
edi-

editur, uſque ad ſextam jejunent miniſtri, qui eam ſumpſerunt, & ſi 3. vel 4. hora acceperint, jejunent uſque ad veſperum. IV. Inter cœnam, & Communionem, quæ etiam ſummo mane fit, nullus eſt neceſſarius ſomnus: ergo nullum etiam eſt neceſſarium jejunium.

Reſpondemus ad I. cum S. Thoma loc. cit. dicente: *Reliquiæ tamen cibi remanentes in ore, ſi caſualiter transglutiantur, non impediunt ſumptionem hujus Sacramenti, quia non trajiciuntur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ, & eadem ratio eſt de reliquiis aquæ vel vini, quibus os abluitur, dummodo non trajiciantur in magna quantitate, ſed permixtæ ſalivæ, quod vitari non poteſt.*

Ad II. Hæc reponit Jueninus, quæ pro aliis etiam valere poſſunt: „ Idem
„ plane ferri debet judicium de vino,
„ vel condimento, quod quis in os
„ ingerit, & ſtatim expuit; tunc enim
„ non exercetur aut manducationis,
„ aut potus actio, quod nempe exiguum,
„ quod trajectum eſt, per modum ſali-
„ væ cenſeatur acceptum. Sed idem
„ de Sacchαro dici non poteſt, quippe
„ quod diſtillantis pituitæ vino non
„ temperet, niſi deglutiatur, ac pro-
„ inde per modum cibi ſumitur. Idem
„ nonnulli cum Merbeſio ſentiunt de
„ tabaco, ori ingeſto, ſi illius humor
„ ex ore in ſtomachum trajiciatur, quod
„ nempe (ajunt) tunc per modum me-
„ dicinæ ſumatur. „

Ad III. Verum eſt, quod Gratianus citat Decretum illud Clementis, ſed revera Clementis non eſt; quia primis Eccleſiæ ſeculis fideles mox poſt Euchariſtiã celebrabant Agapas, quæ erant convivia charitatis. Cæterũ etſi aliquod fuerit circa hoc Decretum, per non uſum abrogatum eſt, & rationem aſſignat S. Thomas, dicens: *Antiquitus varius Miſſarum ſolemnia celebrabantur, & cum majori præparatione: nunc autem quia oportet frequentius ſacra myſteria celebrare, non poſſet de facili obſervari, & ideo per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum.* Poſtquæ addit Jueninus: „ *Monitum*
„ *tamen vult Lectorem idem S. Doctor,*
„ *convenire, ut inter hujuſce Sacramenti*
„ *ſumptionem, & cæteros cibos, aliqua*
„ *mora intercedat, qua fidelis Eccleſiam*
„ *imitetur, quæ Sacerdotis ore orationem,*
„ *quæ gratiarum actio dicitur, recitat*
„ *poſt communionem.* „

Ad IV. Conceditur antecedens, & negatur conſequentia; quia nulla eſt paritas inter jejunium, & ſomnum. Et quanvis antecedens negetur a quibuſdam Scriptoribus, qui volunt ex capite *ſi conſtiterit, de accuſat*, inferri, quod inter cœnam & communionem debeat intercedere ſomnus ex Decreto Alexandri III. quod continetur in Textu: attamen citatus Jueninus dicit: „ Quod ii Scriptores longius ab-
„ ſunt a Summi Pontificis mente; Si-
„ quidem Sacerdos, quem loco laudato
„ ſuæ Eccleſiæ privatione mulctat, vino
„ deditus erat; quippe qui noctem, quæ
„ Miſſam præceſſerat, duxerat in ta-
„ bernis, ut ex ipſiuſmet Alexandri
„ verbis perſpicue demonſtratur: *Si*
„ *conſtiterit quod D. Eccleſia non perpe-*
„ *tuo conceſſa, ſed ad tempus fuerit com-*
„ *mendata, & de vinolentia, & quod in*
„ *taberna pernoctarit, ita quod altera die,*
„ *nulla præmiſſa dormitione, Miſſam*
„ *cantaſſet. Si de hoc rationabiliter con-*
„ *victus fuerit in judicio ante Epiſcopum*
„ *ſuum, ſive accuſatus, vel ad rationem*
„ *poſitus ſine coactione fuerit confeſſus: ei*
„ *ſuper eadem Eccleſia perpetuum ſilen-*
„ *tium imponetis, ipſum ab impetitione*
„ *deſiſtere compellentes.* „

DISSERTATIO CCCCXXVII.

De neceſſitate Euchariſtiæ. An ſit neceſſaria neceſſitate medii? An ſit neceſſaria neceſſitate præcepti, divini, vel eccleſiaſtici?

SAcramentum illud dicitur neceſſarium neceſſitate medii, cujus ſuſceptio cũ habet cum ſalute conſequenda neceſſariam connexionem, ut illius omiſſio ſecum portet æternam damnationem. Et hoc pacto gratia ſanctificans in omnibus, & opera meritoria in multis, ſunt ad vitam æternam obtinendam neceſſaria. Illud vero dicitur neceſſarium neceſſitate præcepti, quod non habet neceſſariam connexionem cum ſalute ſtabilienda ex natura ſua, ſed tantum ex præcepto divino, vel eccleſiaſtico. Quod quæritur autem in prima parte Diſſertationis, hoc eſt; an realis ſuſceptio Euchariſtiæ, vel ſaltem votum illius explicitum, ſit omnibus ad ſalutem neceſſarium neceſſitate medii? Et circa hoc Hæreticorum errores adducemus, & Theologorum etiam opiniones perluſtrabimus.

Primo, Armeni quidam Hæretici crediderunt, realem ſuſceptionem Euchariſtiæ eſſe omnibus hominibus mediũ neceſſarium ad ſalutem; & proinde ſimul cum Baptiſmo parvulis omnibus Hæretici iſti Euchariſtiam miniſtrabant. Ex Guidone Carmelita refert Thomas Waldenſis tom. 2. de Sacramentis cap. 91.

Secundo, inter Græcos recentiores aliqui ſunt, qui Euchariſtiam reipſa perceptam omnibus, ſive parvulis ſive adultis, exiſtimant eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Referunt Simeon Theſſalonicenſis in libro de Sacramentis; Nicolaus Cabaſilas in prima Oratione de vita in Chriſto; & alii, quas citat Arcudius lib. 3. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 40.

Tertio, ex Prateolo refert Fraſſen, quod Jacobitæ, & Neſtoriani primum errorem amplexati ſunt.

Quarto, Cardinalis Bona lib. 2. rerum Liturgicarum cap. 19. narrat, Radulphum Ardentem, Hugoni Victorino contemporaneum, ſerm. de die Paſchæ, & Gualterium Aurelianenſem, qui fuit Radulpho antiquior, & nono Seculo floruit, cap. 7. ſui capitularis, docuiſſe, Euchariſtiam eſſe ad ſalutem neceſſariam neceſſitate medii.

Quinto, Calviniani quidam, inter quos Dallæus & Albertinus, voluerunt, veteres Patres in ea fuiſſe ſententia, ut putarent, quod realis perceptio Euchariſtiæ eſſet neceſſaria omnibus, ſive adultis ſive infantibus, & quidem neceſſitate medii: & hinc eveniſſe, quod per priora ſecula infantibus ſimul cum Baptiſmo Euchariſtiam adminiſtrabant. Sunt quidem pauci Theologi, qui volunt hanc fuiſſe Auguſtini, Innocentii, & aliorum mentem, ut eſt Sanctеſius repet. 6. de veritate Euchariſtiæ cap. 7. excuſatur tamen hic Sanctеſius a Pallavicino lib. 17. hiſt. Concil. Trident. cap. 12. Attamen Maldonatus in Comment. in caput. 6. S. Joannis aſſerit, opinionem neceſſitatis Euchariſtiæ per ſexcentos annos in Eccleſia viguiſſe.

Sexto, inter Theologos hæ tres circumferuntur opiniones; prima vult, quod Euchariſtia in voto ſaltem implicito ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem; ſecunda dicit, quod Euchariſtia in voto ſit quidem neceſſaria, ſed non tanta neceſſitate, quantâ eſt neceſſarius Baptiſmus; tertia vero defendit, quod Euchariſtia neque in re neque in voto ſit neceſſaria neceſſita-

Digitized by Google

te medii, ſed tantum neceſſitate præcepti.

Dicimus I. Euchariſtiam, ſive parvulis, ſive adultis, neque in re, neque in voto, neceſſariam eſſe neceſſitate medii ad ſalutem.

I. probatur ex Scripturis. Joannis III. *Niſi quis fuerit renatus ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*: ergo ex doctrina Chriſti ſolus Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem. Inſuper ad Romanos 8. *Nihil damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu*: ad Galatas 3. *quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*: Si ergo infantes baptizati Chriſtum induerunt, & in ipſo ſunt, nihil in ſe damnationis habent, unde poſſint a regno Cœlorum excludi. Denique ad Epheſios 5. dicitur, quod Chriſtus nos *mundavit lavacro aquæ in verbo vitæ*: & ad Titum 3. *quod ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis*: quæ omnia clare oſtendunt, ſatis eſſe Baptiſmum ad ſalutem æternam obtinendam, abſque eo quod ſit neceſſaria Euchariſtia.

II. probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius I. in epiſt. quam ſcripſit ad Patres Concilii Milevitani, approbans eorum acta contra Pelagianos, & quæ eſt num. 93. inter epiſtolas S. Auguſtini; in ea enim ſcribit: *Illud vero, quod veſtra fraternitas aſſerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis, etiam ſine Baptiſmatis gratia, poſſe donari, perfatuum eſt; niſi enim manducaverint carnem Filii Hominis, & biberint ſanguinem ejus, non habebunt vitam in ſemetipſis; qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum Baptiſmum velle ceſſare, cum prædicent hos habere, quod in eos creditur, nonniſi Baptiſmate eſſe conferendum*. Gelaſius in Epiſtola ad Epiſcopos per Picænum: *Ipſe D. Jeſus Chriſtus cœleſti voce pronunciat: Qui non manducaverit carnem &c. Ubi utique nomine videmus exceptum: nec opus eſt aliquem dicere parvulum ſine hoc Sacramento ſalutari ad æternam vitam poſſe perduci; ſine autem illa vitæ in perpetua futurum morte non dubium eſt*.

III. probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 4. docet: *Parvulos uſu rationis carentes nulla obligari neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ Communionem; ſiquidem per Baptiſmi lavacrum regenerati, & Chriſto incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt; neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit: ut enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt: ita certe eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine controverſia credendum eſt*.

IV. probatur ex Patribus. Auguſtinus epiſtol. 98. alias 23. ad Bonifacium: *Sicut* (parvulis) *credere reſpondetur, ita etiam fidelis vocatur, non rem ipſa mente annuendo, ſed ipſius rei Sacramentum percipiendo. Cum autem homo ſapere cœperit non illud Sacramentum repetet, ſed intelliget, ejuſque veritati conſona etiam voluntate cooptabitur. Hoc quamdiu non poteſt, valebit Sacramentum ad ejus tutelam adverſus contrarias poteſtates; & tantum valebit ut ſi ante rationis uſum ex hac vita migraverit, per ipſum Sacramentum, commendante Eccleſiæ charitate, ab illa condemnatione, quæ per unum hominem intravit in mundum, chriſtiano adiutorio liberetur*. Et in epiſt. 166. alias 28. ad Hieronymum; ſed diſertiſſime lib. 1. de peccat. meritis & rem. cap. 19. *Verùmtamen ſi parvulus percepto baptiſmo de hac vita emigraverit, ſoluto reatu, cui originaliter erat obnoxius, perficietur in illo lumine veritatis, quod incommunicabiliter manens in æternum, juſtificatos præſentia Creatoris illuminat. Peccata enim ſola ſeparant inter homines, & Deum, quæ ſolvuntur Chriſti gratia*. S. Fulgentius, rogatus a Ferrando Diacono, an Æthiops quidam, qui baptizatus, at non Euchariſtia refectus deceſſerat, ſalvus factus fuerat? reſpondet: *Arbitror, ſancte frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini Sermone firmatam; nec cuiquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque Fidelium corporis ſanguiniſque dominici participem fieri, quando in Baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab eo panis caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſeculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat*. Et hi quidem Patres ſunt ex Eccleſia Latina: Ex Eccleſia autem Grœ-

Grœca ſunt Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi 18. Baſilius Magnus Exhortatione ad Baptiſma; Gregorius uterque Nazianzenus, & Nyſſenus hom. de Baptiſmo; Chryſoſtomus hom. ad baptizandos, atque alii, quos Arcudius lib. 3. de Euchariſtia cap. 42. recitat.

V. probatur Rationibus. I. Dogma fidei eſt, quod haberi poſſit ſalus æterna abſque reali Euchariſtiæ ſumptione: ergo pariter veritas eſt, quod realis Euchariſtiæ ſumptio non ſit neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem. Antecedens probatur pluribus fidei dogmatibus, quæ credimus; ſcilicet I. quod per Baptiſmum liberatur homo ab originali, & actuali culpa; II. quod per Baptiſmum conſequitur homo remiſſionem pœnarum, quæ debentur peccatis in altera vita. Unde ait Auguſtinus lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſione cap. 28. *Ita ut ſi poſt Baptiſmum continuo conſequatur ex hac vita migratio, nihil eſt, quod obnoxium hominem teneat, ſolutis omnibus quæ tenebant*. III. quod Baptiſmi effectus primarius ſit infuſio gratiæ ſanctificantis, quæ ſufficit ad ſalutem æternam conſequendam. IV. quod illorum animæ, qui poſt Baptiſmum non peccarunt, mox in cœlo recipiuntur, & clare Deum intuentur: ut enim ait Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 4. *Si quidem per Baptiſmi lavacrum regenerati & Chriſto incorporati, acceptam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt*. II. Euchariſtia inſtituta eſt, ut ſit cibus ſpiritualis animæ; cibus autem non eſt neceſſarius ut homo vivere incipiat, immo potius vitam neceſſario præſupponit; ita pariter vita ſpiritualis debet neceſſario præcedere Euchariſtiam. III. docet S. Thomas, quod res ſeu effectus Sacramenti, qui eſt conjunctio cum Chriſto, & aggregatio corpori ejus myſtico, adeoque votum ipſum ſaltem implicitum Euchariſtiæ, ſit omnibus neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem: ergo pari neceſſitate non eſt neceſſaria ipſius realis perceptio. Verba S. Thomæ ſunt 3. part. quæſt. 73. art. 3. *In corpore. Dicendum, quod in hoc Sacramento duo eſt conſiderare, ſcilicet ipſum Sacramentum, & rem Sacramenti: res hujus Sacramenti eſt, unitas corporis myſtici, ſine qua non poteſt eſſe ſalus: nulli enim patet aditus ſalutis extra Eccleſiam... res autem alicujus Sacramenti percipiendi..... ſtetit & ante Baptiſmum ex voto Baptiſmi: eſt autem differentia..... quia per Baptiſmum ordinatur homo ad Euchariſtiam; & ideo ex hoc ipſo quod pueri baptizantur, ordinantur per Eccleſiam ad Euchariſtiam: & ſic ſicut ex fide Eccleſiæ credunt, ſic ex intentione Eccleſiæ deſiderant Euchariſtiam, & per conſequens recipiunt rem ipſius; ſed ad Baptiſmum non ordinantur per aliud præcedens Sacramentum, & ideo ante ſuſceptionem Baptiſmi non habent pueri aliquo modo Baptiſmum in voto, ſed ſoli adulti: unde rem Sacramenti Baptiſmi non poſſunt percipere ſine perceptione Sacramenti; & ideo hoc modo eſt de neceſſitate ſalutis, ſicut Baptiſmus*.

Objiciunt I. Joannis 6. Dicitur, *niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Ex quibus verbis hoc efformatur argumentum: Illud eſt neceſſarium neceſſitate medii, ſine quo finis haberi non poteſt; ſed per allata verba ſine perceptione Euchariſtiæ vita æterna haberi non poteſt: ergo perceptio Euchariſtiæ eſt neceſſaria neceſſitate medii. II. eodem modo intelligi debent allata verba: *niſi manducaveritis &c.* quo intelliguntur alia Joannis 7. *niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto &c.* Sed hæc ultima important neceſſitatem medii: ergo pariter prima. III. Auguſtinus lib. 1. de peccatorum meritis, & remiſſ. cap. 20. docet: „ Dominum
„ audiamus, non ſuſpicationes conje-
„ cturaſque mortalium: Dominum au-
„ diamus, inquam, dicentem de Sacra-
„ mento ſanctæ menſæ ſuæ, quo nemo
„ rite niſi baptizatus accedit: niſi man-
„ ducaveritis carnem meam, & bibe-
„ ritis ſanguinem meum, non habebitis
„ vitam in vobis: quid ultra quærimus?
„ Quid ad hoc reſponderi poteſt?....
„ An vero quiſquam dicere audebit,
„ quod ad parvulos hæc ſententia non
„ pertineat?..... Et ubi eſt quod eo-
„ dem loco de hac ipſa re ait: caro
„ quam ego dedero, caro mea eſt pro
„ ſeculi vita?..... ac per hoc etiam
„ pro parvulorum vita caro data eſt,
„ quæ data eſt pro ſeculi vita: & ſi non
„ manducaverint carnem filii hominis,

„ nec ipſi habebunt vitam . „ IV. Innocentius I. Romanus Pontifex in epiſt. ad Patres Synodi Milevitanæ, hæc habet : „ Illud vero quod eos (*Pelagianos*) veſtra fraternitas aſſerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis, etiam ſine baptiſmatis gratia, poſſe donari, perfatuum eſt: niſi enim manducaverint carnem ſilii hominis, & biberint ſanguinem ejus, non habebunt vitam in ſemetipſis: qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſſare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur nonniſi baptiſmate conferendum . „ Motivum quod habuit Innocentius ad hæc ſcribendum, his verbis exponit Witaſſe : „ *Cum Pelagiani negarent labem originis, & ad eludendum Chriſti dictum*, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei, *quamdam a ſe excogitatam adhibuerunt diſtinctionem inter regnum cælorum, quo fatebantur privandos parvulos, qui non baptizabantur, & vitam æternam, qua contendebant eos nihilominus eſſe fruituros; catholici ad Eucharistiam confugerunt, quæ cum omnibus generatim neceſſaria, & quidem ad vitam æternam perhibeatur, omnes eorum argutias diſſicicbat . Sic loquitur Innocentius I. ad Patres Concilii Milevit. quæ inter Auguſtinianas eſt* . 182. „ V. Gelaſius Papa epiſtola ad Epiſcopos Provinciæ Picenæ iiſdem fere verbis percutit eoſdē Pelagianos, dicen : „ *Ipſe Dominus Jeſus Chriſtus, cæleſti voce pronunciat*, Qui non manducaverit carnem : *ubi utique neminem videmus exceptum: nec opus eſt aliquem dicere parvulum ſine hoc Sacramento ſalutari ad æternam vitam poſſe perduci. Sine autem illa vita in perpetuo futurum morte non dubium eſt . Ergo juxta illos Pontifices, & Auguſtinum manducatio corporis & ſanguinis Chriſti ita parvulis neceſſaria eſt, ut ſine eâ privandi ſint æterna etiam vita* . „ VI. Æque neceſſaria eſt ſpiritualis alimonia ad vitam ſpiritualem, ac corporalis ad corporalem ; ſed corporalis alimonia de via ordinaria eſt abſolute neceſſaria ad conſervandam vitam corporalem : ergo pariter ſpiritualis alimonia, quæ eſt Euchariſtia, eſt abſolute neceſſaria ad conſervandam vitam ſpiritualem . Minor patet; quia ſine cibo abſque miraculo homo non poteſt diu vitam ſuam prorogare .

Reſpondemus ad I. Verba illa intelligi debere de omnibus adultis, non vero de infantibus ; & pariter intelligi debere de perceptione non ſemper in re, ſed aliquando in voto, & quidem in voto implicito, quod in infantibus ſufficit . Has reſponſiones adhibet author Anonymus operis de re ſacramentaria contra perduelles hæreticos tom. 1. lib. 4. quæſt. 8. cap. 1. §. 2. ſub his verbis : „ Conceſſa maj. nego min. hæc enim verba ſi de actuali perceptione ſumantur, præceptum quidem ſignificant omnibus adultis impoſitum, non vero, quod ad omnes omnino pertingat, medii neceſſitate : cum dogma fidei ſit, parvulos, ipſoſque adultos in caſu neceſſitatis ſine Euchariſtia morientes, niſi obice peccati corruptio ponat, vitam æternam infallibiliter conſequi . Diſtinguo eamdem min. vita æterna haberi non poteſt, ſine perceptione Euchariſtiæ *actuali*, nego: ſine perceptione *in voto* ſubdiſtinguo: in voto *implicito* . concedo : *explicito*, iterum ſubdiſtinguo: *quando agitur de adultis*, concedo : *ſi de infantibus*, nego min. & conſeq. „

Ad II. Idem Author Anonymus hæc reponit : „ Nego ſubſ. ad probat. nego maj. & paritatem . 1. Etenim ex ipſo contextu manifeſtum eſt, hæc verba : *niſi manducaveritis &c.* dirigi ad ſolos adultos : alia e contra : *niſi quis renatus &c.* latius ad omnes omnino homines, ipſoſque etiam infantes voti incapaces extendi . 2. Summum Baptiſmi ab Euchariſtia diſcrimen in eo eſt, quod Baptiſmus novæ vitæ ſit Sacramentum, primam gratiam afferens, quam qui non habet, cum nova creatura non ſit, conſequens eſt non poſſe ſalvari : quo fit, ut una omnibus tam adultis quam parvulis, lex Baptiſmi poſita ſit : Euchariſtia vero vitam non tribuit, ſed per modum ſpiritualis alimenti conſervat : unde actualis ejus ſuſceptio, vel in re, vel in voto explicito, iis tantum eſt abſolute neceſſaria, qui mori ſpiritualiter, peccatum committendo, poſſunt : atqui infantes cum uſum judicii, & libertatis non habeant, in hac rei bonæ privatione, maximum

hoc

„ hoc bonum habent, quod re bona male
„ uti non valeant; ergo nec mors illis
„ ſpiritualis timenda: adeoque ſufficit
„ illis, ut loquitur S. Thomas, *quod*
„ *per Eccleſiam, ipſo baptizandi actu ad*
„ *Euchariſtiam ordinentur*. 3. In hujuſ-
„ modi controverſiis dirimendis, ju-
„ dex audiri Eccleſia debet, cui Chri-
„ ſtus Scripturarum interpretationem
„ commiſit; atqui Eccleſia edocta di-
„ vinitus, ita ſemper intellexit verba
„ Chriſti: *niſi quis renatus fuerit &c.*
„ ut pro certo tenuerit, neminem, ne
„ unius quidem diei infantem, ſine
„ baptiſmo actu ſuſcepto, poſſe abſo-
„ lute ſalvari, longe vero aliter de cæ-
„ teris judicavit: *niſi manducaveritis*
„ *&c.* alioquin enim quomodo inſpi-
„ rante Deo, cuilibet etiam Laico,
„ etiam Gentili, baptiſmi adminiſtra-
„ tionem urgente neceſſitate permiſit,
„ ſic Euchariſtiæ conſecrationem, &
„ adminiſtrationem omnibus ſine diffe-
„ rentia, inſtante periculo indulſiſſet,
„ factum nullibi legimus. Ergo &c. „

Ad III. Auguſtinus cenſet parem eſſe
neceſſitatem Euchariſtiæ, ac baptiſmi
quantum ad utriuſque effectum; ſci-
licet quantum ad incorporationem
cum Chriſto, Eccleſiæ capite; non
vero quantum ad utriuſque realem
ſuſceptionem, maxime ex parte par-
vulorum. Sic reſpondet Fraſſen, qui
dicit Auguſtinum eſſe ſui ipſius inter-
pretem lib. 3. de peccatorum meritis
cap. 4. in quo hæc habet: *Quid autem
apertius tot tantiſque teſtimoniis divi-
norum eloquiorum, quibus dilucidiſſime
apparet, nec propter Chriſti ſocietatem
ad vitam ſalutemque æternam, poſſe
aliquem injuſte damnari, hoc eſt ab illa
vita, ac ſalute ſeparari? Unde fit con-
ſequens, ut quoniam nihil tale agitur
aliud, cum parvuli baptizantur, niſi
ut incorporentur Eccleſiæ, ideſt, Chri-
ſti corpori membriſque ſocientur, mani-
feſtum ſit eos ad damnationem, niſi hoc
iis collatum fuerit, pertinere*. Et poſtea:
*Nunquid etiam illud, niſi manducave-
rint homines carnem ejus, hoc eſt, par-
ticipes facti fuerint corporis ejus, non
habebunt vitam? Nonne veritas ſine
ulla ambiguitate proclamat, non ſolum
in regnum Dei non baptizatos parvulos
intrare non poſſe, ſed nec vitam æter-
nam poſſe habere, niſi Chriſti corpus,
cui ut incorporentur, Sacramenta Bap-
tiſmatis induuntur?* Ad quæ ſupe-
raddit Fraſſen: „ Ex quibus apparet
„ S. Auguſtinum eodem modo velle
„ Euchariſtiam eſſe neceſſariam ad ſa-
„ lutem, quomodo corpus Chriſti man-
„ ducari poteſt in Baptiſmo: dicimur
„ autem manducare corpus Chriſti in
„ Baptiſmo, quatenus ipſius corpori,
„ nempe Eccleſiæ incorporamur; ac
„ ſubinde S. Auguſtinus loquendo de
„ neceſſitate manducandæ Euchariſtiæ,
„ non loquitur de ipſius ſuſceptione
„ actuali, ſed de effectu, ſeu de re Sa-
„ cramenti, quam ſocietatem eſſe ait
„ corporis, & membrorum Eccleſiæ,
„ cui parvuli per Baptiſmum adſcribun-
„ tur. „ Hæc alia verba Auguſtini
tract. 26. in Joannem recitat Fraſſen;
ubi Auguſtinus explicans verba: *Qui
manducat meam carnem &c.* hæc ſcri-
bit: *Qui hanc ſumit habet vitam, &
hanc vitam æternam. Nec itaque ci-
bum, & potum ſocietatem vult intelligi
corporis, & membrorum ſuorum, ſicut
rei Sacramentum, ideſt, virtutem cor-
poris & ſanguinis Chriſti. Alicubi quo-
tidie, alicubi certis intervallis dierum
in dominica menſa præparatur, & de
menſa dominica ſumitur, quibuſdam
ad vitam, quibuſdam ad exitum: res
vero ipſa, cujus Sacramentum eſt omni
homini ad vitam, nulli ad exitum, qui-
cunque ejus particeps fuerit*.

Ad IV. & V. hæc reponit Jueninus. „
„ Innocentium, Gelaſium, Auguſtinum
„ Chriſti verba, *niſi manducaveritis &c.*
„ interpretatos fuiſſe de Euchariſtia,
„ non actu quidem recepta, ſed in voto
„ implicito, quod in iis omnibus repe-
„ ritur, qui per baptiſmum myſtico
„ Chriſti corpori conjunguntur: Hæc
„ igitur fuit Innocentii, Gelaſii, Au-
„ guſtini contra Pelagianos argumen-
„ tatio: Nemo vitam æternam, quam
„ vos a regno cœlorum diſtinguitis,
„ conſequitur, niſi Chriſti carnem man-
„ ducaverit: atqui parvuli, quos bap-
„ tiſma non abluit, Chriſti carnem nec
„ in actu, nec in voto manducarunt;
„ proinde excludi eos oporret non tan-
„ tum a regno cœlorum, ut fatemini,
„ ſed etiam a vita æterna; cum Chri-
„ ſtus expreſſe aſſeruerit neminem vi-
„ tam æternam conſequi, qui ejus car-
„ nem ſe manducaturum non vove-
„ rit. „

Ad VI. dicitur, quod hæc eſt differentia
inter cibum ſpiritualem, & cibum
corporalem, quæ eſt inter vitam corpora-

poralem, & vitam ſpiritualem. Vita corporalis propagari non poteſt niſi per continuam converſionem alimẽti in ſubſtantiam aliti, per quam converſionem reſtaurantur partes illæ, quæ per calorem naturalem abſumuntur, & pereunt; & ad quam reſtaurationem nulla alia ſunt media, & remedia naturalia præter nutritionem. Vita autem ſpiritualis conſervari poteſt, & vegetari per alia media quam per ſuſceptionem Euchariſtiæ, nimirum per gratias actuales, ut evenit in Patriarchis ante novam legem, & ante Euchariſtiæ inſtitutionem, qui ſine ipſa ſanctiſſime vixerunt.

Dicimus II. Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti, tum divini, cum eccleſiaſtici.

I. Concluſionis pars I. probatur ex Scripturis. Matth. 26. *Hoc facite in meam commemorationem*; quibus verbis continentur præcepta, & conficiendi, & offerendi, & diſpenſandi, & recipiendi Euchariſtiam. Inſuper Joannis 6. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Nec officit, quod aliqui Patres antiqui hæc ultima verba intellexerint de fide incarnationis, quibus adhæſit Cornelius Janſenius, Epiſcopus Gandavenſis; quia fere Patrum omnium conſenſus fuit, ut eadem verba de Euchariſtia intelligerentur; quorum ſenſum ſequutum eſt Concilium Tridentinum, per eadem verba explicans multos Euchariſtiæ effectus.

II. probatur; quia ſi ex verbis Chriſti neceſſaria eſt nobis Euchariſtiæ perceptio; & non eſt neceſſaria neceſſitate medii, ut probatum eſt: ergo ſaltem eſt neceſſaria neceſſitate præcepti.

III. probatur. Nemo poteſt conſequi ſalutem, niſi in voto, ſaltem implicito, manducet Chriſti carnem; at juris divini eſt exequi votum, quantũ per tempus, & per alias circumſtantias licet: ergo quilibet fidelis, quando baptizatur, Euchariſtiæ receptionem vovet, & ad eam recipiendam ſuo tempore jure divino obligatur. Ratio hæc eſt S. Thomæ 3. part. q. 8. art. 11. dicentis: *Reſpondeo dicendum quod (ſicut ſupra dictum eſt) duplex eſt modus percipiendi hoc Sacramentum, ſcilicet ſpiritualis, & ſacramentalis: manifeſtum eſt autem quod omnes tenentur, ſaltem ſpiritualiter, manducare, quia hoc eſt Chriſto incorporari (ut ſupradictum eſt:) ſpiritualis autem manducatio includit votum ſeu deſiderium percipiendi hoc Sacramentum, ut ſupra dictum eſt, & ideo ſine voto percipiendi hoc Sacramentum non poteſt hominis eſſe ſalus: fruſtra autem eſſet votum, niſi impleretur quando opportunitas adeſſet; & ideo manifeſtum eſt quod homo tenetur hoc Sacramentum ſumere, non ſolum ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex mandato Domini dicentis Lucæ 12. Hoc facite in meam commemorationem.*

II. Concluſionis pars I. probatur. Fabianus Papa dicitur quod ediderit Decretalem, quam Gratianus corpori juris inſeruit, & in ea præcipitur, quod quiſque fidelis ter in anno, ſcilicet in Paſchate, Pentecoſte, & die Natali Domini, Euchariſtiam percipiat. Scimus Epiſtolam hanc noſtrorum temporum Criticos habere ut Fabiano ſuppoſitam & ejus nomine 8. Seculo ventilatam; at nihilominus dubitari non poteſt, quod ſaltem ab eo tempore, ſcilicet ab 8. Seculo vigorem habuerit: & hoc eo magis quia in corpore juris invenitur & legitur diſt. 1. de conſecrat. ubi hæc habentur: *Et ſi non frequentius, ſaltem in anno ter, laici homines communicent, niſi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur; in Paſcha videlicet, & Pentecoſte, & Natali Domini.*

II. probatur ex Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. & legitur in can. *Omnis utriuſque ſexus*, quo præcipitur fidelibus, ut in Paſchate Euchariſtiam recipiant. Hunc Canonem Concilium Tridentinum confirmavit ſeſſ. 13. can. 9. ſub. his verbis: *Si quis dixerit, omnes, & ſingulos Chriſti fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, non teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum juxta præceptum ſanctæ matris Eccleſiæ, anathema ſit.*

Opponunt I. Nullibi legitur, quo tempore Chriſtus percipiendam præceperit Sacram Euchariſtiam: ergo non eſt neceſſaria Euchariſtia neceſſitate præcepti. II. Poteſt quis antevertere tempus, quo ſacram Euchariſtiam percipiat, ſi præviderit ſtatuto tempore ſe habiturum impedimentum,

per

per quod ipſam percipere non valeat: ergo neque datur hæc neceſſitas. III. Non præcipitur locus, in quo Euchariſtia recipi debeat; atqui ubi eſt neceſſitas aliquid faciendi, debet exprimi locus, in quo illud faciendum eſt: ergo ſi non exprimitur locus, nulla eſt faciendi neceſſitas. IV. Si eſſet hæc neceſſitas, vel adimpleretur præceptum per communionem ſacrilegam, vel non? Si primum: ergo eſſet præceptum vanum & inutile: ſi ſecundum: ergo deberet dari aliud præceptum, per quod hoc exprimeretur.

Reſpondemus ad I. cum Juenino dicente: „ Unanimem eſſe Patrum, ac „ Theologorum ſententiam, a Chriſto „ pro Euchariſtia actu recipienda implicite determinatum fuiſſe imminens vitæ periculum. Id vero colligitur ex eo, quod viri pii conſtituti in extrema vitæ periodo, in Euchariſtia ſpem collocaverint ſuam, anxie & ſolicite eam habuerint in deſideriis, ut patet ex Serapione ſene, de quo cum egimus de hocce Sacramento morituris diſpenſando, plura poſt Euſebium diximus. Colligitur iterum ex diligentia, quam veteres adhibuerunt, ne quiſquam abſolutione, donatus abſque Euchariſtia dimitteretur ex hac vita; ut patet ex Cypriano, qui ſedulo curandum aſſeruit ut martyrium paſſuris, imo & lapſis, quos, dum ſani eſſent, pænituiſſet, „ diſpenſaretur. Adultos divino jure ſæpius in vita teneri ad Euchariſtiæ participationem. Nec enim veroſimile eſt, ſemel tantum in vita urgere præceptum recipiendi Sacramentum, quod non modo pro morituris, ſed etiam pro ſanis inſtitutum eſt; quippe qui indigeant alimento, quo ſuſtententur, & viribus quibus rebellem concupiſcentiam refrænent: Quænam autem ſint illa tempora, Chriſtus ſapienti Eccleſiæ judicio determinandum permiſit. „

Ad II. dicitur, quod is, qui prævidet, ſe propter legitimum impedimentum non communicaturum paſchali tempore, tenetur ipſum antevertere: inſuper ille qui non potuit communicare, nec antea, nec poſtea, tenetur poſtmodum lege eccleſiaſtica ad paſchalem communionem. Ratio eſt quia lex eccleſiaſtica duo præcipit, & paſchalem communionem, & tempus, quo illa eſt facienda; qui autem impeditur adimplere unam, debet alteram ſaltem adimplere.

Ad III. Præcipitur locus, quando præcipitur in can. *Omnis utriuſque ſexus*. Ut paſchalis communio a proprio Sacerdote recipiatur. Et de hoc ſatis ſuo loco loquuti fuimus.

Ad IV. dicitur, eſſe propoſitionem damnatam ab Innocentio XI. illam, qua aſſeritur: *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*.

DIS-

DISSERTATIO CCCCXXVIII.

De neceſſitate Euchariſtiæ. An expediat frequens Euchariſtiæ communio? An ita fuerit apud antiquos fideles? An præſenti tempore ita poſſit eſſe, vel debeat?

Quoniam animæ fidelium non ejuſdẽ ſunt meriti apud Deũ; nec parem neceſſitatem habent adhibendi remedia, quæ ad earum ſalutem præſcripſit Deus; nec denique eaſdem habent diſpoſitiones, quibus ornatæ eſſe debent, ut cum fructu euchariſticam percipiant communionem: inde eſt, quod non eſt facile definire, an pro omnibus expediens ſit frequens Euchariſtiæ perceptio. Traduntur nihilominus Regulæ quædam, ex quarum obſervantia facile quis cognoſcere poterit, pro quibus ſit expediens, & pro quibus non. Regulas haſce nobis animus eſt hic recitare, ut ex earundem obſervatione diſcant Legentes quid ad I. Diſſertationis partem reſpondere habeant.

Excribimus autem Regulas, quas diximus, ex verbis iiſdem, quæ Jueninus ſcripſit pro hac eadem re, de qua nos loquimur. Et quidem prima Regula eſt, quod qui in ſua flagitia ſæpius relabuntur, frequenti communionis uſu donari non debent. Hanc Regulam ſeguenti ratione probat: Qui peccant mortaliter ex conſuetudine, & veram cordis ſui converſionem per pænitentiam non probant, arcendi ſunt ab Euchariſtica menſa, & ad eam admitti non debent, niſi mortis periculũ immineat: ergo a fortiori nec frequenti ejus uſu, licet confeſſi, & ut ſibi videntur contriti, donari debent. Et hinc eſt quod Pœnitentes a Confeſſario interrogari poſſunt de conſuetudine peccandi, & ad eandem interrogationem reſpondere tenentur; & contrarium ab Innocentio XI. damnatum fuit.

Secunda Regula eſt, quod illi, qui licet in externa flagitia non prolabantur, gentiliter tamen vivunt, arcendi ſunt a frequenti communione. Citatus Jueninus his verbis hanc regulam probat. „ Ii homines licet honeſtatem philoſophicam & moralem præ
„ ſe ferant, ad præſcriptum tamen
„ Evangelii, mores ſuos non compo-
„ nunt; unde voluptati ſervientes ode-
„ runt pænitentiam, humiltatem ha-
„ bentes deſpectui, mundanum hono-
„ rem ambiunt; tantum abeſt ut ſpiritu
„ pauperes ſint, quin toti ſunt in coa-
„ cervandis divitiis: Hujuſmodi homi-
„ nes exterius quidem obeunt Chriſtia-
„ næ religionis officia, ſed ab ejus ſpi-
„ ritu prorſus alieni ſunt: unde in con-
„ viviis, ludis, ſpectaculis, aliiſque ejus
„ generis oblectamentis eos reperire
„ eſt. Nonnulli molliores Caſuiſtæ iis
„ Chriſtianis, ſi tamen eo nomine cen-
„ ſeri debeant, qui ſic ſe gerunt, fre-
„ frequentem communionem conceſ-
„ ſere, contendentes, frequentem
„ Euchariſtiæ uſum in iis eſſe prædeſti-
„ nationis ſignum; ſed debita cenſura
„ in eos animadvertit Innocentius Pa-
„ pa XI. a quo merito hæc propoſitio
„ tanquam quæ ſcandaloſa ſit, & ver-
„ gat in detrimentum animarum, pro-
„ ſcripta fuit: *Frequens Confeſſio, &*
„ *Communio, etiam in iis, qui gentiliter*

„ *vi-*

„ *vivunt*, *& nota prædeſtinationis*. „

Tertia Regula eſt, quod ad frequentem communionem non ſufficiat, ut aliquis illius deſiderium habeat. Et hoc probat I. Quia hoc deſiderium aliquãdo etiam invenitur in peccatoribus conſuetudinariis, & nihil de ſua converſione ſollicitis; & nihilominus hos perditos homines ad frequentem communionem nemo admittet. II. Quia Diabolus ſua mancipia inſtigat, ut ad imitationem juſtorum ſæpius euchariſtico pane reficiantur, & ut ſic videntibus oſtentent pietatem, quam non habent. III. Quia Patres docent, deſiderium frequentis communionis non ſemper eſſe ſignum pietatis, ſed aliquando vanitatis, & hypocriſis; præcipue in mulieribus, quæ ſe devotas vulgo venditare pertentant.

Quarta Regula eſt, quod in præfiniendis communionis temporibus non ſatis ſit, ut cujuſque hominis ſtatus, & vitæ generis habeatur ratio. Hanc regulam hoc pacto explicat, exponit, & firmat citatus Jueninus. „ Licet „ nonnulli ſint vitæ ſtatus, in quibus „ plura quam in aliis ad pietatem me- „ dia ſuppetunt; in iis tamen vitæ ge- „ neribus nonnulli ſunt homines, qui- „ bus ineſt major cupiditas, quam iis, „ qui negotiis ſecularibus implicatam „ vitam ducunt; ac proinde minus ſunt „ idnnei, quibus communio frequens „ indulgeatur; cum illius conceſſio ex „ interna præſertim mentis, & cordis „ diſpoſitione definiri debeat. Nixi illi „ principio, Apoſtoli, & proximi illo- „ rum ſucceſſores, naſcentis Eccleſiæ „ Chriſtianos, quamvis rerum dome- „ ſticarum curæ, familiæ adminiſtra- „ tioni, labori manuum, negotiiſque „ ſecularibus implicatos, admiſerunt „ ad quotidianam Communionem; „ quam tamen pleriſque etiam in „ monaſterio agentibus, hoc corru- „ pto ſeculo, pericoloſum eſſet indul- „ gere. „

Quinta Regula eſt, quod octavo die concedi debeat Communio Euchariſtica illis, qui liberi fuerunt a mortalibus peccatis, & ab affectu ad venialia. Hanc regulam firmat cit. Author verbis S. Franciſci Saleſii in ſua Philotea part. 1. cap. 22. ubi hæc ſcribit: „ „ Longe differunt peccatum veniale, „ & affectus peccati venialis. Venialia „ enim & levia peccata omnino vitare „ nunquam poſſumus, ab ipſorum vero „ affectu cavere omnino poſſumus... „ Poſt quæ docet: affectum illum ex „ animo penitus evelli debere, quod „ nempe veræ pietati contrarius ſit, „ animamque graviſſime fauciet, quamvis lethaliter non conficiat. „ Addit „ etiam. „ Muſcæ morientes (inquit Sa- „ piens) perdunt ſuavitatem unguenti, „ hoc eſt, muſcæ ſi in unguento minus „ hæreant, illudque obiter delibent, „ nihil fere ex illo, niſi quod abſtulerint, „ inficiunt. Si vero in unguento ipſo „ immoriantur, præſtantiam ejus & „ dignitatem extinguunt, atque id in „ contemptum adducunt. Ita leviores „ culpæ cum in animam piam incide- „ rint, ſi in illa diutius non hæreant, „ haud magnopere lædunt; Quod ſi in „ ea ſtudio quodam & affectu perman- „ ſerint, unguenti, hoc eſt ſacræ de- „ votionis ſuavitatem, proculdubio „ extinguent. „ Inſuper, nec etiam concedit Communionem pro octava die illis, qui ad venialia affectum habent; & pariter ſe explicat quid ſentiat de quotidiana Communione in 1. parte Philoteæ cap. 20. ubi ait: „ „ Quotidie Euchariſtię Communionem „ percipere, nec laudo, nec reprehen- „ do. Omnibus tamen dominicis die- „ bus communicandum ſuadeo, & hor- „ tor, ſi tamen mens ſine affectu pec- „ candi eſt; utor ipſis B. Auguſtini ver- „ bis, quem ſequens, quotidianam com- „ munionem, nec laudo, nec vitupero „ &c. At cernis, Philotea, B. Augu- „ ſtinum vehementer ſuadere atque „ hortari, ut die quoque dominico Eu- „ chariſtia percipiatur; hoc ergo quo- „ ad poteris facito; cum enim te ab „ omni tum mortalis, tum venialis „ peccati affectu alienam exiſtimem, „ eam plane, quam requirit Auguſtinus, „ animi affectionem, & præparationem „ es adepta. „ Denique verbis aliis omiſſis ejuſdem S. Præſulis, quæ idem citatus Author refert, adduco authoritatem Innocentii XI. Romani Pontificis, qui die 12. Februarii 1679. circa frequentem Communionem præcepit, ut non ſufficiat ſtatus gratiæ ſanctificantis, ſed præterea requiratur. „ 1. Ut ad conſcientiæ pu- „ ritatem, frequentiæ fructum, pie- „ tatis augumentum attendant. 2. Ut „ in Conjugatis hoc amplius animad- „ vertant; Cum Beatus Apoſtolus no-

,, lit eos invicem fraudari, niſi forte
,, ex conſenſu ad tempus, ut vacent
,, orationi, eos ſerio admonendos eſſe,
,, tanto magis ob debitam Euchariſtiæ
,, reverentiam, continentiæ vacandum,
,, puriorique mente ad cœleſtium epu-
,, larum communionem eſſe conve-
,, niendum, 3. Qui ſe minus paratos
,, ſenſerint, abſcedant a Communione,
,, quo per pietatis opera ipſi deinceps
,, ſe paratos magis exhibeant. ,,

Pro altera vero Diſſertationis parte, quæ ſcilicet complectitur frequentiam, qua antiquis temporibus ſacra Communio percipiebatur, enumeramus per ſecula illius uſum, prout Scriptores, qui his temporibus floruerunt, ipſum narrant. Et quidem I. Seculo S. Lucas in actibus Apoſtolorum cap. 1. narrat, quod Chriſtiani ſuo tempore *Erant perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & Communione fractionis panis, & orationibus*: quæ verba a Patribus de euchariſtica Communione intelliguntur. ,, II. Seculo teſtatur Juſtinus Martyr in Apolog. 2. hæc, quæ ſequuntur: *Solis, qui dicitur die, omnium qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eundem locum, conventus fit .... Precibus peractis, panis offertur, & vinum & aqua: & Præpoſitus identidem quantum pro virili ſua poteſt, preces, & gratiarum actiones fundit; & populus fauſte acclamat, dicens, Amen. Et diſtributio, communicatioque fit eorum, in quibus gratiæ ſunt actæ, cuique præſenti, abſentibus per Diaconos mittitur*. Pro III. Seculo teſtis eſt Cyprianus, qui in expoſitione orationis dominicæ communionis quotidianæ mentionem facit, per hæc verba: *Nunc panem dari nobis quotidie poſtulamus, ut qui in Chriſto ſumus, & Euchariſtiam quotidie ad cibum ſalutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abſtentes, & non communicantes, a cœleſti pane prohibemur, a Chriſti corpore ſeparemur*. Pro IV. Seculo Hieronymus epiſt. 50. teſtatur, communionem quotidianam Romæ viguiſſe: *Scio Romæ hanc eſſe conſuetudinem, ut fideles ſemper Chriſti Corpus accipiant. quod nec reprehendo, nec probo*. Et Ambroſius lib. 45. de Sacramentis cap. 4. Si hujuſce operis ipſe legitimus eſt author: *Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis, quemadmodum Græci in Oriente facere conſueverunt? Accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie accipere, non meretur poſt annum accipere*. Pro eodem Seculo & & pro Eccleſia Orientali habemus teſtimonium S. Baſilii in epiſt. ad Cæſariam Patriciam dicentis: *Communicare ſingulis diebus, & ſanctum Chriſti corpus percipere, præclarum eſt, & utile, cum ipſe dicat; qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam. Quis igitur ambigat vitam aſſidue participare, nihil aliud eſſe quam multifariam vivere? Nos autem quatuor in ſingulas hebdomadas Divina Sacramenta participamus, dominica die, quarta feria, in Paraſceve, & in Sabbato, & aliis diebus, ſi quando dominica memoria, vel Sancti alicujus fuerit*. Attamen Seculo, quo vivebat Chryſoſtomus, frequens Communio Euchariſtica in deſuetudinem abierat, & ſolummodo fideles illa reficiebantur Epiphaniæ, Paſchatis, & Natalis Domini temporibus. Unde Sanctus Doctor hom. 16. ad populum antiochenum! *O conſuetudinem! O præſumptionem: ſacrificium fruſtra quotidianum! Incaſſum aſſiſtimus altari; nullus qui communicetur. Hæc non ut temere communicemini, dico, ſed ut vos dignos reddatis: Non es hoſtia dignus, vel communione? Igitur nec ratione*. Denique octavo ſeculo eo perventum eſt deſidiæ, & negligentiæ, in percipiendis ſacris Myſteriis, ut legem Eccleſia fecerit, qua fideles ſinguli ad ſacram Communionem ter in Anno ſumendam, obligarentur. Et poſtremo in Concilio Lateranenſi IV. ſe contentam dixit Eccleſia, ſi ſemel in Anno ſacram Euchariſtiam fideles participarent.

Pro his omnibus, quæ diximus ex Chryſoſtomo, habemus uſque ad octavum Seculum nullam fuiſſe legem eccleſiaſticam, ſed frequentem, vel rariorē Euchariſtiæ Communionem fidelium devotioni fuiſſe commendatam; ut clare explicat Chryſoſtomus hom. 17. in epiſt. ad Hæbreos ſub his verbis:
,, Sacrificii mentio incidit, vobis, qui
,, initiati eſtis, pauca dicere cupio;
,, pauca quidem, ſi verba numerentur,
,, ſed præclara, ac maxima, ſi utilitas,

,, ac

,, ac pondus attendatur : neque enim
,, dicta noſtra, ſed Spiritus Sancti di-
,, ctata ſunt. Quid illud eſt? Multi
,, ſemel in anno ſacrificii hujus parti-
,, cipes fiunt, alii bis, alii ſæpius : ad hos
,, ergo omnes mea convertitur oratio :
,, Nec ſolum ad eos, qui hic adſtant,
,, ſed ad eos etiam, qui in Eremo de-
,, gunt; quippe qui ſemel tantum in
,, anno, plerumque etiam poſt duos
,, annos, ſacra communione impartiun-
,, tur. Quos igitur potiſſimum lauda-
,, bimus? An qui ſemel? An qui fre-
,, quentius? An qui rarius Commu-
,, nionem adeunt? Neque hos; neque
,, illos; ſed eos demum, qui cum puræ
,, mentis conſcientia, qui mundo cor-
,, de, ac vita integra, atque inculpata
,, Chriſti corpore reficiuntur. Tales
,, ſemper accedant. Cœteri, nec ſemel
,, accedant. Quid ita, quia judicium
,, ſibi ſumunt, & condemnati, & pœ-
,, nam, & ſupplicium. Quod ſane mi-
,, rum videri non debet. Nam quem-
,, admodum alimentum, quod natura
,, ſua nutriendi vim obtinet, ſi in ven-
,, triculum nauſeantem, atque impu-
,, rum, ingeſtum fuerit, ipſum gravat,
,, damnis auget, atque adeo invecta
,, multiplici corruptela morbos creat;
,, idem quoque iis accidit, qui maleaf-
,, fecto animo tremenda illa, perinde
,, ac veneranda, ſacramenta mandu-
,, cant..

Tandem ad pręſentis temporis diſciplinam devenientes, frequentem Communionem euchariſticam credimus quidem, quod Eccleſia totis votis exoptet, conſiderans ex una parte beneficium, quod ex hac frequentia univerſitati fidelium omnino proveniat, ſi impedimentum nullum opponatur; & ex altera parte reſpiciens profectum, quem ſinguli fideles ex eadem percipere poſſent, ſi ad eam diſpoſiti, ut par eſt, accedant. Quapropter, hoc præmiſſo monito, dicimus, & quod Eccleſia frequentem Communionem intendat, ſi de illius fructu ſecuritatem habeat; & frequentiam illam ex parte Sacramenti ſemper velit, & fidelibus ſuadeat, quanvis aliquando ex parte ſumentium de eodem fructu non ſolum dubitet, ſed de damno quoque formidet.

Cohærenter ad hæc adducimus Concilia, adducimus Patres, adducimus Eccleſiæ praxim; quibus conſtat, & frequentiam illam, quam diximus, ab Eccleſia deſiderari; & fructum, quem ex eadem frequentia Eccleſia ſperat, ſed aliquando dubitat, ſe non conſequuturam. Præ omnibus laudamus Concilium Tridentinum, quod ſeſſ. 13. cap. 8. ſe optare aſſerit, ut frequenter, immo & quotidie fideles poſſint Euchariſtiam ſumere, per hæc verba: *Paterno affectu admonet Sancta Synodus, hortatur, rogat, & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, ut omnes, & ſinguli, qui Chriſtiani nomine cenſentur, hæc ſacra myſteria corporis, & ſanguinis ejus ea fidei conſtantia, ea animi devotione, ac pietate, & cultu credant, & venerentur, ut panem illum ſuperſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint*. Et ſeſſ. 22. cap. 6. *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quoad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior perveniret*. Ante Concilium Tridentinum fuerat Synodus Baſileenſis anno 1437. quæ de frequenti Communione hæc habuit: *Quod autem ſæpe accedere ad Euchariſtiam percipiendam digne & devote & cum diſcuſſione debita ſit utile, & valde proficuum, immo ſumme neceſſarium cupienti, & deſideranti in via Domini non regredi, ſed progredi, omnes Doctores Catholici laudant, hortantur, admonent, & obſecrant inceſſanter fidelem populum*. Poſt Concilium vero Tridentinum omiſſis aliis Conciliis, contenti ſumus adducere Concilium Rhemenſe, habitum anno 1583. quod in titulo de Euchariſtia hæc habet: *Cum nihil habeat Chriſtiana religio Sacramento Euchariſtiæ præſtantius, & auguſtius, nihilque ad ſancte, & inculpate vivendum efficacius, ejuſdem frequentiſſima participatione, dolemus tantam eſſe Chriſtianorum hujus temporis incuriam, ut ſemel tantum in anno ſumant tam ſalutaris Sacramenti ſubſidia. Quare Parochi, & qui ad divini Verbi prædicationem aſſumuntur, deinceps de frequentis Communionis antiquo uſu, ejuſdemque miris fructibus, & utilitate diſſerant, & fidelibus perſuadere nitantur, nullum eſſe modum aptiorem, & compendioſiorem, quo ſopitis, & extinctis hæreſibus, Eccleſiæ*

Apoſtolica facies noſtro ſeculo redeat. Nos quoque Fideles omnes hortamur, & per viſcera Miſericordiæ Dei noſtri obſecramus, ut quam ſæpiſſime, ſaltem vero diebus ſolemnibus, communicent, & quotieſcumque poſtulaverit ingruens aliqua neceſſitas, quæ vitam humanam in diſcrimen, & periculum adducat.

Veniamus modo ad Patres, qui de frequenti Communione loquuti ſunt; & hos omnes comprehendimus in duobus extremis Eccleſiæ Doctoribus, Thoma nimirum, & Bonaventura. Sanctus Thomas 3. part. q.80. artic. 10. hæc ſcribit: *Circa hujus Sacramenti uſum duo poſſunt conſiderari, unum quidem ex parte ipſius Sacramenti, cujus virtus eſt hominibus ſalutaris, & ideo utile eſt quotidie ejus fructum percipere: unde Ambroſius dicit in lib. de Sacramentis: Si quotieſcumque effunditur Sanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum effunditur, debeo ſemper accipere, qui ſemper pecco, debeo ſemper habere medicinam. Alio modo poteſt conſiderari ex parte ſumentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc Sacramentum accedat: & ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat: unde Auguſtinus cum dixiſſet: Accipe quod quotidie tibi proſit, ſubjungit: ſic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed quia multoties in pluribus hominum, multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter indiſpoſitionem corporis, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere, ſed quotieſcumque ſe ad illud homo invenerit præparatum. Unde in lib. de Eccleſ. Dogmatibus dicitur, quotidie Eucharistiæ Communionem accipere nec laudo, nec vitupero.* S.Bonavent. vero in 4.diſt.12.part. quæſt. 1. hæc aſſerit bit: *Si ergo quæritur, utrum expediat frequentare Euchariſtiam olicui; dicendum, quod ſi videat, ſe eſſe in ſtatu Eccleſiæ primitivæ, laudandum eſt quotidie communicare; Si autem in ſtatu Eccleſiæ finalis, utpote frigidum, & tardum, laudandum eſt, quod raro: ſi autem in medio modo, medio modo debet ſe habere, & aliquando debet ceſſare, ut addiſcat revereri, aliquando accedere, ut inflammetur amore.* Ex quibus verbis hæc colligit Jueninus: „ Igitur circa Quæſtionem: *An his temporibus frequens Communio fidelibus expediat?* Seraphicus, & Angelicus Doctor inter ſe penitus conveniunt; hoc eſt, uterque cenſet, quod licet ſumpta ex parte Sacramenti, ſeu per ſe, multum utilis ſit; tamen non expediat omnium omnino fidelium reſpectu. „

DISSERTATIO CCCCXXIX.

De Communione ſub utraque ſpecie? Quinam fuerint, & quinam ſint Hæreticorum errores, circa Communionem ſub utraque ſpecie? Quænam Eccleſiæ leges? Et quæ antiqua praxis, & conſuetudo?

PRænotanda ſunt quædam, quorum primum eſt, diſputationem non procedere de Euchariſtia, ut eſt Sacrificium; hoc pacto enim ſumpta, certũ eſt quod utramque ſpeciem requirit: Procedere vero de Euchariſtia ut eſt Sacramentum; & quæritur, an ſicut ad illam requiritur utraque ſpecies, ut eſt ſacrificium, ita etiam requiratur utraque ſpecies, ut eſt Sacramentum? Secundum eſt, quod ſalva Sacramenti ſubſtantia, quam ſolus Chriſtus, qui eam determinavit, inſtituit, Sacramenti vero, vel diſpenſandi modum, vel adminiſtrandi diſciplinam, Chriſtus Eccleſiæ ſuæ commiſit, ut eas pro temporum, & rerum varietate determinaret; quod clare innuit Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 2. per hæc verba: *Hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in ſacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret*. Tertium eſt, quod Chriſtus ſit totus & integer ſub alterutra ſpecie; non vero, quod Corpus ſit ſub una, & ſanguis ſub altera: inſuper, quod tota ratio, ſeu natura Sacramenti, ſalva ſit, vel in una tantum, vel in utraque ſpecie: tandem, quod gratia Sacramenti neceſſaria ad ſalutem nõ ſit adnexa utriuſque ſpeciei participationi, ſed æqualis habeatur, ſive una, ſive duplex ſpecies ſumatur. Quartum denique, quod præſens diſputatio duas includat Quæſtiones, unam Juris, alteram facti. Prima eſt, utrũ jure divino, ex Chriſti ſcilicet inſtitutione, utraque ſpecies ſit neceſſaria ad eſſentiam Sacramenti, & ad integritatem illius effectus? Altera eſt, an ſemper, & ubique uſque ad duodecimum ſeculum, quo a privatis quibuſdam Epiſcopis, ut volunt Theologi quidam, vel uſque ad decimum quintũ, quo generali lege a Concilio Conſtantienſi an. 1415. fuit abrogata Communio ſub utraque ſpecie; an ſcilicet ante illud tempus ſemper in uſu fuerit? Hoc poſito, his verbis exponit controverſiæ ſtatum inter Catholicos, & Hæreticos Tournely de Sacramento Euchariſtiæ quæſt. 6. artic. 2. „ Utrumque contendunt „ Novatores: Horthodoxi vero, quantum ad primam quæſtionem, quæ juris eſt, pronuntiant concordi ſuffragio, nullum extare divinum præceptum de utraque ſpecie ſumenda; atque perinde eſſe, tum ad eſſentiam Sacramenti, tum ad plenitudinem, & integritatem effectus illius, ſive una, ſive duplex ſumatur ſpecies. Quantum vero ad quæſtionem facti, fatentur ultro, uſum utriuſque ſpeciei diu in Eccleſia viguiſſe; neque ne-

„ ceſſe

„ ceſſe eſt, ut in hoc facto probando
„ allaborent Novatores, quod apud
„ omnes certum eſt: ſed contendunt
„ iidem orthodoxi, eo ipſo tempore,
„ quo in uſu fuit communio ſub utra-
„ que ſpecie, liberum adhuc fuiſſe fi-
„ delibus, aut duas; aut unam ſumere,
„ imo quibuſdam in caſibus alterutram
„ ſpeciem diſpenſatam fuiſſe, adeo
„ omni ætate perſuaſum fuit, utramque
„ ſpeciem neceſſariam non eſſe, aut ad
„ ſubſtantiam Sacramenti, aut ad in-
„ tegritatem effectus illius. „

Devenientes modo ad recenſendos errores circa Communionem ſub utraque ſpecie, & ad enumerandos illorum Authores; Primo ab aliquibus nominatur Neſtorius, qui voluit, dandum eſſe corpus ſub ſpecie panis, & dandum eſſe ſanguinem ſub ſpecie vini; refert Cajetanus in 3. part. quæſt. 80. artic. 12. ſed fere omnes Theologi figmentum hoc putant, quod certe omnium antiquorum ſilentio probatur.

Secundo, fuerunt Petrus Dreſdenſis, & Jacobellus Miſnenſis in Bohemia, qui admiſerunt, quidem præſentiam Chriſti realem in Euchariſtia, attamen retinuerunt Calicis uſum, non tantum ex motivo, quod licitum eſſet, ſed etiam ex ratione, ut ipſis videbatur, quod expediens eſſet; teſtatur Æneas Sylvius, in hiſtoria Bohemorum cap. 35.

Tertio, his duobus dictis ſe adjunxit Joannes Hus, qui Author præcipuus fuit, ut Bohemi Calicem vellent, ac tuerentur, poſtmodum; ſubdit citatus Tournely. „ Ex cineribus Joan-
„ nis Hus duæ excitatæ ſunt in Bohemia
„ factiones, altera Taboritarum, ab
„ Urbe hujus nominis in Bohemia ſic
„ dicti, Auctore Joanne Ziſca; altera
„ Calixtinorum, ſic dicti, ab uſu Cali-
„ cis, pro quo certabant, capite Ro-
„ queſane; hunc Bohemorum errorem
„ ad Conc. Conſtantienſe delatum an.
„ 1415. ſeſſ. 13. damnarunt hujus Con-
„ cilii Præſules, ſublato fidelibus Cali-
„ cis uſu. „

Quarto, occurrit Lutherus, de quo dicitur, quod fuerit omnino varius, & inconſtans in preſenti Controverſia; ut late oſtendit Bellarminus lib. 4. de Euchariſtia cap. 20. & Epiſcopus Meldenſis firmat in hiſtoria Variationum lib. 2. num. 10. Primo enim Lutherus dixit, Communionem ſub utraque ſpecie eſſe indifferentem: deinde affermavit, hoc determinari non poſſe ab Epiſcopis, ſed a Concilio Generali: poſtmodum negavit quoque hoc facere poſſe Concilium Generale; & verba illius ſunt in lib. de Captivitate Babylonica cap. de Euchariſtia: „
„ Prima captivitas hujus Sacramenti
„ eſt, quoad ejus ſubſtantiam, quam
„ nobis abſtulit Romana tyrannis,
„ quod peccent in Chriſtum, qui una
„ ſpecie utuntur, cum Chriſtus non
„ præceperit illa uti, ſed arbitrio cu-
„ juslibet relinquerit, dicens: Quotieſ-
„ cumque feceritis, hæc in mei memo-
„ riam facietis: ſed quod illi peccant,
„ qui hoc arbitrio volentibus uti, utrã-
„ que dari prohibent, culpa non eſt
„ Laicis, ſed Sacerdotibus. Sacramen-
„ tum non eſt Sacerdotum, ſed om-
„ nium: nec Domini ſunt Sacerdotes,
„ ſed miniſtri, debentes reddere utram-
„ que ſpeciem petentibus quotieſcum-
„ que petierint. Itaque non hoc ago,
„ ut vi rapiatur utraque ſpecies, quaſi
„ neceſſitate præcepti ad hoc coga-
„ mur: ſed conſcientiam inſtruo ut
„ patiatur quiſque Tyrannidem Roma-
„ nam, ſciens ſibi raptum per vim Jus
„ ſuum in Sacramentum &c. concludo
„ itaque, negare utramque ſpeciem
„ Laicis eſſe impium, & tyrannicum,
„ nec in manus ullius Angeli, nec
„ Papæ, & Concilii cujuſcumque. In
„ declaratione in ſermonem de Eu-
„ chariſtia a me habitum: non dixi, ne-
„ que conſului, neque eſt intentio mea,
„ ut unus, aut aliquot Epiſcopi propria
„ auctoritate incipiant alicui utram-
„ que ſpeciem porrigere, niſi ita inſti-
„ tueretur, aut præciperetur aliquo ge-
„ nerali Concilio; „ Et de formula
Miſſæ: ſimpliciter, juxta inſtitutum
„ Chriſti, utraque ſpecies, & petatur,
„ & adminiſtretur: Concilia, nec mo-
„ rari, nec audire volumus in his, quæ
„ manifeſte ſunt Evangelii: quin am-
„ plius dicimus: ſi quo caſu Concilium
„ id ſtatueret, aut permitteret, tunc
„ minime omnium nos velle utraque
„ ſpecie potiri; imo tunc primum in
„ deſpectum tam Concilii, quam Sta-
„ tuti ſui, vellemus aut alterutra tan-
„ tum, aut nequaquam utraque potiri,
„ ac plane eos anathematizare, qui-
„ cumque auctoritate talis Concilii,
„ vel ſtatuti utraque potirentur. Et in

Aſſer-

„ Aſſertionibus articulo 16. conſultum „ mihi videtur nunc, ut non modo „ per Concilium, ſed per quamque „ diæceſim, quilibet Epiſcopus, etiam „ invito Papa, Chriſtum ſecutus in „ Evangelio rurſus utramque ſpeciem „ Laicis daret &c. Nam hoc ego dico, „ ſi quis ſciens omittit deſiderare ſaltem alterutram etiam partem Sacramenti, licet neutra neceſſaria ſit, „ cum fides ſola hic ſufficiat, impium „ eum eſſe, & Chriſtum ab eo negari. „ Et epiſt. ad Bohemos: Quamvis pulcrum quidem eſſet, utraque ſpecie „ in Euchariſtia uti, & Chriſtus hac in „ re nihil tamquam neceſſarium præcepit, præſtaret tamen pacem, & unitatem, quam Chriſtus utique præcepit ſectari, quam de ſpeciebus contendere. Et ad Chriſtianam nobilitatem: Non ſum Author, ut Bohemi ad alteram Sacramenti ſpeciem cogantur, ſed ut eo, quo velint, modo relinquantur: Epiſcopus „ tantum curet, ne diſcordia ex hoc „ diverſo communicandi modo oriatur, ſed familiariter eos inſtruat, „ neutrum eſſe cum errore conjunctū, „ quemadmodum omni errore vacat, „ quod Sacerdotes alio quam Laici „ habitu utantur:„ Et tom. 2. Germanico fol. 100. in alia Edit. tom.7. fol.360. lib. de utraque ſpecie Sacramenti: „ Si veneris ad locum, in „ quo una tantum ſpecies miniſtratur, „ accipe tantum unam, quemadmodum ibi accipiunt: ſi præbentur duæ, „ duas accipe, nec quicquam ſingulare „ infer, nec te multitudini oppone. „

Quinto, Philippus Melanchthon in ſecunda editione Locorum communiū, impreſſa Argentorati anno 1525.fol. 38. „ Errat qui putat impium edere „ carnem ſuillam: errat item, qui putat impium abſtinere a ſuilla. Media ſunt hæc, & in arbitrio noſtro „ poſita: ſic, & de Euchariſtia judico, „ non peccare, qui ſcientes hujus libertatis, & credentes, alterutra ſigni parte utuntur. „ Idem Philippus, in poſtrema editione horum locorum; „ omnino, ſcribit, neceſſarium eſſe utriuſque ſpeciei uſum.

Sexto, Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 17. §. 47. 48. 49. & 50. & in Antidoto Articulorum Pariſienſium art. 6. pro pro utraque ſpecie hujus Sacramenti pluribus pugnat. Sic Coccius in Theſauro. Tournely vero de eodem Calvino ait: Inter alios Novatores Calvinus lib. 4. Inſt. cap. 17. num. 47. ſcripſit, ex diaboli officina prodiiſſe conſuetudinem, quæ populo Dei dimidiam Sacræ Cœnæ partem, vel furata eſt, vel eripuit; nec poſſe aliter, quam ſub duplici ſpecie hoc Sacramentum ex præcepto Chriſti ſuſcipi. Idem cum ſuo duce ac magiſtro ſentiunt omnes Calviniſtæ, qui realem Chriſti in Euchariſtia præſentiam negant.

Septimo, recenſentur pauci Recentiores Græci, qui ex Arcudio lib. 3. de Euchariſtia cap. 50. Novatoribus poſtremorum temporum hac in parte ſuffragantur.

Octavo, de Catholicis, & eorum opinionibus circa rem hanc, hæc ex citato Tournely habemus, & cujus verba ad literam recitamus: „ Orthodoxi omnes in eo quidem conſentiunt inter ſe, utramque ſpeciem „ ad ſubſtantiam Sacramenti non pertinere, ac æqualem gratiæ fructum, „ ad ſaltem neceſſarium ex una, vel „ ex duabus æqualiter percipi. Verum „ ſunt inter Scholæ Theologos, qui „ præter illam gratiam ad ſalutem neceſſariam, aliam admittunt, quam „ ajunt majorem percipi ex Communione ſub utraque ſpecie. Ita cenſuerunt in Concilio Tridentino, referente Pallavicino lib. 12. cap. 2. Melchior Canus, Dominicanus, Antonius „ Ulloa, Franciſcanus, & Sigiſmundus „ Fedrius ejuſdem Ordinis: ita quoque „ Vaſquez in 3. part. diſput. 215. quæſt. „ 80. art. 2. & alii, quos ibidem appellat; de qua Quæſtione diſputatum „ eſt in Concilio Tridentino, nihilque „ definitum, ut obſervat idem Pallavicinus loco mox citato: Solemne „ quippe illud fuit Concilio, ut ſcholaſticas quæſtiones non attingeret, „ neque definiret. Multi in Conc. Trid. „ reſtitui uſum Calicis poſtularunt, „ tum Imperatoris, tum Galliarum „ Regis Caroli IX. & aliorum Principum nomine, quibus non pauci favebant Theologi: non quod eum „ putarent neceſſarium ad Sacramenti „ ſubſtantiam, ſed ad ſedandos populorum animos, fovendam, ut dicebant, eorum pietatem, atque præſertim ad omnem calumniæ occaſionem Novatoribus præripiendam:

Iſtis

„ Iſtis non acquievit Concilium Tri-
„ dentinum; nihilominus in fine ſeſſ.22.
„ judicio S. Pont. Patres reliquere, an
„ expediret alicui nationi, vel regno,
„ uſum Calicis concedere; & reipſa
„ Pius IV. ann. 1564. inſtante Ferdi-
„ nando Imperatore, uſum Calicis
„ quibuſdam Germaniæ Populis reſti-
„ tuit. Verum non fauſto exitu; in
„ ſuo quippe errore, non minus quam
„ Bohemi, pertinaces extitere. Non-
„ nulli inter Catholicos paulo vehe-
„ mentius pro neceſſitate reſtituendi
„ Calicis perorantes, etſi aliunde in-
„ tegrum dicerent ſine illo Sacramen-
„ tum, & plenum effectum, ſuſpecti
„ fuere tum Orthodoxis, tum Nova-
„ toribus; ut Georgius Caſſander, qui
„ amplam ſcripſit de Communione
„ ſub utraque ſpecie conſultationem;
„ ubi utramque ſpeciem ait conferre
„ ad pleniorem Sacramenti ſignifica-
„ tionem; & eam ſemper antiquitus
„ uſurpatam, exceptis quibuſdam caſi-
„ bus neceſſitatis, qui legi, & conſue-
„ tudini præſcribere non poſſunt: ad-
„ ditque, eam a Concilio Conſtantienſi
„ in perpetuum, & pro omni ætate non
„ fuiſſe, ſed ad tempus ſolum: ex quo
„ concludit reſtituendum eſſe fidelibus
„ omnibus Calicem. Opus Caſſandri in
„ Indicem Librorum prohibitorum re-
„ latum fuit. „

Dicimus I. nullam legem fuiſſe antiquitus, nec ullam diſciplinam, circa communionem ſub utraque ſpecie, vel ſub alterutra, tam pro Clericis, quam pro Laicis.

I. probatur ex Scripturis. Joannis 6. Chriſtus tribuit vitam æternam, quæ eſt principalis effectus Euchariſtiæ, iis, qui ſumunt unam ſpeciem tantum, non vero utramque, per hæc verba: *Hic eſt panis, qui de Cœlo deſcendit. Non ſicut manducaverunt Patres noſtri manna, & mortui ſunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* & ad hæc verba reſpexit Concil. Trid. ſeſſ. 21. cap. 1. dicens. *Itaque ſancta ipſa Synodus, a Spiritu Sancto, qui ſpiritus eſt ſapientiæ, & intellectus, ſpiritus conſilii, & pietatis, edocta, atque ipſius Eccleſiæ judicium, & conſuetudinem ſecuta, declarat, ac docet, nullo divino præcepto Laicos, & Clericos, non conficientes, obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie ſumendum; neque ullo pacto, ſalva fide, dubitari poſſe, quid illis alterius ſpeciei communio ad ſalutem ſufficiat. Nam etſi Chriſtus Dominus in ultima cœna venerabile hoc Sacramentum in panis, & vini ſpeciebus inſtituit, & Apoſtolis tradidit, non tamen illa inſtitutio, & traditio eo tendunt, ut omnes Chriſti fideles ſtatuto Domini ad utramque ſpeciem accipiendam adſtringantur. Sed neque ex ſermone illo, apud Joannem ſexto, recte colligitur, utriuſque ſpeciei communionem a Domino præceptam, utrumque juxta varias ſanctorum Patrum, & Doctorum interpretationes intelligatur; Namque qui dixit; Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis; dixit quoque: ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et qui dixit, Qui manducat meam carnẽ, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam; dixit etiam panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Is denique, qui dixit, qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo; dixit nihilominus: qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Inſuper Apoſtolorum temporibus legitur una dumtaxat ſpecie, hoc eſt, panis, confectam fuiſſe Euchariſtiam; dicitur enim Actorum 2. *Perſeverantes erant in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus:* Denique I. ad Corinth. 11. Apoſtolus ait: *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini.* Per quæ verba, oſtenditur, liberum fuiſſe cuilibet fidelium, alterutram ſpeciem ſumere.

II. probatur antiquis exemplis, quibus docemur, fuiſſe fidelibus Euchariſtiam ſub unica tantum ſpecie miniſtratam. Et hæc exempla ad quatuor reducuntur, ſcilicet ad Communionem Infirmorum, ad Communionem Infantium, ad Communionem domeſticam, & ad Communionem publicã: Communio Infirmorum data ſub unica ſpecie colligitur ex facto Serapionis, Sancti Ambroſii, & Monachorum Ordinis Cluniacenſis. Inſuper habetur ex Concil. Toletano XI. ann. 675. Can. 11. quod ſub ſola ſpecie vini datum fuerit Viaticum Infirmis,

per

per hæc verba; *Solet humanæ naturæ infirmitas in ipſo mortis exitu prægravata, tanto ſiccitatis pondere deprimi, ut nullis ciborum illationibus refici, ſed vix tantumdem illati delectetur poculi gratia, ſuſtentari. Quod etiam in multorum exitu vidimus, qui optatum ſuis votis ſacræ Communionis expetentes viaticum, collatam ſibi a Sacerdote Euchariſtiam rejecerunt, non quod infidelitate hoc agerent, ſed quod præter dominici Calicis hauſtum traditam ſibi non poſſent Euchariſtiam deglutire.* Infantibus datam fuiſſe aliquando Euchariſtiam ſub ſola ſpecie vini, teſtatur Sanctus Cyprianus, tract. de Lapſis, in exemplo cujuſdam infantulæ, quæ comederat de cibis, idolis oblatis, per hæc verba: *Ubi vero, ſolemnibus adimpletis, Calicem Diaconus offerre præſentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus ejus advenit, faciem ſuam parvula inſtinctu divinæ Majeſtatis avertere, os labiis obturantibus premere, Calicem recuſare, perſtitit tamen Diaconus, & reluctanti licet, de Sacramento Calicis infudit. Tunc ſequitur ſingultus, & vomitus: in corpore atque ore violato Euchariſtia permanere non potuit.* De Communione domeſtica ſufficiat teſtimonium Tertulliani lib. ad Uxorem cap. 5. *Non ſciet Maritus, quid ſecreto ante omnem cibum guſtes: & ſi ſciverit panem, non illum credat eſſe, qui dicitur:* Pro Communione publica ſub una ſpecie aliquando data, teſtis eſt Leo Magnus ſerm. 4. de Quadrageſima, loquens de Manichæis: *Cum ad tegendam infidelitatem ſuam noſtris audeant intereſſe Myſteriis, ita in Sacramentorum Communione ſe temperant, ut interdum ut tutius lateant, ore indigno corpus Chriſti accipiant, ſanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omnino declinent. Quod ideo veſtram volumus ſcire ſanctitatem, ut vobis hujuſcemodi homines, & his manifeſtentur indiciis, & quorum deprehenſa fuerit ſacrilega ſimulatio, a ſanctorum ſocietate ſacerdotali auctoritate pellantur.*

III. probatur ex Conciliis. Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 13. ait eſſe rationabilem conſuetudinem introductam dandi Laicis euchariſticam communionem ſub ſola panis ſpecie; & errare eos, qui contrarium aſſerunt, & pariter prohibendos eſſe miniſtros, qui Laicis, aut Clericis non ſacrificantibus, Euchariſtiam ſub utraque ſpecie diſpenſat Concilium Baſilienſe 1437. ſeſſ. 30. eadem ſtatuit contra Taboritas, & Calyxtinos, quæ antea ſtatuerat Concilium Conſtantienſe adverſus Joannem Hus, & Hieronymum a Praga. Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. contra Lutheranos, & Calvinianos can. 1. *Si quis dixerit ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis, omnes, & ſingulos Chriſti fideles utramque ſpeciem Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumere debere; Anathema ſit: & can. 2. ſi quis dixerit ſanctam Eccleſiam Catholicam non juſtis cauſis, & rationibus adductam fuiſſe, ut Laicos, atque etiam Clericos non conficientes, ſub panis tantummodo ſpecie communicaret, aut in eo erraſſe, anathema ſit.* Deniq. can. 3. *Si quis negaverit totum, & integrum Chriſtum, omnium gratiarum fontem, & auctorem, ſub una panis ſpecie ſumi, quia, ut quidam falſo aſſerunt, non ſecundum ipſius Chriſti inſtitutionem ſub utraque ſpecie ſumatur; anathema ſit.*

IV. probatur Rationibus. 1. Illa euchariſtica communio eſt probanda, & amplectenda, in qua totus Chriſtus integer, corpus nimirum, anima, & divinitas, ſub unica ſpecie continetur; ſed ſic continetur ſub alterutra ſpecie panis, vel vini: ergo communio ſub unica ſpecie probanda eſt, & amplectenda. Minor conſtat ex Concil. Triden. ſeſſ. 13. cap. 3. in quo ſic legitur: „ Semper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri Corpus, verumque ejus ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie, una cum ipſius anima, & divinitate exiſtere: ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub ſpecie vini, ex vi verborum; ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis, reſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulantur, divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore, & anima hypoſtaticam unionem. Quapropter veriſſimum eſt, tantundem ſub alterutra ſpecie, atque ſub

„ utraque contineri; totus enim, & „ integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & „ ſub quavis ipſius ſpeciei parte; totus „ item ſub vini ſpecie, & ſub ejus par- „ tibus exiſtit. „ II. Tota ratio, & natura Sacramenti Euchariſtiæ conſiſtit in eo, ut ſignificet, & efficiat; ſed in unica ſpecie ſignificat, & efficit illud omne, quod ſignificare, & efficere debet: ergo in unica ſpecie ſalvatur tota ratio Sacramenti Euchariſtiæ. Probatur minor. In unica ſpecie ſignificat, & efficit totum Chriſtum præſentem, integrum, & perſeverantē vi verborū &c. ergo &c. III. Fructus Sacramenti, qui eſt gratia, æqualiter habetur, ſi Chriſtus percipiatur tam ſub una, quam ſub duplici ſpecie: ergo perinde eſt, pro principali Sacramenti effectu, communicare ſub una, quam ſub duplici ſpecie.

Dicimus II. Eccleſiam legitime fuiſſe motam ad prohibendum Laicis Calicis uſum.

I. Probatur Concluſio. Tunc Eccleſia legitime fuiſſet mota ad prohibitionem hujuſcemodi, ſi legitimas habuiſſet cauſſas; ſed legitimas cauſſas habuit: ergo legitime fuit mota. Probatur minor enumeratione prædictarum cauſſarum, quas perſtringit Catechiſmus Romanus part. 2. tit. de Euchariſtiæ Sacramento num. 70. & Tournely ſub his verbis exponit: *Illæ autem tales ſunt; 1. Uſus jam a multo tempore recepti confirmatio, ac uniformitas inter fideles omnes obſervanda. Patres enim Conſtantienſes, & Baſilienſes annotant, ſua ætate jam longo tempore receptum invaluiſſe morem communicandi ſub una ſpecie; 2. Periculum effuſionis, & irreverentia in ſanctiſſimum Sacramentum: quacumque enim cura, & diligentia adhibeatur, fieri vix poteſt, ubi ingens eſt populi multitudo, quin aliquid ſanguinis effundatur. Hac maxime ratione moti ſunt, tum qui panem ſacrum Chriſti ſanguine intinctum olim Fidelibus porrigebant; tum qui pugillari, ſeu fiſtula quadam ad hauriendum e Calice ſanguinem utebantur. 3. Difficultas diu aſſervandi vini ſpeciem pro communione infirmorum; 4. Multorum a vino bibendo, & in eodem cum multis aliis calice, abhorrens indoles. 5. Penuria vini in multis regionibus, ac majores impenſæ neceſſario inſumendæ pro magna vini copia, ubi magna eſt fidelium multitudo. 6. Denique Hæreticorum pervicacia obſtinate contendentium utramque ſpeciem jure divino eſſe neceſſariam ad Sacramenti ſubſtantiam; atque fidelium nonnullorum ſimplicitas, & ignorantia, qui ſolum corpus in ſpecie panis, & ſolum ſanguinem in ſpecie vini percipi, arbitrari poſſent.*

Opponunt I. Joannis 6. dicitur: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinē, non habebitis vitam in vobis*; quibus verbis, diſtincta fit mentio utriuſque ſpeciei, ut de ſe patet. II. Matthei 26. habetur expreſſa mentio Calicis, & mandatum Chriſti de Calice ab omnibus ſumendo: *Accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes*. III. Chriſtus inſtituit Euchariſtiam ſub utraque ſpecie; inſuper, ſub utraque ſpecie diſpenſavit: ergo utraque ſpecies eſt jure divino neceſſaria. IV. Lucæ 5. habetur, quod Chriſtus dederit Apoſtolis corpus ſuum, & eis quoque præceperit quod facerent in ſui commemorationem: atqui hoc pariter de Calice fecit, præcipue, quia Apoſtolus dicit 1. ad Corint. 11. *Hoc facite, quotieſcumque bibetis in meam Commemorationem*: Ergo utraque ſpecies eſt neceſſaria. V. Multi ſunt Patres, qui utramque commemorant ſpeciem, & ad utramque fideles teneri aſſeverant; & præcipui ſunt Juſtinus, Cyprianus, Gelaſius Romanus Pontifex, Bernardus &c. VI. Major gratia confertur per utramque ſpeciem, quam per alterutram ſolam: ergo prohibitio alterius ſpeciei privationem hanc majoris gratiæ fidelibus cauſſat; quod quidem detrimentum Eccleſia fidelibus cauſſare non debuiſſet.

Reſpondemus ad I. Per verba illa Chriſti Domini præcipi quidem obligationem noſtram recipiendi Corpus, & Sanguinem Chriſti in Euchariſtia, ſed non præcipi modum, quo iſta recipere debeamus; an ſcilicet, ſub unica ſpecie, an ſub utraque; an diviſim, an conjunctim; an eodem tempore, an diverſo. Utique recipiendo corpus Chriſti ſub unica ſpecie, ſcilicet ſub corporis ſpecie, recipimus corpus, & ſanguinem Chriſti; recipimus enim corpus Chriſti vivum, quod non poteſt eſſe ſine ſanguine, non vero Corpus Chri-

Digitized by Google

Chriſti mortuum, quod utique eſt ſine ſanguine; & hoc, quia Chriſtus quando Sacramentum iſtud inſtituit, vivens erat, & de ipſo dixit: hoc eſt Corpus meum; ſcilicet; hoc eſt Corpus vivens, quod modo habeo, quo vivo, & vitam habeo. Et hoc modo bene intelliguntur, & explicantur verba illa Chriſti Domini de ſubſtantia Corporis, & Sanguinis Chriſti; non autem intelligi debent de modo, quo in Sacramento permaneant, & a communicantibus recipiantur corpus, & ſanguis Chriſti. Cœterum Hæretici, qui hæc nobis opponunt, non bene inter ſe conveniunt, an verba illa ſint de Euchariſtia intelligenda, an non, & qua ratione, quo modo, quo ordine intelligi debeant?

Ad II. Mandatum Chriſti de Calice bibendo directum fuit omnibus illis, quibus Chriſtus Calicem porrexit, & & qui de Calice biberunt. Omnes autem iſti ſoli Apoſtoli fuerunt, de quibus Evangeliſta dicit: *Biberunt ex eo omnes*; hoc eſt omnes, quibus Chriſtus calicem dedit; omnes, qui Calicem de manibus Chriſti receperunt; omnes, qui hymno dicto in Montem Oliveti exierunt. Propterea vox illa *Omnes* de ſolis Apoſtolis, qui ſoli præſentes deſignabantur, non de omnibus indiſcriminatim, intelligenda eſt. Neque dicatur, quod ad eoſdem illos dirigitur vox illa *Bibite*, ad quos dirigitur vox illa *manducate*; proinde ſi vox illa *Bibite* dirigitur ad ſolos Apoſtolos, ad eoſdem pariter ſolos dirigitur vox illa *manducate*: unde dicendum ſupereſt, vel quod præceptum recipiendi corpus Chriſti, non extendatur ad omnes, ſed ad ſolos Apoſtolos, vel quod præceptum recipiendi ſanguinem Chriſti, non ad ſolos Apoſtolos reſtringatur, ſed ad omnes fideles extendi debeat. Non dicatur quidem hoc; ratio enim diſcriminis in promptu eſt, ſcilicet,quia præceptum manducandi corpusChriſti comprehendens non ſolos Apoſtolos, ſed omnes fideles, non in illis ſolis Chriſti Domini verbis continetur, ſed in aliis etiam, quæ adduximus nuper, & quæ denuo in ſequentibus adducemus: at præceptum bibendi Chriſti ſanguinem in ſolis verbis illis exprimitur, quæ diximus ad Apoſtolos tantum, & non ad omnes Chriſtifideles extendi.

Ad III. Tournely reſpondet,quod Chriſtus inſtituit, & diſpenſavit Euchariſtiam, ut ſacrificium; ac proinde, ut ſacrificium ſub utraque ſpecie eſt diſpenſanda; & eſt neceſſaria, ut a ſacrificantibus ſuſcipiatur. At pace ſua dicimus, quod Chriſtus non ſolum inſtituit, & diſpenſavit Euchariſtiam, ut ſacrificium, ſed etiam, ut Sacramentum; & propterea ſi ob illam rationem, eſt diſpenſanda, & recipienda, ſub utraque ſpecie,etiam ob rationem, ob quam eſt ſacramentum, eſt ſub utraque ſpecie miniſtranda, & recipienda. Aliam proinde reſponſionem objectioni damus; & hæc eſt, quia Chriſtus diſpenſabat Euchariſtiam Apoſtolis, qui figurabant miniſtros, ſeu Sacerdotes, qui eam cœteris fidelibus miniſtraturi erant,& ob hoc ſub utraque ſpecie eã a Chriſto recepturi erant:At alii non miniſtraturi,non oportebat, ut illam ſub utraque ſpecie reciperent, ſed ſatis erat, ut ſumerent ſub una.

Ad IV. non eodem modo intelligenda ſunt verba Chriſti Domini præcipientis manducationem ſui corporis, & verba Chriſti Domini præcipientis bibitionem ſui ſanguinis. Chriſtus enim præcipiens manducationem ſui corporis, abſolute præcepit, ut fideles ipſum manducarent in ſui commemorationem; præcipiens vero bibitionem ſui ſanguinis, non abſolute, ſed hypothetice juſſit, ut ſumentes illum ſumerent in ſui memoriam. Dixit enim: *Quotieſcumque bibetis*; hoc eſt, quando bibitis, bibite in mei memoriam. Hoc vero non eſt præcipere ut bibant; ſicut illud eſt præcipere, ut manducent. Ac proinde de hac bibitione Calicis, ſemel apud Lucam ſit mentio, nempe poſt conſecrationem panis, & ante conſecrationem Calicis:apud Apoſtolum quoque ſit ſemel; ſcilicet poſt conſecrationem Calicis. Ex quibus hæc infert citatus Tournely: „ *Unde ſic arguimus. Præceptum communicandi ſub utraque ſpecie non poteſt colligi ex iſtis verbis, ut dictis ante conſecrationem Calicis apud Lucam, quia tunc conſecrata tantum erat panis ſpecies; neque etiam inferri poteſt ex iiſdem, ut dictis poſt conſecrationem Calicis apud*

S. Paulum, quia cum Chriſtus ea pronunciavit, non eſt loquutus abſolute, ſed tantum hypothetice; Quotieſcunque bibetis: *ita ut ſenſus præcepti ſit, non ſingulis bibendum eſſe de Calice, ſed ſingulis, qui bibent, quotieſcunque bibent in memoriam Chriſti eſſe bibendum, adeoque præceptum non eſt, ut ſinguli bibant, ſed tantum ut ſinguli, qui bibunt, mortem Chriſti annuntient. Certum eſt hæc verba non referri ad ſingula, quæ fecit Chriſtus inſtituendo Euchariſtiam, quaſi neceſſario nobis ea omnia forent obſervanda, quæ Chriſtus obſervavit in inſtitutione Euchariſtiæ; alias, & lavare pedes, & menſæ accumbendo in privatis ædibus poſt cænam, panem frangeũdo, Euchariſtiam percipere deberemus, quia hæc omnia Chriſtus obſervavit. Sunt igitur diſtinguenda ea, quæ ad naturam, & ſubſtantiam ſacramenti pertinent, & ea quæ ad integritatem dumtaxat illius accidentalem, aut ad varias loci, & temporis circumſtantias pertinent.*

Ad V. dicitur, quod diſtinguendus eſt uſus, ab inſtitutione, a præcepto, ab obligatione, & a cœteris ſimilibus, quæ recte cum uſu, & cum non uſu, componuntur. Hanc reſponſionem optime exhibet, & late exponit Claudius de Sainctes, Epiſcopus Hebroicenſis, in Normanniæ Provincia, in ſuo libro, cui titulus: de Rebus Euchariſtiæ controverſiis; anno 1575. Pariſiis typis edito; Repetitione X. ſub his verbis: *Jam controvertitur, quid inſtituerit Chriſtus in cœna? Uſum utriuſque ſpeciei volunt Adverſarii. Dicimus, aliud eſſe utramque ſpeciem, aliud earum uſum. Res omnes initio creantur a Deo ſuo ordine, poſtea, de earum uſu diſſeritur. Baptiſmus primum conſtituitur: niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto: & deinceps, de ejus uſu agitur. Præterea, ſi in rerum inſtitutione declaratur uſus, aut una præſcribitur: non tamen inde colligitur, cuilibet, aut etiam cuiquam uſum illarum certo mandari. Vinum condidit Deus in potum hominum: non tamen omnibus, aut etiam cuiquam edixit, ut vinum epotet. Sanxit in lege, ut offerretur cum victima certa vini menſura: non tamen ſanxit ut omnis, qui de ſacrificio ederet, etiam de vino guſtaret. Deus matrimonium, ad procreationem hominum diſpoſuit, ſed non omnibus matrimanii jugum, nec omnes conjugaros ad dandam operam liberis obligavit. Eſt enim licitum communi conſenſu continere in perpetuum. Ideo multa a Deo, ſive ex primæva naturæ conditione, ſive ex lege addita inſtituuntur, non ut a ſingulis præſtentur: ſufficit ſi ſaltem aliqui tali defungantur munere. Propterea negamus ex ipſa inſtitutione cœnæ, & utriuſque ſpeciei, earum uſum inſtitui; & ſi inſtituatur, negamus tamen inde ad omnes extendi. Adverſarii pedem ab ipſa nuda inſtitutione ad iſta verba imperantia referunt, Accipite, edite, bibite ex ea omnes: quibus utriuſque ſpeciei uſum inſtitui, & omnibus injungi contendunt, etiamſi ex inſtitutionis vi, & natura non inferretur. Hic aries eſt Adverſariorum, ſed Eccleſiam fundatam ſupra firmam petram non convellit.*

Ad VI. Negatur quod major gratia recipiatur a ſumentibus Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quam a ſumentibus illam ſub una tantum. Et ratio eſt, quia hoc evenire non poteſt, nec propter ſignum, quod exprimit rem ſub ipſo contentam, nec propter rem, quæ ab ipſo ſigno exprimitur. Non primum; quia ſignum eſt extrinſecum, & nihil facit ad gratiæ majorem, vel minorem intenſionem: non ſecundum, quia res ipſa contenta ſub ſigno, & expreſſa per ipſum, ſemper eſt eadem, tam ſi ſit ſub una, quam ſi ſub altera ſpecie contineatur. Si autem dicatur, quod qui bis recipit Chriſtum majorem accipit gratiam, quam qui accipit ſemel tantum; & quod qui communicat ſub duplici ſpecie bis accipit Chriſtum; reſpondetur cum diſtinctione, quod qui bis accipit Chriſtum in ordine ad duplicem refectionem animæ, majorem accipit gratiam; conceditur; in ordine ad unicam tantum, negatur. Unde ſubdit Tournely: *Porro qui ſub duplici ſpecie communicat, duplicem ſpeciem ad unam, & eandem communionem, & refectionem animæ ſpiritualem refert, ac dirigit; ergo majorem propterea gratiam non reportat.*

DISSERTATIO CCCCXXX.

De Communione ſub utraque ſpecie. An prævaleant exempla antiquitatis circa utramque ſpeciem in Communione exemplis circa unam ſpeciem tantum? An uſus Calicis poſſit ab Eccleſia reſtitui? An debeat, vel poſſit a Fidelibus peti, & impetrari?

COnveniunt Scriptores, quod ab ipſis Eccleſiæ Incunabulis, uſque ad ſeculum duodecimum, paſſim, & ordinarie fideles, etiam Laici, ſub duplici panis, & vini ſpecie communicarunt. Conveniunt pariter, quod antiquitus majores noſtri Euchariſtiam diſpenſaverint fidelibus aliquando, & extraordinarie ſub una ſpecie tantum. Quod ſi hæc vera ſunt, ut nos mox probabimus; palam illico fiet, prævalere exempla Communionis ſub utraque ſpecie exemplis ſub unica tantum. Unde.

Dicimus I. prævalere exempla Communionis ſub utraque ſpecie exemplis ſub una tantum.

I. probatur Concluſio pro prima parte, exemplo Chriſti, & Apoſtolorum. Exemplo Chriſti, quod legitur Matthei 26. ubi in ultima cœna Apoſtolis diſpenſavit duplicem panis, & vini ſpeciem, quod Evangeliſta narrat per hæc verba: *Cœnantibus autem eis accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait; Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic eſt ſanguis meus &c.* Exemplo Apoſtolorum, quod legitur I. ad Corinth. 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat.*

II. probatur ex Romanis Pontificibus. Leo 1. Sermone quarto in Quadrageſima de Manichæis, qui Seculo V. in occidente graſſabantur, & ſimulabant vinum bibere, quod averſabantur, hæc ait: *Cumque ad tegendam infidelitatem ſuam noſtris audeant intereſſe myſteriis, ita in Sacramentorum Communione ſe temperant, ut interdum, ut tutius lateant, ore indigno Chriſti corpus accipiunt, ſanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omnino declinant.* Gelaſius I. contra eoſdem agens, qui ſuo tempore eadem ſimulatione utebantur, hæc habet: *Comperimus, quod quidam ſumpta tantummodo corporis ſacri portione, a Calice ſacri cruoris abſtineant.* Ex quibus verbis hæc infert Jueninus: „ Si autem ante tempora Leonis, & Gelaſii fideles omnes lata lege adſtricti fuiſſent ad ſumendam utramque ſpeciem dum ſolemniter in templis communicarent, Manichæi receptione ſolius corporis Chriſti impietatem ſuam tegere non potuiſſent, imo elegiſſent medium, quo eam aperte prodidiſſent, quippe qui palam infringentes eccleſiaſticã legem, qua ex adverſariis utriuſque ſpeciei ſumptio præcipiebatur, in infi-

„deli-

„ delitatis ſuſpicionem veniſſent; ſicut „ venirent modo apud Calviniſtas, & „ Lutheranos, qui in eorum Synagogis „ poſt ſumptum euchariſticum panem „ a vino temperarent. „

III. probatur ultra teſtimonia Juſtini Martiris in Apologia ſecunda, Cypriani Martiris in libro de Lapſis, Cyrilli, Chryſoſtomi, & aliorum, verbis Ordinis Romani, quem ſequebatur tota fere Occidentalis Eccleſia Seculo VII. VIII. IX. X. in quo legitur, titulo qualiter celebrandum ſit officium Miſſæ: „ Archidiaconus „ confirmat omnes ſanguine domi- „ nico, quos communicaverit Pontifex „ corpore dominico........ Deinde „ deſcendit Pontifex cum Primicerio „ Notariorum, & Primicerio Defen- „ ſorum, ut communicet principes po- „ pulorum, & matres-familias eorum, „ & ſicut Archidiaconus confirmat „ quos Pontifex communicat, ſic reli- „ qui Diaconi confirmant quos Epiſco- „ pi, ſive Presbyteri poſt Pontificem „ communicant. „ Denique Juveninus refert morem, qui vigebat in Eccleſiis Occidentalibus tempore, quo Angelicus Doctor inter vivos agebat, & ſcribit: „ Cum S. Thomas extre- „ mam diem clauſit, anno nempe 1274. „ paucis quidem, ſed tamen in aliqui- „ bus Occidentalium Eccleſiis adhuc „ obtinebat mos publicis in Conventi- „ bus communicandi ſub utraque ſpe- „ cie. S. Doctor 3. part. quæſt. 80. art. „ 12. quærit. *Utrum liceat ſumere cor-* „ *pus Chriſti ſine ſanguine*. Affirmati- „ vam ſententiam tuetur hoc argu- „ mento, *ſed contra eſt multarum Ec-* „ *cleſiarum uſus, in quibus populo com-* „ *municanti datur corpus Chriſti ſumen-* „ *dum, non autem ſanguis*. In omnibus „ igitur Eccleſiis ætate S. Thomæ non- „ dum, vigebat conſuetudo Laicis unā „ tantum ſpeciem porrigendi. In cor- „ pore articuli praxim ſuſcipiendi utrā- „ que in aliquibus locis obſervatam „ fuiſſe, his apertis verbis innuit, *In* „ *quibuſdam Eccleſiis obſervatur, ut po-* „ *pulo ſanguis ſumendus non detur, ſed* „ *ſolum a Sacerdote ſumatur*. „

Pro ſecunda parte I. probatur Concluſio. Ut dictum eſt ſupra Infirmis, Infantibus, in Communione domeſtica, & aliquando etiam in publica, Euchariſtia diſpenſata eſt ſub unica tantum ſpecie, ſcilicet ſub ſpecie panis; quod ſufficit, ad probandum, quod aliquando, & extraordinarie, euchariſtica communio data ſit ſub unica ſpecie.

II. Probatur ex Ordine Romano, de quo Juveninus hæc refert: „ In Ordine „ Romano, ad cujus præſcriptum divina „ officia octavo ſeculo, & ſubſequen- „ tibus apud Occidentales celebraban- „ tur, injungitur, ut feriaquinta majoris „ hebdomadæ in Cœna Domini toto „ ſanguine conſumpto Chriſti corpus in „ diem Paraſceve reſervetur, quo ſine „ ſanguine omnes communicent, *Tunc* „ (inquit) *Pontifex lavet manus, &* „ *Diaconi vadant ad Altare, & diſco-* „ *periant Sancta, & Pontifex veniens* „ *ad Altare dividat oblatas ad frangen-* „ *dum, & communicet omnis populus or-* „ *dine ſuo. & ſumat de ipſis oblatis in-* „ *tegras ad ſervandum uſque mane diei* „ *Paraſceves: De quibus communicent* „ *abſque ſanguine Domini, ſanguis vero* „ *eadem die penitus conſumatur*. Idem „ ordo, ubi officium diei Paraſceves „ deſcribit, Communionem recenſet, „ ad quam feria quanta panis ſpecies „ reſervata fuerat. *Cum vero* (inquit) „ *dixerint Amen, ſumit de Sancto, & po-* „ *nit in Calicem*, (cui vinum non con- „ ſecratum infuſum eſt) *ſanctificatur* „ *autem vinum non conſecratum per ſan-* „ *ctificatum panem*; *& communicant* „ *omnes cum ſilentio*. Subſequente Sab- „ bato ſancto nullum eo Seculo offere- „ batur ſacrificium, nulla donorum „ fiebat conſecratio. *Feria ſexta* in „ Paraſceves (ait idem Ordo Roma- „ nus) *Miſſa non cantatur, ſed neque* „ *in Sabbato ſancto uſque ad vigilias no-* „ *ctis*: Et tamen, & Cleri, & Populi „ communio recenſetur, *Et poſtquam* „ *omnes communicaverint &c.* Nec, ut „ ut vis argumenti declinetur, dici po- „ teſt, iis diebus communionem, quæ „ porrigitur, eſſe ſub utraque ſpecie, „ quod nempe (ut ait Ordo Romanus) „ vinum non conſecratum per ſui cum „ pane ſacrificato mixtionem ſanctifi- „ cetur, ſeu conſecretur, ſi non re ipſa „ ſaltem in eorum opinione, qui illum „ Ordinem conſcripſerunt, id (in- „ quam) dici non poteſt, tum quod vini „ ſanctificationem, de qua loquitur ex- „ preſſe, diſtinguat a conſecratione, „ tum quod iis authoribus, aliſque, „ qui idem ſanctificationis nomen uſur- „ parunt, perſuaſum fuerit realem con-

„ con-

conſecrationem non fieri, niſi hæc Evangelica verba, *Hic eſt ſanguis meus* proferantur. *Canitur hic* (inquit Amalarius de divinis Officiis lib. 3. cap. 24.) *Accipiens panem, & reliqua,* in quibus continetur forma, ſeu Evangelica verba, *Hic credimus naturam ſimplicem panis, & vini mixti verti in naturam rationabilem, ſcilicet corporis, & ſanguinis Chriſti.* Dicendum eſt igitur Ordinem Romanum loqui de imperfecta ſanctificatione, quam quælibet res ex ſacrarum ſpecierum contactu contrahat, eique ſimilem, de qua hæc dicit Bern. ep. 69. de Sacerdote agens, in cujus Calicem vini loco aquam miniſter immiſerat: *Deinde quod comperta ſero licet negligentia vinum fudiſti in Calicem ſuper hoſtiæ ſacratæ particulam laudamus; nec ſub tanto articulo melius fieri potuiſſe putamus, arbitrantes liquorem etſi non ex conſecratione propria atque ſolemni in ſanguinem Chriſti mutatum, ſacrum tamen fuiſſe ex contactu corporis ſacri.*„

III. probatur. Publice etiam communicantibus diebus ſolemniter præſanctificatorum Euchariſtia ſub unica ſpecie diſtributa eſt, quamvis non ordinarie, & omni tempore: ergo quibuſdam temporibus Euchariſtia ſub unica ſpecie aliquando percipiebatur. Antecedens probatur & explicatur ſimul a Juenino ſequentibus verbis: „ Quod ſemel aut bis unoquoque anno fiebat antiquitus in Eccleſia latina circa octavum ſeculum, nunc fit, & factum eſt antiquitus in Græca toto quadrageſimali tempore; Conſecratam die dominica, aut die Sabbati, panis ſpeciem reſervant, quam cœteris hebdomadæ diebus offerunt in Miſſa, quam ob id præſanctificatorum Miſſam appellant, *In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ jejunii diebus* (inquit Concilium in Trullo. can. 25.) *præterquam Sabbato, & Dominica, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium.* Peractis precibus ritibuſque variis, quæ in hujuſmodi præſanctificatorum Miſſa præſcribuntur, ipſe Sacerdos, tum Miniſtri, & poſtea Populus, ſacram Communionem accipiunt, utique ſub una ſpecie cum ſanguis conſecratus non fuerit, nec in ns miniſtris conſecretur, *Sacerdotis autem* (verba ſunt Liturgiæ ex interpretatione Genebrardi in Bib. Patruum tom. 27.) *Ad tecta divina dona manum mittens attingit vivificum panem cum reverentiis . . . . . Alte Sacerdos ait ſancta ſanctis . . . . . . Non enim modo panem elevat.* Porro ubi ipſum detexit, Communionem ſacrarum Reliquiarum perficit. Faciunt autem dicuntque Sacerdos, & Diaconus, & Chorus eadem, quæ in Chryſoſtomi Liturgia. Grœci igitur multis ab hinc ſeculis ſingulis Quadrageſimæ diebus Euchariſtiam ſub una tantum ſpecie, panis nimirum reficiuntur, nec mutilant tamen Sacramentum, alioquin a mille annis, & amplius in errore, & in impietate totam Grœciam verſari concludendum eſt. „ Hoc tamen maxime advertendum eſt, quod ſive Euchariſtia miniſtraretur ordinarie ſub utraque ſpecie, ſive extraordinarie ſub unica tantum ſpecie, nunquam tamen factum eſt, ut Eccleſia, vel de uno, vel de altero modo legem promulgaret. Unde & iis, qui utramque ſpeciem ſumebant, permiſſum erat unicam ſumere; & illis, qui unicam accipiebant, pariter permittebatur utramque accipere. Utrumque probat Jueninus, ubi ait Concluſione prima, quod infirmis, infantibus, & communicantibus in domibus privatis Euchariſtia ordinarie, & paſſim ſub una tantum ſpecie porrigeretur, nulla tamen eccleſiaſtica lege prohibebatur ne duplicem acciperent, ubi id circa ſanctiſſimi Sacramenti irreverentiam fieri poterat. Et Concluſione ſecunda ubi ait, quod quanvis Laici publice in Conventibus cōmunicantes quondam Euchariſtiam paſſim, & ordinarie ſumpſerint ſub duplici ſpecie, permiſſi ſunt tamen quatuor prioribus ſeculis, ut vel unā, vel duplicem pro libito reciperent.

Utramque Concluſionem probat primo ex illa generali ratione, quia in monumentis Eccleſiaſticis quatuor priorum ſeculorum nulla lex legitur, quæ fideles obliget, ut vel ordinarie, & paſſim communionem ſumant ſub utraque ſpecie, vel extraordinarie, & aliquando ſub unica tantum accipiant. Ultra rationem hanc proſequitur alteram partem probare, quæ ſequuntur momentis: „ Altera pars „ demonſtratur I. ex Juſtino Martyre,

„ qui

„ qui (ut jam obſervatum eſt) aſſerit in Apologia ſecunda, *Diaconos ad abſentes, tum ſanos, tum infirmos panis, & vini ſpecies detuliſſe*. II. Ex Paſchali II. qui (ut etiam ſuo loco obſervatum eſt) indulſit, *ut panis vino intinctus parvulis, & infirmis porrigeretur* : quem etiam nunc Orientales iis porrigunt. III. Ex Abbate Suggerio, qui ſcribit *utramque ſacri Viatici ſpeciem delatam fuiſſe ad Ludovicum VI. cognomento Craſſum periclitantem de vita*. IV. Ex Gregorio Nazianzeno, qui in Oratione funebri, quam habuit de Sorore Gorgonia, ſcribit : *Eam propriis lacbrimis, aut* Chriſti Corpus, *aut* ſanguinem ſæpius perfudiſſe ; ſuppoſuit igitur ipſi creditum fuiſſe pretioſum ſanguinem in privatas ædes deportandum, & non multo poſt ab ea ſumendum. V. (ut ratiocinatur Illuſtriſſimus, ac Doctiſſimus Epiſcopus Meldenſis) Si Patres fidelibus panis ſpeciem quondam crediderint, non erat cur negarent ſpeciem ſanguinis mox ſumendam privatis in ædibus, præſertim ſi illum ſacrum ſanguinem fideles poſcerent, ut rariſſime contingebat, quod Populi perſuaſi eſſent, & carnem, & ſanguinem ſub una ſpecie contineri, nullaque gratia ad ſalutem neceſſaria eos defraudari, qui unicam ſumpſiſſent. „

Pergit deinde alteram partem probare peculiari facto, quod contigit Conſtantinopoli ſub Chryſoſtomi Præſulatu, & quod deſcribitur a Sozomeno lib. 8. hiſtoriæ cap. 5. verbis hiſce : „ *Vir quidam ſectator hæreſis Macedonianæ, ejuſdem Sectæ uxorem habebat*. Hic cum Joannem de ſincera religione differentem forte audiſſet, doctrinam amplexus, & uxorem quoque ut ſibi conſentiret, hortatus eſt. At illa quoniam notarum mulierum ſolita conſuetudine captiva teneretur, ut maritus, quamvis admonuiſſet ſæpe, nihil tamen proficeret : Niſi (inquit) ille in Religione mihi conſors fueris, nec in vitæ quidem communione poſt hac eris. Ibi mulier data fide ſe id facturam, cum ancilla quadam, quam fidelem arbitrabatur, de hac re communicat ; eamque ſibi ad fraudem faciendam marito ſociam adjungit. Itaque tempore communicationis (intelligunt autem qui Chriſto ſunt initiati quid dicam) illa quod acceperat continens, velut oratura procubuit ; famula autem interim adſtans furtim porrigit id, quod manibus adveniens ferebat : Quod quidem ſimulatque dentibus admotum fuit in lapidem induruit. Tum mulier timore conſternata, ne quid ſibi gravius eveniret ob tantum miraculum in ſe divinitus editum, cum feſtinatione ad Epiſcopum accurrit ſe ipſam indicat, ac lapidem oſtendit, qui manifeſta veſtigia morſus, ſed materiam ignotam, & inuſitatum quemdam calorem referebat. Cumque profuſis lachrymis veniam impetraſſet, cum marito deinceps conſors vixit. Poſt quæ ſic argumentatur Jueninus. Si ſeculo, quo tam inſigne miraculum contigit, obtinuiſſet lex eccleſiaſtica, quæ fideles ad utriuſque ſpeciei communionem obligaret, qua enim arte declinaſſet Calicem, quem Diaconus offerebat, ubi primum fideles exceptum manibus panem ori admoviſſent? Si verò quis Sozomenum falſitatis inſimulet, audiat hæc laudati hiſtorici verba ; *Si cui autem hæc veriſimilia eſſe non videntur, teſtis eſt ipſe lapis, qui etiam nunc hodie inter Conſtantinopolitanæ Urbis Cimelia conſervatur*. Præterea licet factum illud veritate non niteretur, certum eſſet tamen Sozomeni reſpectu ; ac proinde perſuaſum illi fuit Chryſoſtomi tempore nullam viguiſſe legem, quæ fideles ad utramque ſpeciem adigeret : Si enim extitiſſet hujuſmodi lex, aut ſi extare crediidiſſet, non auſus fuiſſet hiſtoriam ſcribere, qua manifeſto deſtruitur. „

Pro ſecunda Diſſertationis parte, in qua quæritur, an uſus Calicis poſſit ab Eccleſia reſtitui? Communiter Theologi aſſerunt, quod etiam his temporibus Eccleſia poſſit Laicis uſum Calicis concedere. Proinde

Dicimus II. Poſſe Eccleſiam uſum Calicis reſtituere.

I. probatur ex Conciliis. Concilium Conſtantienſe poſtquam Communionem ſub utraque ſpecie Laicis prohibuit, poteſtatem tamen in Eccleſia cognovit reſtituendi illam : unde docet : *Conſuetudo habenda eſt pro lege, quam non licet reprobare, aut ſine Eccleſiæ authoritate pro libito mutare*.

Con-

Concilium Baſilecnſe ſeſſione 30. *Nec alicui licitum eſt eam reprobare, aut ſine authoritate Eccleſiæ ipſam immutare*. Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. can. 4. *Duos vero articulos, alias propoſitos, nondum tamen excuſſos videlicet: An rationes, quibus ſancta Catholica Eccleſia adducta fuit, ut communicaret Laicos, atque etiam non celebrantes Sacerdotes, ſub una tantum panis ſpecie, ita ſint retinendæ, ut nulla ratione Calicis uſus cuiquam ſit permittendus: & an ſi honeſtis, & chriſtianæ charitati conſentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi, vel regno Calicis uſus videatur, ſub aliquibus conditionibus concedendus ſit, & quænam ſint illæ: Eadem ſancta Synodus in aliud tempus, oblata ſibi quam primum occaſione, examinandos atque definiendos reſervat*. Et ſeſſ. 22. in decreto finali hoc ipſum Summi Pontificis prudentiæ remiſit, & hæc ſunt verba: *Inſuper cum eadem ſacroſancta Synodus ſuperiori ſeſſione duos articulos alias propoſitos, & tum nondum diſcuſſos, videlicet; an rationes quibus S. Catholica Eccleſia adducta fuit, ut communicaret Laicos, atque etiam non celebrantes Sacerdotes, ſub una ſpecie panis, ita ſint retinendæ, ut nulla ratione Calicis uſus cuiquam ſit permittendus: & an ſi honeſtis, & chriſtianæ charitati conſentaneis rationibus concedendus alicui, vel nationi, vel regno, Calicis uſus videatur, ſub aliquibus conditionibus concedendus ſit, & quænam illæ ſint; in aliud tempus, oblata ſibi occaſione, examinandos, atque definiendos reſervaverit, nunc eorum pro quibus petitur ſaluti optime conſultum volens; decrevit integrum negotium ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum eſſe referendum, pro ut præſenti decreto refert, qui pro ſua ſingulari prudentia id efficiat, quod utile Reipublicæ chriſtianæ, & ſalutare petentibus uſum Calicis fore judicaverit*.

II. probatur. Eccleſia aliquando poſt prohibitionem Concilii Conſtantienſis, Calicis uſum Laicis, vel permiſit, vel concedere ſe velle declaravit, ſi aliquæ ſervarentur conditiones: ergo ſignum eſt, quod in Eccleſia reſidet hæc facultas. Et quidem in Concilio Baſilecnſi tentata fuit Bohemorum cum Catholicis unio; & cum hunc articulum proponerent Bohemis, ut communio Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie univerſis Chriſtifidelibus in Regno Bohemiæ, & locis ei adhærentibus, per Sacerdotes libere adminiſtraretur: ſacra Synodus per ſuos legatos, qui in Oppido Egra cum Bohemis, & Moravis tractaverant, reſpondit: *Ut quoniam generalis conſuetudo Eccleſiæ communicandi ſub una tantum ſpecie, multis de cauſis rationabiliter introducta, non poſſet reprobari, aut ſine Eccleſiæ authoritate pro libito immutari; poſſet autem ſuadentibus rationabilibus cauſis communio ſub utraque ſpecie ab eadem Eccleſia concedi. Si id omnino Bohemi contenderent ſacrum Concilium Sacerdotibus eorum facultatem conceſſurum ſub utraque ſpecie populum, eos videlicet, qui in annis diſcretionis conſtituti eſſent, atque id reverenter poſtularent communicandi; hoc ſemper dicerent, debere eos firmiter credere, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie vini ſanguis tantum, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integer Chriſtus totus*.

III. probatur aliis exemplis. Fraſſen ait quod Paulus III. eam gratiam conceſſerit Bohemis, modo non adhærerent hæreſi Petri Dreſdenſis, & Jacobi Miſnenſis: at nullum affert documentum, quo hoc ipſum probet. Fallitur tamen, ſua pace ſit dictum, quando narrat, quod dum Summus Pontifex ſolemniter celebrat Cardinales Diaconus, & Subdiaconus, qui ei ſacra facienti aſſiſtunt, ſub utraque ſpecie cum eo communicant; & præcipue quia Subdiaconus non eſt Cardinalis. Item in Concilio Tridentino teſtatur Jucninus, quod ſæpius actum fuerit, an ad Gallorum, & Germanorum preces pacis cauſa Calix Laicis concedendus eſſet; & res ut nuper diximus, Summi Pontificis prudentiæ, & charitati commiſſa eſt. Idem Jucninus aſſerit: „ Pius Papa
„ IV. eo jure uſus anno 1563. Germaniæ
„ Epiſcopis indulſit, ut ſervatis legibus,
„ quas Patres Baſileenſes Bohemis præ-
„ ſcripſerant, calicem concederent;
„ quæ quidem conceſſio, infelici licet
„ exitu, Viennæ in Auſtria aliquandiu
„ mandata fuit executioni. „

Pro III. tandem diſſertationis parte, in qua quæritur, an Calicis uſus poſſit a fidelibus peti, & impetrari? Supponimus quibuſdam gentibus perſuaſum fuiſſe, plus gratiæ conferri ſuſcipienti utram-

utramque ſpeciem, quam unicam, ex opere operato; inde eſt, quod ſi in hac perſuaſione ſint deſiderantes Calicis uſum, eundem nec petere poſſunt, nec debent penitus impetrare. Si vero laudabilis ſit finis, & juſtus uſus; tunc quemadmodum concedi legitime poteſt, ſic poteſt pariter laudabiliter peti, & impetrari. Proinde

Dicimus III. Calicis uſum nec peti, nec impetrari poſſe, ſi error intercedat, vel in deſiderio, vel in fine.

I. Probatur Concluſio authoritate Angelici Doctoris, & concordantia Doctoris ſubtilis, qui in 4. diſt. 13. quæſt. 2. n. 4. ſcribit: *Nunc autem non diſpenſatur ſanguis Chriſti propter periculum effuſionis, & propter ſcandalum, ne ſimplices crederent, majorem virtutem eſſe in duabus ſpeciebus, quam in unica.* Ad quæ ſubdit Fraſſen: „ Quibus verbis declarat Doctor, unam „ ex rationibus, quare Eccleſia juſte „ prohibuerit Laicis uſum Calicis, fuiſſe, ne ſimplices exiſtimarent majorem vim ineſſe duabus ſpeciebus ad „ conferendam gratiam, quam unicæ: „ igitur non exiſtimat Doctor plus gratiæ recipere eum, qui duas ſpecies, „ quam qui unicam ſuſcipit. Idem „ docet S. Thomas q. 80. art. 2. ad 3. „

II. Probatur ratione, quam idem Fraſſen componit dicens: „ Et ſuadet „ ratio: Major enim gratia conferretur, vel ratione ſigni, vel ratione rei „ ſignificatæ: *Non poſterius*: nihil enim „ continetur ſub duplici ſpecie, quod nõ „ contineatur ſub unica. *Non etiam prius*: *Tum*, quia ſpecies euchariſticæ conferunt gratiam non ratione „ ſui, ſed ratione rei contentæ: *Tum etiam*, quia Communio ſub utraque „ ſpecie, nihil aliud habet ſupra communionem cum unica, niſi quod diſtinctius, & expreſſius ſignificet refectionem animæ per modum potus, „ & cibi. Siquidem Chriſti corpus & „ ſanguis ſub unica dumtaxat ſpecie „ continetur: expreſſior autem, & diſtinctior ſignificatio effectus ſacramentalis, non efficit eum majorem, „ & ampliorem; cujus utique exemplum apparet in Baptiſmate; non „ enim plus gratiæ tribuitur per ablutionem totius corporis, quam unius „ tantum partis; quamvis ablutio totius corporis diſtinctius ſignificet „ ablutionem totius animæ. „

III. Probatur Concluſio. Quanvis Calicis uſus licite poſſit ab Eccleſia reſtitui, non tamen eſt expediens, ut reſtituatur; ſed hoc ſufficit, ut non poſſit licite peti, & impetrari: ergo &c. Major probatur variis rationibus a Juenino, quæ ſunt: „ I. Vix præcaveri poteſt periculum effuſionis „ ſanguinis, quod Patres Conſtantienſes „ adduxit ne facultatem, de qua agitur, paſſim Laicis annuerent. II. Synodus Tridentina calicem, etſi poſtulatum ſæpius, nuſquam tamen „ conceſſit. Hæc habebantur in inſtructione a Carolo IX. Francorum Rege „ data Cardinali a Lotharingia anno „ 1562. curet, ut calix etiam Laicis „ concedatur; quod nempe ſpes affulgeat, fore ut heterodoxi, ſi eum Synodus indulſerit, ad unitatem redeant. Idem in Imperatoris, multorumque Principum Germanorum literis ad Concilium legebatur; ſed „ hujuſmodi petitionum ſacra Synodus „ rationem non habuit. III. Periculum „ eſt ne facultate, de qua eſt quæſtio, „ ſi paſſim concedatur, abutantur hæretici, ut Eccleſiæ conflent invidiam; „ ſub obteutu ejuſdem conceſſionis „ quam charitas a Pio Papa IV. pro „ Germanis extorſerat; Lutherani mox „ cauſati ſunt agnoviſſe tandem Eccleſiam Romanam ſe contra Jus divinum populis ſubtraxiſſe calicem: „ unde ne incautos deciperent conceſſio Germanis facta mox fuit revocata. „

Arguunt I. Quæ concedit ſuprema Poteſtas, nec tollere, nec reſtringere poteſt poteſtas inferior; ſed ſuprema Poteſtas Chriſti conceſſit uſũ Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie: Ergo poteſtas inferior Eccleſiæ non poteſt illum reſtringere ad unicam tantum. II. Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 3. docet, fideles communicantes ſub unica ſpecie nulla fraudari gratia ad ſalutem neceſſaria: Ergo aliqua gratia fraudantur, quæ non ſit ad ſalutem neceſſaria. III. Clemens VI. conceſſit Regi Angliæ, ut communicaret ſub utraque ſpecie *ad gratiæ augmentum*; ſed hoc oſtendit majorem gratiam recipi in communione ſub utraque ſpecie: Ergo &c. IV. Si quæ ſunt incommoda in Calicis uſu, ea noverat Eccleſia a principio; at qui non proinde prohibuit calicis uſum; ergo nec po-

poſteriori tempore poterat prohibere. V. Duæ receptiones Sacramenti majorem producunt gratiam; ſed communio corporis, & ſanguinis Chriſti ſunt duæ receptiones Sacramenti: ergo &c. VI. Sacerdos qui moritur poſt manducationem corporis Chriſti, & ante bibitionem ejuſdem ſanguinis, vel æqualem habet gratiam cum aliis Sacerdotibus, qui utrumque ſumunt, vel minorem. Si minorem, currit neceſſitas ſumptionis ſanguinis: Si æqualem: ergo ſanguinis ſumptio nihil confert.

Reſpondemus ad primum, quod Chriſtus conceſſit fidelibus jus petendi uſum ſanguinis ſui quantum ad realem ejus ſuſceptionem, non vero quantum ad modum ſumptionis diſtinguere. pro de debemus uſum corporis, & ſanguinis Chriſti, & uſum ſpecierum utriuſque, primum concedit Eccleſia, ſecundum negat.

Ad II. dicitur, quod intentum Concilii Tridentini eſt damnare hæreticorum errorem, qui volebant fideles, qui non cummunicent ſub utraque ſpecie, fraudari gratia neceſſaria ad ſalutem; An vero fraudentur aliqua alia gratia, vel ne, de hoc nihil protulit, quia ad Scholaſticorum, opiniones pertinebat.

Ad III. De Bulla Clementis VI. maxime dubitant Scriptores, tum quia dicitur data anno 1341. & Clemens anno ſequenti creatus fuit Pontifex; tum quia multi hanc conceſſionem factam dicunt Regi Galliæ, non Regi Angliæ. Sed admiſſa pro legitima hac Bulla, dicitur, quod major gratia conferebatur ex opere operantis, non ex opere operato; ſcilicet ratione majoris devotionis, qua Rex ad communionem accedebat.

Ad IV. Eccleſia temporis experimento novit incommoda illa, ac proinde tractu temporis ea voluit vitare, quæ a principio non potuerat impedire. Neque hoc novum, aut mirum eſt; multa enim ſequenti ævo ſtatuit Eccleſia, & prohibuit etiam, quæ ab incunabulis ſuis nec ſtatuerat, nec prohibuerat.

Ad V. dicitur, quod duæ receptiones Sacramenti, ſi ordinantur non ad unicã refectionem, non eandem gratiam operantur, ſed majorem, quia tunc habent rationem diſtincti Sacramenti; non ſic vero quando ordinantur ad eandem refectionem. Et ſi contrarium diceretur, deberent Adverſarii dicere, quod quando manducantur plures particulæ conſecratæ major etiam gratia recipitur: quod nec dicunt, nec dicere poſſunt.

Ad VI. Eandem gratiam recipit Sacerdos, qui moritur poſt manducationem corporis Chriſti, & ante bibitionem ejus ſanguinis, ac Sacerdos, qui utrumque ſumit, & deinde moritur; & ratio eſt, quia in corpore continetur etiam ſanguis; & ſanguis, & ſi non recipiatur per diverſam functionem, recipitur tamen per eamdem, per quam recipitur corpus.

DISSERTATIO CCCCXXXI.

De Communione ſub utraque ſpecie. Quid ſit Communio Laica? Quid ſit communio Peregrina? Et an alterutra aliquam habeat connexionem cum communione, vel ſub una, vel ſub utraque ſpecie?

COmuninnis Laicæ verba faciunt Romani Pōtifices, & præcipue Syricius Epiſt. 1. cap. 11. Concilia, & præſertim Illiberitanum can. 76. Sacerdicenſe c. 1. & 2. Agathenſe can. 33. Toletanum I. cap. 4. Bracharenſe I. cap. 31. Sancti Patres, & inter hos Cyprianus lib. 4. epiſt. 2. Gregorius Magnus lib. 4. epiſt. 5. & 16. & can. 60. Et quia Scriptores aliquot putarunt laicam communionem illam eſſe, quanvis nō recte, quæ ſub una ſpecie fiebat; & in hoc diſtinctā fuiſſe a Clericali communione, quia in hac utraque ſpecies uſurpabatur: inde eſt quod nos loquentes de communione ſub utraque ſpecie, de communione etiam laica ſcribimus; licet Scriptorum horum judicium non probemus, ſicut nec probat Fraſſen, qui dicit: *Verum hæc ſententia videtur minus probanda: quippe cum tunc temporis Laicis utraq; ſpecies concedebatur, & Clerici extra templum interdum unicam ſpeciem uſurpabant.*

Verum hac explicatione omiſſa, pergimus ad alias afferendas, quæ a Scriptoribus memorantur. Du Cange in Gloſſario ad Scriptores mediæ, & infimæ latinitatis tom. 2. verbo *Communio laica*, hæc ſcribit: „ Communio laica eſt illa, quæ Presbyteris aut „ Clericis ex delicto aliquo imponebatur per pœnitentiam, vel in pœnam, ut videlicet non ut Præsbyte„ri, & Clerici, ſed inter Laicos communicarent, hoc eſt Laicorum ordine deinceps cenſerentur, ita ut neque „ Miſſam facere, neque cum Clericis „ in Choro communicare poſſent. Sanctus Cyprianus epiſtol. 52. *Admiſſus „ eſt Trophimus, ut Laicus communicet, „ non ..... locum Sacerdotis uſurpet.* „ epiſt. 68. *Epiſcopatum pro conſcientia „ ſua vulnere deponens .... ſatis gratulans, ſi ſibi vel Laico communicare „ contingeret.* Et epiſt. 72. *Eos quoque „ hac conditione ſuſcipi cum revertuntur „ ut communicent, ut Laici.* Ita in „ in canonibus Apoſtolorum cap. 14. „ Præsbyter, qui in aliena Parochia „ cōmoratur inſcio Epiſcopo λειτουργεῖν „ vetatur, jubeturq; ibi κοινωνεῖν ὡς λαϊκὸς „ idest *Communionem inter Laicos recipere*, ut loquitur Gregorius Magnus „ lib. 4. epiſtol. 5. 16. & can. 60. Clerico, qui pœnarum metu chriſtianam fidem abjuraſſet, Clerici dignitas abrogatur, ſi tamen pœniteat, ut Laicus recipitur ὡς λαϊκὸς συγχώρου. In Concilio Sardicenſi can. „ 19. hæreticis quibuſdam interdicitur „ Epiſcopi nomen, & dignitas εἰς λαϊκὴν „ κοινωνίαν, ἀπαιτοῦντας, μὴ χρῆναι αὐτοὺς ἀρνεῖσθαι „ Libellus precum Marcellini, & Fauſtini part. 47. *Nullo genere talibus „ Epiſcopis poſſe communicari, qui fidem „ illo modo, quo ſupra retulimus prodiderunt, niſi laicam poſtulaverunt communionem.* & p. 49. *Quis eſt enim, qui „ conſiderans vim divinæ religionis pacem perfidorum Deo placere confidat, „ niſi, ut a Patribus decretum eſt, in Laicorum ſe numerum tradant ſuæ perfidiæ „ dolentes?* Annales Franc. Bertin. an. „ 868. ubi de Gunthario Epiſcopo:

Com-

„ *Communionem inter Laicos ab Adriano PP. accepit* : Et mox : *Accipiens autem idem Papa a Gunthario conſiſtente inter Laicos hanc profeſſionem relectam inter Laicos ab ipſo publice coram omnibus dixit illi, tibi concedo laicam communionem, ea conditione, ut ita quandiu vixeris obſerves, ſicut modo profeſſus fuiſti. In illa vero profeſſione Guntharius ait : Judicium depoſitionis in me . . : . . Canonice datum non reprehendo, ſed humiliter porto, unde nec ulterius ſacrum miniſterium contingere præſumo, niſi per miſericordiam mihi ſubvenire volueritis*. „

„ Hæc quidem obtinebant ſi levior eſſet culpa Clerici, aut Sacerdotis, vel Epiſcopi : nam ſi eſſet gravior, interdum ne laica quidem donabantur communione, ſed ad pœnitentiam relegabantur ad fores Eccleſiæ, donec eidem reconciliarentur. Concil. Sardic. can. 1. Epiſcopum, qui a parva Civitate in aliam migraverit ne quidem laica communione donari debere decernit: Ἡγῦμαι γὰρ μηδὲ λαϊκῆς ἀξίους τοὺς τοιούτους χρῆναι κοινωνίας Concilium Agripin. ſub Julio I. PP. Qui a Euphrate Chriſtum Deum negat, conſentio eum Epiſcopum eſſe non poſſe, qui nec laicam debet communionem accipere. „

„ Hinc quidem planum eſt, Clericos etiam majores, Epiſcopos videlicet, Presbyteros, & Diaconos *interdum ne laica quidem donatos fuiſſe communione, ſed ad eos, ad pœnitentiam relegatos fuiſſe ad fores Eccleſiæ, donec eidem reconciliarentur*, ut hic dicitur non ita conſtat apud omnes. Qui ad pœnitentiam relegabantur ad fores Eccleſiæ, ii *publicam* agebant pœnitentiam ; Clerici autem majores nuſquam adſtricti ſunt *publicæ* pœnitentiæ, ſaltem elapſis tribus primis Eccleſiæ ſeculis, de quibus ſolis diſputant Eruditi, aliis affirmatibus, aliis vero negantibus, pœnitentiam publicam iis ſeculis impoſitam fuiſſe Clericis majoribus. Hac de re conſulere potes Sirmondum in hiſt. Publicæ Pœnitentiæ cap. 6. Morinum in libris de Pœnitentia, Dupinium tractatu de Excommunicatione part. 1. §. 8. & Conſtantium noſtrum tom. 1. Epiſtolarum Pontif. Rom. pag. 195. „ Illi igitur, quibus etiam interdicebatur *Laica Communio* propter criminis gravitatem inter Pœnitentes agebant, nec ad illam admittebantur, niſi purgato, & expiato per diuturniorem pœnitentiam crimine. Concilium Tolet. I. can. 4. Subdiaconus, qui tertiam uxorem duxerit *abſtentus biennio, poſtea inter Laicos reconciliatus per pœnitentiam communicet*. Concil. Tolet. IV. can. 45. *Oportet Canonibus in tali ſcelere proditum a Clericatus ordine ſubmoveri, & pœnitentiæ triennio deputari* : Clericorum, qui propter facinoris atrocitatem, & depoſitione mulctabantur, & Laica Communione privabantur, exempla extant in can. Apoſt. can. 29. 30. 51. 62. in Concilio Eliberit. can. 20. in Concil. Neocæſar. can. 1. Laodic. can. 36. Agath. can. 68. Trull. cap. 61. Toletan. IV. can. 5. Tolet. VIII. can. 7. apud Vigilium epiſt. 1. cap. 6. apud Theophilum Alexand. in Commonitorio apud Balſamonem &c. „

Poſt hæc multa, quæ exſcripſimus ex Du Cange ſunt, & hæc alia non pauca, quæ modo exſcribimus ex Fraſſen. „ Secundo exiſtimant aliqui cum Pammelio nota 37. in epiſt. 52. S. Cypriani, Laicam communionem eam eſſe, quæ extra Cancellos, ut ſepta Altaris, ſeu extra chorum Laicis concedebatur, nam juxta diſpoſitionem Concilii Toletani IV. can. 57. Sacerdotes, & Levitæ ante Altare communicare, in choro Clerus, extra chorum Populus tenebantur. Et in Bracharenſi can. 31. ſic ſtatuitur : *Ingredi ſacrarium ad communicandum non liceat Laicis, ſed tantum Clericis*; Unde cum S. Ambroſius poſt oblatum ad Altare munus, juſſiſſet interrogari Theodoſium Imperatorem, intra Cancellos hærentem, quid vellet, quod ibi ſubſiſteret, reſpondiſſetque, ſe nihil aliud velle, quam ut divina peragi videret, ſtatim repoſuit S. Ambroſius : *Iſtinc tibi videre non licet; habent in templo Sacerdotes, habent & Laici locum ſuum*. Conſiſtebant autem maſculi ad meridiem, quorum introitum ſervabant Oſtiarii ; Feminæ autem ad Aquilonem, quarum introitum ſervabant Diaconiſſæ. *Verum* hæc ſententia difficultatem patitur, quoniam Felix III. ſtatuit Clericos, qui ſe rebaptizari paſſi erant, ab omni communione uſque ad diē obitus privari, & in ipſa

„ mor-

,, morte non niſi laica communione donari: immo Concilium Sardicenſe can. 2. decernit, quod in deteſtationem quorumdam flagitiorum, Clerici nec etiam in fine vitæ laicam communionem accipiant: at communio ſic miniſtrata, vel negata moribundis in lecto decumbentibus non poteſt habere hanc diſtinctionem conſiſtentiæ, vel in choro, vel extra chorum, cum illi eo in ſtatu extra chorum conſiſtere ſupponantur. ,,

,, Tertio itaque probabilius dicendum arbitror, communionem laicam nihil aliud eſſe, quam jus communicandi cum cœteris fidelibus, more dumtaxat Laicorum, qui degunt in chriſtiana ſocietate, ita quod Clerici illi omnino functionibus eccleſiaſticis, & privilegiis clericalibus ſpoliati, ac veluti exauthorati, & degradati nullo clericali honore gauderent, ſed tantum pro Laicis haberentur. Cui utique explicationi favere videtur canon. 15. inter Apoſtolicos, ubi ſic ſtatuitur: *Si quis Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet de numero Clericorum, relinquens propriam Parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter Epiſcopi ſui conſcientiam, in aliena Parochia commoretur, hunc alterius miniſtrare non patimur, præcipue ſi vocatus ab Epiſcopo redire contempſerit, in ſua inquietitudine perſeverans. Veruntamen tamquam Laicus ibi communicet.* Ideſt, ut videtur, jus ſolummodo cum cœteris cõmunicandi more Laicorum, qui talis eſt, obtineat. Cyprianus etiam Epiſtola 68. de Baſilide ſic ſcribit: *Epiſcopatum pro ſuæ conſcientiæ vulnere ultro deponens ad agendam Pænitentiam converſus eſt, Deum deprecans, & ſatis gratulans, ſi ſibi vel laice communicare contingeret.* Ubi per communionem laicam intelligere videtur jus, quod habent Laici ad communicandum. Et epiſt. 72. ad Stephanum Papam: ,, *Addimus plane, & adjungimus conſenſu, & authoritate communi, ut etiamſi qui Præsbyteri, aut Diaconi, qui vel in Eccleſia Catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi, ac rebelles contra Eccleſiam ſteterint, vel apud hæreticos a Pſeudo-Epiſcopis, & Antichriſtis contra Chriſti diſpoſitionem profana ordinatione promoti ſint, & contra Altare unum, atque divinum. Sacrificia foris falſa, ac ſacrilega offerre conati ſint, eos quoque hac conditione ſuſcipi, ut communicent Laici: & ſatis habeant, quod admittantur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint: nec debere eos revertentes ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellaverint.* Et paucis intejectis; *Et idcirco ſatuit eſt talibus revertentibus veniam dari; non autem debet in domo Dei perfidia promoveri. Nam quid bonis, & invocantibus, atque ab Eccleſia non recedentibus ſervamus, ſi eos, qui a nobis receſſerint, & contra Eccleſiam ſteterint, honoramus?* ,, Ubi per Clericos ad communionem laicam damnatas eos intelligit, qui clericalibus muniis, & honoribus ob peccata privata ad communem Laicorum ſtatum dejecti ſunt. ,,

Quod, & epiſt. 52. prius ſignificaverat his verbis: *Suſceptus eſt Trophimus, pro quo ſatisfaciebat fratrum reditus, & reſtituta multorum ſalus. Sic tamen admiſſus eſt Trophimus, ut Laicus communicet, non ſecundum, quod ad te malignorum litteræ pertulerant, quaſi locum Sacerdotis uſurpet ..... Si qui enim infirmitatibus occupantur, illis in periculo ſubvenitur. Poſteaquam tamen ſubventum eſt, & periclitantibus pax data eſt, ſuffocari a nobis non poſſunt, aut opprimi, aut vi, & manu noſtra in exitum mortis urgeri; ut quoniam morientibus pax datur, neceſſe ſit mori eos, qui acceperint pacem; cum magis in hoc judicium divinæ pietatis & paternæ lenitatis appareat, quod qui pignus vitæ in data pace percipiunt, hi quoque ad vitam percepta pace teneantur.* ,, Ubi communionem laicam dare, idem videtur, ac pacem impertire; cujus pacis pignus, & coronamentum divina Euchariſtia eſt petentibus in periculo mortis conceſſa. ,,

Ultra hæc, quæ ſcripſerunt duo præfati Scriptores Galli, habemus, quæ exararunt Dominicus, & Carolus Macri, duo Scriptores Itali, Melitenſes in ipſorum Hierolexico, verbo communio laica: ,, Communio Laica, ad quam pœnitentiam condemnabantur Clerici, ut in 1. quæſt. 7. can. Si qui Preſbyteri FR. Eccleſiaſtici enim pænitentes etiam ab infimis officiis Clericorum excludebantur can. ,, Ca-

„ Canones diſt. 50. & cau. placuit, ea-
„ dem diſt. 2. Pamelius, & alii putant
„ fuiſſe Euchariſtiæ communionem ex-
„ tra Presbyterium ſimul cum Laicis.
„ Alii tamen exiſtimant fuiſſe ſolam
„ participationem in orationibus Lai-
„ corum, cum quibus Clerici pœniten-
„ tes in Eccleſia collocabantur: quæ
„ opinio magis conſona videtur; nam
„ multa Conciliorum decreta haben-
„ tur, in quibus declaratur, quod mo-
„ riendo aliquis ex iſtis pœnitentibus,
„ non peracta adhuc pœnitentia, ad-
„ mitteretur ad laicam communio-
„ nem: at hoc non poterat de commu-
„ nione euchariſtica intelligi; ſed tan-
„ tum de participatione, & commu-
„ nione orationum Laicorum. Alii
„ denique pro laica communione ſum-
„ ptionem Sacramenti ſub unica ſpecie
„ panis more Laicorum explicant, quod
„ probant ex Decreto Rothomagenſis
„ Concil. de anno 1581. celebrati,
„ ubi in tit. de Epiſcop. off. num. 11.
„ ordinatur, nempe: „ (*Id quod fieri*
„ *primo quoque tempore contra eos, qui a*
„ *multis annis ſacro Presbyteratus ordine*
„ *initiati, nec dum acceſſerunt ad ſanctum*
„ *ſacrificium Miſſæ celebrandum; ſed*
„ *Laicam tantum communionem, eamque*
„ *raro ſumunt*) „ Ubi manifeſte Con-
„ cilium pro laica communione de ſola
„ hoſtia conſecrata intelligit. Nihilo-
„ minus magis amplectanda videtur
„ ſecunda explicatio, ut dixi: nam
„ quod de hoc Concilio affertur, cum
„ ſit recenter celebratum, non uſum
„ fuerat illo antiquorum termino, cum
„ quo non poteſt concordari, quod
„ mortuis daretur Euchariſtia, ut in
„ antiquis Conciliis dicebatur. FR.
„ Defunctis Euchariſtia afferebatur, ut
„ de Sancto Baſilio apud Surium tom.
„ 1. in ejus vita narratur, quod ante
„ ejus obitum hoſtiam in tres partes
„ diviſerat. „ (*Unam ſumpſiſſe; alte-*
„ *ram reſervaſſe, ut ſecum ſepelliretur;*
„ *tertium vero in Columba aurea penden-*
„ *te repoſuiſſe.*) Et licet in dict. *Eu-*
„ *chariſtia.* „ hoc factum neget Au-
„ ctor; legimus tamen in uſum fuiſſe
„ etiam Defunctis Euchariſtiam affer-
„ ri, quod deinde cautum fuerat in
„ Concilio Carthaginenſi Tertio ſub
„ hoc decreto.: (*Placuit, ut corpori-*
„ *bus defunctorum Euchariſtia non detur.*
„ *Dictum eſt enim a Domino, Accipite,*
„ *& edite: cadavera autem, nec accipere*
„ *poſſunt, nec edere: cap. 16.*) De San-
„ cto Benedicto ſcribit etiam in Dial.
„ lib. 2. capit. 24. Divus Gregorius,
„ quod Cadaver cujuſdam Monachi,
„ qui objerat, dum a Monaſterio abſq;
„ Superioris licentia diſceſſerat, terra
„ eum humare renuebat, quare præ-
„ fatus Patriarcha ei Euchariſtiam de-
„ tulerat, & ſuper pectus ejus impoſita,
„ cum eadem hoſtia ſepultus fuit. Non
„ ergo rejicienda omnino erit prima,
„ & tertia expoſitio, ex implicantia,
„ ſcilicet, quia per laicam communio-
„ nem Euchariſtiam intelligit. Nam
„ etiam mortuis Euchariſtia affere-
„ batur. Vide *Corban*: ſed revera
„ communio laica alia non erat, niſi
„ declaratio, quod *Clericus non gau-*
„ *deret Foro Eccleſiaſtico, & communis*
„ *cum Laicis haberetur, ac inhabilis ad*
„ *conſequendos majores ordines; ſic de*
„ *Bigamo Clerico in can. 5. diſt. 84. ha-*
„ *betur quod:* (*Quiſque Clericus, aut*
„ *viduam, aut ſecundam duxerit uxorem*
„ *omni eccleſiaſticæ dignitatis privilegio*
„ *mox denudetur, laica ſibi tantum com-*
„ *munione conceſſa &c.*) & can. eos,
„ quos; de conſecratione diſt. 4. de
„ Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis
„ bis baptizatis habetur quod: (*Nec*
„ *modo fidelium: ſed nec Catechumeno-*
„ *rum quidem omnibus modis intereſſe,*
„ *quibus laica communio in morte eſt red-*
„ *denda.*) „

Ex his omnibus, quæ uſque modo retulimus, duo inferimus, quæ in Diſſertationis titulo propoſuimus; unum ſcilicet, quid non ſit laica communio? Alterum vero quid ſit? Et pro primo ſatis convenimus illã non eſſe, nec communionem ſub utraque ſpecie, quod pauci quidam Scriptores non ſatis recte excogitaverant. Pro altero vero, quod complectitur quid ſit? Illis accedimus, qui volunt, pœnam Clericorum ad communionem laicam redactorum in eo maxime conſtitiſſe, quod omni Clericali Beneficio ſpoliarentur, non vero a ſacra menſa arcerentur, ſicque pro degradatis, non vero pro excomunicatis haberentur. Subdit Fraſſen:

„ Ideoque Patres, quam ſæpiſſime
„ crimen idem in Clericis depoſitione,
„ in Laicis excomunicatione plectunt.
„ Idemque Baſilius ad Amphylochium
„ can. 3. ſic habet *Diaconus poſt Diaco-*
„ *natum fornicatus, a Diaconatu quidem*

„ eji-

„ *ejicietur*, *in Laicorum autem locum* „ *extruſus*, *a communione non accerbitur*: „ *quoniam antiquus eſt canon*, *ut qui a* „ *gradu exciderunt*, *hoc ſolo puni-tionis* „ *modo plectantur*. In hoc ergo ſita eſt „ laica communio.„

Nec obſtat, *quod* Communionis *voca-* „ *bulum pro ſacra Synaxi*, *& ſuſceptio-* „ *ne corporis Chriſti frequentiſſime uſur-* „ *petur*. *Hoc*, *inquam*, *non obſtat*; *quippe* „ *non raro etiam uſurpatur a Sanctis* „ *Patribus*, *& Conciliis ad ſignifican-* „ *dum ejuſdem Societatis conſortium*, „ *eorumdem Sacramentorum participatio* „ *nem*, *& cum eodem corpore membrorum* „ *colligationem*, *quæ in Symbolo Apoſto-* „ *lorum* ſanctorum Communio *appella-* „ *tur*. „

Accedimus modo ad Communionem Peregrinam, de qua citatus Fraſſen hæc ſcribit: „ Petes denique quid „ fuerit *Peregrina communio*, de qua „ plerumque fit mentio, tum a Con- „ ciliis, tum a ſanctis Patribus? „

„ *Reſpondeo* non aliam meo judicio fu- „ iſſe, quam egregium illud charitatis, „ & humanitatis in cibo, potu, & ho- „ ſpitio ſubſidium, quo fideles peregri- „ ni, maxime Clerici, qui a proprio „ fuerant Epiſcopo per formatas lite- „ ras commendati Eccleſiis, ad quas „ peregere ibant, excipiebantur. Hinc „ Clerici exauthorati, dicuntur ple- „ rumque redacti ad communionem „ peregrinam, dum ſpoliati ſportulis, „ & annuis, aut menſtruis, redditibus „ immatriculatis Clericis præſtari ſoli- „ tis; nihilominus ex commiſeratione „ Eccleſiæ præſtabantur illis alimonia „ ſimul cum peregrinis fidelibus. Quē- „ admodum factum a ſe ipſo erga Ba- „ tionopolis Epiſcopum Alexandrum, „ reſidere in ſua Eccleſia recuſantem, „ ſcribit ad Theophilum Alexandri- „ num Syneſius epiſtol. 66. *In Eccle-* „ *ſia quidem*, inquit, *admittere illum* „ *nolui*, *nec ſacram cum illo menſam* „ *communem habui*: *domi vero peræque*, „ *ac innocenter honoravi*. „ Cujus hu- „ manitatis exempla ſuppeditat Con- „ cilium Chalcedonenſe Act. 7. provi- „ dens, ut ipſius Eccleſiæ Antiochenæ „ ſumptibus alatur Domnus Antioche- „ no Patriarchatu exauthoratus. Et ſi- „ mili modo ſuſtentationi providit Ba- „ ſtiani, & Stephani, poſtquam illos „ Epiſcopatu ſubmovit act. 12.

„ Ad exemplum, & ſimilitudinem hu- „ jus pœnalis peregrinæ Clericis com- „ munionis, alia vocabatur minus pro- „ prie peregrina communio, qua Epi- „ ſcopi, aliique inter Sacerdotes pri- „ marii, ſeu præfecturam habentes, non „ deponebantur prorſus a Clero, ſed „ tantum a digniori, & ſublimiori pri- „ ſtino gradu, ut tamen in gradu infe- „ riori Clericorum conſiſterent, ut Epi- „ ſcopi redigerentur ad Sacerdotum „ ordinem; iſti ad Diaconorum, & „ Diaconi ad minorum Clericorum „ ſtationem, & claſſem. Sic enim „ depoſitis Epiſcopis ſubtrahebatur illa „ reddit, uum Eccleſiæ quarta pars, quā „ Epiſcopis ſacri Canones reſervabant, „ ut deinceps minora cum Sacerdoti- „ bus ſtipendia acciperent; Sacerdotes „ vero a ſuo excedentes honore, ſtipen- „ dium inter Diaconos accipiebant; „ cui omnes, licet minus propria locu- „ tione dicebantur ſuſtentari commu- „ nione peregrina, tametſi victum, & „ ſtipendia cum inferioribus Clericis „ ex Eccleſiæ liberalitate, & comiſe- „ ratione reciperent. Cujus utique „ veritatis præclarum habemus argu- „ mentum in Concilio Regienſi, quod „ habitum eſt in Galliæ Provincia Nar- „ bonenſi anno 439. occaſione Armen- „ tarii, qui ſe per ambitionem curave- „ rat ordinari in Epiſcopum Ebrodu- „ nenſem a duobus tantum Epiſcopis, „ invito etiam Metropolitano, qualem „ ſe eo tempore contendebat Arela- „ tenſis Præſul, cujus cura, & ſolleci- „ tudine hæc Synodus congregata fuit. „ Intentio namque ejus canone de ipſo „ Armentario decernitur: „ *Licet ei* „ *in unam ſuarum Parochiarum Eccle-* „ *ſiam concedere*, *in qua aut Chorepiſca-* „ *pi munere*, *aut peregrina communio-* „ *ne foveatur*, *nec quidquam ipſi de* „ *epiſcopalibus officiis uſquam uſurpare* „ *liceat*, *præterquam in Eccleſia*, *in quam* „ *cujuſquā miſericordia fuerit invectus*, „ *in qua ei ſolum Neophytos confirmare*, „ *& ante Presbyteros offerre concedi-* „ *tur*. Ex quibus apparet, commu- „ nionem peregrinam non fuiſſe ſacrā „ Chriſti Domini corporis participa- „ tionem, quippe Synodus Armenta- „ rium exauthorando epiſcopali gradu, „ non ſolum vult ei ſalva eſſe omnia „ Sacerdotis jura, ſed & nonnulla pon- „ tificalia concedit, nempe collatio- „ tionem confirmationis, & tamen „ eum ad communionem peregrinam „ arctat. Igitur ſignum eſt, quod hæc „ peregrina communio alia ſit a com-

„ mu-

„ munione ſacra, & nihil aliud quam
„ ad victum, & alimoniam neceſſaria
„ peregrinis conferri ſolita ſignificet. „
Poſt hæc recitamus, quæ ſcribit Du
Cange, laudatus ſuper. in loco etiam
ſuperius citato, ſcilicet tom. 2. Gloſ-
ſarii, verbo *communio peregrina*, ubi
hæc habet: „ Communio Peregri-
„ na ea eſt, quæ peregre cum Formatis
„ advenientibus Eccleſiaſticis, vel
„ Laicis, concedi ſolebat: ita ut ſi Epiſ-
„ copus peregrinus cum Metropolita-
„ ni Formatis in alienam Diœceſim
„ veniret, nullo quidem in ea dignita-
„ tis ſuæ munere fungeretur, ſed in
„ conſeſſu Presbyterorum, ſeu ut vo-
„ cabant, Presbyterio, ante Presby-
„ teros ſederet, & ab Epiſcopo civita-
„ tis cum cœteris Presbyteris Diœce-
„ ſanis ſacram Euchariſtiam ſumeret;
„ ſicut in can. 18. Nicenæ Synodi dici-
„ tur. Idem porro erat de peregrinis
„ Presbyteris, & Diaconis, qui intra
„ Cancellos ſedebant, ut peregrini ta-
„ men ab officio ceſſabant, ſed tantum
„ communicabant tum in oratione,
„ tum in Euchariſtia, cum aliis Presby-
„ teris; cum ea, quæ erant ſui miniſterii,
„ exercere iis non liceret injuſſu Epiſ-
„ copi, ad cujus Diœceſim accedebant.
„ Quæ quidem communio ideo pere-
„ grina dicitur, quod Epiſcoporum,
„ & Presbyterorum peregrinorum pro-
„ pria eſſet. Qua quidem notione com-
„ munionem peregrinam accipi in Cō-
„ cilio Regienſi ann. 439. can. 3. ob-
„ ſervat Sirmondus. Formatis profici-
„ ſcentibus *Communionem* datam liquet
„ ex Concilio Milevitano II. can. 20.
„ Afric. can. 73. Venetico can. 5. 9.
„ Aurelianenſi III. can. 15. &c. ſed, &
„ Cœleſtinus Papa epiſt. 4. ſcribit San-
„ ctum Athanaſium, Ario perſequente,
„ fugatum, Romæ *reintegratum ei fuiſſe*
„ *ſtatim, & in hac ſede quietem Com-*
„ *munionis inveniſſe, a qua ſemper Ca-*
„ *tholicis ſubvenitur.* „
„ Factum poſtea, ut inſtar peregrinæ
„ communionis, proprie dictæ, pœnalis
„ quædam communio dicta ſit peregri-
„ na, rei effectu inſpecto: quoties Epiſ-
„ copo adimitur Epiſcopatus, ad quem
„ ordinatus eſt, adminiſtratio adimitur;
„ nomen vero, ordo, & dignitas reli-
„ quitur, ſedet, communicat cum Epiſ-
„ copis, abſtinet tamen ab officio di-
„ gnitatis, atque, ut verbo dicam,
„ communicat, ut Peregrinus. Ita in
„ Concilio Chalcedonenſi act. 11. & 12.
„ Epiſcopatus Epheſinus adimitur Baſ-
„ ſiano, & Stephano, qui contra ca-
„ nones occupaverant Epheſinam ſe-
„ dem, nominis tamen honor relinqui-
„ tur: unde conficitur leviorem fuiſſe
„ communionis hujus pœnam, quam
„ Laicæ, cum hac poſtrema Clerici
„ gradu ſuo carerent in perpetuum:
„ priori vero, ſi reſipiſcerent, locum
„ ſuum reciperent, ut eſt in Concilio
„ Agathenſi can. 2. Communionis pe-
„ regrinæ, ut pœnæ, mentio eſt in Con-
„ cilio Agathenſi can. 2. & 5. Ilerdenſi
„ can. 16. Vide Sirmondum in Hiſto-
„ ria Pœnitentiæ publicæ cap. ultimo.
„ Franciſcum Florentem ad tit. 7. De-
„ cret. Gregorii IX. PP. de Traſl. Epiſ-
„ cop. Albaſpinæum, Cellotium lib. 6.
„ de Hierarch. cap. 16. Altaſerram ad
„ Gregor. Magn. lib. 4. epiſt. 5. Boſ-
„ quetum ad lib. 13. Innocentii III. PP.
„ epiſt. 50. 147. „
Denique proſequimur, quæ ex Fratribus
Italis Dominico, & Carolo Macri, in
Hierolexico, incœpimus enarrare,
& verbo *Communio Peregina*, hoc pa-
cto leguntur. „ Communio peregri-
„ na. FR. in qua admittebantur Pere-
„ grini, ſcilicet in participatione ora-
„ tionum, ſecus vero in participatione
„ ſacramentorum, antequam formatas
„ literas eorum Ordinariorum oſten-
„ diſſent, quæ eos Catholicos eſſe teſta-
„ bantur. Baron. ann. 400. num. 67.
„ Gloſſa vero in can. contumaces diſt.
„ 50. ait eſſe eandem, ac Laica com-
„ munio, ibique Poſtillator per com-
„ munionem peregrinam eandem eſſe,
„ ac communionem extraneam, ideſt a
„ communione fidelium excluſio. (*Et*
„ *cauſam perdat, & a Communione effi-*
„ *ciatur extraneus, cau. Inobita* 11. q. 1.)
„ Sed arctior pœna videtur eſſe ex
„ can. hæc hujus 12. quæſt. 2. ubi ſic ait:
„ (*Reus Sacrilegii prolixiori anathema-*
„ *te comdemnetur, & vix ei peregrina*
„ *communio concedatur.* „
Hac pariter in re ſcimus quid non ſit
communio Peregrina, quod eſt alte-
rum in diſſertationis titulo quæſitum:
ſcilicet ſcimus, eam non eſſe nec com-
munionem ſub una, nec communio-
nem ſub utraque ſpecie: ac proinde
eum neutra ex his duabus connexio-
nem habere. Quid autem ſit, cum
diverſæ adducantur explicationes,
una ex his aut altera eſt ſeligenda.

Digitized by Google

Seligimus nos illam, per quam explicatur pœna Clericis inflicta ob aliquod, quod perpatraverint; crimen, & ratione cujus pœnæ illorum conditio ad illam Laicorum quodammodo redigebatur. Unde deducit Fraſſen, quod hæc peregrina communio non ſit ſacra Chriſti Domini corporis participatio. Et ratio ipſius eſt, quia Synodus Arelatenſis, quando exauthoravit Armentarium epiſcopali gradu, voluit eidem ſalva eſſe omnia Sacerdotis Jura, & nonnulla etiam pontificalia conceſſit; & nihilominus illum ad communionem peregrinam arctaverat. Concludit proinde idem Fraſſen: *Igitur ſignum eſt, quod hæc peregrina communio alio ſit a communione ſacra, & nihil aliud, quam ad victum, & alimoniam neceſſaria, peregrinis conferri ſolita, ſignificet.*

DISSERTATIO CCCCXXXII.

De unitate Sacramenti Euchariſtiæ. An Euchariſtia ſit unum ſpecie Sacramentum? An ſit unum numero? & unde hæc ſpecifica, vel numerica unitas, ſit deſumenda?

PRænotāda ſunt hic quædam; & quidē primū, unitatem, vel multiplicitatē Euchariſtiæ Sacramenti conſiderari poſſe, vel ratione materiæ, ac ſubſtantiæ panis, & vini, nec non ratione utriuſque ſpecierum, quæ poſt conſecrationem per ſe perſeverant, & hoc dicitur conſiderari materialiter: vel ſumuntur ratione ſigni, quatenus ſcilicet ordinātur ad ſignificandum Chriſti corpus, & ſanguinem, aut nutritionem animæ ſpiritualem, aut fidelium invicem myſticam unionem; & hoc modo dicitur conſiderari formaliter. Secundum, quod præmittimus, eſt, Theologos in hoc eſſe diviſos: aliqui enim cenſent Euchariſtiam eſſe ſimpliciter plura Sacramenta ſpecie infima; unum vero ſpecie ſubalterna ſeu genere proximo: hæc eſt ſententia Majoris, & Gabriells in 4. diſt. 8. quæſt. 2. Alii vero Theologi oppoſitum docent, & ſunt Alexander de Ales, Bonaventura, Angelicus Doctor, & Doctor Subtilis.

Dicimus I. Sacramentum Euchariſtiæ eſſe unum ſpecie.

I. probatur Concluſio ex Scripturis. Apoſtolus I. ad Corinth. 10. vocat Euchariſtiam unum panem, & unum calicem: *Unus panis, & unum corpus multi ſumus; omnes, qui de uno pane, & de uno calice participamus*: Unde Auguſtinus tract. 26. in Joannem aſſerit: *Chriſtum Dominum corpus, & ſanguinem ſuum in iis rebus commendaſſe, quæ ad unum aliquid rediguntur ex multis: namque aliud in unum ex multis granis conficitur, aliud in unum ex multis acinis conanit.* Quapropter quanvis certum ſit Sacramentum Euchariſtiæ eſſe aliquo modo unum, quia ſub omnibus ſpeciebus conſecratis idem Chriſtus, qui unus eſt, continetur: altera pariter tamen eſt ratio, quia ſcilicet ordinatur ad compaginandam fidelium unitatem, qua per hujus Sacramenti participationem omnes Chriſtifideles in unum corpus myſticum ordinantur. Et quanvis difficultas ſit inter

Theo-

Theologos de hujus unitatis modo, quia nimirum duo ſunt genera ſpecierum conſecratarum, panis, & vini; & quia duæ ſunt conſecrationis formulæ, una corporis, altera ſanguinis; quia tamen omnia ordinantur ad unum; inde eſt, quod per hæc multiplicia Sacramenti unitas non deſtruatur.

II. probatur ex Romanis Pontificibus, qui quidem comprehenduntur inter illos, qui Syricium præceſſerunt, & quorum Epiſtolæ, an genuinæ ſint, an ſpuriæ, inter Eruditos valde dubitatur: attamen in præſenti ſub communi perſuaſione loquentes, eos ſic enumeramus; ſcilicet Pontifices Clementem I. Alexandrum I. Gelaſium I. qui dum de hoc Sacramento verba facerent, de eo in plurali loquuti ſunt, quia ſcilicet materialiter ſumpta Euchariſtia poteſt dici multiplex Sacramentum: formaliter vero, & proprie, & ſimpliciter loquendo, dici debet unum unitate ſpecifica. Verba Clementis io epiſt. 2. & quæ referunt in cap. *Tribus gradibus*, hæc ſunt; *Commiſſa ſunt Sacramenta divinorum ſecretorum, ideſt Presbytero, Diacono, & Miniſtro: qui cum timore, & tremore Clericorum reliquias fragmentorum corporis Domini cuſtodire debent.* Alexand. I. epiſt. 1. & refertur in cap. 4. de conſecratione diſt. 2. ubi dicitur: *Sacramentorum oblationibus, quæ inter Miſſarum ſolemnia Domino offerantur, Paſſio Domini miſcenda eſt.* Gelaſius I. in epiſt. ad Macaricum, & Joannem, Epiſcopos, & refertur in cap. *comperimus* de conſecr. diſt. 2. & legitur: *Comperimus autem, quod quidam ſumpta tantummodo corporis portione, a Calice ſacri corporis abſtineant. Qui proculdubio (quoniam neſcio quo ſuperſtitione docentur obſtringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diviſio unius ejuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire.* Idem Gelaſius cap. 12. diſt. 2. de conſecratione, rejicit Manichæos, qui vinum euchariſticum rejiciebant tamquam fel Draconis, & ait: *Aut integra Sacramenta illi percipiant, aut ab integris arceantur, quia diviſio unius ejuſdemq; myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire.* Ad quæ addit Tournely: *Audis Sacramentum Euchariſtiæ, quod ex pane, & vino conficitur, eſſe unum, & idem myſterium.*

III. probatur pro eo, quod Sacramentum Euchariſtiæ ſit multiplex materialiter. Ibi ſacramenta plura ſunt materialiter, ubi duplex eſt materia ſignificans primario res diverſas; ſed in Euchariſtia adeſt hæc materia, ſcilicet panis, & vinum; & panis primario ſignificat Chriſti carnem, & ſecundario ſanguinem, & vinum ſignificat primario ſanguinem, & ſecundario carnem: ergo &c.

IV. probatur verbis Catechiſmi Romani de Euchariſtia num. 10. quod ſcilicet formaliter hoc Sacramentum ſit unum ſpecie, verbis hiſce: *Licet duo ſint elementa, panis ſcilicet, & vinum, ex quibus integrum Euchariſtiæ Sacramentum conficitur: non tamen plura Sacramenta, ſed unum tantum eſſe, Eccleſia authoritate docti confitemur: aliter enim Septenarius Sacramentorum numerus, quemadmodum ſemper traditum, atque a Conciliis Lateranenſi, Florentino, & Tridentino decretum eſt, conſtare non poterit. Nam cum hujus Sacramenti gratia unum corpus myſticum efficiatur, ut Sacramentum ipſum rei, quam efficit, conveniat, unum eſſe oportet: atque unum quidem, non quia individuum ſit, ſed quia unius rei ſignificationem habet. Nam quemadmodum cibus, & potio, quæ diverſæ res ſunt, ad unam tantum rem adhibentur, ut ſcilicet vires corporis reficiantur: ita etiam duas illis diverſas Sacramenti ſpecies reſpondere conſentaneum fuit, quæ cibum ſpiritualem ſignificarent, quo mentes ſuſtinentur, & recreantur. Quare a Domino Salvatore dictam eſt:* Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. *Ex Conciliis citatis Lateranenſe generale ſub Innocentio II. non numerat quidem diſtincte ſeptem Sacramenta, ſed ex variis canonibus ſatis clare colliguntur, maxime ex Florentino in Decr. de Sacramentis, Trid. ſeſſ. 7. can. 1.*

V. Probatur ratione Sancti Thomæ quæſt. 73. art. 2. in corpore, quam his verbis componit Tournely: „Quia formalis, & ſpecifica unitas „alicujus Sacramenti repeti debet ex „unitate ſignificationis practicæ, & „primarii effectus illius: licet enim „partes materiæ ſint diverſæ, ut pa„nis,

„ nis, & vinum, componunt tamen „ unum Sacramentum, quia illæ conſpirant ad unam totalem & integram „ ſignificationem ejuſdem rei ſacræ, „ & effectus ſacramentalis: At qui Sacramentum Euchariſtiæ, etſi ex diverſa ſpecie materiæ conficiatur, „ nempe pane, & vino, habet tamen „ unam formalem & totalem ſignificationem practicam, & unum, & „ eundem effectum producit, nempe „ ſpiritualem animæ refectionem, quæ „ una eſt. Ut enim ratiocinatur S. „ Thomas hic quæſt. 73. art. 2. in corpore, Euchariſtiæ Sacramentum „ inſtitutum eſt, per analogiam ad „ convivium, & refectionem corporalem: at convivium, & refectio „ corporalis una tantum æſtimatur, „ etſi ex ferculis ſpecie diſtinctis componatur.„

Pro ſecunda Diſſertationis parte communis ſententia eſt, quod Euchariſtiæ Sacramentum numero multiplicari poteſt; unde Fraſſen in concluſione 2. dicit, quod Sacramentum Euchariſtiæ eſt numero diverſum, non quidem ex pluralitate, & numero ſumentium, ſed ex pluralitate numeriea ſpecierum conſecratarum. Et Tournely pariter aſſerit, quod Sacramentum Euchariſtiæ numero multiplicari poteſt. Et dicit, quod hæc concluſio eſt contra Suarez in 3. par. quæſt. 75. diſp. 39. ſect. 4.

Dicimus II. Sacramentum Euchariſtiæ numero multiplicari poſſe.

I. Probatur Concluſio. In Sacramento Euchariſtiæ ſunt plures materiæ, & formæ, ſunt plures adequatæ ſignificationes, ſunt plures gratiæ ſacramentales: ergo ſunt plura numero ſacramenta. Probatur conſequentia. Ideo ſunt plura numero baptiſmata, quia numero multiplicantur ablutiones, & invocationes Trinitatis, & regenerationes, aut gratiæ regenerantes; ſed ubi in pluribus Eccleſiis, aut in pluribus Altaribus, ſunt plures Sacerdotes celebrantes, ibi ſunt plures in Euchariſtia materiæ, formæ & ſignificationes numero diſtinctæ: ergo &c.

II. Probatur. Multiplicantur numero ſpecies ſacramentales, & refectiones ſpirituales animæ: ergo multiplicantur etiam numero ſacramenta euchariſtica. Conſequentia dicitur optime illata a Tournely per hæc verba: „ *Quia quoties materia, & forma Sacramenti in facto eſſe ſpectati, multiplicantur numero, & refectio ſpiritualis, „ ad quam ordinantur, toties Sacramentum ipſum multiplicatur: atqui materia Euchariſtiæ in facto eſſe ſpectatæ „ ſunt ipſæ ſpecies, ſignificatia vero eſt „ forma: multiplicantur autem tum ſpecies, tum ſignificatio: aliud enim ſignificat formaliter ſpecies panis, & aliud „ ſpecies vini: multiplicatur quoque refectia ſpiritualis: multiplicatur etiam actio miniſtri idem Sacramentum ſæpius „ perficientis; corpus autem Chriſti, nequidem numero multiplicatur, quia ſejunctum a ſpeciebus ne partialem quidem habet ſacramentalem ſignificationem; inde fit, ut pro ejus unitate numerica non ſit quoque unum numero ſacramentum.* „

Pro tertia tandem Diſſertationis parte, in qua quæritur, unde hæc ſpecifica, vel numerica unitas, aut pluralitas, ſit deſumenda? Pro ſpecifica aſſerimus reſponſionem Fraſſen, quam his verbis concipit: *Quæres, ex qua capite petenda ſint unitas ſpecifica Euchariſtiæ?*

Reſpondeo *ipſam poſſe repeti ex triplici „ capite, nempe ex unitate contenti, ſcilicet Chriſti corporis, & ſanguinis, „ qui continetur ſub utraque ſpecie: ſecundo ex unitate uſus; hoc enim Sacramentum ordinatur ad commemorandam „ Paſſionem Chriſti Domini, dicente Apoſtolo 1. ad Corinth.* Quotieſcumque „ manducabitis panem hunc, & Calicem bibetis mortem Domini annuntiabitis; *Tertio ex unitate finis, ſcilicet refectionis ſpiritualis, quæ fieri debet per cibum, & potum proportionaliter ad corporalem refectionem. Verius „ tamen, ac melius colligitur hæc unitas „ ex priori capite, nempe ex parte contenti, & ſignificati. quia Sacramentum „ Euchariſtiæ formaliter acceptum eſt relatio quædam ſigni ad corpus Chriſti: „ cum ergo relationes ſuam unitatem, & „ diſtinctionem ſpecificam deſumant non „ ſolum a fundamento, ſed maxime „ a ſuo termino, longe convenientius colligitur unitas hujus Sacramenti ex unitate corporis Chriſti ſub utraque ſpecie „ contenti, quam ex unitate refectionis „ ſpiritualis, ad quam hoc Sacramentum „ ordinatur; ſiquidem corpus, & ſanguis „ Chriſti eſt primarium, ac principale „ ſignificatum in hoc Sacramento; gratia* „ au-

„ *autem ſanctificant animam, & ſpiritua-*
„ *liter nutriens, eſt dumtaxat ſecunda-*
„ *rium, ac ſubinde Euchariſtiæ unitas*
„ *congruentius petitur ab unitate corporis*
„ *Chriſti, quam ab unitate refectionis ſpi-*
„ *ritualis.* „
„ Nec *obſtat*, quod hoc Sacramentum
„ fuerit inſtitutum, ut eſſet refectio
„ ſpiritualis animæ; hic namque finis
„ non fuit unicus ejus inſtitutionis; ſunt
„ enim, & alii fines, propter quos
„ Chriſtus voluit permanenter eſſe
„ præſens in Euchariſtia, nempe, ut a
„ nobis adoraretur, ut eſſet nobiſcum
„ uſque ad conſumationem ſeculi, nec
„ non ut eſſet Sacerdos, victima, & ju-
„ ge ſacrificium. „

Unde autem ſit deſumenda unitas numerica, & individualis Sacramenti Euchariſtiæ, putat Tournely melius eſſe repetendam ex morali conjunctione ſpecierum, & earum ordinatione ad unam ſpiritualem refectionem. Et hoc probat his verbis: „
„ Quia in convivio unitas numerica de-
„ ſumitur ex morali conjunctione va-
„ riorū ciborū ad unā, & eandē refectio-
„ nem: ſed Euchariſtia inſtituta eſt per
„ modum convivii ergo &c. Deinde in
„ aliis rebus artefactis, & moralibus,
„ unitas numerica deſumitur a conjun-
„ ctione morali plurium ad eundem nu-
„ mero effectū. Sic v. g. in ædificio am-
„ pliſſimo, & ſi plures ſint ædes, ſi ta-
„ men ordinentur, & inſerviant ad ha-
„ bitationem unius familiæ, dicitur
„ una Domus &c.

Opponunt I. plura ſunt Concilia, ſunt etiam Romani Pontifices, & ipſa & Eccleſia in Canone Miſſæ, Sacramentum Euchariſtiæ non ſub ſingulari nomine, ſed ſub plurali vocantes: ergo Sacramentum Euchariſtiæ non eſt unum unitate ſpecifica. Antecedens legitur in Concilio Carthaginenſi III. cap. 4. & in Concilio Africano can. 8. & apud Gelaſium, qui refertur in can. 12. diſt. 2. de conſecratione. Eccleſia vero dicit, vel a Sacerdotibus dicendum præſcribit: *purificent nos Sacramenta, quæ ſumpſimus*. II. Species panis, & vini ſunt ſigna per ſe realiter diſtincta: ergo non conſtituunt unum ſpecie Sacramentum. III. Ubi eſt diſtincta materia, & forma, ibi ſunt diſtincta ſpecie ſacramenta; ſed in Sacramento Euchariſtiæ ſunt diſtinctæ materia, & forma: ergo ſunt diſtincta ſpecie ſacramenta. De majori non dubitatur, quia materia, & forma ſunt eſſentia phyſica Sacramenti: de minori patet, quia panis, & vinum realiter diſtinguuntur, & forma corporis, & ſanguinis ſimiliter. IV. Multi ſunt Patres, qui Sacramentum Euchariſtiæ vocant unum Panem, & unum vinum; ergo ſignum eſt, quod numero non multiplicantur; & hoc eſt argumentum Suarez. V. Verbum divinum ſi plures humanitates aſſumpſiſſet, & illis fuiſſet hypoſtathice unitum, ſemper fuiſſet unus numero homo: ergo cum ſit unus numero Chriſtus, licet ſub diverſis ſpeciebus reperiatur, ſemper conſtituit unum numero ſacramentum. VI. Sacramentum euchariſtiæ antequam ad refectionem animæ ſumatur, jam conſiſtit in eſſe ſuo: ergo ante refectionem, & non in ordine ad illam, ſuam habet numericam entitatem. VII. Quando Sacerdos conſecrat, nullam habet intentionem ad unum, vel plures, qui Sacramentum ſuſcepturi ſunt: ergo antecedenter ad refectionem Sacramentum jam eſt in ſua numerica unitate conſtitutum. VIII. Sacramentum Euchariſtiæ eſt ens permaneus, refectio autem eſt actio tranſiens; ſed implicat, quod ens permaneus conſtituatur in ſua entitate numerica per actionem tranſeuntem: ergo Sacramentum Euchariſtiæ non conſtituitur in unitate numerica per refectionem ſumentium.

Reſpondemus ad I. quod Sacramentum Euchariſtiæ, propter varios reſpectus, modo a Conciliis, modo a Pontificibus, & ab Eccleſia, appellatur unum Sacramentum in ſingulari, & modo plura ſacramenta in plurali: & ſignanter Gelaſius Pontifex illud dicit in plurali, *integra Sacramenta*, ſcilicet propter ſpecies panis, & vini; & modo dicit unum ſacramentum, videlicet *unum*, & *idem Sacramentum*, propter unitatem formalem, & ſpecificam ſignificationis practicæ.

Ad II. Species panis, & vini ſunt ſigna per ſe realiter diſtincta phyſice quidem, & materialiter, non vero formaliter, & moraliter; quia ſic ad unū Sacramentum ordinantur.

Ad III. Tournely diſtinguit propoſitionem per hæc verba: „ Ubi eſt di-
„ ſtin-

ſtincta forma totius in facto eſſe conſiderati, concedo: ubi eſt diſtincta forma partium totius in fieri, nego. Diſtin. min. At qui in Euchariſtia eſt diſtincta forma partium in fieri, concedo: totius in facto eſſe, nego. Sacramentum enim Euchariſtiæ ſecundum eſſe ſuum permanens unicam habet formam, nempe vel corpus Chriſti, vel ſignificationem practicam unius refectionis ſpiritualis. „

Ad IV. Patres exponi poſſunt, & de facto exponuntur, de unitate formali ſpecifica, at proinde a Theologis de unitate numerica, & individuali non intelliguntur.

Ad V. Negatur paritas; & diſparitas eſt, quia ad multiplicationem concreti ſubſtantivi, qualis eſt homo, non tantum requiritur multiplicatio formæ ſubſtantialis, nempe humanitatis, ſed etiam multiplicatio ſuppoſiti, ſeu perſonæ: unde in hypotheſi adducta, quia una foret perſona, unus etiam eſſet homo, licet plures forent humanitates. In Euchariſtia tamen Chriſtus non unitur hypoſtatice cum ſpeciebus. Additur, quod Sacramentum Euchariſtiæ non eſt ens phyſicum, ſed morale; ac proinde non debemus de ipſo loqui, ſicut de ente phyſico loquimur.

Ad VI. dicitur, quod ſupponitur conſtitutum in eſſe ſuo individuali inchoate, & incomplete, non vero perfecte, & complete. Et hoc ſic probat Tournely: „ Si enim Sacerdos plures hoſtias conſecraret, & plures ſimul uni, & eidem homini daret, non cenſeretur ille plura dare, & alter plura numero accipere ſacramenta. Quid ita? quia ante ſumptionem non habet ſuum eſſe ſingulare completum Euchariſtia, ſed illud deſumitur ex ordine ad unam, vel multiplicem animæ refectionem.

Ad VII. dicitur, quod licet antecedenter, & independenter ab intentione Sacerdotis, tanquam a ratione formali diſtinctionis, aut unitatis, non repetatur unitas numerica Euchariſtiæ, deſumitur tamen, tanquam a conditione requiſita. Et hoc patet exemplo, quia ſicut unitas, aut diſtinctio numerica partium aquæ petitur ab actione illius, qui partes jungit, aut dividit, tanquam a conditione requiſita: ita unitas numerica, vel diſtinctio Sacramenti petitur, tamquam a conditione, ab intentione Sacerdotis illud deſtinantis, & diſtribuentis ad unam, vel plures animæ refectiones.

Ad VIII. Conceditur argumentum, ſi loquamur de ente phyſico, quale non eſt Sacramentum Euchariſtiæ; negatur vero, ſi loquamur de ente morali, quale eſt hoc ipſum Sacramentum.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO CCCCXXXIII.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ. An Euchariſtia operetur remiſſionem peccatorum? An a futuris peccatis præſervet? An conferat gratiam, & gloriam?

INter Sacramēti Euchariſtiæ effectus recenſentur a S.Thoma 3.p. quæſt. 79. quod per ipſam peccata remittantur, quod a peccatis præſervet, & quod gratiam, & gloriam conferat; de his tribus in hac præſenti Diſſertatione tractabimus; & quidem primo de remiſſione peccatorum, tam mortalium quam venialium, quoad culpam, & quoad pœnam: & in hoc pariter loco afferimus errores hæreticorum, & ſcholaſticorum opiniones.

Primo, Lutherus voluit, quod effectus primarius Euchariſtiæ ſit remiſſio mortalium peccatorum, ac proinde non requiri ad dignam præparationem communionis, ut quis non ſit ſibi conſcius peccati mortalis; Immo quo plurium, & graviorum peccatorum ſibi conſcius eſt, eo eſſe aptiorem ad Euchariſtiam. Et ex his infert, quod ad præparationem Euchariſtiæ non requiratur, ut homo per confeſſionem, & pœnitentiam a peccatis juſtificetur, ſed ſatis eſſe fidem, qua certo credat, ſibi in eo Sacramento omnia peccata eſſe remittenda. Porro hunc eſſe Lutheri errorem, patet ex Lutheri verbis, quæ afferuntur a Bellarmino lib.4. de Sacramento Euchariſtiæ cap. 17. ubi hæc ſcribit: „
„ Hanc eſſe Lutheri ſententiam patet
„ ex multis ejus teſtimoniis. In Con-
„ cione de digna præparatione ad Sa-
„ cramentum Euchariſtiæ, habita anno
„ 1518. *Optima*, inquit, *diſpoſitio eſt*,
„ *non niſi ea, qua peſſime eſt diſpoſitus,*
„ *quando optime eſt diſpoſitus* Et probat,
„ quia Chriſtus etiam in hoc Sacramen-
„ to non venit vocare juſtos, ſed pec-
„ catores: & ibidem ſuadet, pœniten-
„ tiam non agere ante Communionem,
„ ſed poſtea. Ibidem dicit eſſe perni-
„ cioſum errorem, ſi quis accedat ni-
„ xus ea fiducia, quod ſit confeſſus, &
„ quod non ſit ſibi conſcius peccati, &
„ quod orationes, & alia præmiſerit.
„ Hos enim omnes, dicit, in judicium
„ accipere corpus Domini, quia his
„ præparationibus non fiunt puri, ſed
„ ſed magis polluuntur; fiunt autem
„ puri per fidem, quam dicit eſſe ſo-
„ lam, & ſummam diſpoſitionem. Si-
„ milia habet in Concione de Confeſſio-
„ ne, & Euchariſtia, habita anno 1519.
„ ubi dicit, illum eſſe aptiſſimum ad
„ Communionem, qui in fœda crimina
„ prolapſus eſt, quæ male afficiunt ani-
„ mum. In lib. de captivit. Babylonicā
„ capit. de Euchariſtia, edito anno
„ 1520. *Concludimur*, inquit, *ex omnibus*
„ *bis, quibusnam Miſſa porata ſit, &*
„ *qui digne communicent, nempe ſoli illi*
„ *qui triſtes afflictas, perturbatas, con-*
„ *fuſas, & erroneas habent conſcien-*
„ *tias. Nam verbum divinæ promiſſionis*
„ *hujus Sacramenti, cum exhibeat remiſ-*
„ *ſionem peccatorum, ſecure accedit, qui-*
„ *cumque peccatorum ſuorum vexatur,*
„ *ſive morſu, ſive titillatione.* „

Secundo, Martinus Kemnitius in Examine parte ſecunda ſeſſ. 13. cap. 2.& 7. aſſerit, effectum primarium Euchariſtiæ eſſe remiſſionem mortalium peccatorum; at ſubdit etiam requiri ad dignam præparationem Euchariſtiæ pœnitentiam, & propoſitum non peccandi. Apud eundem Bellarminum

num videri poteruut hæretici hujus verba, & implicantiæ, atque pariter mendacia.

Tertio, Calvinus adeo inconſtans in hoc eſt, ut quandoque cum Luthero conſentiat, aliquando vero diſſentiat ab ipſo. Sunt ejus verba lib. 4. Inſtitutionũ cap. 17. §. 40. *Cibus hic ſpiritalis ſi in animam incideris, malitia nequitiaq; pollutam, majore illam ruina præcipitat ...... Non enim aliter ac cibus corporalis, ubi ventrem offendit vitioſis humoribus occupatum, ipſe quoque viciatus, & corruptus nocet magis, quam nutriat.* Et §. ſequenti oppoſitum docet his verbis: *Vulgo dum homines ad eam manducandi dignitatem comparare volunt, miſeras conſcientias torſerunt, ac diverſarunt diris modis; nec tamen quidquam eorum, quæ in rem eſſent, attulerunt. Digne manducare eos dixerunt, qui in ſtatu gratiæ eſſent. In ſtatu vero gratiæ eſſe interpretati ſunt, purum purgatumque omni peccato eſſe.* Et §. 42. *Ne igitur*, inquit, *in hujuſmodi præcipitium ruamus, meminerimus, has ſacras epulas ægrotis eſſe pharmacum, peccatoribus ſolatium, pauperibus largitionem, quæ ſanis, juſtis, & divitibus, ſi qui reperiri poſſent, nullam afferrent operæ pretium. Nam cum in illis Chriſtus nobis in cibum detur, intelligimus nos ſine ipſo tabeſcere, liqui, deficere, qualiter inedia corporis vigorem extinguis. Deinde cum in vitam detur, intelligimus nos ſine ipſo in nobis plane mortuos eſſe.*

Ex quibus omnibus Bellarminus cit. loc. pro ſententia catholica explicanda, ſequentia colligit, & ſcribit: „ Jam
„ vero Catholica Eccleſia iu Concilio
„ Tridentino ſeſſ. 13. cap. 2. & 7. can.
„ 5. & 11. duo docet. Primo, effectum
„ Euchariſtiæ præcipuum non eſſe re-
„ miſſionem peccatorum mortalium,
„ ſed nutritionem animæ, & præſerva-
„ tionem a peccatis, & alia quæ ſequun-
„ tur ex augmento gratiæ, & charita-
„ tis, quam ſecum adfert hoc Sacra-
„ mentum. Secundo docet, præpara-
„ tinnem ad Euchariſtiam non eſſe ſo-
„ lam fidem, ſed veram pœnitentiam,
„ & confeſſidnem peccatorum, ſi quis
„ poſt Baptiſmum in peccata mortalia
„ lapſus ſit. Et quia de aliis effectibus
„ Euchariſtiæ conveniunt nobiſcum ad-
„ verſarii, ut Kemnitius fatetur, tota
„ quæſtio ad hunc unum articulum re-
„ vocatur; Utrum Sacramentum Eu-
„ chariſtiæ exhibeat remiſſionem pec-
„ catorum mortalium, quorum homo
„ conſcientiam habet: ſive (& eſt idem)
„ Utrum ad digne communicandum
„ requiratur, ut homo non habeat con-
„ ſcientiam peccati mortalis? Catho-
„ lici enim omnes docent, Euchariſtiã
„ non remittere ejuſmodi peccata,
„ quorum homo conſcientiam habet,
„ & ideo requiri, ut antea purgentur.
„ Hæretici autem contrarium ſentiunt:
„ nec poſſunt aliter ſentire ſi ſequi ve-
„ lint principia ſuæ doctrinæ. Nam illi
„ non agnoſcunt aliam juſtificationem,
„ quam remiſſionem peccatorum: non
„ enim volunt infundi gratiam, quæ
„ hominem reipſa juſtum coram Dzo,
„ vel juſtiorem efficiat. Volunt autem
„ Sacramenta omnia eſſe inſtrumenta
„ juſtificationis; quare coguntur dice-
„ re, Sacramenta omnia remittere
„ peccata, eumque eſſe proprium illo-
„ rum effectum.„

Eadem fære habet Tournely quæſt. 7. de Sacramento Euchariſtiæ, ubi pariter affert opiniones Scholaſticorum circa rem hanc, de qua agimus, per hæc verba: „ Omnes Scholæ Catho-
„ licæ Magiſtri concordi ſuffragio do-
„ cent adverſus Novatores. 1. Eucha-
„ riſtiam per ſe ac directe non remitte-
„ re peccata mortalia, ac proinde ne-
„ ceſſariam eſſe in ſuſcipiente præviam
„ ſanctificantem gratiam, ut digne, &
„ cum fructu ad hoc Sacramentum ac-
„ cedat. 2. Peccata venialia remitti
„ per illud Sacramentum fatentur, ſed
„ diſſentiunt. 1. an directe ſaltem, &
„ per accidens Euchariſtia peccatum
„ mortale aliquando remittat, in eo
„ v. g. homine, qui re ipſa quidem
„ peccati mortalis reus eſt, ſed cujus
„ nec conſcientiam habet, nec affe-
„ ctum, quique bono, ac ſimplici ani-
„ mo præmiſſa ſacramentali Confeſſio-
„ ne, & abſolutione, nihil ſibi conſcius,
„ Euchariſtiam percipit. Sunt qui af-
„ firmant cum Dominico Soto; ſunt
„ qui negant cum Vaſquefio, & aliis,
„ quos appellat in 3. par. S. Thom. qu.
„ 79. diſp. 205. cap. 4. Multi duo iſta
„ videntur confundere; accedere ad
„ ſacram menſam cum conſcientia pec-
„ cati mortalis, & cum affectu ad pec-
„ catum mortale: alii vero diſtinguunt;
„ apud quos is dicitur accedere cum
„ affectu, qui non deteſtatur peccatum,

„ ſed

„ ſed potius ad illud afficitur; is autem „ cum conſcientia, qui cognoſcit ſe „ reum eſſe peccati mortalis, nec ſuffi- „ cienter de illo ſe conteri. Utroque „ in caſu indigne Euchariſtiam percipi „ fatentur illi.

Secundo ſunt, qui putant per Euchari- „ ſtiam directe, & per ſe venialia pec- „ cata remitti: ſunt qui indirecte tan- „ tum, comitanter, aut conſequenter, „ quatenus ſcilicet per illud Sacramen- „ tum excitatur fervor charitatis, qui „ directe pugnat cum veniali peccato. „ Tertio ſunt, qui dicunt, intendi quoad „ ſubſtantiam gratiam habitualem, quæ „ per Euchariſtiam infunditur: ſunt qui „ negant, eamque tantum augeri vo- „ lunt ſecundum robur, ratione ſolius „ auxilii gratiæ actualis, ut Alenſis a „ Vaſqueſio citatus in 3. parte quæſt. „ 79. art. 2. diſp. 203. cap. 1.

Quarto ſunt, qui præter juſtificantem „ gratiam in ſuſcipiente neceſſariam „ adhuc aliam ſpecialem diſpoſitionem „ requirunt ad effectum hujus Sacra- „ menti; nempe vel devotionem, & „ attentionem ſpecialem ad hoc Sacra- „ mentum, vel carentiam peccati ve- „ nialis in ipſa actuali Sacramenti ſu- „ ſceptione: ſi enim veniale peccatum „ committatur in ipſa perceptione a- „ ctuali Euchariſtiæ, totum Sacramenti „ fructum deperdi, aſſerunt. Lege „ Vaſqueſium in eandem partem q. 79. „ diſp. 206. art. 8. cap. 1. Denique non „ omnes conveniunt de puncto tem- „ poris, quo Euchariſtia ſuum in ani- „ ma effectum producit: an quando „ in ore recipitur, an quando demitti- „ tur in ſtomachum, an quando con- „ ſumitur &c. His ita hiſtorice narratis, „ fit. „

Dicimus 1. Sacramentum Euchariſtiæ non remittere per ſe ac directe peccatum mortale, ac proinde non producere directe & per ſe primam ſanctificantem gratiam; ſed hanc præſupponi in ſuſcipiente.

I. probatur ex Scripturis. Sacræ paginæ manifeſte docent, quod inſuſcipientibus Euchariſtiam debeat eſſe prævia animæ puritas, ac ſanctitas: ergo Euchariſtia ex ſe, ac directe non eſt inſtituta ad tollendum peccatum mortale & ad producendam primam gratiam ſanctificantem. Probatur antecedens. Joannis XIII. Chriſtus lavit pedes Diſcipulorum paulo antequam eis daret corpus, & ſanguinem ſuum, & per hoc munditiem animæ indicavit. Inſuper Matt. 22. punitur, qui ad convivium nuptiale, per quod Sacramentum euchariſticum figuratur, ſine veſte nuptiali acceſſerat: unde Rex convivii dixerat: *ligatis pedibus, & manibus mittite eum in tenebras exteriores*. Præterea Matt. 7. Chriſtus dixit. *Nolite dare ſanctum canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos*. Et tandem 1. Corin. 11. „ Probet autem ſeipſum „ homo, & ſic de pane illo edat, & de „ calice bibat. Qui enim manducat, „ & bibit indigne, judicium ſibi mandu- „ cat, & bibit, non dijudicans corpus „ Domini. „

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus epiſt. 82. alias 91. *Mediator Dei, & hominum, Chriſtus Jeſus, hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus actionem pænitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per januam reconciliationis admitterent*. Eadem habet ſerm. 2. de Reſurrectione. Gregorius Magnus lib. 2. cap. 1. in lib. primum Regum hæc ſimiliter docet.

III. Probatur ex Conciliis, quæ docent ab Altari ſemovendos, ac ſeparandos olim fuiſſe illos, qui propter criminum enormitatem luctuoſam agebant pœnitentiam. Et ſunt Concilium Illiberitanum can. 78. & 79. Concilium Ancyranum can. 4. 5. & 7. Concilium Nicænum can. 11. Concilium Arauſicanum 1. can. 3. Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit* (Salvator noſter) *Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipſe vivet propter me; & tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis, ideoque ſymbolum unius illius corporis, cujus ipſe caput extitit, cuique nos, tamquam membra, arctiſſima fidei, ſpei, & charitatis connexione, adſtrictos eſſe voluit, ut idipſum omnes diceremus, nec eſſent in nobis ſchiſmata*. Et can. 5. ejuſdem ſeſſionis. *Si quis dixerit, vel præcipuum effectum ſanctiſſimæ Eu-*

chariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ab ea non alios effectus provenire, anathema ſit. Hoc ipſum Liturgiæ Grœcorum docent, in quibus clamabant Diaconi: *Sancta Sanctis*: per quæ verba non arcebantur ab Altari ſoli Catechumeni, ut ſomniabat Kemnitius, ſed omnes peccatores, ut teſtatur Chryſoſtomus homil. 61. ad populum Antiochenum.

IV. Probatur ex Patribus. Juſtinus Martyr in Apologia 2. prope finem: *Porro alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia, quod nulli alii participare licitum eſt, quam veram eſſe doctrinam noſtram credenti, & lavacro propter remiſſionem peccatorum, & regenerationem abluto, & ita ut Chriſtus tradidit viventi*. Cyprianus lib. 3. epiſt. 14. reprehendit illos, qui ad Euchariſtiam admittebant peccatores, qui non erant dum abſoluti, & dicebat: *Nondum pœnitentia acta, nondum exomologeſi, nondum manu eis ab Epiſcopo, & Clero impoſita, Euchariſtia illis datur, cum ſcriptum ſit: Qui ederit panem, aut biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini*. Addit Bellarminus citat. loc. quod ſimilia habet in epiſtol. 15. & 16. & in toto lib. de lapſis; ubi & verbis, & exemplis oſtendit, quam pernicioſum ſit ad Euchariſtiam accedere cum conſcientia peccati lethalis. Baſilius lib. 2. de Baptiſ. toto cap. 3. cui hunc præfixit titulum: *An tutum ſit, ſi quis non repurgatus ab omni inquinamento carnis, & ſpiritus, edat corpus Domini*. Ambroſius lib. 6. in Luc. cap. 37. exponens cap. 9. *Ubique myſterii ordo ſervatur, ut prius per remiſſionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur; poſtea alimonia menſæ cœleſtis exuberet*. Et lib. 7. cap. 66. in Commentario cap. 15. Luc. ubi exponit parabolam de filio prodigo, & aſſerit, non debere ullum ad Euchariſtiam accedere, niſi ſignaculum juſtitiæ cuſtodierit, vel acceperit. Addit pariter Bellarminus: „ Deinde etiam facto
„ idem probavit, cum Theodoſium
„ Imperatorem non admiſit poſt cædem quandam factam Theſſalonicæ,
„ ad Communionem, niſi publica pœ-
„ nitentia peracta, & peccato plane
„ purgato. Cujus rei meminit ipſe in
„ epiſt. 28. ad Theodoſium, ubi hor-
„ tatur illum ad pœnitentiam; & in
„ oratione de obitu ejus pœnitentiam
„ laudat. Scribit etiam totam hiſto-
„ riam Theodoretus, lib. 5. cap. 17.
„ & Sozomenus lib. 7. cap. 24. & Pau-
„ linus in vita B. Ambroſii. „ Hieronymus homil. 3. in epiſt. ad Epheſios. *Cum totali puritate accede ſemper; ſine hac ne præſumas unquam. Regem utique non audeas oſculari, ſiquidem os tuum olet graviter, & Regem cœlorum impudens oſcularis anima tua vitiis olente*. Auguſtinus tractat. 26. in Joan. *Quam multi de altari accipiunt, & accipiendo moriuntur? ..... Non quia malum accepit, ſed quia bonum male malus accepit. Videte ergo, fratres, panem cœleſtem ſpiritualiter manducate, innocentiã ad altare apportate*.

V. Probatur Rationibus. I. Sacramentum, quod ſupponit vitam ſpiritualem, illam directe non confert; ſed Sacramentum Euchariſtiæ ſupponit vitam ſpiritualem: ergo illam directe non confert. Minor probatur ex illo Joann. 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus*; Quæ verba indicant, Sacramentum Euchariſticum eſſe alimentum ſpirituale, adeoque vitam ſpiritualem animæ ſupponere, ſicut alimentum corporale ſupponit vitam corporis. II. Communiter inter Theologos admittitur diſtinctio inter ſacramenta, quæ dicuntur vivorum, & inter ſacramenta, quæ dicuntur mortuorum; ſed priora ideo ſic dicuntur, quia ſupponunt vitam in ſuſcipientibus, ut ſunt Euchariſtia, Confirmatio, Ordo &c. poſteriora vero ſic dicuntur, quia conferunt mortuis priorem gratiam ſanctificantem, & propterea ſunt inſtituta ad peccata tollenda, ut ſunt Baptiſmus, & pœnitentia: ergo &c. III. Antiqua fuit Eccleſiæ conſuetudo, ut daret Neophytis Euchariſtiam immediate poſt Baptiſmum; ſed hoc oſtendit, quod Neophyti per Baptiſmum reperiebantur ab omni labe abluti, & per conſequens per Euchariſtiam remiſſionem peccatorum non recipiebant: ergo &c. Argumentum habet robur apud Ambroſium in lib. de iis, qui initiantur myſteriis; & apud Cyrillum Hieroſolimitanum in Catecheſibus miſtagogicis, & in ipſo etiam uſu Eccleſiæ, qui etiamnum perſeverat. IV.

Qui

Qui debet probare ſe ipſum antequam ad Sacramentum Euchariſtiæ accedat,per hoc ipſum Sacramentum primo & per ſe non probatur; ſed qui ad Sacramentum Euchariſtiæ accedit, ex Apoſtolo debet probare ſeipſum antequam ad illud accedat: ergo &c.Et hoc eo magis vim habet, quia ſi ſeipſum non probat,manducat, & bibit indigne, adeoque ſibi judidium manducat: ergo ne manducet, & bibat indigne,debet antequam accedat probare ſeipſum: ergo antecedenter ad Euchariſtiam probatur: ergo primo & per ſe non probatur per Euchariſtiam.

Dicimus II. Euchariſtiam per ſe, ac directe remittere peccata venialia; indirecte vero, & per accidens remittere mortalia.

I. Concluſionis pars I. probatur. Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 2. docet, quod Chriſtus inſtituit ſacramentum Euchariſtiæ: *tanquam antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervamur*; ſed per culpas quotidianas intelliguntur peccata venialia: ergo Euchariſtia per ſe, ac directe peccata venialia remittit.

II. probatur S. Ambroſius, vel quiſquis alius eſt Author operis de Sacramentis, quod ſub ejus nomine circumfertur, lib. 5. cap. 4. ſcribit: *Qui vulnus habet, medicinam requirit. Vulnus eſt, quia ſub peccato ſumus; medicina eſt cæleſte, ac venerabile Sacramentum*. Inſuper inquit: *Iſte panis quotidianus ſumitur in remedium infirmitatis quotidianæ*. Quæ verba ſic explicat Witaſſe quæſt. 6. art. 1. „ & ſane Euchariſtia ex ſe charitatem „ Dei in animo auget, & inflammat: „ Fervor autem charitatis expellit pec„ cata venialia, quæ ei opponun„ tur. „

III. probatur. Auguſtinus epiſt. 54.alias 118. cap. 3. proponit hanc regulam, ex qua concluſio noſtra deducitur, dicens: *Si peccata tanta non ſunt, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet a quotidiana medicina dominici corporis ſeparare*. Ad quæ addit Tournely: „ Quotidianam „ appellat medicinam,quia quotidianis „ morbis, ſeu peccatis venialibus ſa„ nandis deſtinata eſt. „

IV. Probatur ratione, quam ſic proponit citatus Tournely: „ Eſt quippe „ inſtituta per modum cibi: quemad„ modum autem neceſſarius eſt cibus „ corpori ad reſtaurandum id, quod „ quotidie deperditur per actionem ca„ loris naturalis, ita neceſſarius eſt ſpi„ ritualis animæ cibus, quo reparatur „ quidquid per calorem concupiſcen„ tiæ ex ardore charitatis imminuitur. „ Unde S. Thom. obſervat, ex duplici „ capite remitti peccata venialia in „ Euchariſtia. 1. Immediate, & dire„ cte per ipſum Sacramentum, quod „ ſumitur, ſub ſpecie cibi nutrientis. „ 2. Mediate per rem Sacramenti, „ nempe fervorem charitatis, qui eum „ pugnet cum veniali peccato, ipſum „ tollit. „

De ſecunda Concluſionis parte ſatis egimus in par. 6. diſſert. 3 19. in qua fuſo calamo loquuti fuimus de principaliori Sacramentorum effectu, qui eſt gratia, & diximus, atque probavimus, ſacramenta mortuorum per ſe cauſſare primam gratiam; ſacramenta vero vivorum per ſe non cauſſare. Inſuper illa poſſe per accidens cauſſare ſecundam, & hæc per accidens poſſe cauſare primam; Ad quam Legentes remittimus.

Remanet modo, ut ad alias duas diſſertationis partes occurramus, & ſunt, an Euchariſtia a futuris peccatis præſervet? Et an conferat gratiam, & gloriam?

Dicimus III. Euchariſtiam præſervare hominem a peccatis futuris.

I. Probatur ex Scripturis. Joan. 6. habetur: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*; atqui cum peccato mortali anima non poteſt vivere, nec vitam æternam habere: ergo &c. Subdit S. Thom. quod verba illa Chriſti nequeunt de vita corporali intelligi; unde neceſſario intelliguntur de preſervatione a morte ſpirituali, quæ infertur animæ per peccatum lætale. In eodem Joann. loco Chriſtus facit comparationem mannæ cum Euchariſtia, & dicit: *Patres veſtri manducaverunt manna in deſerto, & mortui ſunt. Hic eſt panis de cælo deſcendens, ut ſi quis ex ipſo mandecaverit, non moriatur*. Pariter Pſal. 22. legitur: *Paraſti in conſpectu meo menſam, adverſus omnes, qui tribulant me*; quæ verba exponens Chryſoſtomus, inquit: *tanquam leones ignē* *ſpi-*

ſpirantes, ab illa menſa recedimus, facti diabolo terribiles.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginenſe ſcribens ad Cornelium Papam verbis Sancti Cypriani, ait: *Quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamus, ſed protectione ſanguinis, & corporis Euchariſtiæ, ut poſſit accipientibus eſſe tutela; quos tutos eſſe contra adverſarios volumus, munimento dominicæ ſaturitatis armemus.* Concilium Florentinum ſub Eugenio IV. dicens: *Omnem effectum, quem materialis cibus, & potus quoad vitam agunt corporalem... Sacramentum hoc quoad vitam operatur ſpiritualem. Sicuti ergo cibus, & potus materialia reſtaurant amiſſa, cauſant humores bonos, & noxios expellunt; ita ſpirituales cibus, & potus paſſiones noxias minuunt, ac expellunt, bonas, & ſalubres cogitationes, affectioneſque excitant, quibus libere aſſentiendo, & cooperando homo liberatur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervatur.* Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 2. vocat Euchariſtiam *antidotum, quo a peccatis mortalibus præſervamur.*

III. Probatur ex Patribus. Ignatius Martyr in epiſt. ad Epheſios: *Studete frequenter accedere ad Euchariſtiam, & Dei gloriam: quando enim hoc ipſum aſſidue agitur, expellantur Satanæ poteſtates, qui ſuos actus convertit in ſagittas ignitas ad peccatum.* Cyprianus lib. de Lapſis. *At vero nunc non infirmis, ſed fortibus pax neceſſaria eſt, nec morientibus, ſed viventibus communicatio a nobis danda eſt, ut quos excitamus, & hortamur ad prælium, non inermes, & nudos relinquamus, ſed protectione ſanguinis, & corporis Chriſti muniamus. Et cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos contra adverſarium volumus, munimento dominicæ ſaturitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eo prius ad bibendum in Eccleſia poculum Domini jure communicationis admittimus?* Ambroſius ſerm. 8. in pſal. 118. *Moyſes agnum immolavit, ut manducantes eum non occuparentur (ideſt non circumvenirentur) Exterminatoris inſidiis, ne inermes, & vacuos ſpiritualis alimenti, nocturna ſpicula tenebroſi hoſtis opprimerent. Præveni, & inſidias tentatoris; inſtaura prius cæleſte convivium: Adveniendum in Eccleſiam, celebranda oblatio: Tunc paratus aſſiſte, ut accipias tibi munimentum, ut corpus edas Domini Jeſu, in quo remiſſio peccatorum eſt poſtulatio divinæ reconciliationis, & protectionis æternæ. Suſcipe Dominum Jeſum tuæ mentis hoſpitio; ubi corpus ejus, ibi Chriſtus eſt: Cum hoſpitium tuum adverſarius viderit occupatum, cæleſtis fulgore præſentiæ intelligens locum tentamentis ſuis interclusum per Chriſtum eſſe. fugiet &c.* Auguſtinus lib. octoginta trium quæſtionum quæſt. 36. *nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis:* Unde quia per Euchariſtiam charitas enutritur, cupiditas etiam diminuitur, & per conſequens a peccatis homo præſervatur.

IV. Probatur. Rationibus I. Per Euchariſtiam vita animæ roboratur, per peccatum deſtruitur: ergo Euchariſtia præſervat nos a peccatis. II. Dæmones occidunt animam per peccatum; ſed Euchariſtia Dæmonibus reſiſtit: ergo a peccato nos liberat; III. Euchariſtia auget animæ vires adpugnandū; ſed anima non pugnat, niſi cum peccato, & cum peccati authore: ergo &c. IV. Martyres, quia natura debiles erant, facti ſunt fortes ut tyrannis reſiſterent; ſed hoc propter Euchariſtiam: ergo Euchariſtia dat vires ad reſiſtendum: unde Bernardus ſerm. de cœna Domini, *Quis poterit tam efferos motus frangere? Quis pruritum ulceris hujus ferre queat? Confidite, quia & in hoc gratia ſubvenit. & ut ſecuri ſitis; Sacramenti dominici corporis, & ſanguinis pretioſi inveſtituram habetis. Duo enim illud Sacramentum operatur in nobis, ut & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino conſenſum.*

Dicimus IV. Euchariſtiam conferre gratiam, & gloriam.

I. Concluſionis pars I. probatur. Et quidem de gratia ſanctificante probatum ſupponimus in ſuperius dictis. De gratia vero ſacramentali, quæ conſiſtit in eo, quod Euchariſtia faciat in anima, quod facit in corpore

cibus

cibus materialis ; nempe ut vires animæ augeat, reparet, ſuſtentet, & animam ipſam delectet, ſupponimus quoque antecedenter dictum, atque probatum.

II. Probatur ; quia, ut ait Witaſſe, hæc gratia eſt tum habitualis, tum actualis, & cujus appendix ſit jus quoddam ad ſpecialia auxilia pro tempore habenda ; & hanc vult conferri per Eucharistiam ex communi Doctorum Eccleſiæ conſenſu, qui illud deducunt ex illis Chriſti Domini verbis Joan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo. Qui manducat me, & ipſe vivet propter me.*

III. Probatur ex Patribus. Cyrillus lib. 4. in Joann. *Neceſſario vivificans Dei verbum uniens ſeipſum propriæ carni, fecit ipſam vivificativam. Decebat ergo cum noſtris quodammodo uniri corporibus per ſacram ejus carnem, & pretioſum ſanguinem, quæ accipimus in benedictionem vivificativam in pane, & vino.* Auguſtinus tract. 26. in Joan. *Qui vult vitam, habet ubi vivat, habet unde vivat ; accedat, credat, incorporetur, vivificetur.*

IV. Probatur. Rationibus S. Thom. 3. part. quæſt. 79. art. 1. quas affert Juenînus quæſt. 7. de effectibus Sacramenti Eucharistiæ cap. 1. art. 1. & hæ ſunt. „ Par eſt, ut Chriſtus eundem
„ effectum operetur cum inviſibiliter
„ in hominem per Sacramentum venit,
„ quem operatus eſt, cum in mundo
„ viſibiliter apparuit ; contulit vero
„ tunc gratiæ vitam ; eam igitur &
„ nunc exiſtens in Sacramento opere-
„ tur, oportet. *Reſpondeo dicendum*
„ (inquit S. Doctor 3. part. quæſt. 79.
„ art. 1. *Quod effectus hujus Sacramenti*
„ *debet conſiderari primo quidem, &*
„ *principaliter ex eo, quod in hoc Sacra-*
„ *mento continetur, quod eſt Chriſtus,*
„ *qui ſicut in mundum viſibiliter veniens,*
„ *contulit mundo vitam gratiæ, ſecundum*
„ *illud Joannis* 1. (*Gratia, & veritas*
„ *per Jeſum Chriſtum facta eſt*) *ita in*
„ *hominem Sacramentaliter veniens, vi-*
„ *tam gratiæ operatur ſecundum illud Jo-*
„ *annis* 6. *Qui manducat me, vivet pro-*
„ *pter me.* 2. Chriſti paſſio per Eucha-
„ riſtiæ Sacramentum ad vivum repræ-
„ ſentatur, cum (ut ſuo loco diximus)
„ verba, quibus conſecratur, ſint ſicut
„ gladius, qui ſanguinem a Chriſti cor-
„ pore veluti ſeparet; itaut vi eorum,
„ quibus panis benedicitur, ſolum cor-
„ pus ponatur ſub ſpecie panis, & vi
„ aliorum, quibus calix conſecratur,
„ ſolus ſanguis ſub vini ſpecie reperia-
„ tur ; convenit igitur ut Euchariſtia
„ eum effectum operetur in homine,
„ quem paſſio in mundo quondam ope-
„ rata eſt, ſeu ut gratiam conferat, quam
„ illa merita eſt ; *Secundo* (ait Ange-
„ licus Doctor) *conſideratur ex eo, quod*
„ *per hoc Sacramentum repræſentatur*
„ *quod eſt paſſio Chriſti .... & ideo effe-*
„ *ctum, quem paſſio Chriſti facit in mundo,*
„ *hoc Sacramentum facit in homine.*
„ Confirmat authoritate Chryſoſtomi,
„ qui aſſerit SS. Sacramentum eſſe oris
„ ad inſtar, quo fideles profluentem ex
„ Chriſti latere ſanguinem, ac proinde
„ gratiam ſugant, *Unde ſuper illud Jo-*
„ *annis* 19. (*Continuo exivit ſanguis, &*
„ *aqua*) *dicit Chryſoſtomus, quia hinc*
„ *ſuſcipiant principium ſacra myſteria*
„ *cum acceſſeris ad tremendum calicem,*
„ *ut ab ipſa bibiturus coſta, ita accedas,*
„ *unde & ipſe Dominus dicit : Hic eſt*
„ *ſanguis meus, qui pro vobis effundetur*
„ *in remiſſionem peccatorum.* 3. Cum ex
„ corporeis ad ſpiritualia mens, ut plu-
„ rimum, aſſurgat, ex pane, & vino,
„ ſub quorum ſpeciebus corpus Chriſti
„ continetur, diſcamus oportet, quæ
„ euchariſtia in fidelibus operetur: Ergo
„ cum vitæ corporeæ reſpectu, panis,
„ & vinum nutriant, augeant, dele-
„ ctent ; Euchariſtia ad vitam ſpiritua-
„ lem comparata alit, fovet, ac vege-
„ tat, fidelem. *Tertio conſideratur* (in-
„ quit S. Thom.) *effectus hujus Sacra-*
„ *menti ex modo, quo traditur ; per mo-*
„ *dum nempe cibi, & potus : & ideo om-*
„ *nem effectum, quem cibus, & potus*
„ *materialis facit quantum ad vitam cor-*
„ *poralem (quod ſcilicet ſuſtentat, auget,*
„ *reparat, delectat,) hoc totum facit hoc*
„ *Sacramentum quantum ad vitam ſpiri-*
„ *tualem.* Unde Ambroſius dicit in lib.
„ de Sacramentis : *Iſte eſt panis vitæ*
„ *æternæ, qui animæ noſtræ ſubſtantiam*
„ *fulcit ..... & ipſe Dominus dicit Jo-*
„ *an.* 6. *Caro mea vere eſt cibus, & ſan-*
„ *guis meus vere eſt potus.* 4. Tandem
„ S. Thomas gratiam hoc Sacramento
„ conferri ex eo colligit, quod fideles
„ mutuo inter ſe charitatis vinculo o-
„ bliget, ita ut unum ſpiritu ſint in
„ Chriſto, & unum cum eo corpus effi-
ciant;

„ ciant; ea vero charitas ſine gratia, „ cui ſuam debeat originē, concipi mi- „ nime poteſt. *Quarto conſideratur ef- „ fectus hujus Sacramenti ex ſpeciebus, „ in quibus traditur hoc Sacramentum. „ Unde Auguſtinus dicit: Dominus no- „ ſter corpus, & ſanguinem ſuum in eis „ rebus commendavit, quæ ad unū aliquid „ rediguntur ex multis: namq; aliud, ſcili- „ cet panis ex multis granis in unum con- „ ſtat; aliud, ſcilicet vinū ex multis acinis „ confluit; & ideo ipſe alibi dicit ſuper Jo- „ annem, o Sacramentum pietatis, o ſignum „ unitatis, o vinculum charitatis. Et quia „ Chriſtus, & ejus paſſio eſt cauſa gratiæ, „ & ſpiritualis refectio, & charitas ſine „ gratia eſſe non poteſt, ex omnibus præ- „ miſſis manifeſtum eſt, quod hoc ſacra- „ mentum gratiam confert.* „

II. Concluſionis pars I. probatur. Gloria importat adoptionem æternæ vitæ; ſed adoptio æternæ vitæ eſt proprius Eucbariſtiæ effectus: ergo gloria eſt Euchariſtiæ effectus. Minor probatur ex verbis Chriſti apud Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.*

II. probatur. Gloria importat, & corporis gaudium, & animi felicitatem; ſed Euchariſtia operatur utrumque: ergo &c. Minor probatur verbis Cyrilli Alexandrini lib. 4. in Joann. cap. 2. *Fieri prorſus nequit, ut qui ſecundum naturam vita eſt, corruptionem non ſuperet, ac vincat mortem. Proinde licet mors, quæ per prævaricationem nos invaſit, humanum corpus corruptionis neceſſitati ſubjiciat: tamen quia Chriſtus per ſuam ipſius carnem in nobis eſt, omnino reſurgemus; incredibile enim eſt, imo vero impoſſibile; ut vita eos, in quibus fuerit, non vivificet: quemadmodum enim ſcintillam multis paleis inſerimus, ut ſemen ignis ſervemus: ſic etiam Dominus noſter Jeſus Chriſtus per carnem ſuam in nobis vitam ingerit, ac velut quoddam ſemen immortalitatis inſerit, quod totū, quæ in nobis eſt, corruptionem abolet.*

III. probatur. Communi calculo Patres docent, quod Chriſtus ideo carnem ſuam noſtræ carni commiſceri voluit, ut ei inderet vim, ac jus ad glorioſam immortalitatem; ſed hoc ipſum importat, quod æterna gloria ſit Euchariſtiæ effectus: ergo &c. Major eſt doctrina Irenæi, Cyrilli Alexandrini, & aliorum apud Witaſſe.

Objiciunt I. Chriſtus in genere, & univerſaliter dixit, quod non venerit vocare juſtos, ſed peccatores; quod confirmavit Matt. 9. dicens: *Non eſt opus valentibus Medicus, ſed male habentibus*; quod & exemplo confirmavit, quia cum peccatoribus familiariter agebat. II. Chriſtus pariter Matt. 26. dixit: *Hic eſt ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur, in remiſſionem peccatorum*; & oratio, quam dicit Sacerdos in Miſſa, Eccleſiæ nomine, hoc ipſum confirmat: *Hæc nos communio, Domine, purget a crimine. Purificent nos quæſumus Domine Sacramenta, quæ ſumpſimus, & præſta, ut hoc tuum Sacramentum non ſit nobis reatus ad pœnam, ſed interceſſio ſalutaris ad veniam: ſit ablutio ſcelerum; ſit vivorum, atque mortuorum remiſſio omnium delictorum.* III. Non pauci, qui Euchariſtiam ſuſcipiunt, graviſſima crimina committunt: ergo non eſt verum, quod Euchariſtia a futuris peccatis præſervet. IV. Non tolluntur per charitatem peccata, quæ non ſunt contraria charitati: ergo non tolluntur per charitatem, quæ infunditur per Euchariſtiam. V. Si Euchariſtia tolleret peccata venialia, redderetur falſum, quod dicitur in prima epiſtola Joan. cap. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt*; ſed hoc dici non poteſt: ergo Euchariſtia venialia non tollit. VI. Euchariſtia non tollit affectum ad peccata venialia: ergo non tollit peccata venialia; qui enim non recidit radicem, non diſperdit ramos; & qui non exſiccat fontem, rivulos non diſſipat.

Reſpondemus ad I. Quod Chriſtus loquitur de vocatione ad Euangelium, non de invitatione ad Euchariſtiam; & quidem illi, qui non vocantur ad fidē peccatores ſupponuntur, & ideo ad fidem perducuntur, ut juſti fiant. Inſuper, Chriſtus cum Peccatoribus familiariter agebat, ut eos ad pœnitentiam perduceret; at Apoſtolos volens Euchariſtia reficere, eos primo vocavit, virtutibus locupletavit, & denique eiſdem pedes lavit, ut mundiores redderet.

Ad

Ad II. dicitur, quod habetur in forma conſecrationis, quod ſanguis Chriſti effundendus quidem erat in remiſſionem peccatorum, non autem bibendus. Et quod taliter ſit effuſus, certum ex fide habemus: at non ex fide habemus, quod taliter etiam bibatur. Pro precibus autem Eccleſiæ hæc reponit Tournely: „ Ad preces Ec-
„ cleſiæ, dico 1. eas poſſe recte intelli-
„ gi de Euchariſtia ut eſt ſacrificium,
„ quod quidem offertur non pro juſtis
„ modo, ſed & pro pœnitentibus, qui-
„ bus nondum remiſſa ſunt peccata;
„ imo & pro impiis, ut nempe digne-
„ tur divina miſericordia eis gratias
„ diſpenſare, quibus ſuam cœcitatem,
„ & impietatem deponant. Ita Conc.
„ Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. Nec obſtat, quod
„ in illis precibus Euchariſtia dicatur
„ *Sacramentum*: notum quippe eſt,
„ veteres communi nomine Sacrificiũ,
„ & Sacramentum appellaſſe: *Notum eſt*,
„ inquit S. Auguſtinus lib. de ſancta
„ virginitate cap. 45. *Quo loco Marty-*
„ *res, & quo defunctæ ſanctimoniales ad*
„ *alteris Sacramenta recitentur*, ubi cer-
„ te Sacramentum pro ſacrificio poni-
„ tur. Deinde, etiam in ratione Sa-
„ cramenti dici poteſt Euchariſtia inſti-
„ tuta in remiſſionem peccatorum: tum
„ quia delet venialia, tum quia prodeſt
„ ad relaxionem pœnæ temporalis,
„ quæ peccatis mortalibus debita eſt. „

Ad III. Reſpondet S. Thom. per hæc verba: *Ad primum ergo dicendum, quod effectus hujus Sacramenti recipitur in homine ſecundum hominis conditionem: ſicut contingit de qualibet cauſſa activa, quod ejus effectus recipitur in materia ſecundum modum materiæ. Homo autem in ſtatu viæ eſt hujus conditionis, quod liberum arbitrium ejus poteſt flecti in bonum, & malum: unde licet hoc Sacramentum quantum eſt de ſe, habeat virtutem præſervativam a peccato, non tamen auſert homini poſſibilitatem peccandi.*

Ad IV. Tournely dicit, quod peccata venialia non adverſantur quidem charitati, quantum ad ejus habitum, atque ſubſtantiam, quia ſimul cohærere poſſunt in eodem ſubiecto; ſed adverſantur quantum ad fervorem, & intenſionem actus, qui excitatur per Euchariſtiam. Ratio autem eſt, quia peccata venialia, quanvis non ſint contra charitatem, ſunt tamen præter charitatem; adeoque ipſam enervant, atque refrigerant; hoc vero eſt quidem malum in ſuo genere, & hoc per Euchariſtiam reparatur.

Ad V. Idem Tournely hæc reponit: „
„ Non ſic intelligendus eſt S. Joann.
„ quaſi vellet, non poſſe hominem
„ per aliquod vitæ intervallum omni
„ peccato veniali carere, ſed tantum,
„ quia vitam hanc non ducunt Sancti
„ ſine peccatis venialibus; adeo quippe
„ infirma eſt, & ad lapſum proclivis
„ noſtra mortalitas, ut diu ſtare non
„ poſſit. „

Ad VI. dicitur, quod qui ad Euchariſtiam accedit, debet omnino deponere affectum ad venialia; & ſi cum hoc affectu ad Euchariſtiam accedit, & ipſam ſumit, ſacrilege communicat. Euchariſtia autem juvat, ut hunc affectum deponat, & per hanc depoſitionem ad Euchariſtiam cum fructu ſuſcipiendam ſe diſponat.

Digitized by Google

DISSERTATIO CCCCXXXIV.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ. Quinam ſint obices, qui ad impediendos Euchariſtiæ effectus poni poſſunt? Quo temporis momento Euchariſtia ſuos effectus operetur?

INter obices, qui effectus Sacramenti Euchariſtię impediunt, adnumeratur, affectus ad peccata venialia; pro quo ſcire oportet, quod in quolibet peccato veniali diſtingui debent reatus, & affectus. Reatus invenitur in juſtis, qui non purgarunt leves noxas, aut per ſacramenta, aut per pia opera: affectus reperitur in illis, qui ſibi adhuc conplacent de illis levibus noxis, & ab eis ſe emendare non ſtatuerunt. Reatum conveniunt Theologi nihil obſtare ſacræ communionis effectibus, ac proinde poteſt contingere, quod ait Jueninus, ut quis poſt admiſſa pleraque venialia, ea pietate, & charitale ad ſacramentum accedat, ut plenarie, juxta S. Thom. illius effectum conſequatur. Igitur quæſtio eſt tantum de affectu ad peccatum veniale; an ſcilicet deponi neceſſario debeat ad hoc ut Euchariſtia effectus ſuos in communicantibus operetur? Præterea inquiritur, an peccata venialia, quæ ſæpius deliberate committuntur, inducere poſſint periculum communionis indignæ?

Dicimus I. Peccati venialis affectum impedire euchariſticæ communionis effectum: & peccata venialia, ſæpius deliberate perpatrata, inducere indignæ communionis periculum.

I. Concluſionis pars I. probatur. S. Th. 3. part. quæſt. 80. art. 8. docet: *Peccata venialia dupliciter accipi poſſunt; uno modo prout ſunt præterita; alio modo prout ſunt actu exercita. Primo quidem modo peccata venialia nullo modo impediunt effectum hujus Sacramenti..... Secundo autem modo peccata venialia non ex toto impediunt hujus Sacramenti effectum, ſed in parte. Dictum eſt enim quod effectus hujus Sacramenti non ſolum eſt adeptio habitualis gratiæ, vel charitatis: ſed etiam quædam actualis refectio ſpiritualis dulcedinis, quæ quidem impeditur, ſi aliquis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente diſtractus; non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis.*

II. Probatur. Ubi eſt charitatis diminutio, & cupiditatis augmentum, ibi minor eſt Euchariſtiæ effectus; ſed ubi eſt venialium amor, ibi eſt charitatis diminutio, & cupiditatis augmentum: ergo ibi eſt minor Euchariſtiæ effectus. Argumentum fundatur in Auguſtino, qui docet, incrementum cupiditatis eſſe decrementum charitatis; & incrementum charitatis eſſe decrementum cupiditatis. Fundatur etiam in S. Thom. qui docet, majorem, vel minorem Euchariſtiæ effectum, deſumi ex charitatis gradibus, vel creſcentis, vel decreſcentis.

II. Concluſionis pars I. probatur ex Auguſt. qui ſerm. 224. loquens de iis, qui matrimonio abutuntur, hæc ſcribit. *Sed dicis peccatum quidem eſt*, commiſceri cum conjuge ſolius voluptatis cauſa, *ſed tamen parvum eſt. Nec nos dicimus, quia capitale peccatum*

tum eſt. Sed tamen ſi frequentius exerceatur, & jejuniis, vel eleemo'ynis non redimatur, nimis immundam animam facit. Noli deſpicere peccata tua, quia parva ſunt. Nam & pluviarum guttæ ſunt, vel flumina implent, & moles trahunt, & arbores cum ſuis radicibus tollunt. Tu qui dicis quia parvum peccatum eſt, velim ſcire quoties tale peccatum admittis, ſi tot parvulas plagas in corpore, & tot maculas, aut ſciſſuras in veſtibus tuis fieri velis.... Cum enim ad imaginem Dei facti ſimus, quoties aliquid turpe, aut loquimur, aut facimus, toties Dei imaginem ſordidamus.... vere dico vobis, Fratres charissimi, quia non hoc Deus de nobis meretur, ut in nobis imago ipſius per malas concupiſcentias injuriam patiatur. Et cum nullus homo velit eum tunica ſordibus plena ad Eccleſiam convenire, neſcio qua conſcientia, cum anima per luxuriam ſit inquinata, præſumit ad altare accedere, non timens illud, quod Apoſtolus dixit, Qui enim manducat corpus, & ſumit ſanguinem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini. Si erubeſcimus, ac timemus Euchariſtiam manibus ſordidis tangere; plus debemus timere ipſam Euchariſtiã intus in anima polluta ſuſcipere.

II. Probatur ex Gregorio Magno lib. 2. in 1. Regum cap. 1. *Qui quotidie non exhaurit qued delinquit, etſi minima ſint peccata, quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ ſaturitatis..... Hac repletione nos evacuare Paulus inſinuans, ait, probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & calice bibat. Quid eſt enim hoc loco probare, niſi evacuata peccatorum nequitia, ſe probatum ad dominicam menſam, & purum exhibere?*

III. Probatur ex S. Bonaventura, qui lib. de præparatione ad Miſſam hæc ſcribit: *Proba te ipſum ex quanta charitate, & quali fervore accedis. Non ſolum enim mortalia vitanda ſunt, ſed etiam venialia peccata per negligentiam, & etiam multiplicata, & etiam per inconſiderationem, ac per diſtractionem diſſolutæ vitæ, & malæ conſuetudinis, quæ licet non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem, & obnubilatum, & indiſpoſitum, & ineptum ad celebrandum, niſi dictæ pulveres & ſtipulæ venialium per afflatum ſpiritus, & flammam charitatis ventilentur, & conſumantur, exardeſcente igne cordis, & ex conſideratione propriæ utilitatis. Ideo cave ne nimis tepidus, & inordinatus accedas, & inconſideratus, quia indigne ſumis, ſi non accedis reverenter, circumſpecte, & conſiderate.*

Opponunt I. Alexander VIII., Romanus Pontifex, damnavit hanc propoſitionem: *Similiter arcendi ſunt a ſacra communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers*; Sed illi, qui nullum habent affectum ad venialia, habent amorem Dei puriſſimum, & omnis mixtionis expertem; ergo non exigendum eſt, ut affectum ad venialia non habeant, qui communicant, ne damnatæ opinionis cenſura incurratur. II. Nec etiam exigendum eſt a Pænitentibus, ut antequam ad Euchariſtiam accedant pro peccatis condigne ſatisfaciant; ſed hoc eſt carere affectu ad venialia: ergo &c. Major patet ex propoſitione damnata ejuſdem Alexandri VIII. in qua dicitur: *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.* III. Auguſtinus epiſt. 118. ad Januarium cap. 3. ait: *Hoc eſt indigne accipere, ſi eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam*; ſed poteſt agere pœnitentiam, qui affectum ad venialia habet: ergo indigne non accipit. IV. Digna præparatio ad communionem eſt ſanctitas; unde antiquitus Diaconi dicebant communicaturis, *Sancta Sanctis*; quæ verba hoc pacto explicat Chryſoſtomus hom. 17. in epiſt. ad Hebreos: *Si quis non eſt ſanctus, non accedat: non ſolum, inquit a peccatis purus, ſed etiam ſanctus: ſanctum enim non facit ſolam liberatio a peccatis, ſed etiam præſentia ſpiritus, & bonorum operum copia. Non ſolum, inquit, volo vos a cœno eſſe liberatos, ſed eſſe & ſpecioſos. Nam ſi Rex Babylonius juvenes eligens ex captivitate, elegit pulchros ſpecie, & vultu decoros, multo magis eos, qui adſtant menſæ regiæ, pulchros eſſe oportet ſpecie animæ. Mundam habentes auream, mundum veſtimentum, regales calceos, formoſum animæ vultum, cingulum veritatis.*

Reſpondemus ad I. utique verum eſſe,

non requiri ad digne accedendum ad ſacram ſynaxim, ut ſit quis ab omni amore terreno defæcatus, & in ſolo Deo abſorptus; rara enim eſt hujuſmodi puritas, & vitæ inocentia; & in hoc ſenſu intelligenda eſt propoſitio ab Alexandro VIII. damnata. Attamen carere affectu ad venialia tantum non complectitur, & magnã, & gravem, obligationem; adeoque Concluſio noſtra in damnata propoſitione non continetur.

Ad II. dicitur, quod non deponere affectum ad venialia non eſt de præteritis criminibus pœnitentiam agere, ſed eſt continuare peccatum; quod cum pœnitentia, quæ includit propoſitum non peccandi de cetero, componi vix poteſt.

Ad III. loquitur Auguſtinus de pœnitentia, per quam tollitur reatus culpæ, non ſolus reatus pœnæ; ſic ait Hennus, qui ſubdit: ,, Unde vult,
,, indigne communicare illum, qui an-
,, tequam abſolvatur a peccato, præ-
,, ſumit ad Euchariſtiam accedere. Hoc
,, totum evidentiſſime patet ex S. Iſi-
,, doro Hiſpalenſi, ſic ipſius mentem
,, lib. 1. de offic. Eccl. cap. 18. expo-
,, nente; *Si talia ſunt peccata, quæ quaſi*
,, *mortuum* (nota) *removeant ab Altari,*
,, *prius agenda pœnitentia eſt, ac ſic deinde*
,, *ad hoc ſalutiferum medicamentũ ſuſci-*
,, *piendum. Qui enim manducat, &*
,, *bibit indigne, judicium ſibi manducat,*
,, *& bibit. Hoc eſt enim indigne accipe-*
,, *re, ſi eo tempore quiſaccipiat, quo debet*
,, *agere pœnitentiam.* Vel certe loqui-
,, tur Auguſtinus de eo, qui ob pecca-
,, tum publicum tenetur ante commu-
,, nionem ex præcepto pœnitentiam
,, publicam agere. ,,

Ad IV. dicitur, quod ob hoc ipſum, per quod requiritur ſanctitas ad dignam communionem, requiritur etiam ut non adſit nec affectus ad venialia, nec frequentia venialium, quæ deliberate committuntur; & per quod periculum incurritur proximũ quidem, & probabile, ut quis ad mortalia dilabatur; & huc collimant verba Chryſoſtomi citata.

Alter obex poni poteſt Euchariſtiæ effectibus per defectum attentionis, quando ſacra communio percipitur. Et in hoc tres ſunt opiniones, una Cajetani, altera Dominici Soto, & tertia Vincentii Contenſonii. Cajetanus vult, quod actualis attentio adeo ſit neceſſaria, ut ſine ipſa Sacramenti effectus non obtineatur; obtineatur tamen, ſi deinde poſt ſumptionem Sacramenti attentio ſuperveniat. Dominicus Soto ex adverſo vult, ſine qualibet actuali attentione conſequi augmentum gratiæ habitualis, qui eſt effectus primarius Sacramenti: & per attentionem ſupervenientem nullum produci effectum. Contenſonius diſtinguit triplicem evagationem mentis, ſcilicet naturalem, ſeu involuntariam, quæ eſt ſine culpa; venialem, quæ oritur ex negligentia, quæ venialis eſt, nec expreſſa voluntate ſuſcipitur: Tertiam vero de induſtria, & expreſſa voluntate, vult quidem eſſe ſuſceptam, ſed quod ex objecto ſit venialis. Ex his aſſerit, primam non impedire Sacramenti effectum, ſecundam impedire effectum minus præcipuum, ineffabilem ſcilicet dulcedinem &c. & tertiam impedire omnes effectus.

Dicimus II. per diſtractionem, quæ ſit naturalis, & venialis, non impediri præcipuum Sacramenti effectum; per diſtractionem vero, quæ ſit expreſſe voluntaria, impediri.

I. Concluſionis pars I. probatur. Non fruſtratur augmento gratiæ habitualis, qui diſtractus ad Sacramentum accedit per S. Thom. ergo per eam diſtractionem non impeditur primarius Sacramenti effectus. Antecedens probatur ex verbis S. Thom. quæ hæc ſunt: *Si aliquis accedat ad Sacramentum per peccata venialia mente diſtractus, non tollitur augmentum habitualis gratiæ, & charitatis.*

II. Probatur. Prioribus Eccleſiæ ſeculis Euchariſtia diſpenſabatur infantibus, amentibus, & aliis, qui actuali uſu rationis carebant: ergo non putabant majores noſtri eſſe neceſſariam actualem attentionem.

II. Concluſionis pars probatur etiam; tum quia dulcedo conſiſtit in actu guſtationis; actus autem guſtationis nequit eſſe ſine actuali attentione; tum etiam, quia diſtractio hæc non continet gravem irreverentiam erga ſacramentum, nec vitam ſpiritualem extinguit; ergo non impedit nutritionem ſaltem habitualem.

III. Concluſionis pars probatur quoque; tum quia diſtractio hæc continet gra-

vem

vem irreverentiam erga ſacramentum; tum etiam, quia importat contemptum ſacramenti, qui licet ex objecto ſit leve peccatum, ratione tamen circumſtantiæ eſt multum grave; tum denique, quia S. Bonavent. in brevi loquio par. 6. cap. 9. docet: *Quoniam capacitas noſtra ad Chriſtum efficaciter ſuſcipiendum non eſt in carne, ſed in ſpiritu, non in ventre, ſed in mente; & mens Chriſtum non attingit niſi per cognitionem, & amorem, per fidem, & charitatem, ita quod fides illuminet ad recognitionem, vel recordationem, & charitas inflammet ad devotionem; ideo ad hoc quod aliquis digne accedat, oportet quod ſpiritualiter comedat, & ſic Chriſtum per recordationem fides maſticet, & per devotionem amoris ſuſcipiat, per quæ non in ſe transformat Chriſtum, ſed ipſe potius trajiciatur in ipſum myſticum corpus. Per quod manifeſte colligitur, quod qui tepide, indevote, & inconſiderate accedit, judicium ſibi manducat, & bibit, quia tanto Sacramento contumeliam facit.*

Obſtant I. Venialis diſtractio, ſi committatur ante Euchariſtiæ ſumptionē, tollit totum & adæquatum Euchariſtiæ effectum, ex S. Thom. in 4. diſtinct. 2. quæſt. art. 1. quæſt. 3. ubi ſic loquitur: *Cum hoc Sacramentum perficiat conjungendo fini, ad hoc quod effectum ſuum plene habeat in ſumente, oportet, quod adſit actualis devotio. Et quia interdum abſque mortali peccato actualis devotio impediri poteſt, cum diſtractiones variæ ipſam impediant, & peccata venialia virtutum actus tollant; abſque peccato mortali poteſt effectus hujus Sacramenti impediri, ita quod aliquis augmentum gratiæ non conſequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurrat, ſed forte reatum venialis peccati ex hoc quod imparatus accedat.* II. Idem S. Thom. dicit, alimenta, quæ propter ſtomachi debilitatem non nutriunt, non ſemper eſſe venena, quæ mortem inferant: ergo pariter credit uſum Euchariſtiæ, quem attentio non comitatur, poſſe carere omni effectu, quamvis non ſit peccatum mortale.

Reſpondemus ad I. cum Juenino, quod S. Thom. ſenior factus retractavit in Summa, quod junior ſcripſit in Sententias. Nec bene dicit Contenſonius, quod S. Thom. loquatur de diſtractione naturali; quia S. Doct. expreſſe loquitur de ea diſtractione, quæ ex peccatis venialibus oritur: & hæc ſunt ejus verba: *Quæ quidem, refectio ſpiritualis, impeditur, ſi aliquis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente diſtractus, non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ, & charitatis.*

Ad II. eadem eſt reſponſio.

Denique idem Jueninus in art. 4. quærit. An gravi ſe flagitio devinciant, qui Euchariſtiæ effectibus *obicem opponunt*? Et præmittit, non eſſe quæſtionem de obice ſecundarii effectus Euchariſtiæ, ſed de primarii, qui poſitus eſt in augmento gratiæ ſanctificantis. Subdit quoque, quod non agitur de primarii effectus impedimento: „ quod oriatur ex culpa „ veniali, quæ expreſſe, & induſtria „ electa non fuerit; ſiquidem ut in arti„ culo præcedente obſervatum eſt; „ S. Thom. ſcribens in ſententias cen„ ſuit eum non peccare lethaliter, in „ quo ratione venialis diſtractionis SS. „ Sacramentum omni prorſus effectu „ vacuum eſt. Difficultas ergo de iis „ intelligitur, quorum communio pro„ pter fictionem, ſeu affectum ad pec„ catum mortale, nullum prorſus effe„ ctum operatur, & quæritur 1. num „ hujuſmodi communio grave ſit pec„ catum? 2. An ſit omnium graviſſi„ mum? „ Et poſt hæc concludit, quod communio, quæ propter ſumentis fictionem, ſeu effectum ad peccatum mortale, nullum effectum operatur, grave ſit peccatum. Concludit quoque, quod ſacrilega communio in ſe ſumpta gravius ſit peccatum iis omnibus, quæ contra creaturas committuntur. Proinde.

Dicimus III. grave eſſe peccatum communionem ſacrilegam, de qua loquimur; & eſſe gravius iis omnibus, quæ contra creaturas committuntur.

I. Concluſionis pars I. probatur ex Scripturis 1. ad Corint. *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberis calicem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini.* Quibus verbis enunciatur, & peccatum, & ejus gravitas. Iterum dicitur: *Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.* Quibus verbis importatur, quod peccatum in eo con-

conſiſtat, quod in praxi non pluris faciat Chriſti carnem, quam cibum profanum: *non dijudicans corpus Domini*.

II. Probatur ex Patribus. Baſilius lib. 2. de Baptiſmo, in reſponſione ad tertium quæſitum, ſcribit: *Graviſſimum in lege Deus adverſus eos decrevit, qui cum ſint immundi, ſacra audent contingere ..... Si tales minæ adverſus eos poſitæ ſint, qui temere ad ea ſacra accedunt, quæ ab hominibus ſanctificantur, quid dicendum de eo, qui in tantum, ac tale myſterium temerarius eſt? Quanto enim majus aliquid hic eſt templo faciendum Domini vocem, tanto gravius, & terribilius eſt in anima impuritate conſtitutum corpus Chriſti temere contingere, quam ſit accedere ad arietes, vel tauros*. Chryſoſtomus indigne communicantes comparat cum Juda proditore; Auguſtinus præfert eos in malitia Judæis, qui Chriſtum crucifixerunt. Iterum Chryſoſtomus hom. 15. in cap. 11. primæ epiſt. ad Timot. docet morbos, calamitates, & ipſam mortem, eſſe pœnas indignæ communionis; & ſic interpretatur verba Apoſtoli: *Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi*, dicens: *Quoties morbi, quoties detrimenta, quoties luctus, calamitateſque contingunt, & alia qualibet hujuſmodi, hujus rei gratia fiunt. Id Paulus quoque ſignanter expreſſit: ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Et quomodo, inquies, iſta perpetimur, cum ſemel tantum per annum ea ſacramenta ſumamus. Hoc nempe eſt quod univerſa parturiat: quia non munditia animi, verum intervallo temporis longiore conſtare meritum putas, & ſummam arbitraris reverentiam, ac religionem eſſe, ſi non ſæpius cæleſtem illam adeat menſam; Ignoras quoniam indigne accedere, etiamſi ſemel tantum fiat, ſe ſupplicio tradit*. Cyprianus lib. de lapſis refert exempla, quibus Deus indignas communiones ſevere caſtigavit. E denique in tom. 2. Conciliorum Galliæ ex editione Sirmondi ad annum Chriſti 869. fol. 378. enarratur hiſtoria hæc, excerpta ex Chronico Rheginonis his verbis. „ Anno
„ 869. Lotharius Romam profectus eſt.
„ Quo cum perveniſſet, ab Adriano
„ Pontifice honorifice ſuſceptus eſt.
„ Qui ab eodem Præſule ſciſcitatus, ſi
„ monita pii Patris D. Nicolai cum
„ omni vigilantia hactenus obſervata
„ haberet, & præſtitum juramentum
„ inviolato fœdere cuſtoditum. Qui
„ ab illo deceptus, qui in veritate non
„ ſtetit, reſpondit, ſe ita omnia obſer-
„ vaſſe, ac ſi divinitus ſibi eſſent impe-
„ rata. Cumque Proceres, & Optima-
„ tes, qui cum eo erant, eadem teſtifi-
„ carentur .... univerſalis Papa talia
„ proſequitur. Si veſtræ teſtificationi
„ veritas ſuffragatur, cum omni ala-
„ critate mentis omnipotenti Deo
„ multiplices gratiarum actiones refe-
„ rimus. Reſtat ergo, fili chariſſime,
„ ut ad Confeſſionem S. Petri accedas.
„ Ibi Deo propitio hoſtiam ſalutarem
„ pro tua, non tam corporis, quam
„ animæ incolumitate, immolabimus;
„ ex qua nobiſcum te participare opor-
„ tet, ut per hanc participationem
„ membris Chriſti, unde abſciſſus eſ-
„ ſe videbaris, merearis incorporari.
„ Finitis igitur Miſſarum ſolemnibus,
„ invitat Summus Pontifex eundem
„ Regem ad Menſam Chriſti, accep-
„ toque in manibus corpore, & ſangui-
„ ne Domini, ita eum alloquitur; Si
„ innoxium te recognoſcis a prohibi-
„ to, atque interdicto tibi a Nicolao
„ adulterii ſcelere, & hoc fixa mente
„ ſtatutum habes, ut nunquam diebus
„ vitæ tuæ Uvaldradæ pellici tuæ, du-
„ dum a te repudiatæ, miſcearis, fidu-
„ cialiter accede, & ſacramentum ſa-
„ lutis æternæ tibi ad remiſſionem pec-
„ catorum profuturum percipe .....
„ Qui mente captus, obduratus, & ob-
„ cæcatus abſque retractatione com-
„ munionem corporis, & ſanguinis
„ Domini de manu Pontificis ſumpſit;
„ non expaveſcens ſententiam illam,
„ quæ dicit, qui manducat, & bibit
„ indigne, judicium ſibi manducat, &
„ bibit. Deinde converſus idem Præ-
„ ſul ad ſequaces, & fautores Regis,
„ unicuique Communionem obtulit in
„ hac verba: ſi Domino, & Regi tuo
„ Lothario in objecto adulterii crimi-
„ ne favorem non præſtitiſti, neque
„ conſenſum tribuiſti, & Waldradæ,
„ & aliis ab hac Sede Apoſtolica ex-
„ communicatis non communicaſti,
„ corpus, & ſanguis Domini noſtri Je-
„ ſu Chriſti proſit tibi in vitam æter-
„ nam. Igitur quiſquis ſe læſum ſciens
„ auſu temerario communionem ſub
„ tali teſtatione porrectam ſumere

„ præ-

„ præſumpſit, divino judicio percuſſus „ ab hac luce ſubtractus eſt, antequam „ ſubſequentis anni rediret principiũ; „ per pauci, qui ſe a Communione „ ſubtraxerunt. Porro Lotharius Ro- „ ma egreſſus morbo corripitur, & „ Placentiam civitatem perveniens „ diem clauſit extremum ſexto Idus „ Auguſti. „

II. Conolusionis pars probatur ſimul, & explicatur ab eodem Juenino authoritate, & verbis S. Thom. 3. part. quæſt. 8. artic. 5. dicentis. *Dupliciter aliquod peccatum poteſt dici gravius alio; uno modo per ſe: alio modo per accidens; per ſe quidem ſecundum rationem ſuæ ſpeciei, quæ attenditur ex parte objecti: & ſecundum hoc quanto contra quod peccatur, eſt majus, tanto peccotum eſt gravius. Et quia Divinitas Chriſti eſt major humanitate ipſius, & ipſa humanitas eſt potior, quam Sacramenta humanitatis; inde eſt quod graviſſima peccata ſunt, quæ committuntur in ipſam divinitatem, ſicut eſt peccatum infidelitatis, & blaſphemiæ; ſecundario autem ſunt graviora peccata, quæ committuntur in humanitatem Chriſti .... Tertio autem loco ſunt peccata, quæ committuntur contra ſacramenta, quæ pertinent ad humanitatem Chriſti, & poſt hoc ſunt alia peccata contra puras creaturas. Per accidens autem unum peccatum eſt gravius alio ex parte peccantis, puta peccatum, quod eſt ex ignorantia, vel infirmitate, eſt levius peccoto, quod eſt ex contemptu, vel ex certa ſcientia. & eadem ratio eſt de aliis circumſtantiis. Et ſecundum hoc iſtud peccatum in quibuſdam poteſt eſſe gravius, ſicut in his, qui ex actuali contemptu cum conſcientia peccati ad hoc Sacramentum accedunt; in quibuſdam vero minus grave; puta in his, qui ex quodam timore ne deprehendantur in peccato cum conſcientia peccati ad hoc Sacramentum accedunt. Sic ergo patet, quod hoc peccatum eſt multis aliis gravius ſecundum ſuam ſpeciem; non tamen eſt omnium graviſſimum.*

Pro altera vero Diſſertationis parte multæ ſunt Scholaſticorum ſeutentiæ, quas videndas remittimus apud Jueninum cap. 5. qui concludit, eo inſtanti Euchariſtiam gratiam producere, quo verum eſt dicere, quod comeſta ſit, ſeu ex gutture ad ſtomacum trajecta. Et probat, quia eo inſtanti completur, quod Chriſtus circa Euchariſtiæ uſum præcepit; *accipite, mandncote, bibite*; cœtera vero, ut digeſtio, & converſio in ſubſtantiam aliti, non poſſunt cadere ſub præceptum, quia ab hominis arbitrio non dependent.

DISSERTATIO CCCCXXXV.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ. An Euchariſtia remittat pœnam peccatis debitam? An Euchariſtia proſit corpori, & non tantum animæ? An proſit aliis ex opere operato?

SErmo hic eſt de pœna temporali, pro peccatis commiſſis peccatori debita, quæ quidē ſupponit ipſa peccata jam remiſſa, quavis pœna temporalis adhuc luenda remaneat. Unde.

Dicimus I. Pœnam temporalem, peccatis debitam, per Sacramentum Euchariſtiæ indirecte, non vero directe, remitti.

I. Probatur ex S. Thom. 3. part. quæſt. 7. art. 5. in corpore: *Si conſideretur ut Sacramentum, habet effectum dupliciter: uno modo directe, ex vi Sacramenti; alio modo quaſi ex quadam concomitantia..... Ex vi quidem Sacramenti directe habet illum effectum, ad quem eſt inſtitutum: non eſt autem inſtitutum ad ſatisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter nutriendum per unionem ad Chriſtum, & ad membra ejus.... ſed quia hæc unitas fit per charitatem, ex cujus fervore aliquis conſequitur remiſſionem, non ſolum culpæ, ſed etiam pœnæ; inde eſt quod ex conſequenti per quandam concomitantiam ad principalem effectum, homo conſequitur remiſſionem pœnæ, non quidem totius, ſed ſecundum modum ſuæ devotionis, & fervoris,*

II. Probatur ſimul, & explicatur Concluſio ab Henno diſputat. 10. de Mirabilibus Euchariſtiæ effectibus. q. 1. concluſ. 4. verbis hiſce: ,, Euchari-
,, ſtia quatenus Sacramentum, non
,, tollit directe, & vi ſacramenti, pœnas
,, peccatis remiſſis debitas. Dico quate-
,, nus Sacramentum, ideſt, in quantum
,, ſumitur; nā quantū offertur, habet ra-
,, tionē Sacrificii. Ratio concluſionis eſt;
,, quia hoc Sacramentum, ut ait S. Th.
,, quæſt. 79. art. 5. *Non eſt inſtitutum*
,, *ad ſatisfaciendum, ſed ad ſpiritualiter*
,, *nutriendum per unionem ad Chriſtum,*
,, *& ad membra ejus*. Unde nec Scrip-
,, tura, nec Concilia, nec Patres, hujus
,, remiſſionis meminerunt. Si autem
,, alicubi id videantur Euchariſtiæ tri-
,, buere, agunt de illa ut ſacrificium
,, eſt. quod per ſe ad remiſſionem illam
,, ordinatur, ut patebit infra. Dixi:
,, non tollit directe; nam ex conſe-
,, quenti, inquit D. Thom. ſupra, *per*
,, *quamdam concomitantiam ad principa-*
,, *lem effectum, homo conſequitur remiſ-*
,, *ſionem pœnæ, non quidem totius, ſed ſe-*
,, *cundum modum ſuæ devotionis, & fer-*
,, *voris*; ideſt, indirecte, & ex opere
,, operantis. ,,

III Probatur ſimul, & explicatur a Cacherano tom. 4. tract. 9. cap. 5. §. 1. his verbis. ,, Secundam vero,
,, ideſt remiſſionem pœnæ temporalis,
,, quia licet Euchariſtiæ ſacramentum
,, cauſando, ut ex dictis, cauſat remiſ-
,, ſionem culparum venialium, cauſat
,, conſequenter aliquam remiſſionem
,, temporalis pœnæ, eo quod non ſo-
,, leat fieri ſine aliqua pœnæ remiſſione
,, remiſſio culpæ; nihilominus hoc eſt
,, cauſare pœnæ remiſſionem conco-
,, mitanter, & indirecte, adeoque im-
,, proprie: licet item excitando ad
,, actus virtutum, quibus per modum
,, ſatisfactionis, aut meriti, ſolet ali-
,, quid

„ quid pœnæ remitti, ad pœnæ remiſ-
„ ſionem conducat; conducit tamen,
„ cauſando valde remote, nec id ſpe-
„ ctat ad inſtitutionem, & finem Eu-
„ chariſtiæ, ut ſacramenti, cum ſit ipſa
„ inſtituta quidem ad ſatisfaciendum,
„ in ratione ſacrificii, ac tantum ad
„ ſpiritualiter nutriendum, in ratione
„ Sacramenti, ut egregie ratiocinatur
„ S. Doctor ſæpius cit. quæſt. 79. art. 5.
„ in corp. Porro, quia actibus virtutum
„ ab Euchariſtia excitatis, non minus
„ quam excitatis aliunde, poteſt quis
„ per modum ſatisfactionis, impetra-
„ tionis, aut meriti congrue obtinere
„ aliquam remiſſionem temporalis pœ-
„ næ, aut quid ſimile aliis, ſi illos pro
„ aliis offerat, imo, & ad id valere
„ poteſt ipſe actus communionis, ut eſt
„ actus virtutis religionis, forte non
„ ſine ſpeciali efficacia ex præſentia
„ Chriſti, ut notat Suarez diſp. 63. ſect.
„ 10. in fine; conſequens eſt, Eucha-
„ riſtiam poſſe indirecte, & minus pro-
„ prie, aliquem effectum in aliis a ſu-
„ mente cauſare, iiſdemque prodeſſe,
„ ſive vivi, ſive defuncti ſint. „

Dicimus II. Euchariſtiam prodeſſe non ſolum animæ, ſed etiam corpori.

I. Probatur, & explicatur ſimul Concluſio ab Henno, citato loco, concluſ. 5. per hæc verba. „ Certos etiam
„ effectus habet Euchariſtia in corpus
„ noſtrum: nam præterquam quod ejus
„ concupiſcentiam temperat, ut dixi-
„ mus, illud quodammodo ſuo contactu
„ ſanctificat, in ejuſque glorioſam re-
„ ſurrectionem ſuo modo influit, in
„ quantum Deus movetur ad illud vi-
„ vificandum propter conjunctionem,
„ quam habuit cum vivificatrice Chri-
„ ſti carne; & ideo forte dixit Chriſtus
„ Joann. 6. *Qui manducat meam carnem,*
„ *& bibit meum ſanguinem, habet vitam*
„ *æternam, & ego reſuſcitabo eum in no-*
„ *viſſimo die.* Dixi: propter conjun-
„ ctionem; quia Chriſti caro non uni-
„ tur phyſice cum carne noſtra, ut fin-
„ gere videntur aliqui, exiſtimantes
„ hanc unionem perſeverare, etiam
„ corruptis ſpeciebus; ſed tantum mo-
„ raliter, in quantum vere, & realiter
„ conſtituitur nobis intime præſens. „

II. Probatur a Witaſſe verbis hiſce: „
„ Quæres 3. an Euchariſtia vitæ æternæ
„ ſemen ſit, ac pignus tũ quoad corpus,
„ tũ quoad animã? Reſpondeo ita eſſe:
„ 1. enim Joan: 6. *Qui manducat meam*
„ *carnẽ & bibit meũ ſanguinẽ, habet vitã*
„ *æternam, & ego reſuſcitabo eum &c. Si*
„ *quis manducaverit ex hoc pane, vivet*
„ *in æternum.* 2. Juxta doctrinam ſan-
„ ctorum Patrum eo fine ſeſe Chriſtus
„ in hoc Sacramento cum hominibus
„ communicat, ut jam illud poſſidere
„ incipiant, quo æternum ſunt fruituri.
„ 3. Eſt etiam illud commune apud eos
„ effatum, quod Chriſtus ideo carnem
„ ſuam noſtræ commiſceri voluerit,
„ ut ei vim, ac jus inderet ad glorioſam
„ immortalitatem. Vide ſupra Irenæũ,
„ Cyrillum Alexandrinum &c. „

III. Probatur rationibus, & verbis Fraſſen tract. 2. diſp. 1. art. 3. ſex. 3. q. 1. §. 4. „ *De tribus effectibus divinæ Eu-*
„ *chariſtiæ erga corpus ſumentis.* Primus
„ eſt fomitis appetitus ſenſitivi miti-
„ gatio, & ſævientium paſſionum re-
„ frænatio, ac moderatio: Quod uti-
„ que præclare docet S. Cyrillus lib. 4.
„ in Joan. cap. 17. ubi de præparatione
„ ad dignam hujus Sacramenti rece-
„ ptionem ſermonem faciens, ait: *Pias,*
„ *quæſo, cogitationes ſuſcipias, ſtudioſe*
„ *ſancteque vivas, & benedictionem*
„ *particeps, quæ (mihi crede) non mor-*
„ *tem ſolum, verum etiam morbos omnes*
„ *depellit: ſedat enim cum in nobis manet*
„ *Chriſtus, ſævientem membrorum no-*
„ *ſtrorum legem, pietatem corroborat,*
„ *perturbationes animi extinguit, ægrotos*
„ *curat, colliſos redintegrat, & ſicut*
„ *Paſtor bonus, qui animam ſuam pro*
„ *ovibus ponit, ab omni nos erigit caſu.*
„ Ipſi concinit S. Bernardus Serm. de
„ Baptiſmo, & Sacramento Altaris:
„ Duo, *inquit*, Sacramentum hoc ope-
„ ratur in nobis, ut videlicet, & ſen-
„ ſum minuat in minimis, & in gravio-
„ ribus peccatis tollat omnino conſen-
„ ſum. Si quis veſtrum non tam ſæpe
„ modo, nec tam acerbos ſentit iracun-
„ diæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut
„ cœterorum hujuſmodi; gratias agat
„ corpori, & ſanguini Domini; Quo-
„ niam virtus Sacramenti operatur in
„ eo. „

Idem affirmat Catechiſmus Romanus
„ num. 55. „ *Carnis etiam*, inquit, *libi-*
„ *dinem cohibet, ac reprimit; dum enim*
„ *charitatis igne animos magis incendit,*
„ *concupiſcentiæ ardorem extinguat ne-*
„ *ceſſe eſt.* Quibus verbis, ut apparet,
„ ſignificat Euchariſtiam moderari qui-
„ dem corporis paſſiones, & non im-
„ mediate, ſed dumtaxat mediate; ſeu
„ ex

Digitized by Google

„ ex conſequenti, inquit Boſco concl.
„ 3. num. 27. quatenus Deus propter
„ illam, vel tollit, vel minuit materiam
„ incentivam illius fomitis; puta per
„ applicationem naturalium cauſarum,
„ minuendo temperamentum corpo-
„ ris, quod excitat appetitum ad mo-
„ tus iræ, luxuriæ, ac ſimilium vitio-
„ rum. Vel tollit objecta extrinſeca
„ inflammantia appetitum, & ſua ſin-
„ gulari protectione hominem ſervat
„ ab occaſionibus peccatorum. Vel
„ quatenus bonis inſtinctibus ita prçve-
„ nit, & adjuvat voluntatem, ut facile
„ poſſit avertere appetitum a dele-
„ ctabilibus contra rationem. Vel de-
„ nique quatenus adaucta per hoc Sa-
„ cramentum charitate, qua voluntas
„ vehementius delectatur bonis divi-
„ nis, appetitus minus poteſt occupari
„ circa delectatinnem bnni terreni; ſit
„ namque propter naturalem potentia-
„ rum unionem, & radicationem in
„ eadem anima, ut quo una vehemen-
„ tius applicatur ſuo objecto, eo minus
„ altera poſſit applicari ad ſuum obje-
„ ctum; eo quod virtus animi finita,
„ qua per ſingulas potentias operatur,
„ ad unum actum amplius intenta, mi-
„ nor eſt ad alium. Ita ergo, & non
„ aliter hoc Sacramentum minuit fo-
„ mitem concupiſcentiæ. Hæc Boſco.
„ *Secundus effectus* Euchariſtiæ erga
„ corpus digne ſuſcipientis eſt, qund
„ ſit in en veluti ſemeu immnrtalitatis,
„ & beatæ reſurrectionis; quem uti-
„ que effectum ſignificavit Chriſtus D.
„ cum dixit. *Qui manducat meam car-*
„ *nem, & bibit meum ſanguinem, habet*
„ *vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum*
„ *in noviſſimo die*. Quæ verba ſic præ-
„ clare expendit S. Cyrillus Alexan-
„ drinus lib. 4. in Joan. cap. 2. Fieri
„ prorſus nequit, ut qui ſecundum na-
„ turam vita eſt, cnrruptionem non
„ ſuperet, ac vincat mortem: proinde
„ licet mors, quæ per prævaricationem
„ nos invaſit, humanum corpus cor-
„ ruptionis neceſſitati ſubjiciat; tamen
„ quia Chriſtus per ſuam ipſius mortem
„ in nobis eſt, omnino reſurgemus:
„ incredibile enim eſt, imo vero im-
„ poſſibile, ut vita eos, in quibus fu-
„ erit, non vivificet; quemadmodum
„ enim ſcintillam multis paleis inferi-
„ mus, ut ſemen ignis ſervemus: ſic etiã
„ Dominus noſter Jeſus Chriſtus per
„ carnem ſuam in nobis vitam integit,
„ ac veluti quoddam ſemen immorta-
„ litatis inſerit, quod totam, quæ in
„ nobis eſt, corruptionem abnlet.
„ Quibus verbis S. Cyrillus ſignificat,
„ fieri non poſſe ſecundum ordinariam
„ Dei potentiam, & ſolitum ejus ſa-
„ pientiæ, & bonitatis agendi modum,
„ ut qui digne ſuſcipit Euchariſtiam,
„ aliquando non reſurgat, non quali-
„ cunque reſurrectione, qua omnes,
„ quotquot ſunt homines, reſurrecturi
„ ſunt ſed reſurrectione beata, & glo-
„ rioſa. „

Hinc præclare S. Irenæus lib. 4. adver-
ſus hæreſes cap. 34. „ Loquens de
„ Valentinianis, qui corporum reſur-
„ rectionem negabant, ſic eos arguit:
„ *Quomodo autem rurſus dicunt, carnem*
„ *in corruptionem devenire, & non per-*
„ *cipere vitam, quæ a corpore Domini,*
„ *& ſanguine alitur?* Quem locum ſic
„ interpretatur doctiſſimus, ac piiſſi-
„ mus Roſenſis: Proinde eſt, *inquit*,
„ ac ſi dixiſſet: quoniam caro Chriſti
„ vivificativa eſt, & eadē reſurrexit ad
„ vitam incoruptibilem: inde ſit, ut
„ qui carnem illam digne cnmederunt,
„ ſi nulla poſt hæc ſua culpa virtutem
„ illam, quam acceperunt, amittunt,
„ eorum corpora procul dubio reſur-
„ gent ad immortalitatem. Quapro-
„ pter SS. Patres cum S. Ignatio epiſt.
„ ad Epheſios, Euchariſtiam commu-
„ niter appellant, *Pharmacum immor-*
„ *talitatis, præſervativum contra mor-*
„ *tem*. „

Quæ omnia tamen ſic intelligenda ve-
„ lim, non quod Euchariſtia vim ali-
„ quam phyſicam corporibus inſerat,
„ ſed duntaxat, quod eis conferat quã-
„ dam dignitatem, & conſecrationem,
„ ratione cujus digna ſint, ut quæ cum
„ Chriſto unionem habuerunt in ſtatu
„ mortalitatis, eandem habeant in re-
„ gno immortalitatis. Qui plura hac
„ de re exoptat, percurrat S. Chryſo-
„ ſtomum lib. de Sacerdotio cap. & S.
„ Cyrillum lib. 3. in Joann. cap. 6. &
„ lib. 4. cap. 2. nec non & S. Petrum
„ Chryſologum ſerm. 95. „
„ *Tertius denique effectus eſt*, cordis ca-
„ ſtimonia, & corporeæ puritatis pro-
„ pagatio; quem utique effectum colli-
„ git S. Thomas artic. 2. ad 3. ex illo
„ Zachariæ 9. *Quid eſt bonum ejus, &*
„ *quid pulchrum ejus, niſi frumentum*
„ *Electorum, & vinum germinans virgi-*
„ *nes?* Unde Paſchaſius lib. de corpo-

„ re,

,, re , & ſanguine Domini cap. 21. *Fe-*
,, *lix fructus ubertatis , ex quo virginitas*
,, *germinatur : nam hoc noſtri generis vi-*
,, *no caſtitas corrumpitur , ab iſto vero*
,, *virgines procreantur* . Et Gloſſa ſuper
,, illa verba Pſalmi 67. *Selmon mons*
,, *Dei*, ſic ait : *De corpore Chriſti manet*
,, *umbra gatiæ , quæ nobis defenſaculum*
,, *eſt contra incentiva vitiorum , & car-*
,, *nalis concupiſcentiæ* : Quæ verba re-
,, fert S. Thomas opuſc. 58. cap. 21. &
,, ſubdit : *Dum ergo fidelis corpus Chriſti*
,, *ſumit , ſpiritusle refrigerium percipit,*
,, *quaſi de umbra gratiæ, quæ de ipſo fluit:*
,, Oſeæ 140. *Ego quaſi ros, & Iſrael ger-*
,, *minabit quaſi lilium* . ,,

Sicut autem , *inquit Seraphicus Do-*
,, *ctor* , vel quiſquis eſt Author com-
,, pendii theologici lib. 6. cap. 15. ,,
,, Recte communicantibus multa bona
,, proveniunt , ut dictum eſt : ſic indi-
,, gne ſumentibus corpus Chriſti multa
,, mala occurrunt . Nullum enim opus
,, placet Deo , niſi placeat ipſe prius .
,, Indigna enim communio peccatis
,, hominem illaqueat , damnationem
,, præparat , proximum ſcandalizat ,
,, mentem excæcat , tentationi ſubju-
,, gat , Deum irritat , vitam tempora-
,, lem breviat , gratuitis ſpoliat . De
,, his per ordinem dicitur. *Fiat*, inquit,
,, *menſa eorum coram ipſis &c.* Ecce pri-
,, mum . *Et in retributionem* : ecce ſe-
,, cundum . *Et in ſcandalum* : ecce ter-
,, tium : *Obſcurentur oculi eorum ne vi-*
,, *deant* : ecce quartum : *Et dorſum*
,, *eorum ſemper incurva* : ecce quintum:
,, *Effunde ſuper eos iram tuam* : ecce ſe-
,, xtum : *Fiat habitatio eorum deſerta* :
,, ecce ſeptimum : *In tabernaculis eo-*
,, *rum non ſit, qui inhabitet* : ecce octa-
,, vum . ,,

Dicimus III. Euchariſtiam prodeſſe etiam aliis a ſumente , non directe , ſed indirecte .

I. Probatur Concluſio pro I. Parte . Et quidem loquendo de Euchariſtia, non prout eſt ſacrificium, quia de hoc inferius erit ſermo ; ſed prout ſacramentum ; & ſenſus eſt ; an ex ea illi colligant fructus ſuos , a quibus non ſumitur ? Et nos dicimus , ſeu reſpondemus , negative , ſi directe loquamur ; affirmative vero , ſi ſermo ſit indirecte . Igitur prima pars probatur ; quia ſacramenta directe proſunt illis tantum , qui ea ſumunt : ergo non aliis , qui ea non ſumunt . Antecedens probatur . Sacramenta ſuam virtutem ex opere operato in eos tantum effundunt , quibus exterior illorum ſtatus applicatur, ſcilicet materia , & forma ; ſed hæc applicantur tantum illis , qui ea ſumunt : ergo his tantum directe proſunt .

II. Probatur . Euchariſtia inſtituta eſt ad inſtar cibi , & potus ; ſed hæc proſunt directe illis tantum , qui ea ſumunt : ergo pariter Euchariſtia. Igitur eo modo , quo alimenta iis tantum proſunt, a quibus ſumuntur ; ita eodem pariter Euchariſtiæ ſacramentum in eos tantum per ſe agit, a quibus editur .

I. Probatur Concluſio pro II. parte . Omne opus pium , ratione communionis Sanctorum, quam in ſymbolo profitemur , prodeſt etiam aliis , a quibus non fit ; ſed Euchariſtia eſt opus maxime pium : ergo prodeſt etiam aliis indirecte , a quibus non ſumitur .

II. Probatur a Juenino ratione S. Tho-
mæ his verbis : ,, Euchariſtiæ ſum-
,, ptio indirecte , & per quandam con-
,, comitantiam ad effectum principa-
,, lem , pœnæ peccato debitæ remiſſio-
,, nem operatur : ergo idem præſtat
,, eorum reſpectu , pro quibus a com-
,, municantibus offertur ; quod enim
,, quiſque per laborem , ſeu per pro-
,, prium actum comparaverit, per amo-
,, rem , ac oblationem poteſt efficere ,
,, ut proximo commune ſit . ,,

III. Probatur ab eodem ; quia Sacra Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Congregatio proſcripſit recentioris cujuſdam Opuſculum, quo communionem , pro mortuis factitari ſolitam , damnarat tanquam *ſordem non ferendam , vel uti piam fraudem , eſcam falſi fructus , ſtropham, prætextu pietatis , tectoriam ſolſitatis.*
Tournely pariter reſpondet quæſito,
utrum Euchariſtia , ut Sacramentum
eſt , aliis , quam ſumentibus , prodeſ-
ſe poſſit ? & dicit ,, directe non pro-
,, deſſe , ſed indirecte tantum . Non
,, prius , quia cibus ſumenti tantum di-
,, recte prodeſt : indirecte tamen cibus
,, ſpiritualis , propter ſuſcipientis pie-
,, tatem , ac devotionem , quia com-
,, munionem ſuam in aliorum gratiam
,, offert , prodeſſe poteſt ; *ſicut* inquit
,, S. Thom. *prodeſt indirecte ad remiſſio-*
,, *nem pœnæ temporalis* . Unde Sacra

„ Cardinalium Concilii Tridentini In-
„ terpetum Congregatio proſcripſit „ opinionem eorum, qui morem com-
„ municandi pro mortuis damnant. „

DISSERTATIO CCCCXXXVI.

De Sacrificio Miſſæ. Quid ſit Sacrificium in genere? Quotuplex ſit? An in qualibet Religione fuerit?

QUia Euchariſtia conſiderari poteſt, & ut Sacramentum, & ut Sacrificium; uſque modo de ipſa egimus, ut ſacramentum eſt; Remanet igitur ut de eadem, ut ſacrificium eſt, pertractemus. De ſacrificio igitur Miſſæ acturi, congruum ducimus, ut prius de ipſo ſacrificio in genere agamus. Et quidem incipimus a quidditate ejuſdem, quæ per definitionem explicatur; quam definitionem ab Hereticis traditam, utpote malam, rejiciemus; quam vero tradunt Catholici, quia optima eſt, amplectemur.

Hæretici, qui ſacrificium definiunt, ſunt Melacthon, & Calvinus: Primus ait in Apologia Confeſſionis art. de Miſſa: Sacrificium eſt ceremonia, vel opus, quod nos Deo reddimus, ut eum honore afficiamus: Alter vero definit: Sacrificium eſt quidquid omnino Deo offertur. Utramque definitionem malam eſſe, quæ ſequuntur rationes demonſtrant. Et quidem primo, quia quanvis omnis actio virtutis dici poſſit ſacrificium latiſſimo ſenſu, quia cedit in gloriam Dei; in ſenſu vero rigoroſo, & theologico, dici non poteſt: & de facto in Scripturis opera multarum virtutum ſacrificiis opponuntur, videlicet Oſeæ 6. *Miſericordiam volui, & non ſacrificium*. 1. Regum 15. *Melior eſt obedientia, quam victima*. Si autem ipſa miſericordia, ipſa obedientia, ſacrificium eſſent, non poſſent recte ſacrificio opponi. Secundo, quia ſacrificium non includit ſolam actionem, ſed etiam eſſe debet res externa, & ſenſibilis; ut legitur Geneſis 22. *Ecce ignis, & ligna, ubi eſt victima holocauſti?* Et ad Hæbreos 8. *Omnis Pontifex ad offerenda munera, & hoſtias conſtituitur; unde neceſſe eſt, & hunc habere aliquid, quod offerat*. Si autem ſacrificium eſſet quodlibet opus ad honorem Dei factum, Sacrificium in ſola actione conſiſteret. Tertio, quia opera virtutum vocantur quidem ſacrificia, at cum addito, non ſimpliciter, & abſolute: Nimirum, ſacrificium laudis: Hoſtiæ ſpirituales: ſacrificium cordis contriti, & humiliati: quæ vero ſacrificia ſunt, proprie, & vere ſacrificia ſimpliciter, & abſolute dicuntur. Quarto, quia ſacrificium legis euangelicæ unum eſt, quanvis cruentum, & incruentum dicatur, quoad modum ſcilicet offerendi, non vero quoad rem, & ſubſtantiam: ſi autem omnia ſacramenta, & omnia opera bona, ſacrificia eſſent, ſarificia novæ legis plura eſſent, non unum. Quinto, quia non omnes illi, qui bonum operantur, ſunt Sacerdotes; eſſent autem, ſi omne opus bonum ſacrificium eſſet; quia ſacrificium, & Sacerdotium inter ſe dicunt relationem. Sexto tandem, quia in Scripturis multa dicuntur Deo oblata, quæ vere, & proprie ſacrificia non fuerunt; videlicet Exodi 25. & 35 dicuntur offerri Deo, aurum, argentum, æs, ligna, primitiæ, decimæ &c. Scimus Hæreticos hoſce nobis opponere Auguſtinum lib. 10. de

Ci-

Civitate Dei cap. 6. dicentem : *Verum ſacrificium eſt omne opus, quod agitur, ut ſancta Societate inhæreamus Deo, relatum ſcilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati eſſe poſſimus*. Inſuper idem Auguſtinus plu-
ries appellat miſericordiam in eodem
loco ſacrificium : At ſcimus quoque,
Bellarminum lib. 1. de Miſſa cap. 2.
quem refert Tournely, reſpondere.,,
,, Bona illa opera *verum ſacrificium* ab
,, Auguſtino appellari, ratione digni-
,, tatis, & ratione effectus, non ratio-
,, ne formæ, & eſſentiæ ſacrificii pro-
,, prie dicti : neque enim ſanctus Do-
,, ctor eo loci definit ſacrificium in ge-
,, nere, aut ſacrificium proprie dictum,
,, ut placet Novatoribus, ſed ſolum
,, ſacrificium, quod præcipue internum
,, eſt, opponitur ſacrificiis legalibus,
,, ac mere externis: neque mens ipſius
,, eſt dicere, ſacrificia interna eſſe
,, magis proprie dicta ſacrificia, quam
,, externa, ſed eſſe præſtantiora, &
,, Deo gratiora, quibus facilius divina
,, majeſtas placatur, & nobis concilia-
,, tur. Verba autem Bellarmini ſunt :
,, Sed facilis reſponſio. Nam S. Augu-
,, ſtinus non definit ſacrificium in ge-
,, nere, nec ſacrificium proprie dictum,
,, ſed ſolum ſacrificium, quod præci-
,, pue eſt internum, & opponitur ſa-
,, crificiis legalibus, & mere externis.
,, Et vocat ſacrificium verum ratione
,, dignitatis, & ratione effectus, non
,, ratione formæ, & eſſentiæ ſacrificii
,, proprie dicti. Non enim vult dicere
,, ſacrificia interna eſſe magis proprie
,, dicta ſacrificia, quam externa; cum
,, oppoſitum ſit verum; ſed eſſe præ-
,, ſtantiora, & Deo gratiora, & faci-
,, lius Deum placare. Similis ſententia
,, eſt, Joan. 15. *Ego ſum vitis vera* : nec
,, enim Dominus eo loco ſignificare
,, volebat, ſe magis proprie eſſe vitem,
,, quod attinet ad formam, & eſſentiā
,, vitis; quam ſit illa, quæ plantatur in
,, vineis : ſed ſolum eſſe vitem nobilio-
,, rem, & effectus excellentiores pro-
,, ducere, ut Euthymius in commen-
,, tario hujus loci recte exponit.,,

Definitio vero Sacrificii in genere, ex communi omnium Theologorū ſenſu apud Tournely, ſic concipitur: eſt præſtantiſſimum opus religionis, quo teſtamur, ac recognoſcimus, supremū Dei dominium in res omnes, & noſtram ipſi ſubjectionem, ac dependentiā; proinde ſic ab eodē definitur: *Oblatio rei ſenſibilis cum ejus deſtructione, vel immutatione, ſoli Deo facta per legitimum miniſtrum, ad recognoſcendum ſupremum ejus in res omnes creatas dominium, ritu myſtico conſecrata*. Idem Tournely his verbis allatam definitionem, explicat, quæ operæ pretium ducimus ad literam hic afferre. ,, Dicitur 1. *Oblatio*;
,, quæ vox tenet locum generis, in quo
,, ſacrificium cum aliis oblationibus
,, primitiarum, decimarum, ac bono-
,, rum operum convenit. *Sacrificium*,
,, ait hic Bellarminus, *accipimus pro*
,, *actione ſacrificandi, non pro ipſa victi-*
,, *ma, quæ ſacrificatur, tameſi ipſa etiam*
,, *ſacrificium dici ſolet*.,,

Dicitur 2. *ſenſibilis*, ſeu *externa* : ſacri-
,, ficium enim viſibile debuit eſſe, *ſicut*
,, *hominum natura exigit*, ait Conc. Trid.
,, ſeſſ. 22. cap. 1. *Omnis Pontifex*, ait
,, Apoſtolus Hebr. 8. verſ. 3. *Ad offe-*
,, *renda munera, & hoſtias conſtituitur;*
,, *unde neceſſe eſt, & hunc habere aliquid*
,, *quod offerat* : qua ex parte ſacrificium
,, proprie dictum diſtinguitur ab inter-
,, na oblatione, qua quis ſeipſum, &
,, ſua omnia Deo ſubjicit, & offert, quæ
,, non eſt proprie ſacrificium; tametſi
,, perfectiori modo præſtet fructum
,, ſacrificii, quam externa oblatio. ,,

Dicitur 3. *Cum ejus diſtructione*, ut a
,, ſimplici oblatione diſtinguatur, in
,, qua res oblata non deſtruitur. Ratio
,, hujus deſtructionis duplex eſt: prima,
,, ut ſignificaretur futura mors Chriſti:
,, altera, in proteſtationem ſupremi
,, Dei in res omnes dominii, quæ po-
,, ſtulat, ut non ſolum uſus rei Deo of-
,, feratur, ſed & ipſa ſubſtantia, quod
,, fit per conſummationem. Additur,
,, *vel immutatione*, quia non ſemper rei
,, deſtructio neceſſaria eſt, ſed immu-
,, tatio ſufficit, ut videre eſt in ſacrifi-
,, cio capri emiſſarii, qui non occide-
,, batur, ſed tanquam exul in deſertum
,, ejiciebatur. Levitici 16. Neque di-
,, cas in ſacrificio Melchiſedech nullam
,, deſtructionem, ſeu immutationem
,, contigiſſe, in pane, & vino. Nam-
,, que qua facilitate id aſſeritur, eadem
,, negatur; ſilet enim ea de re Scriptu-
,, ra, & mutationem aliquam faciam
,, eſſe, quidni quis conjicere, & affir-
,, mare poterit? ,,

Dicitur 4. *Soli Deo facta*: quia ſoli Deo de-
,, bitus eſt ſupremus latriæ cultus. *Quis*

„ *enim ſacrificandum eſſe cenſuit*, ait S. Auguſtinus lib. 10. de Civitate Dei cap. 4. *niſi ei, quem Deum aut ſcivit, aut putavit, aut finxit?* Et cap. 19. *Nec ob aliud ſallaces illi* (Spiritus) *ſuperba ſibi hoc exigunt, niſi quia vero Deo deberi ſciunt*. Et lib. 20. contra Fauſtum Manich. cap. 21. *Quamvis in memoriis Martyrum conſtituamus altaria, quis Antiſtitum in locis ſanctorum corporum aſſiſtens altari, aliquando dixit: offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit*, quam doctrinam egregie confirmavit Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 3. „

„ Dicitur 5. *Per legitimum miniſtrum*, non per qualemcumque hominem, ſed eum, qui ad hocce miniſterium vocatur, ac ſeligitur. Hinc Ozias Rex, cum non eſſet Sacerdos, & tamen ſacrificium offerre vellet, a Deo punitus eſt, lib. 2. Paralip. cap. 26. verſ. 18. & Saul ob eandem cauſam a Deo rejectus fuit, & Regno privatus. Sacerdotum munus in Lege naturæ ad Capita familiarum, vel ad primogenitos pertinebat: in Lege ſcripta ad eos, qui erant de ſtirpe Aaron; in lege autem Evangelica ad eos, qui ab Epiſcopis ſingulari ritu ordinantur, & conſecrantur. *Omnis Pontifex*, ait Apoſtolus Hebr. 5. verſ. 1. *Ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia*. Et verſ. 4. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron*. „

„ Dicitur 6. *Ad recognoſcendum ſupremum Dei in res omnes dominium*. Eſt quippe hic finis directus, ac primarius Sacrificii, qua ex parte a Sacramento diſtinguitur. Sacramentum quippe primario ac directe ordinatur ad ſanctificationem hominis; ſacrificium vero ad cultum Dei, atque nonniſi conſequenter indirecte, ac ſecundario gratiam producit, in quantum ſcilicet dignitate hoſtiæ, quæ offertur, mitigatur Deus, placatur, ac peccata nobis remittit. *Chriſti oblatione placatus Dominus*, ait Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. *Gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*. „

„ Dicitur denique, *ritu myſtico conſecrata*, quia, inquit Bellar. res illa, quæ Deo offertur, ex prophana ſacra, & Deo dicata fieri debet; id etenim ſignificat verbum *ſacrificare*, ideſt, *ſacra facere*. Iſta autem conſecratio, & dedicatio ſemper in lege veteri fiebat certo ritu, & ceremonia, myſterium aliquod continente, ut impoſitione manuum, vel elevatione oblationis in altum; & in hoc diſtinguitur ſacrificium a ſimplici oblatione, v. g. primitiarum, decimarum, & bonorum operum, quæ non requirit ex ſe ejuſmodi myſticam conſecrationem. „

Devenientes modo ad Sacrificii in genere diviſionem, ipſum dividunt I. ratione materiæ; II. ratione formæ; III. ratione finis. Ratione materiæ, dividunt in hoſtias ſeu victimas, immolationes. & libamina. Si offertur, & immolatur aliquod animal, oblatio dicitur victima, ſeu hoſtia; victima a victoria, quia aliquando offerebatur poſt victoriam de hoſtibus reportatã: hoſtia, quia offerebatur propter hoſtes devictos. In Lege veteri non licebat omnia animalia offerre, ſed certa quædam; ſcilicet Oves, Capras, Hædos, Boves, Vitulos, Columbas, Paſſeres, Turtures. Si vero offerebatur aliquod liquidum, dicebatur libamen; & liquida, quæ offerebantur, erant, ſanguis, vinum, oleum, aquæ; de aliis vero hæc proſequitur Tournely: „ Res vero inanimæ, quæ vita, & anima carent, ſolidæ erant; panis, verbi gratia, ſimila, ſal, thus ſeu incenſum, manipulus ſpicarum virentium, & triticum; Levitici capite ſecundo, & ſexto. Hæc levabat Sacerdos in altum, & varie immutabat, in qua immutatione conſiſtebat ratio ſacrificii: nam panis in fruſta ſcindebatur, & ſimila ſartagine, clibano, vel craticula cremabatur; ſal urebatur, thus adolebatur, manipulus ſpicarum torrebatur, triticum conterebatur. „

Ratione formæ dividunt ſacrificium in holocauſtum, ſacrificium aut hoſtiam pro peccato, & hoſtiam pacificam. Holocauſtum erat perfectiſſimum ſacrificium, quia in eo res tota conſumabatur, & nihil inde cedebat in uſum humanum; ſacrificium pro peccato in parte cremabatur, &

in

in parte cedebat in uſum Sacerdotũ, qui illud comedebant in atrio Templi; unde dicebantur comedere peccata populi, idest victimas pro peccatis oblatas. Et hoc ſacrificium non tantum offerebatur pro peccatis internis, ſed etiam pro quibuſdam externis; nimirum pro peccatis commiſſis per ignorantiam circa ceremonias, ut legitur Levitici 4. & 5. etiam pro peccato furti, perjurii, & calumniæ; ut habetur Levitici 6. & 7. Hoſtia pacifica in parte cremabatur, & in parte edebatur a Sacerdotibus, & ab offerentibus; & ſolebat offerri in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, vel ad nova impetranda: conſumptio autem poterat differri in diem poſterum, non autem diutius. Denique ratione finis dividebatur in ſacrificium latreuticum, eucharisticum, impetratorium, & propitiatorium; quæ ſic explicantur a Tournely „ Latreuticum dicitur, ob cultum latriæ, ſeu perfectæ ſervitutis, qui Deo ſupremo rerum omnium domino exhibetur, quod quidem in holocauſto perfecte omnino perficitur. Eucharisticum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis, impetratorium vero pro accipiendis: utrumque in lege veteri dicebatur, hoſtia pacifica. Propitiatorium dicitur, quod Deum nobis propitium, ac placatum reddit, & offertur pro peccatis, & pro peccatorum pœnis, ac flagellis avertendis: hoc idem eſt quod hoſtia pro peccato. „

Pro tertia tandem Diſſertationis parte, in qua quæritur; an in qualibet Religione ſacrificium fuerit? Affirmative reſpondemus: & hoc probamus ex ſacrificii neceſſitate, quæ conſtat tum ex parte Dei, tum ex parte hominis; tum ex uſu perpetuo omnium Gentium, in quibus fuit ſemper ſenſus alicujus numinis, ac religionis.

Primo igitur ex parte Dei quadruplex neceſſitatis cauſſa aſſignatur; ſcilicet proteſtatio dominii ſupremi, quod in nos habet Deus; gratiarum actio pro beneficiis a Deo acceptis; impetratio novorum beneficiorum; & expiatio peccati, quod contra Deum committitur; quæ quidem omnia adducuntur, & explicantur a S.Thom. 2. 2. quæſt. 85. artic. 1. dicente: „ Ex naturali ratione procedit, ut quemadmodum dominis temporalibus, aliqua offeruntur in recognitionem dominii; ita etiam Deo, tanquam ſupremo omnium domino, quaſdam ſenſibiles res in ſignum debitæ ſubiectionis, & honoris offeramus: unde ſacrificiorum oblatio ad jus naturæ pertinet. „

Secundo, ex parte hominis, hæ neceſſitatis cauſſæ aſſignantur, nimirum ejus naturalis conditio, per quam corpore, & animo Deo ſe offerre debet, a Deo dependere, & ſubjectionem ſuam ipſi oſtendere: denique neceſſitas, quam habet, ut Deus ſibi peccata condonet, ac proinde condonationem hanc oblationibus ſuis debet a Deo poſtulare. Proinde Auguſtinus lib. 19. contra Fauſtum cap. 11. ſcribit: „ In nullum quippe nomen religionis, ſeu verum, ſeu falſum, coagulari homines poſſunt, niſi aliquorum ſignaculorum, aut Sacramentorum viſibilium conſortio colligentur. Et S. Thom. loco nuper citat. Naturalis ratio dictat homini, aut quod alicui ſuperiori ſubdatur, propter defectus, quos in ſeipſo ſentit, in quibus ab aliquo ſuperiori eget adjuvari, & dirigi. Sicut autem in rebus naturalibus naturaliter inferiora ſuperioribus ſubduntur, ita etiam naturalis ratio dictat homini ſecundum naturalem inclinationem, ut ei quod eſt ſupra hominem ſubjectionem, & honorem exhibeat ſecundum ſuum modum. Eſt autem modus conveniens homini, ut ſenſibilibus ſignis utatur ad aliqua exprimenda, quia ex ſenſibilibus cognitionem accipit. Et ideo ex naturali ratione procedit, quod homo quibuſdam ſenſibilibus rebus utatur, offerens eas Deo in ſignum debitæ ſubjectionis, & honoris, ſecundum ſimilitudinem eorum, qui dominis ſuis aliqua offerunt in recognitionem dominii. Hoc autem pertinet ad rationem ſacrificii; & ideo ratio ſacrificii pertinet ad jus naturale. „

Tertio, omni tempore, & ab omnibus hominibus, in quacunque religione fuerint, ſemper Deo oblata ſacrificia fuerunt: unde ait S. Thom. art. cit. „ in qualibet ætate, & apud quaslibet hominum nationes, ſemper fuit aliqua ſacrificiorum oblatio. Et S. Auguſtinus lib. 10. de Civitate Dei cap. 4.

„ Quis

„ Quis ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum, aut ſcivit, aut putavit, aut finxit? Quam porro antiquus ſit in ſacrificando Dei cultus, duo illi fratres Cain, & Abel, ſatis indicant, quorum majoris Deus reprobavit ſacrificium, minoris aſpexit: & cap. 19. Nec ob aliud fallaces illi (Spiritus) ſuperbe ſibi hoc exigunt, niſi quia vero Deo deberi ſciunt. „

Objiciunt I. Deus ſæpe rejiciebat ſacrificia Judæorum: ergo ſacrificia nihil habent meriti apud Deum. II. Sacrificia, quæ Gentiles offerebant, non Deo, ſed dœmonibus offerebantur: ergo non erant proteſtationes humanæ ſubjectionis erga Deum. III. Deus in ſacris literis expreſſe dixit, ſe nolle victimas Judæorum; nimirum Iſaiæ 1. „ Quo mihi multitudinem victimarum veſtrarum?...... Incenſum abominatio eſt mihi: Neomeniam, & Sabbatum, & feſtivitates veſtras alias non feram: Oſeæ 6. miſericordiam volui, & non ſacrificium. „

Reſpondemus ad I. Quod deteſtabatur Deus externa ſacrificia Judæorum, quia fiebant ſine animo interiori, & ſine religionis, ac pietatis affectu. Quod ipſemet Deus dicebat Iſaiæ 1. „ Iniqui ſunt cœtus veſtri, & Pſal. 49. Tu diſciplinam odiſti, & projeciſti ſermones meos retrorſum. Si videbus furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas; os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. „ Sacrificia vero externa, quæ cum debito, ac cum interiori cultu offerebantur, Deus nec rejiciebat, nec reprobabat. Unde Pſalm. 49. citato ſubjiciebat: „ Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua, & invoca me in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me. „

Ad II. Dicitur, etſi Gentiles errarent in cognitione veri Dei, ſacrificia tamen, quæ offerebant, vero Deo offerre intendebant; ac proinde ipſorum error non conſiſtebat in ſacrificiorum oblationibus, ſed in cognitione veri Dei, quem ignorabant.

Ad III. Deus rejiciebat ſacrificia Judæorum, quia Judæi ſacrificando a peccato non ceſſabant; unde per peccatum ſacrificia ipſorum polluebantur, ac proinde a Deo deteſtabantur. Quod docuit Irenæus lib. 4. adverſus hæreſes cap. 19. num. 3. dicens: „ Si quis ſolummodo ſecundum quod videtur, munde, & recte, & legitime offerre tentaverit........ neque timorem habeat Dei; non per id, quod recte foris oblatum eſt ſacrificium, ſeducit Deum, intus habens peccatum. „

DISSERTATIO CCCCXXXVII.

De Sacrificio Miſſæ. Quænam fuerint, & ſint, Sacrificii Miſſæ nomina? Quinam fuerint, & ſint, Sacrificii Miſſæ hoſtes?

INcipientes a nominibus ſacrificii Miſſæ. Græci eam appellabant Liturgiam, quam vocem Latini explicant per publicum, & ſacrum miniſterium; & hoc quidem per anotonomaſiam, quia in Religione Chriſtiana nulla eſt actio præſtantior, & nulla magis publica, quam ea, per quam Chriſti corpus, & ſanguis conficiuntur, & omnium fidelium nomine per os, & manus publici miniſtri, qui eſt Sacerdos, Deo Patri offeruntur. Græci etiam Miſſæ ſacrificiū appellabant *Myſtagogiam*, per quā vocē importatur ſecreta actio; quia actio hæc Gentilibus, Catechumenis, & Pœnitentibus publicis, non innoteſcebat: unde Author libri de Eccleſiaſtica hjerarchia cap. 1. *Veruntamen ne ipſæ quidem ſymbolorum rationes omnibus ſunt revelatæ, ne notæ, ſed viris ſanctis; quibus non licet eas exponere iis, qui adhuc ſunt Catechumeni.* A Græcis ſimiliter ſacrificium Miſſæ dicebatur *Synaxis*, quæ vox ſignificabat populi fidelis cum Chriſto unionem. Inſuper Græci ſacrificium Miſſæ vocabant *Anaphoram*, quæ vox interpetratur ſurſum elatio; quatenus ſacrificium noſtrum ſurſum fertur ad Deum; unde Sacerdos dicit: *Surſum corda*; & Eccleſia reſpondet: *habemus ad Dominum.* Denique ſacrificiū Miſſæ a Græcis appellatur Φορφορὰ, ideſt oblatio: & vocabulum uſurpatum fuiſſe ab Euſebio Cœſarienſi, aſſerit Juenînus, dicens. „ Illud vocabulum uſurpatum eſt ab Euſebio Cœſarienſi; ubi enim jusjurandum refert, quod Novatianus extorquebat a ſuis gregalibus, dum ſacram Communionem largiebatur, utitur *Oblationis* nomine; ſic enim Cornelium Papam hiſce verbis ſcribentem ad Fabium Antiochenum inducit; *Cum feciſſet* Oblationes, *& ſingulis partem Sacramenti diſtribuiſſet, porrexiſſetque, miſeros homines, & infelices pro benedictione, & gratiarum actione, jusjurandum dare coegit, atque ſuis utriſque manibus, manus accipientis prehendens, non prius dimiſit, quam hoc jurejurando eum obſtrixiſſet, (illius enim verbis utar) Jura mihi per corpus, & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti, te nunquam, nec me deſerturum, nec ad Cornelium reverſurum. Atque miſer homo non ante deguſtavit, quam ita illi ſe ſe devoviſſet, & qui illum acceperat, pro, Amen quod dicere debuerat: hoc dixit: non deinceps ad Cornelium revertar.* Idem oblationis nomen eodem inſenſu ſumitur in Concilio Nicæno I. can. 18. „ Hæc alia nomina a Græcis Patribus uſurpata, refert Fraſſen in Appendice *de Sacrificio Miſſæ*; nimirum ab Epiphanio hæreſi 75. *Economia*, *& Latria*; a Chryſoſtomo in epiſt. ad Hæbreos, *hoſtia mundans*.

Latini vero appellarunt ſacrificium Miſſæ *Collectam*; & hoc, quia populi, ut intereſſent ſacrificio, in unum colligebantur; unde Auguſtinus agens contra Donatiſtas, dicebat: „ Confitebantur ſe collectam egiſſe. „ Dixerunt pariter *Dominicum*; proinde Cyprianus, contra Aquarios agens epiſt. 62. ad Cœcilium: „ Nunquid Dominicum celebrare debemus? „ Pariter dictum eſt *Agenda*; ut legitur lib. 7.

lib. 7. capitularium cap. 165. *Si quis Presbyter, inconſulto Epiſcopo, Agendam in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo contrarius exiſtit*. Similiter eam dixerunt *oblationem*, ut pariter fecerunt Græci; propterea Tertullianus lib. 2. ad Uxorem: *Felix matrimonium, quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio, & obſignat benedictio*. Auguſtinus lib. 2. quæſt. Euangelicarum, quæſt. 3. vocavit *Sanctum Sanctorum*: & lib. 9. Confeſſionum capit. 20. ſacrificium pretii noſtri: & lib. de Anima, & illius origine, cap. 9. *Sacrificium corporis, & ſanguinis Chriſti*, & epiſt. 23. *Sacramentum, in quo Chriſtus immolatur*. Sanctus Fulgentius lib. de Fide ad Petrum cap. 19. *Sacrificium panis, & vini*.

Tandem communi vocabulo Sacrificiũ Euchariſtiæ dictum eſt *Miſſa*; ut eum vocat Ambroſius in epiſt. ad Marcellinam Sororem: & Victor Uticenſis lib. 2. Wandalicæ perſecutionis. Hujus nominis antiquitatem oſtendit Baronius ad annum Chriſti 34. n. 60. dicens: „ Ea enim voce uſa videtur in ſuo ipſius exordio Romana Eccleſia: Nam Pius Papa, proximus Apoſtolorum temporibus, ſcribens ad Juſtum, Epiſcopum Viennenſem, idem ſacrificium Miſſam vocans, ſic dicit, ut habetur tom. 2. Bibliot. veterum Patrum. *Soror noſtra Eupraxia, ſicut bene recordaris, titulum domus ſuæ pauperibus aſſignavit, ubi nunc cum pauperibus noſtris commorantes, Miſſas agimus*. Item Cornelius Papa epiſt. ad Lupicinum, Viennenſem Epiſcopum, his utitur verbis: *Publice, neque criptis notioribus, Miſſas agere Chriſtianis licet*. Eodem uſi ſunt nomine cœteri Romani Pontifices, quod longum eſſet ſigillatim recenſere. In Concilio Romano ſub Sylveſtro in fine: in Concilio Carthaginenſi 2. can. 3. in Concilio Agathenſi, cap. 47. & aliis, Patres, qui interfuerunt, eodem quoque *Miſſæ* pronomine ipſum incruentum ſacrificium nominarunt; ſicut, & Ambroſius ad Marc. epiſt. 13. Auguſtinus ſerm. 251. de tempore, Victor Uticenſis lib. 3. de perſecutione Wandalorum, ac denique cœteri, & poſt ipſos Recentiores omnes; *Hæc ibi Baronius*. „

Etquidem circa hanc vocem *Miſſam*, duo ſunt obſervanda; unum eſt, quod aliquando uſurpata fuerit pro rebus aliis, quæ ad Euchariſtiæ ſacrificium non pertinent: alterum vero, a quo ejuſdem vocis origo ſit deducenda? Circa primum, hæc ſcribit Jueninus in præfatione ad diſſertationem 5. de Euchariſtia pro ut eſt ſacrificium: „ Monitum igitur velim Lectorem, Miſſæ nomen a Latinis Scriptoribus ſæpius pro multis uſurpatum fuiſſe, quæ ab Euchariſtiæ ſacrificio longe abſunt. 1. Ea voce uſi ſunt, ut Catechumenorum a Liturgia dimiſſionem ſignificarent; *Epiſcopus* (ait can. 84. quarti Concilii Carthaginenſis) *Nullum prohibeat uſque ad Miſſam Catechumenorum*: nec aliud, his etiam temporibus ſignificatum vult Eccleſia, cum peracto ſacrificio, per os Diaconi hæc edicit: *Ite Miſſa eſt*. 2. Miſſæ nomen ſumpſerunt pro ea Liturgiæ parte, quæ ab Offertorio ad finem uſque ſacrificii protrahitur, ſoletque, proprio nomine, *Miſſa fidelium* appellari; *Non tunc fiunt Miſſæ* (inquit S. Cœſarius Arelatenſis homil. 12.) *Quando divinæ lectiones in Eccleſia recitantur, ſed quando munera offeruntur, & corpus, vel ſanguis Domini conſecratur*. 3. Eandem vocem adhibuerunt pro *Collectis*, five pro iis orationibus, quæ in ipſa ſacrificii celebratione a Sacerdote recitantur; *Placuit* (inquit ſecundum Concilium Milevitanum cap. 12.) *Ut Preces, vel Orationes, ſeu Miſſæ, quæ probatæ fuerint in Concilio, ab omnibus celebrentur*. 4. Eodem termino Latini Patres uſi ſunt, ut Sanctorum memorias, ſeu ſolemnitates, ſignificarent; ſic in capitularibus, feſtum S. Martini, Miſſa S. Martini nuncupatur. 5. Eo vocabulo Patres Latini ſignificatam voluerunt totam Liturgiam, ſive integrum ſacrificii offerendi ordinem; quatenus nempe tum Catechumenorum, tum fidelium Miſſam complectitur.

Alterum autem, quod continet vocis Miſſæ originem, ſunt qui eam repetunt ab hebraica voce; ea motivatione, quod Deutoronomii 16. legatur Miſſa, & pro oblatione intelligatur, quam Hebrei offerebant Domino, pro acceptis fructibus terræ, & pro eis gratias Domino reddebant.

Hu-

Hujus opinionis fuit Concilium Senonenſe in decretis fidei cap. 11. & poſt ipſum Theologi etiam quamplures, inter quos Baronius, loco ſuperius citato num. 59. ſcribens: *Neque tamen prætermittendum eſt, quod cum multa ſint hujus ſacrificii nomina, illud eſt antiquiſſimum, & apud Latinos uſitatius atque frequentius, Miſſa, quod quidem (ſicut & chriſtiana fides profitetur) ex hebraica, vel caldaica nomenclatura acceptum eſſe videtur. Quod enim in noſtra vulgata legitur Deuter. 16. ſpontanea oblatio, hebraice, & caldaice dicitur Miſſah, quam offerebant Domino in gratiarum actionem de fructibus terræ, qua & veſcebantur in templo, cum recordatione præteritæ ſervitutis, & ab eadem liberationis, quæ quidem omnia, cum optime conveniant prædicto a Chriſto inſtituto ſacrificio, eo potius majores noſtri uſi ſunt nomine, quam cujuſpiam alterius ſacrificii.* At de hac Baronii opinione hæc ſcribit Jueninus. „ Sed ita licet ſenſerit doctiſſimus Baronius, „ in eam tamen opinionem ne abeamus obſtat Apoſtolorum de ea voce „ ſilentium. Quanvis enim natione „ Hebrei fuerint, nuſquam tamen ea „ uſi ſunt; nec primi Chriſtiani, qui ex „ Oriente in Occidentem catholicam „ fidem invexerunt; licet hæc, & alia „ nomina, *Amen*, *Alleluja*, *Sabaot*, „ *Sabbatum*, retinuerint. „

Alii autem, rejecta ex hebreo Miſſæ denominatione, recurrerunt ad Græcum, & voluerunt deduci a græco vocabulo *μύησις*, quod oritur a græca voce *μύω*, quæ latine interpretatur doctrina; & rationem reddunt dicentes: „ Nec mirum; chriſtianum „ enim ſacrificium myſticam, ac ſublimam doctrinam complectitur. Sed „ illorum Authorum pace dixerim, „ opinionem, quam tuentur, omni „ carere veriſimilitudine, cum vox „ Miſſa Græcos omnes fugiat, nec „ inter eos aliquis ejuſmodi termino „ uſus ſit, ut euchariſticum ſacrificium „ exprimeret. „

Reliqui, omittentes denominationem Miſſæ ex græco, recurrerunt ad denominationem ex latino: Albaſpinæus vult Miſſam dici a nomine *Meths*, quo ſignificatur apud Septentrionales Feſtum, vel ad Feſtum, congregatio. Et quia populi in unum adunabantur, ut ſacrificio interſint, ideo ſacrificio euchariſtico Miſſæ nomen a Latinis datum eſt. At hæc opinio etiam a Juenino confutatur, dicente: „ Verum vir, alioquin „ omni eruditionis genere conſpicuus, „ poteſt ex eo confutari, quod Septen„ trionales populi non ante decimum „ ſeculum religioni chriſtianæ nomen „ dederint, ac proinde fideles ab eis „ nomen mutuari non potuerunt, quo „ jam quarto Eccleſiæ ſecundo utebantur; *Ego manſi in munere* (inquit Ambroſius epiſt. 33. de Baſilicis tradendis agens) *Miſſam facere cœpi, orare „ in oblatione Deum, ut ſubveniret.* „ Aliquibus poſt annis eadem voce „ uſus eſt Leo Magnus: *Nec publice* „ (inquit epiſt. 88.) *In Miſſa quemquam „ pænitentem reconciliare &c. Neceſſe „ eſt.* (ait idem S. Doctor epiſt. 81.) „ *ut quædam pars populi ſua devotione „ privetur, ſi unius tantum Miſſæ more „ ſervato, ſacrificium offerre non poſſunt, „ niſi qui prima diei parte convenerint.* „

Alii deductam volunt a latina voce *mitto*; & hujus ſententiæ eſt Cardinalis Bona, de quo dicit Jueninus: *Eminentiſſimo Cardinali Bona viſum eſt,* Miſſam *latinum eſſe vocabulum; quod quidem a* mittendo *dictum ſit; tum quod ſacrificium ex oblatis a populo miſſis olim fieret; tum quod Eccleſia Sacerdotum ore, ac manibus, preces ſuas in ſacrificio ad Deum tranſmittat; tum etiam* (inquit Magiſter ſententiarum) *quod Angelus mittatur, ut tremendo interſit ſacrificio. Addit laudatus mox Cardinalis, probabilem ſibi videri illorum opinionem, qui nomen illud ortum putant a ſolenni plebis dimiſſione, quæ quondam peractis divinis precibus fieri ſolebat. Sed hæc de chriſtiani ſacrificii nomine ſatis ſint, ejus vero ſubſtantiam explicemus oportet.* Ejuſdem interpretationis meminit Fraſſen, eamque tribuit Gregorio Magno, ſcribens: *Unde veriſimilius eſt, vocem illam eſſe latinam, & deductam, vel a verbo* mitto, *quia in illa oblatio, & preces ad Deum mittuntur: ſicque dum Diaconi in fine oblationis populo denuntiant:* Ite Miſſa eſt; *ſenſus eſt, quod oblatio ſit pro eis ad Deum tranſmiſſa; ſicque liberi poſſunt recedere. Ita explicat S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 58. ubi hæc ſcribit:* „ Dicitur „ Miſſa quaſi tranſmiſſio, eo quod

„ populus fidelis per miniſterium Sa-
„ cerdotis, qui fungitur vice Mediato-
„ ris inter Deum, & homines, preces
„ & ſupplicationes, & vota tranſmit-
„ tat Altiſſimo. Ipſum vero ſacrificium
„ ideſt, hoſtia, Miſſa vocatur, quaſi
„ tranſmiſſa primum nobis a Patre, ut
„ eſſet nobiſcum per Incarnationem;
„ poſtea Patri a nobis, ut intercedat
„ pro nobis ad ipſum per Paſſionem;
„ ut in Sacramento primum nobis a
„ Patre per ſanctificationem, poſtea
„ Patri a nobis per oblationem. „ *Vel*
„ *quod verius apparet, Miſſæ nomen de-*
„ *ductum eſt a* Miſſione, *ſeu* dimiſſione
„ *populi, poſt peractum ſacrificium. Ita*
„ *S. Auguſtinus ſerm. 237. de tempore,*
„ *& Iſidorus lib. 6. Originum cap. 16. &*
„ *alii plurimi: Antiquis enim familiare*
„ *eſt uſurpare præterita paſſiva loco nomi-*
„ *num verbalium, ſic interdum apud eos,*
„ *remiſſa idem ſignificat, ac* remiſſio, col-
„ lecta, *ac* collectio. *Duplex autem*
„ *erat olim populi dimiſſio:* altera *quidem,*
„ *quæ fiebat, dum finitis lectionibus ſacræ*
„ *Scripturæ, & illis precibus, quibus*
„ *intereſſe poterant Catechumeni, Ener-*
„ *gumeni, & alii non initiati; hi & ſi-*
„ *miles jubebantur exire voce Diaconi eis*
„ *exitum præcipientis, ne ſacris intereſ-*
„ *ſent.* Altera *cum peracta Euchari-*
„ *ſtiæ celebratione fiebat facultas fidelibus*
„ *exeundi; Diacono proclamante;* Ite
„ Miſſa eſt. „ Et hæc pro prima diſſertationis parte, quæ ſacrificii euchariſtici nomina conprehendit. Nunc deveniamus ad recenſendos errores, qui contra ipſum ab Hæreticis, ſive veteribus, ſive modernis, inducti ſunt.

Primo, Miſſæ ſacrificium negarunt veteres illi hæretici, de quibus S. Ignatius Martyr in epiſt. ad Smyrnenſes, qui credentes Chriſtum aſſumpſiſſe non veram carnem, ſed phantaſticā, & cum ea non vere, ſed phantaſtice tantum fuiſſe paſſum, ac mortuum, conſequenter ad hæc non celebrabant Euchariſtiam, & Oblationes. Refert Tournely art. 1.

Secundo, Bogomoli myſticum venerandum ſacrificium contemnebant, atque deſpiciebant, & ſanctam corporis, & ſanguinis Domini communionem Dœmonum, qui in templis habitant, ſacrificium appellabant. Refert Coccius in theſauro lib. 6. de Euchariſtia artic. 4. ex Euthymio in panoplia part. 2. tit. 23. cap. 17. & ex Armenopulo de ſectis.

Tertio, Pſeudoapoſtoli, negabant Miſſam eſſe ſacrificium, nec celebrari debere, aſſerebant. Idem Coccius teſtatur ex Petro Cluniacenſi epiſt. 1. contra Petrobruſianos.

Quarto, Waldenſes ſemel tantum in anno, ideſt in cœna Domini, Miſſam celebrabant, & illam abſque forma verborum Chriſti: *Hoc eſt corpus meum;* ſepties dicendo *Pater noſter*. Teſtis eſt Guido de Waldenſibus.

Quinto, Arnoldus de Villanova dixit, quod in ſacrificio Miſſæ non laudatur Deus opere, ſed ore tantum. Refert Nicolaus Eymericus part. 2. quæſt. 11.

Sexto, Lollardi dicebant, Miſſas eſſe vanitatem, & nullius, vel reverentiæ, vel utilitatis. Ita Trithemius in Chronico Hirſaugienſi de anno 1315.

Septimo, Joannes Wiclefus art. 5. in Concilio Conſtantienſi damnatus, aſſeruit: non eſt fundatum in Evangelio, quod Chriſtus Miſſas ordinavit. Verum de his omnibus antiquis hæreticis hæc eſt Juenini opinio, quam propriis ipſius verbis exprimimus; *Nullus fere eſt e recentioribus hæreticis, qui non contendat, Waldenſes damnaſſe Eccleſiam Romanam, quod credat, Euchariſtiam eſſe verum legis novæ ſacrificium. Sed id fingunt, ut inter Chriſtianos duodecimi ſeculi erroris ſui patronos inveniant. Nam 1. nullus ex hiſtoricis, qui duodecimo, & decimo tertio ſeculo texuerunt catalogum errorum, quos Waldenſes profitebantur, hunc eis affingit, quod negarent Euchariſtiam eſſe verum legis novæ ſacrificium. Nec enim Reynerius, qui ſcripſit circa annum 1250. cuique accurate perſpecta fuerunt Waldenſium dogmata; nec Philiodorfius, qui centum poſt annos eorum reliquiis bellum indixit, nec Eymericus Inquiſitor, qui contra illos egit ſæpiſſime; nec Claudius Scyſſellius, Archiepiſcopus Taurinenſis, qui anno 1517. de Waldenſium in quibuſdam Taurinenſis Diœceſeos angulis latitantium dogmatis inquiſiit, aſſerunt, eos euchariſticum ſacrificium rejeciſſe. 2. E contra Reynerius, Philicdorfius, Seyſſelius ſcribunt, Waldenſes Euchariſticum ſacrificium a piis ſuæ ſecta homini-*

minibus, licet Laicis, non vero ab Eccleſiæ Romanæ Presbyteris, cum ex ipſis, impii eſſent nulla erat conſecrandi poteſtas. 3. Poſt annum 1530. aliud quidem ſenſerunt, qui Sabaudiæ, & Delphinatus montes ducentis ante annis ſeſe receperant; ſed neminem fugit tunc a Bucero, & Helvetiis Calvinianam reformationem accepiſſe; unde ex fide, quam illi Waldenſes poſtea profeſſi ſunt, nihil pro antiquorum Waldenſium doctrina concludi poteſt.

Octavo, dubitant quidam de Joanne Hus, an fuerit Miſſæ ſacrificii hoſtis; & hoc ſibi ſuadent aliqui ea ratione, quia Wicleſus fuerit ſemper apud Joannem ſummo in pretio habitus. Attamen idem Jueninus de eodem ſcribit. *Dubitatum eſt a quibuſdam, an Joannes Hus Miſſæ ſacrificii hoſtis extitiſſet, quod nempe Wicleſus apud eum ſummo ſemper in pretio fuerit. Sed jam temporis extra controverſiam eſt Joannem Hus in nullo dogmate diſſenſiſſe ab Eccleſia Romana, quam in articulo de Communione ſub utraque ſpecie; ratum eſt quoque, eum, licet interdicto ligatum, Conſtantiæ quoad potuit, celebraſſe Miſſam. Argumenta quibus aſſertum hujuſmodi nititur, Latroquius, Calvinianæ ſectæ miniſter apud Gallos, abunde ſufficit in hiſtoria quam de Euchariſtia ſcripſit, part. 2. cap. 19.*

Nono, Lutherus apertiſſimus ſacrificii Miſſæ hoſtis, hæc convicia, & improperia contra ipſum evomuit in Colloquiis convivalibus fol. 352. 6. Malo admittere, ut nullus ruſticus Sacerdotibus, Monachis, atque Eccleſiaſticis, aliquid det, imo Turcas potius, aut Tartaros tolerabo, quam ut Miſſa maneat. Libro contra Regem Angliæ: Manifeſtum eſt, Sacerdotes in Miſſa id omittere, quod Judæi fecerunt in Cruce Chriſto. Libro contra Oecolampadium, ac Zuinglium: Maxima ſunt peccata mea, quod tam ſanctus fui Monachus, ac tot Miſſis per annos quindecim Dominum meum tam graviter offendi. Ad capit. 66. Eſaiæ: Monachi quoties Miſſam celebrant, gravius peccant, quam ſi cædem faciant. Eſt enim blaſphemiæ opus.

Decimo, Calvinus lib. 4. Inſtitutionum cap. 18. contra Miſſæ ſacrificium portenta hæc ſcribere non erubuit. Horrendæ abominationis fuit, cum ſignum extulit Satan, quo non modo obſcuraretur, & perverteretur, ſed penitus abolita, & obliterata evaneſceret, & ex hominum memoria excideret ſacra Chriſti Cœna: nempe cum peſtilentiſſimo errore totum pene orbem obcœcavit, ut crederet, Miſſam ſacrificium, & oblationem eſſe ad interpretandam remiſſionem peccatorum. Scribit deinde, ſe verbo Dei clariſſime comprobaturum, hanc, quantumvis fucatam, & ſplendidam, inſigni contumelia Chriſtum afficere, crucem ejus ſepelire, mortem ejus inoblivionem tradere, fructum, qui ex ea proveniebat, tollere.

Undecimo, Nicolaus Emmincius ad capit. 2. epiſt. 2. ad Theſſalonicenſes ſcripſit: Miſſa abominabilius idolum eſt, quam ullum ethnicum idolum unquam fuit.

Duodecimo, Jacobus Henbrandus in poſteriori diſputatione, de miſſa, habuit: Conſtanter affirmamus, Miſſam eſſe cultum impium, & idololatricum.

DISSERT. CCCCXXXVIII.

De ſacrificio Miſſæ. Quomodo probetur ſacrificium Miſsæ ex veteri Teſtamento? Quomodo probetur ex novo? Quomodo probetur ex Traditione?

Recentiores Sectarii fatentur quidem, Miſſam eſſe ſacrificium ſpirituale, vel improprium, ſed negant eſſe ſacrificiũ externũ, viſibile, & proprie dictum, in quo corporis & ſanguinis Chriſti oblatio Deo Patri exhibeatur. Contrarium autem eſt, quod intendimus nos, & quod in hac diſſertatione probamus.

Dicimus I. Sacrificium Miſſæ ex veteri Teſtamento probari.

I. Probatur Concluſio. Geneſ. 14. dicitur, *Quod Melchiſedech, Rex Salem, protulit panem, & vinum; erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi: benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit Cœlum, & Terram.* Poſtquæ verba Bellarminus lib. 5. de Miſſa cap. 6. hæc addit: *Hunc locum ad Chriſtum ita referunt David Pſal. 109. & Paulus Hebr. 7. ut non dicant, Melchiſedechum figuram tantum Chriſti geſſiſſe, quod etiam de Aarone dici potuiſſet, ſed Chriſtum Sacerdotem fuiſſe ſecundum ordinem Melchiſedech, & non ſecundum ordinem Aaronis, ut aperte ſcribit Paulus.* Hinc habetur differentia inter Sacerdotium Aaronis, & Sacerdotium Melchiſedechi, poſita in externa ſpecie ſacrificii. Etſi enim utrumque Chriſtum crucifixum ſignificaret, in ſignis tamen diverſificabantur; quia ſacrificia Aaronica erant cruenta, & mortem Chriſti repræſentabant: Sacrificium vero Melchiſedechi fuit incruentum, & ſub ſpecie panis, & vini ejuſdem Chriſti corpus, & ſanguinem figuravit. Ex quo colligit laudatus Bellarminus cit. loco. „Quare ſi Chriſtus Sacerdos eſt ſecundum ordinem Melchiſedech, & non Aaronis, ſacrificium inſtituere debuit incruentum, & ſub ſpecie panis, & vini, ut Eccleſia Catholica recte canit in veſperis feſti Corporis Domini: *Sacerdos in æternum Chriſtus Dominus ſecundum ordinem Melchiſedech panem, & vinum obtulit.* Quod ſi ex vi Sacerdotii ſecundum ordinem Melchiſedech non certo colligeretur, ut certo colligitur, Chriſtum ſacrificare debuiſſe hoſtiam in ſpecie panis, & vini; id tamen colligeretur ex vi typi, & figuræ. Fuit enim Melchiſedech in illa ceremonia panis, & vini, figura manifeſtiſſima, conſenſu Patrum, quem paulo poſt adferemus, Chriſti ſacramentum Euchariſtiæ inſtituentis in pane, & vino. Sed Melchiſedech panem, & vinum obtulit, ut Sacerdos Dei Altiſſimi, ac proinde vere ſacrificavit: igitur, & Chriſtus in inſtitutione Euchariſtiæ, ut Sacerdos egit, & vere ſacrificavit, alioquin non exacte figuram illam implevisset.„ Cœterum pro ſacrificio Melchiſedechi repræſentativo ſacrificii Miſſæ faciunt, quæ ad rem apprime ſcripſerunt Patres: & quidem Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum circa finem, ait: *Melchiſedech Rex Salem, Sacerdos Dei Altiſſimi, qui vinum, & panem ſanctificatum dedit nutrimentum in typum Euchariſtiæ.* Cyprianus lib. 2. epiſt. 3. ad Cœcilium, explicans verba illa Pſalmi: *Tu es Sacerdos in æternum*

ſecun-

ſecundum ordinem Melchiſedech : ita ſcribit : *Qui ordo utique hic eſt de ſacrificio illo veniens, & inde deſcendens, quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem, & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus? Qui ſacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, ideſt, panem, & vinum, ſuum ſcilicet corpus, & ſanguinem?* Euſebius Cæſarienſis lib. 5. demonſtrationis evangelicæ cap. 3. *Et ſane oraculi exitus admirabilis ei, qui contempletur, quemadmodum Salvator noſter Jeſus, qui eſt Chriſtus Dei, ipſius Melchiſedech ritu, ea quæ ad ſacerdotium in hominibus gerendum ſpectant, per ſuos Miniſtros perficiat. Nam quemadmodum ille Sacerdos, gentium erat, nunſquam videtur ſacrificiis corporalibus functus; ſed vino ſolo, & pane, dum ipſi Abraham benedixit: ita ſane primus ipſe Salvator, ac Dominus noſter, deinde qui ab eo profecti ſunt Sacerdotes, in omnibus gentibus ſpirituale ſecundum eccleſiaſticas ſanctiones Sacerdotii munus obeuntes, vino, ac pane corporis illius, & ſalutaris ſanguinis myſteria repræſentant; quæ ſane myſteria Melchiſedech tanto ante ſpiritu divino cognoverat, & rerum futurarũ imaginibus uſus fuerat.* S. Ambroſius, vel quislibet alius ſub ejus nomine, lib. 5. de Sacram. cap. 1. *Cognovimus Sacramentorum iſtorum figuram Abrahæ temporibus præceſſiſſe, quando obtulit ſacrificium S. Melchiſedech.* Et infra: *Diximus, quod in Altari conſtituatur calix, & panis; in calice mittitur vinum, & quid aliud? Aqua. Sed tu mihi dicis; Quomodo ergo Melchiſedech panem, & vinum obtulit? Quid ſibi vult admixtio aquæ?* S. Hieronymus in epiſt. ad Marcellam, ut migret Betlehem: *Recurre ad Geneſim, & Melchiſedech Regem Salem hujus principem invenies civitatis, qui jam tunc in typo Chriſti panem, & vinum obtulit, & myſterium chriſtianum, in Salvatoris ſanguine; & corpore dedicavit.*

II. Probatur ex figura agni paſchalis, cujus fit ſermo Exodi 20. & alibi; & argumentum ex eo deductum ſic proponit cit. Bellarminus cap. 7. Celebratio agni paſchalis figura erat expreſſa celebrationis Euchariſtiæ; ſed illa erat immolatio quædam victimæ Deo oblatæ: ergo celebratio Euchariſtiæ eſſe debet immolatio victimæ Deo oblatæ, ut figura figurato reſpondeat. Major probatur ex Apoſtolo prima ad Corint. 5. *Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, itaque epulemur in azymis ſinceritatis, & veritatis.* Inſuper probatur ex Patribus; nempe Tertulliano lib. 4. in Marcionem exponente illud Lucæ 22. *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum*; & dicente: *Profeſſus ſe concupiſcentia concupiſſe edere Paſcha, ut ſuum* (indignum enim, ut quid alienum concupiſceret Deus) *acceptum panem, corpus ſuum effecit &c.* Ambroſio in cap. 1. Lucæ: *Quando ſacrificamus, Chriſtus adeſt, Chriſtus immolatur: etenim Paſcha noſtrũ immolatus eſt Chriſtus.* Gaudentio tract. 2. in Exodum. *In umbra illius legalis Paſchæ, non unus agnus occidebatur, ſed plures. Singuli enim occidebantur per domos, nam ſufficere unus non poterat univerſis.* Et infra: *Idem per ſingulas Eccleſiarum domos in myſterio panis, & vini reficit immolatus, vivificat creditus, conſecrantes ſanctificat conſecratus, hæc agni caro, hic ſanguis eſt.* Hieronymo in cap. 26. Mat. *Poſt quam typicum Paſcha fuerat impletum, & agni carnes cum Apoſtolis comederat: aſſumit panem, qui confortat cor hominis, & adverſum Paſchæ tranſgreditur Sacramentum.*

III. Probatur ex aliis figuris aliorum Sacrificiorum veteris teſtamenti. Fædus, quod Deus pepigit cum Hebreis, ſancitum fuit ſolemni ſacrificio, & ſanguinis aſperſione, per illa verba: *Hic eſt ſanguis teſtamenti, quod mandavit ad vos Deus.* Hæc recitat Apoſtolus ad Heb. 9. & adducit verba Moyſis Exodi 24. Hoc ipſum explicat Chryſoſtomus in Pſal. 95. *Omnia veterum ſacrificia nova ſuperveniens gratia uno complectitur ſacrificio.* Et Auguſtinus lib. 17. de Civit. Dei cap. 20. ait; *Menſa, quam Sacerdos novi Teſtamenti exhibet, de corpore, ac ſanguine ſuo eſt; id eſt enim ſacrificiũ, quod ſucceſſit omnibus ſacrificiis, quæ immolabantur in umbra futuri. Propter quod etiam agnoſcimus vocem illam in Pſalmo 89. ejuſdem Mediatoris; corpus autem aptaſti mihi, quia pro illis omnibus*

Digitized by Google

bus ſacrificiis, & oblationibus corpus ejus offertur, & participantibus miniſtratur.

IV. Probatur ex illo Malachiæ 1. *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis, uſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in Gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.* Quod teſtimonium hoc de Miſſa ſit intelligendum, Bellarminus cap. 10. probat his verbis „ Hoc teſtimonium non poteſt „ intelligi de ſacrificio Crucis, quia „ illud non offertur in omni loco, ſed „ ſemel tantum uno in loco oblatum „ fuit; nec de ſacrificio aliquo Judaico, „ quia Profeta dicit a Gentibus offe- „ rendum, & aperte illud opponit ſa- „ crificiis Hebreorum. Neque etiam „ de ſacrificiis Gentilium piorum, qui „ erant in mundo ante Chriſti adven- „ tum, ut Melchiſedech, Job, & ſimi- „ lium. Hi enim viri Sancti inter Gen- „ tiles pauciſſimi erant, ac præſertim „ temporibus Prophetarum, quando „ Idololatria mundum plane repleve- „ rat, itaut David diceret: *Notus in „ Judæa Deus, in Iſrael magnum nomen „ ejus.* Pſalm. 75. Malachias autem „ contrario modo vaticinatur: *Ma- „ gnum eſt nomen meum in Gentibus, & „ ab ortu ſolis uſque ad occaſum &c.* Nec „ denique poteſt locus hic Malachiæ „ intelligi, ut quidam ſuſpicati ſunt, „ de ſacrificiis Gentilium idololatra- „ rum: non enim illa oblatio munda „ ullo modo dici poſſet, nec Deo vero „ offerebatur, ſed Diis alienis: *Quæ „ enim Gentes immolant*, inquit Apo- „ ſtolus 1. Corinth. 10. *Dæmoniis immo- „ lant, & non Deo.* „

Dicimus II. ſacrificium Miſſæ probari ex novo Teſtamento.

I. Probatur Concluſio. Sacrificium Miſſæ tunc eſſet verum ſacrificium, ſi Chriſtus, ipſum inſtituens, obtuliſſet Deo Patri ſub ſpecie panis, & vini. & ſic etiam juſſiſſet offerri ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus; ſed ita revera fuit; ut legitur Matt. 26. Marci 14. Luc. 22. & 1. ad Corinth. 11. ergo ſacrificium Miſſæ ex novo Teſtamento eſt verum ſacrificium. Probatur minor. In verbis apud citata loca relatis, dicitur, quod Corpus Chriſti datur, frangitur, & ſanguis Chriſti effunditur; ſed hæc verba important verum ſacrificium. Argumentum vim habet, quia non ait Chriſtus, quod vobis datur, quod vobis frangitur, quod vobis effunditur, ſed quod pro vobis datur, frangitur, effunditur; quæ ſane verba important utilitatem actionis eſſe pro nobis, objectum vero eſſe Deum Patrem; ac proinde veram rationem ſacrificii importare.

II. Probatur. Haberemus verum ſacrificium in Euchariſtia, ſi Chriſti corpus, & ſanguis ſumerentur in cœna ut caro, & ſanguis victimæ, quæ pro nobis offertur; ſed ſic de facto ſumuntur: ergo &c. Minor hoc pacto a Bellarmino probatur: „ Sumi „ autem Chriſti corpus, & ſanguinem, „ ut participationem victimæ, Luthe- „ rani non negant: & ſi negarent, fa- „ cillime probaretur. Nam in primis „ ideo in cœna ſeorſim conſecratur „ corpus, & ſeorſim ſanguis, ut intel- „ ligamus, præſentiam corporis, & „ ſanguinis in cœna eſſe ad modum „ occiſi, & mortui corporis. Deinde „ corpus, & ſanguis ſunt in cœna ut „ cibus, & potus. At caro, & ſanguis, „ non ſunt apta ad cibum, niſi prius „ animal moriatur: Chriſtus autem non „ moritur, niſi per immolationem. „ Et hoc eſt argumentum Gregorii „ Nyſſeni in prima oratione de Reſur- „ rectione, ubi colligit in cœna Chri- „ ſtum immolari, quia non poſſemus „ aliter carne ejus veſci. Hinc etiam „ Auguſtinus lib. 9. Confeſſ. cap. 13. „ dicit, Matrem ſuam omnibus diebus „ ſerviſſe Altari, unde ſciret diſpenſari „ victimam ſanctam. „

III. Probatur. Patres in novo teſtamento agnoſcunt verum ſacrificium Deo offerri per Euchariſtiam; ergo ex novo teſtamento probatur, Euchariſtiam continere verum ſacrificium. Antecedens probatur ex verbis Patrum, quæ ab eodem Bellarmino afferuntur: Patres ſunt. Irænens lib. 4. cap. 32. *Novi teſtamenti novam docuit oblationem.* Cyprianus lib. 2. epiſt. 3. *Quis magis Sacerdos Dei ſummi, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus? Qui ſacrificium Deo Patri obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, panem ſcilicet, & vinum, hoc eſt, ſuum corpus, & ſanguinem.* Ambroſius

ſius in Pſalm. 38. in illa verba : *In imagine pertranſit homo : vidimus*, inquit, *Principem Sacerdotum ad nos venientem; vidimus, & audivimus offerentem pro nobis ſanguinem ſuum. Sequamur ut poſſumus, Sacerdotes, ut afferamus pro populo ſacrificium, Nam & ſi infirmi merito, tamen honorabiles ſacrificio : quia etſi nunc Chriſtus non videtur efferre, tamen ipſe offertur in terris, quando Chriſti corpus offeretur : immo ipſe offerre manifeſtatur in nobis, cujus ſermo ſanctificat ſacrificium, quod offertur*. Gregorius Nyſſenus orat. 1. de Reſurrect. *Pro ineffabili, arcanoque, & qui ab hominibus cerni nequit, ſacrificii modo, ſua diſpoſitione præoccupat impetum violentum, ac ſeſe oblationem, ac victimam offert pro nobis Sacerdotes ſimul, & agnus Dei. Quando hoc accidit? Cum ſuum corpus ad comedendum, & ſanguinem ad bibendum familiaribus præbuit*. Joann. Chryſoſtomus homil. 24. in priorem ad Corinthios: *Pro brutorum*, inquit, *cæde ſe ipſum offerendum præcepit*. Et homil. 2. in poſteriorem ad Timotheum, prope finem. *Sacra ipſa oblatio, ſive illam Petrus, ſive Paulus, ſive alius cujusvis meriti Sacerdos offerat, eadem eſt, quam dedit Chriſtus ipſe Diſcipulis, quamque Sacerdotes modo quoque conficiunt: nihil habet iſta, quam illa minus. Cur id? Quia non hanc ſanctificant homines, ſed Chriſtus, qui illam ante ſacraverat*. Auguſtinus in Pſal. 33. conc. 2. *Ipſe de corpore, & ſanguine ſuo, ſacrificium inſtituit, ſecundum ordinem Melchiſedech*. Vide etiam lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 19. lib. 20. contra Fauſtum, cap. 21. epiſt. 5. ad Marcellinum, lib. 17. de Civit. Dei, cap. 20. & lib. 83. quæſt. 61. Leo ſerm. 7. de Paſſione Domini : *Ut umbræ cederent corpori &c*. Iſichius lib. 2. in Levit. cap. 8. Prius figuratam ovem eum Apoſtolis cœnans Dominus, poſtea ſuum obtulit ſacrificium. Rupertus lib. 2. in Exodum cap. 6. *In anguſtia paſſionis agonizans, prius propriis manibus Deo Patri ſemetipſum immolavit, accipiens panem &c*.

Dicimus III. Sacrificium Miſſæ in Euchariſtia probari ex Traditione.

I. Probatur. Liturgiæ, quæ per univerſas Chriſtiani Orbis partes, a primis uſque ſeculis invaluerunt, ſacrificium Miſſæ aperte oſtendunt; ejuſque ritus exhibentes, illius antiquitatem invicte demonſtrant; unde Petrus, venerabilis Abbas Cluniacenſis, ex Liturgiarum antiquitate veritatem ſacrificii probans in epiſtol. 2. contra Hæreticos Petrobruſianos, hęc ſcribebat. *Reſpondet vobis, hoſtes Dei, Eccleſia Dei, ſe neque abſque ſacrificio eſſe, nec illo ſuo ſacrificio aliquid, quam corpus, & ſanguinem ſui Redemptoris offerre: offert quidem illa Domino Deo ſuo ſacrificium ſpiritus contribulati, de quo ait Propheta : ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus : offert ſacrificium juſtitiæ, de quo idem : tunc acceptabis ſacrificium juſtitiæ : offert ſacrificium laudis, de qua idem dicit; Immola Deo ſacrificium laudis : ſed longe acceptabilius offert ſacrificium, eum ſcilicet, quia, juxta Apoſtolum, per Spiritum Sanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conſcientias noſtras ab operibus mortuis ad ſerviendum Deo viventi : offert Agnum Dei, qui tollit peccata mundi, qui nec immolatus moritur, nec diviſus minuitur, nec comeſtus conſumitur : offert ipſum pro ſe ipſa, qui, ſeipſum obtulit pro ipſa, & quod ille fecit ſemel moriendo, hoc illa facit ſemper offerendo*. Liturgiæ autem, quas aſſerimus, ſcimus quod ab Eruditis Criticis, non admittuntur illorum eſſe, quorum nomina præſeferunt : attamen ipſarum antiquitatem negare non poſſunt, quod ſufficit ad probandum, quod nos intendimus. Et quidem hæ ſunt : *Liturgia Eccleſiæ Romanæ a D. Petro Apoſtolo tradita*. „ Hoſtiam
„ tibi Domine deſtinatam in oblatio-
„ nem ſanctifica, & per eam nos cle-
„ menter ſuſcipe, per Dominum no-
„ ſtrum Jeſum Chriſtum. Te igitur,
„ benigniſſime Pater, ſupplices roga-
„ mus, ac petimus, ut accepta habeas,
„ & benedicas hæc dona, hæc munera,
„ hæc ſancta ſacrificia illibata. Impri-
„ mis quæ tibi offerimus pro Eccleſia
„ tua ſancta Catholica &c. Depreca-
„ mur, ut accepta habeas, & benedi-
„ cas hæc dona, hanc oblationem,
„ hanc hoſtiam irreprehenſam. In pri-
„ mis, quæ tibi offerimus pro ſancta
„ tua Catholica, & Apoſtolica Eccle-
„ ſia. Memento Domine ſervorum
„ tuorum, qui offerunt hanc hoſtiam

„ laudis pro ſeipſis, & ſuis omnibus,
„ pro Redemptione animarum, & cor-
„ porum, pro ſpe ſalutis, & incolumi-
„ tatis ſuæ. Tua ex tuis offerimus ve-
„ nerandæ Majeſtati tuæ de donis tuis,
„ & chariſmatibus, hoſtiam puram,
„ hoſtiam ſanctam, hoſtiam immacu-
„ latam, panem ſanctum vitæ æternæ,
„ & calicem ſalutis perpetuæ. Super
„ quæ propitio, & ſereno vultu reſpi-
„ cere digneris, & accepta habere, ſi-
„ cuti dignatus es dona pueri tui juſti
„ Abel, & ſacrificium Patriarchæ no-
„ ſtri Abrahæ; & quemadmodum tibi
„ primus Sacerdos tuus Melchiſedech
„ ſanctum ſacrificium, & immacula-
„ tam hoſtiam, ſupplices te rogamus
„ omnipotens Deus, jube hæc admini-
„ ſtrari per manum Sancti Angeli tui,
„ in illud ſublime Altare tuum, coram
„ divina Majeſtate &c. „ *Liturgia Eccleſiæ Hieroſolymitanæ a D. Jacobo primum conſcripta.* „ Domine, Do-
„ mine, qui viſitaſti nos in miſericor-
„ dia, & commiſeratione, & nobis
„ abiectis peccatoribus, ac indignis
„ ſervis tuis conceſſiſti, ut confiden-
„ tes accederemus ad ſanctum Altare
„ tuum, & offeremus tibi verendum
„ hoc, & incruentum ſacrificium pro
„ peccatis noſtris, & ignorantiis &c.
„ Placeat tibi Domine, ut nos miniſtri
„ ſimus tui novi teſtamenti, ac ſacri-
„ ficii immaculatorum tuorum my-
„ ſteriorum, & admitte nos acceden-
„ tes ad ſanctum Altare, ut digni ſi-
„ mus, qui offeramus tibi munera, &
„ ſacrificium pro nobis, & pro iis, quæ
„ populus per ignorantiam admiſit:
„ daque nobis Domine, ut tibi cum
„ omni metu, ac pura conſcientia hoc
„ ſacrificium ſpiritale, atque incruen-
„ tum offeramus: quod ubi admiſeris
„ in ſanctum, ſuper cœleſte, ac intel-
„ lectuale tuum Altare, in odorem
„ ſuavitatis ſpiritualis, viciſſim mitte
„ nobis gratiam ſpiritus tui ſanctiſſimi.
„ O Deus reſpice in nos, & ad noſtrum
„ hoc rationale obſequium intuere,
„ idque accipe, ut Abel dona accepiſti,
„ Noe ſacrificia, Moyſis, & Aaronis
„ Sacerdotia, Samuelis pacifica, Da-
„ vidis pœnitentiam, Zachariæ in-
„ cenſum: ut de manu Apoſtolorum
„ tuorum verum hunc cultum accepi-
„ ſti: ita quoque e manibus noſtris, qui
„ peccatores ſumus, recipe munera
„ hæc propoſita, per tuam benignita-
„ tem: & fac, ut oblatio noſtra grata,
„ & acceptabilis ſit per Spiritum San-
„ ctum ſanctificata, in propitiationem
„ peccatorum noſtrorum, ac eorum,
„ quæ populus per ignorantiam admiſit.
„ *Liturgia Eccleſiæ Alexandrinæ, Au-*
„ *ctore D. Marco.* Purga cor noſtrum
„ ab omni inquinamento, ut corde
„ puro, & pura conſcientia tibi hoc
„ Thymiama offeramus, in odorem
„ ſuavitatis, & in remiſſionem pecca-
„ torum noſtrorum, & totius populi
„ tui &c. Thymiama offerimus coram
„ ſancta gloria tua, quod aſſumas in
„ ſanctum, ſupercœleſte & intellectua-
„ le tuum Altare &c. Per quem *Chri-*
„ *ſtum* offerimus rationabilem, & in-
„ cruentam λατρείαν, ſeu oblationem
„ hanc, quam offerunt tibi Domine
„ omnes gentes, ab ortu ſolis uſque ad
„ occaſum, a Septentrione ad Meri-
„ diem: Quia magnum nomen tuum
„ in omnibus gentibus, & in omni loco
„ incenſum offertur nomini tuo ſancto,
„ & ſacrificium, & oblatio. „ *Liturgia Eccleſiæ Æthiopum, cujus primum auctorem ferunt D. Matthæum Apoſtolum. Quando Sacerdos offert hoſtiam ſuper Altare, dicit orationem ſequentem:* „ Domine Deus noſter, qui ſu-
„ ſcepiſti ſacrificium Abel in deſerto,
„ & Noe in Arca, & Abrahæ in ſum-
„ mitate montis, & Heliæ in Monte
„ Carmeli, & David in area Orna Je-
„ buſæi, & oblationem pauperculæ vi-
„ duæ in templo ſancto: Sic oblatio-
„ nem meam, & omnium famulorum,
„ famularumque tuarum, offerentium
„ in nomine ſancto tuo ſuſcipe, & pro
„ meis, & eorum peccatis fiat redem-
„ ptio: & ſicut nos offerimus, ita mer-
„ cedem nobis retribue, in præſenti
„ ſeculo, & in futuro, & in ſecula ſe-
„ culorum, Amen. *Oratio oblationis*
„ *ſacræ:* O amator hominum humiliter
„ imploramus, ut faciem tuam ſuper
„ hunc panem, & calicem in hoc Al-
„ tare portatile oſtendas: benedic,
„ ſanctifica, munda, & transfer panem
„ hunc in carnem tuam immaculatam,
„ & vinum hoc in ſanguinem tuum
„ pretioſum; fiat ſacrificium ardens, &
„ acceptabile, medela, & ſalus ani-
„ mæ, & corpori noſtro &c. Præſta
„ Domine ſicut eis officium hoc ſacer-
„ dotale in Eccleſia ſancta tua tribui-
„ ſti: ita bonitatem, & clementiam
„ tuam imploramus, O amator homi-
„ num,

,, num, ut abſolvant nos ſeivos tuos,
,, omnes capita ſua inclinantes ante
,, conſpectum tuum in hoc ſacrificio
,, ſancto tuo. *Liturgia Eccleſiæ Medio-*
lanenſis primum a Barnaba tradita,
poſtea a B. Ambroſio locupletata : Ora-
tiones ſecretæ ad munus oblatum : ,,
,, Omnipotens ſempiterne Deus placa-
,, bilis, & acceptabilis ſit tibi hæc obla-
,, tio, quam ego indignus pro me mi-
,, ſero peccatore, & pro delictis meis
,, innumerabilibus tuæ pietati offero
,, &c. Te igitur ſupplices rogamus, &
,, petimus, uti accepta habeas, & be-
,, nedicas hæc dona, hæc munera, hæc
,, ſancta ſacrificia illibata : In primis
,, quæ tibi offerimus pro Eccleſia tua
,, ſancta Catholica &c. Petimus, &
,, precamur, ut hanc oblationem ſu-
,, ſcipias in ſublimi altari tuo per ma-
,, nus Angelorum tuorum, ſicut ſuſci-
,, pere dignatus es munera pueri tui
,, juſti Abel, & quod tibi obtulit ſum-
,, mus Sacerdos tuus Melchiſedech. ,,
Liturgia Eccleſiæ Cappadociæ a D. Ba-
ſilio conſcripta. ,, Tu es, qui offers,
,, & offerris, & qui ſuſcipis, & imper-
,, tis, Chriſte Deus noſter. *Alta voce*
,, *Sacerdos* : Tua ex tuis tibi offerentes
,, in omnibus, & per omnia &c. Tu
,, Domine oſtendiſti nobis magnum il-
,, lud ſalutis myſterium, tu dignos nos
,, feciſti miſeros, & indignos ſervos
,, tuos fieri miniſtros ſancti altaris tui :
,, idoneos nos fac virtute ſancti tui ſpi-
,, ritus in miniſterio iſto, ut indamna-
,, biliter ſtantes in conſpectu ſanctæ
,, gloriæ tuæ offeramus tibi ſacrificium
,, laudis. Tu enim es operans omnia
,, in omnibus. Da Domine, & pro
,, omnibus noſtris peccatis, & populi
,, tui ignorantia, acceptabile, & ſuſce-
,, ptibile fieri ſacrificium noſtrum in
,, conſpectu tuo. ,, *Liturgia Eccleſiæ*
Syriæ, quam ſe a Baſilio Magno acce-
piſſe dicunt. ,, Dignos efficito nos,
,, qui puro corde ſtemus coram te, ti-
,, bique miniſtremus, atque offeramus
,, ſacrificium hoc reverendum, & in-
,, cruentum, ad abolenda delicta no-
,, ſtra, & pro piaculo populi tui, eo-
,, rumque peccatorum, quæ ille per
,, inſcitiam admiſit, ac pro tranquilla
,, requie eorum, qui ante hac occubu-
,, erunt &c. Sancte ſanctorum, Domine
,, Deus virtutum, offerimus tibi ſacri-
,, ficium hoc reverendum, & incruen-
,, tum pro Eccleſiis tuis ſanctis, quæ a
,, finibus terræ uſque ad fines ejus exi-
,, ſtunt. *Liturgia Eccleſiæ Conſtantino-*
,, *politanæ auctore Joanne Chryſoſtomo*.
,, Suſcipe Domine Deus ſupplicationẽ
,, noſtram : fac nos dignos offerendo
,, tibi preces, & hoſtia n incruentam
,, pro univerſo populo tuo &c. Adhuc
,, offerimus tibi rationabile, ac incru-
,, entum hoc obſequium, & precamur,
,, & depoſcimus, ut mittas Spiritum
,, Sanctum tuum ſuper nos, & ſuper
,, hæc appoſita munera. Propter infi-
,, nitam clementiam tuam inconver-
,, tibiliter, & inalterabiliter homo fa-
,, ctus, & Pontifex noſter extitiſti, &
,, myſterii hujus, ac incruentæ hoſtiæ
,, ſacramentum nobis tradidiſti, ut om-
,, nium Deus. Fac me dignum Sacer-
,, dotii gratia indutum, aſſiſtere ſanctæ
,, huic tuæ menſæ, & conſecrare ſan-
,, ctum corpus tuum, & pretioſum
,, ſanguinem : nec reprobes me a pueris
,, tuis, ſed concede a me peccatore of-
,, ferri tibi hæc Sacramenta. Tu enim
,, es offerens, & oblatus; ſuſcipiens,
,, & diſtributus; Chriſtus Deus noſter.
,, *Liturgia Eccleſiæ Armenorum. Sa-*
,, *cerdos* : Tu Domine, qui tibi offe-
,, rimus hanc oblationem ſuſcipe in
,, conſpectu tuo collocatam, & coæqua
,, illam corpori, & ſanguini Domini
,, noſtri Jeſu Chriſti &c.

DISSERTATIO CCCCXXXIX.

De Sacrificio Miſsæ . Quæ ſint Adverſariorum Argumenta contra ipſum ex Scripturis, & quæ reſponſa ? Quæ ex Pontificibus Romanis , & Conciliis , & quæ reſponſa ? Quæ ex Patribus , & quæ reſponſa ?

ARGUUNT igitur Adverſarii I. Ex Scripturis. Melchiſedech fuit quidem Sacerdos , & Chriſti typum geſſit , at panem , & vinũ in ſacrificium Deo non obtulit : ergo Sacerdotium Chriſti , licet ſit ſecundum ordinem Melchiſedech, non conſiſtit tamen in oblatione panis , & vini . II. Celebratio Agni Paſchalis adimpleta fuit in immolatione Chriſti facta in Cruce , ac proinde intelligitur de manducatione ſpirituali , quæ fit per fidem ; ergo non adimpleta fuit in inſtitutione Euchariſtiæ, nec in celebratione ejuſdem adimpletur . III. Teſtimonium Malachiæ intelligitur , vel de ſacrificio aliquo judaico , vel de ſacrificio Crucis , vel de ſacrificiis Gentilium : ergo non de ſacrificio Euchariſtiæ . Inſuper Kemnitius intelligit de ſacrificio ſpirituali , quia in novo Teſtamento multa ſacrificia inveniuntur , quæ ſunt ſacrificia ſpiritualia . IV. Ex illis Chriſti verbis : *hoc facite* : non bene colligitur ſacrificium, quia Chriſtus non loquebatur Latine , ſed Syriace , ac proinde locum non habet ſubtilitas illa grammaticalis , quæ fundatur in Vergilii verbis , *cum faciam vitula* . V. Cœna Domini eſt ſacramentum , ac teſtamentum Chriſti : ergo non poteſt eſſe ſacrificium ; Ratio enim ſacrificii cum ratione ſacramenti , & teſtamenti , omnino pugnat. VI. Chriſtus in ultima cœna , ſedit in menſa , & Diſcipulis ſacramentum diſtribuit : ergo non obtulit illud Deo Patri .

Reſpondemus ad I. Quod illa interpretatio de Melchiſedech a Calvino , Kemnitio , & Petro Martyre facta , opponitur totius Eccleſiæ ſenſui , quæ in Canone Miſſæ teſtatur : *Supra quæ propitio , ac ſereno vultu reſpicere digneris , & accepta habere, ſicut accepta habere dignatus es munera pueri tui juſti Abel , & Sacrificium Patriarchæ noſtri Abrahæ , & quod tibi obtulit ſummus Sacerdos tuus Melchiſedech , ſanctum ſacrificium , immaculatam hoſtiam* . Quorum verborum meminit Ambroſius , vel quiſquis alius ſit Auctor operis *de Sacramentis* lib. 4. cap. 6. Inſuper Patres intellexerunt , ſacrificium Melchiſedech in pane , & vino , eſſe figuram ſacrificii euchariſtici: & ſunt Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum dicens : *Melchiſedech , Rex Salem , Sacerdos Dei Altiſſimi , qui vinum , & panem ſanctificatum dedit nutrimentum in typum Euchariſtiæ* : Cyprianus lib. 2. epiſtol.3. ad Cœcilium , expendens verba illa Pſalmi : *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech* , aperte ſcribit : *Qui ordo utique hic eſt de ſacrificio illo veniens, & inde deſcendens, quod Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit , quod panem , & vinum obtulit , quod Abraham benedixit . Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi , quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus ? Qui ſacrificium Deo Patri obtulit , & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat,*

ideſt ,

Digitized by Google

ideſt, panem, & vinum, ſuum ſcilicet corpus, & ſanguinem? Euſebius Cæſarienſis lib.6. demonſtrationis euangelicæ cap. 3. *Et ſane oraculi exitus admirabilis ei, qui contemplatur,quemadmodum Salvator noſter Jeſus, qui eſt Chriſtus Dei, ipſius Melchiſedech ritu, ea, quæ ad ſacerdotium in hominibus gerendum ſpectant, per ſuos miniſtros perficiat. Nam quemadmodum ille, qui Sacerdos gentium erat, nuſquam videtur ſacrificiis corporalibus functus; ſed vino ſolo, & pane, dum ipſi Abraham benedixit: ita ſane primus ipſe Salvator, ac Dominus noſter, deinde qui ab eo profecti ſunt Sacerdotes, in omnibus Gentibus ſpirituale ſecundum Eccleſiaſticas ſanctiones ſacerdotii munus obeuntes, vino, ac pane corporis illius, & ſalutaris ſanguinis myſteria repræſentant; quæ ſane myſteria Melchiſedech tanto ante ſpiritu divino cognoverat, & rerum futurarum imaginibus uſus fuerat.* Hieronymus in epiſtol. ad Marcellam: *Recurre ad Geneſim, & Melchiſedech, Regem Salem, hujus Principem invenies Civitatis, qui jam tunc in typo Chriſti panem, & vinum obtulit, & myſterium chriſtianum in Salvatoris ſanguine, & corpore dedicavit.* Auguſtinus epiſt. 95. ad Innocentium Papam: *Melchiſedech, prolato ſacramento Menſæ dominicæ novit æternum ejus Sacerdotium figurare*: & in lib. 1. contra Adverſarium legis, & Prophetarum cap. 20. *Ibi quippe, & hoc dictum eſt: Juravit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Noverunt qui legunt, quid protulerit Melchiſedech, quando benedixit Abraham, & jam ſunt participes ejus: vident tale ſacrificium nunc offerri Deo toto Orbe terrarum. Dei autem juratio, incredulorum eſt increpatio, & quod Deum non pœnitebit, ſignificatio eſt, quia hoc Sacerdotium non mutabit, mutavit quippe Sacerdotium ſecundum ordinem Aaron.*

Ad II. Sic reſpondet Bellarminus. „ Dicent enim Adverſarii, Apoſtolum „ loqui de immolatione in cruce facta, „ & de manducatione ſpirituali, quæ „ fit per fidem. Sed nos ex Evangelio „ probabimus, figuram illam proprie „ impletam fuiſſe in inſtitutione, & „ celebratione Euchariſtiæ. Nam in „ primis ex Evangelio conſtat, Apo„ ſtolos ante Chriſti paſſionem man„ ducaſſe carnem Chriſti in noviſſima „ cœna, & proinde manducaſſe verum „ Agnum Paſchalem, ad cujus epulas „ nos hortatur Apoſtolus, cum ait: „ Itaque epulemur in azymis ſinceri„ tatis, & veritatis. Sed epulum ſe„ quitur immolationem: prius enim „ agnus immolatur, poſtea comeditur; „ non è contrario prius comeditur, & „ poſtea immolatur. Debuit ergo præ„ cedere immolatio Chriſti illam man„ ducationem cœnæ, quam fecerunt „ Apoſtoli ante paſſionem Domini; „ non ergo ſola paſſio eſt immolatio, „ de qua loquitur Paulus, ſed etiam „ conſecratio, & oblatio Euchariſtiæ „ eſt immolatio per Agni Paſchalis im„ molationem figurata.

„ Præterea, ut ex eodem Evangelio „ conſtat, Dominus poſt cæremoniam „ Agni Paſchalis continuo ſubjunxit „ celebrationem Euchariſtiæ; neque „ diſtulit in aliud tempus, aut locum, „ ut aperte oſtenderet, ſe nova iſta „ cœremonia finem imponere cœre„ moniæ veteri.

„ Deinde, ſi conſideremus circumſtan„ tias utriuſque celebrationis, videbi„ mus nullam figuram a Chriſto mani„ feſtius impletam, quam iſtam. Agnus „ Paſchalis 14. die primi Menſis ad veſ„ peram immolari debuit; Exod. 12. „ & fuit hæc circumſtantia ſumme ne„ ceſſaria, ut ex multis locis Scriptu„ ræ probari poteſt: Euchariſtiam Chri„ ſtus inſtituit hoc ipſo tempore, ut „ notum eſt. Secundo, Agnus immo„ labatur in memoriam tranſitus Do„ mini, & liberationis populi de Egy„ pto: & Euchariſtia celebratur in „ memoriam tranſitus Domini per paſ„ ſionem ex hoc mundo ad Patrem, & „ noſtræ liberationis de poteſtate Sa„ tanæ, quæ per ipſam Chriſti mortem „ facta eſt. Tertio agnus immolabatur, „ ut manducaretur, & eſſet quaſi via„ ticum peregrinorum; nam ideo man„ ducabatur a Judæis, habitum pere„ grinorum præſeferentibus, cum ba„ culis, & calceis &c. Et Euchariſtia „ quid eſt aliud, niſi refectio, & viati„ cum peregrinantium ad veram, & „ cœleſtem patriam? Quarto, agnus „ non poterat manducari, niſi a cir„ cumciſis, & mundis, & in Hjeruſa„ lem; ita Euchariſtia non poteſt ſumi, „ niſi

„ niſi a baptizatis , & mundis , & intra
„ Eccleſiam Catholicam exiſtentibus .
„ Ad hæc, ſi non implevit Chriſtus eam
„ figuram in inſtitutione Euchariſtiæ ,
„ dicant adverſarii , quando eam im-
„ pleverit : nam cum teſte Paulo , fi-
„ gura fuerit,debuit neceſſario impleri.
„ Dicent fortaſſe impletam eam figu-
„ ram a Chriſto , vel quando ipſe man-
„ ducavit Agnum Paſchalem , vel cer-
„ te quando fuit crucifixus : nec enim
„ aliud occurrit , quod veriſimiliter
„ dici poſſit .

Ad III. Idem Bellarminus hæc repo-
nit : „ Hoc teſtimonium non poteſt
„ intelligi de ſacrificio crucis, quia il-
„ lud non offertur in omni loco , ſed
„ ſemel tantum uno in loco oblatum
„ fuit; nec de ſacrificio aliquo Judaico,
„ quia Propheta dicit a Gentibus offe-
„ rendum , & aperte illud opponit ſa-
„ crificiis Hebræorum . Neque etiam
„ de ſacrificiis Gentilium piorum , qui
„ erant in mundo ante Chriſti adven-
„ tum, ut Melchiſedech , Job , & ſimi-
„ lium . Hi enim viri ſancti inter Gen-
„ tiles pauciſſimi erant , ac præſertim
„ temporibus Prophetarum , quando
„ idololatria mundum plane repleve-
„ rat , itaut David diceret : *Notus in*
„ *Judæa Deus ; in Iſrael magnum nomen*
„ *ejus* , Pſalm. 75. Malachias autem
„ contrario modo vaticinatur : *Ma-*
„ *gnum eſt nomen meum in Gentibus , &*
„ *ab ortu ſolis , uſque ad occaſum &c.*
„ Nec denique poteſt locus hic Mala-
„ chiæ intelligi , ut quidam ſuſpicati
„ ſunt , de ſacrificiis Gentilium idolo-
„ latrarum:non enim illa oblatio mun-
„ da ullo modo dici poſſet , nec Deo
„ vero offerebatur , ſed Diis alienis :
„ *Quæ enim Gentes immolant* , inquit ,
„ Apoſtolus 1. Corinth. 10. *Dæmoniis*
„ *immolant , & non Deo* . „

Ad IV. dicitur , falſum eſſe in lingua
ſyriaca , vel hebraica verbum *facere*
non poſſe accipi pro ſacrificare.Con-
trarium enim legitur in pluribus Scri-
pturæ locis ; & præcipue Levit. 15.
verſ.15. ubi Moyſes loquitur de duo-
bus turturibus in ſacrificio offerendis,
& ait . *Facit unum pro peccato , & al-*
terum in holocauſtum . Inſuper III.Re-
gum 18. dicebat Elias Prophetis
Baal : *Dentur nobis duo boves , & illi*
eligant ſibi bovem unum , & in fruſta
cedentes , ponant ſuper ligna , ignem
autem non ſupponant , & ego faciam
bovem alterum . Ulterius Oſeæ 2. verſ.
8. *Ego dedi ei frumentum , vinum , &*
oleum , & argentum multiplicavi ei ,
& aurum , quæ fecerunt Baal . In
quibus verbis , *facies , faciam , fece-*
runt , actio ſacrificandi intelligitur .

Ad V. Quod eſt argumentum Lutheri ,
his verbis reſpondet Bellarminus lau-
datus : „ Reſpondeo ; tribus modis
„ peccat argumentum Lutheri. Primo,
„ quia aſſumit , ſacrificium eſſe opus ,
„ quod nos Deo exhibemus , & illud
„ opponit ut noſtram actionem , actio-
„ ni Chriſti . At nos non hoc dicimus,
„ ſed aſſerimus tam Sacramentum, ſeu
„ teſtamentum , quam ſacrificium eſſe
„ Chriſti opus,& actionem : idem enim
„ Chriſtus , qui nobis ſeipſum per Eu-
„ chariſtiam præbet in cibum , idem
„ ſeipſum per Euchariſtiam Patri ob-
„ tulit , & quotidie per miniſtros ſuos
„ ſe offert in ſacrificium . Immo inter
„ alia bona , quæ nobis Chriſtus mo-
„ riens teſtamento ſuo reliquit , unum
„ fuit corpus ipſius , & ſanguis , quo
„ uteremur , tū ut illa Deo offerremus,
„ tum ut inde animæ noſtræ reficeren-
„ tur . Neque diſſimile eſt quod agunt
„ homines pii , dum teſtamenta ſua
„ condunt ; primum enim aliquid do-
„ nant Deo in uſum Eccleſiarum , aut
„ pauperum ; deinde hereditatem filiis
„ relinquunt .

Sed etiam ,ſi hoc ſacrificium eſſet omni-
„ no opus noſtrum,adhuc argumentum
„ Lutheri non concluderet : nam pec-
„ cat ſecundo , quod confundit pro-
„ miſſionem cum ſignaculo promiſſio-
„ nis , Siquidem in Sacramento , & te-
„ ſtamento Chriſti , diſtinguenda ſunt
„ in doctrina Lutheri promiſſio , quæ
„ conſiſtit in verbis : *Accipite , mandu-*
„ *cate &c.* Et ſignaculum , quod eſt ip-
„ ſum corpus Domini , & ſanguis ſub
„ ſpecie panis , & vini : ex his duobus
„ promiſſio non eſt ſacrificium . Et hoc
„ probat , ſi quid probat , argumentum
„ Lutheri . Aliud enim eſt promitti
„ nobis aliquid a Deo , aliud nos Deo
„ aliquid offerre . At ſignaculum pro-
„ miſſionis , nulla eſt ratio cur ſacrifi-
„ cium eſſe non poſſit ; cur enim non
„ poſſit Deus victimam ſibi oblatam ,
„ inſtituto , & mandato ſuo aſſumere
„ in ſignaculum promiſſionis , immo
„ reipſa in Lege veteri ſic Deus fecit .
„ Nam Teſtamentum vetus Exod. 24.
„ obſignavit ſanguine victimæ tunc ſibi
im-

„ immolatæ, dicente Moyſe: *Hic eſt* „ *ſanguis Teſtamenti, quod miſit ad vos* „ *Deus*. Sic etiam omnia ſacrificia Le- „ gis veteris, & vera ſacrificia erant, „ & tamen ſignacula erant promiſſio- „ nis Chriſti venturi, & morituri. Quid „ igitur mirum, ſi ſanguis Domini in „ Altari exiſtens per conſecrationem, „ ſimul ſanguis ſit victimæ Deo obla- „ tæ, & ſignaculum promiſſionis divi- „ næ? „

Tertio, peccat argumentum Lutheri, „ quod non diſtinguat rationes forma- „ les Sacramenti ſeu Teſtamenti, & „ Sacrificii. Ita enim argumentum pro- „ cedit, ac ſi nos diceremus, ſacrifi- „ cium, quia ſacrificium eſt, eſſe Sa- „ cramentum, vel Teſtamentum, & „ contra; vel dare, idem eſſe, quod „ accipere; petere idem, quod promit- „ tere. At non ita ſumus hebetes, aut „ rudes, ut iſta dicamus, ſed quod di- „ cimus hoc eſt; Euchariſtiam Sacra- „ mentum eſſe, quatenus eſt ſignum „ externum, & viſibile inviſibilis gra- „ tiæ, & refectionis, quæ nobis con- „ fertur, dum Euchariſtiam vitæ ſumi- „ mus: eandem eſſe Teſtamentum, „ quatenus eſt inſtrumentum publicũ, „ & authenticum divinæ voluntatis, „ & ſacrificium, quatenus Deo offer- „ tur. Neque repugnat, unum et idem „ accipi, dari; neque valet quidquam „ illa conſequentia: accipimus a Deo „ Euchariſtiam; ergo non poſſumus „ eandem illi offerre. Nam nihil om- „ nino habemus, quod Deo offeramus, „ niſi quod ab eo accepimus; juxta „ illud Davidis in lib. 1. Paralip. 29. „ *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua* „ *accepimus, dedimus tibi*. „

Secundum Lutheri argumentum ſumi- „ tur ab exemplo Chriſti, qui in ultima „ cœna legitur in menſa ſediſſe, & Sa- „ cramentum Diſcipulis diſtribuiſſe, „ non autem illud Patri obtuliſſe. „

Reſpondeo; Chriſti exemplum nobis „ maxime favet. Nam etiam ſi Evan- „ geliſtæ non expreſſe dixerint, Chri- „ ſtum ſe Patri in cœna obtuliſſe; ta- „ men neque expreſſe dixerunt non ſe „ obtuliſſe: Et præterea nos ex loci il- „ lius circumſtantiis, ex figuris, & va- „ ticiniis Prophetarum, & teſtimonio „ expreſſo antiquiſſimorum Patrum, „ ſcimus, Chriſtum, ſe Patri in cœna „ in ſacrificium obtuliſſe, & hoc ipſum „ fieri mandaſſe, cum ait: *hoc facite*. „ Neque eſt id novum in myſteriis fi- „ dei. Nam nullus Evangeliſta ſcribit, „ in ultima cœna Chriſtum immolaſſe „ Agnum Paſchalem, & eundem come- „ diſſe accinctis renibus, & cum bacu- „ lis in manu; immo neque expreſſe „ ſcribunt Evangeliſtæ, illum come- „ diſſe Agnum Paſchalem: & tamen „ nemo dubitat iſta omnia facta eſſe, „ cum eſſet Dominus obſervantiſſimus „ legis, & Paſcha parari juſſiſſet. Ne- „ que dicunt expreſſe Euangeliſtæ, „ Chriſtum in Calice, quem ſanguinis „ ſui Calicem appellavit, poſuiſſe vi- „ num; nam illa verba: *Non bibam ex* „ *hoc genimine vitis*, ſupra oſtendimus „ dicta eſſe de Calice, quem bibendum „ dedit Dominus poſt Agni Paſchalis „ manducationem, non de Calice Eu- „ chariſtiæ: & tamen quis hoc tempo- „ re inficiaretur, in illo calice fuiſſe „ vinum? Id enim omnes Scriptores „ tradunt. Quare ſi Lutherus ab exem- „ plo Chriſti probare cupit, Miſſam „ non eſſe ſacrificium; certum aliquod „ teſtimonium adferat, ubi legamus, „ Chriſtum non ſe obtuliſſe in cœna: „ nam illa argumenta negativa; Non „ habetur expreſſe in Scriptura; ergo „ non eſt factum; jam ipſis etiam pue- „ ris ridicula ſunt. „

Ad VI. dicitur, quod Chriſtus utique in ultima cœna ſedit in menſa, ſacramentum inſtituit, & Diſcipulis miniſtravit, ſed etiam Deo Patri obtulit. Unde Cyprianus lib. 2. epiſt. 3. aſſerit, Chriſtum obtuliſſe Patri Calicem vino, & aqua mixtum: & in ſerm. de eleemoſina reprehendit mulieres divites, quod panem conſecrandum non adferrent, dicens: *Locuples, & dives in Dominicum ſine ſacrificio venit*: & S. Irenæus lib. 4. cap. 32. inquit: *Calicem ſanguinem ſuum confeſſus eſt, & novi teſtamenti novam docuit oblationem*: denique in Miſſa dicitur: *Benedic hoc ſacrificium tuo ſancto nomini præparatum*: præterea: *Suſcipe ſancte Pater hanc immaculatam hoſtiam &c.*

Arguunt ulterius ex Pontificibus Romanis, & ex Conciliis; I. In præfatione ad Decretales Romanus Pontifex teſtatur, verificari in Sacerdotio Evangelico verba illa Pauli: *tranſlato ſacerdotio neceſſe eſt ut legis tranſlatio fiat*: ex quibus infert, quod poſt Chriſti Aſcenſionem tranſlatum fuit ſacer-

ſacerdotium a Criſto in Petrum, deinde a Petro in Papam, & a Papa in ſuos Succeſſores. Hoc eſt argumentum Lutheri in principio libri de abroganda Miſſa privata; quo etiam utitur Illyricus in apologia confeſſionis antuerpienſis cap. de Miſſa. II. Pius I. in Codice quiuque librorum lib. 2. cap. 17. habet. *Ut de oblationibus, quæ offeruntur a populo, & de conſecrationibus, quæ ſuperſunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad Eccleſiam, vel certe de ſuis, Presbyter convenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & convenienti, ut poſt Miſſarum ſolemnia qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die Dominico accipiant.* In quibus verbis nulla fit mentio Sacrificii. III. Soter, Romanus Pontifex, apud Gratianum diſtinct. 1. de Conſecratione, hæc habet. *Hoc quoque ſtatutum eſt, ut nullus Presbyterorum Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat, niſi duobus præſentibus, ſibique reſpondentibus, & ipſe tertius habeatur: quia cum pluraliter ob eo dicitur:* Dominus vobiſcum, *& illud in ſecretis,* (orate pro me) *aptiſſime convenit, ut ipſius reſpondeatur ſalutationi.* Quæ verba, quia ad præſens non adimplentur, Miſſæ ſacrificio injuria irrogatur, & de ejus validitate dubitatur. IV. Leo Magnus epiſt. 75. ad Leonem Imperatorem: *Alexandriæ intercepta eſt ſacrificii oblatio, defecit chriſmatis ſanctificatio, & parricidalibus manibus impiorum, omnia ſe ſubtraxere myſteria.* Non eſt ergo æternum ſecundum ordinem Melchiſedech ſacrificium Miſſæ, ſi deficere poteſt. V. Gregorius Magnus lib. 4. Dialogorum cap. 58. Sacrificium quotidianum explicat pro ſacrificio lacrimarum; dicit enim: *demus Deo quotidiana lacbrimarum ſacrificia*: ergo non eſt ſacrificium euchariſticum. VI. Concilium Carthaginenſe II. non probat ſacrificia, quæ offeruntur a Presbyteris, qui ab Epiſcopis ſuis ſeparantur: ergo poteſtatem ſacrificia offerendi non habent Presbyteri a Deo, ſed ab Epiſcopo. VII. Concilium Milevitanum cap. 20. nomine Miſſæ intellexit preces, vel orationes: ergo non eſt intelligendum ſacrificium. Verba Canonis ſunt. *Placuit etiam, & illud, ut preces, vel orationes, ſeu Miſſæ, quæ probatæ fuerint in Concilio, ſive Præfationes, ſive commendationes, ſeu manus impoſitiones, ab omnibus celebrentur.* VIII. Ex Concilio Bracharenſe III. anuo 467. celebrato, habetur cap. 1. quod aliquando Miſſæ ſacrificium celebratum fuit cum lacte, & non cum vino; ſed hoc eſt contra eſſentiam ſacrificii: ergo &c. Verba Canonis ſunt. *Cum omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificiis deleatur, quid de cætero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in in ipſa ſacrificii oblatione erratur? Audivimus enim quoſdam ſchiſmatica ambitione detentos, contra divinos ordines, & apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in divinis ſacrificiis dedicare: alios quoque intinctam Euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere; quoſdam etiam expreſſum vinum in Sacramento Dominici Calicis offerre. Quod quam ſit Evangelicæ, atque Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini eccleſiaſticæ adverſum, non difficile ab ipſo fonte veritatis probatur.*

Reſpondemus ad I. Quod Lutheri argumentum tria continet mendacia, quæ a Bellarmino his verbis adducuntur, & explicantur. *Sed hic tria ſunt mendacia; Primum, quod Papa iſta dicat ingreſſurus in decretales epiſtolas, & pro fundamento jaciat.* Nam ille Canon; *Translato Sacerdotio, non habetur in 1. titulo, ſed in 2. nec in principio illius tituli, nam duo alii Canones præcedunt. Secundum mendacium eſt, quod Papa iſta dicat. Nam in toto illo canone, non eſt nomen Chriſti, nec Petri, nec Papæ, ſed ponuntur ipſa verba Pauli cum quadam annotatiuncula S. Auguſtini, quæ ſolum continet, legem, & Sacerdotium eſſe omnino connexa. Tertium mendacium eſt, quod in eo Canone agatur de Sacerdotio Chriſti, vel Melchiſedech. Nam expreſſe agitur de Sacerdotio Levitico, ut Gloſſa bis notat. Itaque mera ſunt Lutheri ſomnia, translatum eſſe Sacerdotium a Chriſto in Petrum, vel a Petro in Papam.*

Ad II. Noſtrorum temporum Criticorum unanimis ſententia eſt, primorum Pontificum uſque ad Syricium epiſtolas omnes eſſe ſuppoſitas, & ſpurias, iiſdemque falſo nomine attributas. Nihilominus ne videamur diffi-

difficultatem fugere potius quam occurrere illi, dicimus Pontificem Pium, vel quiſquis alius eſt ſub ejus nomine, loqui quidem de eulogiis; ſed præter has loqui etiam de ſacrificiis, quæ per verba illa intelliguntur: *ut poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die dominico accipiant.*

Ad III. dicitur, quod nec injuria ſacrificio Miſſæ irrogatur, nec periculum nullitatis in eo inducitur per hoc, quod cœremoniæ non obſerventur, quæ in ipſo celebrando inſtitutæ ſunt, dummodo ſubſtantia illius illæſa remaneat; quod quidem in præſenti caſu obſervatur, ut de ſe patet.

Ad IV. dicitur non officere æternitati ſacrificii Miſſæ, quod in uno, vel in altero loco deficiat, ſed quod deficiat ubique in Eccleſia. Hoc autem ex verbis Leonis Magni non conſtat, quia conſtat tantum, quod Alexandriæ, & non alibi, intercepta ſit ſacrificii oblatio. Ulterius hoc de facto accidit, & non jure, vel lege exequutum eſt; quod eſſet neceſſariũ, ut vere diceretur, ſacrificium Miſſæ defeciſſe.

Ad V. Illo eodem loco, quo Gregorius Magnus dicit, quotidiana lacrimarum ſacrificia in Miſſa Deo offerri, dicit etiam quod quotidianas carnis ejus, & ſanguinis hoſtias immolamus. Et hæc ſunt ejus verba: *Debemus Deo quotidiana lacrymarum ſacrificia, quotidianas carnis ejus, & ſanguinis hoſtias immolare. Hæc namque ſingulariter victima ab interitu animam ſalvat, quæ illam nobis mortem unigeniti per myſterium reparat. Qui licet* reſurgens a mortuis jam non moritur, & mors ei ultra non dominabitur: *tamen in ſemetipſo immortaliter, atque incorruptibiliter vivens, pro nobis iterum in hoc myſterio ſacræ oblationis immolatur. Ejus quippe ibi corpus ſumitur, ejus caro in populi ſalutem partitur, ejus ſanguis jam non in manus infidelium, ſed in ore fidelium funditur. Hinc ergo penſemus, quale ſit pro nobis hoc ſacrificium, quod pro abſolutio ne noſtra per paſſionem unigeniti Filii ſemper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium poſſit in ipſa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cælos aperiri, in illo Jeſu Chriſti myſterio Angelorum Choros adeſſe, ſummis ima ſociari, terrena cæleſtibus jungi, unum quid ex viſibilibus, atque inviſibilibus fieri?*

Ad VI. dicitur, quod Concilium Carthagjuenſe citatum, non ait, eſſe nulla ſacrificia illa, ſed Presbyterum illum eſſe puniendum, quod nemo negabit: & verba illius capitis 18. hæc ſunt. „Nec illud prætermittendum eſt, ut ſi quis forte Presbyter ab Epiſcopo ſuo correptus, aut excommunicatus, tumore, vel ſuperbia inflatus putaverit ſeparatim Deo ſacrificia offerenda, vel aliud erigendum Altare contra eccleſiaſticam fidem, diſciplinamque, crediderit, non exeat impunitus &c. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Si ſuperbia inflatus ſecernendum ſe ab Epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatum cum aliquibus ſchiſma faciens, ſacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat.„

Ad VII. Utique in Miſſa continentur preces, & orationes, ſed non ſolæ, quia ultra illas continetur etiam oblatio; quam Concilium Milevitanum non excludit, ſed potius includit, ut ex ejus verbis clare conſtat.

Ad VIII. dicitur, abuſum illum in Concilio recitari tanquam crimen, & ab eodem damnari; ut ex ejuſdem verbis aperte cognoſcitur, quæ in objectione relata ſunt.

Arguunt denique ex Patribus. I. Auguſtinus lib. 2. contra literas Petiliani cap. 86. & Hjeronymus in Malachiam Prophetam, oraculum ejuſdem Malachiæ explicant de ſacrificio laudis, non vero de ſacrificio Euchariſtiæ: ergo argumentum deductum ex Malachiæ oraculo nihil probat. II. Ambroſius in caput 7. epiſt. ad Hebreos aſſerit, Melchiſedech non protuliſſe panem, & vinum in ſacrificium, ſed in refectionem Abrahæ, & ejus militum, qui ex prælio revertebantur. III. Minutius Felix in Octavio affert Cæcilium, qui arguit Chriſtianos, quod nulla templa, & nulla etiã ſacrificia haberent. IV. Clem. Alexand. lib. 1. Stromatum ſcribit, *Nos Deo ſacrificia non offerre.* V. Auguſtinus in oratione contra Judæos cap. 6. & 7. dicit, quod nos hodie non habemus, niſi ſacrificium laudis. VI. Fulgentius lib. 2. ad Monymum cap. 5. ſacrificium noſtrum vocat ſacrifi-

crificium ſpirituale, & ſpiritualem hoſtiam, quæ non tantum Patri, ſed etiam Filio, a fidelibus offertur, Ejus verba ſic recitantur. „ Unum
„ de Prophetis teſtimonium proferemus, quo poſſit evidenter oſtendi,
„ Prophetas ſanctos divinitus inſpiratos, certo fideliſſimoque vaticinio
„ prædixiſſe, novi quoque tempore
„ Teſtamenti ſpiritales hoſtias, non
„ Patri tantum, ſed etiam Filio a fidelibus offerendas. Prophetæ teſtimonium de ſacrificio, quod nunc in
„ Eccleſia geritur, eſt; Sophonias quippe
„ dicit: *Suſtine me, dicit Dominus, in*
„ *diem reſurrectionis meæ in teſtimonium*
„ *quia judicium meum in congregationem*
„ *Gentium erit, ut recipiam regas, &*
„ *effundam ſuper eos iram furoris mei:*
„ *quoniam in igne æmulationis meæ conſummabitur omnis terra. Quia tunc*
„ *transferam ſuper populos linguam in*
„ *progenies ejus, ut invocent omnes nomen Domini, & ſerviant ſub jugo uno*
„ *a transflumine Æthiopiæ ſuſcipiam*
„ *obſervantes me: qui diſperſi ſunt,*
„ *adferunt hoſtias mihi in die illo.*
„ Quid hac, rogo, vaticinatione lucidius? vel quod hic tenebroſæ obſtinationis latibulum hæretica poteſt
„ infidelitas seperire, quo poſſit lumen
„ tantæ manifeſtationis effugere &c.
„ Ecce ille, qui ſe expectandum in die
„ reſurrectionis ſuæ præcipit, ipſe ſibi
„ hoſtias ab omnibus gentibus offerendas oſtendit, ut agnoſceretur ſacrificium illud eſſe acceptabile Deo,
„ quod communiter Patri & Filio ſupplex offert, fidelium piaque devotio. „

Reſpondemus ad I. Quod Auguſtinus citato loco ita Malachiæ oraculum interpretatur de ſacrificio laudis, ut tamen ab eo rationem proprie dicti ſacrificii non excludat. Siquidē idem Auguſtinus lib. 18. de Civit. Dei cap. 35. expendens verba illa Malachiæ, hæc dicit: „ Hoc ſacrificium per
„ Sacerdotium Chriſti ſecundum ordinem Melchiſedech in omni loco a
„ ſolis ortu uſque ad occaſum jam videmus offerri. „ Hjeronymus autem quanvis ſcribat ſpirituales victimas, & thymiama orationum ſucceſſura victimis carnalibus; attamen ſubdit:
„ offerri in omni loco oblationem
„ mundam, ut in cœremoniis Chriſtianorum. „ Et hæc oblatio munda propriam ſacrificium euchariſticum abſque dubio ſignificat.

Ad II. Sanctus Ambroſius non illa ſcripſit ex ſuo ſenſu, ſed ex Hebreorum ſententia. „ Addit Fraſſen, quod
„ ultro concedamus, Melchiſedech
„ etiam poſt oblatum ſacrificium forte
„ protuliſſe panem, & vinum Abrahæ,
„ & ejus militibus ad celebrationem
„ victoriæ, quæ etiam eſt ſententia Philonis Judæi lib. 1. de Abrahamo, ubi
„ circa finem ita ſcribit de Melchiſedech: *Magnus Pontifex redeuntem*
„ *conſpicatus, & attonitus tanti facinoris*
„ *magnitudine, manus in cœlum tendens*
„ *fauſta illi precatus eſt, & oblatis pro*
„ *victoria ſacrificiis ſplendidum epulum*
„ *ſociis omnibus dedit:* Ubi vides Melchiſedech utrumque ſimul feciſſe, &
„ ſacrificaſſe, & epulum dediſſe. „

Ad III. Cœcilius loquitur de Altari noto, & publico, qualia erant templa, & altaria Gentilium. Unde inquit; *Cur nulla habeant templa, nulla nota ſimulacra?* Et obinde Chriſtiani tunc temporis, propter perſecutiones Gentilium, ſacra myſteria clam in locis abditis, celebrabant.

Ad IV. Clemens Alexandrinus loquitur de ſacrificiis, quibus Pagani Deos ſuos venerabantur, de quibus Fraſſen dicit: „ Hi autem ſacrificia offerebant, quaſi Deus, quem colebant,
„ illis indigeret, vel quaſi ſacrificii
„ voluptate caperetur, vel denique
„ quaſi intuitu ſacrificiorum, non autem conſcientiæ puræ, & immaculatæ, ad beneficiendum alliceretur:
„ quo tantum ſenſu negat Clemens ſacrificia nos offerre Deo: *Primo*, quia
„ ait Deum nullius indigere: *Secundo*,
„ quia ait fumum victimarum vix ad
„ craſſiſſimas uſque nubes perveuire:
„ *Tertio*, neque ſacrificiis, neque donariis, neque gloria, & honore Deus
„ invocatur, neque aliis hujuſmodi allicitur; ſed ſolis verbis bonis, & honeſtis apparet. Sanctus autem Auguſtinus oppouit ſacrificium laudis
„ ſacrificiis vitulorum, & hircorum,
„ cum interpretatur hæc Pſalmiſtæ verba: *Non accipiam de domo tua vitulos;*
„ *immola Deo ſacrificium laudis.* Sacrificium vero Crucis appellat eo ſenſu
„ ſacrificium laudis, nam cap. 1. ſic
„ habet. Ipſe igitur Sacerdos, & victima immolavit ſacrificium laudis. „

Ad V. Reſp. data eſt in præcedenti reſponſione.

Ad

Ad VI. Nec pariter Fulgentius excludit ſacrificium vere & proprie dictum, per hoc quod includat ſacrificium ſpirituale; utrunque enim optime componitur cum ſacrificio Miſſæ; & utrunque pariter in verbis Fulgentii continetur, ſi bene conſiderentur.

DISSERTATIO CCCCXL.

De Sacrificio Miſſæ. Quænam ſit eſſentia Sacrificii Miſſæ? An ſit propitiatorium, et impetratorium, et ſatisfactorium?

THeologorũ Sententias pro prima Diſſertationis parte hic afferimus; & ex illis eam ſeligemus, quæ nobis probabilior apparuerit.

Primo, igitur ſunt, qui volunt immolationem, & actionem ſacrificii, de qua eſt ſermo, conſiſtere in illis verbis oblationis, quæ profert Sacerdos poſt conſecrationem; & ſunt: *Offerimus præclaræ majeſtati tuæ de tuis donis, ac datis, hoſtiam puram, ſanctam &c.* Pro hac ſententia citantur Clitovæus lib. 2. contra Lutherum cap. 16. Henricus VIII. Rex Angliæ in aſſertionibus fidei contra Lutherum; Roffenſis in earundem defenſione; Echius lib. 3. de Sacrificio Miſſæ cap. 9. Albertus in II. diſtinct. 13. artic. 14. His addit Vaſquez, Scotum, & Gabrielem.

Secundo, putant alii eſſentiam ſacrificii conſiſtere in ſola conſecratione, & non in oblatione. Quod tamen citatus Vaſquez falſum putat; & ratio ipſius eſt. „ Nam iuxta decretum „ ſextæ Synodi Canone 52. Trullano, „ & Canone 49. Concilii Laodicenſis „ in diebus Quadrageſimæ, præter quã „ in Sabbato, & Dominica, ſacrificandum erat ex præſanctificatis; ſicut „ etiam nunc obſervat Eccleſia Latina „ in die Paraſceves, in qua non conſecrat, ſed panem conſecratum præcedentis diei in ſacrificium offert. „ Hoc ſane argumento probari videtur, non in ſola conſecratione, ſed „ aut in ipſa, & oblatione, ſeu conſumptione ſimul, aut in ſola oblatione illa, aut in ſola conſumptione, „ rationem ſacrificii poſitam eſſe. „

Tertio, ſunt Theologi, qui quanvis non dicant totam eſſentiam ſacrificii conſiſtere in fractione, volunt tamen conſecrationem non ſufficere, ſed cum ea neceſſariam quoque eſſe fractionem. Hujus ſententiæ dicitur Melchior Canus lib. 20. de locis theologicis cap. 13.

Quarto, putant Scholaſtici non pauci, conſumationem hujus Sacramenti aliquo modo pertinere ad eſſentiam ſacrificii. Citatur pro hac ſententia Ledeſma prima part. quæſt. 23. art. 4.

Ut autem hac in re clarius, ac diſtinctius procedatur, conſiderare oportet, & rem ipſam, quæ ſacrificatur, & offertur, & actionem offerendi, ſeu ſacrificandi. Primum reſpicit ipſum Chriſtum, ſecundum vero continet Miniſtrum; & de his omnibus hæc ſcribit Tournely. „ Ex parte rei duo ſunt dumtaxat, corpus „ Chriſti, & ſpecies ſacramentales; „ ex parte vero Miniſtri ſacrificantis, „ ſex diſtingui poſſunt actiones in Miſſa, de quibus dubitari poteſt, an ſint „ omnes ſacrificio eſſentiales. Prima „ eſt

,, eſt oblatio panis , & vini ante conſe-
,, crationem : Secunda ipſa conſecra-
,, tio , & tranſmutatio panis in corpus,
,, & vini in ſanguinem Chriſti : Ter-
,, tia , oblatio corporis , & ſanguinis
,, Chriſti , poſt conſecrationem :
,, Quarta, fractio, & commixtio Sacra-
,, menti : Quinta , conſumptio Sacra-
,, menti a Sacerdote conſecrante facta.
,, Sexta denique, diſtributio & ſumptio
,, reſpectu populi fidelis . Quamquam
,, autem omnes iſtæ Sacerdotis actio-
,, nes, ubi ſacra perficit, requirantur ac
,, neceſſariæ ſint , non eodem tamen
,, omnes neceſſitatis gradu . Quæſtio
,, igitur hic eſt , in quo præciſe conſi-
,, ſtat natura , & eſſentia ſacrificii, tum
,, circa rem , quæ offertur ; tum circa
,, actionem Sacerdotis offerentis . Va-
,, rias ac diſcrepantes circa rem præ-
,, ſentem Scholaſticorum opiniones fu-
,, ſe refert ac expendit Vaſqueſius diſp.
,, 222.cap.1. & ſequentibus, quas lege,
,, ſi vacat . ,,

Dicimus I. Deo principaliter offerri in Sacrificio Miſſæ Chriſtum , realiter præſentem ſub ſpeciebus panis , & vini: ſpecies vero pertinere ad ſacrificium tanquam conditiones , non tanquam partes .

I. Concluſionis pars I. probatur . Eadem eſt victima , quæ immolata fuit in Cruce, & quæ modo immolatur in Altari;ſed in cruce victima fuit Chriſtus : ergo pariter in Altari . Major eſt doctrina Concilii Tridentini ſeſſ. 22. cap. 2. docentis : *In hoc ſacrificio Miſſæ idem ille Chriſtus continetur , & & incruente immolatur , qui in ara crucis ſemel ſeipſum cruente obtulit .* Quod antecedenter docuerat Apoſtolus 1. ad Corinth. 5. *Chriſtus Paſcha noſtrum immolatus eſt* : ad Epheſios 5. *Tradidit ſemetipſum pro nobis , oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis* . Denique patet ex ipſiſmet verbis Chriſti : *Hoc eſt corpus meum , quod pro vobis tradetur , vel traditur : Hic eſt ſanguis meus , qui pro vobis effundetur , vel effunditur* .

II. probatur . Quod offertur incruente in Sacrificio Miſſæ illud idem eſt , quod oblatum fuit cruente in ſacrificio Crucis ; ſed hic eſt Chriſtus: ergo Chriſtus eſt, qui primo , & principaliter offertur in ſacrificio Miſſæ .

II. Concluſionis pars hoc pacto a Tournely citato explicatur,& probatur. ,,
,, Species illæ ſacramentales non ſunt
,, hoſtia illa immaculata, quæ immola-
,, tur , & offertur Deo in propitiatio-
,, nem , ac remiſſionem peccatorum
,, noſtrorum ; ut per ſe patet. 2. quia
,, inde ſequeretur ſacrificium Miſſæ
,, quoad rem oblatam non eſſe idem
,, cum ſacrificio crucis , quia ibi ſolus
,, Chriſtus fuit res oblata ; hic autem
,, compoſitum ex Chriſto,& ſpeciebus.
,, 3. Sequeretur , principalius offerri
,, ſpecies ſacramentales , quam Chri-
,, ſtum , quia ſpecies præcipue ſunt vi-
,, ſibiles . 4. Sequeretur non offerri
,, totum Chriſtum , ſed ſolam carnem
,, ſub ſpecie panis , & ſolum ſanguinem
,, ſub ſpecie vini ; quia nihil aliud ſi-
,, gnificatur per illas ſpecies viſibiles ,
,, niſi caro , & ſanguis , neque vi ver-
,, borum aliud ibi continetur . Aliun-
,, de vero , cum ſacrificium Altaris ex-
,, ternum ſit , ac viſibile , atque Chri-
,, ſtus in propria ſua ſpecie viſibilis non
,, ſit in ſacrificio , niſi per ſymbola ſeu
,, ſpecies externas , ac ſenſibiles panis,
,, & vini; idcirco dicendum , ſpecies
,, illas conditiones eſſe plane neceſſa-
,, rias ad ſacrificium . Sic rem ex-
,, ponit doctiſſimus , & Illuſtriſſimus
,, Petrus de Marca Diſſert. poſth. de
,, ſacrificio pag. 90. & 91. *Suarez , do-*
,, *cet , panem , & vinum aliquo modo of-*
,, *ferri, tam quoad ſubſtantiam, quia mu-*
,, *tatur in corpus; tam quoad ſpecies,quas*
,, *ait intrinſece pertinere ad rem oblatam*
,, *in hoc ſacrificia ; ita ut res oblata per*
,, *modum termini , non ſit tantum Chri-*
,, *ſtus nude ſumptus , ſed ſimul cum ſpe-*
,, *ciebus , quatenus cum ipſis unum com-*
,, *poſitum ſacramentale conſtituit:ſed iſta,*
,, *quæ quibuſdam durior videtur ſenten-*
,, *tia , temperari poteſt , ita ut dicatur ,*
,, *rem principaliter oblatam eſſeChriſtum,*
,, *ſed ſpecies neceſſarias eſſe ad modum*
,, *hujuſce ſacrificii conſtituendum , nem-*
,, *pe ut viſibilia , myſticum , & incruen-*
,, *tum ; ſic ut pertineant ad rem oblatam*
,, *per conſequentiam quamdam, ut corpus*
,, *quod apertum erat in cruce , hic ſit*
,, *opertum* . ,,

Dicimus II.Eſſentiam ſacrificii non conſiſtere in oblatione ; quæ vel præcedit, vel conſequitur conſecrationem: Non conſiſtere in fractione , & commixtione: Non conſiſtere in conſumptione , quæ fit a populo , quanvis ex parte conſiſtat in conſumptione, quæ fit a Sacerdote .

I.Con-

I. Concluſionis pars probatur; & quidem I. Quia non legimus Chriſtum hanc oblationem feciſſe ante conſecrationem: II. Quia oblatio hæc eſt inſtitutionis eccleſiaſticæ, non divinæ; adeoque ad eſſentiam ſacrificii pertinere non poteſt. III. Quia oblatio hæc nihil intrinſecus innovat in re oblata, ſed extrinſecus tantum circa ipſam aliquid facit. IV. Quia oblatio vocalis non eſt neceſſaria ad ſacrificium, & præcipue ut eum præcedens, quia immolatio ipſa poteſt etiam eſſe oblatio. Et hæc intelliguntur de oblatione, quæ præcedit conſecrationem. De oblatione vero, quæ conſequitur, hæc ſunt momenta, quæ probant ipſam ad eſſentiam ſacrificii non pertinere; & quidem I. Quia ipsā Chriſtus non adhibuit; II. Quia deberet dici in perſona Chriſti, & nihilominus dicitur: *Unde, & memores nos ſervi tui offerimus &c.* III. Quia non eſt de eſſentia ſacrificii ut verbo explicetur oblatio, ſed ſufficit ut opere exerceatur, & intentione fiat.

II. Concluſionis pars probatur ex S Th. 2. part. quæſt. 83. art. 6. ad 6. verbis hiſce: *Dicendum, quod fractio hoſtiæ conſecratæ. & quod una ſola pars mittatur in calicem, reſpicit corpus myſticum, ſicut admixtio aquæ ſignificat populum. Et ideo horum prætermiſſio non facit imperfectionem ſacrificii, ut propter hoc ſit neceſſe aliquid reiterare circa celebrationem hujus Sacramenti.* Poſt quæ addit Tournely „Quapropter, ſi forte, ait Bellarminus, dum „ipſo Sacramento ſignum Crucis exprimitur, panis conſecratus in calicem decidat, non ſolet frangi, ſed „relinquitur, ita integrum, uſque ad „ſumptionem; nec tamen ſacrificium „irritum, aut eſſentialiter immutari „creditur. Revera Chriſtus panem „fregit: at non ad certum myſterium „ſignificandum, ſed ad diſtribuendum: „neque poſt fractionem miſcuit cum „vino conſecrato, ut nos obſervamus, „ſed immediate porrexit Diſcipulis „ad manducandum: non ergo fuit fractio myſtica, ut noſtra, ſed uſualis.„

III. Concluſionis pars probatur pro primo puncto, quia Populus edit victimam, ſed non offert ſacrificium; Sacerdos autem comedit victimam, & conſumat ſacrificium; ac proinde Populus non ingreditur partem ſacrificii in conſuptione Sacramenti; ingreditur autem Sacerdos, qui ſacrificat.

Eadem tertia pars pro ſecundo puncto probatur, ſcilicet quod conſumptio ſacrificii, quæ fit a Sacerdote, eſſentialis ſit ſacrificio, ſequentibus verbis a Tournely. „Quia ſacrificium „Miſſæ omnium perfectiſſimum eſt, „ac holocauſtum: in holocauſto autem „victima tota conſumabatur, & deſtruebatur: nulla autem in ſacrificio „Miſſæ conſumatio, ac perfecta deſtructio aſſignari poteſt, præter conſumptionem, quæ fit a Sacerdote, „quæ ita neceſſaria ſemper judicata „fuit ab Eccleſia, ut ſi forte Sacerdos „ante conſumptionem moriatur, vel „alio modo a conſumptione impediatur, oportet alium Sacerdotem, „etiamſi ſi jejunus non eſſet, illi ſuccedere, & ſacrificium conſummare. „Ita docet S. Thom. quæſt. 83. art. 6. „ad 3. *Dicendum, inquit, quod ſi muſca, „vel aranea in calicem ante conſecrationem ceciderit, aut etiam venenum, „deprehenderit eſſe immiſſum, debet effundi, & abluto calice, denuo aliud „vinum poni conſecrandum. Si vero „aliquid horum poſt conſecrationem acciderit, debet animal caute capi, & diligenter lavari, & comburi, & ablutio cum cineribus in ſacrarium mitti. „Si vero venenum ibi eſſe deprehenderit „immiſſum, nullo modo debet ſumere, nec „alii dare, ne calix vitæ vertatur in „mortem: ſed debet diligenter in aliquo „vaſculo, ad hoc apto, cum reliquiis „conſervari. Et ne ſacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum „apponere in calicem, & denuo reſumere „a conſecratione ſanguinis, & ſacrificium perficere.* „

Dicimus III. Oblatorum conſecrationem eſſentiam ſacrificii euchariſtici conſtituere, prout dicit ordinem ad eorum conſumptionem, tanquam ad finem, & terminum extrinſecum.

I. Probatur ſequentibus Rationibus a Juenino I. „Quod conſecratio ad „eſſentiam ſacrificii pertineat ex eo „patet, quod conſecrandi poteſtas ſit „de eſſentia Sacerdotii, ac proinde „conſecratio, quæ illius poteſtatis eſt „exercitium, ad ſacrificii eſſentiam „pertineat. Præterea per conſecrationem res oblatæ, ſeu Chriſti corpus, „& ſanguis, myſtice immutantur, cum „in

„ in conſecratione ſanguis a corpore ſeparetur eo in ſenſu, quod *vi verborum* ſolum corpus ſub ſpeciebus panis, & ſolus ſanguis ſub vini ſpeciebus; unde (ut jam alias obſervatum eſt) nonnulli Patres verba, quibus peragitur conſecratio, myſticum gladium appellarunt, 3. Quod ſola conſecratio ſacrificii eſſentiam conſtituat, ex eo colligitur, quod præter mutationem, quam operatur in hoſtia, ejus quoque oblationem eſſentialiter importet, quatenus nempe (ut Tertulliani verbis utar) ſacrificii victimam *repræſentat*, ſeu Deo reddit vere præſentem: non alia enim ratione, quam per conſecrationem, Chriſtus in ultima cœna Deo patri ſe ſub panis, & vini ſpeciebus præſentem exhibuit. 4. Tandem quod conſecratio ſacrificii eſſentiam conſtituat, prout ad ſumptionem tanquam ad terminum refertur, evincitur ex eo, quod Euchariſtia ſit ad inſtar convivii ſpiritualis, conſtantis ex ſacro cibo, & ſacro potu; cibus autem, & potus, ad uſum, & ſumptionem, referuntur. „

Objiciunt I. Eſt de fide, quod Chriſtus inſtituendo Euchariſtiam, ſacrificium obtulit; ſed non eſt de fide, quod Chriſtus ſumpſerit Euchariſtiam a ſe confectam: ergo conſumptio ſacrificii relate ad offerentem non eſt de eſſentia ipſius. II. Chriſtus nec etiam moritur repræſentative ex vi conſecrationis; ſed hoc requiritur ad eſſentiam ſacrificii: ergo eſſentia ſacrificii non conſiſtit in conſecratione. III. Die Paraſceves in Eccleſia Latina verum ſacrificium offertur, & in Eccleſia Græca offertur pariter ſingulis jejuniorum diebus; nihilominus his diebus nulla fit conſecratio: ergo conſecratio ad eſſentiam ſacrificii non pertinet, IV. Si conſecratio ad eſſentiam ſacrificii pertineret, Sacerdos celebrans teneretur jure divino utramque ſpeciem conſecrare, & in hoc non poſſet Eccleſia diſpenſare; ſed Raphael Volaterranus refert, quod Innocentius IV. diſpenſavit cum Norvergis, & aliis Populis Septentrionalibus, ut propter vini penuriam calicem non conſecrarent: ergo ſignum eſt, quod Sacerdotes jure divino ad utriuſque ſpeciei conſecrationem non teneantur,

Reſpondemus ad I. S. Thom. aſſerere, multum eſſe probabile, quod Chriſtus ſumpſerit Euchariſtiam a ſe confectam; & ipſum plures Theologi ſequuntur.

Ad II. Non requiritur ad ſacrificium proprie dictum, ut victima actu moriatur, ſed ſufficit, ut illius mors ex modo, quo offertur, naturaliter conſequi debeat. Quod patet in hoſtiis antiqui teſtamenti, in quibus verum fuiſſet ſacrificium, ſi poſt illatum læthale vulnus, Deus eorum mortem per miraculum impediſſet.

Ad III. Diebus prædictis nec in Eccleſia Latina, nec in Græca ullum fieri ſacrificium; quia illa eſt Miſſa, quæ vocatur præſanctificatorum, vel alias Miſſa ſicca, de qua dicit Ordo Romanus: *Feria ſexta Paraſceves, quæ & ſexta Sabbati dicitur, Miſſa non cantatur, ſed neque in Sabbato ſancto, uſque ad vigiliam noctis*.

Ad IV. Non admittitur Volaterrani narratio, quia nullum præfert documentum ipſius; & nullum de hoc in decretis Innocentii IV. veſtigium legitur; & denique quia vini penuria nulla eſt apud Norvegas, alioſque populos Septentrionales. Et tandem quia aperte contrarium ex Tridentino habetur ſeſſ. 22. cap. 1. *Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini, Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent tradidit, & eiſdem eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem; uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit*.

Pro altera vero Diſſertationis parte diximus, ſacrificium ratione finis eſſe lautreuticum, euchariſticum, impetratorium, & propitiatorium. Lautreuticum, quia per cultum latriæ offertur Deo tanquam ſupremo rerum omnium Domino: Euchariſticum, quia fit in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis: Impetratorium, quia Deo offertur pro beneficiis accipiendis: Propitiatorium demum, quia reddit nobis Deum propitium, benignum, & placatum. Lutherani, & Calviniſtæ quanvis ſacri-

cri-

crificium noſtrum improprie ſacrificium appellent, fatentur tamen dici poſſe latreuticum, & eucharíſticum; at negant illud eſſe propitiatorium, & impetratorium.

Dicimus IV. Sacrificium Miſſæ eſſe vere propitiatorium, ac impetratorium.

I. Probatur Concluſio ex Scripturis. Mat. 26. *Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur*, *vel effunditur* juxta Grœcum, *in remiſſionem peccatorum*, Luc. 22. *Hic eſt calix novum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur*, grœce, *funditur*. Ad quæ addit ſequentia Tournely. „ Diverſitas temporis *fundetur*, *funditur*, duplicem deſignat ejuſdem ſacrificii ſtatum, ſeu modum: pro futuro, cruentum cum phyſica effuſione ſanguinis; pro præſenti, incruentum cum myſtica immolatione: utrobique vero eſt in remiſſionem peccatorum; in cruce, ſolvendo pretium noſtræ redemptionis; in altari illud nobis applicando: unde merito Chriſtus noſtra propitiatio hoc utroque ſenſu dicitur. Rom. 3. verſ. 25. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius, ad oſtenſionem juſtitiæ ſuæ propter remiſſionem præcedentium delictorum*. 1. Joan. 2. cap. verſ. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi*. Et cap. 4. verſ. 10. *Miſit filium ſuum propitiationem pro peccatis noſtris*. Eidem hanc confirmat, & ipſe S. Paulus Hebr. 5. v. 1. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*. Eſt illud præcipuum Sacerdotis officium, offerre nempe ſacrificium pro peccatis; ergo reſpondere illi debet ſacrificium propitiatorium. Etenim Euchariſtia quatenus ſacramentum, non habet ex ſua inſtitutione vim tollendi peccata directe, ac primario, ſed nutriendi tantum & conſervandi vitam ſpiritualem, neque poteſt niſi ſumenti prodeſſe: econtra peccata dimittit, quatenus ſacrificium eſt propitiatorium, quod non tantum offerenti, ſed et aliis, pro quibus offertur, fructum affert. „ Et ſubdit quoque: ex eo vero quod ſacrificium Miſſæ propitiatorium ſit, conſequens eſt, ut ſit etiam impetratorium: ſi enim Deum placare poteſt, ac propitium reddere ad dimittenda peccata, quid ni poterit & ab ipſo nova & uberiora auxilia gratiæ, cæteraque beneficia impetrare?

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Trident. ſeſſ. 22. cap. 2. *Docet ſancta Synodus, ſacrificium iſtud vere propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri, ut ſi cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reverentia, contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit .... Una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa*. Et can. 3. ejuſdem ſeſs. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantũ eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificii in cruce peracti, non autem propitiatoriũ; vel ſoli prodeſſe ſumenti, neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit*.

III. Probatur ex Patribus. Cyrillus Hieroſolymitanus catecheſi myſtagogica explicans verba illa Apoſtoli I. ad Timoth. 11. „ Fieri orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt, ut quietam, & tranquillam vitam agamus: *ſcribit*: Poſtquam confectum eſt illud ſpirituale ſacrificium, & ille cultus incruentus ſuper ipſa propitiationis hoſtia: obſecramus Deum pro communi Eccleſiarum pace, pro tranquillitate mundi, pro Regibus, pro Militibus, pro Sociis, pro Ægrotis, & afflictis, & in ſumma pro omnibus, qui egent auxilio. Inſuper vocat Euchariſtiam hoſtiam propitiationis, & dicit: Chriſtum pro noſtris peccatis mactatum offerimus, ut & nobis, & illis, eum, qui eſt benigniſſimus, propitium reddamus. „ Chryſoſtomus lib. 6. de Sacerdotio: „ Qui pro tota civitate; & quid dico civitate? Imo pro univerſa terra oratorem agit, Deoque ſupplicans, omnium peccatis ſit propitius, non vivorum tantum, ſed etiam eorum,

Digitized by Google

„ qui obierunt, qualem, quæſo, oportet eſſe? Ambroſius lib. 1. de offic. cap. 48. Offert Chriſtus ſe ipſum quaſi Sacerdos, ut peccata noſtra dimittat; & in exhortatione ad Virgines: Hoſtiam ſalutarem, per quam peccatum mundi hujus aboletur. Hieronymus in cap. 1. epiſtol. ad Tit. Si Laicis imperatur, ut propter orationem abſtineant ſe ab uxorum coitu; quid de Epiſcopo ſentiendum eſt, qui quotidie pro ſuis, populique peccatis illibatas Deo oblaturus eſt victimas? S. Auguſtinus quæſt. 57. in Levit. In multis ſacrificiis, quæ pro peccatis offerebantur, unum hoc noſtrū ſacrificium ſignificatur, in quo vera fit remiſſio peccatorum.

VI. Probatur Rationibus I. Sacrificia veteris teſtamenti mundabant Judæos a peccatis legalibus, ſeu ab immunditia legali: ergo ſacrificium novi teſtamenti a peccatis nos mundat. II. Chriſtus, qui in ſacrificio Miſſæ Deo immolatur, in remiſſionem peccatorum offertur: ergo ſacrificium Miſſæ eſt vere propitiatorium, & impetratorium. Hanc cauſſalem docet Concilium Trid., & Petrus de Marca, Archiepiſc. Pariſienſis, in Differt. poſthuma de Euchariſtia, ſic eam exponit. „ Itaque cum res oblata, & qui principaliter offert, & interpellat, ſit ipſe Chriſtus, dubium non eſt, quin ſit in hoc ſacrificio infinita vis impetrandi omnem gratiæ apparatum, quo inſtructi ingentium criminum veniam conſequi poſſimus. Quid enim deeſt ad peccatorum indulgentiam aſſequendam, ubi Auctor ipſe gratiæ, qui eum nobis promeritus eſt, cruento ſacrificio in myſtica cœremonia illius memoriam renovat, atque pro nobis Patrem interpellat, quo beneficii in cruce quæſiti nos faciat compotes?...... Et poſtea: Ut articulum iſtum contraham in pauca, propitiatorium dicitur ſacrificium euchariſticum, quoniam impetrat gratiam neceſſariam ad ſalutem, & ad ea omnia conſequenda beneficia, quæ nobis ſua paſſione promeruit, niſi contumaciter auxilia illa rejecerimus. „

Obſtant I. His verbis Kemnitii. „ Si Miſſæ ſacrificium propitiatorium eſſet, ac peccata remitteret, utile foret non accedere ad ſacramenta pro remiſſione peccatorum percipienda; nam remiſſio peccatorum per unam Miſſam ab alio dictam, ſine ullo labore, & periculo haberi poſſet. „ II. Miſſæ ſacrificium non eſſet propitiatorium, ſi ſumptio Euchariſtiæ non poſſet ab uno pro alio fieri; ſed non poteſt: ergo &c. Probatur minor. Non poteſt unus baptizari pro alio; non poteſt unus confirmari pro alio; non poteſt unus abſolvi pro alio: ergo nec Euchariſtię ſumptio poteſt ab uno fieri pro alio.

Reſpondemus ad I. Diſtinguendo antecedens; ſi Miſſæ ſacrificium immediate, ac proxime peccata dimitteret; concedimus: ſi mediate dumtaxat, impetrando ſcilicet auxilia gratiæ, ac donum pœnitentiæ, quo peccatores moveantur ad ſacramenta deſideranda, & quærenda; negamus.

Ad II. Dicitur, quod hæc eſt differentia, quæ intercedit inter ſuſceptionē ſacramenti, & oblationem ſacrificii. „ Sacramentum enim, ait Tournely, ad ſanctificationem ſuſcipientis primario, ac directe ordinatur, & idcirco nonniſi ſuſcipientem ſanctificat; at ſacrificium ordinatur, ac tendit, tum ad gloriam Dei, cujus ſupremum in res omnes dominium declaratur, tum ad impetrandum beneficia iis omnibus, pro quibus offertur. *Quare*, inquit Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 5. *Sacrificium ſimile eſt orationi, quod attinet ad efficientiam: oratio enim non ſolum prodeſt oranti, ſed etiam iis, pro quibus oratur. Ex his colligimus*, pergit doctiſſimus Cardinalis, *manducationem Euchariſtiæ, quæ fit a Sacerdote, ut eſt ſacramenti ſuſceptio, ſoli ſumenti prodeſſe, ut autem ſacrificii conſummatio, prodeſſe illis omnibus, pro quibus oblatum eſt ſacrificium.* „

DIS-

DISSERTATIO CCCCXLI.

De ſubjecto Sacrificii Miſſæ. An ſubjectum Sacrificii Miſſæ ſint omnes viventes? An ſint omnes mortui? An pro omnibus operetur, et quomodo?

OMnes, qui vivunt, vel ſunt Catholici, vel ſunt Hæretici, vel Gentiles, vel Pagani, vel Judæi, vel alii quomodocunque ab orthodoxa fide alieni. Hi igitur, qui vivunt in hoc mundo, & ſunt capaces æternæ beatitudinis, ac proinde ſub nomine proximi comprehenduntur; quæritur, an comprehendantur ſub nomine Subiecti ſacrificii Miſſæ?

Dicimus I. Sacrificium Miſſæ offerri poſſe pro omnibus, qui in mundo vivunt, quanvis ſint a catholica religione extorres.

I. Probatur ex Scripturis. I. ad Timot. 2. Apoſtolus ſcribit: *Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt conſtituti, ut tranquillam, & quietam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate.* Duo poſſunt verbis hiſce opponi; unum ſcilicet, quod intelligantur pro fidelibus tantum, non vero pro omnibus hominibus: alterum veto, quod intelligi debeant de precibus, quæ funduntur extra ſacrificium, non vero de ſacrificio. Sed pro primo facit, quod in iiſdem verbis legitur, ſcilicet *pro Regibus*; Reges enim non erant Chriſtiani, ſed Gentiles: unde ait Chryſoſtomus ho. 6. in 1. ad Timoth. *Neque enim Reges Deum colebant; verum multis poſtea temporibus in infidelitate, quam per ſeriem ſucceſſionis acceperant, perſtiterunt.* Pro altero vero, quod ſcilicet Apoſtolus loquatur de precibus, quæ fiebant in ſacrificio, teſtis eſt Juſtinus in apolog. ad Antooin. Imperat. in qua hæc habet. *Nos autem ſecundum hujuſmodi lavationem, credentem jam a nobis adſcitum, ad fratres, qui dicuntur, eo adducimus, ubi illi congregati ſunt ad communes preces, & ſupplicationes, cum pro ſe ipſis, tum pro illuminato, & aliis ubique gentium omnibus, animo intento peragendas: ut digni idoneique ſimus, qui veritate agnita, & opera etiam ipſa boni, atque officiali rerum ad miniſtratores, & datorum nobis mandatorum cuſtodes inveniamur: atque ut ſalute ſalvemur ſempiterna. A precibus finitis, mutuis nos invicem oſculis ſalutamus. Deinde ei, qui fratribus praeſt, offertur panis, & poculum aquæ, & vini, quibus ille acceptis, laudem, & gloriam rerum univerſarum Patri per nomen Filii, & Spiritus Sancti, offert, & Euchariſtiam, ſive gratiarum actionem, pro eo quod nos donis ſuis hiſce dignatus ſit, prolixe exequitur.*

II. Probatur ex Patribus. Tertullian. ad Scapulam cap. 2. *Sacrificamus pro ſalute Imperatoris, ſed Deo noſtro, & ipſius, ſed quomodo præcepit Deus, pura prece. Non enim eget Deus conditor univerſitatis, odoris, aut ſanguinis alicujus.* Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium lib. 7. hiſtor. cap. 11. *Huic (Deo) continuas preces offerimus pro imperio illorum* (de Imperatoribus Gallieno, & Valeriano loquitur) *ut ſtabile, & inconcuſſum permaneat.* Auguſtinus epiſt. 117. ad Vitalem: *Quando audis Sacerdotem Dei ad Altare exhortantem populum Dei orare pro incre-*

cre-

Digitized by Google

eredulis, ut eει Deus convertat ad fidem, ſubſanna pias voces &c. Quibus verbis Auguſtinus Vitalem, ſemipelagianiſmo laborantem, docet, infideles ut credant indigere gratia Chriſti, quam pro eis Eccleſia in ſacrificiis expoſcere ſolet. Inſuper Athanaſ. in apologia ad Conſtantium ſcribit, quod in Eccleſia Alexandrina recitabatur in Liturgiis nomen Imperatoris, quanvis hæretici. Addit Jueninus hæc verba: *His quoque temporibus, in Latinis Liturgiis ante; & poſt conſecrationem plures orationes leguntur pro Eccleſiæ hoſtibus, ſeu pro iis, a quibus perſecutionem patitur. Reperiuntur etiam nonnullæ, quibus petitur eorum converſio, quos Eccleſia propter publica ſcelera evomuit ex ſuo ſinu. Nititur vero ea praxis huic principio, quod inter fideles, & inter excommunicatos plerumque nonnulli ſint e prædeſtinatorum numero, multique quibus, licet reprobis, Deus velit juſtitiam conferre, quam tamen uſque in finem, per ſingulare perſeverantiæ donum in eis non eſt conſervaturus.*

III. Probatur Rationibus. I. Offerimus Sacrificium pro Eccleſia catholica propaganda, unienda, purganda: ergo ſimiliter offerimus pro infidelium, & hæreticorum converſione. II. Sacrificium crucis pro omnibus oblatum fuit, etiam pro infidelibus, & hæreticis: ergo pariter ſacrificium Euchariſtiæ. III. Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, etiam pro infidelibus, & hæreticis: ergo pro omnibus pariter offertur. IV. Eccleſia ſimiliter in die paraſceves orat pro infidelibus, pro hæreticis, pro Schiſmaticis &c. ergo pro his omnibus licet ſacrificium offerre.

Opponunt I. Non eſt licitum pro Excõmunicatis nominatim offerre ſacrificium; ut legitur cap. *a nobis; de ſententia excommunicationis*. II. Auguſtinus lib. de origine animæ cap. 9. *quis offerat corpus Chriſti, niſi pro iis, qui ſunt membra Chriſti?* Sed infideles, hæretici, & excommunicati non ſunt membra Chriſti; ergo &c. III. Excommunicati ſunt extra Eccleſiam: ergo non proſunt eis preces Eccleſiæ; eodem fere pacto, quo non proſunt alimenta membro, quod a corpore abſciſſum eſt. IV. Si liceret offerre ſacrificium pro Gentilibus, Judæis, Hæreticis, & Excommunicatis, qui nominatim, & expreſſe denunciati ſunt, nullum eſſet diſcrimen inter illos, & fideles; quod dicendum non eſt.

Reſpondemus ad I. Quod quanvis nominatim & publice non ſit licitum pro Excommunicatis non toleratis offerre ſacrificium, quia Eccleſia eos excludit a ſuis orationibus, ac ſuffragiis, in criminis vindictam; & prohibet ne ipſorum nomina ad altare recitentur: poſſunt tamen fideles, ac Sacerdos ipſe celebrans, pro iis privatim orare ut reſipiſcant & ad bonam frugem revertantur.

Ad II. Dicit S. Thom. in 4. diſtinct. 20. quæſt. 2. artic. 2. ad 4. Verba Auguſtini intelligi debere de iis, qui ſunt membra Chriſti actu, vel potentia. Ut enim ait Tournely, tunc offertur etiam pro membris Chriſti, quando offertur pro aliquibus, ut fiant membra Chriſti. Addit, quod Auguſtinus in eo loco loquitur dumtaxat de defunctis, qui aut ſunt membra Chriſti actu, aut nullo modo; ideo abſolute dicere potuit non poſſe offerre pro defunctis, niſi ſint membra Chriſti.

Ad III. Reponit Jueninus, eas preces, quæ pro ſocietate fidelium offeruntur, Excommunicatis, aliiſque, qui ab Eccleſia ſunt extorres, non prodeſſe; quippe qui cum fidelibus nullo prorſus vinculo teneantur: at nihil obſtat, quin emolumentum colligant ex iis, quæ ſpecialiter pro eis offeruntur.

Ad IV. dicitur, quod inter fideles, & excommunicatos duplex intercedit diſcrimen; primum eſt, quod excommunicati non ſunt participes orationum, quæ ab Eccleſia funduntur pro fidelibus. *Alterum vero eſt, ait citatus Jueninus, quod fert hodierna praxis, ut eorum, qui ſunt extra Eccleſiam, nomina publice non recitentur, nec privatim in ea Liturgiæ parte, quam* Memento *nominamus; hoc enim in capite non obtinet Veterum diſciplina; ſed nihil obſtat quin de iis mentaliter Sacerdot cogitet, dum ſacris dat operam, poſtuletque ut Deus Pater, propter Chriſtum, qui in altari præſens ſiſtitur, converſionis, ac reſiſcientiæ donum largiatur. Ex iis, quæ huc uſque dicta ſunt, evidenter colligitur Miſſæ ſacrificium offerri pro omnibus, qui ſunt in*

Ec-

Eccleſiæ ſinu, ſive juſti ſint, ſive impii; „ Utriuſque Liturgiæ omnes meminerunt; nec mirum, quippe quod fideles, ſive juſtitia fruantur, ſive jaceant in peccato mortali, ſunt membra illius myſtici corporis, quod nondum perfecte cum Chriſto capite conjunctum eſt. „

Pro altera Diſſertationis parte, in qua quæritur, an ſubiectum ſacrificii Miſſæ ſint omnes mortui? Supponimus, inter defunctos primo eſſe illos, qui æternis ſuppliciis puniuntur; ſecundo eſſe illos, qui in Purgatorio detinentur ad tempus; tertio eſſe illos, qui in Cœlis Deum vident. Hæretici novatores pro nullis volunt ſacrificium offerri poſſe, nec pro damnatis, nec pro purgantibus, nec pro Beatis; adeoque damnant uſum Eccleſiæ, quæ in honorem Sanctorum Miſſas celebrat. Catholici vero volunt, reprobis, ad æterna ſupplicia damnatis, nihil prodeſſe Miſſæ ſacrificium, adeoque pro ipſis offerri non debere, nec ut propitiatorium, nec ut impetratorium: volunt pariter, juſtos in charitate pie defunctos, & in Purgatorio detentos, juvari poſſe Miſſæ ſacrificio, ac viventium ſuffragiis, vel ad temporalis pœnæ relaxationem, vel ad plenam liberationem. Volunt denique, ſacrificium non offerri Sanctis, ſed offerri in honorem Sanctorum, ſicut nec templa, nec altaria Sanctis eriguntur, ſed in honorem ipſorum Deo dedicantur.

Dicimus II. Pro damnatis ad æterna ſupplicia ſacrificium offerri non poſſe; poſſe vero pro animabus purgantibus; poſſe pariter Deo offerri in honorem Sanctorum. Tres habet partes Concluſio.

Prima Concluſionis pars I. probatur. Damnati addicti ſunt pœnis æternis, & pœnis, quæ alleviari non poſſunt: ergo iiſdem ſacrificeia nihil proſunt. Antecedens habetur Matt. 25. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis ejus.* Item in lib. Job legitur, *quod in inferno nulla ſit redemptio*. Proinde Auguſtinus lib. 1. de origine animæ cap. 11. *Salva fide catholica, & eccleſiaſtica regula, nulla ratione conceditur, ut pro non baptiſatis cujuslibet ætatis hominibus offeratur ſacrificium corporis, & ſanguinis Chriſti*. Et lib. 3. cap. 12. *Noli credere, nec docere, aliquos eorum, qui ſine Baptiſmo Chriſti ex hac vita emigraverint . . . . . . ad regni cœlorum beatitudinem pervenire, ſi vis eſſe catholicus*. Lib. 2. de Civitate Dei cap. 24. docet, futurum ut Eccleſia pro reprobis adhuc viventibus non oraret, ſi certo ſciret eos æterno excidio deſtinatos eſſe. *Si*, inquit, *de aliquibus ita certa eſſet, ut ſi ſint illi, etiam noſſet, qui licet adhuc in hac vita ſint conſtituti, tamen prædeſtinati ſunt in æternum ignem ire cum cum diabolo; tam pro eis non oraret, quam nec pro ipſo. Sed quia de nullo certa eſt, orat pro omnibus dumtaxat hominibus inimicis ſuis in hoc corpore conſtitutis, nec tamen pro omnibus exauditur, qui etſi adverſantur Eccleſiæ, ita tamen ſunt prædeſtinati, ut pro eis exaudiatur Eccleſia, ut filii efficiantur Eccleſiæ. Si qui autem uſque ad mortem habebunt cor impœnitens, nec ex inimicis convertentur in filios, numquid jam pro eis, ideſt pro talium defunctorum ſpiritibus, orat Eccleſia? Quid ita? niſi quia jam in parte diaboli computatur, qui, dum eſſet in corpore, non eſt translatus ad Chriſtum*.

II. Probatur. Damnati ſi liberari, & ſublevari poſſent per ſacrificii Miſſæ oblationem, ſequeretur, quod Deus, vel illos mitteret in gehennam ad tempus, vel quod pœnam tempore commenſurandam iiſdem infligeret; ſed hoc eſt contra immutabilitatem decretorum Dei: ergo nullo modo oblatio ſacrificii Miſſæ damnatis prodeſſe poteſt. Argumentum fundatur in doctrina omnium Patrum, & in Eccleſiæ traditione, qua docemur, nunquam in uſu fuiſſe offerre ſacrificium pro mortuis damnatis.

II. Concluſionis pars I. probatur ex Scripturis. Ex lib. 3. Machabæorum cap. 20. hæc habentur. *Facta collatione duodecim millia drachmas argenti miſit Hieroſolymam, offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium; bene, & religioſe de reſurrectione cogitans . . . . Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*. Quibus addit Tournely. „ Ex quo celebri teſtimonio hæc habemus. 1. Mortuos poſt hanc vitam a peccatis ſolvi. 2. Sacrificia, & orationes vivorum mortuis prodeſſe. 3. Omnes peccatorum reliquias non ſem-

„ per per mortem expiari, ſicut Luthero, & Calvino videtur: illi etenim, pro quibus Judas Machabæus ſacrificium offerri juſſit, mortui erant morte violenta, & quidem pro Religione, atqui tamen perſuaſum habuit Judas, illos plene purgatos non fuiſſe. 4. Poſſe hominem ſancte, ac pie mori, & tamen debitum aliquod ipſi ſolvendum, ſive propter levia quædam, & venialia peccata non remiſſa, ſive propter pœnam temporalem, quæ poſt condonatam culpam læthalem ſolvenda ſupereſt: teſtatur enim ſacer contextus loco citato verſ. 45. eos, pro quibus Judas ſacrificium offerri voluit, *cum pietate dormitionem accepiſſe*. 5. Denique officia illa pietatis, quæ defunctis exhibentur, ad religionem pertinere. „

II. Probatur ex Auguſtino, qui lib. 9. Confeſſionum narrat, Monicam, matrem ſuã, ipſum rogaſſe, ut ſui memoriam faceret ad altare; & ob id *oblatum fuiſſe pro ea ſacrificium pretii noſtri.* Inſuper in lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 1. ſcribit. *In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis ſacrificium.* Sed quanvis nuſquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parva eſt univerſæ Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine patet, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis; quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum ſuum habet etiam commendatio mortuorum. Et cap. 4. *Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum: quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana & Catholica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, ſub generali commemoratione ſuſcepit Eccleſia, ut quibus ad iſta deſunt parentes, aut filii, aut quicumque cognati, vel amici, ab una eis exhibeatur pia matre communi*, Et in Enchiridio cap. 110. *Neque negandum eſt defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis ſacrificium Mediatoris offertur, vel eleemoſinæ in Eccleſia fiunt. Sed eis hæc proſunt, qui cum vixerant, ut hæc ſibi poſtea poſſent prodeſſe, meruerant ..... Quo circa hic omne meritum comparatur, quo poſſit poſt hanc vitam relevari quiſpiam, vel gravari. Nemo autem ſperet, quod hic neglexerit, apud Deum promoveri .... Non enim omnibus proſunt: & quare non omnibus proſunt, niſi propter differentiam vitæ, quam quiſque geſſit in corpore? Cum ergo ſacrificia ſive altaris, ſive quarumcumque eleemoſinarum, pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones ſunt; pro non valde malis propitiationes ſunt; pro valde malis, etiamſi nulla ſint adjumenta mortuorum, qualeſcunque vivorum conſolationes ſunt.*

III. Probatur ex Concilio Trident. ſeſſ. 25. in qua docetur, animas in Purgatorio detentas juvari ſacrificio Miſſæ: & ſeſſ. 21. cap. 2. dicitur *Sacrificium Miſſæ non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis, rite, juxta Apoſtolorum traditionem offerri*. Et can. 3. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; vel ſoli prodeſſe ſumenti, neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit*. Idem docuerat Concil. Carth. 4. can. 79. habitum ſeculo 4. anno ſcilicet 398. ubi legitur: *Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ ſequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis ſubveniri non poſſit, memoria eorum, & orationibus, & oblationibus commendetur.*

Tertia Concluſionis pars, quod ſcilicet Deo poſſit offerri ſacrificium Miſſæ in honorem Sanctorum, ex eo patet, quod ſacrificium offertur in proteſtationem ſupremi dominii, quod habet Deus in res omnes creatas, ac proinde pertinet ad cultum latriæ: ex quo ſequitur, quod offerri non poſſit puris hominibus, quantumlibet ſanctis. Et hoc declarat Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 3. *Quanvis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas in Eccleſia celebrare conſueverit; non tamen illis ſacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit. Unde nec Sacerdos dicere ſolet, offero tibi ſacrificium, Petre, vel Paule, ſed Deo, de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat; ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in Cælis, quorum memoriam agimus in terris.* Et Auguſtinus lib. 8. de Civitate Dei cap. 27. ſcribit: *Nos Martyribus non conſtitu-*

ſtituimus templa, ſacerdotia, ſacra, & ſacrificia ...... Quis audivit aliquando fidelium, ſtantem ſacerdotem ad Altare .... dicere in precibus, offero tibi ſacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane; cum apud Memorias eorum Deo offeratur? Et lib. 20. contra Fauſtum cap. 21. *Nulli Martyrum, quamvis in Memoriis Martyrum conſtituimus altaria ...... Quod offertur, Deo offertur, qui Martyres coronavit, apud Memorias eorum, quos coronavit.*

Ex quibus hæc deducit Tournely „ Sacrificia Sanctis non proſunt ad culpæ „ vel pœnæ remiſſionem, nec ad gratiæ, vel gloriæ eſſentialis augmentum. Ratio eſt, quia Sanctis Deo aperte fruentibus nihil deeſt, quod gloriæ illorum eſſentiali ſuperaddi poſſit, ſed tantum gloriæ accidentalis, quæ eorum cultum, honorem, ac venerationem ſpectet. Quare S. Auguſtinus tract. 84. in Joan. & ſerm. 159. alias 17. de verbis Apoſtoli, monet in ſacrificio memoriam fieri Sanctorum, ſed non orari pro illis. Et idcirco cum in noſtra Liturgia petimus, ut oblatio Sanctis proſit ad gloriam, non tam oramus pro Sanctis, quam pro nobis: nempe gratiam petimus ita ſancte, pie, devote, recte ſacrificium offerendi, ut merito Sancti gaudere inde poſſint, & gloria illis coram hominibus accedat. „

„ III. Sacrificium Miſſæ non eſt per ſe inſtitutum, tanquam ad finem proprium, & præcipuum, ad Sanctos honorandos, vel invocandos: ſiquidem directe, ac primario inſtitutum eſt ad Deum colendum, & propitium nobis reddendum; ſecundario autem tantum, ac conſequenter ad Sanctos honorandos: quapropter verum foret ſacrificium, tametſi nulla in eo fieret Sanctorum memoria. „

„ IV. Non repugnat inſtitutioni cœnæ Domini offerre Deo ſacrificium in honorem Sanctorum, eoſque invocare, ut pro nobis apud Deum intercedant. Hæc eſt conſtans Eccleſiæ fides, ac praxis. *Si quis dixerit*, ait Concil. Trid. ſeſſ. 22. can. 5. *Impoſturam eſſe, Miſſas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum interceſſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia intendit, anathema ſit.* „

„ Fidem hanc & traditionem ad nos uſque perduxerunt quoquot extant apud Græcos, & Latinos Liturgiæ, in quibus SS. Apoſtolorum, Martyrum, & aliorum Sanctorum memoria celebratur. Ex illis Liturgiis nonnulla teſtimonia laudavimus cum de Deo agebamus tom. 1. pag. 580. & 581. Perduxerunt, & SS. Patres. Cyrillus Hieroſolym. Catech. 5. myſtag. *Cum hoc ſacrificium offerimus*, inquit, *mentionem facimus eorum, qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum, & deprecationibus, ſuſcipiat preces noſtras.* Et Auguſtinus tract. 84. in Joann. *Nam ſic*, inquit, *Martyres commemoramus* (ad Altare) *Quemadmodum alios, qui in pace requieſcunt, ut etiam pro iis oremus; ſed magis ut orent ipſi pro nobis.* Et lib. 8. de Civit. Dei cap. 27. reddens rationem, cur in memoriam, & apud memorias Sanctorum fiat celebretur, hanc reddit, *ut ea celebritate, & Deo vero de illorum victoriis gratias agamus, & nos ad imitationem talium coronarum, atque palmarum, eodem invocato in auxilium, ex eorum memoriæ renovatione adhortemur.*

Opponunt I. Liber Machabæorum inter Canonicos non recenſetur: ergo auctoritas ex eo ducta nihil valet: II. Verba illa: *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*, non eſt genuina textus, ſed eſt ab aliquo irrationabiliter inſuta: ergo nihil probat. III. Auguſtinus in Enchiridio cap. 110. ſcribit, *quæ per mortuis offeruntur: Non omnibus proſunt ..... quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt, ut fit plena remiſſio, aut certe ut tolerabilior fiat ipſa damnatio*, & cap. 102. *Pœnas damnatorum certis temporum intervallis exiſtimem (ſi hoc eis placet) aliquatenus mitigari, etiam ſic quippe intelligi poteſt manere in illis ira Dei*: ergo ex Auguſtino pœnæ Damnatorum mitigari poſſunt: ergo pro hoc ſaltem poſſunt illis prodeſſe ſacrificia. IV. Chryſoſtomus hom. 3. in epiſt. ad Philippen. docet, orandum eſſe pro mortuis, & addit: *Id quidem de iis, qui in fide deceſſerunt. Cathechumeni vero neque hac dignantur conſolatione, ſed omni auxilio ſunt deſtituti, uno quodam excepto. Quale vero hoc? licet pauperibus pro iis dare, atque hinc ali-*

quid percipiant refrigerationis. Sed nomine Catechumenorum intelliguntur damnati, qui ſine baptiſmo moriuntur: ergo damnatis ſacrificiū prodeſſe poteſt. V. Gloſſa in cap. *tempus* 13. queſt. 2. vult, ex damnatis aliquos fuiſſe valde malos, & his ait ſacrificium non prodeſſe; alios vero fuiſſe mediocriter malos, & his vult prodeſſe, non ad plenam liberationem, ſed ad quandam relaxationem. VI. Damaſcenus in oratione de defunctis teſtatur, Trajanum, & Falconillam fuiſſe liberatos ex inferis Gregorii Magni, & Sanctæ Teclæ, orationibus. VII. Innocentius III. in cap. *Cum Martha, de celebrat. Miſſarum*, dicit apud Tournely. „ Quoſdam ex mortuis eſſe valde bonos, ideſt ſanctos, qui non egent ſuffragiis: quoſdam valde malos, ideſt damnatos, qui non poſſunt juvari: quoſdam mediocriter bonos, quibus ſuffragia proſunt ad expiationē. Non exponit Innocentius quinam illi ſunt, quos appellat mediocriter malos. „ VIII. Judæi illi, pro quibus Judas Machabæus lib. 2. Machabæorum cap. 20. juſſit offerri ſacrificium, ſub ipſorum cadaveribus tenebant donaria Idolorum, & perconſequens fuerant mortui in peccato mortali: ergo pro iis, qui moriuntur in peccato mortali offerri poteſt ſacrificiū. Inſuper Eccleſia orat Deum, ut liberet defunctos *de morte æterna, de pœnis inferni, de profundo lacu, de ore leonis &c.* IX. Chriſtus non dixit in inſtitutione Euchariſtiæ: hoc facite in honorem Sanctorum, ſed in meam commemorationem. X. Mortui, ſive damnati, ſive ſancti, non poſſunt manducare corpus Domini, nec poſſunt bibere ejus ſanguinem: ergo non poſſunt eſſe participes ſacrificii Euchariſtiæ. XI. Sacrificium eſt actus latriæ, qui cultus ſoli Deo debetur in honorem ipſius: ergo non in honorem Sanctorum. XII. Auguſtinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 10. dicit, in ſacrificio Miſſæ, Sanctos nominari quidem a Sacerdote, ſed non invocari; & hæc ſunt ejus verba. *Non tamen a Sacerdote, qui ſacrificat, invocantur. Deo quippe, non ipſis ſacrificat, quamvis in Memoria ſacrificet eorum; quia Dei Sacerdos eſt, non illorum.*

Reſpondemus ad I. Scriptores omnes Catholicos probare primum & ſecundum Machabæorum libros eſſe canonicos, & nos ſatis quoque probavimus in volumine quinto noſtrarum Diſſertationum, Diſſertatione 278.

Ad II. Negatur quod aſſumitur; & contrarium aſſumptionis apud omnes Theologos probatum invicte invenitur.

Ad III. Auguſtinus loquitur de fidelibus, qui in Purgatorio detinentur; ut patet ex ejus contextu, in quo hæc leguntur. *Neque negandum eſt defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis ſacrificium Mediatoris offertur, vel eleemoſynæ in Eccleſia fiunt..... Cum ergo ſacrificia ſive altaris, ſive quarumcumque eleemoſynarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones ſunt; pro non valde malis propitiationes ſunt; pro valde malis, etiamſi nulla ſint adiumenta mortuorum qualeſcumque vivorum conſolationes ſunt.*

Ad IV. Chryſoſtomus loquitur de Catechumenis abſque baptiſmo decedentibus, proquibus ſuo tempore orationes non fiebant.

Ad V. Error fuit Gloſſæ, ſi putavit, aliquos ex damnatis percipere refrigerium ex Miſſæ ſacrificio, quia in inferno nulla eſt redemptio.

Ad VI. Dicitur, quod illa oratio de defunctis non eſt Damaſceni; & quod narratur de Trajano, & Falconilla, fabula eſt.

Ad VIII. dicit Tournely. „ Innocentius III. videtur memoria lapſus, & „ & ex trimembri diviſione, quam adduxit S. Auguſtinus, quadrimembrē feciſſe: ſed quidquid ſit, duo poſteriora membra diviſionis recte intelligi poſſunt de iis, qui in Purgatorio pœnas ferunt, quorum aliqui ſunt mediocriter boni, quia in hac vita bene quidem vixerunt, ex qua in charitate diſceſſerunt; ſed quibus pœnarum aliquid luendum ſupereſt, ac per ſacrificium Miſſæ, & viventiū ſuffragia, ſubveniri poteſt ad ſupplicii mitigationem, vel plenam liberationem; alii ſunt mediocriter mali, quia in hac vita non ita pie vixerunt, & tandem a reatu culpæ liberati, cum magno pœnæ reatu diſceſſerunt,

„qui-

„ quibus ſacrificium ad pœnarum mi-
„ tigationem valere poteſt. „

Ad VIII. Judæi non tenebant Idolorum donaria ad cultum, & reverentiam, ſed tanquam prædam, quæ jure victoriæ illis debebatur; ac proinde non peccabant. Præterea Eccleſia refert preces illas ad inſtans temporis, quo defunctorum animæ corporibus ſolvuntur.

Ad IX. Ideo Chriſtus non dixit, hoc facite in honorem Sanctorum, quia Euchariſtia primario, & directe ordinatur ad cultum Dei, ſecundario vero, & indirecte ad honorem Sanctorum. Cœterum quanvis Chriſtus hoc non præceperit, non tamen prohibuit.

Ad X. Argumentum probat, mortuos non poſſe participes eſſe Euchariſtiæ, ut ſacramentum eſt; non vero non poſſe de illa participare, ut ſacrificium eſt.

Ad XI. differentia maxima eſt in eo, quod ab adverſariis fingitur a nobis dici, ſacrificium offerri Sanctis in honorem Dei, & in eo, quod a nobis revera dicitur ſacrificium offerri Deo in honore Sanctorum.

Ad XII. negat Auguſt. invocari Sanctos, ſed invocatione per ſacrificium, quod ipſis offeratur: non negat tamẽ invocari precibus Sacerdotis, ut pro nobis apud Deum intercedant.

Tertia tandem Diſſertationis pars in eo conſiſtit, quod per Miſſæ ſacrificium culpa, & pœna peccati dimittantur, non ex opere operato, ſed ex opere operantis. Proinde

Dicimus III. Per Miſſæ ſacrificium dimitti peccati culpam, & pœnam, non immediate, ſed mediate, & non ex opere operato, ſed ex opere operantis.

I. Pars probatur. Eandem vim habet ſacrificium Miſſæ, ac ſacrificium Crucis; ſed per illud remiſſæ fuerunt culpa, & pœna peccati: ergo pariter per hoc. Tridentinum docuit hoc ipſum ſeſſ. 22. cap. 2. *Illud ſacrificium vere propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri ut miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno.* Definit rurſus, *ipſum rite juxta Apoſtolorum traditionem offerri, non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatiſfactionibus, & aliis neceſſitatibus; ſed & pro defunctis in Chriſto nondum ad plenum purgatis.*

II. Pars probatur. Sacrificium Crucis non immediate juſtificat impium, ſed mediate; quatenus impetrat dona, quæ converſionem operantur; ſed ſacrificium Miſſæ eamdem habet vim: ergo pariter mediate peccata dimittit. Unde Tridentinum loco nuper citato docet. *Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia, dimittit.*

III. Pars probatur. Sacrificium Miſſæ operatur per modum impetrationis; ſed operari per modum impetrationis eſt operari ex opere operantis: ergo &c. Ulterius effectus, qui ſequitur ex opere operato, eſt infallibilis; ſed Miſſa non ſemper ſuum ſortitur effectum; ergo non operatur ex opere operato.

DISSERTATIO CCCCXLII.

De Miniſtro Sacrificii Miſſæ. Utrum Miniſtri ſacrificii Miſſæ ſint ſoli Sacerdotes? Quando teneantur ſacrificium offerre? Et quis in ſacrificio ſit principalis offerens, & qui Miniſtri?

QUia ſolus Sacerdos eſt ordinarius Miniſter Euchariſtiæ, ut Sacramentum eſt, quemadmodum ſuo loco diximus: idem quoque Sacerdos eſt Miniſter Euchariſtiæ ut ſacrificium eſt; ac proinde eam divino jure ſacrificare Deo poteſt, ac debet. Chriſtus enim verbis illis Matt. 28. *Hoc facite in meam commemorationem*, dedit poteſtatem Apoſtolis, eorunque Succeſſoribus, faciendi, quod ipſemet in ultima cœna fecit. Et quia in ultima cœna confecit Sacramentum Euchariſtiæ, & pariter obtulit ſacrificium; hinc eſt, quod Apoſtolis præceperit, ut hoc ipſum pariter facerent. Quod expreſſit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. *Et quoniam in divino hoc ſacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſeipſum cruente obtulit; docet ſancta Synodus, ſacrificium illud vere propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri, ut, ſi cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reverentia, contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia, dimittit. Una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa. Cujus quidem oblationis cruentæ, inquam fructus per hanc uberrimam percipiuntur, tantum abeſt, ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto non dum ad plenum purgatis, rite, juxta Apoſtolorum traditionem, offertur.*

Dicimus I. Solos Sacerdotes eſſe Miniſtros ſacrificii Miſſæ.

I. Probatur Concluſio ſimul, & explicatur a Bellarmino lib. 2. de ſacrificio Miſſæ cap. 4. per hæc verba. „
„ Sacrificium Miſſæ ex opere operato
„ vim habeat, & ſimul, ut præmiſimus,
„ quæ ſit propria efficientia ſacrificii.
„ Sunt autem tria præmittenda, ut hoc
„ recte intelligatur. Primum eſt, Sa-
„ crificium Miſſæ a tribus offerri, a
„ Chriſto, ab Eccleſia, a Miniſtro; ſed
„ non eodem modo. Chriſtus enim
„ offert, ut primarius Sacerdos, & of-
„ fert per Sacerdotem hominem, ut
„ per ſuum proprium Miniſtrum. Ec-
„ cleſia non offert, ut Sacerdos per
„ Miniſtrum, ſed ut Populus per Sacer-
„ dotem. Itaque Chriſtus per inferio-
„ rem offert, Eccleſia per ſuperiorem:
„ Sacerdos enim quatenus talis major
„ eſt reliquo populo, quippe qui, ut
„ mediator quidam pro populo apud
„ Deum intercedit, nec eſt proprie in
„ ea re Miniſter Eccleſiæ, ſed Chriſti
„ principalis mediatoris. Ex quo etiam
„ ſequitur, ut Eccleſia non proprie ſa-
„ crificet exercendo actum ſacerdota-
„ lem, ſed tantum offerat Sacerdoti

„rem

„ rem ſacrificandam , aut curat fieri
„ ſacrificium , aut certe contentiat in
„ ſacrificium , & voluntate, ac deſide-
„ rio offerat , cum Sacerdos offert . „

II. Probatur ex Scripturis . Soli Sacerdotes, qui ſunt ſucceſſores Apoſtolorum , habent poteſtatem offerendi Euchariſtiam : ergo ſoli Sacerdotes ſunt Miniſtri ſacrificii Miſſæ . Antecedens probatur ex illis verbis Chriſti Domini , qui Apoſtolis dixit : *Hoc facite in meam commemorationem* : & Juſtinus Martyr in Apologia 2. explicavit per hæc verba : *Eum , qui fratribus , ideſt Chriſtianis præeſt . rerum univerſarum Patri per nomen Filii , & Spiritus Sancti offerre Euchariſtiam* .

III. Probatur ex Conciliis . Concilium Nicænum I. can. 18. Vult, ut Euchariſtia accipiatur ab his , qui poteſtatem habent offerendi, qui ſunt Sacerdotes . Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 1. *Sub earundem rerum Symbolis , Apoſtolis , quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent , tradidit ; & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus , ut offerrent , præcepit , per hæc verba ; hoc facite in meam commemorationem* . Et can. 2. *Si quis dixerit , illis verbis : Hoc facite in meam commemorationem , Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe , ut ipſi , aliique Sacerdotes offerrent corpus , & ſanguinem ſuum ; anathema ſit* .

Pro ſecunda Concluſionis parte, in qua quæritur , quando teneantur Sacerdotes ſacrificium offerre ? Supponit ſimul & probat Juenïnus , quod Sacerdotes , qui nunquam , aut ſaltem raro celebrant , gravi ſe peccato devincire . Pro ſe affert S. Thomam in 4. ſententiarum diſtinct. 2. quæſt. 1. artic. 2. ubi hæc habet : *Ambroſius dicit ; grave eſt quod ad menſam ſuam mundo corde , & manibus innocentibus non venimus ; ſed gravius eſt , ſi dum peccatum metuimus , etiam ſacrificium non reddamus. Sed primum eſt mortale: ergo & ſecundum* . Affert etiam eundem Angelicum Doctorem , qui hæc ſcribit . *Reſpondeo dicendum, quod ſecundum quoſdam non peccat, qui dimittit celebrationem , niſi populum habeat commiſſum , vel ex obedientia celebrare teneatur . Sed quia ſecundum Gregorium, cum creſcunt ſive augentur dona, rationes creſcunt donorum , cum Sacerdoti data ſit nobiliſſima poteſtas , reus erit negligentiæ , niſi illa utatur ad honorem Dei , & ſalutem ſuam , & aliorum vivorum , & mortuorum* . Inſuper affert Pium V. qui juſſit deleri ex Cajetani Commentariis in S. Thomam opinionem , qua Commentator aſſeruerat , eſſe ſolius peccatis venialis rerum Sacerdotem , qui nuſquam ſacris operam daret . Et denique ex ſuo hanc rationem depromit . „ Qui
„ raro admodum per ſegnitiem , & ſo-
„ cordiam ſacris dat operam , Deum ,
„ quantum in ſe eſt, quam maximo de-
„ fraudat honore, peccatoribus adimit
„ auxilium , quo indigent ad conver-
„ ſionem, juſtis uberem ſubducit appli-
„ cationem paſſionis Chriſti ; ac proin-
„ de in re , quæ non levis eſt momenti,
„ divinum præceptum infringit . „

Attamen Tournely reſpondens ad quæſitum ; quoties Sacerdotes , quibus nulla commiſſa eſt animarum cura , celebrare per annum teneantur ? Ait „
„ Nulla divina lege fixum, ac determi-
„ natum eſſe numerum Miſſarum, quas
„ Sacerdos celebrare teneatur, aut pro-
„ hibitum plures una die celebrare .
„ Laudandos maxime, ac commendan-
„ dos inter Sacerdotes eos , qui quoti-
„ die ea qua par eſt animi pietate , ac
„ religione ſacrificium offerunt ; juge
„ quippe ac perenne eſt noſtrum Alta-
„ ris ſacrificium . *Ideo nos Deus offerre*
„ *vult munus ad altare frequenter , &*
„ *ſine intermiſſione* , ait S. Irenæus lib. 4.
„ adverſus hæreſes cap. 18. alias 35.
„ *Epiſcopatus noſtri honor grandis , &*
„ *gloria eſt* , inquit , S. Cyprianus epiſt.
„ 54. ad Cornelium, *pacem dediſſe Mar-*
„ *tyribus , ut Sacerdotes, qui ſacrificia*
„ *Dei quotidie celebramus , hoſtias Deo ,*
„ *& victimas præparemus* . „ Apoſtoli
„ quotidie circa domos frangebant pa-
„ nes ; ideſt Euchariſtiam offerebant ,
„ & diſtribuebant . „

Ex his autem Legentes eligant opinionem , quæ ſibi magis arriſerit , nobis enim nihil in hoc determinare facit , vel varia Doctorum Sententia , vel diverſæ circumſtantiæ, quæ in re ipſa poſſunt habere locum .

Dicimus III. Antiquitus Majores noſtros multoties eadem die celebraſſe; multis autem ab hinc ſeculis hoc ipſum canones prohibuiſſe ; circa vero horam celebrationis non eandem ubique diſciplinam obtinuiſſe . Tres habet partes Concluſio . Pro

Pro I. parte probatur ex Concilio Toletano II. habito anno 681. in quo dicitur : *Relatum eſt nobis, quoſdam de Sacerdotibus non tot vicibus communionis ſanctæ gratiam ſumere, quot ſacrificia in una die videntur offerre.* Inſuper Strabo cap. 21. de rebus Eccleſiaſticis, de Leone III. circa finem Seculi VII. & circa initium ſeculi VIII. hæc refert : *Fidelium relatione virorum ad noſtram uſque pervenit notitiam, Leonem Papam (ſicut ipſe fatebatur) una die ſepties, vel novies Miſſarum ſolemnia ſæpius celebraſſe ; Bonifacium vero Archiepiſcopum, & Martyrem ſemel tantum per diem Miſſas feciſſe, qui & non longe ante noſtra fuerunt tempora, & ambo tam ſcientia quam gradu præcipui ...... Itaque unuſquiſque in in ſuo ſenſu abundet, dum fides concordat, ut nec ſæpius offerentes æſtiment Deum aliter non poſſe petitiones diſcernere ; nec ſemel hoſtias per diem immolantes petant, ſuæ fidei ſubtilitatem potius, quam ſuperiorum devotionem divinis acceptam conſpectibus.*

Pro II. Parte affertur Concilium Londinenſe, celebratum anno 1200. quod habet can. 2. & 4. *Non liceat præsbytero bis in die celebrare, niſi neceſſitate urgente.* Alexander II. circa annum 172., in decreto quod refertur in cap. *Sufficit*, diſtinct. 1. *De conſecratione. Sufficit Sacerdoti Miſſam unam in die celebrare, quia Chriſtus ſemel paſſus eſt, & totum mundum redemit. Non modica res eſt unam Miſſam facere, & valde felix eſt, qui unam digne celebrare poteſt. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, & alteram de die, ſi neceſſe ſit* : & addit : *quicunque pro pecuniis, aut adulationibus ſecularibus, una die præſumunt plures facere Miſſas, non exiſtimo evadere condemnationem.* Innocentius III. relatus in cap. *Conſuluiſti de Celebratione Miſſarum* : Reſpondeo, *quod excepto die Nativitatis Domini, niſi neceſſitatis cauſa ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die unam Miſsam ſolummode celebrare.*

Pro III. Parte, quando perſecutiones ſæviebant, celebrabantur Miſſæ, & ante lucem, & orto jam Sole, & veſpere. Teſtatur Tertullianus lib. de corona militis cap. 3. *Eucharistiæ Sacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino, etiam ante lucanis cætibus, nec de aliorum manu, quam Præſidentium ſumimus.* Poſtmodum quando ceſſavit perſecutio, aſſignata fuit hora tertia pro feſtivis diebus, hora noua in jejuniis per annum, hora veſpertina per quadrageſimam. Habemus teſtimonium Burchardi lib. 19. cap. de contemptu jejunii : *ſolent plures, qui jejunare ſe putant in Quadrageſima, mox ut ſignum viderint, ad horam nonam manducare, qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint, quam veſpertinum celebretur officium. Concurrendum eſt enim ad Miſsas, & auditis Miſsarum ſolemnibus, & veſpertinis officiis, largitis eleemoſinis, ad cibum accedendum eſt.* Pro Miſſis privatis S. Thomas 3. part. quæſt. 83. art. 2. docet : *Ad quartum dicendum, quod regulariter Miſsa debet celebrari in die, & non in nocte..... ita tamen quod principium diei accipitur non a media nocte, nec etiam, ab ortu ſolis, ideſt quando ſubſtantia ſolis apparet ſuper terram, ſed quando incipit apparere aurora ; tunc enim quodammodo dicitur ſol ortus, in quantum claritas radiorum ejus apparet.*

Pro III. autem Diſſertationis dubio, in quo proponitur : quis in ſacrificio Miſſæ ſit principalis offerens, & qui Miniſtri ?

Dicimus IV. Chriſtum eſſe ſummum ac principalem Sacerdotem offerentē ; Miniſtros vero eſſe cœteros Sacerdotes.

I. Probatur Concluſio ex Scripturis. Ille eſt Sacerdos principaliter offerens in ſacrificio Euchariſtiæ, qui eſt Sacerdos in æternum ; ſed Chriſtus eſt Sacerdos in æternum ex Apoſtolo ad Heb. 7. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*: ergo &c. Inſuper Sacerdos, & ſacrificium connectuntur inter ſe ; ſed Chriſtus principaliter offert ſacrificium, ſcilicet corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpecie panis, & vini ; unde idem Apoſtolus ait cap. 5. ejuſdem Epiſtolæ ad Hebreos : *Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis* : ergo Chriſtus in ſacrificio Miſſæ eſt principaliter offerens. Et hæc eſt differentia inter Sacerdotium Chriſti, & Sacerdotium Aaronis in lege veteri, quia tunc plures erant Sacerdotes,

dotes, qui ſibi ad invicem ſuccedebant, ipſorum prævia morte: at nûuc unus eſt Sacerdos, qui nullos habet ſucceſſores, ſed tantum Miniſtros: unde Apoſtolus cap. 7. cit. *Alii quidem plures facti ſunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem Chriſtus, eo quod maneat in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium: unde & ſalvare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis.*

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranenſe, & refertur in cap. *firmiter, de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, docet: *Chriſtum in hoc myſterio ſimul eſſe Sacerdotem, & ſacrificium.* Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. *Idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa.*

III. Probatur Rationibus theologicis. I. Sacrificium Euchariſtiæ debet eſſe purum, & mundum, non tantum ex parte rei oblatæ, ſed etiam ex parte offerentis; ſed homo S cerdos non eſt ſemper purus, & mundus: ergo oportuit eſſe principalem offerentē, qui nullo modo poſſit per peccatum coinquinari: & proinde in præfata epiſt. ad Hebr. ſcribebat Apoſtolus.
„ Talis decebat ut nobis eſſet Pontifex
„ (Chriſtus) ſanctus, innocens, impol-
„ lutus, ſegregatus a peccatoribus, &
„ excelſior cœlis factus; qui non habet
„ neceſſitatem quotidie, quemadmo-
„ dum Sacerdotes, prius pro ſuis deli-
„ ctis hoſtias offerre, deinde pro Po-
„ puli. „ II. Sacrificium Euchariſtiæ ex immunditia Miniſtri coinquinari non poteſt; & hoc non niſi, quia quanvis Miniſtri Chriſti ſint immundi, & peccatis infecti; hoc tamen nihil officit ſacrificio, quia principalis offerens ita eſt ſanctus, ac mundus, ut nulla ratione pollui, ac immundus fieri poſſit. Proinde Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 1. *Hæc quidem illa munda oblatio eſt, quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poteſt.* III. Theologi quærunt; quæ ſit ratio formalis, ac præcipua, quare Chriſtus dicatur principalis offerens in ſacrificio Miſſæ? Et multi multas adducunt; ſunt enim qui dicunt rationem eſſe, quia Chriſtus ipſe hoc ſacrificium inſtituit: alii vero volunt, quia tota vis, & efficacia hujus ſacrificii in meritis Chriſti fundatur: alii pariter proferunt, quia Chriſtus per humanitatem phyſice concurrit ad actionem ſacrificandi: alii demum aſſerunt, quia Sacerdos in perſona Chriſti offert, & conſecrat. Unde S. Cyprianus in epiſt. 63. docuit: *Sacerdos in Altari vice Chriſti fungitur:* & S. Thomas quæſt. 82 artic. 1. ad 3. *Sacerdos in Miſſa in orationibus quidem loquitur in perſona Eccleſiæ, in cujus unitate conſiſtit; ſed in conſecratione Sacramenti loquitur in perſona Chriſti, cujus vicem in hoc gerit per Ordinis poteſtatem.*

Quod autem Sacerdotes ſint Miniſtri in ſacrificio Miſſæ, probatum ſupponimus ex iis, quæ diximus, atque probavimus, Sacerdotes eſſe Miniſtros in Sacramento Euchariſtiæ.

Opponunt I. Praxis erat Eccleſiæ antiquitus, ut quotidie Sacerdotes celebrarent, quod colligitur ex epiſt. 54. Cypriani, quæ eſt ad Cornelium Papam. II. Praxis erat etiam antiqua, ut in templis feſtivis diebus una tantum Miſſa celebraretur: ergo quotidie Sacerdotes non celebrabant: proinde duæ hæ allatæ praxes interſe pugnant. III. Sunt Sacerdotes, qui aliquando legitime ſunt impediti, ut vel frequenter, vel quotidie celebrent: ergo de his Canones non ſunt intelligendi. IV. Aſſignari non poteſt, Sacerdotes cujus ſint Miniſtri: ergo nullius Miniſtri ſunt: ergo non ſunt Miniſtri. V. Si Sacerdotes eſſent Miniſtri, etiam Excommunicati, ſuſpenſi, depoſiti, degradati, hæretici, ſchiſmatici, valide ſacrificium perficerent, atque offerrent; ſed hoc non eſt dicendum: ergo &c. VI. Eccleſia, vel Populus, etiam ſacrificium offerunt: ergo pariter ſunt Miniſtri: ergo non ſoli Sacerdotes ſunt Miniſtri..

Reſpondemus ad I. Praxim illam non fuiſſe generalem, nec fuiſſe ex debito, vel ex obligatione inductam, ſed ex devotione tantum; quapropter non ubique locorum vigebat, ſed in aliquibus Eccleſiis tantum, in quibus vel perſecutio non erat immanior, ut in cœteris, vel devotio erat ferventior.

Ad II. Una tantum Miſſa diebus feſti-

vis in templis celebrabatur, quæ erat Miſſa ſolemnis, vel erat Miſſa, in qua cœteri quoque Sacerdotes cum cum Epiſcopo, aut Parocho, celebrabant; ita quidem, ut ait Jueninus, ut ad Altare recitantes Liturgiam, cum Præpoſito ſuo conſecrarent.

Ad III. De Sacerdotibus, qui legitime ſunt impediti, hæc ſcribit Jueninus Diſſert. 5. de Euchariſtiæ ſacrificio, quæſt. 7. cap. 1. artic. 1. *Obſervet hic velim lector a ſacrificandi debito, de quo hactenus, excipi Sacerdotes, qui legitime fuerint impediti; hujuſmodi vero ſunt 1. ii, qui aliquibus cenſuris innodati exiſtunt: 2. qui ob grave aliquod ſcelus, quod admiſerunt, pænitentiæ laboribus dant operam, ut revera diuturnis incumbant oportet antequam accedant ad altare, iique præſertim qui ſacrum ordinem carnis flagitiis polluerunt. Quod ſi propter neceſſitatem populorum, qui illius curæ crediti ſunt, coactus ſit ſacris dare operam, non ob id tamen liberum ſe putet a diuturniore pænitentia, quæ præter labores, includit præterea humilem, per aliquod tempus, a ſacris altaribus receſſum, præſertim ſi Epiſcopus præ manibus miniſtros habent, quos ſubſtituat lapſi loco, quique populo Sacramentum diſpenſent. Sed de iis ſatis, cum illud argumentum, agentes de diſpoſitionibus ad celebrandum Miſſam requiſitis, fuſius ſimus pertractaturi.*

Ad IV. dicitur, quod Sacerdotes ſunt Miniſtri Chriſti, Eccleſiæ, & Populi. Chriſti, quia ejus Perſonam gerunt: Eccleſiæ, ac Populi, quia ipſorum vota offerunt Deo Patri per Chriſtũ, intercedentes, & ſacrificantes pro publica omnium ſalute.

Ad V. Conceditur ſequela, & negatur minor; & ratio eſt, quia poteſtas Ordinis, in nullo ex dictis deleri poteſt; & proinde conſecratio ab ipſis facta cum debita materia, forma, & intentione, ſemper eſt valida. Docet S. Thomas quæſt. 82. artic. 7. ad 3. *Si Sacerdos ab unitate Eccleſiæ præciſus Miſſam celebret, quia poteſtatem Ordinis non amittit, conſecrat verum corpus, & ſanguinem Chriſti; ſed quia eſt ab unitate Eccleſiæ ſeparatus, orationes ejus efficaciam non habent.* Ad quæ addit Tournely. „ Ideſt, ſacrificium
„ nullatenus tunc efficax eſt ex opere
„ operantis, ſed ex opere dumtaxat
„ operato. Si tamen obtineret eo-
„ rum ſententia, qui exiſtimant eſſe
„ pœnes Eccleſiam certas quaſdam le-
„ ges, ac conditiones apponere in ad-
„ miniſtratione Sacramentorum, qui-
„ bus violatis miniſter inhabilis reddi-
„ tur ad perficiendum Sacramentum,
„ quod exemplo Matrimonii præſer-
„ tim confirmant; ſi, inquam, hæc
„ ſententia obtineret, de qua olim di-
„ ximus, ac recurret adhuc dicendi
„ locus, ubi de ſacris Ordinationibus;
„ diceretur ſacrificium a Sacerdote
„ ſuſpenſo, ac degradato, nullum ac
„ invalidum eſſe. „

Ad VI. Eccleſia, & Populus, etiam ſuo modo ſacrificium offerunt, ſed non ſunt Miniſtri, quia offerunt per Sacerdotem, qui eſt Miniſter. Ac proinde Sacerdos in Miſſa dicit; *Orate fratres, ut meum, ac veſtrum ſacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem*: Et deinde ad Deum converſus dicit: *Memento Domine famulorum tuorum.... pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium......* Et infra, *Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ.* Addit pariter Tournely: „ Et certe, cum ſacri-
„ ficium ex natura ſua ſit cultus publi-
„ cus, & ſolemnis totius populi, no-
„ mine totius populi offertur Deo per
„ Sacerdotem; quod enim ſpecialiter
„ agitur miniſterio Sacerdotum, hoc
„ generatim agitur ex voto fidelium,
„ ait Innocentius III. lib. 3. cap. 6. *De*
„ *Sacrificio Miſſæ.*

DIS-

DISSERTATIO CCCCXLIII.

De Miſſis privatis. De erroribus contra ipſas, & de ipſorum Authoribus. An ſint antiquæ? An ſint licitæ?

PER Miſſas privatas primo loco intelligunt eas, quæ ratione loci privati, in quo celebrātur, boc pacto dicuntur; ut enim ait Bellarminus, quæ celebrantur in privato aliquo oratorio, ſeu ſacello, dici poſſunt privatæ, ſi comparentur ad eas, quæ celebrantur in publico templo. De his autem præſens controverſia non procedit; ut enim ſubſequitur laudatus Bellarminus: „ Ac de his non eſt magna controverſia; nam etiamſi Adverſarii eas Miſſas odioſe traducant, & angulares per contumeliam vocent: tamen habemus de his exempla maniſeſtiſſima antiquitatis. Nam in primis Dominus primam Miſſam inſtituit, ac celebravit in privata domo: & Apoſtoli initio frangebant circa domos panem, Act. 2. ac deinde ſancti Pontifices tempore perſecutionis, non in domibus tantum privatis, ſed etiam in cryptis, & foraminibus terræ, ſacra faciebant: immo S. Lucianus in Carcere ſacrificavit, & ſuo Ipſius pectore pro altari uſus eſt, cum jaceret onuſtus catenis, nec erigere ſeipſum poſſet. Refert id Nicephorus lib. 8. biſtor. cap. 31. „ Secundo dicuntur Miſſæ privatæ ratione temporis, ita ut Miſſa publica dicatur, quæ feſtis diebus; privata vero, quæ profeſtis celebratur. Tertio dicitur a fine, & eſt quæ pro aliquo privato, ſeu particulari homine, vel negotio, offertur; ita tamen ut cœteri fideles, ſeu viventes, ſeu mortui, non excludantur. Quarto, proſequitur Tournely, ex Bellarmino, „ A paucitate illorum, qui interſunt; ut dicatur publica, quæ fit coram populo, qualis illa eſt, quæ Parochialis, vel Conventualis appellatur; privata autem, ad quam non expectatur populus, ſed pro arbitrio Sacerdotis habetur, ſive multi ſint, ſive pauci. 5. Miſſæ privatæ dici poſſunt, quæ dicuntur in eodem templo, eodem die, præter unam: nam una tantum ſolet eſſe Miſſa publica, & ſolemnis, quæ dicitur in ſummo altari; cœteræ quæ dicuntur in minoribus altaribus eodem die, privatæ dici poſſunt, licet multi interdum adſint auditores. Varia iſtarum Miſſarum privatarum ex veteribus monumentis exempla, ibidem profert doctiſſimus Cardinalis. 6. Denique, privata Miſſa dici poteſt, in qua ſolus Sacerdos communicat; atque hæc ipſa eſt, de qua potiſſimum litem nobis movent Novatores, cujuſmodi Miſſas ad invidiam *angulares* appellant. „

Primo, igitur erravit Lutherus, qui peſtilentiſſimum librum edidit, cui titulum præfixit, de abroganda Miſſa privata; in quo gloriatur, quod in eo conſcribendo Diabolũ habuerit præceptorem; unde dixit Author Anonimus in tom. 1. de re ſacramentaria, quod maluit ſpiritui tenebrarum, & patri mendacii credere, quam Spiritui Sancto per Eccleſiam loquenti.

Secundo, eravit Kemnitius, inverecunde inſurgens contra Concilium Tridentinum, quod Miſſas privatas approbaverit, & momenta ab eodem adducta impugnare non erubuerit.

Tertio, erravit Melancthon, qui bellum

quoque Miſſis privatis infeliciter indixit, & a Bellarmino fuit feliciter exagitatus.

Quarto, erravit Brentius in confeſſione Wirtembergenſi cap. de Euchariſtia, ubi aſſeruit: *Chriſtus inſtituit cœnam ſuam, non ut eſſet privata actio ſacrificandi; ſed communis totius Eccleſiæ; non igitur licitæ ſunt privatæ illæ Miſſæ, in quibus Sacerdos ſibi ſoli legit verba cœnæ, & Euchariſtiam conſecrat.*

Dicimus I. Miſſas privatas antiquas fuiſſe in Eccleſia.

I. Probatur Concluſio ex can. 9. inter illos, qui dicuntur Apoſtolorum, & qui vere ex veteribus Conciliis ſunt excerpti; hic contra ſtatuit Clericos excommunicandos, ita tamen ut qui facta oblatione non communicaverint, ſi cauſſam non communicandi dixerint, *quæ rationabilis fuerit, veniam conſequantur*. Ex quo infert Tournely: *Si ergo legitima cauſa erat indignos arcendi a ſacra menſa, licitum quoque erat ſacra celebrare, etſi nullus præter celebrantem, Euchariſtiæ ſacramentaliter fieret particeps.*

II. probatur ex Conciliis veteribus. Concilium Agathenſe anno 511. præcipit, fideles omnes ſacrificio Miſſæ ſingulis diebus dominicis intereſſe, ter autem in anno commucicare; ſcilicet in Natali Domini, Paſchate, & Pentecoſte: ergo licitum erat aliis temporibus celebrare, & ſi nullus accederet communicaturus ad ſacrã menſam. Concilium Nannatenſe cap. 30. jubet, ut Præsbiteri non celebrent Miſſam quando ſunt ſoli, ſed quod habeant ſaltem unum reſpondentem. Concilium Toletanum XX. Can. 5. reprehendit Sacerdotes, qui offerebant ſacrificium, & ſeipſos non communicabant. Quo facto intelligitur in ejuſmodi ſacrificio alios non fuiſſe, qui communicarent; & nihilominus Concilium tantum requirit ut Sacerdos ipſe communicet, non vero alii.

III. Probatur ex Patribus. Chryſoſtomus homil. 3. in epiſt. ad Epheſios, compellat populum fidelem ut communicet, & dicit, *fruſtra habetur oblatio quotidiana, cum nemo ſit, qui ſimul participet*: At non dicit S. Doctor, Miſſas illas, quibus nemo communicabat, illicitas, aut nullas fuiſſe, ſed tantum aſſerit, eas fruſtra offerri, reſpectu ſcilicet fidelium, qui ſpecialem fructum ex Euchariſtiæ Sacramento non percipiebant. Cornelius Romanus Pontifex, in epiſtol. ad Fabium, apud Euſebium lib. 6. hiſtor. cap. 43. dicit, quod ſuo tempore quadragintaquatuor Presbyteri Romæ reperiebantur, & deinceps numerus etiam valde excrevit: unde dicendum eſt, vel quod illi omnes a ſacrificio offerendo abſtinebant, vel quod omnes, aut ſaltem multi, eodem die ac loco, ſacra faciebant. Nemo autem credere poteſt, quod his omnibus Miſſis aſſiſtentes communicarent. Gregorius Magnus homil. de Natali Domini, memorat quod ſinguli Sacerdotes in illa die ter celebrarent; quis autem credat, ut inqualibet ipſarum Miſſarum populus communicaret? Tertullianus ait lib. de fuga in perſecutione cap. 14. *Si colligere interdiu non potes, habes noctem: non potes diſcurrere per ſingulos? Sit tibi, & in tribus Eccleſia.* Dionisius Alexandrinus apud Euſebium lib. 7. hiſt. cap. 22. *Cum ab omnibus fugeremur atque opprimeremur, nihilominus tunc quoque feſtos egimus dies: quivis locus, in quo varias ærumnas ſigillatim perſulimus, ager inquam, ſolitudo, navis, ſtabulum, carcer, inſtar templi ad ſacros conventus peragendos fuit.*

Dicimus II. Miſſas privatas eſſe licitas.

I. probatur. Licitæ ſunt Miſſæ, quas nemo ex Romanis Pontificibus, nullum ex Conciliis, nemo ex Patribus, improbavit; ſed ſic ſunt Miſſæ privatæ: ergo ſunt licitæ. Minor ex argumentorum ſolutione conſtabit; major autem a nemine ſanæ mentis negari poteſt. Immo minor conſtat ex teſtimonio Gregorii Magni in epiſt. ad Palladium, Sanctonenſem Epiſcopum, in qua refert, quod hic Epiſcopus in Eccleſia, quam conſtruxerat, tredecim altaria collocaverat, in quibus utique Miſſæ plures celebrabantur; & nihilominus eum Gregorius non reprehendit: hæc ſunt ejus verba. *Veniens Lator præſentium, inſinuavit nobis, fraternitatem veſtram Eccleſiam conſtruxiſſe, atque illic tredecim altaria collocaſſe, ex quibus quatuor necdum dedicata comperimus remanſiſſe.*

II. probatur. Ad eſſentiam ſacrificii in genere non pertinet, ut populus de ſacrificio participet; nec etiam pertinet ad eſſentiam ſacrificii euchariſtici: ergo ſtare poteſt licite ſacrificium Euchariſtiæ abſque eo quod in eo populus communicet. Antecedens pro ſacrificio in genere probatur ex cap. 6. & 7. Levitici, ubi ſacrificia offerebantur pro peccato, & populo prodeant, quamvis ex iis nihil deguſtaret. Patet etiam in ſacrificio novæ legis, quia in eo exhibetur ſupremum dominium Dei in creaturas, recolitur Chriſti paſſio, & petuntur auxilia, quibus indiget Eccleſia, abſque eo quod aliquis præter Sacerdotem communicet; ſed hoc ſufficit ad ſacrificium euchariſticum, ut ſit licitum: ergo &c.

III. probatur. Oblata fuerunt antiquitus ſacrificia ex cauſis particularibus; nimirum pro impetranda terræ fœcunditate, pro liberandis domibus a dæmonum infeſtatione, & pro aliis neceſſitatibus, quæ ſæpe in populo chriſtiano occurrebant; at in his ſacrificiis nullibi legitur, quod populus communicaverit, & tamen nemo illa improbavit: ergo licita fuerunt.

IV. probatur exemplis. Conſtantinus Imperator poſt ſuſceptũ baptiſmum, Oratorium habuit in palatio, & altare portatile in caſtris, in quibus privatam Miſſam celebrari faciebat. Refert Euſebius lib. 4. vitæ Conſtantini cap. 45. Nazianzenus narrat, Patrem ſuum in cubiculo ſuo celebraſſe, & ſororem ſuam Gorgoniam domeſticum altare habuiſſe. De S. Ambroſio refert Paulinus Presbyter in ejus vita. *Per idem tempus cum tranſtyberim apud quandam clariſſimam invitaretur, ut ſacrificium in domo ejus offerret, quædam balneatrix, quæ paralitica in lecto jacebat, ſellula ad eamdem domum portari ſe fecit, & oſculatis ibidem Sancti viri veſtimentis ſanata eſt.* Sanctus Paulinus, Epiſcopus Nolanus, teſtatur Uranius in ejus vita, quod ante lectulum ſuum parare ſibi fecit Altare, & ibi ſacrificium obtulit inſtante morte.

Arguunt I. Exodi XX. Deus ad Moyſen & Aaron loquens de Paſchate celebrando, dixit: *Loquimini ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, & dicite eis: decima die menſis hujus tollat unuſquiſque agnum, per familias, & domos ſuas: ſin autem minor eſt numerus ut ſufficere poſſit ad veſcendum agnum, aſſumat vicinum ſuum, qui junctus eſt domui ſuæ, juxta numerum animarum, quæ ſufficere poſſunt ad eſum agni.* Ex quibus verbis hoc efformant argumentum: „ Figura debet reſ-
„ pondere veritati, qua nimirum ac-
„ cedente impletur; atqui in antiquo
„ teſtamento cautum erat, ut agnus
„ paſchalis a multis comederetur: igi-
„ tur ut figuræ conveniat veritas, Chri-
„ ſtus, qui vere eſt agnus, & Paſcha
„ noſtrum, quoties myſtice immola-
„ tur, participari debet a multis; adeo-
„ que illegitima eſt Miſſa privata. „
II. Chriſtus Euchariſtiam inſtituens, eam omnibus miniſtravit, & hoc ipſum in perpetuum faciendum eſſe præſcripſit, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*, ex quibus ſic arguunt Adverſarii „ In Eucha-
„ riſtiæ celebratione debet hoc neceſ-
„ ſario fieri, quod Chriſtus fecit, & fa-
„ ciendum conſtituit; atqui Salvator
„ Euchariſtiam inſtituens panem fre-
„ git, deditque diſcipulis, ut mandu-
„ carent, pariterque benedictum cali-
„ cem porrexit, ut biberent: & hoc ip-
„ ſum fieri in perpetuum commenda-
„ vit, prout a tribus Evangeliſtis, &
„ Beato Paulo diligenter notatum eſt:
„ Ergo, inquit Lutherus, ſi hoc in Eu-
„ chariſtiæ celebratione non obſerve-
„ tur, Chriſtiana Miſſa non erit, nec
„ cum inſtitutione Chriſti & conſe-
„ cratione conveniet. „ III. I. ad Corint. 11. Apoſtolus ait: *Convenientibus ergo vobis in unum, jam non eſt dominicam cœnam manducare: unuſquiſque enim cœnam ſuam præſumit ad manducandum*; ex quibus verbis hoc efficiunt argumentum: „ Apoſtolus eo
„ loci dominicam cœnam opponit pri-
„ vatæ: aſſerit nempe, eum, qui pri-
„ vatim manducat, non celebrare do-
„ minicam cœnam: Ergo ex mente
„ Beati Pauli irritum, & illegitimum
„ ſacrificium eſt, in quo nemo præter
„ Sacerdotem communicat. „ IV. In omnibus tum Orientis, tum Occidentis Liturgiis Miſſa legitur, non unius, ſed plurimorum nomine celebranda; quippe orationes omnes, quæ durante actione ſacra funduntur, non unius, ſed multorum nomine fiunt; qualia ſunt: *Dominus vobiſ-*

cum

*eum .... Oremus ..... Orate fratres
.... jurſum corda .... gratias agamus
Domino Deo noſtro.... ſupplices roga-
mus ac petimus .... hanc igitur obla-
tionem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ
familiæ tuæ ..... offerimus præclaræ
majeſtati tuæ de tuis donis ac datis ...
ut quotquot ex hac altaris participatio-
ne ſacroſanctum filii tui Corpus & ſan-
guinem ſumpſerimus, omni benedictione
cæleſti & gratia repleamur .... me-
mento omnium circumſtantium, quo-
rum tibi fides cognita eſt & nota devo-
tio, pro quibus tibi offerimus, vel qui
tibi offerunt hoc ſacrificium laudis ....
quod ore ſumpſimus Domine, pura men-
te capiamus .... Satiaſti Domine fa-
miliam tuam muneribus ſacris .... re-
pleti cibo potuque cæleſti &c.* V. Si va-
lidum eſt ſacrificium, in quo ſolus
Sacerdos communicat, validum eſt
quoque illud, in quo ſacerdos non
communicat; ſed hoc eſt falſum: er-
go & illud. VI. Chryſoſtomus im-
probat hujuſmodi Miſſas privatas: er-
go &c.

Reſpondemus ad I. Quod figura debet
reſpondere veritati in aliquibus, ſed
non in omnibus; itaut debeant in ve-
ritate perfici ea omnia, quæ in figura
præceſſerunt. Si autem in omnibus
figuræ veritas reſponderet, nullum
inter figuram, & veritatem, diſcri-
men intercederet, quod non eſt di-
cendum. Cæterum plurima ſunt, quæ
in figura ſervata ſunt, & quæ in Eu-
chariſtia non ſervantur; & quæ nec
quidem ſervari volunt Lutherani, &
Calvinianii unde ſatis eſt, quod Chri-
ſtus, vel ſacramentaliter, vel ſpiri-
tualiter percipiatur a multis, & per
hoc ſocietas fidelium, toto orbe dif-
fuſa, ſpiritualiter communicat.

Ad II. dicitur, quod in actione illa, per
quam Chriſtus ſacrificium Euchari-
ſtiæ inſtituit, duo diſtingui debent;
unum quod pertinet ad ſubſtantiam
actionis, alterum quod non pertinet.
Quod pertinet, continetur in gra-
tias agere, in benedicere, in conſe-
crare, in offerre, in participare de
oblatis Sacerdotem ipſum; & hæc
omnia pertinent ad ſubſtantiam Sa-
crificii, & in perpetuum ſunt obſer-
vanda ad Chriſti imitationem. Non
pertinent autem ad ſacræ actionis
ſubſtantiam, quæ ſequuntur, & quæ
narrantur ab Anonymo Authore O-
peris de re ſacramentaria contra per-
duelles hæreticos tom. 1. lib. 5. quæſt.
8. §. 2. & ſunt: „ Certo tempore, &
„ loco, privatim, aut publice, paucis
„ aut multis præſentibus, ſolo Sacer-
„ dote, vel multis cum ipſo commu-
„ nicantibus, Euchariſtiam facere: iſta,
„ inquam, ſubſtantiam Sacramenti, &
„ Sacrificii non attingunt, unde ſive
„ fiant, ſive non, integrum nihilomi-
„ nus ſacrificium, & ſuis numeris ab-
„ ſolutum conſiſtet: in hoc itaque gra-
„ vis hæreticorum hallucinatio eſt,
„ quod verba Chriſti ad ſummum ri-
„ gorem exigendo, ſacrificium, niſi
„ plures adſint, & communicent, fieri
„ omnino non poſſe contendant: nam
„ ſi deberet id omne neceſſario, & ad
„ litteram obſervari, quod Chriſtus fe-
„ cit legem ſanciendo, conſequens fo-
„ ret, non poſſe Euchariſtiam celebra-
„ ri, niſi præmiſſa lotione pedum, niſi
„ ad veſperam, niſi duodecim ſpecta-
„ toribus, nec pluribus, nec paucíori-
„ bus acceſſitis, niſi omnibus, qui præ-
„ ſentes adſunt ſub utraque ſpecie
„ communicantibus, niſi pane azymo
„ ad ſacram liturgiam uſurpato &c.
„ quæ ne ipſi quidem Lutherani & Cal-
„ viniſtæ admittunt. „

Ad III. Idem Author Anonymus reſ-
pondet, quod Apoſtolus opponit cœ-
næ privatæ dominicam cœnam, &
hoc nomine intelligit convivium ab
Euchariſtia diverſum; quod quidem
convivium in memoriam cœnæ do-
minicæ primis temporibus celebra-
batur: non vero intelligit Euchari-
ſtiam ipſam: adeoque ſubdit. „ Quam
„ hic cœnam dominicam appellat A-
„ poſtolus, quamque, uti conqueritur,
„ unuſquiſque præſumebat ad mandu-
„ candum, non debemus, ſi vere vo-
„ lumus Scripturas interpretari, de Eu-
„ chariſtia ipſa accipere, ſed de com-
„ muni quodam convivio, in quo pro-
„ miſcue accumbentes pauperes ac di-
„ vites, ſine diſcrimine reficiebantur,
„ quodque beatis illis Eccleſiæ naſcen-
„ tis exordiis ritu ſolemni celebrari ſo-
„ litum erat, tum ad cœnæ illius re-
„ præſentationem, quam Chriſtus an-
„ tiquum phaſe adimplens, poſtremam
„ cum diſcipulis habuit, antequam no-
„ vum Paſcha in ſuo corpore, & ſan-
„ guine inſtitueret: tum ad foven-
„ dam charitatem fraternitatis, quo
„ factum eſt, ut ejuſmodi convivia

„ græ-

" græco vocabulo ἀγάπαι, ideſt, Charitates, appellarentur. De Sanctis his epulis non infrequens apud antiquos mentio eſt: *Cœna noſtra*, inquit Tertullianus; in apologet. 39. *de nomine rationem ſuam oſtendit: vocatur ἀγάπη, id quod dilectio, penes græcos eſt: quantiſcunque ſumptibus conſtet, lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptum: ſiquidem inopes quoſque refrigerio iſto juvamus .... ſi honeſta cauſa eſt convivii, reliquum ordinem diſciplinæ æſtimate, quod ſit de Religionis officio, nihil utilitotis, niſi modeſtiæ admittit: non prius diſcumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur: editur, quantum eſurientes capiunt, bibitur quantum pudicis eſt utile: ita ſaturantur, ut qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum ſibi eſſe: ita fabulantur, ut qui ſciant Dominum audire .... aque oratio convivium dirimit: inde diſceditur .... ad eamdem curam modeſtiæ, & pudicitiæ, ut qui non tam cœnam cœnaverint quam diſciplinam* . ". Pariter Chryſoſtomus homil.27. in 1-epiſt ad Corinth.: *Statis diebus menſas faciebant communes, & peracta ſynaxi, poſt ſacramentorum communionem omnes commune inibant convivium, divitibus quidem cibos adferentibus, pauperibus autem, & qui nihil habebant, etiam vocatis, & omnibus communiter veſcentibus*.

Ad IV. Idem Author Anonymus reponit. " Hoc argumento premi Hæreticos, non Catholicos: inde enim invicte probatur veritas Euchariſtici Sacrificii, quod illi impudentiſſime ſuſtulerunt; nec minus certo evincitur exiſtentia externi, & viſibilis Sacerdotii, quod Eccleſiæ Catholicæ eripere, diabolica machinatione, moliti ſunt: adſtruitur pariter precum Eccleſiæ, totiusq; liturgici officii ſanctitas, quod auſu nefario, & inaudito præteritis ſeculis, abrogarunt; cœnam, ut vocant, non aliter in ſuis ſynagogis agendo: quam præmiſſa hiſtorica Euchariſtiæ inſtitutionis narratione: qua vero fronte per Deū immortalem, audent contra nos jactare liturgias, quas omni data occaſione velut ſpu. ias, abominabiles, & idololatriæ plenas dilacerant? vel ergo, ſiquid ſapiunt, abſtineant ab hoc argumento: vel ſi volunt, uti res eſt, magnum pondus eſſe liturgiarum, earum auctoritati ad dmittendum Sacrificium, & Sacerdotium, ex Chriſti in Euchariſtia per tranſubſtantiationem præſentis myſterium, cedant tandem, & acquieſcant: 2. Diſtinguo antecedens: ex liturgiis omnibus certum videtur, Miſſam non fuiſſe inſtitutam, niſi ut plures in ejus celebratione fierent divinorum myſteriorum participes, neceſſario ita ut aliter irritum, & malum ſacrificium eſſet futurum, nego: niſi ut plures communicarent. *Vulgo*, ſubſtinguo: *vel ſpiritualiter vel ſacramentaliter*, concedo: *Sacramentaliter tantum*, nego ant., & conſeq. "

Ad V. negatur paritas; & diſparitas eſt, quia in illo caſu nemo communicaret, nec etiam Sacerdos celebrans; ubi autem nemo communicat, nullum eſt ſacrificium; quia deficit conſumptio, quæ eſſentialis eſt ad Sacrificium.

Ad VI. dicitur, quod Chryſoſtomus loquitur de ſacrificio, quod non prodeſt illis, qui non communicant, adeoque pro illis fruſtra fit; quod quidem verum eſt: non quidem ratione ſacrificii impotentis prodeſſe, ſed ratione ſumentium, qui ad illud participandum accedere nolunt.

DIS-

DISSERTATIO CCCCXLIV.

De Miſſa Parochiali. Quid de ea Jus vetus ſtatuerit? Quid Jus novum? Quid Romanorum Pontificum Privilegia?

Miſſæ Parochialis debitum vel poſſumus intelligere ex parte Celebrantium, vel ex parte Audientium. At ex parte Celebrantium nulla occurrit quæſtio, præter illas, quas in ſuperioribus dirimere conati ſumus. Tota igitur difficultas ſe tenet ex parte Audientium; & in eo conſiſtit; an fidelibus debitum ſit impoſitum audiendi miſſam Parochialem diebus feſtis ex jure antiquo? Quid autem de jure novo? Et quid contineant privilegia, quæ a Romanis Pontificibus conceſſa ſunt?

Dicimus I. A jure canonico antiquo fuiſſe impoſitum debitum fidelibus audiendi Miſſam parochialem diebus feſtis.

I. probatur Concluſio. Si ex legibus eccleſiaſticis fideles tenebantur antiquitus diebus feſtis Miſſæ parochiali intereſſe, tunc jus antiquum canonicum eos obligaſſet ad illam; ſed ſic vere fuit: ergo &c. Minor probatur; quia per quindecim priora ſecula multæ leges eccleſiaſticæ leguntur, quæ fidelibus injungebant, ut præſentes ſe ſiſterent Miſſæ parochiali dominicis & feſtis diebus.

II. probatur. Si fideles diebus dominicis & feſtis præſentes non erant Miſſæ parochiali in propria parochia, aderant ſaltem in Eccleſiis Regularium; ſed primis Eccleſiæ ſeculis nulla templa Regularium Laicis patebant: ergo fideles tenebantur ad Miſſam parochialem audiendam in propria parochia. Minorem certam habet Jueninus in diſſertatione 5. quæſtione 7. §. 1. his verbis: „ Privata
„ nimirum erunt Oratoria, e quibus
„ plerumque exibant feſtivis diebus,
„ ut cum populo in cathedralibus Ec-
„ cleſiis adeſſent tremendo ſacrificio,
„ & Eucbariſtiam e manibus Epiſcopo-
„ rum reciperent; aut ſi tunc privatim
„ offerebant, cavebant in primis, ne
„ ad ſuas miſſas populum fidelem ad-
„ mitterent. *Miſſas publicas* (inquiebat
„ labente ſexto ſeculo Gregorius Ma-
„ gnus ad Caſtorium, Epiſcopum Ari-
„ minenſem, ſcribens) *in cœnobiis fieri*
„ *omnino probibemus, ne in Dei ſervo-*
„ *rum receſſibus, & eorum receptaculis*
„ *ulla populorum præbeatur occaſio con-*
„ *ventus.* „

III. probatur. Diebus dominicis, & feſtis non poterant antiquitus ab alieno Parocho in parochia non ſua miſſas celebrante, Parochiani non ſui miſſas audire: ergo tenebantur fideles eas a proprio Parocho audire. Antecedens patet ex Concilio Nanoetenſe, habito anno 895. Can. 1. in quo legitur: *Ut dominicis, & feſtis diebus Presbyteri, antequam miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius Parochianus in miſſa ſit, qui proprio contempto Presbytero ibi miſſam velit audire. Quem ſi invenerint, ſtatim ab Eccleſia ejiciant, & ad ſuam Parochiam redire compellant.*

IV. probatur. Et quidem de Miſſa Parochiali nos fuſe egimus in Diſſertationibus noſtris eccleſiaſticis, quas habuimus Romæ in Academia Conciliorum Collegii Urbani de propaganda fide tomo 2. diſſert. 8.; ibi autem attulimus capitularia Erardi, Archiepiſcopi Turonenſis, canone 29.

in

in quo habetur; *ut nullus Presbyter alterius Paræcianum, niſi in itinere fuerit, vel placitum ſibi habuerit, abſque licentia ſui Presbyteri, ad miſſam recipiat, vel ſollicitare præſumat*. Et in Capitularibus Caroli Magni lib. 5. can. 50. *Nullus Presbyter in alterius Parochia miſſam cantare præſumat, niſi in itinere fuerit, nec decimam, ad alterum pertinentem, recipere præſumat*. Additur Concilium Papienſe, celebratum anno 855., ubi habetur: *& dum ſoli afflicti, & pauperes veniunt, quid aliud, quam ut mala patienter ferant illis prædicandum eſt? Si autem divites, qui pauperibus injuriam facere ſoliti ſunt, venire non renuerent, admoneri utique poſſent*.

Pro altera vero Diſſertationis parte, monemus, quod duæ fuerant antiquitus quæſtiones, quas Parochi habuerant circa miſſas parochiales, & quas Parochiani ipſorum audire tenebantur; & prima quidem fuit inter Parochos, & Parochos; altera vero inter Parochos, & Regulares. At illa inter Parochos circa ſeculum decimum quartum terminata eſt; unde citatus Jueninus ſcripſit. „ A Concilii Nannatenſis temporibus ad ſeculum uſque decimum quartum dubitavit nemo, quin fideles eccleſiaſticis legibus ad miſſam parochialem diebus feſtis audiendam tenerentur.„. Veniens autem hic idem Theologus ad jus novum canonicũ, quod incipere facit a Concilio Tridentino, & a Synodis provincialibus, quæ poſt ipſum habitæ ſunt, & a Romanis Pontificibus confirmatæ, aſſerit, & concludit, quod jure novo diebus feſtis ac dominicis, fideles teneantur ſe ipſos ſiſtere præſentes miſſæ parochiali. Nos autem in citatis noſtris Diſſertationibus contrarium aſſeruimus; quod hic quoque confirmamus. Proinde.

Dicimus II. Dubium eſſe, an ex jure novo teneantur fideles dominicis, & feſtis diebus miſſæ parochiali præſentes eſſe.

I. Probatur ex Concilio Tridentino, quod ſane duobus in locis miſſæ parochialis meminit; nimirum in ſeſſione 22. & in decreto *de obſervandis, & evitandis in celebratione miſſæ*; hæc dicens, Ordinariis locorum injungit: *moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad ſuas parochias, ſaltem diebus dominicis, & majoribus feſtis, accedant*. Et in ſeſſione 24. *de reformatione* capit. 4. Epiſcopis præcipit. *Moneatq. Epiſcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum Verbum Dei*. Dubium autem, quod in Concluſione aſſeruimus, in eo ſtat, quod utriuſque partis defenſores Concilii Tridentini decreta explicant, & in favorem ſuæ ſententiæ exponunt. Aliqui enim dicunt: Quod per verbum *moneant* non inducatur præceptum; & alii volunt, quod per verbum *teneri* præceptum importetur. Quapropter ſacra Congregatio Concilii declaravit, non poſſe Epiſcopum pœnis compellere populum, ut ad miſſam parochialem conveniat; & hæc ſunt decreti verba. *Ordinarius non poteſt per hoc Concilium mulctis, & pœnis, etiam in cauſa notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere populum ad audiendam miſſam, & ſacram concionem, in Eccleſia Parochiali*.

II. Probatur. Alexander VII. Romanus Pontifex, anno 1659. damnavit hanc propoſitionem: *nullus in foro conſcientiæ parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad annuam confeſſionem, nec ad miſſam, nec ad audiendum verbum Dei*. Et cenſuram ſuam hoc pacto explicavit. *Illa propoſitio quoad primam, & ſecundam partem accepta, eſt erronea, & temeraria, & quoad tertiam, ſervetur diſpoſitio Concilii Tridentini. Suppoſitis vero privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur cenſuram*.

Quia ergo in hoc Alexandri VII. decreto fit mentio privilegiorum apoſtolicorum, de quibus nos etiam in Diſſertationibus noſtris prædictis loquuti fuimus; propterea.

Dicimus III. Romanorum Pontificum Privilegia, Regularibus conceſſa, eximere Parochianos a præſentia dominicis & feſtis diebus parochiali miſſæ in Eccleſiis ſuarum Paræciarum.

I. Probatur Concluſio. Circa ſeculum XIV. Regulares Mendicantes apparuerunt in Eccleſia, & prætendebant, quod quanvis in Oratoriis Monachorum aſſiſtere non potuerint fideles miſſæ parochiali, poterant nihilominus in ſuis Eccleſiis, quia ipſi pri-

ſi privilegia habebant, quæ Monachis non fuerint indulta. Et hoc verū eſt, quia Monachi vitæ tantum contemplativæ addicti erant, ipſi vero etiam activæ. Ipſorum prætentionibus Parochi ſe oppoſuerant, & anno 1357. coram Innocentio VI. litem intentarunt. Attamen quia Richardus, Archiepiſcopus Armacanus, Parochorum jura ſuſtinebat, & mortuus eſt; hinc fuit, quod ſententia definitiva non extitit tempore illo promulgata. Tandem circa finem ſeculi XV. lis coram Innocentio VI. jam cœpta, ſub Sixto IV. terminata eſt. Sixtus igitur, quanvis fuerit ex Ordine Regularium, & Mendicantium; Conſtitutionem tamen fecit, quæ incipit, *Vices illius*; & in favorem Parochorum ſic definiſſe videtur. *Fratres Mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneri audire miſſam in eorum Parochiis diebus feſtis, & dominicis: cum jure ſit cautum illis diebus parochianos teneri audire miſſam in eorum parochiali Eccleſia; niſi forſan ex honeſta cauſa ab ipſa Eccleſia ſe abſentarent*. Et in fine ſubdit; *Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac privilegiis iiſdem Fratribus in genere, vel in ſpecie conceſſis, cæteriſque contrariis quibuſcumque*. Quæ poſteriora verba reſpiciebant privilegia Eccleſiis Regularium Mendicantium conceſſa a Romanis Pontificibus Benedicto XI. Bonifacio VIII. Gregorio IX. & Clemente V. quæ Regulares in ſuæ cauſæ defenſionem adducebant. Verum Conſtitutione Siſti IV. impoſitus non eſt finis; quia quum in conſtitutione legerentur hæc verba: *niſi forſan ex honeſta cauſa ab ipſa Eccleſia ſe abſentarent*; hæc eadem verba diverſimode a partibus intelligebantur. Proinde Leo X. anno 1517. Conſtit. edidit, quæ incipit, *Intelleximus*, in Regularium favorem, in qua ſic habet: *Auctoritate Apoſtolica notum facimus, omnes Chriſti fideles utriuſq. ſexus, qui non contempto proprio Sacerdote parochiali, in Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium dominicis & feſtis diebus miſſam audiunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de miſſa audienda, nec aliquam labem peccati incurrere*.

II. Probatur. S. Pius V. anno 1567. in ſua Conſtitutione, quæ incipit; *Etſi mendicantium*, in Regularium pariter favorem definivit: *Chriſti fideles, audiendo miſſas in Eccleſia Fratrum hujuſmodi diebus dominicis & feſtivis, præcepto Eccleſiæ de illis audiendis ſatisfeciſſe cenſeantur*. Inſuper Clemens VIII. anno 1592 per literas in forma brevis, quæ incipiunt: *Significatum fuit nobis*; & Urbanus VIII. anno 1625. in Conſtitutione, quæ incipit: *Ex plenitudine poteſtatis*; in Regularium pariter favorem quæſtionem omnimode deciderunt.

Arguunt I. ex Juenino in Commentario hiſtorico dogmatico de Euchariſtiæ Sacrificio diſſert. 5. quæſt. 7. cap. 2. articul. 2. §. 3. Conſtitutio Leonis X. non loquitur de miſſa parochiali, quanvis de aliis miſſis mentionem faciat; ergo non eſt intelligenda eo modo, quo nos eam intelligimus. II. Conſtitutio Pii V. per Conſtitutionem Gregorii XIII. quæ incipit: *In tanta rerum, & negotiorum mole*; fuit revocata. Multæ ſunt ſynodi, in quibus, præcipue in Galliis, contrarium definitur concluſioni noſtræ; & præſertim Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus, quæ habita fuerunt Pariſiis anno 1655., & quibus interfuerunt quamplures Epiſcopi, & declararunt. *Fideles feſtis diebus ac dominicis, aut ſaltem ex tribus dominicis altera, jure tenentur ſiſtere ſe præſentes parochiali miſſæ; Ad ejus vero legis obſervationem, adhibitis etiam Eccleſiæ cenſuris, ab Epiſcopis compelli poſſunt. Nuſquam Tridentina Synodus populum fidelem exemit a frequentandæ parochiæ debito, ſive ut adſit parochiali miſſæ, ſive ut in ea Dei verbum audiat; ſed potius Epiſcopos adhortata eſt, ut creditos populos debitum illud doceant, ac moneat*. IV. Plures adducuntur ab eodem Juenino Archiepiſcopi & Epiſcopi Galliarum, qui in Mandatis ſuis contrarium Concluſionis noſtræ declararunt.

Reſpondemus ad I. non teneri fideles audire duas miſſas diebus dominicis & feſtis, ſed unam tantum; ſi igitur ex bulla Leonis fideles, qui audiunt miſſam in Eccleſiis Regularium, præcepto ſatisfaciunt, non eſt ratio, qua teneantur aliam miſſam audire in propria parœcia; quod nos pariter fuſe in præfatis diſſertationibus noſtris expoſuimus.

Ad

Ad II. Dicitur, quod quanvis admittatur, Conſtitutionem Pii V. fuiſſe moderatam per Conſtitutionem Gregorii XIII.; attamen fuit renovata per alias declarationes Clementis VIII. & Urbani VIII.; ut dictum eſt.

Ad III. nullius ſunt roboris ſynodi diœceſanæ, & provinciales, in illis, quæ ſunt contraria Conſtitutionibus Apoſtolicis, quæ locum habent in tota Eccleſia, & in toto orbe Chriſtiano & Catholico.

Ad IV. eadem eſt reſponſio.

DISSERTATIO CCCCXLV.

De Miſſæ ſtipendio. An Sit licitum? An ſit antiquum? In qua quantitate eſse debat?

MIſſæ ſtipendium, ſeu honorarium, eſt quædam voluntaria oblatio, quæ ſit a fidelibus ad Miniſtrorum Eccleſiæ ſuſtentationem. Ejus origo petitur ab oblationibus, quæ olim fieri conſueverant ad ſacrificii celebrationem in pane & vino: Ait enim Author Anonymus *operis de re ſacramentaria* contra perduelles Hereticos in appendice, libro V. „ Nam primis temporibus „ Chriſtianorum mos fuit, ut qui ad „ miſſarum ſolemnitatem conveniebant, de ſuis quiſque ad ſacrificium „ facultatibus contribuerint. Cumque „ non poſſet totum quod offerebatur, „ ad Euchariſtiæ conſecrationem impendi (tantum enim panis & vini „ myſtica benedictione tranſmutabatur, quantum ad Sacerdotis, miniſtrorum, & adſtantis populi communionem, ſufficeret:) quod reliquum „ erat, ad alendos miniſtros, & pauperes reſervabatur. „ Qua ratione autem abolita ſit antiqua conſuetudo offerendi ad altare panem & vinum, & in ejus locum fuerit introducta oblatio pecuniæ ante vel poſt ſacrificium? Idem Auctor Anonymus præfato loco reſpondet: „ Non alteri „ cauſæ mutationem hanc abſcribendam, quam rariori communioni fidelium: primis enim temporibus, ut „ prædiximus, numquam ſacrificium „ offerebatur, quin multi ſimul adſtarent, & ſacramentaliter communicarent. *Sciendum eſt*, inquit Micrologus de eccleſiaſticis obſervationibus, cap. 51. *Juxta antiquos Patres*, „ *quod ſoli communicantes divinis myſteriis intereſſe conſueverant: unde & ante oblationem jubebantur exire catechumeni, & pœnitentes, videlicet qui nondum paraverant ſe ad communicandum: hoc quoque ipſa ſacramentorum innuit confectio, in qua Sacerdos non pro ſola ſua oblatione, & communicatione, ſed & aliorum rogat, & maxime in oratione poſt communionem, in qua pro ſolis communicantibus orare videtur* „ Poſt, quæ pergit idem Author Anonymus: „ Cum itaque beata „ illa ætate omnes, qui ad Synaxim „ conveniebant, vellent myſteriorum „ ſacramentaliter eſſe participes: ſuas „ ſinguli oblationes ad altare conferebant, quæ etiam ſacrificia dicebantur: extat de hac re *Sancti Cypriani* præclariſſimum teſtimonium „ lib. de operibus & eleemoſyna, ubi „ divitem Matronam redarguit, quod „ ad Liturgiam faciendam de ſuo nihil „ afferret. *Locuples es*, inquit, *dives es*, „ *& Dominicum celebrare te credis, quæ in Dominicum ſine ſacrificio venis, quæ partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis?* Quia & nonnullæ etiamnum extant in Miſſali orationes, in „ quibus antiqui moris veſtigium, & cer-

„ certiſſima teſtificatio eſt: qualis eſt,
„ præter cæteras, oratio ſecreta Do-
„ minicæ quintæ poſt Pentecoſten, his
„ verbis concepta: *Propitiare Domine*
„ *ſupplicationibus noſtris, & has obla-*
„ *tiones famulorum famularumque tua-*
„ *rum benignus aſſume, ut quod ſinguli*
„ *obtulerunt ad honorem, ſingulis profi-*
„ *ciat ad ſalutem.* Cum vero, ut prædi-
„ ximus, non omnis, quæ offerebatur
„ quantitatis panis & vini ad ſacrifi-
„ cium eſſet neceſſaria, quicquid reſi-
„ duum erat, ad miniſtrorum & pau-
„ perum alimoniam reponebatur; hoc-
„ que tunc temporis erat loco illius,
„ quod modo miſſarum ſtipendium, &
„ Sacerdotum honorarium, appella-
„ mus. „

Dicimus I. Miſſæ ſtipendiũ eſſe licitum.

I. Probatur ex Scripturis. Lucæ 10. *dignus enim eſt operarius mercede ſua.* Et I. Corinth. 9. *Neſcitis, quoniam qui ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt; & qui altari deſerviunt, cum altari participant.*

II. Probatur ex Pontificibus Romanis, & ex Sacris Congregationibus pariter Romanis. Pontifices enim Romani abuſum hujus ſtipendii prohibentes, ſtipendium ipſum approbant, non reprobant. Urbanus VIII. anno 1625. die 21. Julii proſcripſit hanc quorundam Sacerdotum praxim, qui dicebant: *qui miſſam ſuſceperunt celebrandam cum certa eleemoſyna, eandem miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam, committere poſſunt.* Alexander VII. 1665. damnavit has tres propoſitiones. *I. duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem miſſa rite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt decretum Urbani VIII.* 2. propoſitio, *Poſt decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minore ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.* 3. propoſitio, *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere & ſacrificium unum offerre: neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.* Paulus V. approbavit Congregationis Concilii decretum, quo proſcripti ſunt nonnulli Sacerdotes, qui anticipatam ſtipendii perſolutionem exigebant, eamque ſententiam damnavit *tamquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque a vetuſto Eccleſiæ more nimiam abhorrentem.* Denique Alexander VII. anno 1665. die 24. ſeptembris damnavit hanc propoſitionem. *Non eſt contra juſtitiam, pro pluribus ſacrificiis ſtipendia accipere, & ſacrificium unum offerre: neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam promiſſione, etiam juramento firmata, danti ſtipendium quod pro nullo alio offeram.* Quæ fuit confirmatio decreti Sacræ Congregationis Concilii editi anno 1695 die 21 Junii, hujus tenoris. „ Ubi pro pluri-
„ bus miſſis, etiam ejuſdem qualitatis
„ celebrandis ſtipendia quantumcum-
„ que incongrua, & exigua, ſive ab
„ una, ſive a pluribus perſonis, colla-
„ ta fuerunt, aut conferentur in futu-
„ rum, Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitu-
„ lis, hoſpitalibus, ſocietatibus, mo-
„ naſteriis, conventibus, congregatio-
„ nibus, domibus, ac locis piis quibuſ-
„ cumque, tam ſecularibus, quam re-
„ gularibus, ſacra congregatio ſub ob-
„ ſtentatione divini judicii mandat, ac
„ præcipit, ut abſolute tot miſſę cele-
„ brentur, quot ad rationem attributæ
„ eleemoſinæ præſcriptæ fuerint: ita
„ ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ
„ obligationi non ſatisfaciant, quin
„ imo graviter peccent, & ad reſtitu-
„ tionem teneantur: id vero ut dein-
„ ceps obſervetur exactius, Sacra Con-
„ gregatio eadem auctoritate revocat
„ privilegia & indulta omnia quibuſvis
„ perſonis eccleſiaſticis, ac locis piis,
„ tam ſecularibus, quam regularibus,
„ cujuscumque ordinis, congregatio-
„ nis, & inſtituti, quamcumque ob cau-
„ ſam conceſſa, quibus indulgetur, ut
„ certarum miſſarum vel anniverſa-
„ riorum celebratione, aut aliquibus
„ collectis, ſeu orationibus, plurium
„ miſſarum oneribus in futurum ſuſci-
„ piendis ſatisfiat. „

Dicimus II. Miſſæ ſtipendium eſſe antiquum.

I. Probatur. In lege veteri divinitus erat cautum, ut Sacerdotes & Levitæ reciperent ad proprios uſus victimarum partem: inſuper recipiebant primitias frumenti, vini, & olei, ut legitur in Deuteronomio cap. 18. ad

mi-

miniſtrorum alimoniam. Quas quidem leges reſpexit Apoſtolus, quando I. ad Corinthios 9. ſcripſit: *Neſcitis, quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt? Et qui altari deſerviunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere.*

II. probatur. Concilia, & Patres, deteſtantur abuſum ſtipendii miſſarum, non vero rectum uſum: ergo ſtipendii antiquitatem ſupponunt, & non damnant. Antecedens probatur ex Concil. Rhedano, habito ſeculo XIV. cap. 6., ubi legitur: *Multa mentis amaritudine concitamur, graviſque doloris aculeus effodit mentem noſtram, intelligentes quod aliqui Presbyteri, deteſtanda, & abominabili ambitione excæcati, pro miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt; & ſuper hoc, quaſi vellent vendere rem prophanam, impudenter mercantur ... verum cum dictum Sacramentum ſuper omnia pretioſum, ſit liberaliter, ſicut cætera ſacramenta, celebrandum, diſtrictius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem; ſed grate accipiat, ſi aliquid per facientem miſſas celebrari oblatū ſibi charitative fuerit, abſque pacto & conventione quacumque. Qui vero in contrarium fecerit, a celebratione miſsæ per annum noverit ſe ſuſpenſum, & alias pro tam gravi exceſſu, ad arbitrium, proprii Epiſcopi puniendum.*

Opponunt I. Ex ſtipendio miſſæ oritur obligatio ex juſtitia; obligatio ex juſtitia ſupponit pactionem & conventionem? ſed in rebus ſacris, qualis eſt miſſa, pactio & conventio redolent ſimoniam, in qua datur temporale pro ſpirituali: ergo ſtipendium non eſt licitum. Antecedens eſt clarum ex Concilio Tridentino ſeſſione 22. in decreto de obſervandis &c. in quo legitur: *In primis, quod ad avaritiam pertinet, cujuſve generis mercedum conditiones, pacta, & quicquid pro miſſis novis celebrandis datur; Nec non importunas atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu, non longe abſunt, omnino prohibeant.* II. pro Ordinibus recipiendis non poteſt dari pecunia, nec etiam ut ſtipendium: ergo nec pariter poteſt dari pro Sacrificio miſſæ. III. Sacrificium miſſæ eſt infiniti valoris: ergo pro eo plura ſtipendia recipi poſſunt. IV. In Sacrificio miſſæ eſt fructus ſpecialis pro Sacerdote celebrante: ergo pro hoc ſaltem poteſt aliud ſtipendium recipi.

Reſpondemus ad I. cum Tournely:
„ Re ipſa quamdam hic intervenire
„ ſpeciem conventionis & pacti inter
„ dantem ſtipendia, & Sacerdotem;
„ namque ille dat, ut hic faciat; hic ve-
„ ro facit, quia recipit, vel recepturus
„ eſt ſtipendium: pactum vero illud
„ non niſi ex pravo motivo ac fine vi-
„ tiari poteſt, nempe ſi Sacerdos ſti-
„ pendium ſpectaret tanquam moti-
„ vum, vel finem præcipuum, aut tan-
„ quam pretium ſacrificii, vel fructus
„ ejus, haud dubie impium foret pa-
„ ctum illud. At non ita eſt: ſtipen-
„ dium quippe non datur tanquam pre-
„ tium operis, ſed tanquam ſuſtentatio
„ operantis; *non tanquam pretium mer-*
„ *cedis, ſed tanquam ſtipendium neceſſi-*
„ *tatis*, ait S. Thomas 2. 2. qu. 100. art. 2.
„ in corp. Tenetur autem Sacerdos ra-
„ tione ſtipendii ſpecialiter offerre &
„ applicare ſacrificium ei, qui ſtipen-
„ dium dedit. „

Ad II. negatur paritas; & diſparitas eſt, quia Eccleſia ideo permiſit ut ſtipendium pro celebratione miſſæ recipiatur, quia ipſum datur per modum eleemoſynæ, honorarii, ac ſuſtentationis; & aliunde Eccleſia ſuſtentationi Sacerdotum providere tenetur: at nihil hujusmodi pro Ordinum collatione permiſit: præterquamquod aliunde eadem Eccleſia providit ſuſtentioni Epiſcoporum, qui ſoli ſacros ordines conferunt.

Ad III. ſic reſpondet Author Anonymus ſæpius citatus: „ Conceſſo an-
„ tecedente, nego conſequentiam; imo
„ vero quia valoris infiniti eſt ſacrifi-
„ cium, ideo liberali animo offeren-
„ dum, omnique cura cavendum, ne
„ mercenario ac ſordido modo tra-
„ ctetur. Sed qui putant pro pluribus
„ ſtipendiis poſſe unico ſacrificio ſatis-
„ facere, non jam illi operam ſuam
„ & miniſterium locant, ſed ſanguinis
„ Chriſti fructum, meritumque diven-
„ dunt: quaſi nimirum pecunia æſtima-
„ ri poſſit gratia Dei, ſeu verius Chri-
„ ſtus ipſe, in cujus comparatione om-
„ ne

„ ne aurum, quid aliud, ſi quid eſt, niſi „ arena exigua eſt? quaſi liceret tremendum miniſterium, ad explendam „ avaritiam, exercere, de quo dictum „ a Chriſto: *gratis accepiſtis, gratis date*: quaſi non eſſet, quæ fit a fidelibus oblatio voluntaria, ſed coacta: „ quaſi denique liceret Sacerdotibus „ in tam gravi negotio fidem frangere, quam ne in minimis quidem pactionibus impune violare, etiam Laicis, lege civili permittitur. „

Ad IV. dicitur, quod fructus ſpecialis Sacerdoti tributus eſt beneficium perſonale, quod non poteſt alteri communicari; non enim ab homine, ſed a Deo derivatur gratia in hominem, qui quidem Deus eſt totius gratiæ fons. Unde idem Author Anonymus ſubdit: „ Sacerdoti non licet, ita ſalutis ſuæ & ſpiritualis profectus eſſe negligentem, ut propter „ viliſſimi pretii comparationem, augmento gratiæ, remiſſioni pœnæ, „ novis gratiæ auxiliis, quæ poſſet per „ ſacrificium impetrare, tanta facilitate renuntiet: hinc Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, opinionem hanc, „ maturo præmiſſo examine, proſcripſit, declarando: *Nulli Sacerdoti licitum eſſe, præfata ratione ſive prætextu, aliam eleemoſynam accipere, præter illam, quam accepit ab eo, pro quo miſſam offerre tenetur: ac proinde caſum hunc eſſe comprehenſum in decretis, alias per eandem Sacram Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex ſtipendium pro unica miſſa recipiatur.* „

Ad III. tandem Diſſertationis partem, quæ reſpicit quantitatē ſtipendii præfatus; refert Jueninus multa decreta, tum Summorum Pontificum, tum Sacrarum Congregationum, quæ ſtipendii quantitatem reſpiciunt; ad quem Legentes remittimus. Et pro generali lege ampleſtimur, quam ſtatuit Author Anonymus, ſæpius laudatus, reſpondens ad quæſitum: „ Utrum Sacerdos, qui miſſam celebrandam cum certa eleemoſyna ſuſcepit, poſſit eandem alteri celebrandam committere, parte eleemoſynæ ſibi retenta; modo tamen illi juſtum, & conſuetum honorarium „ perſolvat? Reſpondet negative: eleemoſyna enim tota quanta eſt, ad miſſam celebrandam collata fuit: illi „ ergo prorſus indebita eſt, qui non celebrat: adeoque ſi partem ejus „ aliquam ſibi arroget, non ſolum turpis lucri, ſed & furti notam incurrit, „ & ad reſtituendum tenetur: ita reſponſum fuit a Sacra Congregat. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, Eccleſiæ clavum tenente *Urbano VIII. Pontifice Maximo: omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat: cumque ad omnem evellendum ſcrupulum ab eadem Sacra Congregatione, non multo poſt quæſitum eſſet, an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna major ſolita pro celebratione miſſæ, debeant dare eamdem integram eleemoſynam iis, quibus miſſas celebrandas committunt? an vero ſatis ſit, ut dent celebrantibus eleemoſynam conſuetam?* Sacra Congregatio reſpondit: *debere abſolute integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe.* „

Denique hanc aliam legem præfixit Jueninus articulo 5., ubi quærens, quænam pecuniæ quantitas ad juſtum ſtipendium requiratur? Reſpondet, „ Stipendii menſuram determinari non „ poſſe, per reſpectum ad effectum aut „ valorem ſacrificii; cum enim omnino ſpirituales ſint, pretio æſtimari „ nec poſſunt, nec debent. Dicendum „ eſt ergo, menſuram, de qua agitur, „ peti debere, vel ex lege eccleſiaſtica, vel ex rationabili conſuetudine „ loci, ubi miſſa celebratur. Sed monitum velim Lectorem, rationi conſonam non eſſe conſuetudinem, quæ „ illud ſtipendium definit ex ſumma, „ quæ ſatis ſit Sacerdotis in unam diem „ ſuſtentationi. Ratio eſt, quia ſtipendia non conferuntur ad integram „ Presbyteri ſuſtentationem, ſed ad illius adminiculum: nec mirum; quippe quod ſeculares Sacerdotes fruantur aut titulis patrimonialibus, aut „ beneficiis, quæ teneant eorum locum; „ vetant nempe canones ne ſeculares „ ordinentur, quin ſuffulti ad vitam „ titulo; mendicantes vero, a populo „ fideli ſupponuntur recipere eleemo-

fy-

„ ſynas, quibus veſcantur, nec enim ad monaſterium admitti debent plures, quam conſuetæ eleemoſynæ ſuſtentare valeant: unde a fortiori concluditur, veritate non niti eorum opinionem, qui ſtipendii menſuram definiunt non ſolum ex ſuſtentatione Sacerdoti neceſſaria, ſed etiam ex iis, quæ ad veſtitum, vitæ humanæ ſubſidia, quæ ſunt imperceptibilia, imo ad debitorum ſolutionem requiruntur. „

DISSERTATIO CCCCXLVI.

De valore & fructu Miſsæ. An valor Miſsæ ſit infinitus? Fructus Miſsæ quotupliciter dividatur? An Miſsa poſſit offerri pro pluribus?

Conſulto in Diſſertationis titulo diſtingui diximus valorem ſacrificii miſſæ ab ejus fructu; ſiquidem valor importat moralem dignitatem, quâ habet miſſa, tum ex parte offerentis, tum ex parte rei oblatæ: nomine vero fructus intelligitur id, quod de facto conceditur, & datur illius dignitatis intuitu. Inſuper valor ſacrificii miſſæ conſiderari poteſt vel quoad ſubſtantiam & ſufficientiam ex parte rei oblatæ ac principalis offerentis Chriſti: vel quoad efficaciam ſeu modum, quo nobis applicatur fructus ſacrificii Crucis per incruentum miſſæ ſacrificium. Denique valor ſacrificii miſſæ attendi poteſt & intenſive, & extenſive: intenſive attenditur ſecundum meritum & pretium illius ſacrificii in ſe conſiderati: extenſive vero colligitur ex numero ſubjectorum, quibus applicatur.

Circa valorem miſſæ tres ſunt opiniones, quarum prima tuetur, hoc ſacrificium eſſe infiniti valoris quantum ad vim impetrandi ſyncatecorematice, ſcilicet penes ſubjecta, quibus applicari poteſt, & prodeſſe: & hujus opinionis ſunt Cajetanus, Vaſquez, & non pauci recentiores, præſertim Thomiſtæ. Secunda opinio hoc ipſum negat, & pro ea citantur Richardus, Durandus, Scotus, Suarez, Toletus &c. Tertia tandem opinio ſuſtinet virtutem impetratricem hujus ſacrificii eſſe in finitam extenſive: ita ut, ait Fraſſen. „ poſſit pro pluribus, „ & pluribus offerri, abſque ſingulo- „ rum præjudicio: ſecus autem de vir- „ tute ſatisfactoria, quam fatentur eſ- „ ſe limitatam, & determinatam, ita- „ ut pluribus non poſſit prodeſſe fine „ ſui diminutione & diviſione: „ & hujus opinionis eſt Averſa, cum aliis quibuſdam, quos ipſe citat.

Denique fructus miſſæ triplex dicitur: nempe generalis, ſpecialis, & ſpecialiſſimus: & ſic a citato Fraſſen explicantur; „ Generalis eſt ille, quem „ Eccleſia intendit applicari omnibus „ omnino fidelibus, tum vivis, tum „ defunctis: vivis quidem, ſeu præſen- „ tibus, ſeu abſentibus, quorum quiſ- „ que majorem aut minorem fructus „ portionem recipit, juxta Chriſti de- „ terminationem, intentionem Eccle- „ ſiæ, & propriam uniuſcujuſque coo- „ perationem ad ſacrificium. Quanta „ autem portio unicuique contingat, „ Deus ſcit: certum tamen eſt, unum- „ quemque plus gratiæ recipere, qui „ plures habet titulos ad majorem „ portionem habendam, ut ſi V. G. „ non tantum interſit, ſed & inſerviat „ ſacro &c. Specialis vero fructus eſt „ ille, qui obvenit iis, pro quibus Sa- „ cerdos ſpecialiter offert ſacrificium, „ juxta praxim Eccleſiæ, modo pro

„ una

,, una, modo pro alia perſona, offeren-
,, tis ſacrificium miſſæ. Specialiſſimus
,, denique valor & effectus eſt ille, qui
,, obvenit Sacerdoti; & ita illi proprius
,, eſt, ut juxta multorum ſententiam
,, aliis ab offerente Sacerdote applica-
,, ri non poſſit. ,, Hujus diviſionis inventionem idem Fraſſen. tribuit Scoto, & ejus verba refert; quæ hæc ſunt:
,, Poteſt meritum, vel ſpecialiter ora-
,, tio, in triplici gradu intelligi valere
,, alicui, ſive pro aliquo. Uno modo
,, *ſpecialiſſime*, & ſic ſemper valet oran-
,, ti; quando eſt in gratia; ipſe enim
,, habet motum animi bonum, & elicit
,, opus bonum. Iſte malus, & illud opus;
,, nam ſic ſunt alterius, pro quo orat;
,, ſicut orantis: nec poteſt iſte, ordina-
,, ta voluntate, ſic illud alteri dare,
,, quod non ſit ſuum meritum; quia
,, magis tenetur ex charitate diligere
,, ſeipſum, quam alium: imo forte non
,, poſſet dare alteri ſic, quin iſtud eſſet
,, peccatum. Alio modo *generaliſſime*,
,, & ſic valet toti Eccleſiæ: nec enim
,, debet orans aliquem de Eccleſia ex-
,, cludere; ſed ex intentione habituali
,, omnes includere. Tertio modo ſci-
,, licet modo medio, valet illi, cui per
,, orantem ſpecialiter applicatur. Pro-
,, batur: non valet ei ſpecialiſſime; pa-
,, tet ex primo membro. Sed nec præ-
,, ciſe valet ſibi generaliſſime, ſicut
,, cuicumque: tunc enim fruſtra in Ec-
,, cleſia eſſent ſpeciales orationes aſſi-
,, gnatæ, aliæ pro vivis, aliæ autem
,, pro mortuis: & iterum pro vivis aliis,
,, & aliis, puta benefactoribus, amicis,
,, & aliis: ut patet in orationibus Miſ-
,, ſalis Romani pro diverſis aſſignatis
,, perſonis, & ſtatibus, & Congregatio-
,, nibus. Fruſtra, inquam, eſſent iſtæ
,, ſpecialiter aſſignatæ: quia non plus
,, valerent illis, quam generaliter cui-
,, cumque in Eccleſia. ,,

Bellarminus circa quæſtionem, an valor ſacrificii miſſæ ſit finitus, vel infinitus? libro 6. de miſſa cap. 4., hæc ſcribit: ,, Quarta propoſitio: *Valor*
,, *ſacrificii miſſæ finitus eſt*. Hæc eſt com-
,, munis ſententia Theologorum, &
,, probatur apertiſſime ex uſu Eccleſiæ.
,, Nam ſi miſſæ valor infinitus eſſet,
,, fruſtra multæ miſſæ, præſertim ad
,, rem eandem impetrandam, offerren-
,, tur. Si enim una infiniti valoris eſt,
,, certe ad omnia impetranda ſufficiet;
,, quorſum igitur aliæ? Et confirmatur
,, ex ſacrificio Crucis, quod non alia
,, de cauſa unum tantum fuit, neque
,, unquam repetitur, niſi quia illud
,, unum infiniti valoris fuit, & pretium
,, acquiſivit pro omnibus peccatis præ-
,, teritis, & futuris remittendis. Sed li-
,, cet res ipſa certa ſit, cauſa tamen
,, non eſt adeo certa: mirum enim vi-
,, detur, cur valor ſacrificii hujus ſit
,, finitus, cum idem ſit hoc ſacrificium
,, cum ſacrificio crucis; & cum ipſa ho-
,, ſtia, & offerens Chriſtus, infinito mo-
,, do ſint Deo grata. Videntur mihi
,, ſalvo meliore judicio, tres eſſe cau-
,, ſæ hujus rei. Prima ſumitur ex parte
,, hoſtiæ, quæ offertur. Nam in ſacri-
,, ficio crucis deſtruebatur ad honorem
,, Dei, ipſum eſſe naturale Chriſti in
,, forma humana; in ſacrificio miſſæ
,, deſtruitur tantum eſſe ſacramentale:
,, nobilius autem eſt, & magis pretio-
,, ſum, eſſe Chriſti naturale, quam ſa-
,, cramentale. Cæterum hæc ratio ſo-
,, lum demonſtrat majoris valoris fuiſ-
,, ſe ſacrificium crucis, quam ſacrifi-
,, cium miſſæ, ſed non reddit cauſam,
,, cur hoc ſit finitum, & illud fuerit in-
,, finitum. Non enim eſt infinita diſtan-
,, tia inter eſſe Chriſti naturale, & ſa-
,, cramentale: neque infiniti valoris
,, fuit ſacrificium crucis, quia in eo
,, deſtruebatur eſſe naturale humani-
,, tatis Chriſti; ſed quia eam deſtructio-
,, nem ſponte patiebatur, & in ſacrifi-
,, cium offerebat filius Dei, qui vere
,, eſt infinite Deo gratus, cum & ipſe
,, ſit verus Deus. ,,

Dicimus I. Valorem miſſæ, ſi conſideretur quoad ſubſtantiam, & ſufficientiam ex parte rei oblatæ & ex parte Chriſti principalis offerentis, eſſe infinitum: ſi vero conſideretur quoad efficaciam, & modum applicationis, eſſe finitum ac limitatum.

I. Concluſionis pars probatur I. Sacrificium miſſæ quoad valorem idem eſt cum ſacrificio crucis; ſed valor ſacrificii crucis quoad ſubſtantiam & ſufficientiam fuit infinitus: ergo pariter valor ſacrificii miſſæ ſub hac ratione eſt infinitus. Probatur minor. Sacrificium crucis continebat infinitam dignitatem hoſtiæ oblatæ, & perſonæ offerentis: ergo ejus valor ſub hac ratione fuit infinitus.

II. probatur. Sacrificium miſſæ differt a ſacrificio crucis in ſola ratione offerendi; ſed hoc non officit quanti-

tati

Digitized by Google

tati valoris utriuſque: ergo quanvis ſacrificium miſſæ in modo offerendi differat a ſacrificio crucis, in valore tamen non differt.

II. Concluſionis pars probatur I. Uſus & praxis Eccleſiæ eſt, ut iteretur ſacrificium miſſæ pro eadem re impetranda: ergo mens Eccleſiæ eſt, quod valor ſacrificii miſſæ quoad efficaciam & applicationem conſideretur pro natura hominis finiti ac limitati, non vero pro valore Chriſti, qui pretium non habet.

II. probatur. Romani Pontifices prohibuerunt, ne Sacerdotes, qui plura accipiunt honoraria ſeu ſtipendia, ad totidem miſſas celebrandas, ſub prætextu, quod infinita ſit virtus ſacrificii, præſumant per unum ſacrificium ſuo debito ſatis facere; & declarant eum, qui id præſumpſerit, peccare contra juſtitiam, & ad reſtitutionem teneri. Ad quæ addit Tournely; ,, Porro,
,, ſi infinitus foret ſacrificii valor, quan-
,, tum ad efficaciam, effectum, & mo-
,, dum applicandi nobis merita Chriſti,
,, unum ſufficeret ſemel oblatum miſſæ
,, ſacrificium, ſicut ad expianda om-
,, nia noſtra delicta, & ſatisfaciendum
,, pro illis, unicum crucis ſacrificium
,, ſemel oblatum ſufficientiſſimum fuit.
,, Si vero cauſam & rationem quæſie-
,, ris, cur ita ſit, maxime cum digni-
,, tas hoſtiæ & offerentis Chriſti ſupre-
,, ma ſit & infinita? Reſp. non aliam
,, hic quærendam eſſe cauſam, quam
,, ſupremam Dei voluntatem. Videtur
,, autem ſic voluiſſe. 1. ut hoc modo
,, ſacrificium frequentaretur, ſine quo
,, Religio ſtare non poteſt. 2. quia id
,, requirebat ordo divinæ providentiæ,
,, quæ etiam cauſa eſt, cur Chriſtus aſ-
,, ſidue interpellet pro nobis in cœlo,
,, qui tamen, ſi voluiſſet, unica inter-
,, pellatione potuiſſet omnia ſtatim im-
,, petrare: pariter cur pretium infini-
,, tum, quod in cruce acquiſivit, quo
,, totus mundus continuo ſalvari po-
,, tuiſſet, nonniſi certo tempore & cer-
,, ta menſura ſucceſſive applicari vo-
,, luerit. Harumve rerum, ſicut & vo-
,, luntatis divinæ, cauſam curioſiùs ri-
,, mari, nefas. 3. quia ſtudium, laborem
,, ac vigilantiam noſtram hoc modo
,, excitare voluit Deus, ut nempe pro
,, menſura noſtræ pietatis ac religionis,
,, majorem vel minorem ſacrificii fru-
,, ctum perciperemus. *Dicendum*, in-
,, quit S.Th.qu.79.art.7.ad 2. *quod ſicut*
,, *paſſio Chriſti prodeſt quidem omnibus,*
,, *quantum ad ſufficientiam, ſed effectum*
,, *non habet, niſi in illis, qui paſſioni*
,, *Chriſti conjunguntur per Fidem, &*
,, *Charitatem; ita & hoc ſacrificium,*
,, *quod eſt memoriale paſſionis dominicæ.*
,, Et art. 5. *Quamvis hæc oblatio ex ſui*
,, *quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum*
,, *pro omni pœna, tamen ſit ſatisfactoria*
,, *pro illis, pro quibus offertur, vel etiam*
,, *offerentibus, ſecundum quantitatem*
,, *ſuæ devotionis, & non pro tota pœna.*

Opponunt I. Sacrificium crucis fuit infiniti valoris tam quoad ad ſufficientiam, quam quoad ad efficaciam; ſed ſacrificium miſſæ eundem valorem habet, quem habuit ſacrificium crucis: ergo pariter ſacrificium miſſæ erit infiniti valoris tam quoad ſufficientiam, quam quoad efficaciam. II. Major dignitas rei oblatæ digniorem facit oblationem; ſed dignior oblatio debet continere & conferre majorem valorem: ergo ſacrificium miſſæ omnimode habet valorem infinitum. III. Chriſtus eſt res oblata in ſacrificio miſſæ; ſed Chriſtus eſt infinitus, & per conſequens infiniti valoris: ergo pariter oblatio infinitum continet valorem ex omni parte. IV. Bonum ſpirituale commenſuratur cum ſpiritu, cujus eſt bonum; ſed ſpiritus eſt indiviſibilis, adeoque communicari non poteſt per partes: ergo ita pariter bonum ſpirituale.

Reſpondemus ad I. quod Chriſtus in cruce ſolvit omne pretium redemptionis noſtræ, & ſuperabbundanter pro peccatis noſtris ſatisfecit: ſacrificium vero miſſæ applicatur ſecundum fructum ſuum non una ſola vice, ſed iteratis vicibus, prout Deo placuerit; proinde non eſt alia ratio quærenda majoris vel minoris applicationis, quam Dei voluntas.

Ad II. dicitur, quod argumentum habet locum quando ſecundum totum ejus valorem res oblata & oblatio ipſius applicantur. Hoc autem non evenit in ſacrificio miſsæ, quia Chriſtus non immediate per ſe ipſum operatur, ſed miniſterio Sacerdotis: unde valor ſacrificii, ut eſt ex opere operantis, eſt finitus, tum ratione meriti, tum ratione ſatisfactionis.

Ad III. Oblatio ſacrificii miſsæ ex parte Chriſti eſt infiniti valoris, ex parte

vero miniſtri, per cujus miniſterium Chriſtus offert, non ſic, Et hoc explicatur exemplo Chriſti, cujus actiones ſingulæ infinitum habebant valorem, quamvis multæ ex ipſis circa finitum objectum verſarentur,

Ad IV, dicitur, quod bonum ſpirituale communicatur ſine diviſione quantitativa: ſecundum vero extenſionem communicatur cum diſtinctione, ſcilicet aliud alteri; & iſta requirit diſtinctum meritum, propter quod reddatur; & hoc dicitur æquale intenſive,

Pro II. Differt. parte, jam in prænotatis diximus ex Scoto, fructum miſſæ eſſe triplioem, nempe generalem, ſpecialem, & ſpecialiſſimum; & de hoc nihil amplius dicendum remanet, quia contra jam dicta Adverſarios non habemus.

Pro III. tandem Diſſertationis parte hoc Corollarium Tournely ſubnectimus, quod habet: „ Ex his inferes, miſſæ ſacrificium æque prodeſſe ex parte operis operati, ſive pro multis, ſive pro paucis offeratur. Si enim fructus ſacrificii eo minor eſſet, quo in plures divideretur, ſatius foret bono fidelium, miſſæ privatæ, quam parochiali intereſſe; quia cum pauciores miſſæ privatæ aſſiſtant, plures vero miſſæ parochiali, fructus ſacrificii eo major eſt ac excreſcit pro ſingulis, quo dividitur in pauciores in miſſa privata; atqui tamen hortatur & mandat Eccleſia ut fideles miſſæ parochiali aſſiſtant. Deinde praxis Eccleſiæ eſt, ut Sacerdos pro vivis atque defunctis offerat ſacrificium, etiamſi honorarium ab aliquo perceperit, velut pro ipſo ſpecialiter celebret; ipſi quippe injuria fieret, ſi minorem fructum idcirco perciperet, quod ſacrificium pro pluribus offerretur. „

DISSERTATIO CCCCXLVII.

De Præcepto audiendi Miſſam. Quo Præcepto teneantur fideles Miſſam audire? Quibus ex cauſſis ab hoc Præcepto eximantur? In quibus caſibus Præcepto non ſatisfaciant?

DOcent communiter Theologi, fideles teneri ſacrificio miſſæ intereſſe, & illud audire, jure naturali, jure divino, & jure eccleſiaſtico. Jure naturali, quia ſacrificium hoc eſt Deo debitum lege naturali; ad recognoſcendum ſcilicet ſupremum ejus dominium in res omnes; ad gratiarum actiones eidem reddendas pro tot beneficiis acceptis, & ad nova impetranda. Unde quum in omni ſtatu naturæ fuerit Deo oblatum aliquod ſacrificium; & in lege chriſtiana ſacrificium miſſæ ſit excellentius ſacrificium, utpote repræſentativum ſacrificii crucis; inde eſt, quod lege naturali Deo eſt debitum ſacrificium miſſæ, & proinde illi debent fideles jure naturali adſiſtere. Inſuper jure divino tenentur, quia quod natura ſuggerit tanquam neceſſarium ac debitum Deo obſequium, hoc ipſum jus divinum imperat, Denique circa jus eccleſiaſticum hanc concluſionem firmamus.

Dicimus I. Fideles teneri præſentes eſſe ſacrificio miſſæ dominicis & feſtivis diebus, jure eccleſiaſtico, quod in divino fundatur,

I. probatur concluſio ex Conciliis. Concilium Agathenſe, habitum anno 506. can. 47.

cap.47. ſtatuit : *Miſſas die dominico a*
ſecularibus totas teneri ſpeciali ordina-
tione præcipimus : itout ante benedi-
ctionem Sacerdotis egredi populus non
præſumat. Qui ſi fecerint, ab Epiſcopo
publicè confundantur. Hoc ipſum ſan-
civit Concilium Carthaginenſe IV.
Plurimæ etiam Synodi Provinciales
hoc ſtatuerunt. Citatur quoque can. 4.
ex iis, qui dicuntur Apoſtolorum, ex
quo ſaltem conſtat, quod primis Ec-
cleſiæ temporibus hæc lex vigebat.

II. probatur ex Patribus. Juſtinus in
apologia 2. *Solis, qui dicitur die, om-*
nium, qui in oppido, vel ruri degunt,
in eundem locum conventus fit . . . . .
precibus peractis panis offertur, & vi-
num, & aqua . . . . . & Præpoſitus iti-
dem, quantum pro virili ſua poteſt. pre-
ces & gratiarum actiones fundit, &
populus fauſte acclamat dicens, amen.
& demnm ſubdit : „ *Solis autem die*
„ *communiter omnes conventum agimus:*
„ *quandoquidem is primus dies eſt, quo*
„ *Deus tenebris & materia, quam crea-*
„ *verat, verſa, mundum effecit; & Je-*
„ *ſus Chriſtus, ſervator noſter, eo ipſo die a*
„ *mortuis reſurrexit.* „ Hanc legem
adeo gravem fuiſſe aſſerit Tournely,
ut induceret peccati mortalis pœ-
nam, & etiam excommunicationem,
ſi contumacia intermiſſet. Et hæc
ſunt ejus verba : „ Lex vero illa
„ tum gravis eſt, ut ſub pœna peccati
„ mortalis obliget; unde excommuni-
„ catione plectuntur a Concilio Aga-
„ thenſi mox citato, qui huic officio
„ contumaciter non ſatisfaciunt: quod
„ etiam colligimus ex Canone 10. eo-
„ rum, qui Apoſtolici dicuntur his ver-
„ bis; *Omnes fideles, qui ingrediuntur*
„ *Eccleſiam, & Scripturas audiunt, non*
„ *autem perſeverant in oratione, nec ſan-*
„ *ctam communionem percipiunt, conve-*
„ *nit communione privari.* „

III. probatur, quod lex eccleſiaſtica in
jure divino fundetur. Lex enim hæc
eccleſiaſtica eſt quædam ſpecialis de-
terminatio legis, quæ continetur in
verbis illis Decalogi: *memento, ut diem*
Sabbati ſanctifices: ut enim, ait Jueni-
nus, ſanctificatio ſabbati pietatis of-
ficia ac praxim injungit: quænam ve-
ro eſſe debeant hujuſmodi officia,
Chriſtus prudenti Eccleſiæ judicio
determinandum commiſit.

Pro II. Diſſertationis parte, hoc quæſi-
tum proponit Jueninus : *quæ eximant*
ab audienda miſſa? Et reſpondet :
„ eximere primo impotentiam; quæ
„ nimirum fiat, ut omnino aut mora-
„ liter alicui ſit impoſſibile ſiſtere ſe
„ præſentem ſacrificio, aut ſaltem quin
„ aliquod grave detrimentum incur-
„ rat: 2. Excuſat charitatis exercitium,
„ ut ſi quis ſuam opem conferat ægro-
„ tanti, a quo ſine illius periculo diſ-
„ cedere non poſſit. 3. A debito audien-
„ di miſſam officium aliquando libe-
„ rat, & videre eſt in milite, qui dum
„ peragitur ſacrificium, excubias agit;
„ idem quoque patet in ovium paſtori-
„ bus, quorum loco paſtores alii ſubſti-
„ tui non poſſunt: ſed ubi id fieri po-
„ teſt, Parochi moneant oportet *Pa-*
„ *tresfamilias ut filios & famulos, quos*
„ *in beſtiis paſcendis occupant, ſaltem*
„ *diebus feſtis miſſæ jubeant intereſſe:*
„ verba ſunt prioris Concilii Mediola-
„ nenſis ſub S. Carolo habiti. Idem
„ Concilium propter conſuetudinem,
„ quæ in aliquibus Italiæ locis obtinue-
„ rat, de Viduis ſic decernit; *Viduæ*
„ *ob maritorum mortem ad ſummum uno*
„ *menſe amplius ſint ſine miſſæ auditione:*
„ *qua in re nulla valeat excuſatio cujuſ-*
„ *vis conſuetudinis, quam irritam decer-*
„ *nimus; eas item Epiſcopi, etiam cen-*
„ *ſuris eccleſiaſticis, id facere cogant.* „
Eadem fere verba ſcribit Tournely, hoc
proponens quæſitum : *quibus de cau-*
ſis a peccato excuſentur, qui miſſæ non
interſunt? „ Reſp. I. ex impotentia,
„ etiam morali, cum vix fieri poteſt,
„ ut copia detur conferendi ſe ad Ec-
„ cleſiam; aut ſaltem cum id fieri non
„ poteſt ſine aliquo gravi detrimento,
„ de quo judicabit prudens & cautus
„ Sacerdos in tribunali Pœnitentiæ.
„ 2. Ex charitatis exercitio: v.g. ſi quis
„ in carcere detentis ſublevandis, in-
„ ſtruendis, ita diu immoretur zelo
„ ſuo abreptus, ut effluat tempus ſacri-
„ ficio celebrando deſtinatum : pariter
„ ſi quis ægrotanti opem ac miniſte-
„ rium ita impendat, ut ſine illius pe-
„ riculo diſcedere non poſſit. 3. A de-
„ bito audiendi miſſam lex officii exol-
„ vendi liberat : v.g. ſi miles, quo tem-
„ pore ſacrificium celebratur, excubias
„ agat, aut movere caſtra ſtatim te-
„ neatur; ſi paſtor ovium ſolus fuerit,
„ nec alteri curam gregis committere
„ poſſit : quo caſu Parochi monere de-
„ bent *patres familias, ut filios & famu-*
„ *los, quos in beſtiis paſcendis occupant,*

„ *feſtivis ſaltem diebus miſſæ jubeant inte-* „ *reſſe.* Verba ſunt prioris Conc. Mediolanenſis ſub S. Carolo. In eodem Concilio, propter conſuetudinem, quæ in aliquibus Italiæ locis obtinuerat, ſic ſtatutum legimus: *Viduæ ob maritorum mortem ad ſummum ne menſe amplius ſint ſine miſſæ auditione: qua in re nulla valeat excuſatio cujuſvis conſuetudinis, quam irritam decernimus; eas item Epiſcopi, etiam cenſuris eccleſiaſticis, id facere cogant.* „

Pro III. denique Diſſertationis parte I. aſſerimus, non ſatisfacere præcepto auditionis miſſæ dominicis & feſtis diebus, qui miſſam integram non audiunt, ut decrevit Conciliũ Agathenſe; ac proinde prohibuit, ne populus ante benedictionem Sacerdotis de Eccleſia egrediatur. Et quando in hoc peccatum mortale committatur, judicium fieri debet ex parte, quæ omittitur; unde volunt gravem eſſe partem, quæ eſt ab introitu uſque ad Evangelium; quæ eſt ab offertorio uſque ad conſecrationem; & quæ eſt a conſecratione uſque ad Sacerdotis communionem. II. *Non ſatisfaciunt qui unam Miſſæ partem ab uno Sacerdote audiunt, & aliam ab alio; ut decrevit Innocentius XI. anno 1679. quod pariter antecedenter declaraverant Doctores Lovanienſes anno 1657. & Archiepiſcopi Senonenſis, & Pariſienſis, anno 1658.* III. *Nec etiam ſatisfaciunt qui duas miſſæ partes etiam ſucceſſive a duobus Sacerdotibus audiunt; & hoc damnavit idem Innocentius XI. hanc propoſitionem proſcribens:* ſatisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro, *qui duas hujus partes, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.* Et ratio eſt, quia partes illæ ſic ſeparatæ & disjunctæ unam & eandem Liturgiam, nec etiam moraliter, conſtituunt.

DISSERTATIO CCCCXLVIII.

De tempore celebrandi miſſam. Qua die teneantur Sacerdotes miſſam celebrare? Qua die celebrare illam non poſſint?

QUod Sacerdotis teneantur aliquando ſacrificium miſſæ offerre, ex eo potiſſimum cõſequens eſt, quod fideles tenentur ſacrificio miſſæ aliquando intereſſe. Unde S. Thomas 3. p. q. 82. art. 10. quærit: *utrum liceat Sacerdoti omnino a conſecratione Euchariſtiæ abſtinere?* Et per hæc verba reſpondet: „ *Dicendum, quod quidam dixerunt, quod Sacerdos poteſt* „ *omnino a conſecratione licite abſtinere,* „ *niſi teneatur ex cura ſibi commiſſa celebrare, & populo ſacramenta præbere;* „ *ſed hoc irrationabiliter dicitur, quia* „ *unuſquiſque tenetur uti gratia ſibi data, cum fuerit opportunum: opportunitas autem ſacrificium offerendi non ſolum attenditur, per comparationem ad fideles Chriſti, quibus oportet ſacramenta miniſtrari; ſed principaliter per comparationem ad Deum, cui conſecratione hujus ſacramenti ſacrificium offertur. Unde Sacerdoti, etiamſi non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione ceſſare; ſed ſaltem videtur quod celebrare teneatur in præcipuis feſtis, & maxime in illis diebus, quibus fideles communicare conſueverunt.* „ Et in IV. ſententiarum diſtinctione 13. q. 1. art. 2. „ *Quia ſecundum Gregorium, cum creſcunt, ſive augentur, dona, rationes creſcunt donorum; cum Sacerdoti data ſit nobiliſſima poteſtas, reus erit negligentiæ,*

„ *niſi*

„ *niſi illa utatur ad honorem Dei, & ſalutem ſuam, & aliorum vivorum, & mortuorum.* „ Ac his addit Tournely: „ Quapropter cum Cajetanus in ſuis commentariis ad art. 10. q. 82. ſcripſiſſet *leviter* tantum ſeu *venialiter* peccare Sacerdotem, qui raro vel nunquam ſacris operatur, S. Pius V. Pontifex doctrinam hanc, utpote molliorem, ex commentariis dicti Cajetani expungi mandavit. „

Dicimus I. Parochos teneri miſſam celebrare iis diebus, quibus fideles tenentur ipſi adeſſe. Aliis vero commendandos eſſe ſi ſæpe ipſam celebrent.

I. Concluſionis pars probatur I. ex Scripturis. Ad Hæbreos 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis.*

II. probatur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 23. *de reformatione* cap. I. „ *Præcepto divino mandatum eſt omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere &c.* „

II. Concluſionis pars I. probatur ex Patribus. Irenæus lib. 4. adverſus hæreſes cap. 18. *ideo nos Deus offerre vult munus ad altare frequenter & ſine intermiſſione.* Cyprianus epiſt. 54. ad Cornelium: *Epiſcopatus noſtri honor grandis & gloria eſt, pacem dediſſe martyribus, ut Sacerdotes, qui ſacrificia Dei quotidie celebramus, hoſtias Deo & victimas præparemus.*

III. probatur ex Scholaſticis Doctoribus. S. Bonaventura libro de præparatione ad miſſam cap. 5. *Ob quam graves anguſtiæ me undique affligunt! Accedere indigne, horrendum eſt judicium: non accedere ex notabili negligentia vel contemptu, damnabilis eſt culpa.* Poſt quæ narrat bona, quibus ſe privant Sacerdotes, qui ex negligentia raro celebrant, & ait: „ *Quantum in ipſo eſt, Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, Peccatores venia, Juſtos ſubſidio & gratia, in purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam Chriſti ſpeciali beneficio, & ſe ipſum medicina, & remedio contra quotidiana peccata & infirmitates.* „ S. Antoninus 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 15. adſtringit Sacerdotes ad frequenter celebrandum ex his motivis, quæ refert Tournely: „ I. A nobilitate, & præſtantia Sacramenti, in quo Chriſtus ipſe realiter continetur. 2. a ſuavitate & utilitate: *Quantæ jucunditatis & dulcedinis eſt, tantæ rei Sacramentum verbo conficere, habere præ oculis, contrectare manibus, ore ſumere, & aliis miniſtrare?* 3. a benevolentia, quam celebrans non indigne a ſponſo ſuo Chriſto, & ſponſa Eccleſia reportat. 4. ex multiplici fructu, quem a celebratione miſſæ fideles, qui adſunt, reportant. 5. ex officio ipſo Sacerdotum, qui cum miniſtri ſint Eccleſiæ, ſacrificium pro populo tenentur offerre. 6. ex periculo, cui ſe objiciunt Sacerdotes, cum raro vel nunquam celebrant. *Periculum moræ, quia de facili irregularitas vel infirmitas, vel alius defectus, aut impedimentum poterit occurrere; ita quod diu, aut forte nunquam, celebrare continget.* Ibidem ſapienter monet S. Doctor, cavendum eſſe *ne quis ex ſola conſuetudine exterioris operis moveatur ad celebrandum, non advertendo, an diſpoſitus vel minus diſpoſitus ſit; an ex celebratione proficiat, vel tepeſcat, ſive an habeat cauſam rationabilem abſtinendi, vel non.* „

Hæc fere eadem momenta adduximus nos in diſſertat. 442. in qua recitavimus verba, quæ hic ſcripſimus, & Concluſionem fecimus per hæc verba: *Ex his autem Legentes eligant opinionem, quæ ſibi magis arriſerit, nobis enim nihil in hoc determinare facit, vel varia Doctorum ſententia, vel diverſæ circumſtantiæ, quæ in re ipſa poſſunt habere locum.* Quod quidem hic pariter confirmamus.

Pro altera vero Diſſertationis parte, in qua quæritur, qua die non poſſint Sacerdotes ſacrificium offerre? Alia eſt Græcorum, alia Latinorum praxis. Latini, exceptis diebus Paraſceves, & Sabbati Sancti, ſingulis anni diebus ſemper obtulerunt, & nunc pariter offerunt, incruentum miſſæ ſacrificii. Græci vero jejuniorum diebus, nec miſſam celebrabant, nec modo celebrant, & utuntur liturgia, quæ dicitur *de præſanctificatis*; & de qua hæc ſcribit Juveninus: „ Ea vero liturgia complectitur ritus inter ſa-

„ cri-

Digitized by Google

„ crificandum adhiberi ſolitos, una excepta conſecratione, quæ per Quadrageſimam bis tantum in hebdomada, Sabbato nimirum, & die Dominica, peragitur; *Præſanctificatum autem miniſterium* (inquit Theodorus Balſamon ad canonem 52. Trullanum) *incruentum ſacrificium non dicimus, ſed oblationem prius oblati & perfecti ſacrificii, ſacrique myſterii.*

Hunc præſanctificatorum uſum & ritum multis probat eſſe antiquum idem Author, & a cenſuris vindicat, quibus aliqui eum afficiunt. Rationem vero reddens, quare Græci jejuniorum diebus non celebrent miſſam perfectam, hanc adducit: *Ritum illum ex eo ortum duxiſſe, quod miſſa, hilaritatis & gaudii celebritas quovis ſeeulo apud Græcos habita ſit*; jejunia vero mœrorem & luctum importent; unde Orientalium Conciliis cautum fuit ſemper, ne feſti dies in Quadrageſima peragerentur: *Non oportet in Quodrageſima Natales Martyrum peragere, ſed Sanctorum Martyrum facere commemorationes in Sabbatis & Dominicis*; quibus quidem diebus, uno excepto privilegio Paſchatis, nuſquam jejunarunt. Quæ allata eſt ratio, hiſce verbis a Zonara in canonem 52. Trullanum traditur; *jejuniorum tempora, mœrori potiſſimum dicata, explandiſque intimo animi dolore, cujuſque criminibus conſtituta ſunt. Deo porro ſacrificare, feſtivæ celebritatis eſt; ea vero celebritas hilaritatis atque lætitiæ. At quo pacto mœrori quiſpiam ac lachrymis indulgere, idemque ſimul exultare lætitia, ac triumphare gaudio queat? Proinde aliis quidem quadragenarii jejunii diebus celebrari ex præſanctificatis ſacra myſteria conſuevere; neque ullus tunc quidem ſoorificii ineruenti uſus admittitur, ſed eorum quæ jam conſecrata ſemel atque altari admota ſunt, oblatio iterotur. Sabbatis vero ac Dominicis diebus, per quos exerceri jejunia per leges haud ſuevere, & ſacrificium offerre & undique ſuis partibus abſolutum Liturgiæ munus exhibere conceſſum eſt. Idem anniverſario quoque cæleſtis nuncii ad Virginem miſſi die licere decretum; eam quippe lucem, qua nempe noſtræ ſalutis exordia, primæque incolumitatis fundamenta incboata ſunt, veneramur, ſolemuique totius populi conventu pompaque celebramus. Atque id etiam cauſæ fuit, cur Sanctorum quoque memoriam publice colere, quotieſcumque jejunii tempore inciderit, Sabbatis Dominicisque diebus exceptis, quinquogeſimo primo Laodicenæ Synodi Canone vetitum ſit. Habet ſiquidem Sanctorum commemoratio jucunditatem & lætitiam: jejunii vero dies, omni abdicata remiſſione, mœrore ac luctu tranſigere par eſt*; „ Integrum Zonaræ textum deſcripſimus, quod clariſſime Græcorum de præſanctificatis ritum explicet, ac ex canonibus confirmet rationem, propter quam Patres eum adhiberi voluerunt. „

Igitur perantiquus, probatus, ac laudabilis eſt ritus & uſus Latinorum, qui a ſacrificando excipiunt dies Paraſceves & Sabbati Sancti; & hoc probatur ex Ordine Romano, quo præſcribitur omnibus aliis diebus, etiam Quadrageſimæ, in Eccleſia Occidentali ſeptimo ſeculo ſacrificium fuiſſe oblatum; tum ex Gregorio Magno; qui in antiphonario & in ſacramentario deſcribit ſingulas præfationes & orationes, quæ jejuniorum diebus recitantur: tum denique ex Pelagio II. in epiſtola ultima dicente: „ *Sacrum Ordinem Romanum, ſacraque conſtituta noſtrorum Anteceſſorum, ſolerter relegentes, invenimus has novem præfationes in ſacro Catalogo tantummodo recipiendas, quas longo retro veritas in Romana Eccleſia hactenus ſervavit: unam in Albis Paſchalibus, aliam de Aſcenſione, tertiam de Pentecoſte, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de Sancta Trinitate, octavam de Cruce, & nonam de jejunio, & Quadrageſima tantummodo dicendam.*

Perantiquus pariter, probatus, & laudabilis eſt ritus & uſus Græcorum, quem Morinus lib. 7. de adminiſtratione ſacramenti pœnitentiæ cap. 14. in Scripturis aſſerit ſe inveniſſe; nimirum Judith 8. *quæ jejunabat omnibus diebus anni præter feſta*: dicitur enim ibi: *jejunabat omnibus diebus vitæ ſuæ præter Sabbata, & Neomenias & feſta Domus Iſrael*. Et Nehemias ſic loquitur populum Iſrael: „ *Dies ſanctificatus eſt Domino Deo noſtro: Nolite lugere, & nolite flere. Flebat*

„ *enim*

,, *enim omnis populus, cum audiret verba legis, & dixit eis; ite, comedite pinguia, & bibite mulſum, & mittite partes his, qui non præparaverant ſibi, quia ſanctus dies Domini eſt.* ,,

DISSERTATIO CCCCXLIX.

De loco, in quo Miſſa celebrari debeat. An in Templis? An in Altaribus? An in alio aliquo loco?

JOannes Stephanus Durantı in ſuo Opere, *de Ritibus Eccleſiæ Catholicæ* lib. 1. cap. 1. Sacrarum Ædiũ octo nomina recenſet; quæ ſunt, *Eccleſia, Templum, Baſilica, Martyrium, Oratorium, Tabernaculum, Dominicum, & Eccleſia portatilis*. Eccleſia, græcum verbum, latine ſignificat concionem; & proinde Eccleſia accipitur pro Æde ſacra, in quam conveniunt fideles ad orandum, ad verbum Dei audiendum, & ad percipienda divina myſteria; quod probat teſtimonio Tertulliani, Clementis Alexandrini, Auguſtini, Hieronymi, & aliorum Patrum. *Templum* aſſerit dici a contemplatione, quaſi ſit factum amplum, ſigillo, quod ponitur in ædificio, tranſverſo. *Baſilica*, quia ibi Deo, omnium Regi, cultus & ſacrificia offerantur. *Martyrium*, quia in ea Sanctorum Martyrum reliquiæ jacent, vel eorum memoria recolitur; *Oratorium*, quod erat anguſtus locus, in quem Chriſtiani conveniebant perſequutionum temporibus; & quia creſcente multitudine, eam non erat capax oratorium recipiendi; inde poſtmodum Eccleſiæ ſucceſſerunt. *Tabernaculum*, quod nomen in uſu erat apud Judæos, & a Judæis deductum eſt ad Chriſtianos. *Dominicum*, quod idem eſt ac domus Dei. *Et Eccleſia portatilis*; unde legitur, quod Conſtantinus Imperator Eccleſiam ſibi fieri curaverit, quæ ubicumque locorum eſſet, & maxime in bello, ea circumferri poſſet, ne in ſolitudine quidem agens Ædibus ſacris careret.

Quod autem in his locis ſacrificium miſſæ celebraretur, ex prædictorum Patrum teſtimoniis apertiſſime conſtat; unde Theologi firmant, quod jure communi & ordinario non liceat celebrare miſſam niſi in Eccleſia, vel in loco ſacro, ab Epiſcopo conſecrato, vel ſaltem benedicto ab ipſo, vel diligentia illius. Dictum eſt, jure communi & ordinario, quia, ut ſcribit Tournely: ,, Ab iſta quippe ,, regula nonnullæ ſunt exceptiones: ,, I. cum licentia S. Pontificis vel Epi- ,, ſcoporum, miſſa celebrari poteſt in ,, caſtris pro exercitu, & in littore ma- ,, ris, & in navi, pro navigantibus. ,, 2. Epiſcopis interfacientibus ſpeciali ,, privilegio indultum eſt, ut quando ,, non poteſt Epiſcopus commode ac- ,, cedere ad Eccleſiam, poſſit in altari ,, portatili ubivis ſacrificare, vel ſacri- ,, ficanti aſſiſtere. 3. nonnunquam SS. ,, Pontifices vel Epiſcopi permittunt ,, ut miſſa dicatur in privato Oratorio, ,, ad divinum dumtaxat cultum per- ,, manenter deſtinato, quamvis non ,, benedicto: at nonniſi rariſſime id ,, permittitur pro loco, qui antea pro- ,, phanis uſibus deſtinatus erat, & ſta- ,, tim poſtea in eoſdem uſus reſtituen- ,, dus eſt. ,,

Author Anonymus Operis de re ſacramentaria contra perduelles hæreticos lib. 5. cap. 1. hæc proponit quæſita. I. An ſit aliquis locus ad ſacrificium peragendum neceſſario, & ex natura determinatus? II. An conveniens fuerit loca aliqua ad incruentum ſacrificium ſpecialiter deſignari?

Digitized by Google

ri? An dicare altaria, & templa extruere, antiquum ſit in Eccleſia?

Ad I. reſpondet negative. Et ratio eſt, quia hæc neceſſitas vel eſſet a Deo, vel ab homine; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Minorem probat his verbis: „ Non primum: quia mundus univerſus templum eſt Dei, loca omnia majeſtate ſua & immenſitate replentis: *qui cœli, & terræ cum ſit Dominus, non in manufactis templis* (ex indulgentia) *habitat*: cavendum itaque, ne putemus, Deo locum aliquem ad vota mortalium ſuſcipienda eſſe neceſſarium: hoc enim idem foret, ac ejus immenſitatem tollere, & majeſtatem ubique præſentem limitibus coarctare. Nec ſecundum: Idem namque de ſacrificio, ac de adoratione & oratione debet eſſe judicium; quia ut millies dictum eſt, in ſacrificio cultus Dei præcipuus, & oratio excellentiſſima continetur; atqui locus omnis ad cultum Deo exhibendum, homini, ex natura, eſt opportunus; quia Deo ubique præſente, homo ubicumque eſt, indiget, eumque ubique tenetur, ſine locorum differentia, revereri. Hinc Apoſtolus: *volo viros orare in omni loco, levantes puras manus.... ſimiliter & mulieres &c.* Nullus ergo locus eſt ad offerendum ſacrificium ſpecialiter & neceſſario deſignatus. Hocque fuit Apoſtolis, & iis qui proxime ſecuti ſunt, Antiſtibus perſuaſum: de Apoſtolis quidem legitur, *quod frangerent circa domos panem*: quæ verba de ſacrificio, ejuſdemque communione, debere intelligi, Interpretes plerumque omnes conſentiunt. Proximis vero apoſtolicæ ætati temporibus, quando contra naſcentem Eccleſiam immanis ubique perſecutio ſæviebat, & Paſtores ſimul ac populi ad necem diriſſime quærebantur, ſacrificium in quovis loco fuiſſe indifferenter oblatum, ex hiſtoria eccleſiaſtica certum eſt: quam in rem paulo ante attulimus *Dionyſii Alexandrini præclariſſimum teſtimonium*: *Cum ab omnibus fugaremur, atque opprimeremur, nihilominus tunc quoque feſtos egimus dies: quivis locus, in quo varias ærumnas ſigillatim pertulimus, ager, inquam, ſolitudo, navis, ſtabulum, carcer, inſtar templi, ad ſacros conventus peragendos fuit.* „

Ad II. reſpondet affirmative: & authoritates Patrum affert; nimirum Baſilii Magni in libro de Baptiſmo cap. 8. ſcribentis: „ *Periculum eſt male obiti mandati, ſi loci rationem neglexerimus, maxime ſi ſacerdotii myſteria in locis prophanis celebraverimus: propterea quod ea res indicium haberet contemptus in celebrante, offendiculum quoque generaret.* „ Cyrilli Alexandrini lib. *contra Antropamorphitas* cap. 12. „ *donum ſive oblatio, quam myſtice celebramus, in ſolis Orthodoxorum ſanctis Eccleſiis offerri debet, neque alibi omnino. Qui ſecus faciunt, aperte legem violant.* „

Ad III. reſpondet: „ Ab ipſis Apoſtolis hunc morem deſcendere: de altari ſiquidem mentionem facit S. Paulus: *non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ Dæmoniorum*..... & alibi: *habemus altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo non deſerviunt*: Nec minus expreſſe meminit templi, ſive loci, quo fideles ad faciendam Liturgiam concurrebant: *convenientibus vobis in Eccleſiam, audio ſciſſuras eſſe inter vos*.... *numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum, aut Eccleſiam Dei contemnitis?* Hic enim privatas domos opponit Eccleſiæ, in quam conveniebant Corinthii. Jam tum itaque erant loca quædam ad Liturgiam & ſacros conventus agendos peculiariter conſecrata: nec aliter hunc textum Patres & Interpretes communiter explicant. Sic præter cæteros S. Auguſtinus: *Eccleſia dicitur locus, quo Eccleſia congregatur: nam Eccleſia homines ſunt, de quibus dicitur: ut exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam: hanc tamen vocari etiam ipſam domum orationum, idem Apoſtolus teſtis eſt, ubi ait: numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum? an Eccleſiam Dei contemnitis? Et hoc quotidianus loquendi uſus obtinuit, ut ad Eccleſiam prodire, aut ad Eccleſiam confugere, non dicatur, niſi qui ad locum ipſum, parieteſque prodierit, vel confugerit, quibus Eccleſiæ congregatio continetur.* Sed etſi de genuino Apoſtoli ſenſu difficultas aliqua remaneret, innumeris primævæ ætatis teſtimoniis tolleretur, quibus conſtat, tam eſſe antiquam hanc diſciplinam, quam Eccleſia ipſa eſt. Sic enim

„ 1. Cer-

„ 1. Certum eſt, de evertendis Chri-
„ ſtianorum Eccleſiis & Altaribus, edi-
„ cta ab Imperatoribus Ethnicis ſæpe
„ promulgata fuiſſe: unde manifeſto
„ evincitur, jam ante ædificatas Ec-
„ cleſias, & altaria conſecrata: prius
„ enim eſt, aliquid eſſe, quam deſtrui.
„ 2. Conſtat, priſcis illis temporibus,
„ Hæreticos, & Schiſmaticos contra
„ Catholicam Eccleſiam impotenti ra-
„ bie actos, nihil plerumque antiquius
„ habuiſſe, quam ut templa, quo or-
„ thodoxi conveniebant, ſolo æqua-
„ rent, & altaria ſacra demolirentur:
„ qua de re extat *Optati Milevitani*,
„ Donatiſtarum impietatem deſcri-
„ bentis, locus inſignis: *quid eſt, tam*
„ *ſacrilegum, quam altaria Dei, in qui-*
„ *bus & vos aliquando obtuliſtis, frange-*
„ *re, radere, removere? In quibus vota*
„ *populi, & membra Chriſti portata ſunt:*
„ *quo Deus omnipotens invocatus ſit: quo*
„ *poſtulatus deſcendit Spiritus Sanctus?*
„ *& unde a multis pignus ſalutis æternæ,*
„ *& tutela fidei, & ſpes reſurrectionis*
„ *accepta eſt? Altaria, inquam, in qui-*
„ *bus fraternitatis munera non juſſit Sal-*
„ *vator poni, niſi quæ eſſent de pace con-*
„ *dita: depone munus tuum ante altare,*
„ *& prius concorda cum fratre tuo, ut*
„ *poſſit pro te Sacerdos offerre: quid eſt*
„ *enim altare, niſi ſedes corporis & ſan-*
„ *guinis Chriſti? hæc omnia furor veſter,*
„ *aut raſit, aut removit.....ſi livoris*
„ *judicio nos vobis ſordidi videbamur,*
„ *quid vobis feccrat Deus, qui illuc in-*
„ *vocari conſueverat? quid vos offende-*
„ *rat Chriſtus, cujus illic per certa mo-*
„ *menta Corpus, & Sanguis habitat?*
„ *quid vos offendiſtis etiam vos ipſi, ut*
„ *illa altaria frangeretis, in quibus ante*
„ *nos per longa temporum ſpatia, ſancte,*
„ *ut arbitramini, obtuliſtis? dum im-*
„ *pie perſequimini manus noſtras illic,*
„ *ubi Corpus Chriſti habitat, feriſtis &*
„ *veſtras: hoc modo Judæos eſtis imitati:*
„ *illi injecerunt manus Chriſto in cruce,*
„ *a vobis percuſſus eſt in altari: ſi Ca-*
„ *tholicos illic infeſtari voluiſtis, vel ve-*
„ *ſtris illic antiquis oblationibus parce-*
„ *retis*. Ita Optatus, cujus verba Lu-
„ theranos, & Calvinianos eo magis
„ quadrant, quod veteres Donatiſtas,
„ & rabie æquarint, & infidelitate ſu-
„ peraverint, non altaria tantum, ſed
„ & ipſum ſacrificium abolendo. 3. ab
„ ipſis Apoſtolis erecta altaria, & Ec-
„ cleſias conſecratas, ex hiſtoria Ec-
„ cleſiaſtica notum eſt. Sic *Nicephorus*
„ domum illam, in qua Chriſtus ſacri-
„ ficium inſtituit, & quo Spiritus S. vi-
„ ſibiliter die Penteconſtes advenit,
„ tanquam primam Chriſtianorum Ec-
„ cleſiam, a B. Jacobo, primo Hiero-
„ ſolymorum Epiſcopo, conſecratam,
„ ibidemque ſeptem Diaconos ordina-
„ tos, Evodii, qui beato Petro in An-
„ tiochena Sede ſucceſſit, auctoritate
„ confirmat. Romæ pariter ab Apo-
„ ſtolis, eo tempore, quo fidem ibi
„ annunciare cœperunt, Eccleſias de-
„ dicatas, multis momentis probatur
„ ab Annalium ſacrorum Scripto-
„ ribus.

Tandem de Altaribus hæc ab eodem Anonymo Patrum antiquorum teſtimonia referuntur: Et ſunt Tertullianus libro de oratione cap. 14. *ſolemnior erit ſtatio tua, ſi & ad aram Dei ſteteris*: & lib. 1. ad uxorem cap. 7. *aram Dei mundam proponi oportet*. Cyprianus epiſt. 66. *neque enim apud altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes & miniſtros voluit avocare*. Quibus addit Irenæum, Origenem, Baſilium, Cyrillum Alexandrinum; & denique concludit. „Nec prætermittendum,
„ quod narrat Euſebius hiſt. lib. 6. cap.
„ 34 *Philippum Chriſtianum Imperato-*
„ *rem*, (qui quinquaginta & amplius
„ annis *Diocletianum* præceſſit) cum
„ Eccleſiam in pervigilio Paſchæ in-
„ gredi vellet, ab ejus anditu, ob ſce-
„ lera perpetrata, excluſum ab Epiſco-
„ po fuiſſe, neque ante admiſſum,
„ quam pænitentiam egiſſet. Nou de-
„ ſunt ad ejuſdem veritatis confirma-
„ tionem extraneorum teſtimonia,
„ narrat *Lampridius* Ethnicus, Chriſtia-
„ nos cum locum aliquem, qui publi-
„ cus ante fuerat, occupaſſent, & in eo
„ Eccleſiam conſtruere vellent, popi-
„ narii autem pro eo obtinendo con-
„ tenderent; *Alexandrum Imperatorem*,
„ Chriſtianis litem adjudicaſſe, ſupre-
„ maque auctoritate reſcripſiſſe, me-
„ lius eſſe, quomodocumque illic a
„ Chriſtianis coli Deum, quam dari
„ popinariis.... *Philo Judæus* in libro
„ de vita contemplativa, ubi ſi Euſe-
„ bio hiſt. lib. 2. cap. 17. & S. Hierony-
„ mo lib. de ſcriptor. eccleſiaſt. credi-
„ mus, primorum Chriſtianorum vi-
„ tam deſcribit, ſacrorum ſacellorum
„ meminit, in quibus myſteria pera-

„ gebant ; *Lucianus* quoque Ethnicus ,
„ ſive quivis alius Apoſtolorum ætati,
„ nemine diffitente , æqualis , Chriſtia-
„ norum Deo dicatum templum re-
„ præſentat in Philopatre: ergo &c.„

Denique pro III. Diſſertationis parte ; aſſerunt Scriptores,quod Sacrificium aliquando offerebatur etiam extra Eccleſiam ; ut contingebat perſequutionis tempore ; & pariter ſine perſecutione , quando aliqua urgebat occaſio,ſive neceſſitatis, ſive pietatis. In his caſibus proviſum fuit per altaria portatilia. Ait enim Author Anonymus : „ Auriquum eſt,altaria , ut
„ vocant, portabilia, ſtatuere , Epiſco-
„ porum manibus conſecrata , quæ
„ moveri facile , & de loco in locum
„ tranſferri poſſunt , & in his, Eccleſiis,
„ & in locis diſſitis , ſacrificium offe-
„ rebatur . Eorum mentionem facit
„ *Venerabilis Beda*, ſeculi ſeptimi Scri-
„ ptor, hiſt. lib.5. c.11. De iiſdem
„ ab *Hincmaro* , *Remenſi Archiepi-*
„ *ſcopo* , ſic ſtatutum in capitulis edi-
„ tis anno 12. ſui Epiſcopatus : *nemo*
„ *Presbyterorum in altario ab Epiſcopo*
„ *non conſecrato cantare præſumat ; qua-*
„ *propter ſi neceſſitas popoſcerit , donec*
„ *Eccleſia , vel altaria conſecrentur , &*
„ *in capellis etiam , quæ conſecrationem*
„ *non merentur , tabulam quiſque Pres-*
„ *byter , cui neceſſarium fuerit , de mar-*
„ *more , vel nigra petra , aut litio hone-*
„ *ſtiſſimo ſecundum ſuam poſſibilitatem ,*
„ *honeſte affectatam habeat , & nobis ad*
„ *conſecrandam afferat , quam ſecum ,*
„ *cum expedierit , deferet , in quo ſacra*
„ *myſteria ſecundum ritum eccleſiaſti-*
„ *cum agere valeat* . „

Arguunt I. Apud Minutium Felicem Ethnici opponebant Chriſtianis,quod nec templa , nec altaria haberent ; ergo in Eccleſia non eſt antiquus templorum , & altarium uſus.II.Græci , & Orientales non habeant altaria portatilia, ſed utuntur pannis quibusdam , precum , & ceremoniarum apparatu conſecratis , & ſuper altaria non conſecrata appoſitis , & ibidem ſacrificium offerunt . Unde ſcribit Balſamon. in expoſitione can. 31. Trullani : Ideo reperta ſunt *ἀντιμήνσια* (hoc eſt ſuperaltaria)„*& fiunt a Pon-*
„ *tificibus,quo tempore celebrant dedica-*
„ *tionem Eccleſiæ , ut ponantur in ſacris*
„ *menſis . Quando , permiſſu Antiſtitis ,*
„ *oblatio Liturgiæ fit in oratorio* . „ III. Altaria conſecrantur cum reliquiis Martyrum ; ſed antiquibus hæ reliquiæ non erant : ergo antiquitus altaria conſecrata non erant . IV. Poteſt contingere caſus, quo Eccleſia aliquando polluatur , vel violetur ; & tunc vel licitum eſt in altaribus pollutis vel violatis offerre ſacrificium ; vel debent denuo conſecrari , quod magnum ſane incommodum importat . V. templa , vel altaria , debent eſſe decenter ornata ; ſed hoc eſt contra antiquum Eccleſiæ uſum : ergo &c. VI. materia altaris incertum eſt , quænam eſſe debeat , & quæ antiquibus fuerit : ergo de hoc certam diſciplinam non habemus .

Reſpondemus ad I. quod perſequutionum tempore Chriſtiani ſacra peragebant in criptis, & locis abditis , quia ad furorem Gentilium evitandum publica templa habere non poterant ; & de his intelligi debent Gentiles obloquentes nobis apud Minutium Felicē in Octavivo , quod templa non haberemus .

Ad II. Apud Græcos , & Orientales idem præſtant ſuperaltaria , quod faciunt apud Latinos altaria portatilia ; unde diverſitas eſt tantum in modo , non in ſubſtantia .

Ad III. dicitur,quod antiquitus erant in cæmeteriis,in quibus Chriſtiani ſacra peragebant , corpora Martyrum , & hæc loco reliquiarum erant . Quod docet Cardinalis Bona rerum Liturgicarum lib.1.cap. 19. dicens : *indeque originem traxiſſe mihi videtur celeberrimus & inviolabilis Eccleſiæ ritus, ut ſine Martyrum reliquiis nullum templum , nullumve altare , ædificetur*.

Ad IV. In Eccleſiis violatis ſeu pollutis ſacrum celebrari non poteſt ; & hoc contingere poteſt in quinque caſibus, quos enumerat Tournely . „ Primus
„ eſt ſanguinis effuſio injurioſa, & mor-
„ taliter mala ; alioquin non polluitur
„ Eccleſia . Dixi, *effuſio* ; ideſt notabi-
„ lis copia ſanguinis ex violata percuſ-
„ ſione effuſi ; unde nonnullæ guttulæ
„ Eccleſiam non polluunt. Pariter mu-
„ tilatio , quæ eſſet ſine ſanguinis effu-
„ ſione , Eccleſiam non pollueret . Ne-
„ ceſſe vero non eſt ad violandam Ec-
„ cleſiam , ut ſanguis infra ipſam fun-
„ datur ; ſed ſatis eſt quod homo in
„ Eccleſia ita percuſſus ac vulneratus
„ fuerit , ut inde ſequatur notabilis ef-

fuſio

,, fuſio ſanguinis. E contra ſi percuſſio
,, fiat extra templum, in quod poſtea
,, læſus ingrediatur, & ibi ſanguis ef-
,, fluat, Eccleſia non erit violata. Se-
,, cundus eſt homicidium voluntarium
,, & injurioſum: at non polluitur Ec-
,, cleſia per homicidium omnino ca-
,, ſuale, & involuntarium, ut ſi quis
,, ad licitam ſui defenſionem aggreſſo-
,, rem forte occidat; nec etiam ſi quis
,, extra Eccleſiam lethaliter vulnera-
,, tus, in ea moriatur. Tertius eſt adul-
,, terium, & voluntaria ſeminis ef-
,, fuſio: ſi enim involuntaria foret,
,, Eccleſia non pollueretur; imo etiam
,, polluitur per copulam conjugalem,
,, quæ in Eccleſia fieri nunquam poteſt.
,, Supponitur autem pollutionem il-
,, lam vel adulterium publicum eſſe
,, ac cognitum: ſi enim occultum
,, omnino foret, non pollueretur eccle-
,, ſia, nec opus foret ut reconciliaretur.
,, Quartus eſt ſepultura Infidelis, vel
,, Hæretici, aut cujuſcumque alterius
,, nominatim excommunicati. cap. *Con-*
,, *ſuluiſti*. *De conſecratione*; unde licet
,, prohibitum ſit etiam ſub anathema-
,, tis pæna in Concilio Turonenſi ann.
,, 1583. ſepelire in loco ſacro publicum
,, Hæreticum, ſi tamen nominatim,
,, denuntiatus ille non foret, illius ſe-
,, pultura Eccleſia non pollueretur.
,, Multi etiam hanc prohibitionem ex-
,, tendunt ad infantes non baptizatos,
,, niſi in utero materno extincti fue-
,, rint; eo enim in caſu a matre non
,, diſtinguuntur, & eadem donantur
,, ſepultura. Eccleſia autem violata,
,, cenſetur etiam & cæmeterium, ſi
,, contiguum fuerit, violari; ſecus ve-
,, ro ſi diſtans fuerit, & paries interja-
,, cens, cæmeterium ab Eccleſia ſeparet.
,, Violato autem cæmeterio, non pro-
,, pterea violata Eccleſia cenſetur: nam
,, quod minus eſt, non trahit ad ſe ma-
,, jus, ſicut majus trahit minus. Capi-
,, te unico, *De conſecratione Eccleſiæ*; in
,, VI. ubi additur: *Si plura cæmeteria ſint*
,, *cohærentia, ſed medio pariete ſejuncta,*
,, *eorum altero violato, alterum propte-*
,, *rea non reputatur violatum*. Quintus
,, caſus eſt, ſi Eccleſiæ parietes vel ma-
,, xima ex parte igne abſumantur, aut
,, aliter funditus deſtruantur, vel ſi non
,, omnino deſtructis parietibus, omnis
,, cruſta, vel major ejus pars, deſtrua-
,, tur: utroque illo caſu Eccleſia viola-
,, ta cenſetur, nec licet in ea celebra-
,, re. Ratio eſt, quia conſecratio in ex-
,, terioribus cruſtis conſiſtit, in iis ete-
,, nim fiunt cruces & chriſmatis un-
,, ctiones: nec eadem remanere cenſe-
,, retur Eccleſia, ſi parietes maxima ex
,, parte corruerent ac deſtruerentur:
,, non ita vero eſſet, ſi iis remanenti-
,, bus, tecta & aliqua ſigna dumtaxat
,, comburerentur. cap. *Ligneis*. De *con-*
,, *ſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. *Si te-*
,, *cta, aliaque ligna Eccleſiæ*, ait Innoc.
,, III. *combuſta ſint illæſis parietibus,*
,, *conſecrationem non amittit; quia con-*
,, *ſecratio in parietibus conſiſtit*, neque
,, ſi major parietum & cruſtarum pars
,, ſubſiſteret; tunc enim moraliter ea-
,, dem cenſetur Eccleſia ſubſiſtere. ,, .

Quibus idem Turnely addit duo adver-
tenda, quæ maxime notanda ſunt. ,,
,, Duo hic adverte: primum, diſcrimen
,, eſſe inter pollutionem Eccleſiæ, &
,, execrationem. Namque polluta
,, Eccleſia, polluuntur etiam omnia al-
,, taria, quæ in ea erecta & fixa ſunt;
,, quemadmodum & vice verſa, non
,, poteſt altare pollui, quin etiam Ec-
,, cleſia ipſa polluatur: at vero ſi Eccle-
,, ſia execretur combuſtis aut deſtru-
,, ctis parietibus, non ideo altaria, quæ
,, integra & illæſa remanent, execran-
,, tur, ſicut nec altare per fractionem
,, execrato, Eccleſia execratur. Alte-
,, rum quod debet adverti, iſtud eſt,
,, prohibitum eſſe, dirutam Eccleſiam,
,, quæ conſecrata fuerat, ad propha-
,, nos uſus convertere: regula etenim
,, generalis hæc eſt; ad uſus ſeculares
,, & prophanos converti non debere
,, ea, quæ ſemel conſecrata fuerint.
,, cap. *Ligna*. *De conſecratione*; ubi di-
,, citur, *ligna Eccleſiæ dedicatæ, vel igni*
,, *eſſe comburenda vel ad aliam Eccle-*
,, *ſiam, vel ad profectum Monaſterii eſſe*
,, *adhibenda*. ,,

Ad V. circa Eccleſiarum & altarium
ornamentum, hæc enumerat & ex-
ponit citatus Anonymus Author. ,, .
,, Pleraque ad altarium ornatum re-
,, quiri, quorum alia ad ejus decorem
,, & decentiam pertinent: quæ utriuſ-
,, que generis ſunt, glomeratim, & ſi-
,, ne diſcrimine recenſebimus; itaque
,, in ſacra altarium ſupellectile con-
,, tinentur, Calix, patena, corporale,
,, ſive palla linea, in qua corpus Domi-
,, ni conſecratur; urcei aquam & vi-
,, num præparata ad ſacrificium conti-
,, nentes, ſudariolum ſive purifica-

„ torium, quo tergitur, aquamantile ad „ manus lavandas quoties in actione „ ſacrificii opus eſt; liber liturgicus, ſi„ ve Miſſalis; Mappæ, quibus altaria ve„ ſtiuntur; anteriora amicula, quæ pal„ lia & frontalia a recentioribus, ab „ antiquis veſtimenta ſacræ menſæ „ nuncupantur; candelabra cum cereis; „ crux in eorum medio collocanda: „ thuribulum, in quo thura cremantur; „ Thecæ pretioſæ cum Sanctorum Re„ liquiis: vaſa aurea & argentea, flores „ &c. horum omnium quam antiquus „ & religioſus ſit uſus, demonſtrant „ Auctores ſæpe citati, ad quos ſtudio„ ſum lectorem remittimus, nec enim „ in his immorari per otium vacat. „.

Ad VI. Ille idem Autoor Anonymus reſpondet. „. Primis Eccleſiæ tem„ poribus, lignea an lapidea altaria „ fuerint, ſilentibus hujus ætatis Scrip„ toribus, non liquere. Crediderim ta„ men utramlibet in iis extruendis in„ differenter uſurpatam materiam. Eo„ que videtur opinio hæc ad veritatem „ magis accedere, quod ubicumque „ poterant ſynaxes Apoſtoli, & viri „ Apoſtolici, agerent: itaque erat illis „ menſa quælibet ad faciendum ſacrifi„ cium opportuna; nec in tantis, quibus „ premebantur anguſtiis, eligendi ha„ bebant facultatem: conjecturam au„ get quarti ſeculi diſciplina, ſecundum „ quam ſive lapidea, ſive lignea altaria „ forent, Patrum judicio nihil intere„ rat: altaris enim vero lapidei memi„ nit S. Gregorius Nyſſenus paulo ante „ citatus, orat in Bapt. Chriſti. *Altare* „ *hoc ſanctum, cui adſiſtimus, lapis eſt na*„ *tura communis, nihil differens ab aliis* „ *cruſtis lapideis, quibus parietes noſtri* „ *extruuntur, & pavimenta exornantur.* „ *Poſtquam vero &c.* Hoc ipſo tamen „ ſeculo altaria e ligno fabrefacta, San„ ctus Athanaſius commemorat in „ Epiſt ad Solitarios: *cum rapuiſſent* „ *ſubſellia, & Cathedram, & menſam* „ *(erant enim hæc lignea) & vela Eccle*„ *ſiæ &c.* Nec deſunt alia in utramque „ partem veterum teſtimonia: lapideo„ rum enim ſanctus Joannes Chryſo„ ſtomus, hom. 20. in 2. Epiſt: ad Co„ rint. lignëorum vero *Optatus Milevi*„ *tanus* lib. 6. cont. Donat. mentionem „ facit. Lapſu temporum conſtitutum, „ non aliter quam ex lapide debere al„ taria conſtrui: *altaria niſi ſint lapidea,* „ inquit Epanuenſe Concilium, ſexto „ ineunte ſeculo celebratum, capite „ vigeſimo ſexto, *infuſione Chriſmatis* „ *non ſacrentur.* Qui autem hujus de„ creti author primus fuerit, prorſus „ incertum. Quod enim ajunt aliqui, „ morem hunc *a Sancto Sylveſtro,* Sum„ mo Pontifice, primum invectum, quo„ niam ſilent hiſtoriæ, ſine teſte ido„ neo proferunt, tanti ſane non ſunt „ ponderis, ut fidem promereantur. „ Quidquid vero ſit, certum tamen eſt, „ hujus legis ſtatuendæ, Eccleſiæ cau„ ſam non defuiſſe convenientem: hoc „ hoc enim, inquit Sanctus Thomas, „ 3. p. q. 83. art. 3. ad 5. *competit ſignifi*„ *cationi hujus ſacramenti: tum quia al*„ *tare ſignificat Chriſtum: dicitur autem* „ *1. Corinth. 10. v. 4. Petra autem erat* „ *Chriſtus: tum etiam, quia Corpus Chri*„ *ſti in ſepulchro lapideo fuit recondi*„ *tum: competit etiam quoad uſum Sacra*„ *menti: lapis enim & ſolidus eſt, & de* „ *facili poteſt inveniri ubique &c.* „

DIS-

DISSERTATIO CCCCL.

De Cæremoniis ſacrificii Miſſæ. An ſint neceſſariæ? An ſint præceptivæ, & quatenus obligent? An ſint directivæ, & quatenus non obligent?

ANtequam ad Diſſertationis, quæſita deveniamus, juxta noſtram conſuetam methodum errores referimus, quos Hæretici contra ſacrarum cæremoniarum in ſacrificio Miſſæ adhibendarum, uſum adinvenerunt, hoc in loco referimus. Et quidem illos adducimus, qui ſunt contra altarium conſecrationem & uſum ad divinum ſacrificium.

Primo, Ariani probro ac contumeliæ habuerunt altaria per obſcænos geſtus, & impudicas cantiones, fœdaſque membrorum inflectiones. Teſtatur Athanaſius in epiſtola ad omnes Orthodoxos; & confirmat Nazianzenus in oratione in laudem Heronis.

Secundo, Julianus Apoſtata cum eſſet in templo adverſus ſacram menſam minxit, atque Euyojo, eum prohibere conanti, colaphum infregit. Refert Theodoretus lib.3, hiſtoriæ cap.11.

Tertio, Euſtathius altaria ſubvertit, & in privata menſa munus peregit. Teſtis eſt Baſilius epiſt. 72.

Quarto, Donatiſtæ altaria Dei fregerunt, raſerunt, ſubmoverunt. Refert Optatus Milevitanus. lib.6.

Quinto, Manichæi habuerunt pro Paganis & Idololatris Catholicos, eo quod in memoriis Martyrum aras conſtruerent, & erigerent. Habemus ex Auguſtino contra Fauſtum lib. 20. cap:4. & 21.

Sexto, Meſſaliani deſpiciunt Eccleſias & altaria, quaſi eos, qui pietatem profitentur, non deceat eccleſiaſticos cætus, & ſacrificia celebrare, eis precibus contentos, quas ipſi in ſuis oratoriis fundunt. Teſtes ſunt Damaſcenus, & Nicetus, de illorum hæreſi.

Septimo, Petro-bruſiani dicebant, nihil differre templum a taberna, aram ab ara ſacra; & ubi poterant, templa & altaria ſubuertebant. Habetur ex Petro Cluniacenſi in epiſtola contra eos ſcripta.

Octavo, Albigenſes dixerunt, eſſe idololatriam Sanctis altaria erigere. Narrat Cæſarius Heiſterbach lib. 5. cap. 22. Qui etiam refert, quod quidam Tholoſanus juxta altare majoris Eccleſiæ ventrem ſuum purgavit, & palla altaris ipſas immunditias deterſit: & quod cæteri Albigenſes, furori furorem adjicientes, ſcortum ſupra altare ſacrum poſuerunt.

Nono, Thaboritæ in omnibus paſſim locis ſacramentum conficiunt: altare unicum habent, neque conſecratum, neque conſecrandum, ex quo ſacramentum plebibus exhibent. Teſtis eſt Æneas Sylvius in epiſtola 130.

Decimo, de Novatoribus poſteriorum temporum hæc refert Coccius in theſauro tom.2. lib.6.art.9. „ Martinus „ Lutherus libro de formula miſſæ pro „ Eccleſia Wittembergenſi: Ubi licen„ tia fiebat addendi & mutandi, prout „ cuivis libebat, accedente tum ei que„ ſtus, & ambitionis ſacerdotalis ty„ rannide, tum cœperunt altaria illa „ & inſignia Baal, & omnium Deorum „ poni in templum Domini per impios „ Reges noſtros, ideſt, Epiſcopos & „ & Paſtores. Joannes Oecolampadius „ in reſponſione ad confeſſionē Lutheri „ parte 3. ſi Miſſaticum illum veſtitum

„ & al-

„ & altaria reſervemus, perinde eſt ac
„ ſi Iſraelitę olim idolorum altaria
„ retinuiſsent, quamvis idol is non ſa-
„ crificarent amplius. Cum Miſſas abo-
„ minemur, in quem uſum quæſo ſa-
„ crilegas iſtas & impias lapidum con-
„ geries & ſtrues retinebimus? Petrus
„ Martyr, contra Gardinetum part. 3.
„ Reſponſione ad objectionem 16. pag.
„ 710. contendit nullum debere altare
„ eſſe in Eccleſia. Joaunes Calvinus
„ lib. 4. Inſtit. cap. 18. §. 12. Menſam
„ nobis dedit Deus, in qua epulemur:
„ non altare, ſuper quod offeratur vi-
„ ctima. Theodorus Beza epiſt. 8. Qui
„ non exiſtimaverit ἀδιάφορον eſſe ſive al-
„ taris ſive menſæ alicujus uſum? Ita-
„ que introducta ſunt paulatim pro
„ menſis altaria, quòd nimirum vul-
„ gares menſæ tam anguſtis ſacris non
„ convenire viderentur. Atqui primam
„ hanc occaſionem arripuit Satan ſa-
„ cræ illius actionis in ſacrificium ἱλα-
„ ϛικῆς transformandæ, & Chriſti mor-
„ tis, quæ ibi annuntiatur, fœdiſſime
„ conculcandæ. Joannes Caſimirus, Co-
„ mes Palatinus, in Reformatione
„ eccleſiaſtica art. 8. Loco altarium in
„ Eccleſia ligneæ menſæ conſtituan-
„ tur. „

Undecimo, contra vaſa ſacra, calices, patinas &c. hos errores Hæretici evomuerunt, & has contumelias effutierunt. „ Ariani ſacra vaſa teme-
„ rabant, & polluebant; Athanaſius
„ in vita Antonii. Julianus Apoſtata
„ impuris manibus auſus eſt ſacra vaſa
„ contingere, auferre, illis inverſis,
„ & ſuper pavimentum collocatis inſi-
„ dere. Chryſoſtomus in Babylam, So-
„ zomenus lib. 5. cap. 5. & dixit: quam
„ ſumptuoſis vaſis Filio Mariæ mini-
„ ſtretur. Sozomenus lib. 3. cap. 6. Do-
„ natiſtæ ſacros calices fregerunt, &
„ vendiderunt. Optatus lib. 6. Habda-
„ las, Saracenorum Princeps Eccleſia-
„ rum vaſa abſtulit, & Judæis vendidit.
„ Anaſtaſius Bibliothecarius lib. 22. Mi
„ ſcel. Waldenſes calices, patinas, va-
„ ſaque hujuſmodi nihil habere momenti
„ menti aſſerunt. Æneus Sylvius de
„ Bohemis cap. 38. Albigenſium per-
„ verſitas adeo divinam contempſit ſe-
„ veritatem, ut ſacra vaſa & calices in
„ deſpectum Corporis & Sanguinis Do-
„ mini enormiter dehoneſtarent. Mat-
„ thæus Pariſius de anno 1213. Joannes
„ Caſimirus Comes Palatinus in Refor-
„ matione ſuarum Eccleſiarum articu-
„ lo 6. Omnes calices, quos chariſſi-
„ mus frater noſter Ludovicus Prin-
„ ceps Elector Eccleſiis conceſſit, re-
„ moveantur, & noſtro ærario appli-
„ centur, eorumque loco argentei ſcy-
„ phi reſtituantur. „

Duodecimo, ſacras veſtes improbabant Hæretici, ut ſequitur apud Coccium art. 11. „ Pelagiani gloriam veſtium
„ & ornamentorum, Deo dicebant eſſe
„ contrariam. Hieronymus lib. 1. ad-
„ verſus Pelagianos. Vandali in Africa
„ de ſacris palliis & veſtimentis veſtes
„ ſibi fecerunt. Sigebertus de anno
„ 450. Proclus Vandalus de pallis al-
„ taris ſibi camiſia & fœmoralia facie-
„ bat. Victor Uticenſis lib 1. de perſe-
„ cutione Vandalica. Waldenſes ſa-
„ cerdotales veſtes, altarium orna-
„ menta, pallas, & corporalia, nihil
„ habere momenti aſſerunt. Æneas
„ Sylvius de Bohemis cap. 55. Ziſca,
„ Huſſitarum Dux, ſacerdotes ſuæ ſe-
„ ctæ non permittebat more priſco
„ Miſſas in habitu ſacerdotali & veſti-
„ bus ſacris celebrare. Joannes Co-
„ chlæus lib. 5. hiſtor. Huſſiticæ. Pic-
„ chardorum ſacerdotes cum officia
„ Miſſarum celebrant, abſque ullis id
„ ſacerdotalibus veſtibus faciunt. Joan-
„ nes Sehechta, Bohemus, epiſtola ad
„ Eraſmum. Lutherus in Confeſſione:
„ Veſtes Miſſaticas. templorum orna-
„ tus, & alia quæcunque hujus generis
„ ſunt indifferentia, & proinde libera
„ eſſe judicamus: ſi quis volet, illa per
„ me licet deſerat. Oecolampadius ad
„ Lutheri Confeſſionem Reſponſione
„ 3. Si Miſſaticum veſtitum & altaria
„ reſervemus, perinde eſt ac ſi Iſraeli-
„ tæ olim idolorum altaria retinuiſ-
„ ſent, quamvis idolis non ſacrifica-
„ rent amplius. Quiſquis ſuperſtitionis
„ inſtrumenta retinenda eſſe docet, is
„ etiam Pontificem exſpectare, & op-
„ tima quæque ſperare jubet, donec
„ regnum ipſius reſtituatur in integro.
„ Zuinglius in expoſitione fidei Chri-
„ ſtianæ, deſcribens formam Cœnæ,
„ qua in Helvetia ſui utuntur: Deinde
„ prodit; paſtor cum duobus miniſtris,
„ qui omnes convertuntur ad popu-
„ lum, ita ut Paſtor, ſive Epiſcopus, in
„ medio illorum ſtet, non alia veſte,
„ quam quæ vulgo uſitata eſt honeſtis
„ viris & miniſtris Eccleſiæ. Confeſsio
„ Wittembergenſis capite de cœremo-
„ niis

„ niis Eccleſiaſticis: Non licet veteres
„ Eccleſiæ ritus reſtaurare: quod ge-
„ nus univerſa panoplia veſtium Miſſa-
„ lium, quam ajunt adumbrare totam
„ paſsionem Chriſti. „

Dicimus I. Cœremonias in ſacrificio miſſæ eſſe neceſſarias.

I. probatur ex Pontificibus Romanis. *Leo Magnus epiſt. 88. A multis lacrymali vultu nobis relatum eſt, quod quidam Germaniarum & Galliarum urbium Epiſcopi, frequenter Chorepiſcopos vel Presbyteros deſtinarent, qui abſente Pontifice altaria erigerent, Baſilicaſque conſecrarent. Ne ultra talis a vobis licentia uſurpetur, communi ſententia ſtatuendum oportuit, ſcientes quia ſicut Chorepiſcopo vel Presbytero illicita conſecratio eſt altaris, ita & conſtitutio*. Eadem habent Hormiſda apud Gratianum diſt. 1. de conſecratione; Felix IV. epiſt. 1. Innocentius III. ſerm. 2. in dedicatione Eccleſiæ.

II. probatur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 22. de ſacrificio miſſæ cap. 5 *Cum natura hominum ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli; propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſubmiſſa voce, alia vero elatiore, in miſſa pronuntiarentur, inſtituit. Cæremonias item adhibuit, ut myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa, & apoſtolica diſciplina & traditione; quo & majeſtas tanti ſacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur*. Canone vero 7. ejuſdem ſeſſ. Novatores ferit his verbis: *ſi quis dixerit, cæremonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in miſſarum celebratione Eccleſia Catholica utitur, irritabula impietatis eſſe magis, quam officia pietatis; anathema ſit*. Verum iis in præſentiarum ſuppoſitis, ad rem noſtram proprius accedimus. Præceſſerant Concilium Tridentinum alia Concilia antiquiora, & præcipe Nicænum I. inter diatipoſes, quæ in fragmentis Synodi inveniuntur, ubi legitur: *In hac divina menſa ne humiliter intenti ſimus ad propoſitam panem & poculum: ſed attollentes mentem, fide intelligamus, ſitum in ſacra illa menſa Agnum illum Dei, tollentem peccata mundi, incruente a ſacerdotibus immolatum*. Concilium Laodicenſe, habitum anno 368. can. 19. *ſolis licet ſacratis ad altare accedere & communicare*. Et can. 44. *non oportet mulierem ad altare ingredi*. Concilium Turonenſe II. anno 570. cap. 4. *Ut laici ſecus altare, quo ſancta myſteria celebrantur, inter Clericos tam ad Vigilias, quam ad Miſſas, ſtare penitus non præſumant: ſed pars illa, quæ a cancellis verſus altare dividitur, choris tantum pſallentium pateat Clericorum*. Iterum Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. cap. 13. ſtatuit; *ne quis miniſter pro libito præſcriptos ritus omittat, aut in novos per quemcunque Eccleſiarum Paſtorem immutet*.

III. probatur ex Patribus. Chryſoſtomus lib. 6. de Sacerdotio: *Per id tempus, & Angeli Sacerdoti aſſident, & cæleſtium Poteſtatum univerſus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus in illius honorem, qui immolatur, Angelorum choris plenus eſt. Id quod credere abunde licet, vel ex tanto illo ſacrificio, quod tunc peragitur. Ego vero & commemorantem olim quemdam audivi, cum diceret, ſenem quendam virum admirabilem, ac cui revelationum myſteria multa fuiſſent, divinitus detecta, ſibi narraſſe, ſe tali olim viſione dignum habitum eſſe a Deo, ac per illud quidem tempus derepente Angelorum multitudinem comperiſſe fulgentibus veſtibus indutorum, altare ipſum circundantium*. Cyrillus Alexandrinus de adoratione in ſpiritu & veritate lib. 13. *Dum illa incruenta hoſtia conſecratur, nonne Diaconi ſacratiora vaſa ferunt, & accuratam in omnibus rebus neceſſariis obſervantiam exhibent?* Ambroſius lib. 2. officiorum cap. 28. *In neceſſitate pro redimendis captivis vaſa eccleſiaſtica etiam initiata confringere, conflare, & vendere licet. Opus eſt, ut de Eccleſia myſtici poculi forma non exeat, ne ad uſus nefarios ſacri calicis miniſterium transferatur. Ideo intra Eccleſiam primum quæſita ſunt vaſa, quæ initiata non eſſent, deinde comminuta, poſtremo conflata, per minutas erogationes diſpenſata egentibus; captivorum quoque pretiis profecerunt. Quod ſi deſunt nova, & quæ nequaquam initiata videantur: in hujuſmodi uſus, quos ſupra diximus, arbitror omnia poſſe converti*. Euſebius lib. 10. hiſtoriæ cap. 3.

me-

Digitized by Google

memorat dedicationum Eccleſiarum feſtivitates, populorum lætitiam, & ſplendorem feſti, his verbis: *Poſt hæc votivum nobis ac deſideratum ſpectaculum præbebatur, dedicationum ſcilicet feſtivitas per ſingulas urbes, & oratoriorum recens ſtructorum conſecrationes: ad hæc Epiſcoporum conventus, Peregrinorum ab externis & procul diſsitis regionibus concurſus, populorum mutua inter ſe caritas ac benevolentia, cum membra Corporis Chriſti in unam compagem coaleſcerent .... Jam vero Antiſtitum abſolutiſſimæ cæremoniæ, & accurata ſacrificia ſacerdotum, & divini quidam auguſtique Eccleſiæ ritus, hinc pſalmos canentium, & reliquas nobis traditas voces auſcultantium, illinc divina & arcana obeuntium miniſteria.*

Dicimus II. Inter cœremonias miſſæ, alias eſſe præceptivas, quæ ad peccatum obligant non obſervantes illas: alias vero eſſe directivas, quæ non obligant.

Concluſio probatur ex Eccleſiæ determinatione in Rubricis miſſæ, in quibus ipſæmet rubricæ dividuntur in præceptivas & directivas; ut in Miſſali legitur. Probatur etiam ex communi Theologorum conſenſione, qui eodem modo dividunt Rubricas in præceptivas & directivas. Denique omnium Eccleſiarum concordia probat, ut eædem cœremoniæ tanquam ubique obſervatæ, ab omnibus pariter exequutioni demandentur.

Arguunt I. Apoſtoli miſſæ ſacrificium celebrantes, peculiares veſtes non adhibebant: ergo Eccleſia peculiares veſtes adhibens, ab Apoſtolorum inſtituto receſsit. II. Non conveniunt Eccleſiæ Latina & Græca in cœremoniis miſſæ: ergo aut una, aut altera errat. III Multi probant cœremoniarum uſum ex Liturgiis; ſed multi etiam Catholici Liturgias rejiciunt, velut ſuppoſititias, erroneas, & apocryphas: ergo inanis eſt probatio. IV. Primis Eccleſiæ temporibus nullæ erant Liturgiæ, ſaltem ſcripto traditæ; unde ait Baſilius libro de Spiritu Sancto cap. 27. *Verba ſacra invocationis in conſecratione panis & calicis, qui Sanctorum nobis ſcripta tradidit?*

Reſpondemus ad I. negando antecedens; ſemper enim Eccleſia diſtinctionem adhibuit inter veſtes ſacras & prophanas: prophanæ erant, quas in uſibus civilibus adhibebant: ſacræ vero, quibus utebantur ſacra peragentes: & hoc ex noſtrorum Scriptorum communi ſenſu patet, & nos in Diſsertationibus noſtris alias citatis probavimus.

Ad II. negatur pariter antecedens; & ratio eſt, quam aſſerit Author Anonymus ſæpe a nobis laudatus: *Etſi enim aliqualis eorum, voce tenus, & quantum ad precum diſpoſitionem diſcrepantia ſit, in iis tamen plene conſentiunt, quæ præcipua & neceſſaria ſunt, ſcilicet in oblatione, conſecratione, hoſtiæ fractione, oratione dominica, Communione, commemoratione Sanctorum, oratione pro vivis & pro defunctis, lectione ſcripturæ ſacræ, ſymboli recitatione.*

Ad III. Idem Author Anonymus dicit: *Quod enim in hac materia aliqui Catholici Scriptores decepti fuerint, nihil catholicæ veritati eorum hallucinatione detractum eſt: ſicut enim veritas a cujuſvis privati hominis approbatione non pendet: ita nec quorumdam negantium cæſpitatione incauta efficitur: quod ſi quis inconſiderate contenderet cum nullo quantumvis aperta veritas ſit, quæ non aliquos experta fuerit adverſarios, in incertum omnia mitterentur: & ne principia quidem Religionis ac Philoſophiæ naturalis in tuto eſſent.*

Ad IV. Idem Author Anonymus ſcribit: *Ut conſtet Liturgiarum auctoritas, non eſt neceſſarium, ut ab ipſis Eccleſiæ incunabilis ſcriptæ fuerint: ſed ſufficit ut primis temporibus incruentum ſacrificium ritu ab Apoſtolis accepto ſit celebratum; & deinde juxta eamdem formam ſint ſcriptæ Liturgiæ; atqui hæc duo certiſſima ſunt: nam S. Juſtinus, ſecundi ſeculi ſcriptor, ritum repræſentabat Eucbariſtiæ conſecrandæ, qualis ſua ætate vigebat, quem ab Apoſtolis acceptum declarat; atqui hic ritus per omnia ſimilis eſt Liturgiis, quæ deinde ſcriptæ fuerunt, & ab univerſali Eccleſia approbatæ.*

FINIS.

INDEX
VERBORUM, ET RERUM.

A

Accidentia in Sacramento Altaris quomodo exſiſtant ſine ſubſtantia. Pag.413. 82.
Accidentia, & Species indifferenter accipiuntur quoad Euchariſtiam. 415. 100. Remanere in Euchariſtia poſt Conſecrationem, eſt de fide; probatur ex Romani Pontif. & Conciliorum auctoritatibus. *ibid.* 101. ex Patribus & rationibus Theologicis. *ibidem.* 102.
Accidentia Peripatetica quæ ſint? & quomodo poſſint poſt Conſecrationẽ remanere in Euchariſtia. 415. 104.
Acetum an valide conſecrari poſſit. 408. 53. & 54.
Adoratio Chriſti in Euchariſtia impugnata ab Hoſtibus Fidei, & Hæreticis. 416. 115. probatur traditione, & ratione. *ibid.* 116. Variè olim adorata Euchariſtia a ſumentibus illam. *ibidem.* 118.
Agenda: Cur ſic appellata Miſſa. 437. 239.
Agnus Paſchalis figura Euchariſtici Sacramenti. 411. 67. Figura Sacrificii Miſſæ. 438. 245. Adimpleta fuit non ſolum in immolatione Chriſti in Cruce, ſed etiam in inſtitutione Euchariſtiæ, & in celebratione Miſſæ. 439. 251.
Agreſta non eſt Vinum, unde in eo confici non poteſt Sacramentum. 408. 52.
Alexander Imperat. locum publicum a Chriſtianis occupatum ad Eccleſiam conſtruendam, ipſis adjudicavit. 449. 297.
Albigenſes hæretici ſic appellati, & quid adhærerent contra Euchariſtiam. 410. 64.
Albigenſium impietas in ſacra Altaria. 450. 301.
Altare portatile in Caſtris habuit Conſtantinus Magnus, Imp. 443. 277.
Altarium dedicatio antiquiſſima eſt in Eccleſia. 449. 297. Devaſtabantur a Donatiſtis. *ibidem.* Tempore perſecutionum erigebantur in cryptis, & locis abditis. *ibid.* 298. Altaria Græcorũ, an Portatilia dicebantur; quæ *ibid.* Ornatus qualis. *ibid.* 99. An primitus lignea. *ibid.* 300. Modo lapidea eſſe debent. *ibid.*
Altaria Sacra ab hæreticis Novatoribus damnata. 450. 301.
Amentes qui capaces ſint Euchariſtiæ ſuſcipiendæ. 429. 148.
Amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers, non requiritur ad Sacram Communionem. 434. 226.
Anaphora: quid, & cur hoc nomine appellata Miſſa. 437. 239.
Angeli viſi aſſiſtentes ad Altare, a Sancto Cryſoſtomo relati. 416. 118. & 450. 303.
Aqua rejecta a Sacrificio Euchariſtiæ, a quibus Hæreticis. 407. 43. Aquæ appellatione Baptiſma ſemper ſignificatum eſt. *ibid.* 45. Miſcenda vino in Sacrificio ſolum ex neceſſitate præcepti eccleſiaſtici. 46. ex Conciliis & Patribus probatur. *ibidem.* Non eſt de Præcepto Divino. *ibid.* 47. Id Dominũ feciſſe, creditur ex traditione. *ibidem.* Quid per hanc mixtionem ſignificetur. *ibid.* Non eſt de fide, ſed anathema declaratur, qui negat faciendam hanc commixtionem. *ibid.* 48. Quomodo aqua in Chriſti Sanguinem tranſmutetur. 407. 49. An mediate, vel immediate tranſubſtantietur. *ibid.* Neutram ſententiam approbavit, vel reprobavit Eccleſia. *ibid.* 50. Dominicani, & Carmelitæ aquam Vino miſcent antequam Miſſam exordiantur & cur. *ibid.* 50.
Aquarii hæretici Aquam pro Vino in conficienda Euchariſtia adhibebant. 404. 23. 407. 45. Damnati a S. Jo. Chryſoſtomo. 407. 48.
Argumentum ab Obſervantiis legis Moſaycæ ad illas, quæ ſunt in lege Evangelica, non valet. 423. 161.
Arianorum impietas erga Sacra Altaria. 450. 301.
Ariani Euchariſtiæ adorationem inficiebantur. 416. 115.

Armeni Viuum ſine aqua in conficiendo Euchariſtiæ Sacramento adhibebant. 404. 23. Idem melius eſſe ſcripſit & Lutherus. *ibid.* Conſecrant in azymo. 406. 39. Cur aquam rejicerent in Sacrificio. 407. 43.
Arnoldus de Villanova quid contra Miſſæ Sacrificium ſenſerit. 437. 242.
Artotyricæ Panem, & Caſeum materiam Euchariſtiæ eſſe dicebant. 404. 22.
Attentio in Communione qualis requiratur ad percipiendum effectum Sacramenti. 434. 226.
Averroes Philoſophus Chriſtianam Fidem averſatur, quod Chriſtiani Deum ſuum devorarent. 416. 115.
Azyma quid apud Judæos ſignificabant. 405. 36. Objecta de eo contra Latinos quod conſecrent in Azymo diluuntur. *ibid. Vid. Græci, & Conſecratio.* Uſus Azymi quæ myſteria contineat. *Ibid.* 37.

B

Baſilica quid, & cur dicatur Eccleſia. 449. 295.
Benedictio panis, & vini peracta a Chriſto Domino ante conſecrationem, ſufficiens fuiſſet ad converſionem in Corpus, & Sanguinem ſuum, ſed ipſe voluit per formam, & verba id conficere. 409. 60.
Berengarius aſſerebat in Euchariſtia non eſſe veram, & realem Chriſti præſentiam, ſed ejus ſolummodo figuram, & imaginem. 410. 63. 416. 116.
Berengarii Hæreſiarchæ abjuratio in Synodo Romana ſuorum errorum circa Sacramentum Euchariſtiæ. 403. 19.
Berengarii diſcipulorum error, Corpus Domini in Euchariſtia non manducari ab indigne ſumentibus. 424. 162.
Bogomili hoſtes Sacrificii Miſſæ. 437. 242.
Bohemis uſus Calicis ſublactus a Concilio Conſtantienſi. 430. 201. An Paulus III. id illis reſtituerit. *ibidem.*
Brentius Hæreticus contra Miſſas privatas ſcripſit. 443. 276.
Bucerus Apoſtata contra Euchariſtiam. 410. 65.

C

Cæremoniæ in Sacrificio Miſſæ ſunt neceſſariæ. 450. 303. Probatur ex Conciliis & Patribus. *ibidem.* Aliæ ſunt præceptivæ, quæ ad peccatum obligant; & aliæ directivæ, quæ non obligant ſub mortali. *ibid.* 304. Errores hæreticorum contra Cæremonias Miſſæ. *ibid.* 301.
Calicis Uſus in perceptione Euchariſtiæ. *Vide Communio ſub utraque ſpecie.* & 429. 192. & ſeqq. Exempla antiquitatis Communionis ſub utraque ſpecie an prævaleant. 430. 197. An poſſit a fidelibus peti, & impetrari. *ibid.* 201. Non eſt expediens ut reſtituatur. *ibid.* 202. An Clemens PP. VI. id conceſſerit Regnis Angliæ, ſeu Galliæ. *ibid.* 203.
Callius ſuo ſyſtemate deſtruit tranſubſtantiationem in Euchariſtia. 415. 111.
Calvini Errores circa Euchariſtiam. 403. 12. Tenet idem eſſe conſecrare in azymo, ac in fermentato. 405. 36. Circa formam Conſecrationis. 409. 55. Per Euchariſtiam. 410. 65.
Calvini error circa Communionem ſub utraque ſpecie. 429. 191. Inconſtantia circa aſſertum, quod remittat Euchariſtia peccata mortalia. 433. 216. Horrenda ſcripſit contra Miſſæ Sacrificium. 437. 243.
Caroloſtadius Hæreticus, & ejus errores circa Euchariſtiam. 410. 65.
Capharnitæ Hæretici negabant realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia. 410. 61.
Carteſii, & aliorum recentium Philoſophorum hypotheſis, deſtruit ſpecies panis, & vini in Euchariſtia. 415. 110. Objecta pro Carteſio ſolvuntur. *ibidem.* 114.
Caſtitas eſt effectus Euchariſtiæ in illam digne ſumentibus. 435. 232.
Cataphrygæ, ex Montano orti hæretici, Sanguinem pro conficienda Euchariſtiæ materia, ex puero vulneribus extracto, conficiebant. 404. 23.
Chriſtianos omnes eſſe Sacerdotes, quo ſenſu dixerit Tertullianus. 418. 138.
Chriſti realis præſentia in Euchariſtia non poteſt impoſſibilis probari ex humana ratione, & ſenſuum judicio. 413. 80. Probatur præſentia realis ex conſenſione utriuſque Eccleſiæ Occiden-

talis, & Orientalis. *ibid.* 83. & 84 Ex Moſcovitis, Melchitis, & Syris, & Armenis. *ibid.* 85. Quomodo probetur etiam ex Gentilium loquendi modo. *ibid.* 87.

Chriſtus ſumitur ſpiritualiter cum auditur Verbum ejus. 412. 79.

Chriſti realis præſentia in Sacramento Euchariſtiæ procedens ex figuris Veteris Teſtamenti. 411.66. Ex Promiſſionibus Chriſti. *ibid.* 68. Ex verificatione Figurarum, & Promiſſionum. *ibidem.* & ſeqq. Caro Chriſti eſt realiter in Euchariſtia per proprietatem. *ibid.* 71. Probatur præſentia Chriſti ex Traditione. 412. 73. Ex Præſcriptione. *ibid.* 76. Ex conſenſu SS. Patrum. *ibid.* 76. Novatores contra Traditionem realis præſentiæ Chriſti in Sacramento refelluntur. *ibid.*

Chriſtus Dominus multa per Apoſtolos præcepit Fidelibus, quæ per ſe ipſum non juſſit. 403. 18. Conſecravit in pane triticeo. 404. 25. In Azymo. 405. 33.

Chriſtus Dominus an in Azymo, vel in fermentato conſecraverit. 405.31. An celebraverit Cœnam legalem tantum, vel etiam communem. *ibid.* In Azymo conſecraſſe probatur ex Scripturis. *ibid.* 32. & Pontificis auctorit. 33. Rite celebraſſe paſcha Dominum probatur contra Objecta. *ibid.* 34. In Euchariſtię inſtitutione verba formæ, non ſolam interiorem, & occultam benedictionem adhibuit. 409. 57.

Chriſtus Dominus an ſe ipſum communicaverit in ultima Cœna. 440. 260.

Chriſtus in Sacrificio Miſſæ eſt principalis Sacerdos offerens. 442. 272. Et ſimul Sacrificium. *ibid.* 273. Quare dicatur principalis offerens. *ibid.*

Clerici minores Diaconis aliquando Euchariſtiam miniſtrarunt. 419. 142.

Cœna Domini cur dicatur Euchariſtia. 401. 3.

Collecta: Cur Miſſæ Sacrificium a Latinis appellatum. 437. 239.

Collyridiani præcipue in Mariæ nomen panem offerebant. 418. 134.

Comedere peccata populi dicebantur Sacerdotes, qui comedebant Victimas pro peccatis oblatas. 436. 237.

Communicare abſque confeſſione, deficiente Confeſſario, quando quis poſſit. 425. 169.

Communio cur appelletur Euchariſtia. 401. 3.

Communionis Præceptum eſt Divinum, & Eccleſiaſticum. 427. 183. Urget maxime in vitæ periculo. *ibid.* 583. Qui arcendi ſunt a Communione. 428. 184. Ad frequentem uſum ejus quæ requirantur. *ibid.* 185. Frequens uſus in Eccleſia primis ſeculis qualis. *ibid.* 186.

Communionis frequens uſus commendatus, & exoptatus in fidelibus a Conciliis, & Patribus. 428. 187. & ſeq. Deſiderium illius non ſufficit. 185.

Communio ſub utraque ſpecie non eſt de Præcepto Divino, unde varia fuit Eccleſiæ fuit diſciplina. 429. 189. Errores diverſorum hæreticorum ſuper hoc. *ibid.* 590. Sententiæ Catholicorum. *ibid.* 191. Nulla antiquitus fuit lex circa Communionem ſub utraque ſpecie. *ibid.* 192. Varius uſus antiquitus. *ibid.* & ſeq. Legitime mota fuit Eccleſia ad prohibendum Laicis uſum Calicis. *ibid.* 194. Præceptum Chriſti de Calice quibus directum tantum fuit. *ibid.* 195. Major gratia non recipitur a ſumentibus Euchariſtiam ſub utraque ſpecie, quam a ſumentibus ſub una. *ibid.* 196. Eccleſia poteſt uſum Calicis Laicis reſtituere. 430. 200.

Communionis ſub utraque ſpecie exempla antiquitatis an prævaleant. 430. 197. Exempla antiqua Communionis ſub una ſpecie. *ibid.* 198.

Communio Laica quid? 431. 204. & ſeq. præſcripta olim Presbyteris & Clericis ex delicto. *ibidem.* Etiam Epiſcopis. *ibid.* 205. Non eſt Communio ſub utraque ſpecie. *ibid.* 207.

Communio Peregrina quid? 431. 208. Etiam Epiſcopi ea mulctabantur. *ibid.* Non eſt Communio, neque ſub una, neque ſub utraque ſpecie. *ibid.* 290. & 210.

Communio Sacrilega, quale, & quantum peccatum. 434. 227. An ſit gravius omnibus, quæ contra Creaturas committuntur. *ibid.* 229.

Concomitantia naturalis, & ſupernaturalis, quæ eſt in Euchariſtia. 414. 99.

Confeſſio an de præcepto mero humano, vel divino, ſit præmittenda Communioni. 424. 167. Copia Confeſſarii, quando dici poſſit non dari. *ibid.* 425. 168. *ibid.* 170.

Conjugati, ſi ſolius voluptatis cauſa commiſceantur, venialiter peccant. 434. 224.

Conjugati an abſque culpa ſaltem veniali accedere poſſint ad ſumendam Euchariſtiam, qui conjugalem copulam præcedenti nocte habuerunt. 423. 158. Objecta ſolvuntur. *ibid.* 159. Actus conjugalis, etiam ob voluptatem exercitus, non impedit Euchariſtiæ communionem. *ibid.* 161. Illud Apoſtoli ad Cor. 7. *Nolite fraudari invicem &c.* eſt conſilium, non præceptum. *ibid.* 161.

Conſecratio formalis Sacramenti Euchariſtiæ. 403. 19.

Conſecratio. Chriſtus an in Azymo, vel in Fermentato conſecraverit. 405. 32. Valida eſt in utroque, *ibid.* 32. Latinis non licet conſecrare in fermentato, nec Græcis in azymo. *ibid.* 36. An in Eccleſiis Orientali, & Occidentali ſemper in fermentato vel in azymo. 406. 38.

Conſecratio Oblatorum in ordine ad eorum conſumptionem conſtituit Eſſentiam Sacrificii Euchariſtici. 440. 259. Objecta diluuntur. *ibid.* 260.

Conſecratio non poteſt fieri in Agreſta, vel in Broto. 408. 502. neque in aceto. *ibid.* 53. valida eſt in muſto. *ibid.*

Conſubſtantiatores hæretici aſſerentes utramque panis, & corporis Chriſti ſubſtantiam in Euchariſtia conſociari. 414. 91.

Conſuetudines circa conſecrationem in azymo, vel fermentato, ab Eccleſia ſive Occidentali, ſive Orientali retinendæ. 405. 36.

Convivium, in quo promiſcue pauperes ac divites reficiebantur, fiebat a primis Chriſtianis, quod Cœnam Apoſtolus dixit. 443. 278.

Contritio abſque Confeſſione peccati mortalis, quando ſufficiat ad percipiendam Euchariſtiam. 425. 169. An quis eam elicere de peccato oblito in confeſſione, teneatur antequam communicet. *ibid.* 170.

Corporale non licet in incendium projicere ut extinguatur. 417. 133.

Corpus Chriſti quomodo ſit in Cœlo circumſcriptive, & in plurimis hoſtiis & locis definitive, & ſacramentaliter. 413. 81. Datum a Chriſto in figuram Paſſionis ſuæ, non vero Corporis contenti ſub ſpeciebus illis. *ibid.* 86.

Corpus Chriſti in Euchariſtia quo modo exiſtat. 414. 90. Variæ opiniones inter Catholicos. *ibid.* 92. Fit per Tranſubſtantiationem totius ſubſtantiæ panis, & vini, in ſubſtantiam Corporis, & Sanguinis Chriſti. *ibid.* 93.

Corporis Chriſti Feſtivitas inſtituta ab Urbano PP. IV. & confirmata in Concilio Viennenſi, 417. 124. Cur fuerit inſtituta. *ibidem*, Cauſæ particulares hujus inſtitutionis. *ibid.* 125. Antea revelata quibuſdam Virginibus Leodii. *ibid.* 126. Solvuntur Objecta contra hanc Inſtitutionem. *ibid.* 127.

Corporis Chriſti Expoſitio publica a quo inſtituta, & per quid. 417. 130. Objectiones contra laudabilem hunc Eccleſiæ ritum ſolvuntur, *ibid.* 131. Conditiones, quæ ad Expoſitionem publicam requiruntur. *ibid.* Ut frequens fiat. 132. Requiſita ut decenter fiat. *ibidem.*

D

Damnati æternaliter non ſunt capaces Sacrificii Miſſæ. 441. 65.

Debitum matrimoniale quoad ſuſcipiendam Euchariſtiam. Vide *Conjugati*.

Dedicationis Eccleſiarum ritus antiquiſſimus. 450. 304.

Definitiones ſeu deſcriptiones variæ Sacramenti Euchariſtiæ. 401. 4.

Defuncti in Purgatorio ſolvi poſſunt a peccatis, & pro iis Miſſa offertur Deo, 441. 265. Non poſſunt participare de Euchariſtia, ut eſt Sacramentum; utique vero ut eſt ſacrificium. *ibidem*, 269.

Diaconi an aliquando poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam ſibi arrogaverint. 419. 139. Sunt Miniſtri diſpenſationis ejuſdem extraordinarii. *ibid.* Non autem ordinarii. *ibid.* 140. 141. Non præſidebant Plebibus ſeu cætibus Chriſtianorum. *ibid.* Græci, præſertim Monachi Diaconi, ſolent ſecum portare dum peregrinantur per loca Turcarum Euchariſtiam ad ægrotos. *ibid.* 144.

Diſpenſatio Dominici Sanguinis lato modo poteſt dici Conſecratio, 418. 138. Poteſt fieri extra Miſſæ celebrationem, & quibus conditionibus. *ibidem*. Miniſtri extraordinarii ſunt Diaconi. 419. 139.

Diſtractione, quæ ſit expreſſe voluntaria, impeditur effectus Euchariſtiæ. 434. 226. & ſeq.

Do-

Dominicum: Cur ſit appellata Miſſa a Latinis, 437. 234.
Donatiſtæ Euchariſtiam tantum confectam a Catholicis projiciebant. 402. 5.
Donatiſtæ quomodo adorationem Euchariſtiæ negarent. 416. 116.
Donatiſtæ hæretici Altaria evertebant. 449. 297.
Donatiſtæ Altaria frangebant, & ſubmovebant, radebantque. 250. 301.
Durandi error circa tranſubſtantiationem in Euchariſtia. 414. 92.

E

Ebionitæ non abſtinuerunt a celebratione Euchariſtiæ, ſed adhibebant aquam ſolam. 406. 42.
Eccleſia, quot aliis nominibus appellatur. 449. 295. Quid Eccleſia. ibid.
Eccleſia Univerſalis nunquam intermiſit Euchariſtię celebrationem propter hæreſes Ebionitarum, & Quartodecimanorum. 406. 42.
Eccleſia, & Populus offerunt Sacrificium Miſſæ, ſed non ſunt Miniſtri, quia offerunt per Sacerdotem, qui eſt Miniſter. 442. 274.
Eccleſia Latina per ſex ſecula priora & azymum, & fermamentum indiſcriminatim adhibuit. 406. 40. a quo ſeculo uſus Agni in ea. *ibid.* 41.
Eccleſia Romana Sacrificii ritum accepit a SS. Apoſtolis Petro, & Paulo. 406. 42.
Eccleſia Portatilis. 449. 295.
Eccleſiæ Orientales omnes per ſex ſecula panem fermentatum conſecrabant. 406. 39. Patriarchæ Alexandrinus & Hieroſolymitanus cur aliquando in Azymo conſecrarent. *ibid.* 40.
Eccleſiarum Dedicatio antiquiſſima eſt in Eccleſia. 449. 297. Tempore perſecutionum fiebant in cryptis, & abditis locis. *ibid.* 298. Quæ ad ornatum adhibenda. *ibid.* 399.
Eccleſiæ pollutio, quot & quibus ex cauſis. 449. 298. Diverſa eſt pollutio ab Execratione. *ibid.* 299.
Epiſcopi Communione laica aliquando ob delicta mulctabantur. 431. 205. & Communione peregrina. *ibid.* 208.
Epiſcopi, & Presbyteri proprie in Eccleſia vocantur, & ſunt Sacerdotes. 418. 137.
Euchariſtia omnium Chriſti miraculorum maximum. 401. 1. Ejus Nomina, & Epitheta apud Patres. *ibid.* 2. Quid hoc nomen Euchariſtia. *ibid.* Ejus variæ definitiones. *ibid.* 4.
Euchariſtia. An ſit Sacramentum. 402. 5. Hæretici quid de eo ſentiant, & ſenſerint. *ibid.* Probatur ex Scripturis, & Conciliis. *ibid.* 6. Ex Patribus Græcis, & Latinis. *ibid.* 7. Ex Scholaſticis Veteribus. *ibid.* 8. Rationibus. *ibid.* 9. Objecta contra Euchariſtiam diluuntur. 402. 10.
Euchariſtia. An phyſice vel moraliter cauſet gratiam. 402. 10. In quo differat Euchariſtia a Confirmatione in cauſando gratiam. *ibid.* 11. An ſit Sacramentum permanens vel tranſiens. 403. 12. Probatur eſſe permanens ex Scripturis. *ibid.* Ex Traditione, & auctoritate Romanorum Pōtificum. 13. Ex Conciliis, & Patribus Græcis. 14. Ex Patribus Latinis. 15. Ex Veteribus Scholaſticis. 16. Rationibus. 17. An priſcis temporibus aſſervaretur. 403. 17. 18. & ſeq. Quatuor conſideranda in Euchariſtia. *ibid.* 19. In quo ratio formalis Euchariſtiæ conſiſtat, *ibidem*.
Euchariſtia. Ejus materia quæ. 404. 21. Cur panis, & vinum. *ibid.* Fœdiſſima ac turpiſſima veterum hæreticorum inventa circa materiam Euchariſtiæ. *ibid.* & ſeqq. Qualis eſſe debeat panis. 404. 23. Probatur ex Conciliis, & Patribus. *ibid.* 24. Non ſufficit materia determinanda. *ibid.* 25. Præter panem, & vinum nihil aliud offerri licet ad conſecrationem Euchariſtiæ. *ibid.* Quantitas panis conſecrandi quæ 404. 28. Præparatio materiæ conſecrandæ apud Græcos. *ibid.* 30.
Euchariſtia mitti ſolita ad abſentes Presbyteros. 406. 40. Adorari debet. 416. 116. Vere & rite ſervari ad adorationem; vel ad adminiſtrationem. *ibidem*, 119.
Euchariſtia olim Romæ a Summis Pontificibus ſervabatur, ut ad diſtantes Epiſcopos mitteretur in ſignum communionis Eccleſiaſticæ. 416. 120. Sæviente Perſecutione domum fideles aſportabant, ut ea quotidie ſe reficerent. *ibid.* Servabatur in domibus ut præſenti populo diſpenſaretur, & ad abſentes deferretur. *ibid.* 121. Objecta contra uſum ſervandæ Euchariſtiæ in Eccleſia ſolvuntur. *ibid.* 122.
Euchariſtia non eſt deferenda ad incendium extinguendum, vel ſedandas

acris

aeris procellas ac tempeſtates. 417. 133.
Euchariſtia non miniſtranda a Diaconis niſi de licentia. 419. 141. Ritus apud aliquos recipiendi eã in manu dextera. *ibi.* Alia materia etiam auro præter nudam manum illam ſuſcipere, vetitũ. *ibid.* 142. Quot modis ſuſcipi poſſit. 420. 144. Poteſt miniſtrari extra Miſſæ celebrationem & quibus conditionibus. 418. 138. Miniſtri extraordinarii ſunt Diaconi. Vid. *Diaconi.*
Euchariſtia olim Infantibus miniſtrata. 420. 145. A tertio ſeculo viguit hæc Diſciplina uſque ad XII. *ibid.* Id moris nunc etiam apud Græcos. *ibid.* 146. Objecta in contrarium diluuntur. *ibi.* 147. Cur hæc diſciplina apud Latinos fuerit immutata. *ibid.* Cur olim negata Energumenis, nunc vero diſpenſetur. *ibid* Amentibus qualiter neganda vel concedenda Euchariſtia. 420. 148. Mortuis non eſt danda, & cur. 421. 149. Suſpenſa ſuper Altare, Columbæ aureæ incluſa. *ibid.* An damnatis ad mortem ſit concedenda Euchariſtia. *ibid.* 150. Circa id varia praxis, diverſarum regionum. *ibid.* 151. An quibuſcumque morituris danda, vel neganda. *ibid.* 152. An miniſtranda conjugatis, qui nocte præcedenti copulam conjugalem habuerunt. 423. 158.
Energumeni olim Sacra Communione privati, modo ea reficiuntur, & cur. 420. & 147. & ſeq.
Euchariſtiæ Status non mutatur quoad digne vel indigne ſumentes. 424. 162. Requiritur Status gratiæ in ſumente. *ibid.* 163. Habet diverſum finem a Baptiſmate, & Pœnitentia. *ibid.* 165. Dabatur Neophytis immediate poſt Baptiſmum. *ibid.* Confert gratiam gratum facientem. *ibid.* Quomodo Perceptio ejus ſit in remiſſionem peccatorum. *ibid.* 166.
Euchariſtiam ſuſcipiens cum Conſcientia peccati, quomodo peccet. 424. 166. An poſſit dari caſus, in quo quis poſſit ſumere Euchariſtiam cum Conſcientia peccati mortalis. 425. 168.
Euchariſtia nonniſi a jejunis percipienda ex Apoſtolica Traditione. 426. 171. Cur. *ibid.* Fuit & eſt univerſalis conſuetudo Eccleſiarum. *ibid.* 172. Objecta ſolvuntur. 173. Id Chriſtus Eccleſiæ ſtatuendum reliquit. *ibidem.* Abuſus apud quaſdam Eccleſias, ſuper hoc ſemper damnati. *ibid.* Caſus in quibus lex Jejunii in Communicantibus diſpenſatur. *ibid.* 174. Sine graviſſima cauſa mortaliter peccatur.
Euchariſtia an ſit unum ſpecie Sacramentum. 432. 210. Numero an multiplicari poſſit. *ibid.* 212. Unitas ſpecifica vel numerita, aut pluralitas unde ſit deſumenda. *ibid.* Quomodo ob varios reſpectus modo appellatur unum Sacramentum, modo plura Sacramenta. *ibid.* 213. Per ſe non remittit peccata mortalia. 433. 216. & ſeq. An per ſe, & directe remittat peccata venialia. *ibid.* 217. 219. Vel producat primam gratiam ſanctificantem. *ibid.* Præſervat a peccatis futuris. *ibidem.* 219. Confert gratiam, & gloriam. 220. Quid efficiat in ratione Sacrificii, & Sacramenti. *ibid.* 223. Quæ effectus illius impediant. 434. 224.
Euchariſtiæ ſuſceptio realis, vel votum illius, non eſt de neceſſitate medii ad ſalutem. 427. 178. Hæretici contrarium tenentes. *ibid.* 177. Statuta ſuper hoc a Pontificibus, Conciliis, & Patribus. *ibid.* 178. Objecta ſolvuntur. *ibid.* 179. & ſeqq. Eſt neceſſaria neceſſitate præcepti tum Divini tum Eccleſiaſtici. *ibid.* 182. Imminens Vitæ periculum pro Euchariſtia recipienda fuit determinatum a Chriſto. *ibid.* 183.
Euchariſtia. An remittat pœnam temporalem peccatis debitam, & quomodo. 435. 230. Prodeſt non ſolum Animæ, ſed etiam Corpori, & quomodo. *ibid.* 231. Pharmacum Immortalitatis appellata. *ibid.* 232. Prodeſt etiam illam non ſumentibus indirecte, & quomodo. *ibid.* 233.
Euchariſticum cur appelletur Sacrificium. 436. 237.
Eulogiæ quid? 406. 41. Eulogia eſt figurative Corpus Chriſti, ſed non in omnibus. 412. 79.
Eulogia cur appelletur Euchariſtia. 402. 3.
Eutychiani aſſerebant Carnem Chriſti abſorptam fuiſſe per Divinitatem. 410. 62.
Excommunicati, quanvis a communione Eccleſiæ ſeparati, poſſunt privatim commendari Deo in Miſſa, ut reſipiſcant. 441. 264.

Face-

F

FAcere accipitur pro ſacrificare. 439. 252.

Fermentatum. Chriſtus Dominus non in fermentato conſecraſſe probatur. 405. 32. Orientales Eccleſiæ per ſex ſecula frumentatum conſecrabant. 406. 39. Eccleſia Latina per ſex priora ſecula indiſcriminatim azymum, & fermentatum adhibuit. ibid. 40.

Fermentum an ſit, vel intelligi debeat pro Euchariſtia. 406. 41.

Figura debet reſpondere veritati in aliquibus, ſed non in omnibus. 443. 278.

Figuræ non ſemper excludunt præſentiam rei. 411. 72. 413. 86.

Figuræ SS. Sacramenti Euchariſtiæ in Veteri Teſtamento. 411. 67.

Forma Conſecrationis quomodo prolata a Chriſto: Variæ Theologorum ſententiæ exponuntur. 409. 55. & ſeq. Adhibita a Chriſto Domino cum interiori & occulta benedictione. ibid. 57. Probatur ex Patribus Græcis, & Latinis. ibid. 58. Quæ ſint verba eſſentialia formæ. ibid. & 59.

Fructus, & Valor Miſſæ in quo differant. 346. 287. Triplex eſt. ibid. Fructum Miſſæ ſibi propriũ an Sacerdos poſſit alteri communicare. 445. 286.

G

GAſſendi hypotheſis deſtruit ſpecies in Euchariſtia. 415. 110. Objecta Gaſſendi diluuntur. ibid. 114.

Gentilibus Arcana quædam noſtræ Religionis occulta. 413. 87. 88. Eorum criminationes in Chriſtiano. ibid. Inter Arcana fuit etiam realis præſentia Chriſti Domini in Euchariſtia. ibid. 89. 90. Impugnant adorationem Chriſti in Euchariſtia. 416. 115.

Gentiles quanvis errarent in cognitione veri Dei, tamen vero Deo ſacrificare intendebant. 436. 238.

Gloria Beatitudinis quid? & quomodo operetur per Euchariſtiam. 433. 222.

Gnoſtici fœdiſſima excitarunt, ac turpitudinis plena circa Euchariſtiæ dogmata materiam. 404. 21.

Græci de pane ſive azymo, ſive fermentato non curant in confectione Euchariſtiæ, dummodo ſit triticeus. 404. 25. Diverſa eorum opinio an Chriſtus ſive in azymo, ſive in fermentato conſecraverit. 405. 31. & ſeq. Quando Schiſmatici Latinos Azymacos vocitare cæperunt, & ab Azymo abhorrere in conſecratione. ibid. 32. Eis non licet conſecrare in azymo. ibid. 36. An vere rejecerint aquam in Sacrificio. 407. 43. Schiſmaticorum Græcorum error circa formam conſecrationis. 409. 55. Proteſtatio Græcorum in Concilio Florentino, quod crederent Euchariſtiam confici per verba Chriſti Domini. ibid. 57.

Græci quidam Schiſmatici Euchariſtiæ conſecrationẽ uti in azymo invalidã (ut ſupponunt falſo) negant. 416. 116.

Gratia ſanctificans prima non confertur per Eucharistiam. 433. 217. 219. Confert gratiam ſacramentalem, & in quo hæc conſiſtat. ibid. 220.

H

HÆretici Sacramentarii Catholicos Idololatras vocant, quod Euchariſtiam adorent. 416. 116.

Henricus Apoſtata, a quo Henrico dicti Henriciani, quid ſentiret contra Euchariſtiæ Sacramentum. 410. 64.

Holocauſtum erat perfectiſsimum Sacrificium, quia res tota conſumabatur. 436. 226.

Hoſtia non conſecrata nunquam, etiam indigne ſumenti, eſt porrigenda. 422. 156.

Hoſtia quæ ſpecies Sacrificii in lege veteri. 436. 226. Hoſtia pacifica quæ. ibid. 237. Dividebatur in Latreuticum & Euchariſticum. ibidem.

Hugonis a S. Victore rationes pro veritate Sacramenti Euchariſtiæ.

Humberti Card. mens explicatur de non ſervanda Euchariſtia. 403. 18.

I

ICONomachi quid de Euchariſtia ſentiebant. 410. 62.

Jejunium neceſſarium ante Communionem. 426. 171. Caſus, in quibus diſpenſatur. ibid. 174. Debet eſſe naturale, & quid ſit. ibid. Quæ non frangant Jejunium naturale. ibid. 176. Somnus an neceſſarius ſit ad Communionem ſumendam, vel ad celebran-

Digitized by Google

brandum. *ibid.* 176.
Impanatores dicti,qui aſſerebant in Sacramento fieri unionem hypoſtaticam Verbi Divini cum pane:& qui inventores hujus falſæ doctrinæ.414.91
Incendium oſtenſione SS. Sacramenti extinctum, ſed id non eſt faciendum, 417. 133.
Infantibus, & pueris jejunis olim reliquiæ Corporis Chriſti dabantur ſumendæ. 403.17.& 18. Quæ igne conſumendæ. *ibid.* 17.404.29.
Innocentius IV. gratis aſſeritur diſpenſaſſe cum Septemprionalibus, ut ob vini penuriam calicem non conſecrarent. 440. 260.
Joannes Hus Hæreticus quid contra Euchariſtiam ſentiret. 410. 64.
Joannes Hus Hæreticus uſum Calicis retinendum aſſeruit, cum ab Eccleſia juſtis cauſis fuiſſet laicis ſublatus. 429. 190. An fuerit hoſtis Sacrificii Miſſæ. 437. 243.
Joannes Pariſienſis aſſerit unionem hypoſtaticam panis cum Verbo in Euchariſtia. 414. 91.
Joannes Scotus Erigenas realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia impugnabat. 410. 63.
Joannes Wicleſlus Hæreticus,ejus errores contra Euchariſtiam. 410.64.
Joannes Wicleſus, quid ſenſerit contra Miſſæ Sacrificium. 437. 242.
Judas Machabæus Sacrificium offerri juſſit pro militibus defunctis in prælio pro Religione.441. 266. Libri primus,& ſecundus Machabæorum ſatis probantur eſſe Canonicos. *ibid.*268.
Judas Iſcariotes omnium hæreticorum Evangelicæ legis primus realem præſentiam in Euchariſtia negaſſe dicitur. 410. 61.
Judæ,quia occultus adhuc proditor erat, ideo ſumptionem ſui Corporis Dominus non denegavit. 422. 154. Vere Communionis factus fuit particeps. *ibid.* 155.
Julianus Apoſtata incertum eſt an Euchariſtiam impugnaverit. 413.89.
Julianus Apoſtata adverſus Sacram Menſam impiiſſime minxit. 450.301.

K

Kemnitius Hæreticus voluit Euchariſtiã accipi ad remiſſionem mortalium peccatorum. 424.162. & 433. 215.
Kemnitii falſum argumentum exploditur, quo conatur demonſtrare Miſſæ Sacrificium non eſſe propitiatorium. 440. 262.
Kemnitius inverecunde contra Concilium ſcripſit, quod Miſſas privatas non abrogaverit. 443. 275.

L

Laici aliquando olim miniſtrarunt Euchariſtiam: nunc vero neque ſi urgeat mortis periculum. 419. 143. Apud Græcos prohibitum in Concilio Trullano. *ibid.* Id conceſſum aliquando a Summo Pontifice. *ibid.*144.
Latinis non licet conſecrare in Fermentato. 405. 36.
Latreuticum cur appelletur Sacrificiũ. 436. 237.
Libamen quæ ſpecies Sacrificii.436.236
Liturgia quid apud Græcos, & Latinos. 437. 239.
Liturgia apud Græcos, idem ac Miſſa apud Latinos. 437. 239.
Liturgiæ plures, quæ habentur, etſi a Criticis non admittantur eſſe eorum, quibus adſcribuntur,authoritatem tamen habent ex antiquitate. 438. 247. Defenduntur a calumniis hæreticorum. 443. 279.
Liturgiarum authoritas unde ſumenda. 450. 304.
Lollardi quid contra Miſſæ Sacrificium dicerent. 437. 242.
Lotharius Rex, ejuſque fautores ſacrilegi, Euchariſtiam de manu Papæ accipere auſi, eodem anno omnes ſimul moriuntur. 434. 228.
Lutheranorum errores circa Euchariſtiam. 402. 12.404. 23.Conſecrant ſuo more in fermentato. 405. 36. Circa aquam rejiciendam in Sacrificio. 407. 43.
Lutheri error circa formam Conſecrationis. 409. 55. Quid primum, & poſtea ſentiret circa præſentiam Chriſti in Euchariſtia. 410. 63. Non obſcure Impanationem in Sacramento inſinuat. 414. 91. & 92. Ejus inſtabilitas circa adorationem Euchariſtiæ. 416. 116. Error circa neceſſariam Præparationem ad ſumendamEuchariſtiam. 424. 162.
Lutherus voluit quod peracto Sacrificio Euchariſtia non ſit ſervanda.416.119. Quid ultra ejus Aſſeclæ. *ibid.*
Lu-

Digitized by Google

Lutheri errores circa Miniſtrum Euchariſtiæ. 418. 134.
Lutheri errores, & ejus varietas circa Communionem ſub utraque ſpecie. 429. 190. Circa effectum remiſſionis peccatorum mortalium. 433. 215.
Lutherus convicia, & improperia evomuit in Miſſæ Sacrificium. 437. 243. Argumentum ejus, quod Cœna Domini non poſſit eſſe Sacrificium, diluitur. 439. 252. Librum edidit de abroganda Miſſa privata. 443. 275.

M

MAgnani, Emmanuel, Ordinis Minimorum, Epiſtola, de ſenſibilitate SS. Euchariſtiæ Sacramenti per ſpecies. 415. 106. Ejuſdem ſpecies defenduntur. *ibid.* 105. & 112.
Manichæi primi negabant Verbum Divinum aſſumpſiſſe Carnem. 410. 62.
Manichæi vinum non conſecrabant. 409. 55.
Manichæi, ut idololatras Chriſtianos habebant, quod Aras in Martyrum memoriam erigerent. 450. 301.
Manna figura Sacramenti Euchariſtiæ. 411. 68.
Marcitæ, Hæretici, poteſtatem dabant mulieribus conficiendi Euchariſtiam. 418. 134.
Maria Stuarda, Scotorum Regina, in carcere detenta, ex conceſſione Pii PP. V. ſe ipſam Euchariſtia reficiebat. 419. 144.
Maronitæ in azymo conſecrabant. 406. 39.
Martyrium cur dicatur Eccleſia. 449. 295.
Melanchton Hæreticus quid circa præſentiam Chriſti in Euchariſtia falſo ſenſerit. 416. 116.
Melanchtonis error circa Communionem ſub utraque ſpecie. 429. 191. Circa abrogationem Miſſæ privatæ. 443. 270.
Melchiſedech Sacrificium figura Sacramenti Euchariſtici. 405. 35. Non eſt neceſſe ut utrumque conveniat quoad accidentales qualitates. *ibidem.* 36. Fuit typus Chriſti Domini. 407. 44. Ejus oblatio figura realis præſentiæ in Sacramento Euchariſtiæ. 411. 67.
Melchiſedech, & Aaronis Sacerdotia in quo conveniebant, & in quibus diverſificabantur. 438. 244. Vere panem & vinum obtulit Melchiſedech, contra aſſertum Calvini & aliorum. 439. 250. Et Epulum militibus dedit. *ibidem.* 256.
Menandriani, diſcipuli Simonis Magi, negabant verã Chriſti carnem. 410. 62.
Menſa Domini cur dicatur Euchariſtia. 401. 3.
Miniſter ad conficiendam Euchariſtiam eſt ſolus Sacerdos. 418. 135. & 442. 270. Probatur ex Scripturis, & Verbis Chriſti, ex Conciliis, & Patribus. *ibid.* & rationibus. 136. Objecta ſolvuntur. *ibid.* 137. Ad diſpenſationem. Vide *Diſpenſatio*, & *Diaconi*.
Miraculum Sanguinis Euchariſtici, quod Bolſenæ contigit, occaſionem præbet Inſtitutionis Feſti Corporis Chriſti. 417. 125.
Miſſa apud Latinos, idem ac Liturgia apud Græcos. 437. 239.
Miſſæ diverſa nomina apud Græcos, & Latinos. *ibid.* Vide *Liturgia.*
Miſſa cur appelletur Euchariſtiæ Sacrificium antiquiſſimo, & communi Latinorum vocabulo. 436. 240. Ad aliud quoque ſignificandum hæc vox Miſſa uſurpata. *ibid.* Ejuſque origo. *ibid.* & 241. Errores Hæreticorum contra Miſſæ Sacrificium. *ibid.* 242. Miſſæ Sacrificium probatur ex veteri Teſtamento. 438. 244. Ex figura Agni Paſchalis, & aliis figuris aliorum ſacrificiorum veteris Teſtamenti. *ibidem.* 245. Probatur ex novo Teſtamento. *ibid.* 246. Et ex Traditione. *ibid.* 247. Objecta contra Sacrificium Miſſæ diluuntur. 439. 250. & 253. & ſeqq.
Miſſæ Sacrificium, in quo ejus eſſentia conſiſtat, variæ ſententiæ Theologorum. 440. 257. In quibus non conſiſtat ſecundum noſtram ſententiam. *ibid.* 258. In quo vere conſiſtat. *ibid.* 259. Objecta diluuntur. *ibid.* 260.
Miſſa eſt verum Sacrificium Lautreticum, Euchariſticum, Impetratorium, & Propitiatorium. 440. 260. & ſeqq. Offerri poteſt pro omnibus, qui in Mundo vivunt, quanvis a Catholica religione alienis. 441. 263. Offerri non poteſt pro Damnatis in Inferno. *ibid.* 265. Offertur Deo in honorem Sanctorum. *ibid.* 266.
Miſſæ Sacrificium dimittit peccati culpam & pœnam mediate, & non ex opere operato, ſed ex opere operantis. 441. 269. Ejus Miniſter eſt ſolus Sa-

Sacerdos, 442. 270. Quando teneatur offerre. ibid. 271.
Miſſæ plures eadē die celebrabantur; ſed poſtea id ſacri vetuere Canones. 442. 271. Qua hora celebranda Miſſa. ibid. 272. Praxis celebrandi unicam Miſſam diebus feſtis non fuit generalis, ibid. 273. Quæ impediant a celebratione Miſſæ. ibid. 274.
Miſſa Parochialis ut debitum a Jure Canonico impoſitum fidelibus audiendi Miſſam in propria Parochia, 444. 280. An ex vi Concilii Tridentini teneantur fideles feſtis diebus Miſſæ Parochiali intereſſe, ibid. 281. Pontifices per Privilegia conceſſa Regularibus exemerunt Parochianos a præſentia Miſſæ in propriis Eccleſiis Parochialibus. ibidem.
Miſſa privata quæ ſit. 443. 275. Hæretici contra illam ſcribentes. ibid. Antiquas fuiſſe in Eccleſia probatur ex Conciliis, & Patribus. ibid. 276. Eſſe licitas, ibid. ex exemplis, ibid.
Miſſæ ſtipendium, quid? Unde ejus origo. 445. 283. Eſt licitum. ibid. 284. antiquum, ibid. Propoſitiones damnatæ circa Miſſæ ſtipendium, ibid. Objecta diluuntur, ibid. 285. Datur per modum eleemoſynæ. ibid. An Sacerdos fructum Miſſæ ſibi ſpecialem alteri poſſit communicare, ibid. 286. Stipendii menſura qualis. ibid. Plura ſtipendia accipi non poſſunt pro una Miſſa celebranda. ibid. 287. *Auditio Miſſæ*. Vide *Præceptum audiendi Miſſam*.
Miſſæ celebratio quoad locum: Quæ ſint loca, ubi celebrare poſſit Sacerdos. 449. 295. Tempore perſecutionum ubique Miſſa celebrabatur. ibid. 296. Altaria, & Templa dedicare antiquiſſimum in Eccleſia. ibid. An celebraretur aliquando extra Eccleſiam. ibid. 298.
Miſſa Præſanctificatorum, quæ ſit in feria 6. Paraſceves; non eſt Sacrificium. 440. 260.
Morini error dicentis, ritum ſervandi Euchariſtiam recentem eſſe. 403. 17. 18.
Mortui non ſunt capaces ſumendæ Euchariſtiæ, 421. 149. Falſo narratur S. Baſilium Euchariſtiam ſecum ſepeliri juſſiſſe. ibid. 150. S. Benedictum juſſiſſe verum mortuum ſepeliri cum Euchariſtia pectori ejuſdem ſuperpoſita: in dubium revocatur, ibid. 150.
Abſolvi ab Excommunicatione poſſunt quia eſt pœna temporalis. ibid. Morituris omnibus an miniſtranda Euchariſtia, 421. 152.
Mulieris Macedonianæ Sectæ converſio Conſtantinopoli per inſigne miraculum, quod in Communione illi contigit; 430. 200.
Mulieres immodeſte exornatæ a ſumptione Euchariſtiæ repulſæ ab Innoc. PP. XI. 422. 153. Patientes ſanguinis fluxum, vel tempore menſtrui, ſive partus, eſt miniſtranda Euchariſtia. 423. 160. Cur non admittantur a Græcis. ibid. Cur non liceat in Eccleſiam ingredi, ibid. 161.
Muſtum an eſt apta materia ad conſecrationem, 404. 26.
Muſtum eſt vinum ſubſtantialiter, unde valide conſecrari poteſt. 408. 53. In quibuſdam Eccleſiis conſuetudo conſecrandi muſtum recenter expreſſum in die Transfigurationis Domini. ibid.
Mutatio poteſt eſſe inſtantanea triplici ratione, 414. 98.
Myſtagogia apud Græcos cur dicta eſt Miſſa, 437. 239.

N

NEſtoriani latriæ cultum Euchariſtiæ negabant. 416. 116. & 118.
Nicolaus Emmincius quid contra Miſſam ſcripſerit. 437. 243.

O

OBlatio, & Sacrificium in quo differant, & in quo conveniant. 436. 235.
Oblatio pura Græcis appellata Miſſa, 437. 239.
Oblationis, & ſuſceptionis Sacrificii differentia. 440. 262.
Oblationes olim fieri ſolitæ ab iis, qui ad Synaxim, ſeu Miſſam, conveniebant. 445. 283.
Oblationes aliarum rerum non fiebant ad conſecrationem. 404. 26.
Obligatio celebrandi Miſſam quoad Sacerdotes omnes, & Parochos. 448. 293. & ſeq.
S. Otthomani Corpus repertum cum particulis panis formæ orbicularis, quæ paratæ fuerant, admiſſæ ad Euchariſtiam. 421. 150.

Offi-

Officium Feſti Corporis Chriſti a Sancto Thoma Aquinate compoſitum juſsione Urbani PP. IV. 417. 126.
Oratio Dominica a quo, & cur in Miſſa addita. 409. 60.
Oratorium quid, & cur dicatur Eccleſia. 449. 295.
Oratorium privatum, in quo celebrabatur Miſſa, habuit in Palatio Conſtantinus Magnus Imp. 443. 277.
Ophitæ Serpentis contactum pro Euchariſtiæ materia poſuerunt. 404. 22.

P

Panes Propoſitionis, Primitiarum, & Eliæ, figura Sacramenti Euchariſtiæ. 411. 67.
Panis cur materia partialis Euchariſtiæ. 404. 21. Qualis eſſe debeat. *ibid.* 25. Sine addito intelligitur triticeus. *ibid.* 1. conficiendus cum aqua naturali, & non alio liquore. *ibid.* 26. Et igne decoctus. *ibid.* Probatur ex Conc. Tridentino. *ibid.* 27.
Panis Siligineus an ſit materia ſufficiens ad Sacramentum. 404. 26. & 28.
Panis conſecrandus olim oblatus a fidelibus. 404. 30. Quam præparationem, & figuram habere debeat. *ibid.* Poſt Perſecutiones figuræ Orbicularis fuit *ibid.* Fruſta panis reliqua ex conſecrato diſtribui ſolita fidelibus. *ibidem.* An Chriſtus in Azymo, vel Fermentato conſecraverit. 405. 31. De tribus panibus quam diverſimode loeutus eſt Chriſtus. 411. 71.
Panis offerri ſolitus a convenientibus ad Miſſâ, & quid de eo fiebat. 445. 284.
Paraſceves die, & Sabbato Sancto non licet offerre Sacrificium. 448. 294.
Parochi quoad ſuos Parochianos circa obligationem eorum ad audiendam Miſſam & Concionem in propria Eccleſia. 444. 281.
Parochus tenetur celebrare iis diebus, quibus Fideles tenentur Miſſam audire. 448. 293.
Paſcha rite celebratum a Chriſto Domino juxta Hæbreos. 405. 34. Quot modis in Scriptura uſurpatum hoc nomen. *ibid.*
Paſchaſius Ratbertus de Corpore & Sanguine Domini, non novam doctrinam de reali præſentia Chriſti in Euchariſtia docuit. 412. 76. & 77.
Pauperes de Lugduno, a quo, & quid *Pars VIII.* contra Euchariſtiam ſentirent. Vide *Petrus Waldo.*
Peccata mortalia quomodo deleri dicuntur per ſumptionem Euchariſtiæ. 424. 166.
Peccata mortalia non remittuntur ab Euchariſtia per ſe, & directe. 433. 216. & ſeqq. Venialia vero remittit. *ibid.* & 219.
Peccati Venialis affectus impedit Euchariſticæ Communionis effectum. 434. 224. Eſt continuare peccatum. *ibid.* 226.
Peccatores Publici qui dicendi. 422. 153. Et qui repellendi ab Euchariſtiæ ſumptione. *ibid.* 154. Occultis, quando, & a quo, deneganda. *ibid.* Publici non cenſentur converſi, niſi publica pœnitentia probaverint. *ibid.* Diſciplina Vetus Eccleſiæ circa Peccatores publicos. 154. Peccatori occulto, privatim, & in occulto Euchariſtiam poſcenti, quando eſt neganda. *ibid.* 155.
Pepuſiani, Hæretici, mulieribus Epiſcoporum & Presbyterorum munia tribuebant. 418. 134.
Petro-bruſiani, Hæretici, a Petro de Bruis dicti: quid contra Sacramentum Euchariſtiæ ſentirent. 410. 62.
Petro-bruſiani dicebant, nihil differre Templa a Tabernis. 450. 301.
Petrus de Bruis negabat, Sacerdotes idem Corpus Chriſti conſecrare prout fecerunt in ultima Cœna. 410. 63.
Petrus Waldo, a quo Waldenſes Hæretici, ſeu pauperes de Lugduno, quid contra Euchariſtiam ſenſerit. 410. 64.
Philippus Imperator, ob ſcelera ingredi Eccleſiam non permiſſus eſt, nec admiſſum antequam pœnitentiam egiſſet. 449. 297.
Pollutio Eccleſiæ, ex qua in ea celebrari non poſsit, quot & quibus ex caſibus procedat. 449. 298. In quo differat ab execratione. *ibid.* 299.
Pollutio involuntaria non impedit pro eo die Communionem. 422. 156. An Voluntaria, ſive Fornicatio præcedente Confeſsione illius peccati impedat pro eodem die. *ibid.* 157.
Pœnitentes interrogati a Confeſſario de Conſuetudine peccandi tenentur reſpondere. 428. 184.
Pœnitentia neceſſaria ad digne ſumendam Euchariſtiam, quæ? 434. 226.
Præceptum audiendi Miſſam, quo Jure conſtet. 447. 290. Eo tenentur fideles die-

diebus Dominicis, & Feſtivis. *ibidem.* Quæ eximant ab hoc præcepto. *ibid.* 291. Propoſitiones in hanc rem damnatæ, *ibid.* 292.
Præſentia materiæ neceſſaria in Conſecratione Euchariſtiæ,& qualis.404.29
Preces,quæ apud Latinos præcedunt, & apud Græcos ſubſequuntur formam Conſecrationis,non ſunt de neceſſitate Sacramenti, ſed tantum præcepti. 409. 58. & 50. Proferuntur recitative ſimul & ſignificative. *ibid.* 60.
Præſanctificatum miniſterium quid? & ejus vetuſtiſſimus uſus in Eccleſia, 448. 294.
Presbyteri Communione laica ob delicta mulctabantur, & quæ erat. 431. 264.
Præſcriptio in quo differat a Traditione, & quid reſpiciat. 412. 73. & 76. Quoad præſentiam Chriſti in Sacramento originem ſuam ducit a Chriſto per Apoſtolos. 413. 87.
Privilegia Fratrum Mendicantium, quoad Miſſam Parochialem.448.282.
Probatio ſui ipſius ad ſumendam Euchariſtiam injuncta ab Apoſtolo, qualis, 424. 166.
Proceſsiones Corporis Chriſti,quo tempore, & a quo fuerint inſtitutæ. 417, 128. Probatur. ſolemnis delatio Euchariſtiæ in Gallia tempore S.Gregorii Magni PP. & in Hiſpania paulo poſt. *ibid.* 129. An in Oriente a Græcis. *ibidem.*
Propitiatorium cur appelletur Sacrificium, 436. 237.
Pſeudoapoſtoli Miſſæ Sacrificium negabant, 437. 242.

Q

Qualitas quid ſit, 413. 80. Qualitas panis conſecrandi quæ eſſe debeat. 404. 28. An conſecrari poſſit totus panis, qui venditur in foro, & totum vinum, quod eſt in dolio.*ibid.* Debet eſſe ſenſibilis ut valeat conſecratio, *ibid.* 29.
Quantitative, & quantum Chriſtum eſſe in Euchariſtia,quomodo dici poſſit & non poſſit, 414. 99.
Quartadecimanorum error de celebrando Paſchate in die 14. Lunæ menſis Martii.405. 34. Ob eorum hæreſim non fuit intermiſſa Euchariſtiæ celebratio, 402. 42.

R

Reliquiæ Martyrum ad conſecrandum Altaria non adhibebantur primis temporibus, cum Altaria eſſent in Cryptis, & Cœmeteriis Martyrum, quæ loco reliquiarum erant, 449. 298.
Ritus Eccleſiæ, quales variari poſſunt, & non poſſunt. 405. 36. 37.

S

Sabbatum cur ab Evangel. vocetur Dies Magnus, 405. 35.
Sacerdos mortalis reus,de quo recordatur jam Miſſa inchoata, an teneatur confiteri. 425. 169.
Sacerdos, eſt ſolus Miniſter Euchariſtiæ. 442. 270. Sacerdotes ſunt Miniſtri Chriſti, qui eſt ſolus ſummus & æternus Sacerdos. *ibid.*273. Sunt miniſtri etiam Eccleſiæ, & populi. *ibid.* 274. Nec excommunicati, nec degradati poteſtatem conſecrandi amittunt. *ibid.* 274.
Sacerdos quibus diebus per annum Miſſam celebrare teneatur. 448. 292. Qua die non poſſit celebrare. *ibid.* 293.
Sacerdos privatim in *Memento* Miſſæ poteſt orare pro Excommunicatis, Hæreticis, & Infidelibus,qui non ſunt membra Chriſti, 451. 264.
Sacerdotium Aaronis, & Melchiſedechi in quo differebant. 438. 244.
Sacramenta omnia tot miracula ſunt Amoris Chriſti, Euchariſtia vero omnium maximum. 401. 1. Ad Sacramenti Eſſentiã quæ requirantur. 402. 9. An Phyſice, vel moraliter cauſent gratiam, *ibid.* 10.
Sacramenta quæ dicantur de neceſsitate medii, & de neceſſitate præcepti. 427. 177.
Sacramenta Vivorum, & Mortuorum quæ dicantur, & eorum varius effectus, 433. 218. & 219.
Sacramentum Altaris cur appelletur Euchariſtia. 401. 2.
Sacrificium quid & quotuplex.436.234. & variæ ejus acceptiones. *ibid.* & ſeq. Faciendum a legitimo Miniſtro ad recognoſcendum Dei ſupremum dominium. *ibid.* 236. Ritu myſtico. *ibid.* Va-

Digitized by Google

Variæ Sacrificii diviſiones *ibid.* Ratio Sacrificii eſt in immutationem rei oblatæ. 236.
Sacrificium pro peccato quale erat. 436. 236. Offerebatur pro peccatis non ſolum internis, ſed etiam pro externis. *ibid.* 237.
Sacrificium Laudis appellatum Sacrificium Crucis. 439.256.
Sacrificium Latreuticum, Euchariſticum, & Propitiatorium, cur ſic appellarentur. 436. 237.
Sacrificium in qualibet Religione ſemper fuit. *ibid.* & ſeq. Cur Deus Sacrificia Judæorum quædam deteſtaretur. *ibid.* 238.
Sacrificium Euchariſtiæ dictū eſt Miſſa, & cur. 437. 239. Vide *Miſſa.* Quæ pertinent ad ſubſtantiam Sacramenti Euchariſtici. 443. 278.
Sacrificium Miſſæ in quo differat a Sacrificio Crucis. 446. 288. 289.
Sacrificium Miſſæ a Malachia prophetatum. 438. 246. & 439. 252. 256.
Sanctis, qui ſunt in Cœlo, non offertur Sacrificium Miſſæ, ſed Deo in eorum honorem, & memoriam. 441. 266. Non prodeſt illis ad gloriæ eſſentialis augmentum. *ibid.* 267.
Sanguis Aſperſionis apud Hæbreos figura ſacrificii Altaris. 438. 245.
Sanguis Vitulæ aſperſus figura Euchariſtiæ Sacramenti. 411. 67.
Scandalum ſufficiens ad communicandum ſine Confeſſione præmiſſa, quale eſſe debeat. 425. 169.
Senſus humani non ſunt idonei ad judicandum de rebus fidei. 413. 80. & ſeq.
Serapion Senex Pœnitens in fine Vitæ mirabiliter ſervatus donec Euchariſtiam ſumeret. 416. 123.
Simon Magus Sacramentariorum hæreticorum parens. Negabat Chriſtum veram habuiſſe carnem. 410. 61.
Sociniani Hæretici, qui, & eorum errores contra Euchariſtiam. 410. 65.
Somnus inter Cœnam, & Communionem an ſit neceſſarius. 426. 176.
Species in Conſecratione Euchariſtiæ quomodo ſe habeant. 403. 19. 20. Proxime corrumpendæ ſumi debent a Sacerdote ſub Sacrilegii pœna. 404. 48.
Species, & Accidentia indifferenter accipiuntur a Conciliis quoad Euchariſtiam. 415. 100.
Species incipientes computreſcere cōburi, & Cineres in ſacrarium projiciendi. 404. 29. 413. 87.
Species intentionales in Hypotheſi P. Magnani quales; & per eas ſuſtineri poſſunt accidentia Euchariſtica abſque fidei, & veritatis myſterii diſcrimine. 415. 105. & ſeqq. & 114.
Species in Euchariſtia ſalvari non poſſunt in hypotheſi Carteſii, & aliorum recentium Philoſophorum. 415. 110. Iiſdem cultus latriæ exhibendus. 416. 118.
Stercolanitæ Hæretici aſſerebant Corpus Chriſti in Euchariſtia eſſe corruptibile. 410. 62.
Status gratiæ requiritur in ſuſcipientibus Euchariſtiam. 424. 163. Probatur ex Scripturis, Figuris, & Traditione. *ibid.* Ex Romani Pont. & Conciliorum auctoritatibus. *ibid.* 164. Ex rationibus. 165. Objecta diluuntur. *ibidem.*
Stipendium Miſſæ. Vide *Miſſæ ſtipendium.*
Stola cum Superpelliceo adhibenda in miniſtranda Euchariſtia. 418. 138.
Subſtantiæ nomine aliquando a Patribus ſumptæ proprietates ſenſibiles & externæ. 414. 96.
Synaxis, quid, & cur a Græcis ſic appellata eſt Miſſa. 437. 239.
Synodi Provinciales, & Diœceſanæ nullius ſunt roboris in iis, quæ ſunt contraria Conſtitutionibus Apoſtolicis. 444. 283.
Synaxis cur appelletur Euchariſtia. 401. 3.

T

Tabernaculum quid, & cur Eccleſia appelletur hoc nomine. 449. 295.
Templum dicitur Eccleſia, & qua ratione. 449. 295.
Tentare Deum quid ſit, & quando ſit. 417. 133.
Thaboritarum error erga Sacrificium, & ſacra Altaria. 450. 301.
S. Tharſicius Acolytus deferens a Cœmeterio Calliſti Euchariſtiam, in Via Appia Martyrio coronatur. 419 142.
D. Thomæ ſententia de deneganda Euchariſtia Peccatori in occulto petenti, quid poſtea ſenſerit, aperitur. 422. 156.
Tholoſani Hæretici unde ſic appellati, & quid contra Euchariſtiam ſentirent. 410. 64.

Tra-

Traditio, & Præſcriptio, in quo differant. 412. 73. Quid importet ac reſpiciat traditio. ibid.
Trajani, & Falconillæ, liberatos fuiſſe ab Inferno damnatorum, eſt fabella, 441. 268.
Tranſubſtantiatio vera fit in Euchariſtia. 415. 93. Eſt vera actio reproductiva. ibid. 97. Cur non ſit annihilatio. ibid. Verificatur in Euchariſtiæ confectione, 415. 105.

V

Valor Miſſæ quid? & in quo a fructu differat. 446. 287. Quomodo ſit infinitus in ſe, & finitus quoad efficaciam, & modum applicationis, ibid. 288. & 289.
Vaſa Sacra ab hæreticis damnata. 450, 301.
Verba Chriſti: *niſi manducaveritis carnem filii hominis &c.*, quomodo intelligenda circa non neceſſitatem medii de ſuſcipienda Euchariſtia, 427. 180.
Veſtes Sacræ ad uſum Sacrificii ab hæreticis improbatæ. 450. 302.
Viaticum cur appelletur Euchariſtia, 401. 3.
Victima, quæ ſpecies erat Sacrificii, & unde dicta. 536. 236.
Victimæ etſi actu non morerentur poſt illatum læthale vulnus, tamen conſumabatur Sacrificium. 440. 260.
Vinum tantum eſt materia apta ad Conſecrationem, nullus vero alius liquor. 404. 27. Probatur ex Conc. Tridentino. ibid. 27.
Vinum materia Euchariſtiæ inadæquata. 407. 43. Errores Hæreticorum circa hanc materiam. ibid. Eſt de fide Vinum eſſe inadæquatam materiam Euchariſtiæ. ibid. 44. Aqua mixta eſſe debet ut rite cõficiatur Sacramẽtum. ibid. 45. Ex neceſſitate tantũ præcepti eccleſiaſtici. ibid. 46. Valida eſt Conſecratio ſi non admiſcetur aqua. ibid. Eſt neceſſarium neceſſitate præcepti Divini in Sacrificio. 407. 48. Debet eſſe de Vite expreſſum. 408. 52. Non poteſt fieri conſecratio in Agreſta vel in Botro. ibid. vel in Vino granatorum vel ex aliis fructibus expreſſo. ibid. 53. Neque in Aceto. ibidem. In Muſto valide conſecrari poteſt. ibid. Vinum infuſum in pane non eſt materia apta. ibid.
Vinum congelatum illicite, ſed valide conſecratur. 408. 53. An convenientius conſecrare in Vino rubri, vel albi coloris. ibid. 54. Vinum coctum quale ſit apta materia. ibid. 54. In vino congelato conſecrare, peccatum eſt. ibid.
Virtus vivificans, pro Verbo Incarnato. 413. 86.
Waldenſes a quo. Vide *Petrus Waldo*.
Waldenſes volebant quemlibet virum probum poſſe Sacerdotis officium implere. 418. 134. Miſſam ſemel in anno celebrabant abſque forma Verborum Chriſti. 437. 241.

Z

Zuinglius Hæreticus, ejus errores circa Euchariſtiam. 410. 65. & 70. 416. 116. Dixit, Euchariſtiam adorationi non eſſe ſervandam. ibid. 119.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google